ליון ערב שבת

מעריב

היום 108 עמודים

כולל 48 עמודים „ימים ולילות"

יום ו'
ט"ו חשון תשל"ה
1.11.74
גליון 9215
שנה כ"ז

1.20 ל"י

העתון הנפוץ ביותר במדינה • MAARIV

רבין ורבינוביץ ידונו היום על הצעדים הכלכליים הצפויים

הממשלה תקיים דיון בשבוע הבא ובמרכזו — הדילדול במלאי מטבע החוץ ✶ יידונו גם הפעלת מס ערך מוסף וצימצום הקצבות מטבע חוץ לנסיעות לחוץ־לארץ

מאת סופר הכלכלי של „מעריב" בירושלים

שר האוצר, בר יהושע רבינוביץ, עומד להביא ב... בשבוע הבא לפני הממשלה את תכניתו לצמצום בתקציב ולהפעלת אמצעי ספיגה. היום עומדים מר רבין ומר רבינוביץ להיפגש לדון בצעדים הכלכליים הדרושים. ביום א' תקדיש הממשלה אחת משתי ישיבותיה לדיון כלכלי. אולם עדיין לא ברור אם יהיה זה דיון בהצעות שר־האוצר בעניני תקציב או דיון בתכנית התוכש של שר־השיכון.

אם הישיבה ביום א' לא תוקדש לעניני הבינות הכלכליים, תתכנס ישיבה מיוחדת של הממשלה ביום אחר בשבוע (כנראה יום ג') לדיון הכלכלי.

אחת השמועות היא, שהאוצר עומד להטיל היטל נוסף של 15% על היבוא. דובר האוצר הכחיש הבוקר שמועה זו. אין גם אישור לשמועה כאילו יועלה מחיר הדלק.

■ יתרות המטבע החוץ

בדיונים שהיו בימים האחרונים סיכם שר־האוצר, כ (סוף בעמ' 2 טורים 4, 3, 2, 1)

קהיר: ממשלה פלשתינית — תוך שבועיים

בקשה לדחות „הדיון הפלשתיני" באו"ם קשורה כנראה לעניין זה ✶ בירדן ובמצרים דנים בפגישה המרובעת

מאת כתב „מעריב" לענינים ערביים

ממשלה פלשתינית גולה תוקם על־ידי אירגוני המחבלים תוך שבועיים — מסר הבוקר רדיו קאהיר, בצטטו עתונים בבירה המצרית. לפי שעה לא ברור אם יש קשר בין התכניות להקים את הממשלה בפרק זמן זה לבין הבקשה שהגיש מזכיר הליגה הערבית מחמוד ריאד למזכ"ל או"ם, קודט ואלדהיים, לדחות את הדיון ב„נושא הפלשתיני" מן ה־7 ל־13 בחודש. (ראה עמוד 2).

לדברי מקורות של אירגוני המחבלים כבר התקבלה החלטה עקרונית על הקמת ה־ממשלה הגולה בישיבת הועד הפועל של אש"פ. גם ועידת הפיסגה הערבית ברבאט הכ־ליצה לגשת להקמת הממשלה. עתה יש רק צורך בכינוס „ה־מועצה הלאומית הפלשתינית" שא הפלשתיני. ירדן מצפה עתה לכינוס הפיסגה המרו־בעת, בהשתתפות נציגי מצ־רים, סוריה, ואש"פ, במטרה להבהיר את עמדה כל אחד מן הצדדים לגבי משלב הבא של ההסדר במזרח התיכון.

גם שר המלחמה המצרי, אחמד איסמעיל עלי פתח את־מול בשורה של פגישות ו־התייעצויות עם ראשי הצבא המצרי. נודע כי פגישות אלה יארכו יומיים — אך לא נמסר מה נושא הדיונים.

נשיא אלג'יריה, הוארי בומדיאן (במרכז) מקבל את פניהם של שני נכבדים, שבאו לאלג'יר, לרגל מלאת 20 שנה לפרוץ המרד האלג'ירי נגד צרפת. מימין — הנשיא סאדאת ממצרים; משמאל — מנהיג המחבלים יאסר ערפאת. (צילום רדיו של א.פ.)

דיניץ ואדן קיבלו הבטחות משלזינגר

נפגשו לדיון בהחלטות פיסגת רבאט

מאת פליפ בן, סופר „מעריב" בארה"ב

שר ההגנה האמריקני מר ג'יימס שלזינגר, נפגש את־מול במשך 90 דקות עם ק־ציני פקידים ישראליים, ... השגריר שמחה די־ניץ, הנספח הצבאי, האלוף ... ראש משלחת ... הבטחון באה"ב, ...

... שלזינגר היה דיניץ ביהלו על קו שיחה בארבע עיניים, ... כמה שעה.

... משלוחי הנשק האמ־ריקני לישראל, והיו רשם שהנציגים הישראליים קיבלו הבטחות משביעות רצון. אין ... לגבי הנושאים המדויי־קים שנדונו בשיחות ואופי ההבטחות — אך יש רמזים כי חוגי השלטון בישראל חשים, כי החלטות ועידת רבאט תר־מו להגברת המתח באיזור ו הגבירו את הצורך החיוני של ישראל להיות מוכנה לכל מק־רה חירום.

אישים ישראליים רמי־מע־לה תידרכו בימים האחרונים ועניים אמריקניים שונים על המצב במזרח ואמרו כי ה־סיכויים למגעים בלשון, קלר־שים מאד ונראה כי עיכוב צבאי נוסף הוא בלתי נמנע.

האישים העריכו במצוה חיובית את דרגה נכונותה של ישראל להתמודדות צ־באית ויכולת צה"ל לעמוד בכך בהצלחה.

„חידוש הפיגועים משטח ירדן" אחת ההחלטות הסודיות ברבאט

מגלה „אל נהאר" הביירותי ✶ „מטה מאוחד יוקם במיפגש המרובע"

ועידת מנהיגי קרב ב־באט אישרה החלטה סודית, שלפיה יותר הפעילה, מן ירדן, למחבלים הפלשתינים לפעול נגד ישראל מתוך שטח ירדן — כתב אתמול העתון הביירותי „אל נ־האר".

העתון מוסר את הידיעה ממקורות דיפלומטיים ערביים, והוסיף, כי ההקבלה גם המ־לצה, כי מצרים, סוריה, ירדן ואש"פ יקימו מפקדה צבאית מאוחדת שתתאם את מאבקן נגד ישראל.

פרטים על הכוונה אלו יי־דונו על ידי נציגי ארבעת ה־צדדים בוועידה נוספת, שתיי־ערך בקאהיר או בדמשק ב־נראה בשבוע הבא. אשר למפקדה המשותפת, מכירים את שמו של שר המלחמה המצרי, גנראל אחמד איסמעיל, כמועמד הרציני ב־יותר להיות מפקד העליון. (אי.פי.)

„יתכנו צעדים תקיפים בשטחים נגד חותמי העצומה בעד אש"ף"

מאת יעקב ארז, סופר הצבאי של „מעריב"

ברמזי הממשל הצבאי הוליט לנקוט צעדים תקיפים נגד הנכבדים הערביים ביהודה ושומרון וברצועת עזה, ...

הקלות מסוימות שאישים ר־בים ביהודה ושומרון וברצועת עזה נתנו תוקף. אחד האישים האלה, ד"ר חיידאר, מנכבדי עזה, עמד כה נהגה מתופש תנועה בין עזה, רבת־עמון ו־מצרים, נאלץ להשאר בימים אלה בביתו. שלטונות המימ־של הצבאי אסרו עליו לצאת לירדן ולכבדים, אחרי שחתם על עצומה התומכת ב„ארגון השחרור הפלשתיני".

אנשי הממשל הצבאי הופ־תעו להזכה שאישים רבים, שנחשבו עד כה לאוהדי ה־מושבעים של המלך חוסיין, נמנים עם חותמי העצומה. נו־דע כי ביניהם גם חיכמת אל מאסרי, מנכבדי שכם, שהיה יו"ר הפרלמנט הירדני ועד כה נחשב לאחד מתומכי חו־סיין.

שלטונות הממשל הצבאי מרחיבים את הפיקוח, כדי למ־נוע היוודרדות, בהתחשב ב־הערכות שגורמים שונים יבק־שו להביא את תמיכתם באש"פ על־ידי ביצוע פעולות מירור בשטחים.

הוצעו 10 מיליון דולר למוחמד עלי — לניכסון התחרות הבאה באיגרוף

איש עסקים בלונדון ומדינת נפט ערבית הצי־עו כל אחד 10 מיליון דולר, כדי לערוך את הקרב הבא על אליפות העולם באיגרוף במשקל כבד, כך אמר אתמול מוחמד עלי בקינשאסה.

הוא אמר כי הצעה אחת קיבל מאיש העסקים הלונ־דוני ביון דייל, שאף השקיע בתחרות בקינשאסה, שבה היכה עלי את ג'ורג' פורמן. את שם המדינה הערבית, שהעלתה את ההצעה השניה, סירב מוחמד עלי לגלות.

כמכהר הכרין המנצח בתום הקרב כי לא יתחרה עוד בפחות מ־10 מיליון דולר — כסף הסכום השיא שקיבל אמורת נצחונו על פורמן.

מומחים אומרים כי אם יוקצו לעלי 10 מיליוני דולר יצטרכו לקבועה ליריב ... בכך מכיל „הקופה" בתחרות הבאה סכום המתקרב ל־20 מיליון דולר. ידידים של מוחמד עלי אמרו כי הוא שואף לשוב ולהתמודד עם ג'ו פרייזאר, שהיכה אותו בשעתו. (יו.פי.)

חיל הים נוקט אמצעים למנוע סגירתם של מצרי באב־אל־מנדב

מאת יעקב ארז

ישראל נוקטת כמה מל־חמת יום הכיפורים בשורה של פעולות כדי שחיל הים יוכל להתגבר על נסיון מצרי לסגור שוב את מצרי באב אל־מנדב, כפי שקרה במלחמת יום הכיפורים.

בזמנו נמסר, כי שתי ספי־נות טילים חדשות של חיל הים הגיעו לשארם א־שייח אחרי שהקיפו את יבשת אפ־ריקה. ספינות הטילים החד־שות נבנות במספנות ישראל בחיפה במיוחד לתנאי ים סוף ועל פי המשימות המבצעיות העלולות לעמוד בפני חיל־הים אם מצרי באב אל מנדב שוב יסגרו.

לפעולות שנעשו באחרונה נודעת (כך סבורים גורמי בט־חון) משמעות מיוחדת, לאור הידיעה מרבאט, כי האי פרים נמסר על־ידי ממשלת דרום תימן לידי מצרים, המתכוונת להקים באי זה בסיס צבאי שיוכל לשלוט על נתיבי ה־שיט ולמנוע כניסת אניות שיעדן נמלים ישראלים בסיני או אילת.

„עימות כספי" עם אבנר תומר מתנהל ע"י גורמים ציבוריים ופרטיים

בעלי חוב טוענים, כי צ'קים שנתנו חברותיו הוחזרו ע"י בנקים

מאת דוד גוטמן

התבררות הכספית של מר אבנר תומר מתפשטת לאפיקים חדשים, לאחר ש־צ'קים של חברותיו, ששול־מו לבעלי חוב שונים, הוחז־רו על־ידי בנקים, כיוון ש־לא היה להם כיסוי בחשבון.

לסופר „מעריב" נודע, כי נוסף ל„פרשת אילת" הסער הגדול בין סכום השכרות ש־קיבל מר תומר מן העיריה לבין ההלוואות שנתן לה בפר על — נקלעו גורמים ציבוריים ופרטיים רבים נוטפים ל„עי־מות כספי" אתו.

בין הגורמים התובעים כס־פים מתומר:

✶ משרד רואי חשבון הור־בין ושות' בתל־אביב;

✶ בעלי קונצרן הטכסטיל „אדרת" (כבעלי מלון „מלכת (סוף בעמ' 2, טורי 4, 5, 6, 7)

הממשלה דחתה הדיון בתוצאות ועידת רבאט

ממתינה לשגריר דיניץ שבא לדווח

מאת סופר המדיני של „מעריב"

הממשלה עמדה לדון היום בישיבה מיוחדת ב־תוצאות ועידת ראבאט וב־בעיות עמדה לקראת המ־געים המדיניים הבאים, עם ... של שר החוץ האמרי־קני, ד"ר הנרי קיסינג'ר, ל־... בשבוע הבא, דחתה הדיון עד לראשית השבוע כדי לאפשר לה לש־מוע ... שגריר ישראל ב־ארה"ב, שמחה דיניץ, על שיחות שניהל עם המימ־של בוושינגטון.

השגריר דיניץ עמד השבוע במגע יום־יומי עם המימשל, כדי להודיע לו על עמדה יש־ראל וכדי לשמוע את הערכות האמריקניות ביחס לאפ־שרויות העומדות עתה לפני ד"ר קיסינג'ר, בבואו לאיזור, בשים לב להחלטות ועידת רא־באט, השוללת למעשה מירדן את הבעלות על הגדה המע־רבית.

אשר למצרים, עלולות ל־התעורר גם כן בעיות. באשר עמדתה של ישראל היא, ש־ההסדר אתה צריך להיות בעל אופי מדיני וכפי שנתברר ב־ועידה ראבאט, אין כוונתה של מצרים אלא להסדר אשר יביא לנסיגה נוספת של ישראל, ב־לא שהדבר יחייב את מצרים לאי־לוחמה.

דיין: הסכסוך במזה"ת יסתיים רק בעזרת המעצמות בזינווה

קורא לוושינגטון להניא את מוסקווה ממעורבות במלחמה

ח"כ משה דיין אמר ב־הרצאה שנשא באוניברסי־טת יוהה, בארה"ב, כי סי־כוי לסיום המלחמה יווצר רק אם ארה"ב וברה"מ יטלו חלק פעיל בשיחות הזנווה ואם ארה"ב תסייע לישראל גם להבא.

„אין אנו מבקשים מארה"ב להיות ,שוטרת העולם. אין אנו רוצים שאתם תילחמו את מלחמותינו, אך אנו רוצים שתסייעו לנו לשמור על עצ־מנו" — אמר דיין.

כן אמר, כיח לבריה"מ הש־פעה רבה יותר במזרה התי־כון מאשר לארה"ב ו„אני ה־אדם האחרון השמח על כך". הוא הביע תקוותו כי בריה"מ לא התערב אם תפרוץ מל־חמה נוספת, אך אם תרצה להתערב, חייבת ארה"ב להניא אותה מכך.

סטודנטים ערביים הפגינו בעת הרצאת דיין באוניברסי־טה בסולט לייק סיטי. הם הניפו כרזות, שבהן נאמר: „גזענות, פאשיזם והמשר־טוח", „תמכו בפלסטין דמו־קראטית לכל — למוסלמים, ליהודים ולנוצרים". חולקו עלונים, שכותרתם היתה „משה דיין — פושע מלחמה". כל באי ההרצאה — 2500 איש — עברו חיפוש מדוקדק. (א.ב.)

ועדת חקירה של משרד הפנים באה לאילת לבדוק „הפרשה"

צוות של מבקר המדינה השלים חקירתו ✶ אבנר תומר הודיע כי יבוא היום, ויגיש לעיריית אילת „מסמכים חדשים שיאמתו טענותיו"

מאת ברוך מאירי

ועדת החקירה מטעם משר־רד־הפנים, בפרשת הכילוהת לעירייה אילת, תחל עבוד־תה ביום א'. לצורך זה יש־הו הבדי הועדה באילת ימים אחדים.

צוות של מבקר המדינה סיים בדיקת הנושא במשרדי העי־ריה באילת. נודע, כי אנשי הצוות ערכו בדיקה מדוקדקת וביקום תמונה מלאה של ה־מצב.

היום עמד להגיע לאילת מר אבנר תומר, להמשך פגישת העבודה עם אנשי העיריה, לבירור הפרשה. אמש, ההקשר בר תומר עם פקידי העיריה הוד־דיע כי בידו מסמכים הד־שים — שאותם נמל, להב־ריו, בבנקים השונים — המשויים לאמת את טע־נותיו.

בבדיקה העיריה העלתה עד כה, כי שטרות רבים, אשר נמסרו לבר תומר, נמצאים ע־הה ברקותו של איש הביטוח א. דננברג בהבנק הישראלי להשקעה. שטרות אחרים נמ־צאים בידי אנשים פרטיים, הקשורים כפי הנראה לעסקים שונים עם מר תומר.

צפוייה חנינה למחבלות אוולין בארזי ומרלן ברדלי

כמחווה של ישראל לצרפת — על אף „האווירה הכבדה" השוררת בעת ביקורו בארץ של ז'אן סובאנייארג

מאת גיל קיסרי

ישראל עשויה להעניק חנינה לשתי הצעירות ה־צרפתיות אוולין בארזי (ש־נידונה ל־14 שנות מאסר) ומרלן בארדלי (12 שנות מאסר) אשר פעלו בפקודת ארגוני חבלה ערביים ונת־פסו בהגיען לישראל לפני כשלוש שנים.

לסופר „מעריב" נודע מ־מקור צרפתי, כי שר החוץ מר יגאל אלון הודיע לעמי־תו הצרפתי מר ז'אן סובא־ניארג על מחווה זו של יש־ראל לצרפת, בעת שיחתם אתמול בירושלים.

מקורות במשרד החוץ ה־ישראלי סירבו לאשר או ל־הכחיש את העניין.

מרלן ברדלי

נראה כי על החנינה כבר הוחלט עקרונית, אולם היא כפופה להליכים משפטיים. בכל הנראה גם אין ממשלת ישראל רואה צורך לפרסם את ההחלטה בהקשר לביקורו של שר החוץ הצרפתי ובעי־קר לא בתקופת הביקור — בגלל חשש שעיתוי כזה יתפ־רש כמחווה, על אף האווי־רה הכבדה שבין שתי המדי־נות ומודות הרוח על מדי־ניותה של פאריס.

החנינה היא ככל הנראה להרחיר את שתי הצעי־רות כהכלא ולשלוח ל־צרפת, בהסתר וללא הוד־עה מוקדמת. דבר החני־נה והשחרור יוודעו כ־... נראה רק לאחר מעשה.

בעבר כבר שוחררו מסיבות בריאות שאר חברי חוליה „הבלגי פסח" שפעלו עם שתי הצעירות: הזוג הקשיש בור־כהאלטר ונדין בארדלי, אחו־תה של מרלן, שלקתה במח־לה קשה בהיותה בכלא.

ניכסון קיבל 6 עירויי דם

הנשיא לשעבר ריצ'רד ניכסון קיבל אתמול שש עירויי דם בכלל הדימום בבטנו. אולם רופאיו מסרו כי יש סיכוי להחלמה אי־ביה במצבו בימים הקרובים.

ד"ר ג'ימס הרפר, אחד מ־רופאיו של ניכסון, אמר כי הנשיא לשעבר במצב רוח טוב. אולם הוא עדיין בריש־מת החולים שבמצבם מוגדר כמסוכן. הרופא הסביר כי יש סכנה לסיבוכים נוספים, ולכן נשאר ניכסון מאושפז ביחידה לטיפול נמרץ בבית החולים בלונג ביץ', קליפורניה. (יו.פי.)

לוח מעריב
למען טבריה

מדי יום ביומו, כל מודעה המתפרסמת ב„לוח מעריב" משתתפת אוטומטית בהגרלה שבה זוכה מוסר מודעה ב־3 ימי נופש בטבריה חינם.

אתמול זכתה ב־3 ימי נופש זוגי במלון „גנותר" טבריה, כולל אמבטיות מינרליות בחמי טבריה

גב' עליזה אלינסון
„חפר", הברת נקיון
פ"ת, רח' גיסין 6

ראה עמוד 51

„אהבה"
מי שהיה בשנים 1936—39 בברלין ב„אהבה"
מתבקש להתקשר
03-443297 055-91204

„הדור החדש" של VOLVO
ראה „ימים ולילות" עמוד 6

בגליון זה מתפרסמת הודעת פוקר
ראה עמוד 41

על שרשיו של הקונפליקט
השבוע ב:
דע את יהדותך
עמוד 36

3502
מודעות
מתפרסמות היום ב־
לוח מעריב
בעמודים:
53 ,52 ,51 ,50 ,49
56 ,55 ,54

מודעות דרושים
בעמודים:
A8 ,A7 ,A6 ,A5 ,A4
60 ,59 ,58 ,57 ,56

טפטים
מבצע מיוחד
מבחר בינלאומי עשיר
9.45 ל"י החומר
—.9 ל"י העבודה
פלסטי רחיץ ומותקה
במגע במומחיות ואחריות
בוא תראה
תקנה ותהנה
„אוהב ציון"
אבן־גבירול 20, ת"א
טלפון: 257941

עם מושל במחון
„עכביש"
הדלת לא ניתנת לפריצה
ת"א 828960 823196
ירושלים 227677

במחירי פרסום
דלתות וחלונות הזזה מאלומיניום
תריסים
צפויי קירות מעץ טבעי, בניה ושפוצים
„אלום עד"
בורלא 14 חיפה
טל. 232823

כלי זכוכית
בצבעים
מכימלבד

„אבטיח"
... קיימת 27
... טל. 39770

10% הנחה
עור באופנה
אצל
שניידמן
תמצא
ז'קטים, מעילים וחליפות
לגברים ולגברות
זמנהוף 25
המלך ג'ורג' 99
תל־אביב

תיקוני משקפיים
ממתכת
באחריות
מ. בורובסקי
בן־יהודה 225 תל־אביב
טל. 447659

חסוך .-840 לירות
בקנותך אצלנו מערכת סטראו שמחירה —.5590 ל"י
מבצע הנחות חסר תקדים 10%—15%
מערכות סטראו, טייפקורדרים, טלוויזות, תקליטים, קסטות
„פוטורוניקס" אבן־גבירול 95 (פינת ארלוזורוב)
תל־אביב פתוח 16.00—19.00

THE UNIVERSITY OF JORDAN LIBRARY
ACC. NO. 7381
CLASS NO.
DATE 26 MAY 1975

مكتبة الجامعة الأردنية

هكذا من الأصل

מלך מארוקו ונשיא לבנון יהיו עם ערפאת במשלחת לאו"ם

צפויה פגישת ערפאת עם חוסיין כדי לחסל את הסכסוך המתמשך ביניהם

מאת ג'ון בולוק, סופר „דיילי טלגראף" בביירות

פלשתינים במחנה הפלי־טים בראשידיה שבדרום־לבנון, מחנה שבו מתגוררים 12 אלף איש, עמדו אתמול והביטו בין הריסות בתיהם, אחרי התקפת חיל הים הישראלי, שבה נהרגו שלושה אנשים במחנה, עש־רות נפצעו ובתים רבים נהרסו. שמונה ספינות קט־נות של חיל הים הישראלי הרעישו את המחנה במשך 30 דקות אור ליום ה'.

קודם לכן הפעילה ישראל את חיל האוויר שלה לאור היום והותקפו בניינים מסוי־מים. אך נראה כי ההרעשה מן הים נעשתה בלא הבחנה.

פלשתינים בלבנון אמרו כי התקפה זו היא אות ל„עצבנות חדשה" בישראל: את כי השפעתו של „הארגון לשחרור פלשתין" בזירה הבינלאומית מדאיגה את מנהיגי ישראל.

יאסר ערפאת, מנהיג „ה־ארגון לשחרור פלשתין" ו־ראש „אל פתח", תנועת המח־בלים העיקרית, עומד לצאת לניו יורק להשתתף בדיוני עצרת או"ם בשאלת הפלש־תינים. יחד עמו יהיו במשל־חת הערבים הרשמית המלך מלך מארוקו וסולימאן פראנ־גייה נשיא לבנון. צעד זה מעניק, בעקיפין, מעמד של ראש מדינה לאיש שישראל עודנה רואה בו טרוריסט.

פגישה עם חוסיין

לפני צאתו לניו יורק יוע־עד ערפאת, כפי הנראה, עם חוסיין מלך ירדן להבהיר את השאלה שעוד לא הובהרה סופית: מי ייצג את מי ב־שיחות שלום חדשות בין ה־ערבים לישראל. פגישה כזאת תהיה אות לסיום האיבה ה־ממושכת בין משטרו של ה־מלך בירדן לבין הפלשתינים, מצב ששורר מאז 1970, כש־גורשו המחבלים הפלשתינים מירדן אחרי קרבות עקובים מדם.

הסימנים מראים כי אף ש־הסכים להכיר ב„ארגון לשח־רור פלשתין" כמייצג העם הפלשתיני, עוד מתכוון ה־מלך חוסיין להשתתף בהסד־רת שלום חדשה ולדבר בשם תושבי השטחים שכבשה יש־ראל במערב הירדן ושהיו שייכים לממלכתו. אם יפונה איזור זה יימסר לידי הפלש־תינים, אך בהשתתפותו בשי־חות המוקדמות מקווה המלך להבטיח יסוד ליחסים חדשים ומיוחדים. אם יעלה הדבר ב־ידו תוכל ירדן ליהנות מה־יתרונות הכלכליים של קשר עם מערב הירדן, בלא להס־תבך במאבקים הפוליטיים ה־פנימיים שהקמתה של מדינה עצמאית פלשתינית תעורר אל בנון.

הסכנה הצפויה לחוסיין

חוסיין הוריה, שנשאר יו־שב על כס המלוכה במשך זמן כה רב גם כשהכל ניבאו נגדו, נראה שימשיך להיות כוח בעולם הערבי ובזירה ה־בינלאומית. האירוניה היא כי עתה אורבת לו הסכנה כצד האגף הימני במשטרו, שהיה תומכו הנאמן ביותר.

רבים כאנשי האגף השמר־ני הזה עלולים לחוש כי חוסיין הרחיק לכת בפיוס ה־פלשתינים למען האחדות ה־ערבית והם עלולים לנסות למנוע אותו מלהמשיך בדרכו.

שבחים בלונדון למנצח ישראלי

מאת צבי לביא, סופר „מעריב" בלונדון

מנצח ישראלי ניצח אמש לראשונה על או־פרה ב„קובנט גארדן" הלונדוני. יורי אהרונו־ביץ, שעלה מבריה"מ, ניצח גירסה מחודשת של „בוריס גודונוב" מ־את מוסורגסקי. בתפקיד הראשי הופיע בוריס כ־ריסטוף.

מבקרי המוסיקה בלונדון מלאי התלהבות מאהרונו־ביץ. כותב ה„טיימס": — „אם אתה חושב כמוני, שמנצח טוב הוא חיוני ל־כל ביצוע אופראי מוצלח, אתה חייב ללכת ל„קובנט־גארדן" ולשמוע באיזו צורה מנצח אהרונוביץ על „בוריס גודונוב"... הוא העלה את כולם לדרגת ביצוע גבוהות ביותר; ת־פיסתו היתה אימפולסיבית ומלאת השראה".

נאום אלון מסעיר את הכתבים הצרפתיים

נאומו של יגאל אלון ב־ארמון שר החוץ הצרפתי, בו האשים בעקיפין את צרפת שמדיניותה עלולה לעודד חידוש המלחמה ב־איזור, עורר סערה בקרב הכתבים הצרפתיים אשר נילוו אל מר ז'אן סובאנ־ניארג ואשר נכחו אמש ב־ארוחה החגיגית רבת המש־תתפים שערך אלון בירוש־לים.

„מעולם לא הושמעו דברים כה בוטים באוזני שר חוץ צרפתי בעת סעודה חגיגית ב־מסגרת ביקור רשמי, כמו ה־דברים ששמענו בירושלים". זאת היתה התגובה האחידה של הכתבים הצרפתיים אשר באו עם האורח מפאריס כדי לסקר את מסעו. הם הוסיפו כי האשמה שהטיח אלון צפו־יה לעורר הדים נרחבים בצר־פת ולשמש כלי נשק בידי מתנגדי הממשלה בפאריס.

שר החוץ הצרפתי חרג מ־הטכסט המוכן של נאומו ו־הכניס בו אילתורים. באחד הקטעים גינה, באורח מפתיע, את „הפעולות הקיצוניות" של הארגונים הפלשתיניים.

הממשלה תקנה בחו"ל רק אם אין מייצרים בארץ

תנאי מוקדם להקצבת מט־בע חוץ להזמנות של חב־רות ותאגידים ממשלתיים, המבקשים לרכוש פריטים וציוד בחו"ל, יהיה בדיקה אם ניתן לייצר את הפריט בארץ.

האגף למטבע חוץ לא יאש־ר הקצבת מטבע אלא רק לאחר שיקבל הודעה מה־רשות לקבלנות משנה כי אין אפשרות לייצר את המוצר ב־ארץ.

הטלוויזיה השווייצית בכתבה על פרשת רוזנבאום:

41 מעובדי „בנק קרדיט" קיבלו הודעות פיטורים

שירות „מעריב"

41 מעובדי בנק קרדיט אינטרנציונאל בז'נבה קי־בלו הודעות פיטורים — נמסר אמש בתכנית החד־שות של הטלוויזיה השווייצית, שהקדישה כתבה ל־מצבו של הבנק.

השופט החוקר מר מוריז, המטפל בתלונה שהגיש ה־ברון אדמונד דה רוטשילד ל־גבי הכללי בז'נבה ביחס לגורלם של 8.5 מיליון דולאר שהופקדו אצל רוזנבאום על ידי „החברה לישראל", סרב למסור פרטים על החקירה. אמר השופט מוריז: „לא אמ־סור לעתונות כל פרטים. עו־רכי דינם של שני הצדדים מטפלים בענין, ושערי הצדק בז'נבה סגורים לאסו".

רבין ורבינוביץ ידונו היום

(סוף מעמוד 1)

הבעיה החמורה ביותר ה־עומדת לפני המשק היא של מאזן התשלומים הגורם ל־דלדול יתרות המטבע חוץ. גו־דלו של הגרעון במאזן ה־תשלומים אף מאפיל על בע־יות האינפלציה, אם כי יש קשר הדוק בין שתי הבעיות.

שר־האוצר אמר באותם דיונים, כי המצב מחייב שינוי אורח החיים של הציבור. אם לא נגיע לשינוי כזה — ייאזלו היתרות כליל.

בערך גם חישוב, כי בהו־צאות הבטחון במטבע חוץ בשנה הבאה אי אפשר ל־קצץ. תשלום החובות במטבע חוץ יגיע ל־8.5 מיליארד ל"י (קרן וריבית). לכן מצטמצם מרחב התימרון.

בדיוני הנהלת האוצר היו הצעות לצמצום במטבע חוץ בדרכים שונות. בין השאר היו גם הצעות לשינויים בע־לי משמעות מכנית. הוקמה ועדה מיוחדת שתברר אפש־רויות לניצול החר של פסו־לת נייר, מתכת וזכוכית.

■ הפעלת מס ערך מוסף

לסופר „מעריב" נודע עוד, כי מר רבינוביץ הודיע ל־מינהל הכנסות המדינה, ש־בכוונתו להפעיל את מס ערך מוסף באפריל 1975. ב־חוגי המינהל הביעו פקפוקים קודם לכן אם אפשר להפעיל את המס במועד זה, מכיוון שהצעת החוק עדיין לא הוג־שה לכנסת. לפי חישוביהם של אנשי המס, דרושה תקופה של כחמישה חודשים מעת אישור הכנסת עד להתחלת הגבייה. אולם שר האוצר דורש להערך להפעלה מוק־דמת יותר של המס. ייתכן כי לשם כך יהיה צורך בתיגבור מערך כח־האדם של המינהל.

■ נתונים מדאיגים

לקראת הדיון בממשלה הו־כנו גם נתונים מדאיגים הן בבנק ישראל והן בדיווח ה־שוטף של הלשכה המרכזית לסטטיסטיקה. סיכומי בנק ישראל מראים כי בסוף אוק־טובר הגיעו יתרות מטבע חוץ ל־930 מיליון דולר, לאחר ירידה של כ־100 מיליון דו־לר בחודש האחרון.

הלשכה המרכזית לסטאטי־סטיקה מסרה כי בתקופה ינו־אר — ספטמבר 1974 הגיע הגירעון המסחרי, שהוא עודף היבוא על היצוא של סחו־רות, ל־1,806 מיליון דולר. חלה בו עליה ב־648 מיליון דולר, שהם 56 אחוז, לעומת התקופה המקבילה אשתקד. נתונים חודשיים מנוכי עונ־תיות מצביעים על מגמת עליה ברמת הגירעון המס־חרי מ־180 מיליון דולר ב־ממוצע לחודש בינואר עד מאי השנה ל־216 מיליון דו־לר לחודש מיוני עד ספטמ־בר.

■ ירידה ביצוא הריאלי

הנתונים מראים כי חלה ירידה ביצוא הריאלי. ייצוא סחורות נטו הסתכם בינואר־ספטמבר ב־1244.3 מיליון דולר במחירים שוטפים בהשוואה ל־1077 מיליון דולר בתקופה המקבילה אשתקד, שהם עליה ב־16 אחוז. זאת בזמן ש־מחירי היצוא עלו ב־19 אחוז. ביבוא הסחורות נטו היתה עלייה ב־45 אחוז, 4 אחוזים פחות משיעור עליית המחי־רים של היבוא באותו זמן. משמעות הנתונים היא כי נמ־שכת ההרעה במאזן המסחרי ושנה ההתפתחות שלילית ב־יבוא.

בדיון שיערך בממשלה צפויות הצעות לא רק מצד שר האוצר אלא גם מצד שרים אחרים. שר הקליטה ש. רוזן כבר הודיע שבדעתו לדרוש צעדים לצמצום הו־צאות במטבע חוץ לנסיעות לחו"ל, על ידי העלאת מס נסיעות או קיצוץ ההקצבה לנוסעים.

■ גידול מהיר באשראי

בדיוני המועצה המייעצת של בנק ישראל שהתכנסה אתמול אמר נגיד הבנק מר משה זנבר כי בחודש האח־רון היה גידול מהיר באשראי המכוון. התנודות בשער הנת"ד מגבירות את הלחץ של כל אלה הזכאים לקבלת מטבע חוץ בשער הרשמי. מקדימים התשלומים בעד ייבוא ומעכבים העברות של תמו־רות ייצוא.

הנגיד מסר כי בשלושת ה־חודשים האחרונים הזרימה ה־ממשלה למשק כ־1.8 מיליארד ל"י.

מבצע מיוחד

ציפוי להגה - חינם !

הענק למכוניתך איכות וחן באמצעות „ציפויי חן"

ציפויים למושבי רכב מבד מגבת סטרץ'

ותיהנה גם מציפוי להגה חינם

המונע התחממות ההגה וסופג את זיעת כף ידך

מכירה ישירה מהיצרן לצרכן במחיר מוזל

✶ ציפויי חן מיפה ומהדר את מכוניתך
✶ ציפויי חן סופג את זיעתך ומונע התחממות מכוניתך — אידיאלי לאקלים החם של הארץ
✶ ציפויי חן בצבעים יציבים ומרהיבים
✶ ציפויי חן מלווה בתעודת אחריות

„לאיכות וחן — אין כציפויי חן"

המכירה הקמעונאית במחסן המפעל
תל־אביב, נשיונל אטלנטיק,

רח' מטלון (קודם רח' מרכז מסחרי) 61

(5 בניינים מזרחה מרח' העליה 21), בימים א'—ה' בין השעות 9.00—19.00 — בימי שישי עד 13.00.

סוכנותנו לאזור חיפה: אברים בע"מ, רח' המגינים 60א', חיפה, פתוח כל יום, משעה 7.30 בבוקר עד 4 אחה"צ.

סוכנותנו לאזור אשדוד: „לרכב", מרכז מסחרי 62א', מול הדואר הראשי, אשדוד, פתוח מ־8.00 עד 13.00; ומ־16.00 עד 19.00.

מפגינים וייטנאמיים עומדים מול [illegible] של המשטרה בסייגון, לאחר פרוץ הפגנה נגד השחיתות, אתמול בבירה הדרום־וייטנאמית. (צילום רדיו של א.פ.)

משטרת סייגון עצרה עתונאים והיכתה כמה חברי קונגרס

הרקע — הפגנות נגד השחיתות בממשלה

משטרת סייגון עצרה 50 עתונאים, היכתה כתריסר חברי קונגרס אנטי־ממשל־תיים שהתערבו למענם, וי־היכתה גם כוהן קתולי בעת תפילה שלאחר חצות, ש־נערכה על ידי מפגינים אנ־טי־ממשלתיים.

ההתנגשויות בין המשטרה והמפגינים פרצו בכנסיה ב־סייגון, כאשר רוב מבין 5000 מפגינים, שצעדו בעיר ובידי־הם אבוקות, הלכו להתפלל הלילה.

שוטרים היכו קשות את ה־כומר טראן הו תאן, מנהיג „תנועת העם נגד השחיתות".

עדי ראייה מסרו, כי כתרי־סר חברי קונגרס הוכו כאשר ניסו למנוע את המשטרה מ־לעצור 50 עתונאים. עתונאים אלה התכוונו להפגין במשך כל הלילה, ולהצטרף לאחר מכן למפגינים אחרים.

לפחות שני חברי קונגרס אושפזו בבית חולים בשל פצעיהם.

המשטרה התנגשה עם המון רב של מפגינים באחד מפר־ברי סייגון, כאשר הקימו מח־סומים.

כל ההפגנות הללו נערכות על רקע המאבק נגד השחי־תות בממשלה.

באותה ההתנגשויות יידו כ־אלף מפגינים אבנים בשוטרים והעלו באש שתי מכוניות שו־טרה. כ־30 מן המפגינים, ב־יניהם ילדים, נפצעו מאבנים. (יונייטד פרס)

הערבים דחו ב־10 ימים הדיון באו"ם על פלשתין

מאת פיליפ בן, סופר „מעריב" בארה"ב

היזמה הפלשתינית בעצרת הכללית של האו"ם נדחתה בב־10 ימים. עתה נראה כי יפתח ב־18 בנובמבר.

הדחיה באה בשל בקשתן של מדינות ערביות, המתכוו־נות לנצל את הזמן לקיים מג־עים בעניין נוסחה של הצעת החלטה חדשה, קיצונית יותר מזו שתוכננה קודם לכן. ה־ערבים מקווים להבטיח תמי־כה מרחיבה בהחלטה זו, ומצ־פים שתוכנה בקולות רבים יותר מההחלטה להזמין את אש"ף להשתתף בדיון.

בינתים טוענים דיפלומטים ערבים באו"ם כי ארה"ב מת־כוונת להקים קשר עם אש"ף ומתכוונת ללחוץ על ישראל לשנות גישתה ולפתוח בשיח עם ערפאת. עד כה לא ניתן שום אישור לדיווחים אלה. להיפך, באורח רשמי ובשי־חות פרטיות ממשיכים פקי־דים אמריקניים לטעון כי אין כל שינוי בעמדתה של אר־ה"ב, ושהיא מסרבה עתה כבעבר להיות במגע עם אש"ף.

אישור שהוא יהודי, יוזהר על כוונות אמריקניות, לאחר הפגישה שהתקיימה בין ראש המשלחת האמריקנית באו"ם ג'ון סקאלי לבין נציג יש־ראל. ברור כי ארה"ב איננה מצלה נגד הרגשת הגזת על הערבים ואיננה מבטלת את כל הנבואות כי בקרוב ייקרא האו"ם לאפשר לישראל „הל־ווית תוקפה".

בחוגי האו"ם נוטים להאמין כי אם יהיה שינוי במדיניות ארה"ב יחלוק על כך על־ידי הנשיא פורד ושר החוץ קיסינג'ר, לאחר שזה ישוב לקראת סוף השבוע הבא מ־סיבוב שיחות נוסף במזה"ת.

מבקשים מבית־משפט לאסור כניסת נציגי אש"ף לארה"ב

הליגה נגד השמצה של „בני ברית" ביקשה אתמול מבית המשפט בניו־יורק להוציא צו שימנע מנציגים של „הארגון לשחרור פלש־תין" להיכנס לארה"ב, כדי לייצג את הארגון בעצרת באו"ם. סימור גרהבארד, יו"ר ה־ליגה נגד השמצה, אמר, כי אם לא יהיה אפשר למנוע כליל את כניסת הנציגים ל־ארה"ב, כי אז יש להגביל את תנועותיהם.

הבקשה מסתמכת על איום שהשמיע יאסר ערפאת נגד האמריקנים באפריל 1973: „אם תתמכו בישראל או ב־ציונים, אפשר שגבולכם יהיה בדוריה".

בבקשה נקבעים כמשיבים שר החוץ של ארה"ב, הנרי קיסינג'ר, שר ההגירה, ד־ליאם סאקסבי, ושר האוצר, וויליאם סיימון. (י.פ.)

סאדאת דוחה תכנית ארה"ב לנסיגת ישראל

מסרב להסכים לנסיגת ישראל מטריטוריה מצרית בלבד

✶ קיסינג'ר ייצא בקרוב לקאהיר לסיבוב שיחות נוסף

נשיא מצרים אנואר סא־דאת, דחה תכנית אמריק־נית לנסיגה ישראלית ב־שטחים מצריים — על כך מסרו אתמול עתוני קאהיר. העתונים ציטטו את סאדאת, שאמר לעתונאים מצריים בראבאט, כי על ישראל לפ־נות מכל השטחים הערביים הכבושים.

בהשיבו לשאלות, אם מוכנה מצרים לנהל מו"מ על נסיגה ישראלית נוספת בחזית המצ־רית בלבד, אמר סאדאת: „יש־ראל רוצה להחזר ריב בין מדינות ערב על־ידי יצירת מצבים עדינים. הנסיגה חייבת להעשות בכל החזיתות הער־ביות".

לדברי העתונים, אישר סא־דאת ששר החוץ האמריקני, הנרי קיסינג'ר הגיש תכנית שלפיה תיסוג ישראל מטרי־טוריה מצרית בלבד.

על תכנית זו הגיב סאדאת באומרו לד"ר קיסינג'ר, שמצ־רים דורשת נסיגה ישראלית בכל האדמה הערבית.

בפגישה עם העתונאים ה־מצריים אמר סאדאת, כי יבקר בצרפת בתחילת השנה הבאה.

שר החוץ האמריקני, הנרי קיסינג'ר, יבקר בקאהיר אח־רי ועידת הפסגה ברבאט, בי־מים הקרובים — כך מסר העתון הקאהירי „אל אח'באר".

הכתב הדיפלומטי של העתון מסר, כי פקידי שגרירות אר־ה"ב בקאהיר, שקיימו מגע עם קיסינג'ר, אישרו, כי השר אכן יבקר במצרים, כפי שה־תוכנן מלכתחילה.

לביצוע איתור זה, הוסיף ה־עתון, עדיין קיימת אפשרות שקיסינג'ר יוכל להפגש אחרי ועידת רבאט, כדי ל־היוועץ עם הנשיא פורד, בטרם ייצא בדרכו לקאהיר, לשיחות על ההתפתחויות במזרח התי־כון. (יופ"ע)

„עימות כספי" עם אבנר תומר

(סוף מעמוד 1)

שבא", שנמכר לתומר לפני שנתיים;

✶ החברה לפיתוח מפעלי תיירות — חוב על חשבון רכישת מלון „מלכת שבא";
✶ בנק ישראלי לתעשיה;
✶ בנק לאומי;
✶ חברת „עיר המכוניות";
✶ ישראלי בשם א. הרמן, היושב בניו־יורק, ששימש מזכירו של תומר;
✶ סוכנויות ביטוח י. דננברג;
✶ אשתו של תומר;
✶ שלטונות מס הכנסה.

בנק לאומי לישראל הח־זיר כיסוב האחרונים צ'קים שניתנו על־ידי תומר לגורמים שונים.

פרשה מיוחדת היא המסע־דה ב„עיר המכוניות". תומר נכנס כשותף במקום, לאחר שהוחזה בקלע לקשיים. מייד לאחר מכן, מכר תומר חלק ממניותיו במסעדה לשני צעי־רים. הוא קיבל סכום גבוה יותר מכפי שהשקיע ועם זאת נשאר בשותפות. למסעדה יש חובות שונים ובין השאר גם למשרד רואי החשבון. צ'קים שניתנו על־ידי המסע־דה למשרד חזרו, בשל העדר כיסוי. לפני זמן קצר הו־ציא עו"ד אליהו שמרן, מ־משרד „זוהר־שמרן" בת"א, צו הוצאה לפועל על הצ'קים שחזרו ועל היתרה הנ־תבעת משפטית. אחרי „חבי־רותים" מהבכים וכספים בסך בגים שילם תומר חלק מ־החוב במזומן וחלק בצ'קים.

האיש שהקים את המסעדה נורמן פרס, מדרום אפריקה, יצא בינתיים את הארץ ויתרה המחובה של המסעדה מוטלת — אם פרס לא ישוב — על כתפיו של תומר ושותפיו ה־חדשים.

תביעת פיצויים

מר אבנון הרמן, שב־היה מזכירו האישי של מר תומר בעת שהותו באמריקה, אמר הבוקר כי הוא עומד לה־גיש תביעת פיצויים נגדו על הלנת שכר ועל הוצאת שם רע.

מר הרמן, המנהל כיום חב־רה ליבוא ויצוא בניו־יורק, אמר בשיחה טלפונית ל„מעריב", כי שימש מזכירו האישי ומתורגמנו של תומר. לטענת הרמן, עזב בזמנו מר תומר את לונדון בלי לשלם לו את משכורתו האחרונה בסך של 700 דולאר.

כאשר ביקשתי את מר תו־מר תגובה על „פרשת הרמן" — התחמק מלהגיב. ר־ציין רק, כי הרמן שימש כמזכירו בסך חמישה ימים „ו־לאחר מכן פיטרתי אותו".

מר הרמן שלח לפני כשנ־תיים אלפי מכתבים לגורמים יהודים בארץ, שנשאו את ה־כותרת „מי אתה מר תומר". ב־מכתבים אלה היו האשמות בדבר עסקיו הפיננסיים והיו הפרכים על תומר.

הודעת־שווא על פצצה במטוס שר־החוץ הסעודי

משטרת פאריס חיפשה אתמול פצצה במטוס ש־הביא את שר החוץ הסעודי, עומר אל סאקאף, לרבאט, לועידת הפיסגה הערבית ברבאט. שום פצצה לא נתגלתה.

קציני בטחון סעודיים הוזהרו שפצצה נמצאת במטוס, והחיפוש נערך בבחינת המטוס בנמל התעופה אורלי. לא ידוע מי מסר את הידיעה על הפצצה.

סאקאף ישוב היום לריאד. (רויטר)

42 נהרגו בדליקה שפרצה ברכבת בהודו

אש שפרצה אתמול ברכבת גדושת נוסעים בצפון הודו גרמה למותם של 42 איש ולפציעת 35, שהועברו לבתי חולים במצב קשה.

לפחות 20 אנשים נהרגו כשקפצו מן הרכבת הבוערת, שנסעה במהירות רבה. גופותיהם נתגלו לאורך המסילה מהלך יותר מקילומטר ליד מאנהארגאנג', כ־550 קילומטר דרומית־מזרחית לניו־דלהי.

האש פרצה ברכבת האכספרס „החץ העליונה", אחד מקווי הרכבת הראשיים, בדרך לקאלקוטה. נראה שהדליקה פרצה כתוצאה מהתפוצצות חומר נפץ שהיה אצל אחד הנוסעים בקרון של המחלקה השניה, שבו היו גם שקי דואר רבים. (איי.פי)

חבר הפרלמנט האוסטרי: קרייסקי רוצה לבקר בארץ

מאת אינגה דויטשקרון

„באירופה אנו רואים את בעיית המזרח התיכון בצורה שונה מכפי שרואים כאן בישראל" — אמר פרידריך מארש, מזכיר המפלגה הסוציאליסטית של אוסטריה, ברמזו על חילוקי דעות שנתגלעו בין מפלגתו לבין מפלגת העבודה הישראלית בבעיית הפלשתינים.

לדעתו הדבר טבעי, כי ישראל היא צד מעוניין בעימות בעוד שאירופה משקיפה ושופטת את המזרח התיכון מרחוק. „הייתי אומר שעתה נעשו בעיות המזרח התיכון ברורות לי יותר" — אמר ערב צאתו מן הארץ, לאחר סיור מרוכז בה במשך חמישה ימים.

מארש, שהוא חבר הפרלמנט האוסטרי, הבטיח כי אין כל מתח בין המפלגה הסוציאליסטית האוסטרית לבין מפלגת העבודה הישראלית. הוא שיבח את האינטרנציונל הסוציא־ליסטי, המאפשר לשוחח על הדברים ולהתגבר על אי־הבנות.

הוא גם בירך על ההזדמנות שניתנה לו לתור את האיזור וללמוד את בעיותיו באורח ישיר. מה שחשוב לו כסוציאליסט הוא שהשלום ישוב אל האיזור ויובטח במעשים ולא במלים.

לדעתו לא ויתר עדיין הקאנצלר קרייסקי על כוונתו לערוך ביקור רשמי בישראל, אף שלא נקבע כל תאריך לכך.

חבר „הליגה" הסגיר עצמו כתוקף אש"ף בניו־יורק

אדם שזוהה על ידי משטרת ניו־יורק כחבר „הליגה היהודית להגנה" הסגיר עצמו למשטרה בקשר לתקיפת משרדי אש"ף בניו־יורק ביום ג'.

האיש, יהושע יפה, בן 24, הואשם בתקיפה, בגניבה ובהחזקת נשק מסוכן. שני אנשים אחרים, שאף הם חשודים בתקיפה, עדיין מבוקשים על־ידי המשטרה. (איי.פי)

ייסורי אהבה הוכרו כמחלה בגרמניה

ייסורי אהבה יכולים ללבוש צורה של מחלה אמי־תית — כך החליט בית משפט לעבודה בהאם, גרמניה המערבית.

בית־המשפט פסק, כי יש לשלם את שכרו של העובד, שסבל מייסורי אהבה, ועל כן נעדר מהעבודה במשך כמה ימים, כאילו נבעה ההיעדרות ממחלה. (ע"צ)

ימאים גרמנים רצחו נוסע סמוי מסומאלי

שלושה אנשי צוות של ספינה ממערב־גרמניה הודו אתמול בבית משפט בברמן שבמערב־גרמניה, שהם זרקו נוסע סמוי לתוך ים־סוף.

השלושה, קלאוס הרטונג בן 42, פולקהארד אגרט, בן 33, וקארל היינץ אודלר, בן 23, נאשמים, שבמשותף ביצעו מעשה רצח ממניעים נמוכים. הנוסע הסמוי לא זוהה, אולם סבורים שהוא היה סומאלי בן 30. הרצח אירע ב־13 במארס השנה, על סיפונה של הספינה הארגנטינאית שהיתה בדרכה מסהרן לנמל התימני חודיידה. גופתו של האיש לא נמצאה מעולם. שלושת הימאים הוסגרו על ידי שלטונות תימן, לשם העמדתם לדין במערב־גרמניה. (ע"צ)

אורי גלר: צפויה מלחמה במזה"ת תוך 6 שבועות

אורי גלר צופה מלחמה באזורנו, בתוך שישה שבו־עות.

פקיד בכיר במשרד הבטחון מסר לעתון „ג'רוזאלם פוסט", כי „מכופף המזלגות" התקשר עם משלחת הקניות בארה"ב לפני כמה ימים ובפיו הודעה דחופה. הוא אמר, כי מלחמה תפרוץ במזרח התיכון „בין ה־10 בנובמבר וה־12 בדצמבר". גלר אמר, כי עדיין איננו בטוח מה יהיו היום והשעה לפרוץ המלחמה.

פקידי משלחת הקניות העבירו את אזהרתו של אורי גלר למשרד הבטחון בתל־אביב.

„ג'רוזאלם פוסט" מוסיף ואומר, כי הוצע שאם במקרה תתאמת תחזיתו של גלר, יעסיקו אותו „כמכופף טילי סאם".

אלון פונה לפרס להחליף מטוסו של סובאניארג

שר החוץ, יגאל אלון, ביקש אמש את עזרתו של שר הבטחון, שמעון פרס, כדי שישפיע על חיל האוויר להחליף את המטוס אשר יטיס לצפון, לבילוי סוף שבוע בגינוסר את שר החוץ הצרפתי, סובאניארג.

היה זה בחצות לאחר ארוחת הערב החגיגית, בה השתתף גם שר הבטחון. אלון הסביר, כי מטוס ה„נורד" אשר יועד להטיס את שר החוץ הישראלי ואת שר החוץ הצרפתי לצפון, לא יאפשר לאורח לראות את ישראל מן האוויר, ולכן הוא מבקש מפרס להורות לחיל האוויר להעמיד לרשותם הליקופטר.

מעריב

העורך: שלום רוזנפלד
המו"ל: הוצאת מודיעין בע"מ
בית דפוס „מעריב" בע"מ

תל־אביב: מערכת, הנהלה, מודעות, דפוס: בית „מעריב", רח' קרליבך 2 (מיקוד: 67132) ת.ד. 20010 טל. [illegible] סניף ראשי לקבלת מודעות בתל־אביב: שדרות רוטשילד 33 (מיקוד [illegible]), טלפון 621994.

ירושלים: המערכת: רח' הלל 14 (מיקוד 94581), טל. 221151.
הפצה ומודעות: רח' הלל 16, טל' 23[illegible]

חיפה: רח' הנביאים 29 (מיקוד: 3[illegible]), טלפון 669020, 666468.
הפצה ומודעות: רח' הנביאים 32, 66325[illegible], 66005[illegible]

בכנס השנתי של המרכז הישראלי לניהול

רבין: לא ננהל מו"מ עם המחבלים גם אם יתחפשו בתלבושת חוסיינית

רבינוביץ: „אינני בטוח שנוכל להקל בשנה הבאה בעומס המיסים" ✶ מנכ"ל „כור" מ. עמית: „קיסינג'ר יכול לחכות — עד שנתחזק מבפנים"

„אם יקבע העולם הערבי, שירדן איננו שותף למו"מ, אין עם מי לדבר באשר ל־שלום בגבולנו המזרחי" — אמר אמש ראש הממשלה, יצחק רבין, בכנס השנתי של המרכז הישראלי לני־הול במלון „הילטון" בת"א.

„לא. רק עם ארגוני הטרור בשכם לא ננהל מו"מ, אלא גם לא כשיהיו מתחפשים בתל־בושת חוסיינית. מבחינה זו אין שוני בעמדה הישראלית. התשובה הישראלית היא פשו־טה, ברורה וחד משמעית: עם ארגוני הטרור אין מו"מ ואתם אין מה לדבר", אמר.

בהתייחסו להחלטות ועידת ראבאט, אמר מר רבין, כי מלים לחוד ומעשים לחוד, ולסיכך השאלה המרכזית היא עתה אם תהיה מצרים מוכנה להת־קדם לקראת שלום בנפרד, אם כי לא בלבד, כפי שעשתה בהסכם הפרדת הכוחות. ביחס לאפשרות הסכם עם ירדן, אין עדיין להגיע למסקנות סופיות.

ישראל תמשיך בדרך של חיפוש סיכוי להידברות, לא בכל תנאי ובכל מחיר, תוך שקידה על התעצמות צבאית. „לא אתנבא אם תהיה מלחמה בעוד כמה חודשים או כמה שנים, אבל המסקנה העיקרית היא, שעלינו להתכונן ולהיות נכונים", אמר.

נוסחת פלא

מר רבין הוסיף, כי אין לאף אחד נוסחת פלא להביא את השלום, אבל בדרך שאנו הול־כים בה, נבסיס שעשינו הכל כדי להשיגו, וכן נוכל להיות מוכנים בצורה המירבית לאפ־שרות של מלחמה. „חלק מ־שליטי ערב יודעים את האמת על תוצאות ההתמודדות הצב־אית במלחמה האחרונה, ואני בטוח שהם מסוגלים להבין את המשמעות", אמר.

לדבריו, לא היתה הפתעה בהחלטות בראבאט לאחר וה־לפנות ועידת אלג'יר וההודעה המצרית־סורית־סעודית. ל־עולם הערבי יש תחושה, ש־יוכל להמשיך להפעיל את ה־שילוב של שלושת האמצעים של הכנה צבאית יותר מדוק־דקת, בידוד ישראל בזירה ה־מדינית וניצול הנפט. אנו עומ־דים כיום בפני עולם ערבי יותר עשיר, הנהנה מתמיכה בינלאומית, שיש לו הרגשה, בלתי מוצדקת, שעבר את מח־סום הפחד.

תשתית כלכלית

„לנוכח צרכי הבטחון נצ־טרך לעשות כמה דברים מאוד דרסטיים בהטלת יתר עומס על הציבור" — המשיך ראש הממשלה. הוא ציין, כי היום הוא יקיים דיון ראשון עם שר האוצר על בעיות התקציב ל־שנה הבאה.

הוא עמד על הצורך להבין תשתית כלכלית להתמודדות הבט־חונית בתקופה, לנוכח אפ־שרות צמצום במדי סיוע ה־חוץ. „אינני מתיימר להיות כלכלן, אבל אני מקווה לכמה שינויים, שיתקנו עיוותים ב־מערכת השכר והמיסוי".

אירופה פרו־ערבית

(ע"ד) בראיון טלוויזיה ש־שודר אתמול בפאריס אמר רבין כי אירופה המערבית נקטה עמדה פרו־ערבית ב־סכסוך המזרח־תיכוני, ועל כן רק ארה"ב יכולה לשמש מת־ווכח בסכסוך. „אני סבור ש־אירופה יכולה לעשות הרבה לקידום השלום באיזור. אך בנסיבות הקיימות, אני מעדיף שיחות ישירות עם מדינות ערב או פעולה של ארה"ב בלבד כמתווכת", אמר רבין.

היחלשות הרוח

„אינני חוששת פן לא יבצע צה"ל את המוטל עליו אם יצטרך לעשות זאת. אם חו־ששת אני ממשהו, הרי זה מהיחלשות הרוח שבעם" — אמרה גב' גולדה מאיר, ש־דיברה כאורחת חברי ההסת־דרות הרפואית ב„בית הרופאי" בתל־אביב.

גב' מאיר חוששת שהעולם יפרש בצורה מוטעית את הלכי הרוח בישראל: „שונ־אים יאמרו שזוהי הזדמנות להקיף אותנו ולנסות להש־מידנו וידידים יתחילו לשאול עצמם אם כדאי לתמוך ב־ישראל שרוחה צפה חלושה".

גב' מאיר אמרה עוד, כי נכון עשתה הממשלה בהחל־טה לא לבטל את ביקורו של שר החוץ הצרפתי, וזאת אף שאין לצפות כי ביקור זה ישנה משהו משמעותי במדי־ניות צרפת כלפי ישראל.

רבינוביץ קורא לצמצום הצריכה

שר האוצר, יהושע רבינוביץ, אמר באותו כנס, כי לא יהיה מנוס מצימצום משמעותי של הצריכה הפרטית והציבורית, כולל צרכי הבטחון למניעת ביז־בוז בדלק.

השר קרא להפסיק את ה־בולמוס של הצריכה הגואה. יש קשר בין האינפלציה המ־הירה לבין מאזן התשלומים, והצריכה הגואה הביאה לכך, שהגרעון במאזן הגיע ל־3.5 מיליארד דולר. הגרעון שלנו ב־סוף השנה יהיה 6 מיליארד דולר.

„אין ארץ שבה מבזבזים דלק, כפי שמבזבזים אצלנו, ו־זאת למרות שהדלק עולה לנו כיום 700 מיליון דולר בשנה, במקום 100 מיליון בעבר. אני מקווה, שהמודעות לכך תבוא ביטוי במדיניות שנאכוף לק־ראת התקציב הבא", אמר ה־שר.

מר רבינוביץ הדגיש, כי ה־פתרון לבעיות המשק לא יבוא על־ידי נקיטת צעדים דרמטיים חד־פעמיים, אלא בפעולה יסו־דית ומתמדת להגבלה. פריון העבודה, יעול השירותים, קי־דום ההשקעות והקפאת רמת החיים. כן יהיה הכרח לקבוע מדיניות שכר והכנסות מאו־פקת מאוד, ולשם כך יהיה צורך לקיים דיון עם המעסיקים וההסתדרות.

„אינני בטוח שנוכל ב־שנה הבאה להקל את עו־מס המיסים, למרות ש־מבחינת העומס אנו ראשו־נים בעולם", אמר השר. הוא הסביר, כי נוכל ל־הגיע לשיפור המצב גם ב־1975, אם נדע לסגל לנו אורח חיים אחר. אם ה־תודעה הזאת תחדור לכל ביה, נוכל להגיע להבראה.

עובדים ומשקרים

מנכ"ל „כור", מאיר עמית, קרא בכנס להתאים את ה־משק לתקופת חירום ממושכת. הוא קרא לראש הממשלה לד־חות לשלושה חודשים את ה־טיפול בבעיות מדיניות החוץ, לנוכח החלטות ועידת ראבאט, ולהתרכז בבעיות פנים.

„קיסינג'ר יכול לחכות עד שנתחזק מבפנים" — אמר. ל־דבריו, יש לבצע רפורמה יסו־דית במערכת המיסוי ולבטל את כל ההנחות, החל מהוצאות מקצועיות ועד החזקת מכוניות.

מר עמית אמר: „יש במשק שני חולים: לא עובדים ו־משקרים. כולנו מסובבים ב־כחש ואי־אפשר לצאת ממקו־ דה המכביש. עם זאת, קשה להת־ווכח עם פועלים, המצביעים על ביזבוז של 20—30 מיליון דולר, לצורך פיקוח על שכר של 20 אנשים".

פרופ' יאיר אהרוני, מאו־ניברסיטת תל אביב, אמר, כי כדי למנוע מלחמה, צריך לא רק צבא חזק, אלא יש להבין את הצורך לעמידה כלכלית בתקופה קשה. „אנו עומדים בפני סכנה של ירידת יתרות מטבע חוץ ומלחמות התכה מצד האויבי", אמר. הוא קרא לחסל את המערכת, שבמסגרתה „כולנו משקרים ומזייפים".

שבועון סובייטי תוקף מאמצי קיסינג'ר במזה"ת

השבועון הסובייטי „נובויה וורמיה" תקף את המימנון האישי של שר החוץ האמריקני, הנרי קיסינג'ר במיתיוגו במזרח־התיכון.

במאמר שהתפרסם אתמול נאמר, כי הדרך היחידה לפתרון הבעיה הערבית־הישראלית היא חידוש ועידת הש־לום בג'נבה.

בלי להזכיר את קיסינג'ר בשמו, כותב השבועון: „תמרוני שרת־דיפלומטיה השקטה, שוושינגטון נוהגת בה מפעם לפעם, אינה פותרת את הבעיה היסודית של הסכסוך".

השבועון מוסיף, כי מנהיגים סובייטיים ומצריים הסכימו בעת ביקור שר החוץ המצרי, איסמעיל פהמי, במוסקווה, ש„יש להגיע להסדר מלא וסופי בועידת ג'נבה ויש לשתף את אש"ף בועידה בזכויות שוות לאלה של המשתתפים האחרים". (ע.פ.)

מומחים אמריקניים מזהירים:

„בריה"מ צועדת ליתרון צבאי באוקינוס ההודי"

שני מומחים לענייני ה־מזרח התיכון הזהירו את־מול, שברית־המועצות הגיעה לקר־קה יתרון צבאי באיזור ה־אוקינוס ההודי, שלחופיו יותר משליש מאוכלוסיית העולם, אם ארה"ב לא תקיים מאזן כוחות מתאים.

מנהל המחקר במרכז ה־אוניברסיטאי ללימודים אסט־רטגיים בג'ורג'טאון, ד"ר אלווין קוטרל והפרופ' ר.מ. בארל, מאוניברסיטת לונדון, חקרו את מעמד הצי הסובייטי באוקינוס ההודי בכתב העת „סטרטג'יק רוויו".

קוטרל ובארל כותבים, כי הסובייטים יוכלו לנצל את תעלת סואץ לאחר פתיחתה, מבלי לשלם דמי מעבר על ידי כך שיקנו את האוניות המצריים לבריה"מ.

לאחר פתיחת התעלה יתקצר המרחק שאוניות הצי ה־סובייטי חייבות לעבור מ־10,400 מיל בקו כף התקוה הטובה ל־3,300 מיל בלבד דרך תעלת סואץ והים ה־אדום — קיצור דרך של קרוב ל־70 אחוז. פתיחת התעלה תעניק לצי הסובייטי גמישות ואפשרות להגדיל את נוכחו־תו באוקינוס ההודי, כמעט מבלי לייחד לשם כך אניות נוספות. (אי־פי)

חברה ישראלית מציגה בניו־יורק „מגלה חמרי נפץ"

מאת פיליפ בן, סופר „מעריב" בארה"ב

חברה תעשייתית מחיפה, המייצרת מגלי פצצות וחמרי נפץ אחרים ושכבר קיבלה בעבר הזמנות מארה"ב ומדינות אחרות, אירגנה תצוגה של מוצריה בניו־יורק, כדי להגדיל את המכירות בחו"ל.

החברה — היא חברת „אלסינט" מחיפה. מיתקן הגילוי שלה קרוי „מגלה עקבות אדים".

מכשיר זה הוא הראשון המסוגל להחליף באורח מדוי־ק שיטות גילוי ישנות כגון: השימוש בכלבי גישוש, לגילוי חומר נפץ. מיתקן זה מסוגל לגלות את האדים המתפשטים מחומר הנפץ, גם אם הוא נמצא בחבילה שלא נפתחה או על גופם של אנשים שטיפלו בחומר נפץ או בכלי רכב זמן רב לאחר ההתפוצצות.

מכשיר הגילוי החדיש מסוגל לגלות חמרי נפץ ומו־קשים באיזור נרחב כגון: בבית נתיבות, בחנות כל־בו או באזורים אחרים שלציבור גישה אליהם.

נציג החברה אמר, כי 40 יחידות כבר נמכרו בארה"ב בסך 12 אלף דולאר.

ממשלה חדשה הוקמה בקניה

נשיא קניה, ג'ומו קניאטה, הודיע אתמול על הקמת ממשלה חדשה [illegible], הידוע רק מעט מחוץ לקניה, כשר החוץ החדש.

ואייקי, בן 48, הוא רופא, כמוהו כשר החוץ הקודם, ד"ר ניורגה נגנגאי, שהפסיד את מקומו בפארלמנט בבחי־רות הכלליות שנערכו ב־14 באוקטובר. (רויטר)

„אשל" הכנסה שוטפת קרן נאמנות צמודה

אשל ESHEL

מנהל הקרן: חברה להשקעות של בנק דיסקונט בע"מ

הנאמן: בנק דיסקונט לישראל בע"מ

הודעה

בהתאם לסעיף 23 לחוק ניירות ערך תשל"ח

ניתנת בזה הודעה כי פורסם היום תשקיף בדבר הנפקה לציבור של תעודות השתתפות על שם ב„אשל" הכנסה שוטפת, קרן נאמנות צמודה ביחידות בנות 1.— ל"י ערך נקוב כל אחת כדלקמן:

(א) 5,000,000 יחידות, בימים 8, 7, 6 בנובמבר 1974 או עד למכירתן של כל היחידות הנ"ל, בתאריך המוקדם שבין שניהם, במחיר יחידה קבוע מראש של 1.02 ל"י היחידה.

(ב) יחידות במספר בלתי מוגבל החל מסיום מכירת היחידות המוזכרות לעיל ועד ל־31 באוקטובר 1975, במחירי יחידה שיקבעו על ידי המנהל עפ"י הוראות פרק 3 בתשקיף.

המועד להגשת בקשות יתחיל ביום 6.11.74 ויסתיים ביום 31.10.75.

המכירה לפי סעיף (א) לעיל תתחיל ביום 6 בנובמבר בשעה 8.30 ותסתיים ביום 8 בנובמבר בשעה 12.00 לפנה"צ, או עד למכירתן של כל היחידות האמורות, (בתאריך המוקדם שבין שניהם), ואילו המכירה לפי סעיף (ב) תתחיל עם סיום המכירה של היחידות האמורות בסעיף (א) ותסתיים ביום 31 באוקטובר 1975 בשעה 12.30 לפנה"צ.

עותק התשקיף וההיתר לפרסומו, הסכם הנאמנות ואישורו הוגשו לרשם החברות בירושלים לשם רישום.

עותקים מהתשקיף הנ"ל ניתן להשיג בכל סניפי בנק דיסקונט לישראל בע"מ ואצל סוכני ניירות הערך החברים בבורסה לניירות ערך בתל־אביב.

את הבקשות לרכישת היחידות המוצעות יש להגיש למנהל הקרן באמצעות בנק דיסקונט לישראל בע"מ, סניף ניירות ערך, רח' יהודה הלוי 38, תל־אביב.

מודעה זו אינה מהווה הצעה לקניית תעודות השתתפות. ההצעה נעשית רק עפ"י התשקיף הנזכר לעיל.

ארבעה מבני־הערובה המאושרים, ששוחררו אתמול בידי קומאנדו הולאנדי מידי שוביהם בכלא סחווינגן, מוסעים מבית־הכלא לאחר פעולת החילוץ. (צילום ראדיו של א.פ.)

ב„עוזים" ובפצצות תאורה הכניע הקומנדו ההולנדי את מורדי סחווינגן

מאת ה. בלייך, סופר „מעריב" בהאג

התחושת הקלה שוררת בהולאנד לאחר מבצע השחרור ההצלחה בכלא סחווינגן. נחתים הולנדיים, כמצוידים במקלעי „עוזי" מישראל סיימו את הדראמה של בני הערובה, ללא שפיכות דמים, בהצילם 15 איש.

שר המשפטים ההולאנדי, אנדריס ואן אגט, הדגיש אתמול במסיבת עתונאים את שביעות רצונו מהעובדה שלראשונה בתולדות הסדור הביאה דרך פעולה נמרצה להצלחה כלאה, ללא מתים וללא פצועים, אצל בני הערובה ואצל הפושעים. השר הדגיש שהותר לנחתים להשתמש, במקרה הצורך, בנשקם להריגת הגנגסטרים, כדי להציל את חיי בני הערובה.

בפעולת הפתע, שנמשכה 15 דקות בלבד, השתתפו עשרות נחתים מאומנים היטב, שהיו מצויידים בקסדות ובחזיות בלתי חדירות לכדורים.

צופר האזעקה של בית־הכלא נתן את הסימן להתקפה. בארבע בבוקר, כשנשמעה הצפירה, חדרו הנחתים תוך צעקות רמות ויריות באוויר משני צידי אולם הכנסיה של הכלא, כשבאוותה שעה מתרסקות הזגוגיות ומושלכות פצצות תאורה, שהתפוצצו ברעש רב והפיצו אור.

הכוונה היתה ליצור אנדרלמוסיה גדולה ככל האפשר. כתוצאה מכך שתקו מאימה הנמצאים באולם למשך כמה שניות. בזמן קצר זה יכלו כוחות הצבא להשתלט על האולם ולהכניע את הפושעים. נוכח מהירות הפעולה לא הספיקו מחזיקי בני הערובה להתנגד.

נחשף קשר להפיכה באיטליה, נעצר ראש הש.ב. לשעבר

גנראל מיצ'לי היה ראש הש.ב. עד ליולי השנה, עת פוטר בידי שר־ההגנה ✶ לפי השמועה נסתייעו הקושרים בנושאי מישרות רמות בש.ב. האיטלקי, בשגרירות ארה"ב ברומא ובביון הנגדי המערב גרמני ✶ בוצעו מעצרים בקרב הקצונה ובקבוצות פאשיסטיות ✶ ההפיכה נועדה להתבצע אתמול — או ב־4 בנובמבר

מאת עדה לוצאטי
סופרת „מעריב" ברומא

„הגנראל ויטו מיצ'לי נעצר ב־שעה 7.45 הערב באשמת קשר־פוליטי" — הודעה תמציתית זו קרא אמש הקריין בקול רוטט ב־תום מהדורת החדשות בטלוויזיה האיטלקית. כך ניתן אישור ל־שמועות, להודעות ולאשמות, כי הפיכות צבאיות תוכננו באיטליה פעמים אחדות בחמש השנים ה־אחרונות, בשיתוף פעולה, ואולי אף בהדרכתם, של נושאי מישרות רמות בשירותים החשאים האיטל־קיים. לפי השמועה, קיבלו הקושרים תמיכה פוליטית גם מן השג־רירות האמריקנית ברומא, ומיון צבאי מהביון הנגדי המערב־גרמני.

מעצרו של הגנראל מיצ'לי אמש מעלה שוב את השאלה הנושנה: מי שולט בשליטים? האם נתרגם את השאלה למונחים איטלקיים הרי ה־שאלה היא: מי עוקב אחרי ה־מרגלים? מי יגן על האזרחים מפני אלה, האמורים להגן עליהם?

הגנראל מיצ'לי בן 58, עמד בראש השירותים החשאיים של איטליה מ־אוקטובר 1970 ועד יולי השנה, עת פוטר לפי הוראת שר־ההגנה, ג'וליו אנדראוטי, אחד החשובים במנהיגי הנוצרים־דימוקראטים.

מעצרי קצינים ופאשיסטים

ימים אחדים לאחר־מכן חשף אנד־ראוטי את „שערוריית ההפיכה", עת שלח תיק עב כרס לתובע הכללי ובו פרטים על קשר להפיכה בדצמבר 1970, וכיצאר ובאוגוסט השנה. כאז נעצרו שמונה אנשים, בהם קצינים גבוהים ביותר בצבא, באשמת השת־תפות בקשר להפיכה צבאית. הוצאו פקודות מעצר נגד כמה אנשים אחרים, אלא שאלה נמלטו. בינתיים מוסיפה המשטרה לעצור חברי קבוצות פא־שיסטיות, אשר ככל הנראה תיכננו ליצור אווירת מתח באמצעות פיצו־צים סירוריסטים ופגיעות אחרות, על מנת שהצבא ייאלץ להתערב ל־השכנת הסדר.

מעצרו של הגנראל מיצ'לי הוא ההתפתחות החשובה ביותר בפרשה עד כה. מעצרו מאשר את השמועות, שרווחו על מעורבותם של אנשי־צבא בכירים ב„קשר השחור", בעזרתם של כוחות חשובים באיטליה ומחוצה לה.

...ככל הנראה, האשים הגנראל מיצ'לי בכך, שידע את כל הפרטים על נסיונו של הנסיך ג'ונו בורגזה, לתפוס את השלטון ב־8 בדצמבר 1970 — וכי לא דיווח על כך לממונים עליו.

ת(ו)ן יהם

3000 קצינים פאשיסטיים נאספו אז ברומא, שם נוספו אליהם 197 שומרי־יערות. מיקצתם עלו על משרד־הפנים והכנסו פנימה, אחרים הקיפו את מרכז הרדיו והטלוויזיה. המבצ־עים חיכו להוראה לפעול, אלא ש־ההודעות לא הגיעו והקושרים ה־רודפים מקור הרטובים מגשם, הפ־סזרו, איש לדרכו.

עד כה לא הצליח איש להסביר מדוע נתן מישהו הוראה לחזור, ב־שעה שהנסיון לתפוס את השלטון כבר נכנס להילוך גבוה. האיטלקים רבי־האירוניה סבורים, שדווקא הגשמים הכבדים והקור היו הסיבה העיקרית לביטול של הפעולה.

„להד זמנים למנות"

אם גם היה הנסיון הראשון למגר את הדימוקראטיה באיטליה דומה ל־פארסה במיטבה ה„קומדיה דל־ארטה", הרי שאלה, שבאו אחריו, כבר לא היו מצחיקים. ב„לוח הזמנים למוחי" כללו הקושרים שבע התנקשויות, הרצלת מערכת. מי השתיה של רומא והפגנות מבויימות במוזקדק.

ההשתלטות הפאשיסטית תוכננה ל־אוגוסט, כיוון שהפרלמנט היה בפגרה באותו זמן ומיליוני איטלקים יצאו לחופשה. ושוב, מסיבה לא ידועה החליטו הקושרים לדחותו עד החורף שלאחר־מכן ואז דחוהו שוב.

השמועות האחרונות על „ההפיכה, העומדת לקרות", אתמול או ב־4 ב־נובמבר, פורסמו בהבלטה בעמודו ה־ראשון של „להסטאמפה" רב־ההשפעה.

ההפיכות נכשלו עד כה, אך ניתן למצוא עדות לכוונותיהם של היוזמים בשורה הארוכה של פיצוצים, שגרמו למות רבים מאד: ברכבות, בבנייני ציבור, בהתקהלויות שלוות ברחובותיה של איטליה.

מקלות בגלגלי החקירה

צוות שופטים־חוקרים צעירים ואמי־צים התאמץ לשפוך אור לא רק על מבצעי התקפות־הנפץ, אלא גם על הכוחות שתיכננו אותם ומשכו ב־חוטים מאחורי הקלעים. אחדים מן ה־עצורים איימו לקרוא בשמות ולהוליך

בעלי שורה — פוליטיקאים, תעשיי־נים, דיפלומטים, אדמיראלים וגנ־ראלים לספסל הנאשמים. אך עד עתה, ברוב המקרים, קרה מגאום משהו בדרג מסויים, שמנע מן החקירה ל־הגיע עד הסוף.

על השאלות הגדולות לא ניתנו תשובות. האם ינסו הקושרים שוב „להציל" את האיטליה מתוהו־ובוהו לגוכח מצבה הכלכלי המתדרדר, ה־אינפלציה הדוהרת והאבטלה הגוברת, אותה צופים לקראת סוף השנה? הסתיימה: גם הממשלות הבאים ב־כשלון?

שאלה נוספת: מדוע מתבררות כל העובדות רק עתה? הרי רבים מן הפרטים על הקשר של דצמבר 1970, המתפרסמים עתה כגילויים סנסצי־ניים, היו ידועים כבר ימים אחדים לאחר שקרו.

פירוש סביר אחד הוא, שמפלגה ה־שלטון, הנוצרית־דימוקראטית, רצתה לפרסם את העובדות עתה כדי לסייע לעצמה במקרה שיערכו בחירות כלל־ליות מוקדמות. שר התעשיה הסוציאל־דימוקראטי, פאנאסי, טוען את ה־קואליציה בחודש שעבר בדרישתו לערוך בחירות מוקדמות, ובכוונתו את נסיונם של הסוציאליסטים לערוך חזית עם הקומוניסטים. עתה מקדים הנוצרים־דימוקראטים ובעלי־בריתם ה־סוציאל־דימוקראטים, כי אם יבהילו אנשים בעזרת „הגולם של הפיכה ימ־נית", או התרגנות קומוניסטית, יצ־ליחו לזכות בקולותיו של „הרוב ה־שקט", החושש משני האגפים ה־קיצוניים.

חקירה רווית נפץ

בימים הקרובים יתברר אם מעצרו של הגנראל מיצ'לי יביא את החקירה לנקודת המיפנה, שתאפשר לחוקרים להשוף את שורשי הטירור ונסיונות ההפיכה.

משקיפים אחדים חוששים, כי שו־רשים אלה טמונים עמוק מדי באדמה, שכולה חומר נפץ. משערים, כי מעו־רבים בפרשה פוליטיקאים בכירים ו־נושאי תפקידים חשאיים בשגרירויות חשובות.

השבועון „ל'אספרסו" מדווח בגליונו האחרון, על קשרים הדוקים בין קצי־נים ארה"ב ברומא לבין צבא אי־טליה. הנספח הצבאי האמריקני, ג'יימס קלביו, שהה בחודש יולי שבועיים כאורח במעונו של הגנראל מיצ'לי.

כוח למלחמה בטרור פועל בנמל התעופה של לונדון

מאת צבי לביא, סופר „מעריב" בלונדון

נמל התעופה היהוד ש־ליד לונדון עורך להגה על־פלה פניו. המכיל למחבלים הוספי במוספי המתעתדים לבצע פיגועים בלשונם. בנ־מל. אתמול נמסר, כי הושי־בה אימוניה של יחידה משו־טרה שיוזרה לכלוחמה בי־טירור.

400 שוטרים ושוטרות הוע־ברו לפיקודה הישיר של ה־משטרה המטרופוליטנית אחר שעברו אימונים בנשק, בניגוד לשוטרי בריטניה, המוטים ה־שוטרים המסיירים בנמל ה־תעופה באקדחים.

ממה כוח המשטרה המיוחד נמצא בקשר ישיר עם הבסיס הצבאי הקרוב ביונזור, המ־סוגל בתוך 90 דקות מרגע אזעקה לשגר לשדה תגבורת ב־חיילים, בטנקים ובשריוניות.

האיזורים השיגרתיים של שו־טרי השדה נמצאים תחת הי־פוי מתמיד של צלמים הכוח הצבאי מכיר את העמדות ש־עליו לתפוס בכל מקרה. הבי־ניה הזירות תורגלו פעמים אחדות.

בסקירה שמטוס הסוף יגנה בחיתוך יכוון למסלול מרוחק ויבודד על ידי הכוח המשטר־תי־צבאי. נמל התעופה ייסגר ופרס לאנשים חיוניים יעזבו ממנו כל היתר.

היום מסתיימים הדיונים הכלכליים ישראל—ארה"ב

הדיונים הכלכליים עם ה־משלחת האמריקנית עומ־דים להסתיים היום בהודעה משותפת. אתמול נמשכו ה־דיונים בוועדות המשותפות לענייני השקעות, סחר ו־המסרי־נלם.

במרבית הנושאים חלה הת־קדמות, אך יישארו גם נקו־דות, שהדיון עליהן יימשך לאחר־מכן בירושלים ובוואשינגטון. הסיכום הסופי של הדיון ייעשה בעת ביקור שר־האוצר, יהושע רבינוביץ, ב־ארה"ב באמצע החודש.

هكذا من الاصل

„דו־שיח של חרשים" — כך הוגדרה פגישת רבין — סובאנייארג אתמול

פגישה קוצרה בגלל „הדברים הגלויים" שנאמרו בה ✶ האורח: עליכם להכיר ב„עובדה הפלשתינית" כשם שאמרתי לערפאת להכיר ב„עובדה הישראלית" ✶ רבין ואלון הסבירו דרישת ישראל לגבולות בני־הגנה

שר־החוץ הצרפתי בפגישתו אתמול עם ראש־הממשלה. מימין נראים שגריר ישראל בפאריס, אשר בן־נתן, ראש־הממשלה, יצחק רבין, ושר־החוץ יגאל אלון. משמאל: שר־החוץ הצרפתי, ז'אן סובאנייארג. (צילם: חיים פנקסון, י.פ.פ.א.)

מאת גיל קיסרי

„יותר על משמעות" — סיכם מקור דיפלומטי ישראלי את ביקורו של שר־החוץ הצרפתי ז'אן סובאנייארג, בתום השיחות שניהל אתמול בירושלים עם ראש הממשלה מר יצחק רבין ועם שר החוץ מר יגאל אלון.

מבחינה מדינית — אכן היה הביקור בעל חשיבות מעטה, כיון שלא קידם את ההבנה בין שתי המדינות. הגדירו את השיחות מקורות מדיניים ישראלים והצרפתים כאחד: „שני מונולוגים", או „דו־שיח של חרשים".

פגישה שקוצרה

אבל לביקור נודעת בהחלט משמעות מבחינה פסיכולוגית, כיון שבמהלכו נפלו העמדות־פנים הדיפלומטיות ורק גינוני הנימוס והטכס מנעו חילופי דברים קשים בין הצדדים. יותר מכל בא הדבר לידי ביטוי כבר מתחילת סיבוב השיחות, בתום פגישתו של סובאנייארג עם ראש הממשלה, מר יצחק רבין.

שיחה זו, שאמורה היתה להימשך יותר משעה, ארכה פחות משעה, אולי בגלל האוירה מתוחה של האורח.

כשיצא שר החוץ הצרפתי ממשרד ראש הממשלה, הבהיר הכל בפני העתונאים בהבעתו הזועפת. יש שהסבירו, כי בלילה התקשה האורח להירדם ובשעה שלוש לפנות בוקר בלע גלולות שינה.

אבל נראה, שההסבר הסביר נעוץ בדברים התקיפים ששמע מפי מר רבין בעת שיחתם. השיחה ביניהם, שהתנהלה באנגלית, נקלעה לחילוקי דעות סביב שאלת השטחים והגבולות. ראש הממשלה הסביר את הצורך של ישראל לגבולות בני הגנה בהדגישו שהגבולות שלפני מלחמת ששת הימים לא היו כאלה. סובאנייארג חלק על גישה זו וטען כי כיום שוב אין לייחס חשיבות אסטרטגית לבעיה הטריטוריאלית.

שתיקה ועזיבה

ואז, בנקודה זו, אמר רבין: „אדוני שר החוץ, אני מצטער להיווכח כי מדיניות ממשלתך מנוגדת לחלוטין לזו של ישראל. הפער בין ארצותינו אינו ניתן לגשור". הס השתלט בחדר. מר סובאנייארג התרומם מכסאו, לחץ את ידו של רבין — ויצא.

קודם לכן, בדברו על הנושא העדין של ההכרה באש"ף, טען סובאנייארג כי אין זו אשמתה של צרפת שנוצרה „עובדה פלשתינית". לא יתכן שום פתרון — טען — ללא התחשבות בעובדה הפלשתינאית. הוא הסביר כי בפגישתו עם ערפאת אמנם עמד על ניגוד מוחלט בין עמדות ישראל ואש"ף. אולם, לדבריו, הוא השמיע באזני ערפאת את עמדתה של צרפת, כי על הפלשתינאים להתחשב בעובדת קיומה של ישראל. הוא אמר, כי ערפאת לא חלק על דבריו אלה ולא שלל את טענתו, כי „יש להתחשב במציאות".

בעקבות הפגישה, הגדיר אותה שר החוץ הצרפתי, בשיחה עם כתבים, כ„אוירה קשה אולם בלמה גם והבנה הדדית".

פגישות עם אלון

אתמול נפגש האורח גם עם מר אלון בשתי פגישות נפרדות: הראשונה בבוקר — בעיקר לנושאים מדיניים; השניה אחר הצהריים — בעיקר על היחסים הדו־צדדיים בין ישראל מזה ובין צרפת והשוק המשותף מזה, בתחום הכלכלה, התרבות והמדע.

בפגישה השניה, שררה רוח טובה למדי והורגשה נכונות מצד הצרפתים להתחשב בבעיות של ישראל. בפגישה הראשונה (המדינית) שוב בלטו חילוקי הדעות וניגודי ההשקפות.

מר אלון התפלמס עם הטענה הצרפתית כאילו לשטחים אין חשיבות אסטרטגית. הוא אף התלוצץ: „אינני יודע מי האסטרטג שאמר לכם זאת — אבל אני הייתי מפטר אותו". שר החוץ הישראלי תיאר את מה שהיה מתרחש במלחמת אוקטובר אלמלא העומק האסטרטגי, כשם שעמד על האסון שהיה יורד על ישראל אילו ביוני 1967 הניחה ישראל למצרים לפתוח במלחמה.

להלן עמד על ההבדל בין אש"ף לבין המחתרת האלג'ירית — שתכופות מנסים צרפתים למצוא ביניהם הקבלה. המחתרת האלג'ירית מעולם לא ביקשה להשמיד את צרפת, בניגוד לאש"ף המבקש להשמיד את ישראל. לסיכום נושא זה חזר מר אלון ואמר: „עמדתנו היא — פלשתינים — כן, אש"ף — לא".

בסיכום דבריו אמר אלון, כי אסור שישראל תובס במלחמה אפילו פעם אחת, בניגוד אולי למה שאירע באירופה, שם יצאו לעיתים מדינות מובסות כשהן נשכרות.

„הרצאה משכנעת"

על דברים אלה אמר שר־החוץ הצרפתי כי זו מהנזים „הרצאה משכנעת" וכי צרפת מבינה את בעית הגבולות בני הגנה. „אין אנו באים לתת עצות לאיש אבל אנו חולקים על התפיסה זו" — אמר. בהתייחסו לדברי מר אלון על אפשרות של תבוסה במלחמה אמר: „מסופקני גם אם אתם יכולים להרשות לעצמכם לנצח במלחמות נוספות, שכן לא ברור מה יהיה הלאה".

הפגישה הסתיימה בדבריו של יגאל אלון אשר מתח ביקורת על מרבית מדינות אירופה המערבית, בהזכירו כי סרבו לתת זכות נחיתה למטוסים אמריקניים אשר הטיסו נשק וציוד לישראל בעת המלחמה. הוא סיים באומרו, כי כל עוד אין שינוי במדיניותה של צרפת — אין גם לראות בגישתה מדיניות מאוזנת. לפיכך אין לה זכות למלא תפקיד מדיני במזה"ת.

סדר יומו של האורח ביומו הראשון, כלל גם פגישה עם נשיא המדינה פרופ' אפרים קציר, שקיבלו באולם ההגיגי של משכנו ומר סובאנייארג הביע התפעלותו מן האולם. אחר כך ביקר שר־החוץ הצרפתי ב„יד ושם", הדליק נר זכרון, הניח זר והתייחד כמה שניות עם זכר קורבנות השואה.

בצאתו מ„יד ושם" הפסיר בתשובה על שאלה: „מקום זה מעלה זכרונות שאיש בקהילה הבינלאומית אינו מסוגל לשכחם".

על האוירה השורדת סביב הביקור העיד אולי העובדה שלפגישה שקיים שר החוץ הצרפתי עם עתונאים אתמול אחה"צ, לא הוזמנו נציגי העתונות הישראלית.

בפגישה זו־שוב־עמד שר החוץ על העקרונות של מדיניות ממשלתו והדגיש, כי לצרפת אין שום מירשמים לפתרון הסכסוך ואף לא שיטות למציאת הסדר. „אין לנו שום רעיונות מגובשים" — אמר. הוא ביקש להדגיש שעמדתה של צרפת בנושא המזרח־תיכוני אינה נובעת משיקולי נפט וכלכלה.

לא גבולות מגומי

בהתייחסו לבעית הגבולות של ישראל חזר על עמדתה הידועה, שלפיה צרפת רוצה בקיומה ובבטחונה של ישראל בגבולות בטוחים ומוכרים, אולם אסור שיהיו אלה „גבולות מגומי" — כדבריו.

בהתייחסו לפגישתו עם ערפאת ניסה לנקוט בלשון קלה ובנימה הומוריסטית ואמר, למשל, כי היו גירסות מנוגדות סביב השאלה, אם הוא לחץ את ידו של ערפאת אם לאו. „לא היה איש במקום שיכול להעיד על כך אולם ברצוני לאמר: כן, לחצתי את ידו. ובכן, מה בכך?" הוא גם הזכיר את הכינוי „אדוני הנשיא" שהשתמש בו בפנותו לערפאת. הוא ניסה לפטור עצמו מפרשה זו באמרו: „ראשית, אנו מנומסים במשרד החוץ; שנית, בין אם רצה ובין אם לאו — ערפאת הוא נשיא הנהגת אש"ף; ושלישית, בשפה הצרפתית, אפילו מי שעומד בראש חברה מסחרית או אגודת דייגים — זכאי לכינוי „אדוני הנשיא"".

פליטת פה פרוידיסטית היתה בדבריו, כאשר אמר „אנו מבינים את שאיפות ההתפשטות — ואולי מוטב לומר את כיבוש השטחים — של ישראל".

להלן הדגיש באותה פגישת כתבים כי לא חל שינוי בעמדתה של צרפת בהתנגדותה לחזור לגבולות אשר נקבעו בתכנית החלוקה של 1947. הוא סיים את דבריו בהערה: „בסך הכל, מה שאני עושה אינו אלא חוזר על מה שעשה קיסינג'ר, אבל עם בן שיחה נוסף" (בהתכוונו לערפאת).

סעודה חגיגית

הכוונה להתעלם מחילוקי הדעות בין שתי המדינות באה לידי ביטוי בנאומים שנשמעו בסעודת הערב החגיגית שערך אמש שר החוץ יגאל אלון לאורחו במלון „המלך דוד". בנאומו אמר מר אלון, כי מעולם לא דרשה ישראל שידידיה חייבים גם להיות אויבי אויביה. אדרבא, אפשר לקיים יחסי ידידות כנים גם עם ישראל וגם עם מדינות ערב.

אורחו בוקק לציטטה מספר קהלת. הוא ציטט את הפסוק „עת לכל חפץ", באומרו כי הגיעה עתה העת שגם במזרח התיכון ישרור שלום בין העמים. אבל גם הוא לא התעלם מניגודי ההשקפות המדיניות בין צרפת וישראל.

חוגים צרפתיים סיכמו את הביקור, שחלקו הרשמי מסתיים היום, בהדגישם, כי אילו נערך לפני הפגישה של סובאנייארג עם ערפאת — הוא יכול היה להרשם כמאורע ביחסי שתי המדינות וכתגיגה לידידי שתי המדינות. אולם העיתוי הבלתי מוצלח של הביקור — מקלקל הכל.

היום יבקר האורח ב„בית צרפת" באוניברסיטה העברית ולאחר מכן יסע לתל־אביב, שם יוועד עם שגרירי שמונה המדינות החברות בשוק האירופי המשותף יחד עם צרפת. בשעות אחר הצהרים יצא עם פמלייתו לקיבוץ גינוסר ויתארח שם כאורחו של יגאל אלון.

שר החוץ הצרפתי יצא את ישראל בדרכו חזרה לפאריס בשבת אחר־הצהריים.

המלווים מדווחים: הפער בין ישראל וצרפת — בעינו

מאת תמר גולן, סופרת „מעריב" בפאריס

„הפער בין הצדדים עמוק כפי שהיה" — זו דעתם של שליחי העתונות הצרפתית, הנילווים אל שר־החוץ הצרפתי בביקורו בישראל.

כתב הרדיו הממלכתי, אגודה סטמה, רואה חיוב בחילופי הדעות, באומרו שישראל וצרפת אינן רחוקות מאד זו מזו, כיוון ששתיהן מכירות בקיומה של בעיה פלשתינית. אך צרפת אינה יכולה לשמש כמתווכת.

שליח רדיו לוכסמבורג טען, כי בעת הפגישה עם ראש הממשלה, אמר מר רבין כי אינו רואה דרך לגשר בין עמדות הצדדים.

העתון „ל'אורור" כותב הבוקר כי „הדרישות בין צרפת לישראל נובע מהאוצרת האיום הקיים שיתחדש העימות".

הלל: הטרור עלול לגבור בגלל החלטות ראבאט

ניצב מולה כהן: הממשלה עומדת להחליט על צירוף תלמידי שמיניות, ואולי גם שביעיות, למשמר

„החלטות האו"ם להזמין את נציגי אש"ף להשתתף בדיוניו והחלטת ועידת ראבאט הגדילו ללא ספק את משקלם המדיני של ארגוני החבלה והם יגיעו למסקנה, כי השיגו את אשר השיגו תודות לפעולות הטרור. לפיכך, אנו צריכים להיות מוכנים לאפשרות של התגברות פעולות הטרור, בכל מצב מדיני שהוא באיזור", אמר אתמול שר המשטרה, שלמה הלל, ביום עיון של ראשי הרשויות המקומיות בנושא המשמר האזרחי, שהתקיים בנתניה.

מר הלל הטעים, כי סביר להניח, כי יהיו בעתיד נסיונות של התארגנויות פראיות בלתי מתואמות, שפעילותיהן עלולות להיות קשות. לאור זאת אנו נעמוד בפני פעילות חבלנית לאורך הגבולות, בשטחים ובתוך ישראל.

אם נגיע להסדרים עם מצרים וירדן, הרי שלדעת השר יהיו מדינות ערביות, כמו סוריה ולוב, שיראו זאת בעין רעה, וינסו לשבש את מהלכיו של ההסדר. את המצב השורר כיום, אין מדינות ערב מעיזות להפר על ידי מלחמה ממש, אך הן מנסות להפר אותו על ידי פעולות טרור. במקרה של חידוש מלחמת ההתשה בצפון, צפויה, לדעת השר, עליה תלולה בפעילות החבלנית.

מראשית שנת 1974 ועד היום, בוצעו 253 נסיונות פיגוע. זו שנה שקטה יחסית, אך אנו צריכים, לדברי מר הלל, להתכונן לכך שמספר הפיגועים יגדל. „בעיקר צריכים אנו להתכונן שתפרוץ מלחמה. במלחמה הבאה עלינו לקחת בחשבון, שכל הארץ תהיה חזית".

השר הלל שלל את האפשרות לחוקק חוק משמר אזרחי.

מפכ"ל המשטרה, רב ניצב שאול רוזוליו, אמר בכנס, כי הודות לתפעול נכון של המשמר, תרד הפשיעה ובטחונו העצמי של הצבור יגדל. בסיום קרא לראשי הרשויות ליצור אוירה מתאימה של גיוס למשמר האזרחי.

מפקד המשמר האזרחי, ניצב מולה כהן, הדגיש, כי מטרת המשמר האזרחי היא, שכל אדם יהיה מסוגל להגן על ביתו ומשפחתו. הוא גילה, שכיום התנדבו למשמר קרוב ל־40 אלף איש.

עוד סיפר, כי הממשלה עומדת להחליט על צירוף תלמידי שמיניות ואולי גם שביעיות, למשמר האזרחי.

קודם שנפתח הכנס, השתתפו ראשי הרשויות בשיעור, בו למדו להפעיל את רובי הקארבין, ובסיומו השתתפו במטווח בשדה המטווחים בגבעת־אולגה.

בכנס אגודת הידידות ישראל—דניה

האוזנר: הטרור של ימינו מבקש להשמיד אומה

מאת אינגה דוישקרון

השר גדעון האוזנר קרא לכל תנועות השחרור להיפרד, כי קבוצות הטירור של ימינו מבקשות להשיג מטרה זהה לזו של הנאצים והיא — להשמיד אומה.

מר האוזנר דיבר בקבלת־פנים מטעם אגודת הידידות ישראל־דניה, בתל אביב, במלאת 31 שנים להצלת יהודי דניה.

ללוחמי המחתרת הדנים שנכחו בקבלת הפנים אמר השר, כי בהצילם 6000 נפשות, ב־1943, נטלו על עצמם אחריות להילחם במי ששוב מבקש לשים את חייה של אומה. הוא קרא: „חדשו את המאבק. הילחמו במתנכלים הרצח עם. עימדו לצידן של ציון צודק".

פרן סהוסן, נציג לוחמי המחתרת הדניים הכריז: „לבנו בישראל", אך אמר, כי מוטב לבטא הרגשה זו לא בהקמת מצבות זכרון אלא בבנייה למען הדור החדש.

יו"ר אגודת הידידות, ח"כ אסתר הרליץ, הודיעה, כי הידידים הדניים, תרמו תרומות נכבדות למחלקת הילדים בבית החולים „שערי צדק", וכי הקימו מרכז קיט לנוער צעירים ביער ירושלים.

ראש הממשלה לשעבר, יוהגנסן איחל לישראל, שתגיע בקרוב ליחסי שכנות טובה עם הארצות שמסביבה. הוא אמר: „אני מאמין בעם ישראל. אני מאמין ברצונו לעצמאות ובמאבקו לקיומו".

שגריר דניה בישראל שיבח את הקשרים האמיצים שבין שתי המדינות.

על חודו של קול החליטה „עבודה" לסגור את „אות"

מאת ב. מירוזם

לשכת מפלגת העבודה החליטה אמש ברוב של 9 נגד 8 קולות לסגור את בטאון המפלגה, „אות".

ח"כ יצחק בן־אהרן חייב את המשך הופעת הבטאון בטענה, כי לא ייתכן להשאיר את המפלגה בלי כלי־ביטוי.

ח"כ ישראל קרגמן טען, כי יש לסגור את העתון, מכיוון שהוצאתו אינה מצדיקה את ההשקעה מבחינת התפוצה.

מנכ"ל המפלגה, מאיר זרמי, הסביר, כי אין תקציב להמשך הוצאת העתון. הוא טען, כי החלפת העורך תביא גם לשינוי אופיו של העתון, ובחירת עורך חדש, במצב הכספי הקיים, תביא אותו למצב של תסכול. גבי באורה ארד אברה, שלא ייתכן, כי בתקופתנו תישאר המפלגה בלי שבועון.

עורך „אות", דוד שחם, אמר, כי פעל בהתאם להנחיות הועידה, שהחליטה על הוצאת „אות". הוא טען לעמדת דור קלדרת, כי בהנחיות נאמר בפירוש, כי אין כוונה להוציא שבועון במתכונת „טייס". „סגירת „אות" לא תתרום להבראת המצב הכספי של המפלגה", אמר.

גם אשר מגיב התנגד לסגירת העתון בטענו, כי האחריות היתה על כל חברי המערכת והם פעלו כצוות.

השר אברהם עופר טען, כי „אות" אומנם מילא את תפקידו, אך צריך לנסות שיטות חדשות של הוצאת בטאון המפלגה.

ח"כ משה כרמל הציע להחליט על המשך הוצאת הבטאון, בחירת עורך חדש ודיון על אופיו של העתון. ח"כ עדי אמוראי, ח"כ אברהם זילברברג ויצחק שפירא חייבו המשך הופעת „אות".

יחיאל לקט הגדיר את סגירת „אות" כסתימת פה.

שרגא נצר אמר, כי „אות" אינו נותן את השורות הדרושות. „הוא אמנם אינו מביא לעילוף, אך אינו מרבה אוהדים".

קיימת אינפלציה של ארגונות — טען נחמן רז. יש שפע של עתונים יומיים ואחרים, שבהם אפשר להתבטא, ואילו „אות" מגיע רק לציבור מוגבל.

בסיכומו של הדיון נפלה ההכרעה לסגור את בטאון המפלגה על חודו של קול.

בטיסה ישירה לבסיס חיל־אויר באה משלחת המגבית מאנגליה

מאת ראובן בן־צבי

„משלחת ראש הממשלה" מטעם המגבית באנגליה, הכוללת מנהיגים ותורמים ראשיים בבריטניה, הגיעה אתמול אחר הצהריים לישראל בטיסה ישירה מלונדון לאחד מבסיסי חיל האויר בצפון הארץ.

המשלחת כוללת מאה איש, ביניהם יו"ר המגבית באנגליה מייקל סקר, סגנו טרוור צ'ין, נשיא הפדרציה הציונית הבריטית לורד ג'נר, לורד שינוול בן התשעים, שהיה חבר הפרלמנט הראשון מטעם הלייבור בשנת 1922, ומר אדוארד זיו, נשיא „מרקס אנד ספנסר", המכהן כנשיא המגבית הישראלית המאוחדת.

בבסיס חיל האויר נתקבלו חברי המשלחת על ידי מפקד הבסיס, ולאחר כיבוד קל סיירו בתערוכה מיוחדת של ציוד אוירי, שהוקמה במיוחד למענם. אנשי המשלחת ראו מטוסים, ששוב אינם בשימוש, והם הוזמנו לחזות בתצוגה אוירית של מטוסי חיל האויר מדגמים שונים. לאחר שיחה עם מפקד חיל האויר, האלוף ב. פלד, יצאו חברי המשלחת לחיפה.

במסיבת עתונאים, שקיימו אמש יו"ר המגבית באנגליה מייקל סקר וסגנו ט. צ'ין, הם אמרו בין השאר כי למרות המצב הכלכלי הקשה העובר על בריטניה לא צפויה ירידה בהכנסות המגבית השנה. הם הוסיפו כי פרשית כ„חברה לישראל" לא פגעו במגבית עד כה. היו מקרים שיהודים הביעו מורת רוחם, אך המשיכו לתרום.

הגיעה משלחת מקאנאדה להגברת הסחר עם ישראל

אפשרויות להגברת הסחר ההדדי בין קאנאדה לישראל ייבדקו בידי משלחת אנשי עסקים קאנאדיים בתחום האלקטרוניקה ומוצרי המזון, שבאה אתמול לביקור בישראל.

בראש המשלחת, הכוללת בעיקר אנשי־עסקים לא־יהודיים, עומד מר ג'יימס הוציסטון, מראשי חברת „קלאריק" העוסקת בספנות ומייצגת את סין בקאנאדה. ראש המשלחת אמר, כי אף שמרבית הבאים עיסוקיהם מזון ואלקטרוניקה, ידובר גם בענפי סחר אחרים.

ישראל היא כיום הקניין החשוב ביותר של קאנאדה במזרח הקרוב. בשנת 73—1972 רכשה ישראל סחורות בהיקף 32 מיליון דולאר מקאנאדה בעוד שזו רכשה מישראל בשווי של 22 מיליון דולאר בלבד, בעיקר יהלומים, טכסטיל, הלבשה, מזון, מוצרי חקלאות, מתכת ואלקטרוניקה. (ע)

משלחת יצאה מהרצועה למצרים בעניני חינוך

מאת עזרא ינוב

משלחת מכובדים יצאה השבוע למצרים דרך ירדן, כדי לדון עם שלטונות מצרים על עניני חינוך ברצועת עזה ותיאום להמשך שיגורם של בוגרי תיכון מהרצועה לאוניברסיטות קהיר.

במשלחת משתתפים באשיר אל ראיס, הממונה על מערכת החינוך ברצועת עזה, העומד בראש המשלחת, וכן שאפיק סאראזי — מנהל הקולג' של עזה, חביב ג'רדה, איש חינוך ממרכז הרצועה, השייח' פרך אל מסאדר וראש עירית חאן יונס, זרע אל אסטל.

המשלחת שונה במקצת מזו שיצאה אשתקד למצרים לאותה מטרה. מחוגים המקורבים למנהיגים ברצועת עזה נמסר, כי המשלחת היוצאת למצרים בנושאי חינוך תבדוק גם את הלך־הרוחות בקהיר לגבי המדיניות שמנהיגי אוכלוסית הרצועה צריכים לסגל לעצמם לאחר ועידת ראבאט והחלטותיה.

תעודות־זיהוי ישראליות לדרוזים שהוחזרו מסוריה

מאת מאיר הראובני

המימשל הצבאי בגולן העניק תעודות־זיהוי ישראליות ל־23 הדרוזים, תושבי הכפרים ברמת־הגולן, שהוחזרו לפני כמה חודשים מסוריה, לאחר ששהו שם שנים רבות.

צעד זה נעשה על מנת להקל עליהם את ההיקלטות בחיי המשק והחברה בארץ. ששה מהם קיבלו משרות כמורים במערכת החינוך של כפרי הדרוזים בגולן.

עובדי המכס באוצר נוקטים מהיום סאנקציות

עובדי המכס באוצר לא יקבלו היום קהל, כסאנקציה על עיכובים בביצוע דרישותיהם בענייני התקן.

לטענת העובדים, הוחלו כבר דיוני־תקן בכל משרדי הממשלה. לפני שבועיים הם הודיעו, שאם עד ל־1 בחודש לא יוחל דיון בדרישותיהם, הם ינקטו סאנקציות. אתמול הבטיחו להם לקיים פגישה ביום ג' הבא. אולם הם החליטו להפעיל את הסאנקציות היום.

לשולמית אלוני

חזק ואמץ!

חבריך

דוד גאולה ושמעון גיבורי
שמחים על הולדת בנם
אילן
אח לגיל
נכד
לאסלן וסופי דרזיה — בתיה ואליהו גיברשטיין
נין
ליוסף גיבורי
קליבלנד 9.10.74

דות ונחמן אוריאלי
שמחים להודיע על הולדת בתם
נכדה
לגרשון דרזד — לרבקה ושמחה אוריאלי
נינה
לברכה שוהלבה

אנה ומיכאל שניידר
שמחים להודיע על הולדת
בנם
אח לאיל
נכד
לווזה ולאון שרייבר, תל־אביב — לשושנה ויונה שניידר, ירושלים
„הדסה" ירושלים, י"ד חשון תשל"ה (30.10.74)

לאברהם בלום ורעיתו
ברכת מזל־טוב
בהגיע בנכם ברוך למצוות
„מעריב"

למר שמחה אריאלי,
אספן מצוות מדיאליתה, ת"א
תודתנו על אשר באת במיוחד לקבוצנו, משען על מקל הליכה, כדי לטפל בחברים הסובלים מכאבי גב וחוליות — ושלא על מנת לקבל פרס. ועל ההנחיות המועילות להמשכת הטיפול. יישר כוחך!
חברים מקבוץ „חפץ חיים"

במיסדר לסיום תרגיל צה״ל ברמת־הגולן

הרמטכ״ל: החלטות רבאט רציניות לגבי החיים לאורך הגבולות

מאת מאיר הראובני

על אדמת הרמה בגולן, המשקפת על נוף־הכנרת ו־הגליל, נערך אתמול בבוקר מיסדר הסיום של התרגיל הגדול, שהשלים צה״ל ב־רמת־הגולן.

הכוחות, שהשתתפו בתרגיל — אנשי שריון, חי״ר, תותחנים וכוחות עזר אחרים — הסתדרו בשורות הצות זו לפני זו, וכלים המאובקים שבהם התאמנו. בזמן שנערך המיסדר לקבלת פניהם של הרמטכ״ל, רב אלוף מרדכי גור, ואלוף פיקוד הצפון, רפאל איתן, חגו באוויר מטוסים של חיל ה־אויר, שנטלו אף הם חלק פעיל בתרגיל.

בדברו אל הכוחות שנכחו במיסדר, אנשי סדיר ומילואים, אמר הרמטכ״ל, כי לאחר ש־נחתם הסכם הפרדת הכוחות בצפון, ומתוך הכרה ברורה שאין זה הסכם שלום ואפילו לא הסדר יציב, נערך צה״ל בחזית לקדם כמה אפשרויות שהתפתחותן מותנית בשדרת אירועים שהיו צפויים לקראת סוף השנה, בראשם — ועידת מנהיגי ערב ברבאט.

„ידענו שהחלטות רבאט יהיו משמעותיות ורציניות לגבי הכ־שך החיים לאורך הגבולות, בעיקר ברמת הגולן. ידענו ש־לקראת סוף השנה צפויה ועי־דת ז׳נבה, שלגביה ישנן צי־פיות שונות אצל המדינות הע־רביות השונות, היכולות ל־הפוך למעשים, שיחייבו את הערכותנו בכל הגבולות, וב־יחוד בגולן״ — אמר רב־אלוף גור.

„התפתחות נוספת, הצפויה לקראת סוף השנה, היא הצורך לחדש את המנדאט של כוחות האו״ם בגולן, ואנו מצפים ל־דעת, אם אמנם יחודש המנ־דאט ובאיזו מתכונת״ הוסיף הרמטכ״ל.

„גם לערבים היה זה זמנים של התבצרות והתעצמות. אנו עוקבים אחריו בקפדנות בכל הנוגע להתארגנות בשבה ו־התעצמות בכלי נשק ישנים וחדשים, ולאחר כמה חודשים אנו יכולים לקבוע, „שהם עשו כל אשר אפשר כדי להגיע לרמות גבוהות של איכויות ולהגדיל את העיצבות שלהם״ — אמר רב אלוף גור.

ישעיהו אביבא, מוסיף: הרמטכ״ל ציין, כי בתרגיל יושמו הלקחים ממלחמת־יום־הכיפורים והושם דגש מיוחד על שיתוף־הפעולה בין החילות השונים. צה״ל קולט ציוד ח־דיש — הוסיף רב־אלוף גור — אך אין לזלזל בכלי־הנשק הישנים, הנמצאים בידיו.

בסיום המיסדר עבר ה־רמטכ״ל בהצדעה, על גבי זחלים, לפני אלפי הלוחמים המאובקים.

זוג שהתחתן בהסכם חוזי קיבל צו נגד הטכניון

בני הזוג דרשו בבית־המשפט להימנע מסילוקם מחדרם במעונות הסטודנטים הנשואים

מאת שמעון רפפורט

שופט שלום בחיפה הוציא אתמול צו מניעה זמני נגד הטכניון, דיקן ה־סטודנטים ואגודת הסטודנטים, המצווה על המשיבים להימנע מלסלק את יעל ואריה אורן מחדרם במעונות הזוגות הנשואים.

יעל ואריה אורן, שניהם סטודנטים ב־טכניון, „התחתנו״ בהסכם־חוזי אצל עורך דין, שינו את שמם לשם אורן המשותף וקיבלו חדר במעונות הזוגות הנשואים בטכניון. כשנתגלתה העובדה, שבתעודות הזהות הם רשומים כרווקים, ביקש דיקן הסטודנטים לחדש את זכותם לגור במעו־נות הזוגות הנשואים.

בא־כוחם של הזוג אורן, עו״ד יונתן לבני, שהוא יועצה המשפטי של סיעת ר״צ, טען אתמול בבית המשפט, שהתקנון המעונות קובע את הזכאות לדיור לפי קריטריונים כלכליים חברתיים. לחילופין טען, שאם אפילו מעונות הזכה לדיור בהיותם נשואים, הם נחשבים כנשואים גם לפי ההלכה, היות ואם ירצו להתחתן עם בני זוג אחרים, יצטרכו להתגרש.

עוד טען עו״ד לבני לפני שופט השלום י. אפלבוים, כי אין למשיבים זכות למנוע מגורים בשותפים של גברים ונשים ב־מעונות, לא לפי התקנון ולא בהסתמך על חוקת הטכניון. לטענתם של בני הזוג אורן, לא הוסמכו הטכניון, דיקן הסטו־דנטים ואגודת הסטודנטים, לשפוט על נשואין כהלכה, וסילוקו של הזוג הוא בגדר הפליה ופגיעה בחופש המצפון ו־הדת, עקרונות שנקבעו במפורש בחוקת הטכניון.

הצו ניתן במעמד צד אחד, וההחלטה הסופית תינתן ביום ד׳ הבא במעמד באי כוח הצדדים.

אמון בג׳ודו לגדנ״עים בג׳וערה

הגדנ״ע מכשיר בקצב מזורז בני נוער לתפקידי אבטחה

מאת אלכס דורון

הגדנ״ע מכשיר בימים אלה, בקצב מזורז, אלפי בני נוער לתפקידי אבטחה ו־שמירה. נבדקת אפשרות, ש־במקומות ישוב מסויימים יצורפו בני הנוער, תלמידי הכיתות הגבוהות, ליחידות המשמר האזרחי.

בסיור עתונאים, שנערך אתמול בלווית מפקד פיקוד ה־גדנ״ע, אל״מ ישעיהו תדמור, נמסר, כי הקורסים למשימות בטחון מיוחדות אלה — כל אחד נמשך שבוע — מתקיימים בבסיסי ההדרכה של ה־גדנ״ע בנוריה ובג׳וערה.

האימונים כוללים הכרה ד־ידי בכלי נשק שונים, לרבות נשק אוטומטי; יסודות בא־בטחת מתקנים, בתי־ספר וישו־בים; סריקה; זיהוי והכרת כל אמצעי החבלה המצויים ב־שימוש אירגוני החבלה הער־ביים; קרב מגע לפיתוח ה־בטחון העצמי, והרצאות חי־נוכיות שונות.

בני הקיבוצים והמושבים ה־סמוכים לקוי הגבול מקבלים אימונים אינטנסיביים יותר, הכוללים בין היתר גם תרגילי לילה מגוונים.

המשטרה: חבלן מנוסה ביצע הפיצוץ בבית העתונאית

ראש העיריה ביקר בבית וגינה מבצעי המעשה

חקירת המשטרה בפרשת הפיצוץ בכניסה לביתה של העיתונאית סילבי קשת הס־תעפה לכמה מישורים, אולם החקירה המרכזית מתנהלת סביב האפשרות של מעשה נקמנות בעקבות כתבה ש־פירסמה העיתונאית.

אתמול אספו חוקרי המש־טרה את כתבותיה של סילבי קשת, שפורסמו במרוצת שלו־שת החודשים שחלפו; מתוכן ינסו החוקרים לגלות החשודים בפיצוץ.

חוקרי המשטרה משוכנעים, כי הפיצוץ בוצע בידי חבלן מנוסה, שהספיק להצית את פתיל ההשהיה המחובר ללבנת החבלה, ולעזוב את המקום זמן רב לפני שהופעל מטען חומר הנפץ.

החוקרים סבורים, כי דרך הנחת המטען נועדה לגרום נזק לרכושה של העיתונאית.

ראש עירית תל־אביב, שלמה להט, ביקר אתמול בביתה של סילבי קשת ברח׳ ויתקין ב־תל־אביב, נפגש עם הדיירים ועמד על מימדי הנזקים. מ־להם אמר, כי הוא מזועזע לראות עד כמה אנשים מסוג־לים ליטול את החוק לידיהם ולבצע מעשי אלימות.

הסנקציות בנמלים הוחרפו

הנתבים: אין מה לדון עם ההסתדרות

מאת ש. רפופורט

הנתבים הזהירו אתמול את הנהלות הנמלים, שלהם, הם הפסיקו לעבוד בשעה 3 אחה״צ ומחדשים עבודתם הבוקר רק בשעה 9.

הנתבים עירגנו אתמול מכ־תב ליו״ר המחלקה לאיגוד מקצועי בהסתדרות, אוריאל אברמוביץ, ובו דחו את ה־צעת המחלקה לחזור ולדון ב־דרישותיהם. במכתב הם מ־ציינים, כי אין על מה לדון, משום שבדיון הקודם שנערך ב„ועדת דיסלקי״ נקבע להם, שהוזהאה שכר הנתבים לפקחים היא־ים תחול מ־שנת 1974.

ע. יעקב מוסר:

שביתות הנתבים פגעה ב־נמל אשדוד יותר מאשר ב־נמל חיפה. שש אניות משא, ביניהן שלוש אניות מכולות, איחרו להיכנס אתמול בבוקר לנמל, ורק סמוך לשעה 9 בבוקר החל בקשירתן לרצי־פים. כתוצאה מאיחור זה נ־אלצו תשעה צוותים מתוך 27 צוותי משמרת הבוקר של ה־נמל להתחיל לעבודה עד שעה 10 בבוקר. פרושו של דבר, כי קרוב ל־140 עובדים הוד־בהו מעבודתם אתמול במשך כחצי שעה.

במשמרת הערב שוב הת־בטלו מאותם כמה צוותות עובדים. כבר בשעה 3 אחה״צ הם נשלחו לביתם.

שליח הסוכנות הורשע בגניבת מאה אלף ל״י

גבריאל מרין (מרקוביץ), ששימש שליח הסוכנות ב־ארגנטינה, והואשם בגניבת כספים של הסוכנות, הודה אתמול בבית המשפט ה־מחוזי בתל אביב באשמה שיוחסה לו. הוא הורשע וגזר דינו יינתן בדצמבר.

עו״ד עמירם דנגברג, סגן בכיר לפרקליט המחוז, ציין בכתב האישום, כי הנאשם טי־פל בהורדיה בקליטת עולים, וניהל שם את קופת הסוכ־נות. בין דצמבר 1973 ליולי 1974 גנב הנאשם כמאה אלף ל״י מהכספים שהיו מופקדים בידיו.

סניגורו של הנאשם, עו״ד משה טרגמן, הודיע, כי יובין עד־אופי לקראת מתן גזר הדין.

2 חשודים באיום לרצות עדה במשפט רצח אפרגן

שני החשודים בהדחה לעדות שקר ובאיומים לרצות עדת תביעה במשפט רצח חיים אפרגן, נעצרו אתמול על ידי משטרת חיפה.

שלושת הנאשמים ברצח חיים אפרגן — ציון אבוכבול, אורי כורזי ומשה דנינו — נידונו על ידי בית המשפט המחוזי בחיפה למאסר־עולם. הערעור בבית המשפט העליון עומד להתקיים בחודש דצמבר. עדת התביעה המרכזית במשפט זה היתה פרוצה ברבינה. היא התלוננה במשטרה וטענה, כי שליחים פנו אליה, והבטיחו לה 50 אלף לירות תמורת הצהרה, שכל עדותה בבית המשפט המחוזי בשקר יסודה. העדה סירבה בתוקף — אך השליחים איימו עליה ברצח.

בליווי ברבינה הסכימה לפגישת־חשאי עם השליחים ב־מסעדת „הכרמלית״ ברח׳ הנביאים. המשטרה עצרה את שני החשודים בהדחה לעדות שקר ואיומים. שניהם קרובי מש־פחתם של הנידונים למאסר־עולם.

מתמחה במשפטים נעצר כחשוד בבעילת קטינה

מתמחה במשפטים נעצר על־ידי המשטרה כחשוד בבעילת קטינה, תוך שימוש באלימות.

החשוד הובא אתמול לפני שופט השלום בת״א, שנענה לבקשת החשוד והורה לאסור את פירסום שמו בשלב זה. נציג המשטרה טען, כי החשוד נבדק במכונת־אמת, ונמצא כי הוא משקר. החשוד, לעומתו, מוסיף לטעון, כי הוא חף מפשע.

השופט ציווה לשחררו בערבות של 3000 לירות. אבי החשוד, עורך־דין מתל־אביב, חתם על הערבות. (ע)

שנ״ים מכפר טייבה הואשמו ברצח בן חמולה יריבה

ריב בין שתי חמולות בכפר טייבה נסתיים ברצח, ועל כך הועמדו לדין שני בני חמולה אחת. משפטם החל אתמול בבית המשפט המחוזי בתל־אביב. הנאשמים הם: עומר מצראווה, בן 27, וחסן מצראווה, בן 43.

עו״ד עמירם דנגברג, סגן בכיר לפרקליט המחוז, טען בכתב האישום, כי המקרה אירע על רקע הבחירות שנערכו בדצמבר אשתקד למועצה המקומית בטייבה.

ריב החמולות לא שכך והגיע לשיאו טראגי תשעה חודשים לאחר הבחירות. ב־9 בספטמבר עבר הנער סלאח מצראווה, מהחמולה השנייה, ליד מעונם של שני הנאשמים. עומר התגרה בנער, הטיל לעומתו שרפרף ואמר לו לקרוא לבני משפחתו שיבואו להוכיח שהם גברים. הנער סלאח נמלט בבכי, וסיפר על כך לאחיו אחמד. שניהם חזרו אל מעונם של שני הנאשמים, כדי לברר על שום מה הוכה הנער.

התפתחה קטטה, שני הנאשמים הוציאו סכינים, שהוסתרו בכיסיהם, ודקרו את אחמד מצראווה למוות. הנאשמים אינם מודים באשמה.

„בנקים פרטיים להמרת מטבע״ — בצפון ת״א

המשטרה עצרה 4 חשודים בעסקות מטבע לא־חוקיות

ארבעה חשודים בניהול עיסקות בלתי־חוקיות במט־בע חוץ נעצרו אתמול על־ידי חוקרי המחלקה הכלכ־לית של המטה הארצי של המשטרה בתל־אביב.

לגבי אחד העצורים קיים חשד, כי ניהל „בנק פרטי״ ל־המרת מטבע חוץ להושבים ישראלים ולתיירים.

לדעת חוקרי המשטרה, מת־נהלים ברחבי הארץ, ובמיוחד בתל־אביב, „בנקים פרטיים להמרת מטבע״. רובם בצווים בדירות פרטיות בצפון תל־אביב וכתובותיהם נמסרות ל־מעוניינים להחליף כסף ב־ידי מתווכים: עובדי בתי־מלון ואפילו פקידים העובדים בבנ־קים.

בפשיטה, שערכו אתמול חו־ליות המשטרה, נתפסו שטרות כסף חוץ בשווי של אלפי לי־רות.

במקביל פעלו יחידות המ־דור הארצי של משטרה בתוך תל־אביב להציפת סוחרי הכ־רת מטבע לתושבים ישראלים. בבית־קפה ברח׳ בן יהודה ב־תל־אביב נעצרו תושב תל־אביב בן 61 ותושב רמת־גן בן 42, החשודים בסחר בלתי חוקי במטבע. ברשותם נמצאו 980 דולארים וכן שטרות של מרקים גרמניים ופרנקים שווי־צריים בשווי אלפי לירות.

שכונה לעולי הרווחה תוקם בצפת

מאת מנחם רהט

צוות מיוחד, שיעסוק בתיכ־נון הקמת שכונה בת מאות דירות בצפת, לקליטת עולים מארצות המערב ובעיקר מצפון אמריקה, הוקם אתמול בצפת.

השכונה החדשה תהיה כמפעל יוצא דופן בתחום הקליטה, ב־כך שראשוני העולים ייקלטו בה תוך כדי בנייתה וישולבו בהקמתה. צוות תיכנון השכו־נה יעסוק בתכנון צרכי הדיור, השירותים, התעסוקה הקליטה והחברתית בקריה. עיקר עבודת הצוות יהיה לעשות לתכנון משולב בפיתוח מקורות תע־סוקה, דיור ושירותים לעולים שיקלטו במקום.

הממונה בעיריה בנושא ה־קליטה, ד״ר דניאל רייס, מסר כי קיימת נכונות בקרב עולים מהמערב להיקלט בצפת. ב־שנים האחרונות נקלטו בעיר כמאה משפחות עולים מה־מערב.

„קזבלן״ נידון לשש שנות מאסר

הורשע בקבלת כספים כדי לסייע לאנשים לקבל רשיונות נהיגה במשרד הרישוי בחולון

שש שנות מאסר נגזרו בבית המשפט המחוזי בתל־אביב על חיים זהאן, הידוע בכינוי „קזבלן״. הוא הור־שע בקבלת כספים, כדי ל־סייע לאנשים שונים לקבל רשיונות נהיגה במשרד ה־רישוי בחולון.

בכתב האישום שהוגש נגדו טען התובע, עו״ד דניאל מור, עוזר ראשי לפרקליט המחוז, כי לחיים זהאן מיוחסים למ־עלה משלושים מקרים של אנ־שים, שקיבלו בדרך זו רש־יונות נהיגה. הם שילמו סכו־מים ניכרים — למן כמה מאות ל״י ועד אלפיים ל״י — לכל בקשה כזאת.

משפטו של חיים זהאן הת־נהל לפני השופט בייסקי כהן בתל אביב. „קזבלן״ הודה ב־אשמות שיוחסו לו והוא הור־שע. השופט גזר עליו שש שנות מאסר. בתיק נוסף גזר עליו ארבע שנות מאסר ש־יהיו חופפים לתקופת המאסר הארוכה. נוסף על כך נגזרו עליו שתי שנות מאסר על תנאי.

החטיפה הגדולה...

החטיפה הגדולה החלה בארדן. המבחר הגדול מהמם - אי אפשר לעמוד בפניו.
בארדן אקסקלוסיב עשרות מערכות ישיבה. פינות אוכל נפלאות. חדרי שינה (חלומיים)
וחדרי ילדים בצבעים משובבי עין. מהר לארדן. המלאי מוגבל. והמחירים ללא תקדים.

בתמונה: מערכת ישיבה THEA
מערכת ישיבה תרעונית
המאפשרת ניצול מירבי
של כל פינה בביתך,
במבחר צבעים מרהיבים.
עכשיו —.1.844 ל״י לכורסא

חדר נוער עלומים
מתוצרת הארגז וצרת.
תכנון קפדני מתקדם.
בצבעים נפלאים. לדוגמא:
חדר נוער מושלם בכל מיטה.
שולחן כתיבה. כסא
וארון שתי דלתות מרווח
עכשיו —.2.308 ל״י

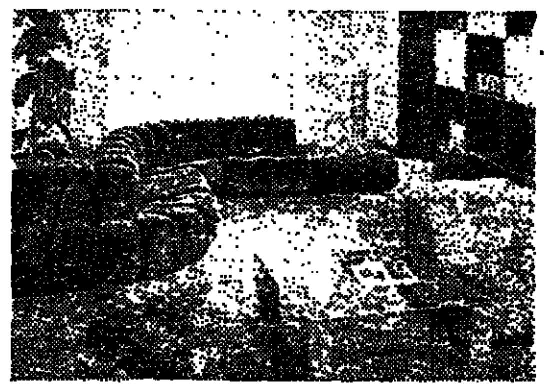

מערכת סלונמיפה SELUNDA
מערכת סלונמיפה — מערכת סלונית
ההופכת לחדר שינה נפלא
במבנה איתן תכנון קפדני מרהיב.
המאפיינים את חברת SEKA איטליה
עכשיו —.7.570 ל״י

מערכת ישיבה COROLA
מיזוג מושלם של נוחות ויופי.
מושבים היתעים לצרופים נפלאים.
בצפוי עור וסקאי.
מתוצרת IPE איטליה
עכשיו —.12.100 ל״י

ARDEN EXCLUSIVE — רהיטי יבוא
הארגז — רהיטי סלון מתוצרת הארגז
עלומים — רהיטי ילדים ונוער

ארדן

היכל התרבות לדיור דיזנגוף 224 ת״א
שלוש קומות של עיצוב והעיזות בין לאומיים
תל־אביב: דיזנגוף 214, 224. חיפה: ארדן, נורדאו 4; רהיטי עלומים, נורדאו 20.

صكرا من الاهل

هكذا من الاصل

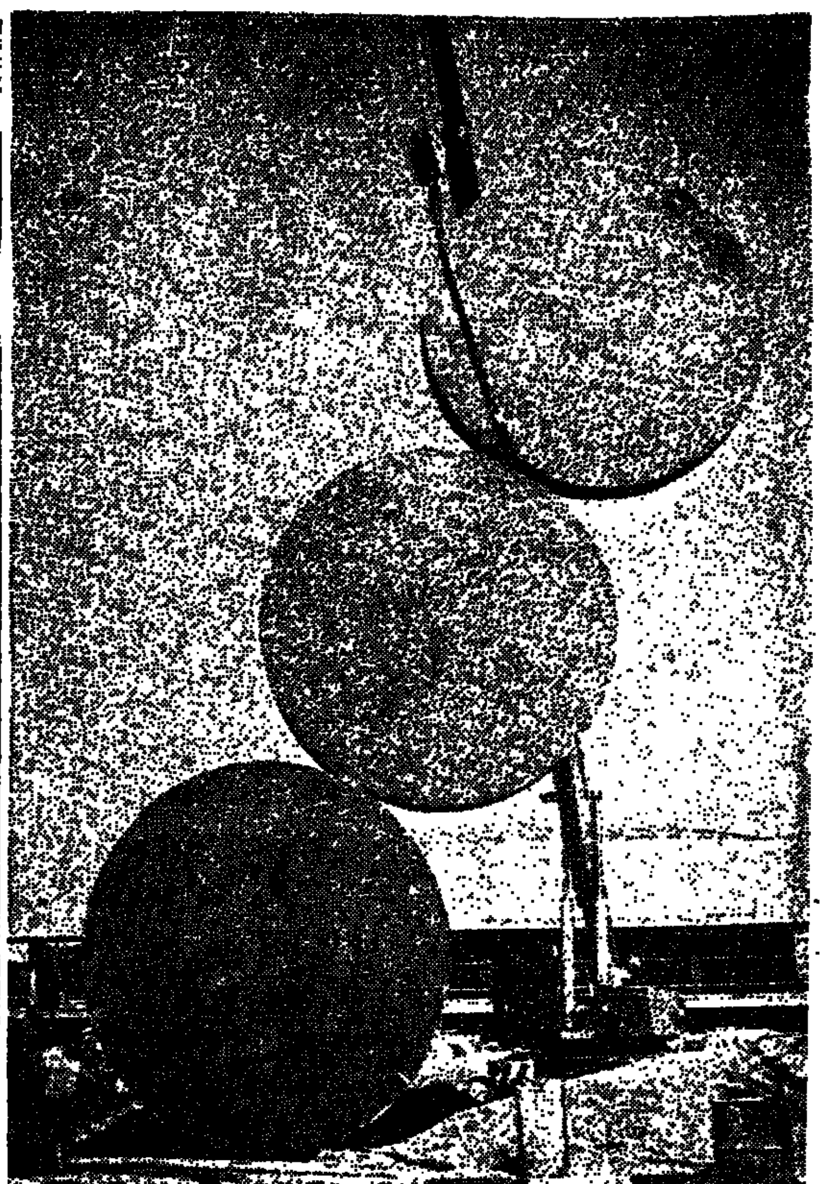

פסל דמוי שלוש צלחות, מעשה ידי הפסל מנשה קדישמן, הוקם על מגרש החנייה ליד היכל התרבות בתל־אביב. הפסל מתנשא לגובה 12 מטר. (צילום: „קמרה 13")

23 אלף ערבים יועסקו בקטיף הדרים

מאת מרדכי אלקן

בעונת קטיף פרי הדר, שהתחילה ביום א', יועסקו 23 אלף ערבים, מהם 7500 משומרון, מרצועת עזה ומ־צפון סיני, שיקלטו בעבודה באמצעות שרות התעסוקה.

פרטים על כך מסר אמש לסופר „מעריב" הממונה על התעסוקה החקלאית בשרות ה־תעסוקה, איזיק לדוגן, רוב הפועלים יועסקו בבמעלי שי־מורים ליצוא פרי הדר והשאר בקטיף ובבתי אריזה.

המעבידים מסרו לשרות ה־תעסוקה, כי יארגנו כ־2000 מקומות לינה בקרבת מקומות העבודה בשביל פועלים מרצו־עת עזה־וצפון סיני.

שני עורכי דין תובעים פקדון של מיליון ל"י מבנק א"י־בריטניה

שני עורכי־דין הגישו תביעה נגד בנק ישראל ו־בנק א"י—בריטניה להחזרת סכום של מיליון לירות, ש־הפקידו בבנק בנאמנות, ב־עיסקת מכירה של בתי מלון.

בנק ישראל השיב, כי ה־כסף הועבר ביום הפקדתו ל־אחת החברות של קונטרן וולי־אמס. לכן, בנק ישראל אינו רואה חובה להחזיר את הכסף.

עורכי־הדין שלמה תוסיה־כהן מירושלים ואליהו מירון מתל־אביב (שהוא גם פרקלי־טו של מנהל בנק א"י—ברי־טניה לשעבר, יהושע בן־ציון, והיה פרקליט הבנק), הגישו את התביעה להחזרת מיליון לירות, בטענה שב־6 ביוני השנה הפקידו סכום כזה ב־בנק.

הכסף נמסר לעורכי־הדין כ־פקדון על־ידי חברת מלון „כרוזפורליטד" (1971), כער־בות בעיסקה של מכירת מלון „דיפלומט" שבבעלות המלונאי חיים שיף, למלונאי איגנץ בר־בים. עורכי הדין היו צריכים להחזיר את הכסף בראשית החדש יולי. (צ)

הפולשים לדירות פינו אותן מרצונם

הפולשים לדירות של משרד השיכון באור־יהודה פי־נו אתמול אחה"צ את הדי־רות מרצונם ללא־אלימות, לאחר שהובטחו להם פגי־שה עם סגן המנהל הכללי של משרד השיכון, דוד אל־פנדרי, ועם ראש המועצה המקומית, מנשה יצחקי, ל־דיון בעניינם.

בפלישה שלשום בלילה הש־תתפו 10 משפחות בנות שמו־נה נפשות ויותר כל אחת, ה־מתגוררות בדירות קטנות של 48 מ"ר. לטענתם, הובטחה להם אפשרות לרכוש דירות גדולות יותר במסגרת „מפעל השכון לבנים" בבית שאליו פלשו ברח' הצבאות. כשהת־ברר להם באחרונה שיעוד ה־בית הוחלף לדירות עולים — פלשו.

דובר משרד השיכון, יהו־דה ליס, אמר אתמול כי ה־בית כרגע יועד לכל מטרה ש־היא — לעולים או להסכון לבנין. „כי שהבטיח לפולשים שהבית מיועד להסכון לבנין, לא היה בוסמך להבטיח כ־זאת" — אמר.

2 מהנדסים חשודים במירמה ב־900 אלף לירות

שני מהנדסים, ששמם לא הותר לפירסום, החשודים ב־בעשי מירמה ושוחד בהיקף של 900 אלף ל"י, נעצרו אתמול לחמישה ימים, בפקודת בית משפט השלום בתל אביב. המשטרה חושדת, כי השניים שיחדו פקידים במשרד השי־כון. הוטל איפול על החקירה.

סנ"ץ בן־ישי הובא למנוחות

בבמעמד נשיא המדינה, פרופ' אפרים קציר, הובא אתמול ל־מנוחות עולמים סגן־ניצב עקי־בא בן־ישי, ראש המדור ל־קרימינאליסטיקה במטה האר־צי של המשטרה, שנהרג ביום ד' בתאונת דרכים.

ההלוויה נערכה בבית העל־מין בחולון ובמעמד הנשיא, ש־הוא בן דודו של המנוח, השת־תפו אנשי צמרת המשטרה, אישי ציבור ובני משפחה. ליד הקבר הפתוח אבר דברי פרי־דה ראש אגף החקירות במשט־רה, ניצב אריה שור, ולאחר תפילת צידוק הדין הונחו זרי פרחים רבים. את ארונו של המנוח נשאו שישה קצינים בכירים.

בהדרכתו של הקצין בן־ישי, בן 48, הונהג בישראל השי־מוש בטכניקה האבה (הפולי־גראף).

★ בישיבת הועד הפועל של תנועת העבודה הליברלית נבחר צבי זולף, מראשי סיעת ל"ע בהסתדרות, כחבר הוועדה המרכזת במקומו של הילל זיידל, שהתפטר בתפקידו ל־רגל עיכוב עבודתו כחבר כנסת.

נגנבה
פורד קפרי
לבנה עם גג שחור
מס' 342—325
המוצא יבוא על שכרו
בעין יפה — טל. 257541

היפנוזה
למד להפנט
בשיטה חדשה וקלה
ללא תלות במקום מגוריך
לקבלת פרוספקט
פנה לת.ד. 28383 ת"א

גובה „עמידר" בבת־ים חשוד ששילשל לכיסו 65 אלף ל"י

חשוד שהתגורר בדירה מושכרת של דייר שנפטר וגרם לחברה נזק של מאות אלפי ל"י ★ מעצרו הוארך ב־15 יום

מאת אבי בטלהייב

בי הארכת מעצר ל־15 ימים נוספים הובא אתמול על־ידי שופט בית משפט השלום בתל־אביב נגד ראו־בן שייבק, פקיד ומנהלן בחברת „עמידר" בסניף בת־ים, החשוד ששילשל לכיסו 65 אלף ל"י.

ב־18 באוקטובר הובא החשוד לראשונה לפני בית מש־פט השלום בתל־אביב. בא כח המשטרה, רס"ר פנחס ברנ־הרד, טען, כי מיד עם תחילת עבודתו של החשוד כגובה של שכר הדירה מדיירי „עמידר", הוא מצא שיטה להעביר את הכספים לרשותו.

לדברי בא כח המשטרה, לקח ראובן שייבק את הכס־פים שגבה תוך תלישת ההעתק הקבלה שהיה מיועד לביקורת על הגביה ועל ההפקדה בבנק. כמו כן הוא חשוד, שגנב מה־חברה פנקס קבלות, על מנת שיוכל להמרן ביתר קלות ול־טשטש את מעשיו. באופן כזה שילשל לכיסו 65 אלף ל"י.

בחודש יוני 1974 נפטר דייר של חברת „עמידר", ש־התגורר בבת־ים, והחשוד — לדברי בא כח המשטרה — קיבל בתוקף תפקידו מקרובי הנפטר את מפתחות הדירה המושכרת. במקום להודיע על פינוי הדירה לממונים עליו, נכנס החשוד לגור בה, ערך בה שיפוצים מכספי הגביות, ועל מנת להסוות פעולה זו המשיך לשלם את שכר הדי־רה על שם הנפטר. הוא אף חשוד, שגנב ממשרד „עמי־דר" את תיק הדירה.

הוא חשוד שבסך הכל גרם ל„עמידר" נזקים במאות אלפי ל"י.

בחקירתו הודה החשוד בכל ההאשמות המיוחסות לו ותירץ את מעשיו בתולשתו לבזבו־נות. השופט הורה לעצור את החשוד ל־15 יום.

אתמול הופיע רס"ר ברנהרד בשנית בבית המשפט וטען, כי במהלך החקירה התגלו עובדות חדשות, המצביעות על כך שהחשוד מסר מספר דירות לאנשים שלא היו זכאים לכך, וקיים חשד שהוא מעורב ב־מקרי שוחד. בא כוח המש־טרה הדגיש, כי לחשוד אין מקום מגורים קבוע, והמש־טרה חוששת כי אם ישוחרר לא ניתן יהיה לאתרו.

השופט, נחמיה בר, נעתר לבקשת המשטרה והאריך את מעצרו של ראובן שייבק.

שערי הצמודים למדד חזרו לרמת מחירי שלשום

התשואה ירדה באחוז אחד כמעט ★ עליה של 6 אג' במחיר הנת"ד בעקבות ביקוש של קרוב למיליון דולאר ★ אווירה חיובית גם בשוק המניות

מאת ש. אביטל

שערי אגרות החוב ה־צמודות למדד ירדו אתמול בשיעור דומה לירידה ש־נרשמה בהם שלשום, תוך מסחר ער ומעניין. בעוד שערי האגרות הקצרות (עד שנתיים) היו יציבים (בהם לא היתה „מפולת" של־שום), הגיב השוק בריכוז עודפי ביקוש גדולים של מאות אלפי ל"י ע"נ לפד־יון המסחר. (?)

אשנב לבורסה

רות המחירות במיוחד, ב־רמת התשואה הגבוהה של 6—5.8 אחוזים שנקבעו שלשום.

נרשמו אתמול עליות שע־רים של 3—4 נק' והתשואה לטווח ההשקעה המייצג ב־בורסה בענף אגרות הבריזה ירדה ל־5.3—5.2 אחוזים. אך היו סדרות בהן היתה נבוכה מרמה זו. ענפי „מילוה ה־קליטה" ו„6.5 בטחוך" לא הס־פיקו להגיב בצורה מתאימה לתפנית הפתאומית במגמה, כאחר שסדרות אלו פותחות את המסחר היומי בשעות ה־ביקור המוקדמות. במילוות ה־קליטה הארוכות (67/66) נש־ארה התשואה גבוהה ב־0.5 אחוזים מעל לתשואה המבו־קשת הכללית בשאר הענפים. בענף „6.5 בטחון", ששערי הסדרות שלו ירדו, כאמור, ניתן להשקיע בתשואה של כ־5.6 אחוזים נטו.

לנתיר הורגש אתמול בי־קוש של 950 אלף דולאר, כשכל הנוכחים במסחר מסרו הוראות רכישה. נציגי הבנ־קים הגדולים ביקשו נתיר ב־מאות אלפי דולאר. בעלית 2 אג' נשאר ביקוש של 896 אלף דולאר, בעלית 4 אג' — 529 אלף דולאר, ובעלית 6 אג' — 280 אלף דולאר. ברמה זו (+6) התאזן המסחר. ה־מחיר נקבע 4.96 ל"י והמחזור הסתכם ב־237 אלף דולאר.

שוק המניות היה אתמול חיובי יותר משהיה בשאר ימות השבוע. זעיר פה זעיר שם הופיעו קונים שביקשו את המניות ה„בסיסית" ללא שינוי במחיר או בעליה קלה של חצי נקודה עד נקודה.

בלטו מניות „בליל" (מחזור של 69 אלף ל"י ע"נ, 1+); „חשמל" (22,5 אלף ל"י ע"נ, 0.5—); „הכשרת הישוב" (14 אלף ל"י ע"נ, 4+); „עלית" (7 אלף ל"י ע"נ, 8+) ו„נייר חדרה" (20.5 אלף ל"י ע"נ, 3+).

המחזור בשוק המניות הס־תכם אתמול ב־850 אלף ל"י, מתוכו כ־218 אלף ל"י בשלב השני. באגרות החוב היה נפח העיסקות 9,3 מליון ל"י, כזה 5,5 מליון ל"י באגרות הברי־רה.

בנק לאומי לישראל בע"מ

צמיד	
מחיר הקניה	מחיר פדיון
165.02	160.97
גביש	
148.61	144.97
בדולח	
155.9	151.9
שמיר	
105.88	103.38
פיא	
201.0	195.7
יגדל	
107.3	104.1

המנהל: פיא הום

מלון „גנתון" טבריה
4 כוכבים ★★★★
- בעל מוניטין לשרות מעולה ויחס אדיב
- מזוג אויר וחמום מלא
- פתוח בכל ימות השנה
- לארוח, לנופש ומרפא

טלפון: 3—2—21861 (067)

חמי טבריה
לבריאות
ולשיפור הכושר

מעיינות "חמי טבריה"
יעשו ממך אדם חדש בכל גיל.
"חמי טבריה" טל: 8-21967 (067)

יהודה ושומרון בשלטון ישראל

פעילים מתנדבים ומחתימים למען העצומה מוזמנים לכנסים שיתקיימו במקומות הבאים:

תאריך	עיר	שעה	מקום	מרצה
יום א' 3.11	גבעתיים/רמת־גן	20.00	אולם בית העם, רח' אילת 8, גבעתיים	ח"כ א. שרון
יום א' 3.11	רחובות	18:00	בית האיכר, רח' הרצל 143	ח"כ ש. תמיר; מר ש. רכטמן, ראש העיר
יום א' 3.11	חולון	20:00	מועדון תנועת החרות, בנין צמרת, רח' סוקולוב 49	ח"כ ח. לנדאו
יום א' 3.11	הרצליה	20:00	בית זאב אולמי הרצליה, רח' הרצוג 15	ח"כ ג. כהן; ח"כ י. מודעי
יום א' 3.11	פתח־תקוה	20:00	בית האיכר רח' נורדאו	ח"כ מ. בגין
יום א' 3.11	רמלה	20:00	מועדון התנועה, הגדוד העברי	ח"כ ז. שובל; מר מ. שמולביץ'
יום א' 3.11	אשקלון	20:00	מועדון תנועת החרות, רח' הרצל מול המשביר	ח"כ מ. נסים; ח"כ מ. ארנס
יום א' 3.11	כפר סבא	20:00	סניף תנועת החרות ויצמן 87	ח"כ י. שמיר
יום א' 3.11	בת־ים	20:00	מועדון תנועת החרות, ירושלים 29	ח"כ י. ארידור; ח"כ א. שוסטק
יום א' 3.11	עכו	19:00	מועדון הרשימה הממלכתית	ח"כ ד. לוי; ח"כ א. לין
יום א' 3.11	נצרת עלית	19:30	פרטים במודעות	ח"כ א. יפה
יום ד' 6.11	קרית אתא	19:30	מועדון תנועת החרות, עצמאות 80	ח"כ ד. לוי
יום ד' 6.11	קרית גת	19:30	מלון „לכיש" שד' לכיש	ח"כ י. שמיר
יום ד' 6.11	בני ברק	19:30	מועדון תנועת החרות, יהודה הלוי 1	מר מ. שמיר
יום ד' 6.11	עפולה	19:30	קפה „פוגל"	ח"כ ב.צ. קשת
יום ה' 7.11	רעננה	19:00	בית החקלאי רח' אחוזה	ח"כ מ. ידיד
יום ה' 7.11	קרית־ים	19:00	מועדון תנועת החרות, יהודה הלוי 1	ד"ר א. בר־עמי; מר מ. דייקסל
יום ה' 7.11	קרית־מוצקין	20:30	מועדון תנועת החרות, אהרון 6	ד"ר א. בר־עמי; מר מ. דייקסל
יום ה' 7.11	באר־שבע	19:00	מועדון תנועת החרות, ישמעאל 7	ח"כ א. ליבני; מר ד. יוטן

הליכוד

גח"ל, הרשימה הממלכתית, המרכז החופשי, תנועת העבודה למען ארץ ישראל השלמה

אזרחים, השיבו לועידת רבאט:
הגבירו פעולתכם, חיתמו והחתימו על העצומה.

ספרית המשחקים לבתי־הספר

בשנתיים האחרונות נוצר מושג חדש בשדה החינוך וההוראה: „ספרית משחקים".

„ספרית המשחקים" — נמצאת בבתי"ס, מועדונים, קיבוצים מוסדות חינוך ומיועדת לפעילות משלימה של הילד.

„ספרית המשחקים" — פועלת כספריה רגילה והילד יכול לשאול ממנה משחקים ולקח־תם לביתו. בספרים נמ־צאים משחקים מובח־רים לכל גילאי ביה"ס היסודי, מורים ומדרי־כים שהודרכו בנושא, מתאימים את המשח־קים לכל ילד בהתאם לכישוריו והתפתחותו.

המשחקים של הספריה נבחרו בקפידה ע"י צוות פדגוגי אשר בחן וניסה באופן מעשי את המש־חקים על ילדים. המשח־קים משפיעים על ההתפתחותו של הילד בהתאם לכישוריו.

משחקים כגון: „מיקבץ", „עוד אות", „סליחה מה השעה?", „תלהון", „אפס מי יודע", „בינגו", „הבדלון", „חשבון ומחשבה" — מקיפים נושאים מגוונים: קשרים אסו־ציטיביים, התפתחות לוגית, יסודות המתמ־טיקה, לימוד השפה העברית והאנגלית, למוד המדעים ומשחקי חברה התורמים להבנה ולתקשורת בין הילדים.

חב' „אורדע—אורקול" שהתמחתה במשחקים חינוכיים מעמידה לר־שות בתי־הספר „ספרית משחקים" בסיסית ומ־גוונת הנחוצה ומתאי־מה לגילאי 6 עד 14.

כמו כן דואגת „אורדע — אורקול" להדרכה ראשונית ולאספקת חל־קי משחקים במקרה של אובדן וכו'.

ב„ספרית המשחקים" לומד הילד לתפעל את המשחק כך שהוא יכול לשחק בו בבית בצורה עצמאית.

ילדים הקשורים ל„ספרית המשחקים" זוכים למיגוון רב של משחקים והדרכה שאין יכולת להשיג אותם בדרך אחרת. (מ)

מערכות סטריאו אצל פוטו סטריאו פספורט בן־יהודה 8 ת"א יותר זול!

לוח מעריב

המשרד הראשי: בית מעריב, רחוב קרליבך 2.
הסניף המרכזי לקבלת מודעות בת"א: שדרות רוטשילד 35 מ־8 בבוקר עד 6 בערב

מחיר מלה: בימי חול — 2.30 ל"י בערבי־שבתות וחגים — 3.— ל"י (מינימום 5 מילים)

דירות
(סוף מעמוד 50)

קבלני בנין
(סוף מעמוד 50)

דירות למכירה
(סוף מעמוד 50)

1-1½ חדרים
(סוף מעמוד 50)

2 חדרים
(סוף מעמוד 50)

2½ חדרים
(סוף מעמוד 50)

3 חדרים
(סוף מעמוד 50)

3½ חדרים ויותר
(סוף מעמוד 50)

וילות ובתים
(סוף מעמוד 50)

דירות להשכרה
(סוף מעמוד 50)

בשכר־חודשי

בדמי מפתח

דירות מרוהטות
(סוף מעמוד 50)

חדרים מרוהטים
(סוף מעמוד 51)

מכירות
(סוף מעמוד 51)

חיות בית
(סוף מעמוד 51)

רהיטים
(סוף מעמוד 51)

מטבעות ומדליות
(סוף מעמוד 49)

מקררים
(סוף מעמוד 51)

טלוויזיות
(סוף מעמוד 51)

כלי נגינה
(סוף מעמוד 51)

מכונות כביסה
(סוף מעמוד 51)

שמלות כלה
(סוף מעמוד 51)

הצעות עבודה
(סוף מעמוד 49)

פקידים

עוזרות ומטפלות

גזירה ותפירה

מספרות

שליחים

יהלומים

ביקוש עבודה
(סוף מעמוד 49)

מכוניות למכירה
(סוף מעמוד 52)

עד 1963

1964—1965

1966—1967

1968—1969

1970—1971

1972—1973

1974—1975

אופנועים וקטנועים
(סוף מעמוד 52)

עסקים
(סוף מעמוד 49)

חנויות
(סוף מעמוד 49)

משרדים
(סוף מעמוד 51)

אולמות
(סוף מעמוד 51)

שידוכים
(סוף מעמוד 53)

בת זוג

בן זוג

מגרשים
(סוף מעמוד 52)

חקלאות
(סוף מעמוד 52)

שעורים
(סוף מעמוד 52)

שרותים
(סוף מעמוד 52)

סירות
(סוף מעמוד 51)

בתי מלאכה
(סוף מעמוד 51)

מגני תשליה
(סוף מעמוד 51)

לוח ירושלים

(סוף מעמוד 54)

קבלני בנין

דירות למכירה

דירות להשכרה

דירות מרוהטות

חדרים מרוהטים

שרות החדרים של ההסתדרות הסטודנטים בירושלים מציע מידע ופרטים על דירות וחדרים רחוב יפו 38 טלפון 224008 16.00—19.00 9.00—13.00 ביום ו' 9.00—13.00 בהדסים ברכז הסטודנטים טלפון 36251.2 10.00—14.00.

ביקוש דירות

מכוניות למכירה

הצעות עבודה

שעורים

ריקודים

פרסומים

שרותים

לוח חיפה

(סוף מעמוד 55)

ביקוש עבודה

מכוניות למכירה

דירות למכירה

דירות להשכרה

דירות מרוהטות

הצעות עבודה

מכירות

מגרשים

למפעל תעשייתי באזור חיפה
דרושים

1. עוזר למנהל עבודה
2. מסגר אחזקה מעולה
3. מסגרים צעירים
לאחר שרות צבאי לתפקידי אחזקה
4. חשמלאי צעיר

נא לפנות לת.ד. 1833 חיפה.

למשרד מהנדסים לפיקוח ותאום בגליל דרושים:

1. מהנדס בנין
מנוסה לנהול פרויקטים
2. הנדסאי בנין
עצמאי לפקוח ותאום

תנאים מצוינים לאנשים המתאימים

טלפון בעבודה 067-30709 בבית 067-31202

לבית־מסחר ליבוא
דרושה
פקידה
עם ידיעה בשפה האנגלית

לפנות לטלפון 824636
בין 8.30—16.00

ל עסים בע"מ
דרושים לבורנטים
לעבודה במשמרות

נא לפנות למפעל:
דרך ז'בוטינסקי 35 רמת־גן
טל. 721226

דרושה
פקידה כתבנית
3 שנות נסיון

להתקשר:
אופיר — רונן, מהנדסים בע"מ
טל. 239711, 227752.

דרושים עובדים
ליצור מוצרי מתכת מדויקים
(אפשר לקבל הכשרה)
למשמרת ערב (מ־16.00 עד 24.00
או 18.00 עד 24.00)
למתגוררים באיזור חולון
מובטחת הסעה חזרה
קינג בע"מ רח' הפתח 13
איזור התעשיה חולון טל. 846609

שאר מדורי ה„לוח" בעמודים 49, 50, 51, 52, 53, 54, 55, 56

هكذا من الأصل

דרושים

מהנדסים · טכנאים · בימאים · שרטטים · מחסנאים • • • דרושים • • • מנהלים · פקידים · לבורנטים · אסיסטנטים · סוכנים • • •

מרכבים
מפעלי מתכת בע"מ
קרית־אריה — פתח־תקווה
דרוש
שרטט מכונות
לפנות: למנהל כח אדם
או טל. 913044.

למוסד חינוכי בירושלים
הפועל בהקף ארצי
דרוש
אחראי למשק ולארגון
דרישות התפקיד: השכלה תיכונית או מקצועית מקבילה; יכולת התבטאות בכתב ובעל־פה; ידע ויכולת ביצוע עצמי של תיקונים בבניין ובציוד; רשיון נהיגה לרכב פרטי.
שכר: לפי הדירוג האחיד, בהתאם לנתוני המועמד.
לקביעת פגישה נא להתקשר טלפונים 31375, 63390. מועד אחרון להגשת מועמדות: 8.11.74

לחברה קבלנית בירושלים
דרושים:
* **מנהל עבודה לצנרת ופתוח**
* **צנר־רתך**
* **מפעיל מחפר J.C.B.**
* **חבלן מורשה**
מועמדים רציניים מתבקשים לפנות ליואב, טלפון 02/254662

לבללטקס בע"מ
דרוש שליח
ליום עבודה שלם
רצוי בעל קטנוע
בדבר פרטים נא לפנות לטל. 614731

לחברת אלקטרוניקה
צעירה ודינמית
דרוש
טכנאי אלקטרוניקה
לעבודות שרות ואחזקה של מחשבים זעירים ומכשירים אלקטרוניים.
הצעות נא לשלוח בצרוף קורות חיים ונסיון קודם בכתב יד לת.ד. 6261 תל־אביב.

דרוש
איש שרותים לתנורים
•
טלפון 855992, 854695

למוסד ממשלתי דרושה:
פקידה/כתבנית
לאחר שרות צבאי
נא לפנות לטלפון 282831 תל־אביב

לשלמגרף דרושים
א. **פקידה** היודעת היטב חשבון
ב. **עובד/ת** עם נסיון בהעתקות
ג. **שליחי** אופניים או קטנועים.
נא לפנות בשעות אחה"צ רנ"ק 15 תל־אביב, בחצר.

לבית חרושת בירושלים — דרושה
מזכירה
בעלת נסיון — ליום שלם או לחצי משרה
ידיעת הדפסה הכרחית
תנאים טובים — סודיות מובטחת
טלפון 02-525000, לבקש מר ורדי.

מוסד כלכלי גדול מחפש:
בחיפה
1. **מחסנאים** למחסן זרעים וחמרי הדברה. ידע בשפה האנגלית הכרחי.
2. **גובה מנוסה** בעל רשיון רכב.
3. **פקיד מתחיל** בוגר תיכון.
4. **עמילי מכס מנוסים ומתחילים**
5. **מנהלי חשבונות** בעלי נסיון.
6. **מכונאים לטרקטורים וציוד חקלאי**
בהצעות עם פירוט נסיון יש לפנות לפי ת.ד. 295, חיפה.

לחברה ציבורית
דרושות כתבניות
אפשרות למשרה חלקית
(לפחות 5 שעות ביום)
תנאים טובים למתאימות.
*
המעונינות מתבקשות לפנות בכתב בציון מספר טלפון לת.ד. 7037 — מיקוד מס' 61070, למספר 25.

לבית חרושת בענף המזון
בסביבת ת"א
דרוש/ה
למחלקת היצוא
מזכיר/ה בכיר/ה
לעבודה אדמיניסטרטיבית אחראית, ידיעת אנגלית וגרמנית — הכרחית, רצויה ידיעת בהדפסה. תנאים בהתאם לכישורים.
•
נא לפנות לת.ד. 33157 ת"א עבור מס. 852

למפעל תעשייתי באזור ת"א
דרושה
מפעילה למכונה להנהלת חשבונות
נא לפנות לת.ד. 3194 תל־אביב, תוך ציון נסיון בעבודה ומשכורת מבוקשת.
תנאים טובים ביותר — מובטחים למועמדת המתאימה.

למפעל ליצור חלקי חילוף
בתל־אביב
דרוש/ה
מנהל/ת חשבונות
סוג ג'—ד' עם 2—3 שנות נסיון למשרה מעניינת.
תנאים טובים
למועמד/ת המתאים/ה
טלפונים: 33108, 32176.

לחברת אלקטרוניקה
צעירה ודינמית דרוש בדחיפות
איש מכירות
כישורים דרושים: ידע טכני באלקטרוניקה, ידיעה עברית + אנגלית, נסיון קודם במכירות, הופעה נאה.
בהצעות נא לשלוח בכתב יד בצרוף קורות חיים ונסיון קודם לת.ד. 6261 תל־אביב.

אלביט CONTROL DATA
מחשבים בע"מ
דרושים
תכנתים
לתפקידים הבאים:
* לביקורת איכות של תכנה.
* לפיתוח שפה עלית למיכשור בדיקה אוטומטי.
השכלה ונסיון בפיתוח שפות עליות.
לפנות בצרוף קורות חיים מפורטים ת.ד. 5390 חיפה, מחלקת כח אדם. סודיות מובטחת.

מוסד הטכניון למחקר ופתוח בע"מ
מודיע על המשרה הפנויה הבאה ביחידה לקידום פרוייקטים:
עוזר לממונה על קידום פרוייקטים
הכישורים הדרושים:
— השכלה גבוהה (מדעי החברה/כלכלה).
— רקע תעשייתי ונסיון בעבודה בתעשיה.
— ידיעת השפות עברית ואנגלית על בוריין, רצויה ידיעת שפות נוספות (רוסית, רומנית).
— כושר מגע עם קהל ומוסדות ציבור.
מועמדים מתאימים מתבקשים לפנות בכתב בצרוף קורות חיים, פרוט ההשכלה והנסיון המעשי ליחידת המנגנון מוסד הטכניון למחקר ופתוח בע"מ, קרית הטכניון חיפה 32,000, עד יום ו' 8.11.74, בציון מספר המכרז 144/74.

למפעל בירושלים
דרושה פקידה
שליטה בשפה האנגלית הכרחית.
תנאים טובים למועמדת המתאימה.
*
לכתוב לת.ד. 1016 ירושלים 91000
„עבור פקידה"

מגדל־בנין
חברה לבטוח בע"מ
סניף ירושלים
דרושים
• **חניך לשליחויות**
• **חניכה לפקידות כללית ותיוק**
גיל 15—17
למתאימים ינתנו תנאים טובים ומשכורת טובה
נא לפנות למשרד, רחוב הסורג 2 ירושלים, טלפון 232471

לחברת „מן"
תעשיות שמורי דגים
דרוש
סוכן עצמאי
עם דרכב מסחרי סגור
*
להלוקת כבושי דגים לשמורים לאזור רמת־גן.
נא לפנות חברת מן אזור התעשיה הרצליה ב' בנין ארדי.

מכוניות איכות (חיפה) בע"מ
סוכנות למזדה ואוטוביאנקי לחיפה והצפון
מחפשת
איש מכירות
מנוסה
נסיון בענף רכב — רצוי, אך לא הכרחי
תנאים טובים למועמד המתאים.
נא לפנות בשעות העבודה למשרדי החברה ברחוב המגינים 53 חיפה, למתי.

דרושה פקידה
באזור התעשיה בבני־ברק
טלפונים 781713 786523

משרד החינוך והתרבות
אגף הנוער
לאגף הנוער במחוז הצפון
דרוש מנחה
לעבודה עם מדריכי נוער וקהילה במושבים של המועצה האזורית מעלה הגליל.
היקף העבודה — משרה מלאה.
הכישורים הדרושים — הכשרה ונסיון בהנחיית עובדי נוער ועבודה סוציאלית.
עדיפות תינתן לבעלי נסיון בעבודה עם נוער במושבים.
צורת ההעסקה תיקבע בעת הראיון.
*
המעוניינים יפנו בכתב, לאגף הנוער, משרד החינוך והתרבות — נצרת עילית, עד ה־10.11.74 בצירוף תולדות חיים ואישורי השכלה ונסיון.

דבלון [ישראל] בע"מ
דרושים
חשב משכורות
מנהל חשבונות
*
מזכירה
אנגלית/עברית
•
לקביעת ראיון נא לפנות טלפונית לאשדוד 055-21411 למח' כח אדם.

לחנות רהיטים גדולה ומפוארת
דרושה
מוכרת
הכישורים הדרושים:
* כוח ביטוי טוב בשפה העברית
* הופעה נאה
* ידיעה מינימלית בהנהלת חשבונות
לפנות: 22 95 73 תל־אביב
בין השעות 9.00 בבוקר עד 1.00
ומ־4.00 עד 7.00 אחר־הצהרים.

למשרד מהנדסים
בתל־אביב
דרוש
מהנדס בנין
טלפונים 223128—9 תל־אביב

למפעל תעשייתי בענף המתכת
באזור חיפה
דרוש
מנהל חשבונות
עם נסיון בתעשיה
רצויה ידיעת השפה האנגלית.
*
לפנות בכתב לת.ד. 7206 חיפה
או טלפונית 512262—04.

דרושים
מנהל פדגוגי ואם בית
לבית ילדים בירושלים
לפנות בכתב למפעל להכשרת ילדי ישראל, שד' בן מימון 40, ירושלים

כור מתכת בע"מ
מפעלי הנדסה וולקן — חיפה
לאגף המיצר פריקים העופתיים עבודות מעניינות בעלות אתגר
דרושים:
א. **פחחים ומבנאי מטוסים** לעבודות אלומיניום.
ב. **מסגרים** — לבית מתקנים וחלקים.
ג. **צבעי תעופתי** לעבודות ברמה העופתית.
ד. **הנדסאי מכונות** — לעבודות תכנון כלים ותהליכי ייצור.
תנאים טובים מובטחים — לעובדים המתאימים. קיים שכר עדוד בעבודה.
בפרטים נא לפנות: מחלקת כח אדם — וולקן הנדסה, טלפון: 04-720082—86 או בכתב ת.ד. 10001, מפרץ חיפה.

חברה מסחרית ארצית מתפשת
באזורים
ירושלים, תל־אביב וחיפה
מועמדות
לקורס קופאיות
לעבודה בחנויות כל־בו.
העבודה במשמרות של 5—6 שעות ביום.
נדרשת ידיעה טובה בעברית ובחשבון.
בתקופת ההדרכה תשולם משכורת.
מועמדות בגיל 20—40 מתבקשות לפנות בציון קורות חיים תיל לת.ד. 8751, ת"א עבור מס. 125 עד ליום 15.11.74.

דרושים
אנשי מכירות למטבחים
עם נסיון קודם ורכב
העבודה בחנות או באופן עצמאי לפי כתובות שאנחנו מספקים.
★
לפנות אישית מודולוס בע"מ
רחוב דיזנגוף 220 תל־אביב, טל. 248482

איסמן בע"מ
דרושים
מפעילים
לעבודה בתעשיה הכימית
כולל עבודה גופנית ובמשמרות
שכר עבודה בסיסי —.60 ל"י למשמרת + פרמיה
לפרטים נא לפנות טלפון 662207 חיפה
בין השעות 12.00—14.00.

לחברה קבלנית ארצית
דרוש
מנופאי
לעגורן צריח ונייד
רצוי עם רשיון נהיגה
לכתוב פרוט ונסיון בעבודה
לת.ד. 20077 תל־אביב

דרוש עוזר מפקח בניה
בעל הכשרה ונסיון כטכנאי בנין
★
נא לפנות בטלפון ת"א 828006 — 829429 —
בשעות לפה"צ
— סודיות מובטחת —

המשך דרושים בעמ': 44, 45, 46, 47, 48, 56, 57, 58, 59, 60

הזמנה

בהישג ידך — מבחר מגוון של

דהיטי יוקרה

מבוטב מיטב הידושי אירופה

יבוא בלעדי של חדרי השינה המבוקשים

STAUD

רהיטי סלון ומזנונים —

RIESSNER, NIEBUHR

המכירה בסיטונות וליחידים במחירים נוחים, גם בתשלומים, ללא ריבית — אספקה מיידית.

הנכם מוזמנים לבקר באולם התצוגה ולהווכח

רוגתא

שד' רוטשילד 31 (פנת אלנבי) תל־אביב טלפון 615883

לכוחות הבטחון הנחות מיוחדות!

אל תחכה
כספך מאבד ערכו

אנו נפסיק זאת

ב־50.000 ל"י

תקנה דירת 3 חדרים

ותקבל 40.000 ל"י משכנתא

ותשלומים נוחים ליתרה בסכום של

100.000 ל"י.

פנה עוד היום:

למשרד המכירות של החברה הישראלית אטלקית לבנין.

שבת, סוקולוב 71 רמת השרון, 470529

הודעה למעסיקים
מפקד עובדים שכירים וחברותם בקופות חולים עפ"י חוק מס מקביל

מעבידים שעדיין לא הגישו את דו"חות המפקד מתבקשים להגישם מיד.

טפסי המפקד

בחודש יוני נשלחו למעסיקים הנחיות לביצוע המפקד; איגרת למעסיק יחד עם הטפסים לעריכת המפקד.
טפסים נוספים ניתן להשיג בכל אחד מסניפי המוסד לביטוח לאומי.

חובת המעסיקים להגשת דין וחשבון לצורך המפקד

עפ"י תקנה 3 לתקנות מס מקביל, חלה חובה על המעסיקים להגיש למוסד לביטוח לאומי עפ"י דרישתו דין וחשבון על חברות עובדיהם בקופות החולים, והעובדים שאינם חברים בקופות החולים, כולל נתונים על שכרם.

בצלאל

האקדמיה לאמנות ועיצוב, ירושלים

דרוש מידית

אולם 150 ממ"ר

או 2 אולמות סמוכים 75 ממ"ר כל אחד בשכירות ל־9 חודשים (רצוי במרכז העיר)

לפנות למר קיסר, טל. 232229 ירושלים

עקב נסיעה לחוץ לארץ

למסירה

סוכנות ותיקה לפרסום

השקעה: —.250.000 ל"י.

בהצעות רציניות בכתב נא לפנות:

עו"ד שכטר, רח' הלל 28, ירושלים.

יד ושם, רשות הזכרון לשואה ולגבורה

הועדה המדעית המיעצת · המרכז לחקר השואה

הנהגה יהודית בתקופת משבר: הונגריה 1944
יום עיון

ירושלים, יום רביעי, כ"א בחשון תשל"ה 6.11.1974 בשעה 10.00 בבוקר במוסד ון ליר, רחוב ז'בוטינסקי 43

התכנית

10.10—10.00: דברי פתיחה — מר יצחק ארד, יו"ר הנהלת יד ושם
10.40—10.10: ייחודה של יהדות הונגריה — פרופ' יעקב כץ
11.15—10.40: תמורות בהרכב ההנהגה בימי מלחמת העולם השניה — פרופ' בלה ואגו
11.30—11.15: קשרי מחתרת בין מנהיגי יהדות הונגריה וסלובקיה — ד"ר ליויה רוטקירכן
12.00—11.30: הנהגת הקהילות — פרופ' נתנאל קצבורג

הפסקת צהרים

15.30—15.00: דרכה של הנהגת המחתרת החלוצית — ד"ר יוסף שפר
16.00—15.30: דברי השלמה
16.30—16.00: הרצאת סיכום — פרופ' יהודה באואר
16.45—16.30: דברי סיום — השר גדעון האוזנר — יו"ר מועצת יד ושם

הזמנות אפשר להשיג ביד ושם לפי טלפון: ירושלים 531202, קו 48 תל־אביב 263208

משרד האוצר
הלישכה לעניני פיצויים אישיים בחו"ל

הגשת תביעות על נזקים ברכוש באירופה המזרחית לפני 31.12.74

לפי החוק הרפרציוני — REPARATIONSSCHAEDENGESETZ הגרמני ניתן להגיש תביעות על נזקים ברכוש שנגרם לנרדפים שהשתייכו לעם הגרמני.
פיצויים ישולמו בעיקר עבור נכסי דלא ניידי, מפעלים, ציוד, עסקים וכיוצ"ב, אך לא עבור מטלטלי בית.
החלק העיקרי של תביעות אלה הוגשו עד לסוף שנת 1970 לפי הוראות של חוק שווי הנטל — LASTENAUSGLEICHSGESETZ
ולכן, הכוונה עתה לקבוצות הבאות בלבד:

1. בעלי רכוש אשר לא היו תושבים בשטחי הגירוש הגרמני או היגרו לפני הכיבושים ותביעותיהם הקודמות נדחו סופית עקב חוסר מקום מגורים כאמור.
2. בעלי רכוש שהיגרו אחרי 31.12.52 מהגוש המזרחי והשתייכו בשעתן לעם הגרמני.
3. בעלי רכוש שנכסיהם לא הוחרמו ע"י מעשי הרדיפות, אלא הולאם עקב המשטר הקומוניסטי.

לאור התקופה הקצרה להגשת התביעות אפשר להגישן בצורה מקוצרת, בה יצויינו פרטי הרכוש אשר עבורם דורשים פיצויים. על המעוניינים לפנות בהקדם לעורכי דין המטפלים בתביעות אלה או משרדי „אורו". הבקשות חייבות להגיע לפני 31.12.74 למשרד המוסמך בגרמניה המערבית לפי הכתובת:
AUSGLEICHSAMT, 28 Bremen, Faulen Str. 68 West Germany.

טפסים ניתן להשיג בלשכותינו:
- בירושלים, משרד האוצר חדר 720.
- בתל־אביב, מגדל שלום קומה 24.
- בחיפה, דרך העצמאות מס' 23.

ללקוחותינו הנכבדים

כדי לשפר את נקיון הבקבוקים של תוצרתנו:

* חלב מעוקר * קפה
* קקאו * שמנת קפה

מתבקשים הצרכנים לשטוף היטב כל בקבוק מיד לאחר השימוש.
בקבוקים בלתי שטופים לא יתקבלו בחזרה.

מחלבת „טרה" בע"מ

השבוע — העולם שמעבר לחוק במעריב — לנוער

למכירה
מכונה לצלום מסמכים רמינגטון
—.9.000 ל"י
אלדן — דפוס ושרותי משרד בע"מ
שד' רוטשילד 47 ת"א, טלפון 625508

המועצה המקומית גבעת־שמואל
הודעה לקבלנים

מתבקשות בזה הצעות קבלנים לבצוע עבודות נקוי רחובות במיכון והחזקת גינון ציבורי.

בדבר פרטים נא לפנות לסגן ראש המועצה מר ראובן סער — טלפון 750531 בשעות העבודה לקבלת פרטים.
קבלנים רשאים להגיש הצעות לחלק מהעבודות ולכולן יחד.
אין המועצה מתחייבת לקבל ההצעה הזולה ביותר או כל הצעה שהיא.

אברהם בוני, מועצה מקומית גבעת שמואל

למסירה צרכניה

בתנאים טובים
בכרם מהרל חוף הכרמל
לפנות בימים ב', ה' לטלפון 04-942076.

אין באפשרותנו להודות לכל המנחמים הרבים שלקחו חלק באבלנו אחרי

הרב ד"ר דוד אוקס זצ"ל

ההשתתפות, המבוססת על הערצה והערכה וקשר אנושי עמוק, גרמה לנו נחמה ותחזק אותנו בע"ה גם בעתיד.

בשם המשפחה
גרדה אוקס

אנו המומות ממותה ללא עת של חברתנו

חוה שטיינברג

שנספתה בתאונת דרכים
ומשתתפות בצער המשפחה

מתנדבות י.ע.ל.
בית־חולין בילינסון

למשפחת בנדק

למרכז הקהילתי ע"ש גרוס ברוממה ירושלים
השתתפותנו באבלכם במות

בנדק נחום ז"ל

אב הבית

החברה למרכזי תרבות וספורט (לנוער ולמבוגרים) בע"מ

לישעיהו יהודה

איתך באבלך במות

האב

ההנהלה וחבר העובדים
המרכז למחקר גרעיני, נחל־שורק

למשפחת שוייצר

אתכם אנו משתתפים באבלכם הכבד בהלקח מכם

יקירכם

חברת „נאמנות" בע"מ חיפה
ועובדיה

לנוגה והדס ומשפחת לוין

אתכם באבלכם הכבד בנפול יקירכם

ספי

מלכה ברש־רווה

לעו"ד שלמה בלום ומשפחתו

אתכם באבלכם הכבד במות האב

אברהם ז"ל

מגדלמן שאול

אנו משתתפים בצערם של
הגברת אדלה ויצחק קמחי
במות עליהם אביהם

הרשקו זילברמן ז"ל

קבוצת אספלט חברה בע"מ

לעמי וינשטיין ולחברת תדשיש רעננה בע"מ

משתתפים באבלכם על מות

ניסן ויינשטיין

כללטקס
שוק מוצרי כותנה בע"מ
ההנהלה והעובדים

אזכרה וגלוי מצבה
במלאת שנה לפטירת ראש משפחתנו

יוסף דן ז"ל

נעלה לקברו ונתייחד עם זכרו ביום ראשון 3.11.74 י"ח חשון תשל"ה בשעה 3.00 אחה"צ בבית העלמין בקרית־שאול. נפגשים ליד שער בית העלמין.

המשפחה

את קבר בננו

שמואל אחאי ז"ל

נפקוד ביום ראשון, י"ח מרחשון, 3.11.74, בשעה 3.00 אחה"צ, בבית הקברות בנצר סירני.

המשפחה

הנהלת הדסה
מודיעה בצער רב על מותה ללא עת של

ריבה ליפשיץ־קורניץ

ז"ל
אחות ראשית

ומשתתפת בצער המשפחה

אנו מודיעים בצער על פטירת חברנו

אלי ברוכמן ז"ל

ומביעים בזה את השתתפותנו באבלם של
יובל, הילה וזהבה

משק תלמי יפה

ארגון נפגעי פעולות איבה
אבלים על מותו של

שמואל ברעם

מנהל מחלקת השקום במוסד לבטוח לאומי

ומשתתפים בצער המשפחה

למשפחת אורנשטיין

המומים אנו בהלקח מכם יקירכם

ליאופולד אורנשטיין

ז"ל

משתתפים בצער המשפחה

צאנאם
מפעלי בניה (1971) בע"מ
באר־שבע

משטרת ישראל
המטה הארצי — מחלקת תנועה

משתתפים בצערו של

רב־פקד איתן בן־יהושע

במות עליו

אחיו ז"ל

אנו משתתפים באבלו הכבד של

לילו ברנס

על מות

אביו

הנהלת אליטליה

אנו משתתפים באבלו של

משה ארן

במות עליו

אמו ז"ל

ההנהלה ועובדי אגוד משקי עופות

صكذا من الأصل

هكذا من الأصل

במלאת שנה לפטירת

יעקב (ינק) בן־יהודה ז״ל

נעלה לקברו לטקס אזכרה וגלוי מצבה, ביום ראשון, י״ח חשון 3.11.1974, בשעה 3.00 אחרי הצהרים, בבית העלמין בקרית שאול.
נפגשים ליד שער בית העלמין.

המשפחה
ובית כימיקלים לישראל

במלאת שנה לאסון שבר קיפח את חייו
יקירנו הבלתי נשכח

מאיר גרינדלינגר ז״ל
(גריגו)

תיערך אזכרה ביום ראשון, י״ח חשון תשל״ה, 3.11.1974 בשעה 3.30 אחה״צ בבית העלמין בבאר־שבע.
התחבורה תצא מביתנו, רח׳ רמב״ם 36, באר־שבע בשעה 3.30 אחה״צ.

המשפחה המתאבלת

טכס זכרון לחללי הנח״ל במחנה נח״ל־חוף

יערך ב־כ׳ חשון תשל״ה, 5 בנובמבר 1974, בשעה 15.00.

סדרי ההסעה:
תל־אביב — היכל התרבות, בשעה 12.30.
ירושלים — מהתחנה המרכזית, ליד משרד מנהל התחנה, בשעה 12.15.
חיפה — בתחנת הרכבת, בשעה 12.00.

הורים שכולים שטרם קבלו הזמנות — יראו במודעה זו — הזמנה אישית.

ביום השנה לנפילת יקירנו

מרדכי לזראה ז״ל

נעלה לקברו בבית הקברות הצבאי בקרית־שאול, ביום שני, י״ב בחשון תשל״ה 4.11.74 בשעה 10.30 לפני הצהריים.
אוטובוס יצא מערד בשעה 8.00 ועובר דרך התחנה „אגד" בבאר־שבע.
התחבורה בחזרה מובטחת.
אוטובוס נוסף יוצא מבית ההורים, רח׳ יפת 218 גבעת עליה יפו.

המשפחה

במלאת שנה לנפילתו של בננו ואחי

רב״ט

אורי גורן הי״ד
(גורנשטיין)

נעלה לקברו ונתייחד עם זכרו ביום ראשון י״ח בחשון תשל״ה בשעה 3.30 אחה״צ (3.11.74) בבית העלמין הצבאי בקרית שאול.

אוטובוס יצא מבית הוריו, רח׳ חוה המדינה 22 גני־תקוה בשעה 3.00.

המשפחה

שלוש שנים למותו של יקירנו

אפרים זליקוביץ ז״ל

בתאונת דרכים קטלנית

אותך אנו מבכים פתאום, כבר שלוש שנים רגעי עצבות וגעגועים יקירנו, אפרים באיתנו חסרת כרע, אח ובן ואין נחומים

ת.נ.צ.ב.ה.

עליה לקברו, ביום ראשון י״ח חשון תשל״ה 3.11.74. מוקירי זכרו נפגשים ליד השער הישן של בית העלמין בחולון בשעה 3.00

הוריו, אחותו, הדודים וקרובי משפחתו

ביום השנה לפטירתו של יקירנו

שרגא יוסף שיבק ז״ל

נעלה לקברו ביום ראשון, י״ח בחשון תשל״ה (3.11.74), בשעה 2.00 אחה״צ.
נפגשים בבית העלמין הצבאי ברחובות.

אשתו רחל

ביום שנה לפטירתו של יקירנו

טיילר יוסף ז״ל

נעלה לקברו ביום שלישי כ׳ בחשון תשל״ה 5.11.74 היציאה בשעה 16.00, מרח׳ הרצל 67 א׳ קרית־אתא.
אוטובוס מחיפה מס׳ 63, 64.

המשפחה

בחיפה! קבלת מודעות דחופות בשעות לילה (מ־18—24) לכל העתונים טלפון 718018.

במלאות שלושים לפטירתה של יקירתנו

פני גורוביץ ז״ל

תתקיים אזכרה וגילוי מצבה ביום א׳ י״ח חשון תשל״ה (3.11.74) בשעה 13.00 בבית העלמין בחולון.
נפגשים ע״י השער הישן.

המשפחה

כל מה שאתה מעלה על דעתך, ועוד הרבה יותר — תוכל למכור ולקנות בלוח מעריב

במלאות שלושים לפטירתו של
בעלי, אבינו וסבנו היקר

ד״ר יצחק אייזיק אלטשילד ז״ל

נעלה לקברו לאזכרה ולגילוי מצבה ביום ראשון י״ח חשון תשל״ה (3.11.74) בשעה 15.30 בבית העלמין בחולון.
נפגשים ליד השער החדש.
אוטובוס מיוחד יצא מבית המנות, רח׳ פבריגאט 3 רמת־גן בשעה 15.00.

המשפחה

ביום השנה לנפילתו של

נפתלי לנג הי״ד

נעלה לקברו ונתייחד עם זכרו.

האזכרה תתקיים ביום ראשון י״ח במר־חשון (3.11.74) בשעה 3.30 אחה״צ בבית הקברות „סגולה" בפתח־תקוה.

המשפחה והחברים

בס״ד

במלאת שלושים לנפילת בננו יקירנו

גרשון ברקוביץ ז״ל

נתייחד עם זכרו ביום רביעי, כ״א מר חשון תשל״ה (6.11.74) בשעה 8.00 בערב בבית הכנסת של כשקנו.

משפ׳ ברקוביץ ובית ניר גלים

מפקדי היחידות מתבקשים לשחרר את בניגו־חבריו לערב זה.

לכל אלה שהכבו ואהבו את

אבי שמואלי

במלאת שנה לנפילתו

אנחנו מתאספים ליד קברו ביום רביעי, כ״א בחשון, 6.11.74, בשעה 3.

המשפחה

במלאות שנה לפטירתה של יקירתנו

אידה - טושיה גרובר ז״ל

מרזהביץ׳ — פולין

תתקיים אזכרה וגילוי מצבה ביום שני י״ט בחשון תשל״ה (4.11.1974), בשעה 16.00 בבית העלמין בחולון.
פגישה על־יד השער החדש של בית העלמין.
אוטובוס מיוחד יצא בשעה 15.30 מרחוב שור 3 חולון — מפרה.

בעלה, בתה, בנה, חתנה, נכדיה המשפחה

ביום שני, י״ט מרחשון תשל״ה (4.11.74)
יום השנה לפטירת אמנו היקרה

שרה מאירזון ז״ל

ייערך בבית העלמין בפרדס חנה טכס גלוי המצבה ואזכרה להורינו היקרים
שרה ודוד מאירזון ז״ל
נפגשים בבית העלמין בפרדס חנה בשעה 3.30 אחה״צ.

המשפחה

במלאת שנה לפטירתו של יקירנו

קרל אדמונד ז״ל

נעלה לקברו ביום שלישי 5.11.74 כ׳ חשון בשעה 3.30 אחה״צ בשכון ותיקים בתניה. אוטובוס מיוחד יוצא בשעה 3.00 מתחנת אגד מול מלון „ציון".

המשפחה

במלאת שלושים לפטירתה של יקירתנו

מרת שרה רבינוביץ

בטושני — אשקלון

נעלה לקברה לאזכרה ולגילוי המצבה ביום ראשון, 3.11.1974, בשעה 4.00 אחה״צ. בבית־העלמין הישן באשקלון. אוטובוס מול ביתנו באפרידר.

המשפחה

במלאת שנה לפטירת בעלי, אבינו וסבנו היקר

מהנדס צבי בן־יצחק (זיודקביץ) ז״ל

תערך אזכרה על קברו בקרית שאול ביום ראשון, י״ח מרחשון תשל״ה (3.11.74), בשעה 3.45 אחה״צ.
נפגשים ליד שער בית העלמין.

המשפחה

הננו מודיעים בצער רב וביגון קודר על פטירת יקירנו

מרדכי מיזלס (בן־דורי)

הלויה תצא היום, יום ששי ט״ז חשון תשל״ה (1.11.74) מבית הלויות העירוני רח׳ דפנה 5, ת״א בשעה 11.30 לבית הקברות בחולון.
אוטובוס יועמד לרשות המלווים.

המשפחה

בצער רב אנו מודיעים על פטירת חברנו

צבי שיפר

ההלויה תתקיים היום, יום שישי, ט״ז בחשון תשל״ה (1.11.74) בשעה 14.00 בנהלל.

המשפחה ומושב נהלל

ביום רביעי כ״א חשון תשל״ה (6.11.1974)
במלאות שנתיים למותה של הדיתנו

שושנקה כרמי (קז׳מירובסקי) ז״ל

נעלה לקברה בשעה 3.00 אחה״צ.

המשפחה
בית גבת

במלאות שלושים לפטירת יקירנו

דונר יעקב ז״ל

תערך אזכרה וגילוי מצבה ביום ראשון י״ח חשון תשל״ה 3.11.74 בשעה 3.00 אחה״צ בבית העלמין בכפר סמיר, חיפה.

המשפחה

במלאת שלושים לפטירת יקירתנו

פרידה (הנזל) רפפורט ז״ל

יתקיים טקס אזכרה וגלוי מצבה על קברה ביום ראשון, י״ח חשון תשל״ה (3.11.74), בשעה 3.15 אחה״צ, בבית העלמין בקרית־שאול.

התחבורה תצא מבית המנוחה ברח׳ פתח־תקוה 10, חולון.

המשפחה

במלאת שלושים לפטירתו של יקירנו

מרדכי (מוטל) לזר ז״ל

תתקיים אזכרה בבית העלמין החדש בכפר סמיר, ביום שני, י״ט בחשון תשל״ה (4.11.74), בשעה 3.30 אחה״צ. אוטובוס יצא מרח׳ הנביא 22א, חיפה, בשעה 3.00 אחה״צ.

בזאת נתודה תודתנו לכל אלה שהביעו את השתתפותם בצערנו.

המשפחה המתאבלת

במלאת שלושים לפטירתה של אמנו וסבתנו

שרה באואר ז״ל
(בגרודק יגלונסקי)

תתקיים אזכרה וגילוי מצבה ביום שני, י״ט בחשון תשל״ה (4.11.74), בשעה 15.00, בבית העלמין בחולון.

המשפחה בנה ובתה:
יוסף באואר — פתח־תקוה
הדסה ויטקובסקי — חולון

נפגשים ליד השער החדש של בית העלמין.

למרגלית בן־דוד

אתך באבלך במות עליך

אביך ז״ל

חבריך לעבודה
בלשכת העתונות הממשלתית

ביום שני, י״ט בחשון תשל״ה (4.11.74)
נתייחד עם זכרו הבלתי נשכח
של בעלי, אחי ואבינו היקר

אלוף חיים בן דוד ז״ל

האזכרה תיערך בבית העלמין הצבאי קרית שאול בשעה 15.30.

המשפחה

ביום השלושים לפטירתו של

ארוין שולהוף ז״ל

תיערך אזכרה על קברו בבית העלמין בחולון, ביום ראשון, י״ח בחשון תשל״ה, 3 בנובמבר, בשעה 3.30 אחה״צ.

נפגשים ליד שער בית העלמין.

המשפחה

במלאת שלושים לפטירתו של יקירנו

גדעון שריג ז״ל

תתקיים אזכרה וגלוי מצבה בבית העלמין כפר סמיר, חיפה, ביום שני, י״ט בחשון תשל״ה 4.11.74 בשעה 3.30 אחה״צ.
אוטובוס יצא בשעה 3.00 מאחוזה, רח׳ שמעון 36, ובשעה 3.15 מאגד רציף 1.
תודתנו נתונה לכל מנחמינו בכתב ובעל פה

הוריו: גרטה וראובן רוגוזבסקי
אשתו: חיה שריג
ילדיו: רוני, אלוני, אירית וניצן
הורי אשתו: בלה וזאב כהנא

במלאת שנה לפטירת יקירנו

שלמה קרדו ז״ל

נעלה לקברו לאזכרה וגילוי מצבה ביום ראשון י״ח חשון תשל״ה (3.11.74) בשעה 4.30 אחה״צ, לבית העלמין הישן ברחובות.

המשפחה

במלאת שנה לפטירתו של יקירנו

נפתלי שטיגליץ ז״ל

תתקיים אזכרה וגילוי מצבה, ביום ראשון, י״ח בחשון תשל״ה (3.11.74), בשעה 3.00 אחה״צ, בבית העלמין הישן בחוף הכרמל, חיפה.
נפגשים ליד השער הראשי.

המשפחה

ביום השנה לפטירתו של אבי משפחתנו

ישראל בידר ז״ל

נעלה אל קברו ונתייחד עם זכרו ביום ה׳, כ״ב חשון תשל״ה (7.11.74) בשעה 4.00 בבית העלמין בפ״ת.
התחבורה מבית המנוח בכפר גנים ב־3.45.

המשפחה

במלאת שנה לפטירת בעלי, אבינו וסבנו היקר

ישראל חקלאי ז״ל

נעלה לקברו ונתייחד עם זכרו ביום ראשון, י״ח בחשון תשל״ה, 3 בנובמבר 1974, בשעה 3 אחה״צ, בבית העלמין בתל־מונד.

אשתו, בניו, נכדיו ונינו.

מעריב לספורטאים

כדורסלן מכבי רמת־גן קורנבליט הורחק ל־6 חודשים

אחרי שהורשע בתקיפת שופט במהלך המשחק עם מכבי ת"א, יחזור לארצות הברית כיוון שנשללה ממנו הזכות לייצג את מכבי ר"ג בגביע אירופה

מאת מרדכי רוזנבלום

דון קורנבליט, כדורסלן הציר האמריקני של מכבי רמת־גן הורשע אתמול על־ידי ועדת המשמעת של איגוד הכדורסל בעוון תקיפת השופט ברוך זלינגר בשלהי משחק הליגה של קבוצתו נגד מכבי תל־אביב ביום ג' האחרון והפסקה לו הרחקה של חצי שנה בפועל וחצי שנה על־תנאי.

פירושה של החלטה זו היא שהשחקן לא יוכל ליטול חלק בבשמשחקי גביע אירופה למחזיקות גביע, שהראשון שב־הם יערך כבר ביום ד' הק־רוב, נגד קבוצת „סומה" מ־אוסטריה.

דון קורנבליט הודה אתמול בתקיפת השופט זלינגר, ור־מי הורוביץ, מהנהלת מכבי רמת־גן, ביקש שיגזרו על ה־שחקן עונש של הרחקה לש־לושה חודשים בלבד, כדי ש־הקבוצה תוכל לבקש חנינה עבורו למשחקים בינלאומיים. עורכי הדין אלוני ווייסמן ד־חו את בקשת האגודה וזו ה־גיש היום ערעור לבית הדין העליון.

השחקן אמר לי אתמול, ב־תום הדיון, כי הוא מתכונן לעזוב את הארץ.

אריק מנקין, כדורסלן מכבי תל־אביב, הורשע על ידי וע־דת המשמעת בהעלבת השופט רפי לוי בעת משחק קבוצתו עם הפועל גבעת ברנר, אך בהתחשב בעובדה שלמנקין ע־בר נקי ובכך שהתנצל מיד לפני השופט הוא הורחק לש־בועיים על תנאי למשך שנה.

אגודת הפועל חיפה הוא־שמה בהתפרעות קהל אוהדיה בעת משחק הליגה נגד מכבי רמת־גן. האוהדים, כך נאמר, בעטו בשופט סורס ו־ירקו עליו אך והאגודה קיב־לה עונש מינימאלי — קנס כספי בסך 200 לירות ואיסור ביתיות לשבועיים על תנאי, למשך שנה וחצי.

החדרתי שורץ הורחק משלושה משחקי ליגה

מאת יהודה גזרן

שלום שורץ, כדורגלן הנבחרת של הפועל חדרה, הורחק אמש ע"י ועדת המשמעת של ההתאחדות לכדורגל, בהרכב עורכי הדין אלהדיף ו־ויתקון משלושה משחקי ליגה בפועל. מאחר שבשני משחקים נעדר כבר שורץ שהורחק אוטומטית — ישוב הכדורגלן החדרתי המוכשר למשחקים בעוד שבוע.

שורץ הואשם בתקיפת כדור־רגלן מכבי יפו משולם זילבר־שטיין בעת משחק הליגה בין שתי הקבוצות לפני שבועיים (2—2).

כדורגלן אחר, יוסף אחרק מהפועל נחליאל, הורחק מ־4 משחקים בפועל ומ־4 משחקים על תנאי למשך שנה.

קבוצת הפועל לוד נקנסה ב־200 ל"י לאחר שאוהד ה־קבוצה הלודאית התפרץ לעבר השופט בעת משחק הליגה נגד הפועל בית שמש.

הפועל אור־יהודה הואלץ ל־שחק משחק ליגה אחד ברדיוס של 50 ק"מ מביתה ואילו ל־ביתר יפו נפסק הפסד 2—0 לזכות הפועל רמלה וכדורגלני הקבוצה היפואית אלכסי וקס־טריאנו הורחקו ממגרשי ה־כדורגל, הראשון ל־6 חודשים והשני ל־3 חודשים.

להפועל טבריה מליגה א' נקבע הפסד 0—2 במשחק עם הפועל נחליאל, לאחר שקבוצת טבריה סירבה לשחק עם נח־ליאל. כמו כן גזרה ועדת ה־משמעת על הפועל טבריה הפ־חתת שתי נקודות ליגה אם תעבור הקבוצה עבירה דומה במשך שנה.

נשיא ההתאחדות הבינלאומית לכדורגל:

סין תצטרך להגיש בקשה רשמית להתקבל לפיפ"א

שירות „מעריב לספורטאים"

נשיא פיפ"א, ההתאחדות הבינלאומית לכדורגל, הד־ברזילאי ז'ואו האוולאנג', אמר אתמול בצוריך כי סין העממית תצטרך להגיש ב־קשה רשמית כדי להתקבל בפיפ"א.

הסינים הותנו קבלתם במו־סד העליון של הכדורגל העו־למי להרחקת פורמוזה. נסיון להרחיק את פורמוזה נכשל ב־דיוני הקונגרס הבינלאומי ש־התקיים ביוני במערב גרמניה, לפני משחקי הגביע העולמי.

במשחקי טהראן, נכללה כ־זכור סין העממית בטורניר ה־כדורגל ואילו פורמוזה הור־חקה מהקונפדרציה האסיאנית.

באשר לבקשתם — אמר את־מול האוולאנג', כי על הסינים להגיש בקשה — „בלי תנאים" — וכי זו צריכה להגיע לפני המשחקים האולימפיים במונ־טריאול ב־1976.

חותרי אוקספורד וקיימברידג' בפסטיבאל הנילוס.

נבחרות החותרים של מכללות אוקספורד וקיימ־ברידג', ישתתפו לראשונה בתחרויות החתירה שייער־כו בחודש דצמבר במצרים, במסגרת „פסטיבאל הני־לוס". החותרים ממזרח־גר־מניה ומבריה"מ־המוזמנות יו־פיעו אף הם במסגרת התח־רויות, שבוטלו בשנה ש־עברה עקב המלחמה שפר־צה במזרח־התיכון.

פורמן: „השופט מיהר למנות 10; חבלי הזירה היו רפויים"

שירות „מעריב לספורטאים"

ג'ורג' פורמן, המתאגרף שהפסיד את כתרו העולמי למוחמד עלי, בקרב על התואר שנערך השבוע בקינשאסה, זאיר, אמר אתמול כי הוכרע „על ידי ספירה מהירה מדי של השופט בעת ששכבתי על הקרשים ועוזריו של מוחמד עלי תרמו לנצחונו בכך שהרפו את חבלי הזירה, כך שעלי יכול היה להישען עליהם ביתר קלות ולהתחמק ממכות ששלחתי לעברו".

בדבריו של פורמן לא ניכרה נימת זעם והוא שוחח עם עתו־נאים בבית המלון בקינשאסה, שעות מספר לפני שעזב בדר־כו לניו יורק. הוא אכל בתי־אבון רב שלוש מנות גדולות של גלידה ועל פניו לא ניכרו במיוחד סימני פגיעה מן ה־קרב, פרט לנפיחות קטנה ב־מצחו.

„שמעתי את השופט מונה ארבע והתבוננתי לעבר הפינה שלי, שם עמדו אנשי. הם הורו לי לשכב. הרגשתי נבוך מאד כאשר הופלתי לקרשים. רציתי לקום במהירות — אך כאשר התכוננתי לעשות זאת — ש־מעתי את השופט מונה „עשר". אני מקווה שאפשר יהיה לשח־זר את מהלך הספירה כדי ל־הוכיח שאני צודק", אמר פור־מן.

האלוף שכיתורו הוסר ממנו אמר, כי היו לו סיכויים טובים יותר לנצח אילו קם לפני ש־השופט סיים את המנין עד 10. „היתה זו הפעם הראשונה במהלך הקרב שעלי יצא מ־פינתו והחליף עמי מהלומות פנים אל פנים. אני משוכנע שבמרכז הזירה יכולתי „לת־פוס" אותו ולנצח".

זירה „רכה"

מדבריו של פורמן אפשר ל־הבין, כי הוא לא היה מרוצה מניהול הקרב על ידי מאמנו דיק סדלר, בעבר אלוף עולם. סדלר מאשים בכך שלא בדק את תנאי הזירה לפני הקרב. אנשיו של עלי הירפו בהתכוון את החבלים ואילו קרקע הזירה היתה רכה מדי — „כך ששקעתי בתוכה וקשה היה לי לקום", אמר פורמן.

בתכניותו של פורמן לחזור לארה"ב, לנוח ולהתכונן לגומ־לין עם עלי. „מעולם לא חשב־תי שעלי הוא המתאגרף הטוב ביותר עמו התמודדתי. לא אני־קוב בשמות של מתאגרפים אחרים".

בתגובה על דבריו של עלי לאחר הקרב אמר פורמן: „אתה מגלה את האישיות שלך כאשר אתה מפסיד. לא צריך להיות כשרוני במיוחד כדי ל־נצח — אבל עליך להיות אדם טוב במידה מספקת כדי להפ־סיד".

עלי: „פורמן הכוכב"

בינתיים עולים מניותיו של מוחמד עלי ואם החוזר סכום של 10 מיליון דולאר מיד ל־אחר סיום הקרב עם פורמן — הרי שאתמול עלה המחיר ל־20 מיליון דולאר!

„כן, יש מישהו שמציע מחיר כזה" — אמר עלי לא במעט גאווה.

מדברים על קרב שלישי עם ג'ו פרייזר והיו דה־ז'אנירו הזוכה כמועמדת לארח קרב כזה.

הכנסות הקרב בקינשאסה יגיעו ל־30 מיליון דולאר ברו־טו, סכום שאין לו תקדים ב־אירוע כלשהו.

באשר לתכניות הפרישה של עלי, עליהן הכריז לפני הקרב עם פורמן — אמר האלוף ש־החזיר לעצמו את הכתר: „לפ־רוש? למה לפרוש עכשיו? אני אלוף עולם ורוצה ליהנות מן התואר. אני רוצה לנסוע ברחבי העולם ולהוכיח לכולם איזה מתאגרף גדול אני. את מי אתם חושבים שאני צריך לפגוש עכשיו: את פורמן? את פרייזר? את שניהם הכיתי ואת פורמן הצגתי במערומיו. הוא מתאגרף כמו חובב"...

עוד הוסיף עלי: „אילו הי־כה אותי פורמן בדרך שבו הכיתי אותו — היו אנשים רבים בעולם לוקים בהתקף לב. עד כדי כך הם אוהבים אותי ודואגים לכל צעד שלי בזי־רה"...

אנגלי יאמן את נסיכות קאטאר

פראנק ויגנאל, בעבר כדור־רגלן בינלאומי של נבחרת אנ־גליה וקבוצת „נוטינגהאם פו־רסט", עזב אתמול את לונדון בדרכו לנסיכות הנפט קאטאר. ויגנאל מונה כמאמן הנבחרת הלאומית של הנסיכות לתקופה של שלוש שנים.

לוח מעריב למען טבריה

אין תחליף לטבריה בעונה זו — לנופש שיש בו בילוי ובריאות.

אין תחליף ל„לוח מעריב" — לפרסום שיש בו תועלת ותוצאות.

„לוח מעריב", בשיתוף עם התאחדות בתי המלון בטבריה וחברת חמי טבריה, מזמינים אותך לבלות 3 ימי נופש לזוג חינם באחד מבתי המלון על חוף הכנרת, כולל אמבטיה מינרלית בחמי טבריה.

כיצד?

פרסם מודעת מילים ב„לוח מעריב" — ותשתתף אוטומטית בהגרלה היומית — פרסי הנופש בטבריה.

טבריה למען כל המפרסמים ב„לוח מעריב"

בעל מסייע לאשתו ההרה ללדת, לבצע תרגילי התעמלות — כהדגמה בקונגרס לגינקולוגיה הנערך בתל־אביב (צילם: שלמה לביא)

בקונגרס למיילדות וגיניקולוגיה

„פעילות מינית אפשרית ורצויה אחר גיל 60"

מחקר הקשור בהבטים משפחתיים של המיפול ב־חשוכי בנים נבראו (אימפו־טנציה) הביאה אתמול קבו־צת רופאים מהמרכז הרפו־אי ע"ש שיבא בתל־ה־שומר, בפגישת הקונגרס ה־בינלאומי הרביעי למיילדות וגיניקולוגיה פסיכוסומטית, שנערך במלון „הילטון" ב־תל־אביב.

ד"ר זיגמונד פרויד, אמרו החוקרים, התייחס לאימפוטנ־ציה של הגברים כאל „אחד הכשלונות השכיחים בחיי ה־אהבה של האדם". באהרונה התברר, שקיימות אפשרויות ריפוי פסיכיות, לא ממושכות, ולפעמים די בטיפול אחד בל־בד, כדי להביא לנקודת־מפנה בחייו האישיים של הגבר.

החוקרים טיפלו ב־22 מק־רים של אימפוטנציה־משנית אצל הגבר על ידי ריפוי פסיכי. ב־16 מקרים בעלמו הסימפטומים של אין־אונות לאחר 5—16 טיפולים וב־6 מקרים הספיק טיפול אחד ל־החזיר את הגברים לאונם.

ד"ר ג. זלצברגר, מארה"ב, דן בהרצאתו בבעיות מין ב־גיל הקשיש. הוא קבע, כי ה־תשוקה המינית מבחינת תפי־פותה פגה במרוצת השנים, אך אין לומר שהמין הוא דבר חולף, מבחינת ההנאה הטמונה בו.

„כאשר הבעל או האשה מפס־סיקים את הפעילות המינית, משום תפיסה מוטעית שחיי המין נפסקים אחרי גיל 60, מתחיל בכך תהליך השקיעה של היכולת המינית שלהם. יש לתת עידוד מירבי לקשי־שים ולהזכיר להם במתכוון, שהפעילות המינית אפשרית ורצויה בהחלט, אחרי גיל 60", סיכם המרצה.

עולה מרוסיה ילדה שלישיה

לראשונה בתולדות בית־החולים הממשלתי בנהריה נולדה בו שלישיה. האם המאושרת היא בסי קורני מהעיירה כרמיאל, עולה מרוסיה בת 28, הנמצאת שנתיים בארץ. היא ילדה שלוש בנות.

זו לה לידתה השניה, ר־מלידה קודמת יש לה עוד בת, בת 7. הלידה היתה רגילה — מצב התינוקות וכן מצב האם טוב, אם כי אחת התינוקות היא במש־קל ירוד ונחשבת פג.

הנהלת עיריית רמת־גן החליטה אתמול לסלק בשבועות הקרובים את המדחנים מרחובות העיר ולהנהיג במקומם חניית חינם לפרק זמן מוגדר של שעה או שעתיים. על־פי שיטה זו מצטייד כל נהג בשעון־חנייה בר־תוקף תמידי, עשוי קרטון או פלסטיק. בהחנותו את הרכב מכוון הנהג את המחוגים לשעת התחלת החנייה ולשעת סיומה. פקחים יקפידו, כי רכב, שיחנה מעבר לשעת הסיום, יחוייב בתשלום ברירת קנס. שעוני החנייה יחולקו תמורת תשלום חד־פעמי סמלי, שיוקדש למוסד סוציאלי כלשהו.

זכו בהגרלת הפיס

בהגרלת מפעל הפיס, ש־התקיימה אתמול, זכו הכר־טיסים הבאים:

בסך —.500,000 ל"י זכה ה־מספר: 728358.

בסך —.250,000 ל"י זכה המספר: 462033.

בסך —.100,000 ל"י זכה ה־מספר: 498526.

בסך —.50,000 ל"י זכו ה־מספרים: 705682, 713640.

בסך —.12,500 ל"י זכו ה־מספרים: 249625, 505177.

בסך —.6,250 ל"י זכו ה־מספרים: 231968, 271492, 596225, 761242.

בסך —.5,000 ל"י זכו המס־פרים הבאים: 048995 055407 067326 085237 091076 093034 101549 103769 112007 139880 143671 190332 205359 211977 213668 249073 339820 344014 350780 395039 408041 458356 494375 537640 574399 581946 584251 590289 600463 650784 670337 687279 695165 699080 705985 712163 735065 761213 786294 798643.

בסך —.1,000 ל"י זכו הכר־טיסים שמספריהם מסתיימים ב־ 1055 1819 3454 7166 8854.

בסך —.600 ל"י זכו הכרטי־סים שמספריהם מסתיימים ב־ 19292 32634 35594 52320 59207 62333 67760 72479 84669 89790.

בסך —.250 ל"י זכו הכרטי־סים שמספריהם מסתיימים ב־ 12836 15122 17135 28655 28677 33960 35264 42713 47495 49247 52377 53382 55383 62688 62875 64600 70400 83425 84465 86277 86459 88921 89057 93320 99832.

בסך —.100 ל"י זכו הכרטי־סים שמספריהם מסתיימים ב־ 0915 1088 1707 5326 6882 8304 8799.

בסך —.50 ל"י זכו הכרטי־סים שמספריהם מסתיימים ב־ 0195 0487 2391 2684 2708 2747 2790 3189 3428 3537 3540 3739 4110 4496 4565 4789 5239 5436 5544 5568 5870 5926 6198 6335 6338 6532 7012 7075 7706 7746 8215 8305 8419 8459 8758 8776 8962 9069 9172 9210 9799 9824.

בסך —.6 ל"י זכו כל הכר־טיסים שמספריהם מסתיימים בספרה: 1, 8.

רק הרשימה המלאה וה־רשמית מחייבת את מפעל הפיס.

שוקלים אם יש צורך לנקוט צעדים נגד אל־שעב ואל־פג'ר

גורמים בטחוניים אינם בעד סגירת העתונים המסיתים

מאת יוסף צוריאל

בהתייעצות בדרג מב־טחוני בכיר, שתיערך היום או ביום ראשון, יוחלט אם יש צורך לנקוט צעדים נגד עורכי שני עיתונים ערביים, היוצאים לאור במזרח ירו־שלים.

המדובר בשני עיתונים יו־מיים — „אל־שעב" ו„אל־פג'ר". אלה נחשבים לעיתו־נים קיצוניים, המבטאים עמ־דות של חוגים פלשתיניים לאומניים ויהודים במתנגדים משבעים לשלטון הירדני; ה־עתון השלישי, „אל־קודס", נו־קט כל השנים סגנון מתון ומביע את עמדות כל הצד־דים, המעורבים בסכסוך ב־מזרח התיכון.

בעבר הוזהרו עורכי „אל־שעב" ו„אל־פג'ר" ופעם אף נסגר „אל־פג'ר" לימים מס־פר עקב פירסום ידיעות ומא־מרים, שלא הוגשו לאישור הצנזורה.

גורמים בטחוניים אינם תומ־כים בסגירת שני העיתונים או אחד מהם, ונשקלות הצ־עות אחרות, שתכליתן לשים קץ להסתה הפרועה מצד דפי העיתונים הערביים נגד ישר־אל. הסתה זו גברה בימים ה־אחרונים בעקבות החלטות ועי־דת ראבאט.

דנו בתביעות מפקחי הבניה בעיריית ת"א

ועדה הפאריטטית בעיריית תל־אביב, בראשותם של ראש העיריה שלמה להט ומזכיר מועצת פועלי תל־אביב אורי אלפרט, דנה אתמול בתביעות מפקחי הבניה בעיריה לקי־דומם.

בישיבה השתתפו גם נציגי ארגון העובדים וראשי מינהל ההנדסה. הוחלט להעלות את מסלול הקידום של מפקחי ה־בניה ונתקבלה בקשת העוב־דים לקצר בשנה אחת את מסלול הקידום של שבעה פקחים.

1400 עלו מבריה"מ ארצה באוקטובר — 400 נשרו בווינה

מאת אברהם תירוש

כ־1,400 עולים הגיעו מבריה"מ לישראל באוק־טובר, לעומת כ־1,100 בספטמבר — גידול של כ־27 אחוז. אולם גורמים, העוסקים ביהודי בריה"מ, סבורים, כי זוהי תנודה שיגרתית במספר העולים, שאין לה עדיין כל קשר עם ההסכם על תיקון ג'קסון.

מספר הנושרים בווינה הגיע באוקטובר לכ־400, דהיינו, יותר מ־22 אחוז מכלל היוצאים מבריה"מ אותו חודש.

„שרפתי את בתי מכיון שגרמה לנו בושות"

„שרפתי את בתי מכיוון שגרמה לנו בושה ופגעה בכבוד המשפחה שלנו" — אמרה אתמול בבית־המשפט השלום בנצרת הילווי קסאר מטאלה, בת 50, שנעצרה ל־15 יום כחשודה ברצח בתה, עיסאף מטאלה, בת 15.

יחד עם האם נעצרו גם שני בניה מחמד, בן 24, וטופיק בן 21, ובן בן־דודם, אחמד מטאלה, בן 22. לעומת האם, מכחישים אלה, כי היה להם יד במעשה.

הצעירה נרצחה יומיים לפני שעמדה להיערך סולחה בין בני משפחתה לבין משפחת צעיר מנצרת, ששימש כמו־רה לאנגלית של הבת וקיים עמה יחסים.

סטודנטים ערביים בת"א מפגינים ודורשים דיור

באוניברסיטת תל־אביב המשיכו אתמול להפגין סטודנטים ערביים, המוחים על שאין האוניברסיטה דואגת להם למקומות דיור.

הסטודנטים טוענים כי פרט ל־12 מהם, אשר קיבלו מקום במעונות הסטודנטים, מתקשים רובם, שלא השיגו מקום בקרית האוניברסיטה, לשכור חדר או דירה בעיר.

דובר האוניברסיטה מר צבי אייל מסר אתמול, כי האוניברסיטה יודעת על כך והיא משתדלת לסייע לסטודנ־טים הערבים במתן ערבויות לדירות וחדרים שהם מבקשים לשכור ברחבי העיר. היא אף שכרה חדרים במלון ברמת־גן ל־16 סטודנטים נוספים, שלא קיבלו מקום במעונות הסטו־דנטים.

אתמול נפגשה דקן הסטודנטים, פרופ' רינה שפירא עם יועץ ראש הממשלה לענינים ערביים, מר שמואל טולי־דנו, ודנו בנושא זה.

ידלין: שכה"ל באוניברסיטאות יקבע עד ה־7 בנובמבר

שר החינוך והתרבות, מר אהרון ידלין, הודיע אתמול לחברי נשיאות התאחדות הסטודנטים, כי החלטה על גובה שכר הלימוד באוני־ברסיטאות בשנת הלימודים תשל"ה תתקבל בימים ה־קרובים ולא יאוחר מה־7 בנובמבר.

בפגישה קבלו נציגי הסטו־דנטים על שמערכת השיעורים שקבעו רוב האוניברסיטאות אינה מאפשרת להם לעבוד ולהתפרנס למחייתם, זאת ב־שעה שהמשק משווע לכח־אדם. כן טענו, כי האוניבר־סיטות מוציאות סכומי עתק על פיתוח הקאמפוסים ועל מנגנונים מנופחים וכל זה — על חשבון הסטודנטים.

ח"כ תלמי — במועצת מפ"ם:

„התביעה לשלום סופי סוללת דרך למלחמה"

מגיעה השעה, המחייבת את הממשלה לחרוג מן־הד אלגברה של כתנות לפשי־רה, ולנקוט בשפת האירית־מטיקה המדברת ביזרוע על תוכניות והצעות — אמר אמש המזכיר הכללי של מפ"ם, ח"כ מאיר תלמי, ב־פתיחת מועצת מפלגתו ב־תל־אביב.

ח"כ תלמי הביע תמיכה ב־רעיון ההסדר־בשלבים, בטענה שהתביעה לשלום סופי בתנ־אים הנתונים סוללת דרך ל־מלחמה. הוא הוסיף, כי ה־מגמה להסדרי שלום חלקיים אינה ערובה לאי־חידוש האש, אך יש בה סיכוי לשלום.

מועצת מפ"ם תמשיך בדיו־ניה היום ומחר.

נהרגו בעל ואשתו בתאונה משולשת

בדואי נהרג בהתנגשות בסיני

בתאונת דרכים משולשת, שאירעה אתמול בכביש הדרום, נהרגו תושב בני־ברק, בן 37, ואשתו, בת 32, בנסעם ברכבם הפרטי.

לבקשת המשפחה ובהתער־בות רבנים ממרכז שפירא, מרם מסרה המשטרה לפר־סום את שמות ההרוגים.

האסון גרם אבל כבד ב־מרכז שפירא, המשמש קרית־חנוך אזורית לכל ישובי שפיר בדרום.

התאונה אירעה כאשר מש־אית נהוגה בידי אליעזר גלם, בן 22 ממושב שדה עוזיה, שנסעה אף היא דרומה, ניס־תה לעקוף את מכונית בני הזוג ליד הק"מ ה־13. למראה משאית שבאה ממול, נרתע נהג המשאית הראשונה, וב־נסיון לחזור למסלולו התנגש בפרטית. נהג המשאית השניה, שנסעה צפונה, נחום ישראל, בן 23, ממושב אחוזם, איבד את השליטה על ההגה ואף משאיתו התנגשה בפרטית. מעוצם ההתנגשות נמחצה ה־פרטית כליל ושני בני הזוג, שהיו נוסעים יום יום ללמד במרכז שפירא, נהרגו במקום.

הבדואי סאלם עליקאס, בן 25, משבט התאראבין בסיני, נהרג אתמול בהתנגש מכוני־תו הפרטית, בכבואות אל עריש, במשאית של בדואי אחר בן השבט. בהתנגשות נפצעו קשה עוד שלושה בדו־אים שנסעו במכונית הפרטית ואילו נהג המשאית נפצע קל. הפצועים הועברו לבית החו־לים באל עריש.

חיילים שכחו

● ב־30.9 נמצא תרמיל ב־מכונית חלבו סטיישן ירוקה, שנסעה לגליל. בעל התרמיל יתקשר למשפחה פרץ, טל. 03־726095.

● ב־24.10 שכח חייל ב־מכונית אסקורט מסחרית, ש־נסעה מאשקלון עד צומת כפר סילבר, תרמיל צבאי. הנהג ה־אדיב מתבקש להתקשר לטל. 055—96372 בשעות הערב או לכתוב לד.צ. 1087/ב, סמל יהושע כהן.

● ב־7.10 שכח חייל ז'קט כחול במכונית צבאית נהוגה ע"י רס"ג, שנסעה מבאר־שבע לרמת־גן. הנהג האדיב מתב־קש לשלוח את החבילה לאב־רהם דדיה, שכון ס' 846/1, בית־שאן.

● ב־21.10 נמצאו במכו־נית פיאט 124 אדומה זוג נע־ליים של חייל, שנסע בלווית נערה מצומת תל השומר עד דרך פ"ת. החייל מתבקש ל־התקשר. ל־03־908355, או לפ־נות לכץ ישראל, רחוב 'אנה פרנק 6, פ"ת.

ברוך דיין האמת

בצער רב אנו מודיעים על פטירת בעלי, אבינו, אחינו וסבנו היקר

הרב יעקב בן הרב נסים יצחק יצחקי

הלויה תצא היום, יום ששי, ט"ו בחשון תשל"ה (1.11.74), בשעה 11.45 לפנה"צ, מבית המנוח ברחוב חבקוק 8, בני־ברק, לבית העלמין בקרית שאול.

אוטובוס יעמוד לרשות המלווים.

המשפחה המתאבלת

ארגון יוצאי טרנוגרוד והסביבה

מודיע, כי ביום רביעי, כ"א חשון תשל"ה (6.11.74), בשעה 8 בערב, תתקיים

אזכרה לקדושי עירנו

בבית שאלתיאל, רח' לוינסקי 82, תל־אביב.

האולם יהיה פתוח משעה 5.30 אחה"צ.

הועד

בצער רב אנו מודיעים על פטירתה של אמנו, אחותנו וסבתנו היקרה

יטי מלצר

הלויה תצא היום, יום ששי ט"ו חשון תשל"ה (1.11.74) בשעה 12 בצהרים מבית הלויות העירוני רח' דפנה 5, ת"א לבית העלמין בקרית שאול.

אוטובוס מיוחד יצא בשעה 11.30 לפנה"צ מבית המנוחה רחוב קריניצי 45, רמת־גן.

המתאבלים:

בנה וכלתה, ד"ר מאיר וזלמה מלצר

בתה וחתנה, וילמה ודוד שיפר

הנכדים, הנכדות, אחיותיה וקרוביה

בצער רב אנו מודיעים על פטירתו של יקירנו

צבי דרוך ז"ל

מרחובות

על מועד הלויה נא להתקשר לטלפון 03־241438.

המשפחה המתאבלת

בצער רב אנו מודיעים על פטירת ראש משפחתנו היקר

צבי שליטין

הלויה תצא היום, יום ששי ט"ו חשון תשל"ה (1.11.74) בשעה 11.00, מבית הלויות סנהדריה, להר המנוחות בירושלים.

המשפחה המתאבלת

מודעות אבל גם בעמ' 9

هكذا عن الأصل

מעריב

עמוד 12 — יום ו' 1.11.74 — ט"ז בחשון תשל"ה

החשודים ברצח רחל הלר יובאו היום להארכת מעצר

המשטרה בודקת פרטי האליבי שמסרו

מאת יוסף ולטר

שלושת הגברים, שנעצרו שלשום כחשודים בקשר לרצח רחל הלר ז"ל, עמדו להיות מובאים הבוקר לפני שופט שלום להארכת מעצר.

השנים, בני 28 ו־30, הם מחיפה. השלישי הוא מעכו. הם נעצרו כשום שבמכוניתם המסחרית נמצאה שמיכה ד' עליה סימנים של בוץ. חול. כזכור נמצאה גופת המנוחה מוטלת בחולות קיסריה. כן נמצאו על השמיכה שערות. כל הממצאים נבדקים במעבדת המשטרה לזיהוי פלילי.

על התמונות שנמצאו בתיקה של הנרצחת נתגלו טביעות אצבעות. החוקרים משווים את טביעת אצבעותיהם של החשודים עם אלה שעל התמונות. שלושת החשודים מסרו איש איש אליבי על מעשיהם בליל הרצח. המשטרה בודקת את נכונות סיפוריהם.

בודקים מקרים קודמים

ראש צוות החקירה, סגן ניצב חנא חדד אמר אתמול לסופר „מעריב" כי לא יותר לפי שעה פרסום שמותיהם ו־תמונותיהם של החשודים. „כל עוד אין לנו חשד מבוסס נגדם אין ברצוני לפגוע בשמם הטוב, מה גם שלשלושתם אין כל עבר פלילי".

צוות החקירה מעיין עתה גם בתיקים של פרשיות רצח אחרות, שבוצעו באיזור בשנים האחרונות, כדי לראות אם יש דמיון או קשר כלשהו בין המקרים הללו. סגן ניצב חדד הביע אתמול צער על שאיש לא הופיע במשטרה למסור מידע שיסייע לחוקרים. הנהג שהסיע את רחל ביום ד', ה־23 בחודש, בשעה 7.30 בערב מהטרמפיאדה ברחוב ארלוזורוב בתל אביב לכיוון חיפה, לא התייצב במשטרה. בטרמפיאדה עמדו אותה שעה שני חיילים.

„לא יתכן שלא ראו אותה, או לא הבחינו בה. אני מדגיש שוב: רחל היתה לבושה בגדים אזרחיים — מכנסי שורטס לבנים, חולצה קיצית, תיק צבאי שחור ונעלי סנדל בגבהות עקב" — מדגיש מר חדד.

סגן ניצב חנא חדד, בן 57, בן העדה הערבית־נוצרית־קתולית, חוגג מחר מלאות 37 שנים לשירותו במשטרה — משטרת ישראל ו־המשטרה הבריטית. בזמן ה־מנדט שירת כקצין חקירות ביפו.

דורשת עונש מוות

„אני דורשת שיקילו עונש מוות על רוצחים ואנסים ב־מדינה. רק עונש כזה ירתיע פושעים כאלה" — אמרה אתמול אילנה הלר בת 23, אחותה של המנוחה רחל הלר, בשיחה עם סופר „מעריב". אילנה הדגישה כי היא רוצה לעורר את דעת הקהל נגד מעשים כאלה, שלא לעבור עליהם לסדר היום ולשכוח מהם. היא אמרה כי יש להילחם בתופעות כאלה ועל ה־שופטים להטיל עונשים חמורים על עבירות מין.

אילנה גם התריעה על כך ששלטונות צה"ל אינם דואגים להסיע חיילות לבסיסיהן ובחזרה ובכך חושפים אותן לסכנות ולמקרים כמו המקרה שאירע לאחותה.

אילנה הלר מתכוננת לפנות לחברי כנסת ולבקשם לפעול למען הטלת עונש מוות על פושעים כאלה.

קבלת־פנים תחליף את סעודת־הערב החגיגית

נשיא המדינה פרופ' אפרים קציר, ונשיאות הוועדה העולמית לציון שנת המאה להולדתו של ד"ר חיים וייצמן, גב' גולדה מאיר, החליטו לערוך קבלת פנים במקום סעודת־הערב החגיגית, שעמדה להתקיים במשכן הכנסת ביום א' לכבוד הנשיא הראשון.

קבלת הפנים תהיה במשכן הכנסת במועד שנקבע ולא יחול שינוי בפרטי התוכנית.

התורמים מארה"ב ומבריטניה, שאמורים היו לממן את הסעודה, החליטו להעמיד את הסכום שייחסך לרשות נשיא המדינה, אשר יקדישו למטרה ציבורית, כראות־עיניו.

הדלקת נרות

שבת פרשה וירא

	כניסה	מוצ"ש
ירושלים	16.14	17.27
תל־אביב	16.33	17.24
חיפה	16.24	17.27
באר־שבע	16.24	17.27
אילת	16.33	17.34

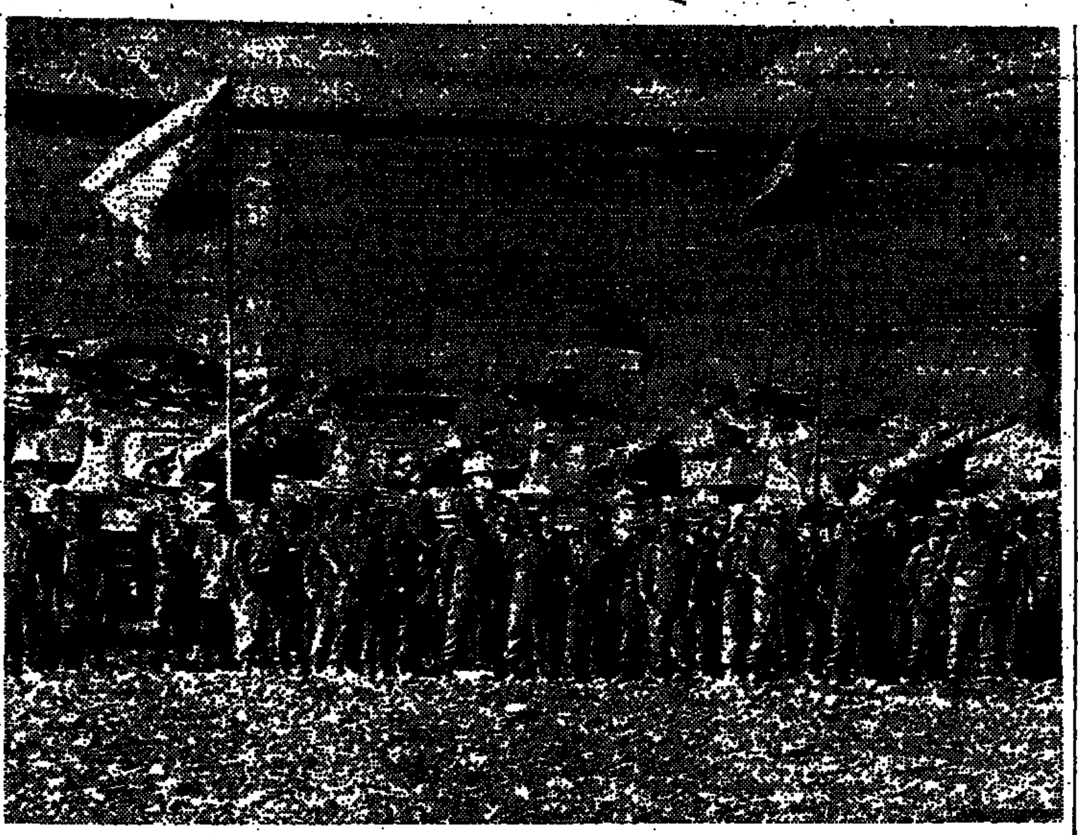

מיסדר־הסיום של התרגיל העל־עוצבתי של צה"ל ברמת־הגולן (ראה כתבה בעמוד 5).

השגריר מרוז קורא לממשלת בון לשכנע את הערבים למו"מ ישיר

מזהיר את גרמניה המערבית מפני „מדיניות של נדנדה"

מאת א. תום
סופר „מעריב" בבון

שגרירה החדש של ישראל בגרמניה המערבית, יוחנן מרוז, הציע שממשלת בון, אף שאינה יכולה להיות מתווכת בסכסוך במזרח התיכון, תשתמש בהשפעתה על־ידי הצגת שיטת ה־„אוסטפוליטיק" שלה בעולם הערבי.

בראיון שפורסם בעתון „זיד דויטשה צייטונג", היוצא ב־מינכן, אמר מרוז, כי גרמניה המערבית עשויה להבהיר „ל־קאהיר, לדמשק, לרבת עמון ולבירות אחרות", כי מו"מ ישיר הוא האמצעי היחיד ל־השגת פתרון לבעיות המזרח־התיכון.

לא נדנדה

הוא הוסיף, כי גרמניה ה־מערבית אינה המדינה היחידה העשויה למלא תפקיד כזה, אך צרפת לא תוכל למלאו משום שעמדתה אינה חסרת משוא פנים.

מר מרוז הזהיר את ממשלת הקאנצלר שמידט לא לגלוש ל„מדיניות של נדנדה" במזרח התיכון, אם כי ישראל מקבלה את עמדתה של ממשלת בון, המבקשת לנקוט ב„מדיניות מאוזנת" במזרח התיכון.

קרוב לוודאי שמרוז יבקש להשיג במוקדם הבטחות ש־הממשלה בבון תוסיף לכבד את הבטחתו של וילי בראנדט, בעת ביקורו בישראל בשנה שעברה, כי גרמניה המערבית לא תתמוך בבמה שישראל תר־אה דבר הפוגע בעניניה. שגריר ישראל מצפה לפגישה עם שמידט ועם שר החוץ גנשר תוך שבוע או שבועיים, הוא כבר נפגש עם סגנו של גנ־שר, וישנבסקי הפרו־ערבי, ו־נמסר כי וישנבסקי „האזין בקשב ובענין" לדברי השגריר, שחזר והבהיר את עמדת ישראל.

סיוע כלכלי

אחת ממשימותיו העיקריות של השגריר בחודשים הבאים תהיה לשכנע את בון להקצות עזרה כלכלית נוספת לישראל. מומחים ישראליים בודקים דרכים לעודד את ההשקעות הפרטיות של גרמנים בישראל, הן בדרג הדו־צדדי והן במסגרת השוק האירופי ה־משותף.

נספח צבאי

בענין מינוי של נספח צבאי בשגרירות גרמניה המערבית בתל אביב, נמסר לי כי הצד הישראלי — בניגוד לרושם שעשו פקידים במשרד החוץ בבון — כי בון להוטה למנות נספח זה. מקורות דיפלומטיים בכירים מסרו כי המינוי יוסדר רשמית „בעתיד הקרוב ביותר" וכי ישראל הגבילה לבון במינוי נספח צבאי.

מקורות אלה אמרו, כי ממשלת בון היא שביקשה לפני חצי שנה היתר למנות נספח צבאי בישראל.

המניע העיקרי לבקשה היה איכותם הירודה של הדיווחים הצבאיים שנמסרו למשרד ה־חוץ בבון בענין התפתחויות במלחמת יום הכיפורים.

איפיונו של המיועד להיות נספח צבאי בישראל הב־לא בודאי תפקיד חשוב ב־הסכמה למינוי. „אסור לשאלה אם ילבש את מדיו בישראל, עד יהיה צורך להסיר את הדבר" — אמרו המקורות.

עובדי מס־הכנסה שובתים היום שעתיים

מאת סופר „מעריב" לענייני עבודה

עבודתם של אלפי עובדי מס ההכנסה ברחבי הארץ תושבת היום למשך שעתיים, בין השעות 8 ו־10 לפני הצהריים. העובדים יתכנסו אז לאסיפות מחאה. בשעות אלו לא תהיה קבלת קהל.

המחזיק בתיק עובדי מס הכנסה בהסתדרות עובדי ה־מדינה, מר מתי דוד, מסר, כי לפני שבעה חודשים, הושג הסדר תשלום תוספת מיוחדת לכל עובדי מס הכנסה והיא תחול על השכר ברוטו. כדי שתוספת זו תיכלל במשכורת לצורך חישוב פיצויי פיטורין וגימלת פנסיה — יש לעגן אותה בחקיקה. שר האוצר ה־קודם והנהלתו הבטיחו שהדבר יבוצע, אולם עד עתה לא נעשה. סחבת זו היא שגרמה למרירות בקרב העובדים ול־אסיפות המחאה.

נשיא בורסת היהלומים נתבקש לחזור מהתפטרותו

מאת רזי גמורמן

נשיא בורסת היהלומים, מר משה שניצר, שהתפטר מתפקידו, אמר הבוקר כי עד יום ב' הקרוב יחליט אם להיענות לבקשות הרבות שהופנו אליו לחזור בו מהתפטרותו.

נודע כי הרקע להתפטרותו של שניצר היה מורת רוחו מדרך עבודתם של כמה מ־חברי הנהלת הבורסה, והעובדה שעיקר הנטל נפל על כתפיו. מר שניצר מכהן ב־תפקידו 6 שנים.

בתקופתו חלה התפתחות ניכרת בענף היהלומים בארץ והיצוא גדל פי עשרה: מ־60 מיליון דולר בשנה ל־600 מיליון דולר לפני שנה. ב־אחרונה הסתמן משבר ביצוא היהלומים, בעיקר בשל המצב הכלכלי בעולם. אך לדברי שניצר לא היתה להתפטרותו זו כל קשר עם המשבר ל־התפטר.

לאחר שהודיע על התפטרותו החלו זורמות אל שניצר בקשות מגורמים שונים, הן בסקטור הפרטי והן מצד גורמים ממשלתיים וציבוריים, להמשיך בתפקידו. הועברו אליו גם קריאות של חברי הבורסה שלא להתפטר.

ביצים מהקרור יוזלו בשבוע הבא

הנהלת המועצה לענף הלול החליטה להוזיל את ביצי ה־קרור החל מתחילת השבוע הבא. הביצים תוצאנה לשוק, כשהן מוחתמות בסימון אדום ביזור.

מר י. דורון, מנהל המועצה לענף הלול, מסר, כי ההוזלות הן משמעותיות. מחיר ביצת קירור סוג 1 לצרכן יהיה 20 אגורות במקום 28 אגורות ביצה טריה מאותו סוג. סוג 2 — 18 אגורות במקום 25 אגורות ביצה טריה לאותו סוג, וסוג 3 — 16 אגורות לצרכן, לעומת 26 אגורות ביצה טריה.

נחנכה חורשה לזכר סטודנטים שנפלו במלחמה

חורשת עצים לזכרם של חללי האוניברסיטה העברית נחנכה אתמול אחר־הצהרים בהר הצופים בירושלים, בהשתתפות ראש העיריה טדי קולק, נשיא האוניברסיטה ה־עברית אברהם הרמן, רקטור האוניברסיטה פרופ' מיכאל רבין, סטודנטים, עובדי האוניברסיטה ובני המשפחות ה־שכולות.

מעמד זה נערך במקום ה־טכס המקובל של פתיחת שנת הלימודים.

בדברו לפני הנוכחים, קרא נשיא האוניברסיטה לפאר את זכרם של הנופלים בכך שתהיה לפי צוואתם ערכים שחיו הם.

בטכס הוקראו שיריהם של בארי חוק ויוסף שריג, חללי האוניברסיטה שנפלו ב־מלחמת יום הכיפורים. (ע)

צבי וולף נבחר לנציגה של ל"ע בוועדה המרכזת

הוועד הפועל של תנועת ה־עבודה הליברלית (ל"ע) בחר אמש במר צבי וולף כנציגה השני של ל"ע בוועדה המרכזת של ההסתדרות, בעל דעה מייעצת, במקומו של הלל זיידל, שפרש לפני שבועיים אחרי שלוש קדנציות בתפקיד זה.

בירושלים
דירות־חלום נוף תלפיות
* 2½ חדרים + הול * מעליות
* כרי דשא * חניה פרטית
* חימום וגז מרכזי
עובדיה לוי
בדבר פרטים נא לפנות:
עובדיה לוי טל. 02-228860
שמאי 8 ירושלים בשעות 1־8 4־7

ספרית המשחקים לבתי הספר
אורדע — אורקול
בן אביגדור 8
ראה עמוד 6

קח את משפחתך ובוא
מוזיאון השעון הישראלי
חויה בלתי נשכחת בצוותא
פתוח במגדל שלום כל יום רצוף עד הערב
ובמוצ"ש עד 9.00 בלילה

RCA
סוכנים מורשים לישראל לשפופרות, מכפלאורים, לייזרים, מכשירי בקרה, מיקרופונים וכו'.
כמו כן מכירה מהמלאי העשיר המפליא של טרנזיסטורים, טיריסטורים, מעגלים משולבים, ספרים מקצועיים, שרותים מתקבצים, חוטי טפלת, קבלים בגדים מדוייקים וכוח, ריאוסטטים, מערכות להרכבה לסטריאו, רמקולים של פיוניר, פיליפס ואחרים.
עיר אביב
סוכנויות לאלקטרוניקה בע"מ
מיסודה של
חברת רדיו ישראלית.
ת"א, נחלת בנימין 18, טלפון (03)50156 פתוח 8—16, ביום ו' 1—8.

מהפכה בדיזנגוף
חיסול כל המלאי!!
בבוטיק פרפר
החל ממוצ"ש 2.11.74 ב־7 בערב

רק	במקום	
5	40	חולצות טריקו שרוול קצר
15	95	בגדי־ים נשים
20	65	חצאיות שנל דיולן
20	50	חולצות טריקו שרוול ארוך
130	340	חליפות קורדרוי לנשים
140	260	חליפות שנל לנשים
60	110	מכנסי ג'ינס אוריגינל יוניסקס
35	95	מכנסי ג'ינס עם ריקמה
50	100	מכנסי גברדין יוניסקס
40	120	שמלות שנל קיץ!!!
40	95	חצאיות ג'ינס שנל
45	90	חצאיות קורדרוי שנל
40	110	חצאיות דיפטין שנל
35	90	חולצות תוצרת חוץ גברים ונשים
40	90	חולצות ג'ינס עם ריקמה

בוטיק פרפר דיזנגוף 101. ת"א

גנבה
קונטסה 1300
מס' 232994
המוצא הישר יבוא על שכרו.
טלפון 882966

הודעה
באסיפה הכללית שהתקיימה ביום 31.10.74 צייו חברות אבטחה ושמירה היזומות —
* בדיקין אורחי בע"מ
* שרותי פריבן
* ש.א.ש. ירושלים
* שבה שרותים בע"מ
* שוברית בע"מ
* שרותי השומרים
החלט על הקמת אגוד חברות לאבטחה ושמירה בישראל שבין מטרותיו הלאות רמת שרות האבטחה והשמירה הפרטית בישראל.
האגוד יהיה פתוח לכניסה לכל חברה העוסקת בנתן שרות בנ"ל.
כתובת זמנית של משרדי האגוד:
חב' בודיקין אורחי בע"מ, שד' שאול המלך 39 תל־אביב, בנין הדר־דפנה.

רהיטי סקאנדיה ירושלים
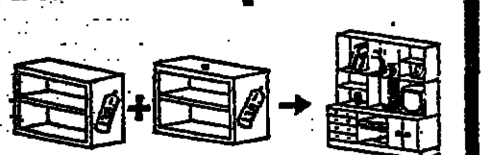
רהוט מודולרי בעיצוב סקנדינבי
רחוב שלומציון המלכה 14. ירושלים טל. 226278

סלון כלות
ב־600 ל"י, שמלת כלה מיוחדת כולל: זוג טבעות זר לכלה, תלייב, הסרוקות, קוסמטיקה וכל הטיפול לכלה.
טיפני, הרצל 19
חיפה

דרוש משקיע 450000 ל"י
ליצור מוצר המוני בענף חשמל אלקטרוניקה
המצאה בינלאומית מוגנת בפטנט, אפשרויות מדיות ליצוא, רווחים גדולים מובטחים
*
לפנות ת.ד. 16352 תל־אביב

צעצועי שלום וולפינגר
חיפה טלפון 527395 — יבואן מוצרי רומניה
מודיע
לציבור לקוחותיו, קימעונאים וסיטונאים שהגיע משלוח שני של
ראמיקוב — שש־בש — שחים ובאולינג
תוצרת רומניה

בצפון תל־אביב
דירות בנות 2—2½—3—4 חדרים ופנטהאוז
„קבלנים אלעזר" יהודה המכבי 37 ת"א

חשוב לטכנאי מעבדות אלקטרוניקה
למכירה
רכיבים לטלויזיה ולרדיו
לפנות ליעקב כהן
טלפון 851191 או 851195

בהזדמנות למאפיה
תנור טורנוס
12 פלטות
כמעט חדש + דוד קיטור
טלפון 227021

למכירה מגרש
בקרית שמואל טבריה
במקום שקט המשקיף לנוף הכנרת
לפנות: להב טל. 067-20189

צמיגים
תוצרת הארץ/חוץ יבוא-שווק

מ.ל.צ. בע"מ
דרך התקווה 4 ת"א טל. 37557
שרותי צמיגים בע"מ
דרך מנחם יצחק 42 ת"א טל. 264874
צמיגי רפי — חולון
שד' קוגל, תחנת־דלק־חולון טל. 848830
המהפך בע"מ
רוממה, ירושלים, טל. 02-825747

בהזדמנות נדירה!
למכירה בהזדמנות
עסק מבוסס בענף המלונאות
השקעה 85,000.— + 2300 שכ"ח
הכנסה מעל 100,000 בשנה
אפשר לבקר מ־7 בבוקר עד 12 בלילה
האכסניה, בן־יהודה 60, תל־אביב

בתי חרושת ובתי מלאכה
המעוניינים במכירת תוצרתם בקמעונאות במפעלם
לפנות לת.ד. 37678 ת"א עם פרטים על המפעל

סטריאו?
ב"אולטרה סטריאו" אבן־גבירול 23-61 ת"א

עוד 4 ימים לשביתה
מרכז הקבלנים והבונים בישראל

„מיטה אחת של אושר..."
חדרי־שינה
באו למיגוון היבוא הרחב של „אירופה"!
חדרי־שינה מושלמים
החל מ־5,900.— ל"י
מיטות * ארונות־קיר * שידות * שולחנות־טואלט
אירופה europa
רהיטים לעידן החדש new fashion furniture
תל אביב, רחוב אלנבי 74
למשפחות מערכת הבטחון — הנחות מיוחדות!

מעריב

מול רוח ראבאט

שלום רוזנפלד

מיצעד הנעליים הצהובות

לפרידריך דירנמאט, ידיד־אמת, מבעלי־הרוח הבודדים באירופה הנאמנים שעדיין נועל את נעליו הישנות ולא רכש נעליים צהובות חדשות „על חשבוני" —

בהערכה.

כמעט בלתי־נמנע הוא לחזות בהצגת „ביקור הגברת הזקנה" לפרידריך דירנמאט ולא להיתפס מיד לאסוציאציות פוליטיות אל חברותיו אקטואליות, אף כי המחזה נכתב לפני עשרים שנה כמעט.

המחזאי מעיד על עצמו (בראיון עמו שהתפרסם השבוע ב„ימים ולילות"), שכתב את יצירתו תחת הרושם החזק של „הנס הכלכלי" בגרמניה, אך „כמובן לא זה בלבד. צימים רבים ושונים באים למיפגש אחד".

ואולי בכך, מכונת גאונותו של דירנמאט, שבמודע או בתת־מודע הבין, כי כל עוד יתקיימו בעולם אלה, בצד אלה חזקים וחלשים, תקיפים ונכנעים, גאים ושפלי־רוח, תאבי־בצע ומסתפקים־במעט, יתקיימו גם מצבים שיהיו תואמים להפליא את הסיטואציה הדראמאטית שנוצרה עם ביקור „הגברת הזקנה", קלייר זאכאנאסיאן, המיליונרית המתהגית, שסופה תאוות־הנקם, בעיירה השווייצית גילן.

„כל תקופה הפירוש שלה למחזה" — אומר דירנמאט. ואומנם הדבר, שבעצם הימים האלה, אחר שהועלה המחזה מחדש על במת התיאטרון הקאמרי, נתקבלו במערכת שלושה מאמרים, שמחבריהם ביקשו למתוח הקבלה בין ביקור הגברת לבין ההתפתחויות המדיניות הקשורות במזרח־התיכון. אחד מן המאמרים האלה, פרי עטו של עקיבא רפפורט, עולה חדש, סופר ובמאי, שעלה לא מכבר מבריה"מ, פירסמנו ב„מעריב" לפני שבועיים. ממנו אנו למדים, בין היתר, שכאשר הוצג המחזה במוסקווה הקומוניסטית, ראו בגברת הזקנה את... תבנית־מארשאל האמריקנית, והבמאים הקומוניסטיים גרסו, שמדובר בכוחו הכל־יכול של ההון האמריקני. ואילו במערב ראו בהשפעתה של המיליונרית הזקנה בעיירה גילן ובדמותה המרושעת התגלמות הדיקטטורות השרירותיות נוסח היטלר, שאינן יודעות רחמים. מר רפפורט עצמו רואה — כמוהו כרבים אחרים — דמיון בין ביקור הגברת בגילן לביקורם של אילי־הנפט הערבים באו"ם (ובאירופה). ואילו עמיתו, נחמן בן־עמי, שראיין השבוע את דירנמאט, רמז, שקיים פירוש, שלפיו זהו משל על... קיסינג'ר, „האיש העשיר שבא ממרחקים", ובכוח ממונו הוא מסוגל לכפות את רצונו על התלויים בו.

●

„ביקור הגברת הזקנה" הוא מן המחזות שמרתקים את הצופה בפתח כמעט למן הרמת־המסך ועד להורדתו. אך אילו צריך הייתי לפסוק, מה הרגע האחד שהרשים אותי במיוחד, הייתי מצביע ללא היסוס על אותה תמונה מהממת ומזעזעת, שבה מופיעים לפתע, בבת־אחת, תושבי גילן, בפתח חנות המכולת של איל, כשכולם נועלים נעליים חדשות, הנעליים הצהובות שנקנו על־ידי כולם בהקפה, „על החשבון", מתוך בטחון מוחלט שעוד מעט־קט תשיג הגברת הזקנה את מבוקשה, היינו את נ פ ש ו של בעל־החנות, אשר בצעירותו בגד באהבתה ועשה אותה לנפשה, ועוד מעט־קט יקבלו העיירה ותושביה תמורת הגופה את המיליונים המובטחים.

סצינה מזעזעת זו אינה באה עלינו בפתאומיות; אנו מצפים לה; למעשה, כבר באותו רגע, שבו מופיע התושב הראשון של גילן, והוא נועל את נעליו החדשות שקנה על החשבון, וזמן מה אחריו — גם שני, שלישי ורביעי.

ההשפעה הפסיכולוגית הגלומה בתהלוכת־קלון זו של הנעליים החדשות היא כה מוחצת, כה משכנעת, כה מזעזעת, שהיא בעצם פוטרת את המחבר מלהוסיף עליה מלים. די שהמאהב־הבוגד א י ל יראה את הנעליים בצהוב־הבוהק לרגליו של ראש־העיר, של הרופא או של הצייר, כדי שיבין, כי הנה עוד אחד מתושבי־העיר הצטרף לקשר נגדו, עוד אחד עלה על דרך הבגידה לשגעון־הנקם של קלייר, עוד אחד הקריב את עקרונותיו על מזבח תאוות־הבצע, עוד אחד והתפשר עם מצפונו והרים ידיו לפני הסתנסות.

כולם־כולם רוכשים, בזה אחר זה, את הנעליים הצהובות „על החשבון": גם הכומר וגם השוטר וגם המורה־האידיאליסט, שעד הרגע האחרון נאבק קשות עם מצפונו ההומאניסטי, וגם בני משפחתו של איל. כל זוג נעליים צהובות שמופיע על הבמה מהווה לאיל הערך־על־צואר, כי עצת תליבה שלו קרבה...

●

כותב שורות אלה אין לו יומרות בתחום הביקורת האמנותית. גם כותב אני הנושא של „ביקור הגברת הזקנה", — ואין לך אולי מועד מתאים יותר להעלאת דברים אלה על הכתב מאשר הזדמנות ביקורו של פרידריך דירנמאט בישראל, — הרי עושה אני זאת, כי גם בלבי, כמוני כרבים אחרים, עורר המחזה אסוציאציות פוליטיות אקטואליות מאד.

לנגד עינינו נערך עתה „מיצעד הנעליים הצהובות", כשכמדי פעם מופיעים בפתח ביתנו מכרים, ידידים, קרובים, יועצים קרואים ולא־קרואים, וכשיאים לנו עצות, שאף אם הן נאמרות בשפות שונות, בסגנונות שונים ובצורות שונות, תוכנן הוא אחד: הריכם ידיכם! אתם להיכנע, כי גורלכם נחרץ!

בהזדמנויות שונות הצבעתי על כך, שהערבים מנהלים נגדנו בשנים האחרונות מלחמה פסיכולוגית משוכללת, כשהם בוחרים באמצעים מתוחכמים ביותר: הגבולה בכתב ובעל־פה, ההסכמה על פרוטוקים אנטי־ישראליים כביטול, שימוש חוזר בכינות שקובע מראש עובדות מסויימות והופך כזב לאמת, שתילה ידיעות בעתונות זרה על־ידי עתונאים אוהדים או קנויים, ניצול לרעה של חופש הביטוי והפירסום כאן בארץ, שיגור שליחים־ידידים באיצטלה שונות אל כל מי שרק מוכן להאזין לעצות „ריאליסטיות", וכיוצא באלה שיטות. איומים גלויים משמשים בערבוביה עם הצהרות מרגיעות, נבואות אפוקליפטיות לעתידה של ישראל מופיעות בצד תיאורים מלבבים של חזון אחרית הימים, תיאורי האיבה הצפויים בצד רמזי פיתויים. וכל אלה במטרה אחת ויחידה: לערער את עצבינו, לקעקע את כושר־העמידה שלנו, להכניס בקיעים בחזית הפוליטית והצבאית, להחליש בהדרגה אך בעקביות את כוח ההתנגדות.

זוהי מלחמת־עצבים קטלנית, שאולי רק אחת דומה לה בהיסטוריה המודרנית: זו שהתנהלה בתקופת מינכן נגד צ'כוסלובקיה, ערב הכנעתה.

●

למרבה הצער, שותפים לערבים במלחמת עצבים זו לא רק אויבים גלויים ואנטי־ישראלים עויינים, אלא גם גורמים ידידותיים שאינם מדורשי רעתנו; אם משום שמאמינים הם בתום־לב כי ה„פשרה", או יותר נכון ויתורים חד־צדדיים מכאיבים מצדנו, יוליכו לבסוף להסדר כלשהו, ואם משום שהערבים או ידידי־הערבים מצליחים לנצל ביעילות את תמימותם הפוליטית ולסובבם בכחש. וכך נועלים גם הללו לבסוף את „ה נ ע ל י י ם ה צ ה ו ב ו ת" ומתייצבים ליד הדלפק הפוליטי שלנו בצדם של כומר פלוני או צייר פלמוני, שכבר הקדימו להצטער בצהוב לפניהם.

היום זה שר־החוץ הצרפתי, ז'אן סובאנ־יארג, אשר בשמו, ובוודאי גם בשם נשיאו, רומזים לנו על „מלחמת השמד" הצפויה לנו, אם לא נמהר להתפשר עם ערפאת. אתמול היה זה נשיא הקונגרס היהודי העולמי, ד"ר נחום גולדמן — והרינו ממהר להוסיף ללא הסתייגות ובכל הכנות, שאני מאמין אמונה שלמה בכוונתו הטובה ובשיכנוע העצמי שלו, שאין טובתה של מדינת ישראל היא לנגד עיניו — היה זה איפוא אתמול ד"ר נחום גולדמן, שהודיע בגלוי ובפגישות סגורות, כי הזמן פועל לרעתה של ישראל, וכי עלינו „להזדרז" להזדרז, שכן מנהיג קומוניסטי חשוב אמר לו, שזה „מעשה נסים ממש שהערבים בכלל מוכנים לנהל משא־ומתן עם ישראל".

ושלושה עתונאים מקומיים, מתרוצצים עכשיו בתוכנו, ומוכנים לספר לכל מי שמוכן להאזין להם, כי אך תחזור ישראל לגבולות 1967 והכל יבוא על מקומו בשלום, וכי ערפאת ואירגון הגג של הטרוריסטים מעולם לא התכוונו לחסל את מדינת ישראל; ו„ניו יורק טיימס" מבקש לשכנע אותנו במאמר ראשי אתמול, כי ההכרה באירגון ערפאת היא כורח המציאות, וכי אין עוד מנוס ממשא־ומתן על משות אתם; ולא רק צרפת, אלא גם נציגי ממשלות מהוגנות יותר באירופה, תומכות בהענקת מעמד לאש"ף באו"ם; ויפאן מתהדרת בגלוי בהצהרה, שתתמיד בקו הפרו־ערבי, ורומזת לנו בכך, שעלינו להיכנע ל„מציאות". ופרופסור יהודי חשוב מהרייל — שגם בכוונותיו הטובות שלו אין לי יסוד לפקפק, — מצהיר ב„קול ישראל", בנעימה מלומדת, שבעצם טוב הדבר שוועידת־ראבאט העדיפה את ערפאת על חוסיין, ומצרף בכך את קולו למסע־השבוע של המלך חוסאן או מאוחאת. ובעוד ימים מספר יופיע אצלנו פרופסור אחר, הלא הוא מיודענו הנרי קיסינג'ר, הנוכח „פליטת הפה" של הנשיא פורד השבוע, לא אתפלא אם גם מזכיר המדינה שלו כבר נועל את הנעליים החדשות — הצהובות.

●

מצבו של א י ל במחזהו של דירנמאט היה קשה במיוחד, לא רק בשל השילוב המוחץ של הלחץ האכזרי של הזונה הזקנה העשירה מזה והתבעות השפלה של תושבי גילן מזה. מצבו היה קשה, כיוון שבאותו מיקום פסיכולוגי עדין וסבוך, שרקם לפנינו המחזאי, ישנו עוד אלמנט שאין להתעלם ממנו, ואשר בסופו של דבר תרם אף הוא להתמוטטותו הנפשית של הקרבן: ת ס ב י ך ה א ש ם שלו. ככלות הכל, כל העלילה לא היתה מתרחשת מלכתחילה במחזה שהוא מתרחשת, אלמלא אותו „חטא קדמון" של איל, שבגידתו באהובתו דחפה אותה אל זרועות הזנות, ומשם אל זרועותיו של המיליונר זאכאנאסיאן, שהוריש לה את הונו.

אין תימה איפוא, שהערבים, בסיועם של חוגים שונים בעולם — ולמרבה הצער גם ב א ר ץ — מנסים זה כמה שנים לטפח בתוכנו „רגשות־אשם" כלפי הפלשתינים, כשהם מתעלמים מעובדות־יסוד של ההיסטוריה היהודית והציונית ובונים את מלחמתם הפסיכולוגית בתחום זה, כבכל אחר, על בורותו המוחלטת של חלק מן הציבור בתולדות ההתיישבות היהודית ומלחמת המחתרות בארץ ומצד שני, על אידיאלים קוסמופוליטיים כניים של חלק אחר.

„מיצעד הנעליים הצהובות" אינו אלא השלכה הגיונית לתהליך הרסני זה של ערעור האמונה בצדקת ובטהרה של הציונות, כתנועה־המהפכה וכתנועת־השיחרור הנעלה ביותר שידעה ההיסטוריה היהודית.

הכרסום השיטתי באמונה הציונית, שבחלקו נבע מתסביכי שינאה עצמית, — שעמנו הצטיין בה תמיד, — וחלקו מאידיאלוגיה שמאלניות אופנתיות, סייע לא במעט להכנת הבמה הפוליטית שלנו לאותו „מיצעד" בשפל ואכזרי.

●

הן אלה הצרפתים, אשר הביאו לעולם את האימרה, כי „ככל שהדברים משתנים יותר, הם נהיים דומים יותר".

בפאראפראזה לאימרה זו, הייתי אומר: ככל שהדברים דומים יותר — הם שונים יותר.

ואמנם, מצווים אנו על זהירות מירבית בהבחנת קווי־השוואה בין „מצבים ספרותיים" לבין המציאות.

והאו „הגברת הזקנה" במציאות הפוליטית שלנו כי שונה, הדראמה של חיינו ה י י ת ה ו י כ ו ל ה להתפתח בצורה שונה בתכלית מאשר ביצירתו המרתקת של פרידריך דירנמאט.

הדבר תלוי רק ב נ ו: ברצוננו להיות, בכוחנו לעמוד בפני לחצים וסחטנות, בעוז רוחנו, בנחישות החלטתנו להילחם על חרותנו ועצמאותנו, בנכונותנו להוסיף לשאת בקרבנות למען חרות זו, ביכולתנו לשמור על העצבים.

בימים קודרים מאד לעם היהודי באירופה, קם יהודי גא ואמיץ שקרא לאחיו, בני־עמו: „שאו בגאון את הטלאי הצהוב!" אותו טלאי, שהדביק לבגדינו אביהם הרוחני של יאסר ערפאת וגיזוני תבע.

בימים קשים אלה לעם מצווה כל אחד מאתנו לומר לעצמו ולאחיו: נעמוד באומץ ובגאון, בתקיפות ובתקוה, בפני המיצעד הבזוי של „הנעליים הצהובות".

משה ז"ק

המשא ומתן שלאחר ראבאט

רבת צררוני
(תהלים, קכ"ט)

ד"ר הנרי קיסינג'ר יבוא אלינו ביום ד' הבא לסיבובו השמיני במזרח התיכון, מירושלים ימשיך לקאהיר, ובערב שבת שוב יחזור אלינו.

זו התוכנית שנקבעה מראש, ערב ועידת ראבאט, לבקורו הנוכחי של שר־החוץ האמריקני במזרח התיכון. המטרה המוצהרת של סבב זה היתה פתיחה בשלב השני של הסכמים לקבוע את הקרקע למו"מ שייערך בין נציגי ישראל ומצרים בוושינגטון על חתימת הסכם־שלב־ב' בין שתי הארצות, אחר „הסכם ההפרדה".

על מטרה מוצהרת וברורה זו הוסכם בשיחות המוקדמות שניהל קיסינג'ר במזרח התיכון בסבב השביעי שלו, שנערך לפני ביקורו במוסקווה ולפני ועידת הפיסגה הערבית בראבאט. השאלה העומדת לפני שר החוץ האמריקני עתה היא באיזו מידה שינו החלטותיה של ועידת ראבאט את התנאים שהבין הוא מראש, שכן לא ברור באיזו מידה חופשית עתה מצרים להתחיל את השיחות עם ישראל כפי שהיתה קודם לכן.

ועידת ראבאט לא היתה צריכה להפתיע, שהרי שבועות רבים קודם התכנסותה סיכמו ביניהם הישראלים והאמריקנים, כי אין לשפוט אותה לפי ההחלטות המוכבזות וההכרזות הקיצוניות שיתקבלו במהלכה, וכי יש להמתין ולהניח לזמן לקלוף את הקליפה הקיצונית מעל התוכן הממשי של המדיניות המצרית העתידה.

במלים אחרות, הוסכם שלא חשוב מה יכריזו בוועידת ראבאט; חשוב יותר אם יוכלו המצרים להתחיל בתהליך המעשי של המו"מ יהיו נכונים לשגר את הנציגים שלהם לשיחות בוושינגטון בתיווך האמריקני, או יהיו המצרים כבולים בהחלטות ראבאט.

אכן, היה הגיון רב בטיעון אמריקני זה שהושמע באוזני הישראלים אילו נהגו לפיו, אילו נמנעו מתגובה כלשהי על החלטות ועידת ראבאט, אילו העניקו למצרים שהות ללבן לעצמם מה הם יכולים לעשות במסגרת ההחלטות.

אך האמריקנים לא עשו כן. הצהרת הנשיא פורד השבוע, שבה דובר גם על אפשרות של מו"מ בין ישראל ובין אש"ף, יש בה לעודד את הקו הקיצוני של ועידת ראבאט, ומידידות באו של ד"ר קיסינג'ר לאזור רק מאליץ את המצרים לפעול תחת רישומן הרענן של החלטות ראבאט. למצרים לא תהיה שהות להיערך בצורה עצמאית יותר, ולגנות לעלות על דרך המו"מ עם ישראל אחר התפכחות ממגמת מהחלטותיה הקיצוניות של ועידת הפיסגה הערבית האחרונה.

■

יש מי שנזכר השבוע בשירו המפורסם של חיים נחמן ביאליק „אין זאת כי רבת צררוני", כסמל לשילוב של ר ב ת צרותי. אך למעשה לא היה יסוד שנופתע בהחלטות ראבאט ושנראה בהן צרה בלתי־צפויה.

רק מי שהשלה את עצמו, כי אותו מוסד שהוקם על הזדמנות המלחמה הבלתי־גמורה של יום הכיפורים — ועידת ז'נבה — עשוי לפתור את הבעיות המרות של המזרח התיכון, רק הוא יופתע בהתפתחויות שבישרה ועידת ראבאט. מי שהמשיך להאמין, כי הפערים בינינו ובין הערבים אינו יכול להתגשר בועידה רבת־משתתפים, בנוכחות כל נציגי ערב יהיו בשיחותן של המעצמות, לא הופתע כלל.

ההחלטות של ועידת ראבאט היו בבחינת ריפוי־בהלם לכל מי שנטשו את תורת הצעדים היחידים בין ישראל לערבים, שרק בו טמון הסיכוי להסכם של שלום, להסדר של שלום.

כאשר הגיע אלינו ד"ר הנרי קיסינג'ר בסבב הראשון שלו ב־22 באוקטובר 1973, צייר לפנינו תמונה ורודה של משא־ומתן לשלום שייפתח בינינו ובין הערבים בחסותן של שתי מעצמות־העל!

זכך הסכמנו באותו יום להפסקת־האש, מתוך שרצינו לראות בה את הגשמתה של המטרה הנכספת של מו"מ לשלום עם הערבים. זו היתה המטרה המוצהרת של ישראל, וזו גם היתה המטרה שלשמה נאבקה במרוצת השנים.

כעבור יומיים נוכחנו שלא כן הדבר. האו"ם נכנס, מעצמות־העל לא התדרו ביניהן, הוצב כוח־החירום. ואז נאמר לנו, שכוח זה, שלא כמו כוח־החירום שהוצב בסיני אחרי מערכת קדש, אי־אפשר להזיזו לעולם. אמרו לנו, שהאמריקנים לא יניחו בשום פנים ואופן לפגוע בעבודת־יסוד זו. הבטחות אלה לא עמדו בכור המבחן.

אמנם, המצרים הסכימו לחידוש המנדט של כוח החירום של האו"ם לחצי־שנה, אולם כאשר יגיע החודש מועד הארכתו של מנדט כוח האו"ם בגבול הסורי, ניתקל בקשיים. הסורים אינם נחפזים להאריך מנדט זה, וכבר נשמעים דיבורים על פשרה של הארכת המנדט בשלושה חודשים בלבד, משום שהסורים מבקשים להשאיר בידיהם לפחות אופציה לחידוש מלחמת התשה, שמטרתה לסחוף את כל מדינות ערב לתוך המלחמה שהם רוצים ליזום.

מכל מקום, נתנפצה לרסיסים אגדת ועידת ז'נבה, אגדת המשא־ומתן הרגוע על הסדר כולל ותיכוני. במצב זה התכנסה ועידת ראבאט והחליטה: לא יותר משא־ומתן בין ישראל לשכנותיה, לא יותר הסדר גבולות, אלא הכנעת ישראל על־ידי אילוצה להכיר באירגוני החבלה כבנציגי העם הפלשתינאי, כלומר להכיר בדוקטרינה הסותרת את עצם קיומה.

אך למעשה לא נתקבלה החלטה זו בראבאט, היא נתקבלה ברגע שהארצות השכנות התחמקו בוועידת ז'נבה מבחינת רציני ישיר עם ישראל על השלום, מאותו רגע ואילך נמשכת ההידרדרות.

■

עד ועידת ז'נבה התווכחנו בינינו אם כדאי להקדים את המו"מ עם מצרים, או לנהל מו"מ אותה ועם ירדן בעת ובעונה אחת.

באשר למצרים שררה תמימות־דעים לאומית, שכדאי ורצוי להמשיך ולחפש דרך להידברות עמה. היו שטענו, שבשלב ב' צריך לתת למצרים את אבו־רודס, והיו שטענו כי רצוי לשמור את אבו־רודס לשלב ג' במשא־ומתן, היו שטענו כי צריך לתבוע ממצרים הצהרה ברורה על אי־לוחמה ולתת תמורתה שטחים נרחבים מסיני, היו שאמרו שאפשר לוותר על הצהרת אי־לוחמה ולתת תמורת הסכם המצומצם יותר — פחות שטחים.

אך הכל הסכימו בנקודה אחת — צריך לנסות ולהתקדם עם מצרים בדרך של מו"מ.

שונה היה המצב בזירה הירדנית. בנקודה זו היו חילוקי־דעות רציניים יותר, שכן מדובר בהתנחלים ביהודה ובשומרון, שחלק נכבד מאד של העם אינו יכול להשלים עמם. אף על פי כן, היו שגרסו שכדאי להמשיך בשיחות עם חוסיין במטרה לגבש את השתלבותו במסגרת הסדר־אשר־שביל.

מה הנחילו חכמי ראבאט בהקיעותם?

הם סתמו בפני חוסיין את האופציה של משא־ומתן עם ישראל, בקובעם כי כל שטח ביהודה ושומרון שישראל תחזור עליו צריך לעבור לשלטון אש"ף, וכי רק אירגוני החבלה הם המייצגים את העם הפלשתיני, כלומר, אין יותר לישראל טעם בניהול מו"מ עם חוסיין, שכן אין הוא מוסמך יותר להגיע לכלל הסכם עמה.

על החלטה זו סמכו ידיהן כל מדינות ערב, ואף חוסיין ענה אחריה אמן בעל כורחו, אם כי בחירוק שיניים ואם כי בוודאי ינסה להכשילה.

מבחינתה של ישראל — וביחוד מבחינת יחסיה עם ארה"ב — נפתרה הבעיה. אין ברגע יותר עניין במו"מ ישראלי־ירדני. ארצות ערב רוצות שעתיד יהודה ושומרון וחבל־עזה יידון באיזו ועידת־נציגה ישראלית, שתיערך בזירה בחסות „הליגה הערבית" ובנוכחות נציגי שתי מעצמות־העל. ואפילו אמר מה שאמר השבוע הנשיא פורד על אפשרות של מו"מ ישראלי־אש"פי, אין להניח כי ארה"ב תתן ידה למו"מ כזה במה בזינוה.

נשאר, איפוא, המגזר השני למשא־ומתן, שעליו יש הסכמה ישראלית ברורה, ובעניינו בא עכשיו ד"ר קיסינג'ר לאזור, הוא ההסכם הישראלי־מצרי — לא הסדר סופי, לא הסדר כולל, לא פתרון כל הבעיות (ומשום כך לא ועידה כללית בז'נבה עם טקסים וחוקרי פרוטוקול), אלא מו"מ שעליו שיתאם עוד את „תורת השלבים" האמריקנית ואת התפישה הישראלית הגורסת, שהשלום לא ישגר בוועידות כל־ערביות, אלא במו"מ ישיר בין ישראל ובין כל אחת משכנותיה בנפרד; מאחר שאין אפשרות להתגבר על כל מכלול הבעיות בבת־אחת, אפשר להתחיל בפתרון בעיות מצומצמות בשטחים מצומצמים, אפשר לתת קצת שטחים תמורת קצת שלום.

■

ועידת ראבאט, איפוא, לא ביטלה אפשרויות אלא אם כן נתעקש אנו על הסדרים חובקי־זרועות רבי־היקף, אלא אם כן ניתמן בנציע ויתורים מירביים לערבים ונתבע מהם ויתורים אהודי: במו"מ עם מצרים נצטרך להתקדם לאט לאט נוכח הסיכון הנובע במגמתה של סוריה לסבך ביניתיים את מצרים במלחמה נוספת.

סיכון זה מחייב אותנו לא לתפוס מרובה, לא לנסות לפתור את כל מכלול הבעיות הנוונות לפתרון יותר מהיר, שכן פתרונות מצומצמים, קטנים, עשויים לצנן את הטמפרטורות הגבוהות המאיימות בהתקרב תאריך חידושו או אי־חידושו של מנדט כוח האו"ם בגבול הסורי בסוף נובמבר.

שאפנו לפריצה בחומת האיבה הערבית, קיווינו שתבוא לאחר מלחמת יום הכיפורים. משלא באה, עלינו להסתפק בצעדים הזעירים, בדרך אל המטרה הנכספת — אומר הפיזי — יש אלפי צעדים קטנים.

■

אף ביחס לחוסיין פתחה לפנינו ועידת ראבאט אופציות חשובות. היא סגרה אופציות בפנינו, אבל לנו פתחה.

כאשר כל מדינות־ערב תבעו יחד באו"ם, לפני עשרים וארבע שנים, כדי לסוף של ישראל ועל ירדן את בינאום ירושלים, נוצר בסיס להידברות בין ישראל לבין סבו של חוסיין. אז נחתם בראשי־תיבות הסכם אי־התקפה ישראלי־ירדני, כאשר גורמי חוץ הכשילו אותו.

עכשיו, כאשר אין אנו יכולים לדון עם חוסיין בגורל יהודה ושומרון, אחר שמדינות ערב הפקיעו את זכותו לדבר בשם תושבי יהודה ושומרון, נפתחו לפנינו אפשרויות לתמרון מסויים, יותר מתחכם ולא כל כך פשרני, כפי שרגילים להגדיר ברחוב הישראלי ויתורים טריטוריאליים (ויתורים שלמעשה אין חוסיין יכול עכשיו לקבל, שהרי בכוח הנסיבות היה אנוס להעביר כל שטח „מוחזר" לידי אש"ף והיה יוצר ראש גשר אש"פי לא רק נגד ישראל, אלא גם נגד שלטונו, שלטון המלוכה האשמי).

בוודאי, חוסיין יכול להצטער על שלפני עשור, ב־28 במאי 1964, נתן ידו להקמת ה„אירגון לשחרור פלשתין" בכנס הנציגי שנערך אז בירושלים העתיקה בנוכחות 400 נכבדים ערבים בראשותו של אחמד שוקיירי — ובו הוברה „האמנה הפלשתינית" והוקמו הכלים של אש"ף, וסוכם כי היישות הפלשתינית אינה חלה על שטחים שבהם קיימת הריבונות הירדנית. זה היה הויתור שעשו אז המתבלים לחוסיין, והוא נתן אז ידו להקמת אירגון שנועד לשחרר את חלקי „פלשתין" שבידי ישראל.

חוסיין התפתה לאש"ף, לימים נאבק עמו, אבל עכשיו הוא משלם את מחיר כניעתו לפני עשר שנים. עתה מנסים ידידיהם של הערבים לשכנע אותנו, כי אש"ף רוצה בשלטון רק על אותם חלקים של ארץ־ישראל שהיו בעבר בשלטונו של חוסיין, הם רוצים שאנחנו נתפתה לשידולים אלה, כשם שחוסיין התפתה להם לפני עשר שנים.

אך סעיף 2 של האמנה הפלשתינית קובע: „פלשתין בגבולותיה, לפי שהיו בתקופת המנדט הבריטי, היא יחידה טריטוריאלית אינטגראלית", — ואין מקום לטעויות. מי שרוצה לחפש סימוכין יכול למצוא אותו בספר חדש שיצא באחרונה בקאהיר על מלחמת יום הכיפורים. מחבר, מלומד מצרי, מרצה לאסטרטגיה, ד"ר גימאל חמדאן, קובע כי „המאבק עתה הוא על קיום ולא על גבולות".

■

ועידת ראבאט לא חיסלה את האפשרויות המציאותיות שהיו קיימות ערב כינוסה, אפשרויות של הליכה איטית, זהירה לקראת הסדרים מצומצמים, שלב אחר שלב, עם מצרים, לקראת הידברות לטווח־ארוך עם שכנים אחרים. היא רק חיסלה את האשליה, שאפשר להגיע בקפיצת־דרך להסדר כולל במזרח התיכון.

בראבאט לא יצאה ישועה.

מלת הקסם

כתב־ההכרה שהעניקו נכבדי פסגת־מארוקו לראשי אש"פ אינו כסייה שהחשה מבינה, כי אגרוף קטן.

עד שלא נתייבשה עליו הדיו תחת הסעה, בבוקר יום ההכרזה — המצטלצלת „בנפגש ב־מליפוי" — מורשת קירותנו, מזות אלונו, כן הממשלה. „כל מעשה", מוצאת היא זמן לאמר דווקא על חוד שעה זו, „בדומה מפני מלת הקסם „בסוד...""

שר נבונה, עד שקולה בדבריה, זהירה במעשיה, שר־רבינית.

אם

מנהיגי אש"פ אינם מבקשים הרבה. מדינה דימוקרטית, פלורליסטית, חילונית. זה הכל.

לא בצד ישראל, גם זה נכון. במקום ישראל.

מעולם לא זכו לערבים טריטוריות לכל משטר שרצו בו. מה רע יכול היה להיות במדינה חילונית? אלוהיך פלורליסטית? מדינה דימוקרטית?

אלא שכך יצא. דווקא פינה זו מסוכנת אצלם לניסוי משהלה.

ידידנו פעיל, שהיה מתוסכל ודאי פחות אילו מצא יותר משני קלשניקובים בכלי הפטשיסטים, חברי הקראה־זה־פא של גוש אמונים, מבין דווקא לרוחה. „רצוי היה", הבריז ואמר, „כי שר־ההסברה יבהיר להם שנסכים לבוא עמם בדברים, אם יוותרו על תביעתם להיסול מדינת היהודים..."

אינני יכול שלא להיזכר בתשובת אנשי ספרטא, הידועים כממעטים דברים, לאתונאים, שהשמיעו דברי־כברשים, „אם נכבוש את עירכם במלחמה, לא נשאיר בה עולל על דדי אמו!"

„אם!" הסכימו הספרטנים, בלשונם הלאקונית.

אנטומיה של חופש

בימים אלה, קוראים אנו בעתון, נפלה הברה בוואשינגטון, ריצ'רד קליינדינסט, כי שהיה שר־המשפטים באדמיניסטרציה של ניכסון, [illegible].

מקום מושבו עדיין וואשינגטון. משכורתו עניים עשר אלף — דולאר, לא פרנקים אלג'יריים, לחודש ולא לשנה. תחום שיפוטו — חוק ומשפט.

קשה להגיה כי כלה, ביהוד גרושה צעירה, אלמנה צעירה, היודעת למי נתבעת, אינה יודעת אף למה נתבעת! ביותא בכך קל ודאי להגיה בי שר, הבקי בסודות המדינה, אינו חש בצפיות אלה שהכביסוהו, שרוי לי לאמר כך, לקופה ולידושין.

הצדיה משופשה זו של גבול הכושר, קטרוג הציבור לקו הרווחים הפרטיים, אינה ראשונה בנסיון הדימוקרטיה האמריקנית.

אם ראשונה בנסיון פרקליטנו קליינדינסט אינני יודע, אך שמך נשמע לי מוכר. קליינדינסט... קליינדינסט... הא, ריצ'ארד! [illegible]!

אני פותח את ספרו של מייקל דורמן, חוקר עסקי המאפיה, ומוצא בו דברים מחכימים.

יום אחד, כותב דורמן, נקרא סגן התובע הכללי, קליינדינסט, להעיד לפני בית הדין הפדראלי על עסקה שהציע לו, פלוני בשם קארסון: כמאה אלף דולר, במזומנים קרים, לקידום ענייני ניכסון, כנגד סיוע לאדם ש־קשת שריצים קטנה תלויה על צוארו. מסור בלא־כלום אי־אפשר, אך אפשר להפיג אולי את [illegible] באחוריו? יש לך קל מזה? [illegible] העוק, לא בתודה!

מר קליינדינסט אינו אומר הן, אינו אומר לאו. העסק ברעתו. רק לאחר שאיש שירותי המודיעין, ארגעי הבור, נראה לו כתב־אישום, החליט ופומר כנגד קארסון עצמו, מסכים נבכתנו כי יש אולי בהצעה זו רמז למתן־בסתר.

עד כאן סגן פרקליט המדינה, קליינדינסט, שהגיע כנראה גם למעלת שר־משפטים. מסירותו לצרכי־צבור לא נעשתה מרובה, בינתים, יותר ולצרכי עצמו — מן הסתם לא מועטת פחות!

כיוון שפתחנו בעסקי פי־אוף, סילוק חשבון, להבדיל מ„פילא", שפירושה בסלאנג שלמונים, ראוי לאמר אולי גם מלה אחת על עיקר המבצע דורמן.

ספרו עוסק בכל משלוחי ידה ארוכת האצבעות של המאפיה האמריקנית. סחר נשים, סחר סמים, סחר שוק שחור, טיפול במוזיקה, משחקי גורל, הימורים, מירוצים, הלוואות בריבית קצוצה, שירותי הוטפים, גנגסטרים, מרצחי הרש, מוכסים וגובי־מס, שומרי־ראש להשכיר, ספסרים, סרסורים. עסקי מיליארדים.

אך מאות המיליארד הם פי־אוף־שלמוני משחק הדימוקרטיה. זורמים כמים שאין להם סוף. שילים — בצורת שוחד בהמונים, מסחר בקולות, מניפולציות פוליטיות — מן הנמוך אל הגבוה, אך הורים ויורדים, מחלחלים ויורדים בסדקי הצנרת, צנרת הצמרת.

אין לך פינה קשה מהם. לא במשרדי העיריות, לא בבית הלבן, לא בקאפיטול. מובאה שמביא דורמן מפי מי שהיה לפנים גדול המומחים לעסקי המאפיה בניו־יורק, ראלף סאלרנו, היא מעט המחזיק את המרובה:

„יום אחד יושיב עולם הפשע המאורגן איש בבית הלבן — ולא ידע על כך דבר, עד שיגישו לו את החשבון!"

הגיעו דברים לידי כך, למדים אנו לדעת, שהממשל הפדראלי הקצה סכומים של יותר משמונה ספרות לסיוע בידי מדינות בודדות, ערים, עיירות, המוכנות לקיים פיקוח גמור יותר על הנעשה בגבולן — ולא נתבקשו!

אך מקום שאותה מצא את מגרעות המפשט, מצא אותה את מעלותיה. הרקב מכרסם בדימוקרטיה, הדימוקרטיה מגלה את הרקב.

אין לך מקום, אף שנה, שלא ישמש בה אורחים אמיתים, עורכי־דין אמיצים, מודיעים אמיצים, עתונאים אמיצים ולא ישיבו מלחמה שערה. בארצות החופש מתמודדת הדימוקרטיה יום־יום — אך יום־יום היא בונה את עצמה מחדש!

משה שמיר

זהירות! ה„מרככים" באים!

א. שלושת ה„כנים" של ראבאט

לפני שבוע עוד היה מי שהתפלל, כי ועידת ראבאט לא תחזור על ה„משגה" של ועידת חרטום, זו ועידת שלושת ה„לאוים" המפורסמים שלאחר מלחמת ששת הימים: לא הכרה בישראל, לא משא ומתן עם ישראל, לא שלום עם ישראל.

התפילה נתקבלה. ועידת ראבאט אין בסיכומיה אף „לאו" אחד — היא כולה בסימן ה„כן", ואף הפעם יש לנו שלישיה תמורה: כן חיסול ישראל, כן לגשת למלאכה מיד, כן להפקיד את המלאכה בידי ערפאת וכנופיותיו.

היש הגדרה מדויקת יותר לסיכומיה של כנסת המרצחים הזאת?

אבל מי שסבר (אולי זה אותו אחד שהתפלל), מי שמאמין כי ועידת ראבאט, ועידת הג'יהאד הכל־ערבי, תגרום בסיכומיה הקשוחים (אינו מילה רכה!) לאיזה היסוס, או למחשבה שניה או לעיכוב כלשהו בדהרתם של קיסינג'ר ושותפיו במסלול „התנועה הדיפלומטית" לקראת הסדר במזרח התיכון — ראוי לו שישפשף היטב את עיניו ויתאמץ לראות נכוחה את המתרחש מתחת לאפו.

קיסינג'ר הוא דיפלומט מקצועי. כמו עמיתו הצרפתי וכמו עמיתיו הישראליים — אין המילה „ברשוי" קיימת במילון שלו, כשם שאין באוצרו הביטוי המגומט „סליחה, טעיתי", או „חזר, טעות שלי". הוא ממשיך לזהור, יחד עם תנופתו ועמיתיו. הוא יבוא למזרח התיכון, הוא ימשיך במאמציו, הוא יוסיף לדחוף אותנו אל תחום שליטתם ואל מעגל תכתיביהם של הנאצים בני־זמננו.

ב. אקרובטיקה — מעל לתהום

במהותם — התוכנית מוגמרת ומוכנה. עם (או בלי) מערכה שניה של קוקסינג'ר־דיפלומטיה — מתקרב עתה השלב הבא:

* ישראל נותנת: שטחים ביהודה ובשומרון, התפוס בגולן, נתחים גדולים בסיני.
* ישראל מקבלת: — אצבע משולשת.

גם במהותה: התוכנית מוגמרת ומקובלת, לפי כל הדיבורים והסימנים שבמציאות. ישראל התחילה בגלוי לתת את יהודה ואת שומרון. ישראל מסכים (תחת „לחץ הנסיבות") לנוסחת פשרה בגולן, ישראל הסכימה בגלוי לתת נתחים גדולים בסיני (כולל הנפט של אבו־רודס).

ישראל גם הסכימה לא לקבל שום דבר בתמורה. את הנסיגה מן השלום המלא, התוגם התקווי — עד הלא־כלום: היק המאיים ביזמה ישראל בכוחות עצמה, בדילוגי־שלבים אקרובטיים ממש: תחילה נסוגה מ„שלום" ל„הסדר", אחר־כך מ„הסדר" ל„אי־לוחמה", אחר כך ויתרה על „אי־לוחמה" מוכרזת והסתפקה ב„אי־לוחמה" דה־פאקטו, ומכאן המשיכה בנסיגה אל הלא־כלום, אל המשך התוקפנות דה־יורה והשם קצר המרחק להכרה בתוקפנות דה־פאקטו.

רק דבר אחד לקוי מבחינתנו כדי שהתיאום עם נוסח ראבאט יהיה מלא; רק דבר אחד חסר כדי שנשתלב בתנועתו של קיסינג'ר ללא חריקה וצריבה — והוא החידוש המרגיז שנתחדש בשכבות והאזורים ונהי־אשור אישור סופי בראבאט: שהאנם(?) אנו מתבקשים למסור את יהודה ושומרון [illegible], לארגוני הטירור.

את זה — אין שלטונות ישראל מסוגלים לעכל עדיין. גם יריקה בפרצוף עצמך דורשת מרחק מסויים — אפילו אתה לוליין מדיני מן הסוג שהתפגן בפנינו השבוע — כזה שמסוגל לייצר כפור חם (קואליציה מפד"ל־מפ"ם), או כזה שמסוגל להלך על החבל הדק שבין כעס מנומס לבין אדיבות מאופקת (ביקורו של שר החוץ הצרפתי).

ובכן, זהו הקושי היחיד עכשיו, ועל זה, רבותי, על זה „עובדים" עכשיו. כולם, מגדול ועד קטן. עושים תרגילים, ובקרוב נראה את ההצגה עצמה; היריקה בפרצוף עצמנו במרכז הקירקס הדיפלומטי.

ג. זהירות — מכון עיסוי

מה שנעשה היום לעינינו במלוא מרחב זירת הקירקס הדיפלומטי הבינלאומי הוא בדיוק זה: מתקינים את מדינת ישראל לכך שתהיה מוכנה להכניס את ולצנוח קריה שבונה ומעלות, פרשי מינבן ולוד — למבדר את ירושלים ופתח־תקוה, עמק־יזרעאל ונתניה. וזה כבר „עובד" במלוא־הקצב, בצורת מנגנון־ריכוך גדול ומכון עיסוי ממולח ומפולפל, אשר לא ישאירו בנו אצבע אחת, עצב אחד, תא אחד, שמכבש הלחץ המציכה העיסוי והשטיפה, לא עבר עליהם.

* האו"ם — זה מכון־העיסוי הבינלאומי הנודע — התחיל את המלאכה בכך שנכנע וקיבל את חזות־הורף של הסירוד הערבי אל חברת בני־האדם. אפילו ארגון ותרבות החינוך (אונסקי"ו) אינו יכול לתבסס את רמתו הרוחנית בלא שישקיפו עליו ממרומים וירעיפו עליו את השראתם רוצחי־ילדים ומובחי־ספורטאים.

מדוע הכיר האו"ם בכנופיות אש"ף? כעונש לירדן, על שערכה טבח במחנות פליטים? — לא, שהרי ירדן היתה בין המסכים בהכרה זו. כנסיון לסייע לארצות הברית במאמציה להביא להסדר במזרח התיכון? — לא, שהרי ארצות הברית התנגדה להכרה זו (לפחות לפי שעה). האו"ם הכיר באש"ף כדי ללחוץ על ישראל, כדי לסייע לאלה המקרבים קנה־אקדח אל רקתה של מדינת היהודים, כדי שגם ישראל הרים ידיה ותכיר בהם.

* על רוסיה אין מה לשאול. הקיסרות העצומה, החשוכה האכזרית הזאת לא תהסס להעלות באש את מחצית העולם, את שני שלישיו של העולם (בעצם: תמונה אפוקליפטית זו היא חלק מהאידיאולוגיה שלה, הקרויה „התמוטטות הקפיטליזם"), ובלבד שתוכל להמשיך לדכא ולרמוס את מיליוני העבדים הנתונים לשליטתה.

רוסיה לא רק מכירה ברוצחי־תינוקות. היא מסייעת להם, מחמשת אותם, מחזקת אותם בכל דרך. היא כבר רואה לעיניה את אלפי „היועצים" הסובייטיים מתנחלים, בדרך חוקית, ולפי בקשת „אדוני־הארץ" האמיתיים — בסבסטיה ובשכם, בענתות ובקלקיליה. נגד התנחלות הזאת לא יהיו הפגנות שמאלניות בישראל.

* מדוע מתעקש מסיה סובאניארג, שר־החוץ הצרפתי, לבקר בישראל לאחר שלחץ את ידיו של ראש כנופיות הטירור? מה טיבו של ביקור זה — „הומאני־אי־שראלי"? צעד של שיווי־משקל?

לא, רבותי. הוא בא לישראל כנושא־דברו של יאסר ערפאת! הוא בא כדי לשמש סוכן־מגע, כדי להציב את ישראל ואת ערפאת על מדרגה אחת, כדי „לעמת" את ישראל עד כדי ריכוך מלא — לקראת קבלת הדין.

* שמענו כבר, כי גם אחד מבחוריו של קיסינג'ר, אחד מפקידי הדרג השני או השלישי של משרד־החוץ האמריקני נפגש עם אחד מנעריו של ערפאת — וישחקו הנערים לפנינו. על מה יש להם לדבר, לנציג הגדולה בדימוקרטיות, והאחרונה ביהירות ישראל — עם נציג כנופת־האופל ההורס, שליח בתודי־ישראל?

על דבר אחד יש להם לדבר: איך להביא את ישראל לכך שתקבל את „דין התנועה", שתיעתר לפנות את שטחי הגנת־החיה למען ייכנסו בהם טורפי־נפשה בכפם; איך לנסח זאת כך, להסוות זאת כך — שאפשר יהיה למכור את צלחות־הרעל עם תויה של סם־מרפא.

הוכחות? שלשום רמז הנשיא פורד משהו על הכרת ישראל בפלשתינים — וסרב להתחרט על כך. מיד אחריו שלח אותנו ה„ניו־יורק טיימס" לאותה כתובה. כל זה מקרה?

ומה יעשה אצלנו קיסינג'ר? ישב ויקונן בצל האלון על העיר ראבאט־במדינות, אשר בגדה חיבלה במאמצי ההסדר? האם הוא בא להתחלק עמנו ברגשי היסכול על מדבאי, שכל בניין הקלפים שלו מתמוטט והולך התקבלה כמעט גיאומטרית למצב ברואתו של אדוניו לשעבר? או שמא שוב הוא בא להשתכשך בגופי־חיינו וביסודות־הוויתנו כדי לעשות מהם חזור־ולבבים, כדי לכפר בקרבנם את חטאיו — כדי לסתום בהם את החללים ולהציל את בניינו המתמוטט?

האם הוא בא לעודד אותנו נגד גל הכניעה לטירור, המציף את כל העולם, או שמא הוא בא להכניע גם אותנו עם הגל הנכור הזה?

את התשובה נקבל לאחר שיעזבנו לאנחות. ואפשר לשערה כבר עתה: אחרי ביקורו יהיו בין מנהיגינו יותר חסידי פשרה עם ערפאת משיש ביניהם היום. אולי אפילו ישיג ביניהם רוב לפשרה כזאת. אין כמותו מומחה לריפוי־בריכוך.

ד. הגיון ערבי — וטפשות יהודית

יש בינינו חכמים — שהחלטות ראבאט לא רק מפתיעות אותם (ומצערות אותם, כמובן), שכן הן דוחות אלי את הנסיגה המיוחלת, המיידית, הדרושה להם כשהיא־לעצמה ולמען־עצמה), אלא בעצם גם אינן מובנות להם.

מדוע, הם שואלים, צריכים הערבים לקבל החלטה קיצונית כאלו? מדוע לא יקבלו החלטה המפקידה את המשא ומתן עם ישראל בידי ירדן ואחר־כך מעט מעט (לאחר ההסדר!), יראנו לבנות גם את הישות הפלשתינאית?

על תמיהה זו יש תשובה פשוטה מאד: הערבים החליטו בראבאט, כי את ארץ־ישראל עלינו למסור לידי אש"ף — מפני שזה מה שהם רוצים. כן, זה כל כך פשוט, עד כי החכם הישראלי המצוי אינו מבין זאת. החכם הישראלי המצוי אינו תופס, כי את מסירת יהודה ושומרון לידי ירדן הם כבר השיגו. ישראל כבר מסרה את השטחים הללו לירדן. רק לשוטה יהודי טיפשי נדמה שהערבי הוא שוטה כמוהו, שהחזק אצה לו, שהוא להוט לרמות את עצמו ומוכן לראות את חצי־מסרתו כאילו זהו מסרתו כולה.

הערבי יש לו זמן וגם שכל. לא חסר לו. הוא מבין היטב, כי ישראל הוכיחה גם בדיבור (הכרזות מנהיגים) וגם במעשה (המלחמה בהתנחלויות) כי את מסירת יהודה ושומרון לירדן כבר היא רואה כעניין מוגמר. עכשיו רוצה הערבי את ההמשך, את החלק השני, שאחריו יבואו השלישי והרביעי.

אם מישהו ישאל אותי, איפוא, מה פשר ועידת ראבאט — אומר לו דבר פשוט: אין שום פשר שאינו כתוב שחור על גבי לבן. הם מתכוונים למה שהם אומרים. האכן, ועידת ראבאט כבר התחילה לפעול את פעולתה גם אצלנו. בשמאל הישראלי כבר הופיעו הקולות התובעים להשלים עם המציאות ולקבל את „היד המושטת לנו" מתוך גלימת המרצחים. את המאכלת מציעים לנו לא לראות. זה „סוגר אופציות".

גם הערבים עצמם משתתפים, איפוא, בתהליך הריכוך. לפי דרכם — באלות.

ה. ריכוך — גם מבפנים?

מה עושים אנו בכל פסטיבל הריכוך הזה? אומר דבר ישיר ופשוט וכואב עד מאוד: אינני מאמין בהנהגתנו הקיימת, כי היא תעמוד בשבועתה לא להפקיד את חלקי ארצנו היקרים והחיוניים ביותר בידי ארגוני הטירור. פשוט אינני מאמין. הלוואי ואתבדה.

כל הסימנים מעידים, שהם מתכוונים להמשיך את שיתוף־הפעולה עם אלה הדוחפים אותנו לאבדון, צעד אחר צעד. אם הם לא למדו את הלקח של נסיגות־האיוולת בסיני ובגולן — מה כבר עשוי לאלף אותם בינה?

כל הסימנים מעידים, שרוקחים לנו אווירה של יאוש ושל חוסר־אונים ושל אין־ברירה. אינני סבור, כי מישהו יצר את המצב המשקי ואת המשבר הפיננסי של המדינה ביודעין או בכוונה. אבל כשאתה רואה את התיאבון שבו מבשרים לנו שלוש פעמים ביום, כי בעוד שבועות ספורים נישאר ללא פרוטה, כי הנה־הנה לא יהיה בידינו לקנות קורטוב קמח, גאלון דלק — אתה שואל את עצמך אם אין מכינים אותנו להרמת ידיים טוטאלית.

ראוי, איפוא, שייאמר להם למנהיגינו, כי כל מיני „איומים" בחזרה לימי הצנע של דב יוסף אינם מבהילים אותנו. אני מגייס את כל כושר והיזכרות שלי, ואיני מצליח להיזכר מה היה כל־כך נורא באותם ימים. הלואי שנהיה מסוגלים היום לקלוט עליה בממדים כאלה, לבנות ישובים בממדים כאלה, לגאול אדמות שוממות בממדים כאלה, לבצר את צה"ל ולטפל במסתננים — ולכתוב ספרים ולקיים תיאטרון ולארגן חיי חברה — כפי שעשינו בשנות החמישים.

שלושה עניינים נעבדים נוהלו אז בצורה אידיוטית וגרמו לתקלות, שעד היום אנו סובלים מהן. עניין השילומים מגרמניה, שבמקום להיעשות בצורה מכובדת ונבונה וקונסטרוקטיבית גרם לכרסום מעמדנו המוסרי בעולם ולהצפת כסף זול והתעשרות קלה ומושחתת בארץ; עניין הפרשה במצרים שגרם לסילוקו של דוד בן־גוריון, לגיבוש שמאל תבוסתני ולהתפוררות המרכז הציוני־אקטיביסטי בתוך מפא"י, ולבסוף להשתלטות המנגנון הבוסי במפלגת השלטון; והנסיגה המזורזת מסיני בראשית 1957, שזרעה את זרע הפורענות של שנות הששים.

למנוע נסיגה, לבלום את השחתת החברה, לסלק את המנגנון הבוסי — אלה הם תפקידינו באמצע שנות השבעים. רק כך נוכל לעמוד בלחצי הריכוך המוליכים לאסון.

שמעון פרס

המאמץ האסטרטגי הוא להמנע מליפול קרבן להפתעה ולהונאה

שר הבטחון על עיקרי תורת המלחמה של מדינת ישראל

לא כל מה שיש לעם היהודי עומד לרשות מדינת ישראל; אבל כל מה שיש למדינת ישראל — נועד לקיום את העם היהודי — קיום מדיני וקיום הסטורי. ישראל היא, איפוא, מדינה של עם וארץ, ובטחונם המשותף הוא היעד המרכזי של מדיניות ישראל, שהיא מדיניות של קיום.

בנסיבות הנוכחיות — צה"ל הוא המכשיר העיקרי לביצוע מדיניות זו, ולפעמים גם המכשיר היחיד לכך. בנסיבות הנוכחיות, שכן אנחנו נמצאים בתנאים שיש בהם צירוף של שלושה מצבים, שהם: 1. היעדר שלום; 2. נחיתות כמותית; 3. כמעט בדידות בינלאומית. כל אחד מהמצבים האלה הוא קשה, אך שלושתם יחד, במרוכז, הם קשים ביותר.

כה שנוגע להיעדר שלום, איני מכיר עוד מדינה בעולם שנשלל כמצבה השלום מאז קמה ואין השלום נראה לה באופק הקרוב, כפי שהדבר לגבי ישראל. היעדרו של השלום — מוצאו בעולם הערבי, באי־השלמתו עם קיומה של מדינת ישראל או באי־השלמתו עם גבולותיה על כהגדרותיהם השונות. רצון האחדות הערבית קיים רק על הבסיס השלילי של האחדות, שהוא שלילת קיומה של ישראל ורק על בסיס זה יכולה להתגבש אחדות ערבית. השלילה המדינית של ישראל מלווה במגמה לטפל בישראל באמצעים צבאיים, כאשר הנשק הרב הזורם לעולם הערבי מפריח את הרצון והתיאבון לעסוק בנושא הציוני. על כן, התפקיד הראשון של הבטחון בישראל, בתנאים אלה, הוא להבטיח את קיומו של העם וקיומה של המדינה, את שניהם כאחד.

הדיספרופורציה המשוועת

הבעיה השניה שבפניה עומדת תורת הבטחון של ישראל, היא בעיית הדיספרופורציה המשוועת. אין עוד עימות בעולם, שבו הדיספרופורציה הכמותית היא כה גדולה לרעת המגן, כמו בעימות הערבי־ישראלי. יחסי המשאבים בכוח אדם בינינו לבין הערבים הם ביחס של 1 ל־40.

היום, בבית השלישי של מדינת ישראל, יש פחות יהודים מכפי שהיו בבית השני. אז היינו 4 מיליון יהודים בישראל, היום אנחנו קצת פחות משלושה מיליון. הסיבות לצימצומנו ההיסטורי הן מגוונות ורבות. העובדה שבאנו לארץ דלה עם אקלים קשה, עשתה שמות בכושר הרפרודוקציה של עמנו — בכושר הריבוי העצמי שלנו. ריב אחים הביא למלחמות ולחורבן ממלכות; דלות הארץ הביאה לחולי ומגפות; והגולה היתה המסע הארוך ביותר בהיסטוריה שעשה אי־פעם עם בתולדותיו, כאשר דמי הנסיעה היו באמת כבדים מנשוא: יאוש, התבוללות, אובדן עקבות, אונס המצפון ופוגרומים ששיאם היתה השואה הנאצית, קצרו ללא רחם במספר היהודים בעולם.

כאשר נולד ישו לפני 1974 שנה היו בעולם 44 מיליון תושבים. אז היו מיליון בריטים והיום הם התעצמו פי 47. אז היו 6 מיליון מצרים והיום הם יותר כ־37 מיליון. אירופה מנתה אז 15 מיליון וכיום יש שם מאות מיליוני תושבים. באותה תקופה היו בעולם כ־4 מיליון יהודים, אם כי ישנם כאלה הטוענים שהיו באותה תקופה רק 3 מיליון יהודים. אם אני משווה את מה שקרה לכל אחד מהמרכיבים הללו, למה שקרה לעמנו, אנחנו רואים את הבעיה היסודית של עם ישראל. מדינת ישראל נועדה להחזיר לעמנו את זכות הפרו־ורבו. גם את הפרו אבל גם את הרבו. לא רק את הפריון המחשבתי, כי אם גם את הריבוי הכמותי.

אולם יעבור זמן עד שיחזור לנו כושר הצמיחה האמיתי של עמנו. ועד אז, בין הצמיחה ההיסטורית של העם היהודי לבין ההתמודדות עם העמים הקיצוניים, מצוי בידנו מכשיר אחד בלבד — צה"ל.

מחיר הבטחון ומחיר המלחמה

המרכיב השלישי העם היהודי, אינגו שייך לשום איחוד גיאוגרפי וגם לא שייך לשום קהילה אידיאולוגית. הוא בודד מבחינת המקום, בודד מבחינת האמונה. הוא יחיד שמדבר בשפתו. צבאו הוא צבא עצמאי.

מה שיש לנו מן היום שקמה המדינה ועד היום הזה, אלה רק יהודים או ישראלים. לא כל הישראלים, אבל חלק מהם. לא כל היהודים, קומץ מהם. ישנה עויינות מפורשה כלפי ישראל בעולם, וישנה ידידות משתנה כלפיה. בין העויינות שקיימת ובין הידידות המשתנית עומד כוחנו הצבאי. על כן תפקידה השלישי של מערכת הבטחון הוא להבטיח קיום תוך עצמאות ובדידות בין־לאומית. ורק קיום הכח הזה מאפשר לנו להגיע כן הבדידות הזאת.

התנאים הללו: קיום בהיעדר שלום, בהיעדר שותפות ובהיעדר שוויון, קיומו בקלות יחסית, כאשר הישגיה הצבאיים ההסטוריים של ישראל באו לידי ביטוי בלתי רגיל, מצטיין מכל בחינה שהיא. אולם מתברר שניתן לקיימם גם בהיעדר הכרעות מהירות, בתנאים קשים למדי, כפי שהוכח במלחמת העצמאות ובמלחמת יום־הכיפורים. זה יותר קשה, אבל לא פחות מציאותי.

במשך 27 שנות המדינה, היו לנו מלחמות כמעט רצופות. במלחמות אלה נפלו עד היום 11,347 אנשים. באחוזים זה שליש אחוז מכלל תושבי המדינה. ברוסיה היו להם במאה הזאת שתי מלחמות, בהן נפלו 27 מיליון חיילים ואזרחים. זה 13 אחוז מכלל תושבי רוסיה כיום. בצרפת נפלו בשתי מלחמות העולם למעלה מ־2 מיליון אנשים, שהם כ־5 אחוזים מכלל מספר התושבים. באנגליה היו בשתי המלחמות מיליון ו־900 אלף קרבנות, שהם ארבעה וחצי אחוז מכלל התושבים. בעצם, המרחק בין מלחמת העולם הראשונה והשנייה הוא כמרחק שבין מלחמת העצמאות למלחמת יום־הכיפורים. זה מכאיב. שליש אחוז מכלל תושבי המדינה זה דבר לא מבוטל. אבל כי קשה במלחמות, מוכרח לצעיר הרב, לשלם מחיר. מוכרח גם לראות את זה בעיניים פקוחות.

אין ספק שאת מחיר הבטחון של ישראל ותוצאותיו צריך ללמוד ולמדוד לא רק לפי מחיר המלחמה ותוצאותיה; אלא לפי מאזני הבטחון שבין המלחמות. ישראל מוציאה 30 אחוז מכל ההכנסות על בטחונה לעומת 6.2 אחוזים מהתוצר העולמי שמוציאה ארצות הברית, 5 אחוזים שמוציאה אנגליה ו־3 אחוזים שמוציאה צרפת לבטחונה. אצלנו, לא זו בלבד שאנשים מקריבים את חייהם למען הבטחון, אלא גם מקריבים את זמנם. משך השירות הצבאי שלנו ארוך מאד. כל צעיר נתבע לתת שלוש שנים כשירות חובה וחלק גדול מן הצעירים מתגייסים לצבא הקבע. נוסף לכך נותן כל אזרח ישראלי עשרות ימי מילואים בשנה. המשק כולו חייב להיערך, מכל הבחינות, למקרה של עימות.

אף על פי כן, גם החיוב איננו מבוטל. לפעמים אני מהרהר, אם היינו מסוגלים להיות אומה בלי האתגר הבטחוני. איך היינו נראים כולנו ללא המאמץ הצבאי שהוטל עלינו ושעימו נאלצנו להתמודד.

צה"ל תרם כמעט באופן מכריע, ליצירת תחושה של איחוד לאומי, לתחיית מסורת של גבורה בהיסטוריה של עמנו. הוא שימש בית ספר מעולה לכל הדור הצעיר בנושא מולדת, שפה, אירגון, קיום טכנולוגיה ומדע. הוא תרם לפיתוח הארץ ויישובה. הוא העניק לה תשתית רצינית מסועפת שעשתה את ישראל לארץ מפותחת בגבולותיה, בחופיה ובשמיה. הוא תרם להקמת תעשיות מפותחות. הוא חייב את ישראל לעדכן את עצמה באתגר האחרון שישנו בהתפתחויות העולמיות. הוא עשה אותה לא רק למדינה במצור איזורי אלא למדינה בשורה הראשונה של המדינות המפותחות.

המסקנה הכפולה היא: שישראל צריכה לתכנן את בטחונה לא רק להצלחות מהירות ובהירות. היא חייבת להתכונן גם למבחנים קשים בתנאים קשים. ואילו הבטחון חייב לתכנן לא רק את מבחנו הצבאי, אלא גם את השפעתו על ההתפתחות האזרחית של המדינה. תורת הבטחון היום מוכרחה לטפל בעתיד ולא רק בעבר.

הסכנה הקרובה

אני רואה את התקופה של העשור הבא מתחלקת לשלושה חלקים:

● 1. תקופת החודשים הבאים כאשר יסתיים לחלוטין הסכם הפרדת הכוחות.

● 2. תקופת הביניים, תקופת 5—8 השנים הבאות, תקופת בנייה אצל הערבים אשר בה יבוא לידי ביטוי העושר הערבי החדש.

● 3. התקופה הרחוקה יותר כאשר כלי נשק לא־קונבנציונלים עלולים לתפוס את מקומם במזרח התיכון.

לגבי התקופה המיידית ניתן לומר שהשינוי הצפוי יהיה יותר ביעילות הציבות מאשר ביחסי הכוחות שלו. מה שיכול לגרום למלחמה, זו התחלת פעולה מלחמתית על ידי סוריה, תוך הצטרפות אפשרית של כבירים, ירדן והשתתפותם של צבאות ערב ומתנדבים ממדינות אחרות.

המדובר לא בשנים, אלא בחודשים, שבועות ואולי פחות. המצב מחייב את מערכת הבטחון להצדיק את המועד כשיקול ראשי בפעולה המרכזית שלנו. הוא תובע מאיתנו מאמצים שיתנו תוצאות תוך זמן קצוב.

המאמץ הפוליטי הראשון והעיקרי הוא לשמור על יחסי קירבה עם ארה"ב. זאת כדי לאזן אפשרות של התערבות סובייטית וכדי לאפשר הצטיידות ישראלית לפני ותוך כדי המערכה. כדי לשמור על יחסים קרובים עם ארה"ב אנחנו צריכים להשתדל שלא להעמיס עליה לא בתביעות ולא במועדים. אפשר להתווכח, מותר לבקש; אך אין להפריז.

המאמץ האסטרטגי הוא להמנע מליפול קרבן להפתעה ולהונאה. יש לקח אחד מהמלחמה האחרונה שהוא כבר מנושא וזהו הלקח של ההפתעה. כל פני המלחמה היו שונים אלמלא היינו מופתעים ואלמלא היו המצרים והסורים מצליחים להוליך את ישראל שולל בתחילת המלחמה. מבחינה אסטרטגית יש למנוע דבר זה. אנחנו מוכרחים להכניס בלב הערבים ספק לגבי אופציות ההפתעה וההונאה של ישראל, כי אין נשק־הפתעה חשוב יותר מאשר ההפתעה בשימוש בנשק.

תחרות ההתאוששות

אנחנו מוכרחים לשמור על צה"ל שיעשה עבודת צוות מיקודית שקטה. המאמץ אצלנו מתבטא בחישול הכח, הגברת מעוף המילואים כאשר כולם מצויידים בנשק. המאמץ מתבטא גם בביצור הגבולות ובשיפור התפרסותו של צה"ל מבחינת המיקום והתנאים. הוא מתבטא גם בהגברת קצב האימונים. החזרת הכשירות לנשק ולרכב ומאמץ רכש מזורז.

בתחרות של התאוששות לאחר המלחמה, הקיימת בינינו לבין מדינות ערב, הרי לפי מיטב הערכתי ידנו אינה על התחתונה. קצב ההתאוששות של צה"ל על מרכיביו הוא טוב יותר מאשר אצל הערבים. ואם לא נאפשר לערבים את יתרון ההפתעה ובהתחשב בעובדה שדברים יסודיים לא ניתן לשנות בפרק זמן של שנה־שנתיים, סבורני, שאנו מסוגלים להיות ערוכים לעימות הבא ביותר יתרונות וביותר כוחות מאשר היינו במלחמת יום כיפור. מטרת העימות, אם יבוא, תהיה לעמוד בו ולסיימו במהירות. המטרה הישראלית היא תגובה לסיבה הערבית. המטרה של הערבים היא להרע את מצבנו ומטרתנו אנו היא לשפר אותו. זו תהיה יותר התנגשות בין מתנות מאשר מלחמה על שטחים. המנצח במלחמה זו יזכה במצב חדש, יותר משהוא יזכה בשטחים חדשים.

לאחר שנעבור תקופה זו, שוב בהיעדר פתרון מדיני, תתייצב לפנינו בעיה חדשה: כיצד להתארגן אל מול כוח ערבי מתוגבר מאד. הערבים שואפים בעשור הבא להגיע לצבא שבין מיליון וחצי למיליון ושמונה מאות אלף חיילים, עם עשרת אלפים טנקים, חמשת אלפים מטוסים, עם מערך טילים ותותחים עשיר. מבחינתם הדבר אפשרי: יש להם כוח האדם, המשאבים הכספיים ומקורות האספקה החיצוניים.

כיצד לשמור על יחסי הכוחות

אם נרצה לשמור על יחסי הכוחות של אחד לשלושה — וזהו מינימום הכרחי — נהיה זקוקים להגדלה משמעותית של הכוחות המגויסים והמצויידים; לעשרות מיליארד דולר להוצאות רכש; לאספקה שוטפת של מטוסים, טנקים וטילים. לנו אין פוטנציאל מובן מאליו שממנו נוכל לשאוב את כל הצרכים הללו. ואם אין — צריך ליצור אותו. וכדי ליצור אותו עלינו לפעול בכיוונים הבאים:

● בתחום כוח האדם. צריך להגדיל את העליה ולהקטין את הירידה. אל לנו להתבייש ולהחזיר יהודים ארצה. נצטרך למצות יותר זמן, יותר אנשים לגיוס מתאים לצה"ל. ובתוך צה"ל נצטרך לנצל את כוח האדם העומד לרשותנו טוב יותר.

● בעידן של כלי נשק מתוחכמים עלינו לחפש שיטה לפיה יהיה זמן הקריאה למילואים בתקופת חירום קצר יותר.

● נצטרך לוותר על המותרות, לחלק את הנטל הכספי בצורה צודקת יותר, כדי לשמור על מערכת היחסים עם ארה"ב למען קבלת סיוע כספי וצבאי. יהיה עלינו לחפש מקורות יבוא נוספים בעולם המדינות שאינן שלמות עם עולם שהולך להיות פעם סובייטי ופעם אמריקני.

● נצטרך להוסיף לפתח את התעשיה הצבאית שלנו, כדי שנוכל לייצר מה שדרוש לנו.

● בתחום ההתבצרות נצטרך להקים עוד התנחלויות בארץ־ישראל. אינני נגד התנחלויות ונגד המתנחלים. אנחנו נגד צורת ההתנחלויות ולפעמים נגד מועדיהן. מדינת ישראל שואפת להקים התנחלויות חדשות בגבולות הארץ ובנקודות הרגישות שלה. עלינו להעמיק את מערכת הביצורים ולגוונם; לשכלל את מערכת הדרכים, הצינורות והכבלים של המדינה.

● בתחום ההתרעה עלינו לשכלל את הציוד האלקטרוני האווירי של ישראל. להקים מערכת תצפית צפופה יותר בגבולות ויעילה יותר בערים, נגד טילים. עלינו להקפיד על שמירת סודות, על משמעת בצה"ל ויותר מכל על המוראל הלאומי.

● אנחנו מוכרחים להעמיק את יחס העם לצבא ולקבוע סטנדרטים של פיקוד, לפיהם המפקד הטוב אינו זה הזוכה ליחס אהוד בעתונות, אלא ליחס של אמון בגייסות.

עלינו לראות באופק גם את התקופה השלישית, בה עלול להיכנס לאזור הנשק החדיש.

אמנם ישראל היא מדינה פגיעה מאד — ועלינו לחשוב לשמור על כושר הספיגה שלה גם במונחים גיאוגרפיים — אבל גם הערבים פגיעים ביותר. יתכן שעידן זה יהיה למעשה סוף פרק המלחמה ביחסי ישראל־ערב.

אף־על־פי שהתייחסתי לשלוש תקופות שונות, יש להן מכנה משותף אחד: כולן מתחילות היום. וכמו שיעדי הבטחון של ישראל ישארו קבועים, כן המאמץ לקיימם, המשתרע לתקופות שונות, מרוכז במערכת אחת — מוראלית, מחשבתית, תכנונית, כספית — ובנקודת מוצא אחת.

המערכת — היא מפקד צה"ל. נקודת המוצא היא עכשיו.

(על פי דברים בפגישה עם מפקדים בכירים בצה"ל. ההרצאה נערכה לפני ועידת ראבאט).

קנה דירתך בדירות גינדי

ראשון־לציון, רח' הרצל 59
רחובות, רח' הרצל 187
פתח־תקוה — רח' חיים עוזר 28

מבצע מיוחד לזוגות צעירים

ברחובות	בפתח־תקוה
3 חדרים החל מ־130,000.— ל"י	2 חדרים החל מ־120,000.— ל"י
3½ חדרים החל מ־165,000.— ל"י	3 חדרים החל מ־150,000.— ל"י
4 חדרים החל מ־180,000.— ל"י	

* תנאי תשלום נוחים * משכנתא לא צמודה
* מחיר קבוע לא משתנה.

مكان الأصل

משבצת

● המשבר השמיני

על שבעה משברים שהיו בחייו הפוליטיים כתב ריצ'ארד ניכסון לפני כניסתו לבית הלבן.

על שבעת המשברים הגבר בעצם בהגיעו לפיסגה של נשיא ארה"ב. תחת כעבטת המשבר השביעי, „משבר ואטרגייט" כרע ונפל. עליו לא כתב ניכסון, הוא נרשם כולו על סלילי ההקלטה של „הבית הלבן", עליו כתבו מיליוני מלים, ועד היום בעצם לא מוצה כל התגלותם.

עכשיו בא המשבר השמיני, החמור מכל, שבו נאבק הנשיא לשעבר בין החיים למוות, וברגע זה של אמת אתה מתמלא חמלה וצער על האיש המבריק העומד לסיים בצורה כזו דרך חיים סוערה.

הדאי שאצלנו הרבו לדבר על ניכסון הידיד, האיש שעזר לנו בעת מצוקה. אך מעטים מאתנו שמו אל לבם את העובדה, שדוקא בימי שלטונו האחרונים של ניכסון, בימי „ואטרגייט", כאשר חיפש עוגן הצלה בהצלחות בחוץ לצרות בבית, היתה מדיניותו מסוכנת ביותר לנו. לוא המשיך ניכסון בתפקידו היינו עומדים בפני סכנות חמורות ביותר של לחצים. חולשתו הפנימית הפכה למקור סכנה לישראל.

אף על פי כן, לאחר שפרש מתפקידו אין להתעלם מן המעשים הטובים שלו. בשיא שלטונו, ולמשברו השמיני והקשה — ברכת הגומלים טובה תהנה טובה.

● התקדים הצרפתי

אורחות הביקור של שר החוץ הצרפתי עם יאסר עראפאת לא היתה חסרת־תקדים.

ז'אן סובאניארג, הדיפלומאט המקצועי המבקר השבוע בישראל, היה קודם למינויו כשר חוץ, שגריר צרפת בגרמניה והוא ודאי יודע פרשיה אחרת של קשר צרפתי עם הטרור הערבי, הריהי פרשת קשרי השירותים החשאיים הצרפתיים עם האג' אמין אלחוסייני. הידוע לשמצה. כאשר נכנסו בעלות הברית לברלין, במקום שהמופתי הירושלמי מצא מחסה בימי מלחמת העולם, ברח הג' אמין משום־מה דוקא לידי הצרפתים. הם העבירוהו לסביבת פאריס, שיכנו אותו בוילה נאה. הם לא העבירו אותו לדין על השתתפותו על פשעי המלחמה, אלא „שמרו" עליו וביום בהיר אחד הוא הופיע שוב במזרח התיכון ונתקבל בכבוד רב ע"י שליטי ערב.

פרשיה מחורה זו עדיין לא נחקרה דיה, אם כי הכל היו בטוחים שבדרך זו ביקשו הצרפתים לרכוש מעמד בעולם הערבי בסוריה, לבנון ומדינות המגרב, שהיו עדיין בתחום השפעתה.

מחווה זו לא סייעה לצרפת להחזיק בסוריה ולבנון ובבוא היום גם לא באלג'יריה, מארוקו ותוניסיה.

כאשר מת הקיץ האג' אמין, הלך אחר ארונו בהלויה בביירות — יאסר עראפאת.

חודשים אחדים לאחר מכן בא שר החוץ הצרפתי לביירות ללחוץ את ידו של יאסר עראפאת.

● החדשות שלא דובר עליהן

היו השבוע, חדשות, שלא דובר עליהן.

לא דיברו, משום שהן לא אירעו, משום שנמנעו. אנו, בצורף, התרגשנו בגלל רימון בידו של בעל־מחאה בנתניה, או בשל לבנת־חבלה ליד דלת ביתה של עתונאית בתל־אביב.

המאורעות הגדולים, שהכינו לנו גיבורי רבאט לשבוע זה, נמנעו.

כאשר קורה הקר, אנו רוטנים ומאשימים. אך כאשר נמנעים אסונות, אנו שוכחים להודות ולברך את מי שעושים עבודתם בשקט, בלא רעש ובלא פרסומת.

● בעבור שלושים שנה

ועידת רבאט החליטה השבוע על תכנית חימוש לערבים בסך 2.5 מיליארדים דולאר, שבחלקה הגדול תמומן בידי סעודיה.

היום, במלאות מאה שנה להולדתו של חיים ויצמן, נזכרתי באינטריגה של סנט־ג'ון פילבי, הסוכן הבריטי, ידידו של אבן סעוד, שביקש בימי מלחמת העולם־השניה לשדל את ויצמן, שהיהודים יגייסו למען סעודיה מלווה של 50 מיליון דולאר, כדי שיסכים אבן־סעוד לעלית יהודים לארץ ישראל.

אז חשבו, שהיהודים העשירים יכולים לסייע לסעודיה. כיום, מקץ שלושים שנה, מפזרת סעודיה מיליארדים למלחמה בישראל.

● תכנית החומש

הניתוח הפלאסטי, שביצע השבוע יצחק רבין בממשלתו, לא גרם התרגשויות רבות בציבור.

הציבור הרחב התעניין יותר בצעדים, שתעשה הממשלה להבראת המשק, למניעת התמוטטות כלכלית, ולאו דוקא במספר הידיים שיצביעו בכנסת למען הממשלה. ודוקא בנקודה זו צפויה אכזבה לציבור.

בראשית השבוע שמענו על קיצוצים בתקציבי השירותים החיוניים — ולמחרת שמענו על תכנית־חומש לשיכון בהשקעות עשרות מיליארדים. ודאי, אנו זקוקים לשיכונים, לקליטת־עליה ולזוגות צעירים, ולפינוי משכנות העוני. אך כלום תואמת תכנית זו את תכנית הקיצוצים בשירותים הסוציאליים?

כשמתכננים תכנית־חומש, צריך גם לדעת מה יהיה בעוד חמישה ימים, בעוד חמישה שבועות, ובעוד חמישה חודשים.

לנו לא היתה הרגשה כזאת: לאחר שהביא שר־השיכון את תכניתו לממשלה והיא זכתה לפרסום נרחב, הסכימו שרי הממשלה לדחות את הדיון בה עד לאחר זמן.

אם כך, אפשר היה לדחות גם את פרסומה המוקדם, פרסום בטרם־עת.

● אסור...

סיפרה השבוע גולדה מאיר במסיבה בתל־אביב.

צייר דגול (קוקושקה) הביא לה את ציור דיוקנה. תוך שהיא מסתכלת בציורו של הצייר הקשיש, ורוצה להעיר את הערותיה, נאנח הצייר ואמר: „אסור להשאיר את הנהגת העולם בידי צעירים".

● היהודים הללו...

בתקופת לימודי על הר־הצופים הכרתי סטודנט אחד בשם לוקאש הירשוביץ.

לימים, נודע לי כי הוא ירד לפולניה ונהיה לפרופסור להיסטוריה. ואף פירסם ספר בשם „הערבים והרייך השלישי". ספרית הפועלים בישראל אף פירסמה את הספר ממקורו הפולני.

כאשר בשנות הששים המאוחרות גורשו הפרופיסורים היהודיים מפולין נודע לי, כי פרופ' הירשוביץ נאלץ אף הוא לקחת מקל נדודים לידיו, אך הוא לא חזר לישראל הוא נדד ללונדון, סיפרו לי, כי הסיבה נעוצה בעובדה, שרעייתו מאריה, סוציולוגית מפורסמת אינה מבנות־ברית.

השבוע נפל לידי גליון אוקטובר של כתב העת הפולני „קולטורה" היוצא לאור בפאריס. כשנתקלתי בו במאמר של מאריה הירשוביץ קראתיו. וכה מתברר לי, כי בכתב עת היוצא לאור בוארשה בשם „גה אנטניה" פירסם סופר פולני בשם סטפאן קיסילבסקי מאמר, שבו הוא מוכיח שפולניה היא ארץ קומוניסטית בלי מארקסיסטים, בלי אידיאולוגים קומוניסטים משום שהיהודים נושאי דגל המארקסיזם סולקו מעמדת המפתח.

וכך כתב בוארשה בקיץ 1974 סופר פולני:

„...הנה אחרי המלחמה הופיעה בוארשה החרבה קבוצת „יורשי" המפלגה הקומוניסטית הפולנית, אשר התחילו בעבודת שתילה של צמחי המארכסיזם ה„אינטרנאציונאליסטי" הצרוף על הקרקע הפולנית הקשה. אבל אנשים אלה תפסו לא רק את הקתדרות של המארכסיזם הפילוסופי באוניברסיטאות: מתוך נאמנות לעקרון הדיאלקטי של שילוב ההלכה עם המעשה הפכו לראשי המשטרה החשאית, הצנזורה, התביעה הכללית ומערכת המשפטים, ולא נעדרו גם בצמרת השלטון בדמויותיהם של ברמן, מינץ וזמבורסקי. הם היו סבורים, כי נושאת אותם רוח ההיסטוריה, ולא ראו את הסכנה הכפולה המאיימת עליהם: שהרי מצד אחד עוררו אנטישמיות חברתית, הפעם אנטישמיות לאומית־רעיונית. ואילו מצד שני נחרץ כבר מראש גורלם בברית המועצות".

ועם הערכה זו על היהודים מתווכחת המדענית הפולניה. הנשואה ליהודי. בעתון של מהגרים פולנים בפאריס.

גם זה גורל יהודי.

● אמת מתל־אביב

„שקיעתה של עיר משגשגת בנגב" — זוהי הכותרת של כתבה נרחבה בעתון אמריקני, מן החשובים בעולם.

התעניינתי וקראתי ונתברר לי שבסך הכל מדובר על העיירה מצפה־רמון, שעליה כתבו אצלנו רבות, שככל הידוע לא היתה משגשגת, לא היתה „בום טאון", אך בימים אלה של תיאורי שקיעה בישראל היא מוסיפה נופך, כמצוק של צער ודכאון ליהודים שקוראים על כך באמריקה.

והנו כנראה הסגנון החדש של תיאורים מישראל.

הנה מונחת לפנינו כתבה של סוכנות ידיעות מפורסמת המטלגרפת מתל־אביב בזו הלשון: „החברה המטלגרפת הגדולה בישראל „מד" מתכוונת לייבא 35 משפחות של יהודים שחורים מאתיופיה בשבועות הקרובים".

כאילו המדובר בייבוא פועלים מאפריקה, ולא בעלייתם של יהודים פלשים.

ושתי הכתבות יצאו מתל־אביב.

מעיין

„פליטת הפה" של הנשיא פורד

אמירתו של נשיא ארה"ב כי חייב לבוא המשך בשיחות „בין ישראל לבין ירדן או אש"ף" עוררה תדהמה בירושלים והשאלה נדונה בפגישות עם שגריר ארה"ב בישראל ועם ג'וזף סיסקו בוושינגטון ● בהתיחסו לתוצאות ועידת רבאט, טען השגריר קיטינג: „אתם רואים, אמרנו לכם..." ● שר החוץ אלון הדגיש בפניו כי ישראל לא תנהל מו"מ עם אש"ף ולא תנהל מו"מ עם ירדן על נסיגה משטחים, על מנת שזו תעביר אותם לאש"ף ● בירושלים חוששים כי חוסיין עלול להיתפס ל„אופציה הצבאית" ● בהכניסו את המפד"ל לממשלה ביקש ראש הממשלה רבין להרחיב את בסיסה ולמנוע לחצים להקמת ממשלת ליכוד לאומי

מאת יוסף חריף

אם לא היה די במבוכה ש־יצרה ועידת הפיסגה הער־בית ברבאט, הן במה ש־נאמר בה בגלוי והן במה שעדיין נשאר חסוי, באה אמירה מקרית ומפתיעה מפי נשיא אר־ה"ב, ג'רלד פורד, והוסיפה מבוכה על מבוכה: „חייב להיות המשך בשיחות בין ישראל לבין מצרים; בין ישראל לבין ירדן או אש"ף ובין ישראל לבין סוריה..."

בין ישראל לבין ירדן או אש"ף?!

ההדהמה בירושלים היתה גדולה. כלום פירוש הדבר שאהה בין ההערכות המתהד־בות לדעת נשיא ארה"ב מוועידת־רבאט (הדברים נאמרו במסיבת עתונאים בפרק שהוקדש לדיוני הפיסגה הערבית במרוקו) הוא שלפני ישראל עומדת כיום הברירה בין שתי אפשרויות — מו"מ עם ירדן או עם אש"ף?

הפגישה שנתקיימה השבוע בין שגריר ארה"ב בישראל, קנת קיטינג, לבין שר־החוץ, יגאל אלון, לא סיפקה לממשלת ישר־אל תשובה ברורה. אותה שעה נתקיימה בוושינגטון פגישה בין שגריר ישראל לבין סגן־שר החוץ האמריקני, ג'וזף סיסקו. ה־שגריר, שנוסח דברי של הנשיא, כפי ש־הופיעו בתמליל של מסיבת־העתונאים היה לפניו, השיב על אמירה משונה זו. לזכות השגריר יאמר, כי בטרם קיבל הנחיות מי־רושלים עמד בעצמו על ההתבטאות החמו־רה של פורד והוא ביקש מסיסקו הבהרה — האם זו פליטת־פה או רמז למגמה חדשה?

ככל הידוע התקשר סיסקו עם הבית־הלבן ומסר על „התגובה" הישראלית. שקמה ב־עקבות דברי הנשיא. סוף־דבר, הובטח לישר־אל בו בערב כי תוך 24 שעות תבוא הב־הרה, הן מצד הבית־הלבן והן מצד מחלקת המדינה, שבמקרה "שהמצב כי דבר לא נשת־נה בעמדת ארה"ב בסוגיה זו.

יש לשער, כי הבהרה נוצלה כדי לקחת דברים עם שר־החוץ האמריקני, ד"ר הנרי קיסינג'ר, שהיה בדרכו מניו־דלהי לבנגלה דש. יצויין, כי עוד בכפל בסוד־החוץ ה־אמריקני בפרשת ההתבטאות של הנשיא, יצא קיסינג'ר בהכרזה משלו בניו־דלהי כי הדרך היעילה ביותר לטפל בבעייה הפלש־תינית היא באמצעות משא־ומתן עם ירדן. אבל לא היה בהכרזה זו כדי להרגיע את ירושלים, שהחשד כי דברי פורד אינם פרי המקרה הוסיף לכרסם.

■ סתירות והתחמקויות

אגב, אין זה מקרה ראשון, שבסוגיה עדי־נה זו נדרשה וושינגטון להבהיר התבט־אויות מתורות מפי אישי ממשל מוסמכים. מקרה אחר, שהיה קשור בג'וזף סיסקו עצ־מו, הופעם במיקרין, אירע לפני חודשים בספר. בראיון לטלוויזיה בארה"ב שהולכו נגע גם הוא לשאלה הפלשתינית נשאל סיסקו ב־5 ביוני 1974 לגבי הסיכויים למציאת הסדר בסוגיה ההיכון הילובם של הפלשתי־נים בועידת־ז'נווה, הוא השיב: „אנו (ארה"ב) לא קבענו עמדה סופית לגבי נוכחותה של משלחת פלשתינית (בועידת־ז'נווה) באשר זהו ענין שצריכות מדי הפ־לשתיניים צריכות להחליט עליו".

ישראל ראתה בכך סטייה המורה בעמדתה של ארה"ב. יתירה מזו, קביעה זו של סגן־שר החוץ האמריקני עמדה בסתירה גלויה להבטחה בכתב שנתן נשיא ארה"ב לשעבר, ריצ'רד ניכסון, לראש הממשלה לשעבר, גולדה מאיר, (באיגרת מיום 18.12.73) ואשר בה סוכמה ההבנה עם ישראל, שהזמנתם של „משתתפים אחרים" (קרי: פלשתינים) לי־ועידת־ז'נווה לא תוכל להיעשות, אלא בהס־כמת כל המשתתפים הראשונים. ישראל ביק־שה אז מוושינגטון הבהרה לגבי ההתבטאותו של סגן־שר החוץ האמריקני. תשובתו של סיסקו היתה, כי היה זה פשוט מעשה „שי־כחה" מצדו והוא ביקש לתקן את הדבר בהזדמנות ראשונה.

למחרת — ב־6 ביוני — נתקיימה ב־וושינגטון מסיבת־עתונאים עם ד"ר קיסינ־ג'ר. אין לדעת אם ל„הזדמנות" זו נתכוון סיסקו ואם השאלה באותו נושא היתה מוז־מנת, מכל מקום כאשר נשאל שר־החוץ בדבר האפשרות של משלחת נפרדת של הפלשתינאים בז'נווה, השיב: „לא הגענו לפי שעה לנושא הפלשתיני. עמדתנו הנוכ־חית היא שהמשלחות בועידת־ז'נווה נקבעו בפתיחת הועידה"...

אין לומר, כי זוהי תשובה חותכת, שיש בה כדי לספק את ישראל, אבל הממשלה עברה לסדר־היום, אם כי מתוך מעקב אחר כל מה שנאמר על־ידי אישי מדינה מוס־מכים בוושינגטון בשאלת הייצוג הפלשתיני, נתברר כי הדברים רצופים סתירות ובולטת בהם ההתחמקות מדעה.

■ השדר של אלון

דומה, כי גם לאחר ההבהרה האמריקנית לדברי הנשיא פורד השבוע (מו"מ עם ירדן — או אש"ף) לא יתפזרו החשדות בישראל. תוך כדי הערכת הדיונים בועידת־הפיסגה ברבאט (ובירושלים נעשו בהלך הועידה הערכות יומיות ולעתים אף פעמיים ושלש פעמים ביום!) זרק מאן־דהוא בסדור הס־חוץ: עכשיו יבואו האמריקנים ויאמרו לנו: אמרנו לכם ללכת לשיחות עם ירדן, שאם לא כן תגרמו לעלייה כוחו של אש"ף!

הנבואה נתקיימה. בפגישה, שהיתה לשג־ריר ארה"ב בישראל (ביוזמתו) עם יגאל אלון, אכן השמיע קיטינג בשם וושינגטון את הטענה (בהתייחסו לתוצאות ועידת־רבאט): הנה אתם רואים... אמרנו לכם!...

ד"ר קיסינג'ר עצמו אמר בנמל התעופה בדקא כי הוא זקוק ל־12 שעות כדי ללמוד את תוצאות ועידת־רבאט, כך שברגע זה אין כאן לאיש מושג כיצד יתפתחו עתה הדברים ואילו הצעות יביא עמו עם שובו לאזור בשבוע הבא. אך כדי שידע ד"ר קיסינג'ר עוד לפני שהוא בא לכאן מה חו־שבת כיום ישראל על האפשרות של שיחות עם ירדן, דאג שר־החוץ, יגאל אלון — דווקא הוא, שידוע היה כל העת כתומך ה־שיחות עם ירדן בניגוד לראש הממשלה, יצחק רבין, שעמד על כך שהשלב הבא יתנהל תחילה עם מצרים — להעביר לידי־עתו באמצעות שגריר בישראל, קנת קי־טינג, כי ישראל לא תהיה מוכנה לנהל משא־ומתן עם ירדן על מנת שזו תעביר את השטחים לאש"ף!...

האמנם נתייאשה ישראל מכל אפשרות להגיע לכלל הסדר עם ירדן לאור תוצאות ועידת־רבאט?

ה„שדר" האמור, שהעביר מר אלון לקי־סינג'ר, באמצעות שגריר ארה"ב בישראל, הוא רב־משמעות. הוא אומר למעשה לפחות זאת, שצד אשר לא יתבהר מעמדה של ירדן אין כל הגיון לשאת־ולתת על הסדר. סביר להניח כי ד"ר קיסינג'ר לא נתייאש מירדן כפרטנר במשא־ומתן עם ישראל, „ב־שלב מתאים", ולו גם משום הסיעון הידוע שחוסיין הוכיח בספטמבר 1970, כי הוא יודע להשליט סדר בממלכתו אם הוא רוצה בכך. האם ועידת־רבאט, אשר התייצבה מאחורי אש"ף ופנתה עורף לירדן עלולה להוביל לערעור ממלכתו של חוסיין?

הכל נזהרים מלפסוק הלכה בענין זה, שכן איך אמר פעם אבא אבן: ירדן, היא המשטר הזמני הקבוע ביותר וחוסיין, שבכל שנות מלכותו הארוכות אמרו עליו שכסאו מעורער וכבו ליפול בילה כבר הרבה משטרים יציבים של סביבו!...

אבל ספק אם בעת הקרובה תוכל ישראל לשאת־ולתת אתו. אם כי עוד השבוע, כ־אשר ביקש ראש הממשלה לשכנע את אנ־שי מפ"ם לבל יתנגדו לצירופה של מפד"ל לממשלה הסביר — כך על כל פנים הבינו אנשי־שיחו — כי הוא זקוק לאנשי מפד"ל בפנים הממשלה כדי שיוכל בשקט לנהל משא־ומתן גם עם ירדן עד לרגע שבו תהיה הממשלה קרובה להסכם — ואז תלך לבחירות. אף שלדברי ראש הממשלה הב־טו ראשי המפד"ל בחשבון שהממשלה תנהל מו"מ על הסדר עם ירדן — וכשמדובר על „הסדר" מובאת בחשבון גם אפשרות של נסיגה ביהודה ושומרון — אין להניח, כי הממשלה תהיה נכונה להיכנס בעיניים פקו־חות לשיחות עם חוסיין, שכמותן כהרפתקה מסוכנת.

השגריר קנת קיטינג
„אמרנו לכם!"

■ קיסינג'ר לא נתייאש

מה אם כן האפשרויות העומדות כיום לפני ד"ר קיסינג'ר?

ראשית, יש לקבוע, כי בניגוד לאישים שונים בממשל הישראלי הסבורים, שבעק־בות ועידת־רבאט „אין כיום הרבה מה לי־עשות", לא נתייאש שר־החוץ האמריקני מאפשרות של עשייה. העובדה שלמרות רבאט בכוונתו לבוא מעידה כי לד"ר קי־סינג'ר לא אבדה התקווה. נזכור, כי לפני הועידה אמר, כי אם ישתבש שועידת רבאט תחסל את סיכויי ההסדרים באזור — לא יבוא. ייתכן, שבאמירה זו לא נתכוון, אלא לאיים על המתונים שבועידה (על הקיצו־נים אין לו השפעה) כדי שלא יתנו ידם להחלטות קיצוניות מדי, אבל מתוך המגעים האחרונים עם וושינגטון מסתבר, כי למרות העובדה שהחלטות רבאט אף קיצוניות מ־אלו של ועידת־אלג'יר, סבורה ארה"ב, ש־אין צורך להתרגש יותר מדי מן ההלל של רבאט. אמת, ההתפתחויות אינן נוחות אבל יש לזכור, כי ועידת חארטום היתה גם כן קיצונית, שהרי החליטה לא שלום ולא הכ־רה ולא משא־ומתן עם ישראל — ואף־על־פי־כן נוהל משא־ומתן ומצרים וירדן קיבלו יוזמה מדינית אמריקנית, שדיברה בפירוש על כינון שלום.

התוכל ישראל לבוא לקראת קיסינג'ר, כפי שעשתה בעבר כאשר ביקש לשכנע — ול־רגעים בטון מאיים — שאם לא תלך ישראל לפשרה, מזומנת לה מלחמה, וספק אם ארה"ב תוכל לעמוד לידה כבימי מלחמת יום־הכפורים?

■ שני לאוים של ישראל

בשלב זה טוענים מתוך המדיניות ביש־ראל, כי ממשלת ישראל לא תוותר על שניים מן התנאים, שעליהם כבר יודע קי־סינג'ר: האחד — וזה הובהר לו בעת ביקורו האחרון בצורה שאינה משתמעת לשתי פנים — שלא ינוהל בשום פנים משא־ומתן עם אש"ף; והשני — לא תהיה נסיגה ישראלית במסגרת הסדר־ביניים בלא תמורה מדינית, שמשמעה התחייבות ל„אי־לוחמה" (אף כי, כפי שהובהר בממשלה על־ידי יודעי משפט, משמעותו של המושג הזה אינה ברורה כל צורכה).

אם עמדה זו היתה איתנה לפני רבאט — על אחת כמה וכמה עכשיו, אחרי רבאט.

כיצד נראות תוצאות ועידת הפיסגה ה־ערבית בעינים ישראליות?

בולטת בראש ובראשונה הגדרת המטרה של אש"ף. לעומת הניסוח הכללי, אם גם לא מופשט, של החלטות ועידת אלג'יר מנובמבר אשתקד, מצטיין הניסוח של רבאט במעשיות יתר.

הנה דוגמה אופיינית מבחינת הגדרת ה־מטרה המרכזית. בועידת אלג'יר דובר בהח־לטות על „דבקות בהחזרת הזכויות הלאו־מיות של העם הפלשתיני, בהתאם למה שיחליט „הארגון לשחרור פלשתין", בהיותו הנציג היחידי של העם הפלשתיני". ואילו בהחלטות רבאט נאמר, כי „הועידה חוזרת ומאשרת את זכות העם הפלשתיני לשוב למולדתו ולהגדיר את עצמו הגדרה עצמית ואת זכותו של העם הפלשתיני לכונן אפילו כך הדבר, ברור שישראל אינה יכולה סמכות לאומית עצמאית בהנ־הגת הארגון לשחרור פלשתין כנציג יחיד ולגיטימי של העם הפלשתיני בכל שטח פלשתיני משוחרר".

על רקע זה מעוררת, כמובן, ענין מיוחד עמדתה של ירדן. בעוד אשר בועידת אלג'יר הסתייגה ירדן מן הסעיף שבו דובר על הענקת הייצוג הבלעדי בענין הפלשתינים לאש"ף, הנה עכשיו, לאחר האיומים הסמו־יים הגלויים למחצה, שחוסיין עלול לפרוש כליל מן הסיכומים, עשה חוסיין תפנית חמורה והכריז, אם גם בנאום נכאים, כי יעזור ויתמוך וישתף פעולה עם ארגון השחרור הפלשתיני ועל פי הודעתו הוא מקבל את דינה של ועידת רבאט וזאת לאחר שאנואר סאדאת מכריז, כי „בפיסגה קמה מדינה פלשתינית. זו עובדה מוג־מרת".

להתפתחות זו נודעת משמעות מיוחדת אם נביא בחשבון, כי אש"ף ספק ועידה גם לזכות הייצוג לפלשתינים אשר בגדה המזרחית, משמע, אחרי שנתברר, כי חוסיין לא מימש את איומיו נוצר לכאורה מצב חדש: אש"ף — או ירדן. מבחינה בינלאומית אי אפשר, כבדומה, שהתפתחות זו תעבור בלא רישום על העולם החפשי, לרבות ארה"ב, כשהעולם הערבי הוסיף, ב„מפגן הכח" שלו ברבאט (בעיקר ביכולתו לעשות שימוש בנשק הנפט) תנופה חדשה לאש"ף, שנהנה באחרונה מתמיכה גדולה בזירה הבינלאומית.

■ מאבק על הגדה המזרחית

מפלתו של חוסיין אינה מצטמצמת רק בשאלת הבעלות על הגדה המערבית שה־פיסגה ברבאט אילצה אותו לוותר עליה. למעשה הוא נקלע עתה למאבק על הגדה המזרחית. על כל פנים אין זה בחזקת „מובן מאליו", שהוא יוכל להחזיק לאורך ימים מעמד בשטחים שהם כיום בידיו. בנסיבות אלה אין זה סביר להניח כי חוסיין יוכל להיכנס למשא ומתן עם ישראל על אפם וחמתם של שאר מדינות ערב. הענקת מעמד לירדן בחזית העימות ללוחמה מדינית וצבאית עם ישראל (והחזית תהא מורכבת מעתה ממצרים, סוריה, ירדן ואש"ף) כובלת את ידיו.

אמנם שילובה של ירדן בחזית העימות נועד בעיקרו למקרה שתפרוץ מלחמה כל ערבית נגד ישראל, אבל ההשתייכות למש־פחת העימות מחייבת במילא „תאום" לא רק במישור הצבאי. לכאורה התאום הכולל, המתחייב גם במפורש מהחלטות הפיסגה ברבאט, יכול להקשות על מצרים אם תחליט על הליכה להסדר נפרד עם ישראל, אבל לא הרי סאדאת כהרי חוסיין, כה גם שסאדאת אינו רואה את הסדר הביניים הבא עם ישראל כהסדר בעל אופי מדיני, כפי שתובעת ישראל, אלא כ„הזזה קדימה" בל־בד, שתכליתה להוציא עוד שטחים מידי ישראל בתהליך של שחרור כל השטחים ומתוך הצהרה מפורשת, כי לא ייכון שלום עם ישראל עד להשגת מטרה זו ועד להחזרת זכויותיו של העם הפלשתיני.

בתנאים אלה נחשפה לכיצה האופציה המדינית של ירדן וחוסיין עלול כיום להיתפס יותר מאשר אי־פעם בעבר למחשבות של השגת מאחז ממשי, פיסי, בגדה המע־רבית בכח, תוך הזדקקות לאופציה הצבאית. מכאן הדיבורים בישראל על האפשרות של מלחמה קרובה. כי חוסיין, כך מעריכים, יהיה מסוגל ביותר קלות להיגרר אחרי המג־מות הצבאיות של סוריה מתוך תקווה, שב־מקרה של מלחמה יצליח לנגוס מדהו מן הגדה המערבית.

ההזדקקות לאופציה צבאית יכולה להיות מעשית ואף מהירה יותר מכפי ששערו תחילה על רקע העובדה, שבמציאות החדשה ההולכת ומתהווה, אין רואים בישראל כרגע בחוסיין פרטנר רצוי למשא ומתן. הן כפי שנתברר לא רק משה דיין רואה כיום בחוסיין „סוכן קרקעות", שבאמצעותו מבקשות מדינות ערב להוציא שטחים מידי ישראל על מנת להעבירם לאש"ף, אלא גם יגאל אלון, מליץ היושר של הסדר עם ירדן, אשר ראה להזהיר את וושינגטון בימים האחרונים מפני האש־ליה שישראל תהיה נכונה להיכנס למו"מ עם ירדן, כאשר קיימת הסכנה, שכל ויתור טריטוריאלי שישראל תהיה מוכנה לו — יהיה בעצם ויתור לטובת אש"ף.

אפשר שחוסיין הסכים על כורחו „להקרבה" לאש"ף מפני שהניח, כי ישראל לא תניח לאש"ף לזכות ביתרון כלשהו בשטח, אבל לראות כיום בחוסיין פרטנר למשא ומתן. הכרזתו החוזרת של ראש הממשלה מעל במת הכנסת השבוע, כי ישראל לא תשב בשום פנים עם אש"ף נועדה, כנראה, לאותת לד"ר קיסינג'ר לפני צאתו לכאן, כי על הסדרים בחזית המזרחית אין כרגע מה לדבר. (תכניתו המקורית של קיסינג'ר היתה להת־חיל במו"מ עם מצרים ובמקביל, או כעבור זמן מה, להתחיל בשיחות גם עם ירדן אפילו יתנהלו אלה על „אש קטנה" בלבד).

קיסינג'ר, שמן הסתם כבר קלט את האי־תות, יבקש, ככל המשוער, לנצל את המצב כדי לעודד משא ומתן מואץ עם מצרים. הוא עתיד לטעון, כי הפעם אף יותר מאשר קודם לכן מוכרחים להתחיל בתהליך כזה במהירות. הוא „יסכים" עם ישראל שירדן אינה באה בחשבון כרגע למשא ומתן. הוא „יבין" לעמדת ישראל בענין אש"ף, אם כי ברור שלמרות ההבהרה שבאה מוושינגטון בעקבות „פליטת הפה" של הנשיא פורד, כי לא חל כל שינוי בעמדתה — עתידה ישראל עוד לשמוע בבוא העת מפי וושינג־טון עצות טובות בשם „הריאלפוליטיק" שיש טעם לנסות ולחשוב על הידברות גם עם אש"ף, מכל מקום בשלב זה לא ינסה כנראה קיסינג'ר ללחוץ על ישראל, אך אין ספק, שיבקש לנצל את המצב כדי להמריץ את ישראל להיכנס במהירות למו"מ עם מצרים, שאם לא כן עלול להיווצר „חלל מדיני מסוכן" שיוביל למלחמה, מה גם שבוועי־דת רבאט דובר כה רבות על הקמת פיקוד ערבי משותף של מדינות העימות.

יהא זה מבחן רציני לכושר עמידתה של הממשלה, שהרי „תחושת הבהילות", ששר החוץ האמריקני יבקש להנחיל לצוות השרים הישראלי שיקיים עמו את השיחות, תהיה מיועדת בעיקר להשפיע על ישראל לרכך את תנאיה להסדר ביניים. זה אומר, לא להתנות את ההסדר הבא בקבלת התחייבות מצרית לאי לוחמה תמורת נסיגה ישראלית בסיני, אלא להתרכז בעיקר בהשגת הישגים מעשיים בשטח.

■ „השיטה" שוב לא תפעל

ספק אם הממשלה תוכל ללכת בדרך זו ולו מן הטעם הפשוט, שאם על ידי מלחמה אפשר להשפיע על ישראל לוותר על עמדו־תיה היסודיות, מה סיכוי יש בכלל שמצרים תהיה מוכנה פעם לתמורה מדינית. בירושלים מדברים על הסדר ביניים, שיש עמו נסיגה, תמורת אי־לוחמה כעל „קו אחרון" של המדיניות הישראלית. ביקורו של ד"ר קיסינג'ר יהיה, איפוא, מבחן לאמינותה של ממשלת ישראל בשאלה היסו־דית ביותר. דומה, כי מבחינה זו היקשתה רבאט על ד"ר קיסינג'ר. כי השאלה המת־עוררת לאור החלטות רבאט אינה רק עם איזו ירדן צריכה ישראל לנהל משא ומתן. בעצם שאלה זו נוגעת גם למצרים — עם איזו מצרים תנהל ישראל משא ומתן: עם מצרים כפי שקיסינג'ר תאר אותה לאחר כל מסע לקהיר (אם כי לאחר ביקורו האחרון במצרים היה קיסינג'ר פחות אופטימי לגבי מעמדו של סאדאת), או — עם מצרים כפי שנשתקפה בועידת רבאט?

השיטה שהיתה אופיינית למהלכיו של ד"ר קיסינג'ר ללחוץ על ישראל ללכת לוויתורים מפני שאחרת מזומנת לה מלחמה — שיטה אשר פעלה לא אחת כרצונו של שר החוץ האמריקאי — אפשר שתופעל גם עכשיו, אבל אין זו ודאות שהפעם תשפיע באותה מידה של הצלחה. כי בעבר לא היתה זו סתם כניעה ישראלית לאיום מצד וושינגטון, אלא הכרה של גורמי הבטחון בישראל, כי הסכמי ההפרדה רצויים וחיוניים גם לישראל. לא כן עתה. דומה כי „מבחינה נפשית" מביאה ישראל בחשבון את המלחמה כאפשרות סבי־רה לא פחות ואולי אף יותר מן הסיכוי להגיע להסדר שלום חלקי.

זו הסיבה, שכה רבים מבין אנשי הצמרת המדינית מדברים כיום על „ימים קשים" הבאים עלינו. זו הסיבה, שאישים אשר תמול שלשום התנגדו להקמת ממשלת חירום לאו־מית מוכנים כיום לשנות את דעתם. ידוע הדבר, כי לראשי מפלגת העבודה, ואין צריך לומר מפ"ם, לא השלימו גם עתה עם הרעיון. נראה, כי הלהיטות של ראש הממשלה והאישים אחרים בצמרת להכניס את המפד"ל לממשלה לא נבעה רק מהרצון לחסום את הדרך בפני משה דיין ולבודדו עד כדי דעיכת השפעתו על חבריו ברפ"י — והתכרסמות מעמדו הציבורי באופן שב־עתיד לא יוכל עוד לגרום צרות למפלגת העבודה. צירופה של המפד"ל נבע גם מן הרצון ליצור כעין „ממשלת ליכוד" זוטא — של מירב הכוחות הקונסטרוקטיביים, כבי־טויו של ראש הממשלה, שכה הסעיר השבוע את הליכוד בכנסת. „מירב" — אבל לא את כל הכוחות. ראשי מפלגת העבודה הבינו כי בתקופת חירום, כשמצב המשק נמצא בשפל ובקרב חברי הממשלה מדברים על האפשרות של הנהגת משטר צנע, כש־סכנת המלחמה מרחפת על המדינה — אי אפשר לנהל את עניני המדינה עם קואליציה הנשענת על 61 קולות, כשגם אלה אינם תמיד בטוחים. מכאן הצורך להרחיב את הבסיס הקואליציוני. אבל מכאן ועד לממשלת חרום לאומית — לא.

■ „רבין איננו אשכול"

ואם תקרה מלחמה?

רבים יתמהו אולי לשמוע, שגם במקרה כזה אין ההתלהבות לממשלת חירום רבה. איך זרק אחד: „זה לא ימי 1967, שצריך את דיין ואת בגין. רבין איננו לוי אשכול. הוא לא זקוק ל„אנשי בטחון". הוא יכול להסתדר בעצמו...".

יש אף מי שסבור כי מלחמה רק עלולה לחשל את יצחק רבין כמנהיג לאומי, שטוב לא יהיו עליו עוררין ואם יצא כמנצח — מובטח שלטונו לאורך ימים.

זה אולי מדכא לשמוע, כי גם בימים נוראים אלה כשהחרב מונחת על הצוואר, יש מי שעורך את החשבונות הקטנים הללו, אבל זו עובדה.

אמת, כניסתה של המפד"ל לממשלה צמ־צמה, אם לא ביטלה לאורך זמן את סיכוייו של משה דיין לשוב לשלטון. היא גם נטלה אולי מן הדחיפות לכונן ממשלת חרום לאו־מית, בהשתתפות הליכוד, אף כי ראשי המפד"ל מוסיפים לדקלם על דבר הצורך באחדות לאומית בעת כזאת. (אגב, מבטיך כשראשי מפלגת העבודה נדרשים לנושא של ממשלת ליכוד, הם אינם שוכחים להוסיף שאפילו יהיה הכרח בהקמת ממשלת חרום לאומית — אין פירוש הדבר, שמוכרחים להחזיר את משה דיין...). אבל „הרחבת הבסיס הפרלמנטרי" של הממשלה לא שיפרה את תדמיתה של הממשלה, ודאי לא בשעה שהכל מדברים על המלחמה הבלתי־נמנעת — כאחת ההערכות המציאותיות על תוצאות ועידת רבאט.

صورة عن الأصل

מנחם בגין • רבין חיכה לראבאט

סולם הנסיגות של ממשלת ישראל: מחוזה שלום לאי־לוחמה; מאי־לוחמה קבועה, לאי־לוחמה מוגבלת בזמן; מן התביעה העיקרית לשלום אמיתי להסדרי ביניים, שאינם אלא נסיגות ישראליות בשלבים והתקדמות האויב, שלב אחר שלב, אל סף בתינו

א.

בהג קיים בכנסת, לא שלום רצוני, לפתוח את מושבה החדש, ר' במיוחד את כנס הועידה, ברבין מדיני, בעקבות חדשה ממשלה, מר רבין עצב בנאום הפרלמנטרי, ביקש לדחות את הדיון הזה לשבוע זה, שוב דחה אותו לשבוע הבא. ההסבר הרשמי היה, כי עלינו להמתין לסיומה של ועידת הפיסגה הערבית במרוקו, כדי לדעת את מצבנו. התירוץ התמיה בפיזת חוסר רצינותו. כל בר בי רב יכול היה להעריך, מראש, את עיקרי ההחלטות של ועידת ראבאט. ישראל תידרש לסגת לקווי ה־4 ביוני 1967; יוטל עליה „להחזיר את הזכויות הלגיטימיות של העם הפלסטיני"; ארגון הגג של קבוצות המרצחים, המתקרא ב„קול ישראל", מתוך כניעה נפשית — „ארגון שחרור", הוא נציגם של התושבים הערביים של ארץ ישראל, המכונים בז'רגון הנבוכים, פלשתינאים.

לא היתה דרושה שום חכמה מדינית מיוחדת, או רוח נבואה, כדי לדעת, כי שלושת סעיפים אלה ייכללו בהחלטתם של שליטי ערב, על דעת כולם, או בפעם פה אחד. אף על פי כן, מצא מר רבין, כי, כדי להתמצא במצב, עליו לחכות להתגבשותה של הוועידה בבירת מרוקו. התירוצים של צימוק זה היתה יותר כדי שקוף; הכל הבינו, כי לא מבחוץ הוטלה עלינו דחיית הדיון המדיני; הסיבה האמיתית היתה פנימית. לא נאה לו, לראש ממשלה, להשתמש באמתלאות קלילות. בקבלו את תפקידו, הבטיח מר רבין, כי יש לומר לעם את האמת. חזק הוא הרושם, כי אין בדעתו לקיים את ההתחייבות העצמית הזאת.

עמיתו של מר רבין, שר החוץ אלון, הלך בדרך אחרת. הוא השתמש בהזדמנות הדיון הדרומי על הכרת האו"ם בארגוני המרצחים, כדי להזהיר את ועידת ראבאט מפני קבלת החלטות קיצוניות. רבים, בכנסת ומחוצה לה, תהו, אם היתה זו אזהרה ממשלתית, או אימפרוביזציה אישית. מר אלון אמר, כי ישראל עלולה לנתק את עצמה מן הדיונים על הסכמים במזרח התיכון, אם ועידת ראבאט תיטוש, לפי טעמו, את המתינות. לא ברור, לאילו תוצאות מסתורית הוא ציפה מאזהרתו. בדיעבד, אפשר לציין, כי קרה אחת מן השתיים. יתכן, כי הערבים לא שמו לב לאיומו של שר החוץ שלנו; והאפשרות השניה היא, כי אזהרתו פעלה בכיוון ההפוך מן המבוקש. כך או אחרת, עובדה היא, כי בראבאט נתקבלו החלטות אנטי־ישראליות, אשר קיצוניות כמותן עדיין לא היו; וקיצוניות כהן לא יתוכנו. עתה צוהבת השאלה: מה יהיה על הכרזתו הדמטית של מר אלון. אולי מותר להניח, כי באחד הימים יהיה צורך להזכיר את האזהרה הנטמעת. אם כך יהיה, יתר אמינותה של ממשלה זו, שהוא לכל הדעות קלושה, לדרגה עוד יותר נמוכה.

בינתיים הגיעה אלינו בשורה גם ממוסקבה, שבה חתמו קיסינג'ר וברז'ניב על הודעה משותפת אמריקנית־סובייטית לגבי המזרח התיכון. מסתבר, כי מהודעה חשובה זו של שתי המעצמות נעקדו המלים: הסכמי שלום. במקומן הוכנס המושג „הסדר". מנת חלקה של הממשלה היתה שוב אפתעה, אפילו והדהמה. מתברר שד"ר קיסינג'ר שוב לא מצא לנחוץ, או לרצוי, להתייעץ בעמיתו הישראלי, בטרם הוא חותם על מסמך מדיני, הנוגע לעתידנו. אבל לא ברור, מדוע הופתעו הממונים על מדיניות החוץ שלנו. הן הם בעצמם ויתרו על הסכמי שלום, או חוזי שלום, כמטרת המדיניות הלאומית. אין ספק, כי, בהקשר זה היתה השפעה הדדית. ד"ר קיסינג'ר שיכנע את מר רבין ואת מר אלון, כי השאיפה להסכמי שלום בין ישראל ובין הערבים היא לא מציאותית, ומוטב לוותר אותה. יתוכנו רק הסכמי ביניים. מר רבין וחבריו קבלו את הקונצפציה הזאת. לאחר ההסכמה הישראלית, מה מזכיר המדינה לבריה"מ־המועצות. לא בא עוד צורך להיוועץ בישראלים, או, לפחות, להודיע להם בעוד מועד, על מגמות, או נכונות, להמליץ על הסדרים, במקום הסכמי שלום, ושם את חתימתו תחת המסמך, אשר בו המלה שלום לא תיזכר כלל. שוב, כמו ביחס ל„פלסטינים" ולתיאור ארגוני המרצחים העוסקים ב„שחרור", היתה יד יהודית במעל. הכניעה הנפשית המדינית מאיצה את תהליך ההידרדרות במעמדנו המדיני.

ב.

החלטות עצרת האו"ם להכיר בארגוני המרצחים כנציגים של תושביה הערביים של ארץ ישראל; הסיכום של ועידת ראבאט שלפיו כל שטח של ארץ ישראל, אשר יפונה על ידי היהודים, יועבר לשלטונם של ערפאת ומרעיו; נוסח ההודעה המשותפת הרוסית־אמריקנית על המזרח התיכון — כל אלה מוליכים לסגירת מעגל מדיני. נקודת המוצא, שממנה החל ציורו של מעגל זה, נקבעה על הכפה הבדיונית ביולי־אוגוסט 1970. בימים ההם היתה כניעה ישראלית, הראשונה אחר מלחמת ששת הימים — כניעה אשר לא היה שום כורח בה, זולת שבר פנימי. בימים ההם הטיל הרוב בממשלה על המדינה התחייבות, אשר, במשך שלש שנים, מיאנה כל ממשלה, ברובה המכריע, לקבלן ולאשרן. ביולי של השנה ההיא התחייבה הממשלה, בפעם הראשונה מאז תום המלחמה, בביצועה של החלטה 242 הכוללת, בהקשר עם מלחמת ששת הימים, איסור מוחלט על רכישת שטחים על ידי מלחמה, ובנסיגה גם מיהודה ושומרון. זה היה המבוא. ואז נמשכו הכניעות. נתבונן בתוצאות שלהן, ונדע לאן הן הוליכו.

עד לפני שנה תבעו הכל בישראל משא ומתן של חוזי שלום, ובאין חוזה יעמוד על אי־נסיגה בגבולות כלשהי. המדיניות הלאומית, הנכונה הזאת נשברה ונעלמה. במקום חוזה שלום מתנוקפת הממשלה באי־לוחמה. מה ההבדל המכריע ביניהם? בחוזה שלום מתחייבים שני הצדדים לשים קץ להמשך מצב המלחמה ביניהם, ולהקים יחסי גומלין תקינים בין מדינה אחת לרעותה. אי־לוחמה פירושה בעיקר הפסקת אש מורחבת, עם אפשרות הגבלתה לתקופת זמן.

ההגבלה יצאה מבית ישראל. נציג מוסמך של הממשלה המציא את המושג של אי־לוחמה „לשנתיים שלוש". הוא אפילו לא שם לב לכך, כי על השנה השלישית ויתר כלכתחילה. משל למה הדבר דומה? אם סוחר יודיע, כי הוא מוכן למכור מיצרך בעד 100—150 לירות, איש לא יסכים עוד לשאת ולתת עמו על המחיר של 101 לירות, שהרי באומרו מאה, כבר ויתר על ההפרש המשוער. אין זה סוף עסק בהורדה המוחמצת של ערך התמורה במציאות, העשוי המחיר המינימלי למירבי. אם הוא מוכן למכור בעד מאה לירות, יידרש במקובל לעשות פשרה נוספת, כדי להגיע לעסק השווה.

בדיוק כך קרה עם „שנתיים־שלוש" לאי־לוחמתנו. השלש נמחקה מיד. ואם ישראל דורשת תקופה של שנתיים, מציעים לה להמעיט מבוקשה ולהסכים לשנה של אי־לוחמה, תמורת נסיגה עמוקה מקו שהוכרז לעמיד ביותר, אחר מיבוי התעלה הדלוחים.

אבל עדיין לא נסתיים תהליך הפיחות בתמורה המדינית־בטחונית. לאחרונה שמענו על אלמנטים מעשיים של „אי־לוחמה". כפי הנראה, לכך התכוון שגרירנו בוושינגטון, או כך הבינו שומעיו. אגב, על האופי „המעשי" של אי־הלוחמה המוצעת, שמענו בירושלים, בטרם הגיענו הידיעה מניו־יורק.

עתה נביט בסולם, שאין בו אלא ירידות. מחוזה שלום לאי־לוחמה; מאי־לוחמה קבועה, למוגבלת בזמן; משתי שנים, או שלוש, לשנה אחת; מוגדרה מפורשת, כוללת, למרכיבים מסויימים; מן התביעה העיקרית לשלום אמיתי עדי הסדרי ביניים, שאין הם אלא נסיגות ישראליות בשלבים, והתקדמות האויב משלב לשלב, אלי סף בתינו.

לשם איזו מטרה באו עלינו כל הכניעות, או הנסיגות המדיניות הללו? הממונים על המדיניות של ישראל טענו, כי בדרך זו נקרב, או בלשונם, נקדם הסכם (שלום) עם אויבינו, ובכוח להבטח תמיכתם של העמים. האם ההאמנת השערתם, הקיימה הבטחתם? העובדות ישיבו. בדרך הזאת, באה עלינו הנוראה במפלות מאז שחרורה של ארץ ישראל. מדינות ערב הגיעו מחרטום עד ראבאט. 105 מדינות, ובתוכן מן הידידותיות, הריעו יחד בעד הכרה בין־לאומית באלה הקובעים, כי הקמת המדינה היהודית בטלה מעיקרה, ומבטיחים, לאחר הזמן המסגה, לעלות על ירושלים.

ג.

נוכח תוצאות אלו, היה כל חבר אנשים נבון שואל ובודק, אם היתה הדרך נכונה, או שמא יש לחשוב היטב על שינויה. עדיין אין סימנים, כי ממשלת הנסיגות מוכנה להתבונן בהתפתחות השלילית. היא אמנם מוצגת לגבישות ומאשימה את זולתה בדוגמטיות. אבל האמת היא, כי התאבנות המחשבה המדינית היא דווקא מנת חלקה. להנהגה הנוכחית יש דוגמה אחת קבועה: צריך לשוב ולהודיע על נכונות לנסיגה, מדיניות ומעשיות. המציאות הוכיחה, כי ההודעות התכופות האלו אינן מביאות אלא לחץ גובר לוויתורים נוספים; אבל הדוגמטיסטים הממשלתיים בשלום: הנסיגה היא ההתקדמות.

הם צודם מדברים, בלשון המברכה, על מדינה ירדנית־פלשתינית, שתורכב מעבר הירדן מזרחה ומשטחי יהודה ושומרון, תחת שרביטו המלכותי של חוסיין. הם לא יתבוננו ולא יראו, כי היסוד להכביתם זו הוא — בלימה. אם חוסיין ינהל משא ומתן עם נציגי ישראל, בערבה או בדיבגה, על קבלת יהודה ושומרון מידי ישראל, הוא לא יהיה אלא סוכן, מעביר נכסים, לידי ארגוני המרצחים. אפילו יבטיח, כי הוא יקים פדרציה מרבת עמון עד שכם, ייאלץ על ידי כל מדינות ערב, על פי החלטות ראבאט המחייבות, למסור את יהודה ושומרון ל„שלטון העצמאי בהנהגת פתאח", כלשונן המדויקת של החלטות אלו. ההנחה, כי הבעיה, או הישות, או הזהות, הקרויה בפי המבוכים, פלשתינית, תמצא פתרונה על ידי מסירת יהודה ושומרון לידיו של חוסיין, התנפצה לרסיסי שברים; אין זה אלא פסיפס וסר אחריות של אנשים, המנסים להחזיק בקרני הדוגמות שלהם, הנוגדות עובדות נחרצות, הסותרות התפתחות גלויה לעין כל.

כמובן, הוויכוח, מי עדיף לקבל את יהודה ושומרון, הלגיון של חוסיין או המרצחים של ערפאת, יש בו עצמו זוועה מוסרית, היסטורית, מדינית ובטחונית. מיד עולה השאלה, המקבבת, לשלמות מוחלטת — את אמת העבר, את צרכי ההווה ואת הבטחת העתיד: היכן העם היהודי? אין זה מקרה, איפוא, כי עצמת האוחזים לבטלת קוראת לה להבטיח, כי יהודה ושומרון לא יימסר לשום שלטון זר. אבל כל אלה, אשר טענו, כי על ידי מסירת שטחי מולדתנו הגאולים לחוסיין, ישיגו, אם לא שלום, הסדר ביניים, אולי שוב „לשנתיים־שלוש", חייבים להודות, כי חישוביהם הושמו לאל. הברירה היחידה היא: או שלטון ישראל ביהודה ושומרון, או שלטונם של ארגוני המרצחים. כל ניסיון להתכחש לעובדה זו, עלול להמיט אסונות בלתי משוערים על עמנו, על איש, אשה וילד בישראל.

יש גם לשים לב למשמעותה, בעתיד, של החלטת ראבאט העיקרית. נאמר בה, כי כ ל שטח של ארץ־ישראל, אשר „ישוחרר" בידי היהודים, יימסר לשליטתם של המחבלים. הכוונה הישירה היא ליהודה, שומרון וחבל עזה. אבל מן הנוסח הכוללני, שאינו מקרי, ברור, כי שאיפת „השחרור" היא מעבר לשטחי ארץ אלה. הן המדובר הוא „באדמת פלסטין הכבושה" על ידי הציונים. אלה בהוכנו, אשר הוכו עד כה בסנוורים, חייבים במאמץ ההפקחות, בטרם יוסיפו „לקדם" את האומה לעברי פי פחת.

עלינו גם לעמוד על משמעות המוצג, בחידוש הראבאטי, של החזית המזרחית. מבחינתנו, מוטב, לכבוד הדיוק, לקרוא לה, החזית המזרחית־צפונית. מעולם לא היו היחסים בין רבת עמון ובין דמשק, כפי שהם גובשו לאחרונה. מהתפרצויות של איבה, ואפילו נסיונות כבוש, עברו אסאד וחוסיין לשיתוף פעולה הדוק נגד ישראל. מאחורי המדבר ניצבת עיראק. ישנן עוד תוספות ערביות, האחרות, לביניהן. מבחינת כוח השריון המשולב, אשר אפשר יהיה להטילו נגדנו בחזית זו, אנו סופרים כבר היום למעלה מאלפיים טנקים. לו, הם חלילה, היו טנקים אלה יכולים להמצא, ביום פקודה, בתוך ארץ ישראל המערבית, קשה לתאר את הסכנה הצפויה לירושלים, ולכל ערינו, מן החזית המזרחית־צפונית. אין, איפוא, פלא כי לאחרונה אמר אחד מבעלי התפקיד והדרגה הצבאיים הגבוהים, כי רק כדי שצבאנו יוכל להתפרס להגנה נגד מיתקפת האויבים, הכרחית היא שליטה צבאית כוללת שלנו בכל שטחי יהודה ושומרון. אנשים, אשר עיניהם סחו לראות מציאות בהתפתחותה, נקראים לתת דעתם לחוות דעת מקצועית זו, להתראה הכלולה בה, בטרם הם שבים ומביעים נכונותם למסור לסוכן־המעביר, חוסיין, את יהודה ושומרון.

נוכח כל ההתפתחויות האלה, ברור, כי אנו עומדים בעיצומה של מערכה מדינית, אשר אופייה יכול להיות, במלוא משמעות המושג, גורלי. מסתבר, שלא לשווא דיברנו, בהסבירנו בהתמדה, כי קמו עלינו, כדי לגזול ממנו את פרי נצחוננו, ומולדתנו את ארץ היינום והורתם. יש לנו סיכוי אמיתי, על יסוד זכויותינו לארץ ישראל, לבטחון ולשלום, לגבור על מזימת אויבינו המתנכרת — „להפגש בירושלים". אולם, כדי לחסום בפניהם את הדרך ללב האומה, תרתי משמע, על כולנו להשתחרר, במהרה, מן הדוגמטיזם של כניעה ונסיגה.

מהי בעצם „אי־לוחמה"?

מאת ר. וולפסון

לאחרונה רבו ההודעות ממקורות רשמיים על נכונותה של ישראל לוויתורים טריטוריאליים תמורת „אי־לוחמה" זמנית מצד מצרים.

מן הראוי שנבהיר לעצמנו את המושגים המקובלים במשפט הבינלאומי וביחסים שבין עמים בנושא זה — אם כי מדובר במושגים בסיסיים — על מנת שישראל תמנע מן השימוש במונחים מעורפלים העלולים לגרום הסתבכות יתר במצבנו הבינלאומי ולהחטיא את המטרה הרצויה.

אם נגדיר „מלחמה" כמאבק אלים בין מדינות באמצעות כוחותיהם המזויינים, הרי שהמושג לוחמה או להכות (belligerency) מתייחס למעמדן של המדינות המעורבות בסכסוך במישרין או בעקיפין. כאחר שדיני המלחמה מקנים זכויות ומטילים חובות בין הצדדים המעורבים בסכסוך, בינם לבין עצמם ובינם לבין צדדים שאינם מעורבים בסכסוך, המקיימים מעמד של נייטרליות, מחשיב המשפט הבינלאומי את קביעת מעמדם של הצדדים הנוגעים בדבר ומתייחס אליהם בהתאם למעמדם המוגדר. מדינה נייטרלית יכול שתאבד את מעמדה אם תפר את ניטרליותה ותעשה פעולה אשר בעיני המשפט הבינלאומי מסווגת כפעולה „לוחמה". הכרה במעמד „לוחמה" במשפט הבינלאומי כמוה כהכרה במדינות וממשלות.

■ ■ בין הפסקת־אש לשביתת־נשק

מצב של „לוחמה" בין מדינות יכול להסתיים או בכניעה מוחלטת, כפי שאירע בתום מלחמת העולם השניה, או בהסכם בין הצדדים המסוכסכים. בשלב ראשון יכולים הצדדים להסכים על „הפסקת אש" (Suspension of Arms) או על „שביתת נשק" (Armistice), כללית או חלקית.

ההבדל בין „הפסקת אש" לבין „שביתת נשק" הוא מהותי, שכן בעוד אשר „הפסקת אש" הנה הסכם ט כ ס י בדבר הפסקה זמנית של פעולות האיבה למטרות צבאיות או מקומיות בלבד, כגון: איסוף נפגעים, קבורת חללים, פינוי מקומות מוגנים — הסכם המתייחס למקום ולנושא המוגדר בו בלבד — הרי „שביתת נשק" הנה הסכם להפסקת פעולות איבה שהנו בעל משמעות מדינית לגבי המלחמה בכללותה והוא נקשר למסורת מדינית. יתכן שמו"מ לשלום בשל עד כדי כך שנראה קיצה של המלחמה, ולפיכך פעולות המלחמה נעשות מיותרות, או שהכוחות הלוחמים או חלק מהם זקוקים לרגיעה או שנתעוררו קשיים מבית, שהנם דוחפים יותר מאשר ניהול המלחמה. הוא הדין ב„שביתת נשק חלקית", בין מקומית או המתייחסת לחלק ניכר מן הכוחות הלוחמים: אף היא תהיה בעלת משמעות מדינית הספציפית על המלחמה בכללותה.

■ ■ בין שביתת־נשק לשלום

בגלל האופי הטכני, הזמני, המקומי והצבאי של „הפסקת אש", זכאי המפקד במקום להסכים לה. כאידך, בגלל המשמעות המדינית של „שביתת נשק", רק „הממשלה הלוחמת" בלבד, או המטה הכללי שלה, רשאים להתקשר בה והיא טעונה, בדרך כלל, אישור ע"י גוף ממלכתי מוסמך, כגון הפרלמנט. בניגוד ל„הפסקת אש", אשר אפשר להסכים עליה אף בעל פה, הרי שהסכם „שביתת נשק" חייב להיות במסמך בכתב, ולא ידועה דוגמה אחת בתקופה המודרנית בה נקשר הסכם שביתת נשק שלא בכתב.

„שביתת נשק" שהנה, כאמור, הסכם בין הצדדים הלוחמים להפסקה זמנית של מעשי האיבה, אין להשוותה ל„שלום" וכפי שאומר הפרופ' לאוטרפכט, מגדולי המומחים למשפט הבינלאומי, בספרו על המשפט הבינלאומי: „אין לכנות הסכם „שביתת נשק" כ„שלום זמני", שכן מצב המלחמה נשאר בעינו בין הלוחמים ובינם לבין הניטרלים לכל המטרות, מלבד עצם הפסקת פעולות האיבה".

תקנה 40 לתקנות האג מורה כי כל הפרה חמורה של הסכם „שביתת נשק" על־ידי אחד הצדדים מקנה למשנהו זכות לחזור בו מן ההסכם ובמקרה הכרח אף לשוב מיד לפעולות איבה.

הנה כי כן, המשפט הבינלאומי הנו מפורש באשר להסכמים המובילים ממלחמה לשלום, והוא קובע התפתחות טבעית במצב של לוחמה ממשית להפסקה טכנית של הפעילות המלחמתית ע"י הפסקת אש, ומכאן לאקט בעל משמעות מדינית בדמות „שביתת נשק", המוביל ל„הסכם שלום" בהסכמי מדינות — ולהבטחת השלום — יכולות הן אף להגיע ל„הסכם אי התקפה".

לאור האמור תמוהה, איפוא, המוסמה החדשה שנזרקה לחלל עולמנו הפוליטי בדמות המושג — „אי לוחמה". למושג זה אין כל משמעות בהקשר המיוחס לו ומוטב שלא נתפס לאשליה שבמושג זה קיימת נוסחת פלא למצבנו. נהפוך הוא: נראה כי מבחינת יחסינו עם מדינות ערב אנו בנסיגה ובהחייתה מופלגת לגבי המצב שלאחר מלחמת העצמאות. בשנת 1949 נחתמו ברודוס הסכמי „שביתת נשק", דבר שהוה הליך טבעי, לפי כללי המשפט הבינלאומי, בין מדינות לוחמות שהפסיקו את פעולות האיבה ורצו לעבור ממצב של „לוחמה" למצב של שלום. פעולת החתימה על הסכם שביתת הנשק היה אקט פוליטי מובהק שנוסף על המשמעות הכללית שלו לחתירה לשלום, הווה גם הכרה במדינה האחרת כצד למו"מ לשלום. נסיגתנו המדינית כיום מתבטאת בחוסר רצונם של הערבים לחתום אתנו אף על הסכם „שביתת נשק", ומשמעות הדברים תואמת את החלטה ועדת חארטום — „לא שלום" „לא הכרה". אויבינו עקביים בהצהרותיהם, בכוונותיהם ובפעולותיהם ובמיוחד במשמעויה המשפט הבינלאומי הנובעת מהן.

■ ■ „הפרדת הכוחות"

מוטב שמדינאינו והנושאים והנותנים בשמנו, יתנו לבם לדברים. הסכמי „הפרדת הכוחות" שנעשו עד כה עם מצרים וסוריה לא היו אלא הסכמי „הפסקת אש" טכניים המלווים בנסיגה חד־צדדית מצדנו לקווים מוגדרים, דבר שהיה בו כבר ויתור משמעותי וללא תמורה על עמדות. טרם עברנו מן ההיבט הטכני אל ההיבט המדיני. השלב הבא יוכל להיות — כדי לחזור לפחות למצב היחסים בשנת 1949 — רק הסכמי „שביתת נשק", המדגישים את החתירה לשלום במשמעות הבינלאומית המקובלת. כל נוסחה אחרת מסוג „אי לוחמה" כמוה כמקסם שוא כתעתוע חסר משמעות.

הבהרת המצב במשפט הבינלאומי חשובה הן כלפי פנים והן כלפי חוץ. כלפי פנים — להחלצתנו המלאה לאור כוונתם הברורה של אויבינו שלא להכיר בנו ושלא להגיע אתנו לשלום אמת; וכלפי חוץ — תשובה לכל הטוענים כי כוונת הערבים הנה לשלום, שכן סרובם לחתום אתנו על הסכם „שביתת נשק" — שמשמעותו הכרה וביטוי לחתירה לשלום — אינו יכול להתיישב עם מושג השלום במשמעות המקובלת בין מדינות עצמאיות.

הצרפתי ששמר אמונים לישראל

מאת דוד הכהן

מצרפת הגיעה לביתי מעטפת אבל, ובה מכתב בחותמות אלמנתו ובני ביתו של ריימונד שמיטלן, שנפטר ב־20 בספטמבר, 1974, בגיל 70.

ריימונד שמיטלן, היה עובד בכיר במחלקה לתרבות והשכלה במשרד החוץ הצרפתי לפני מלחמת־העולם השניה; נציגו של דגול לקשרי „צרפת החופשית" הגולה עם ברית־המועצות בשנת 1942; לוחם לשחרור ארצו ואירופה כולה בצבא צרפת באיטליה, בצרפת ובגרמניה; סגן יו"ר הפרלמנט הצרפתי; שר בממשלת מנדס־פרנס בשנת 1955 ולאחר מזה יו"ר סיעת דגול בפרלמנט.

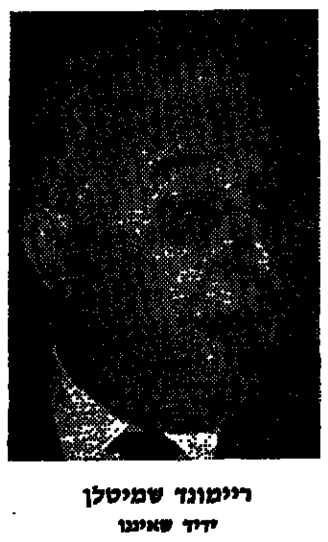

ריימונד שמיטלן
ידיד שאיננו

ריימונד שמיטלן היה ידיד נאמן ונלהב של מדינת ישראל, מייסדה ויושב הראש של „אגודת ידידי ישראל", אשר חבריה נמנו עם כל המפלגות בפרלמנט הצרפתי.

●

עם כניעת צרפת להיטלר באמצע שנת 1940, הגיעה למצרים מארצה שוטות מחוץ לצרפת חבורה קטנה של צרפתים, ביניהם עובדים בכירים של משרד החוץ הצרפתי, ומשם נשלחה לחיפה, לביתי. הייתי אז מקשר בין מחלקה מיוחדת לפעולות מחתרת וביון מטעם שלטונות הצבא האנגלי לבין הסוכנות היהודית ו„ההגנה". בעתירתי לבקשת ראש המחלקה בקאהיר, הבריגדיר קלייטון, ושיכנתי בביתי שלושה צרפתים חודשים רבים.

עד כיבוש סוריה ולבנון באמצע שנת 1941, הפעילה קבוצה הצרפתים בדירתי על הכרמל, תחנת שידור, אשר אנו התקנו למענם, ואשר נקראה „לתאגנט פראנס ליברי". שעות רבות יום יום שידרו הצרפתים דברי הסברה והעמולה למיגורו של היטלר, ושחרורה של צרפת מכיבוש הגרמנים ומשלטון וישי בתוכה. שני הצרפתים הבכירים בקבוצה, פרנסואה קולה וריימונד שמיטלן, היו האחראים על התחנה.

באותם ימים למדתי להכיר את שמיטלן מקרוב. הוא וחברו קולה גרו בדירתנו בחדר צר כל זמן ישיבתם בארץ. הם חיו בצניעות ובאלמוניות; היו ישנים על מיטות שדה ואוכלים אתנו על שולחננו במטבח; טרודים כל היום בהכנת החומר לשידורים ובהפעלת המכשיר. אישיותו של שמיטלן, השכלתו הרחבה, פניו היפות ובלוריתו הלבנה כבשו את לבי; הלכתי שבי אחר שפתו הצחה, נימוסיו האצילים, אימרותיו הקולעות וציניותו הזוהרת. רעייתי ואני ומספר חברים שגייסתי כדי לסייע לצרפתים בעבודתם, כילנו חיינו כמשפחה אחת ושותפנו לגעגועיו העמוקים של שמיטלן לרעייתו וילדיו שנשארו בצרפת.

באותה תקופה חקר התוודע שמיטלן לבעיות העם היהודי והזדהה בכל לבו ומגור הסוער עם שאיפתנו להקים מדינת יהודים בארץ ישראל. אני זוכר את קורות פניו כאשר ירד אתי לנמל, שם משו מן הים את גוויות קורבנות „פטריה"; את זעמו על האנגלים שהסבו ספינת נוסעים צרפתית זו ש„נתקעה" בנמל חיפה עם פרוץ המלחמה, לבית־סוהר לפליטים יהודים מאירופה הכבושה ע"י היטלר; את השתתפותו הכנה באבלי על אובדן כ"ג היכאים שיצאו לפעולת החבלה בבתי הזיקוק בטריפולי על חופה של לבנון ושמכבנה לא חזרו.

●

לאחר כיבוש סוריה ולבנון התפזרה החבורה שבביתי. לשמיטלן ולחבריו נועדו תפקידים אחראיים, צבאיים ומדיניים, בשחרור צרפת ולאחר מזה בכהונתם. אך קשריו של שמיטלן לארצנו נמשכו, והוא היה מבקר בארצנו לעתים קרובות בראש משלחות ידידותיות.

בסוף 1957, כאשר עמדתי בראש משלחת הכנסת בוועידה בינפרלמנטרית בלונדון, הפלטתי בקבלת פנים שנערכה על־ידי יהודי המקום לכבודנו דברי ביקורת על צרפת, שלא עמדה בנאמנות בהתחייבויותיה לצ'כוסלובקיה והפקירה אותה לחיית הטרף היטלר. דברים אלה גררו ביקורת חריפה כלפי מצד אישיות רמת מעלה בממשלת ישראל, ובחלק מהעיתונות בארץ, מחשש שמא עלולים הם לפגוע ביחסי הידידות בין ישראל לצרפת.

להפתעתי קיבלתי כעבור כמה חודשים איגרת משגריר צרפת בארץ, פייר ז'ילבר, ובה נאמר שנשיא צרפת העניק לי את אות „קצין לגיון הכבוד" של צרפת על שירותי הנאמנים לצרפת בשנות מצוקתה. היה זה 17 שנים לאחר צאת חבורת הצרפתים מביתי. לאחר זמן קצר הגיעו לחיפה ריימונד שמיטלן, יו"ר סיעת דגול בפרלמנט, ואיתו הגנרל דה־זוסר, כדי להעניק לי את האות לפני מוזמנים רבים בבית הקונסוליה הצרפתית בחיפה.

באותו מעמד סיפר לי שמיטלן, שכאשר שמעו הוא וחבריו על הביקורת החריפה והמרושעת כלפי בגלל הדברים הנוקבים שאמרתי בלונדון, המליצו הם לפני נשיא צרפת להעניק לי את אות הכבוד הגבוה המיוחס, ולנער עצמם מהביקורת שהוטחה כלפי בארץ. היתה זו מחוה של אצילי רוח, ולא היה ספק בלבי שהמניע לכך היה שמיטלן.

●

כעבור שלוש שנים עמדתי בראש משלחת הכנסת שהיתה משך שבועיים אורחת הפרלמנט הצרפתי. שמיטלן היה בראש המארחים והמטפלים באירוחי המשלחת. בתוכנית סיורינו מחוץ לפאריס נכלל ביקור בבלפור, עירו ומקום בחירתו של שמיטלן לפרלמנט. והוא נלוה אלינו במסעותינו. במסיבה שנערכה לכבודנו בבלפור, בנוכחות קהל מכובדים מבני העיר, רמז לי מישהו כי כיוון שימי הבחירות קרובים מוטב שלא אומר לפני קהל האורחים, אשר באו ממפלגות יריבות, דברים בשבחו של שמיטלן במחוז בחירתו, כאשר יריבו כמועמד לבחירות הוא מר דרייפוס, שהוא יהודי.

התעלמתי מן העצה, ומרבית דברי נסבו על קשרי עם שמיטלן ועל מלחמתו של בן עירם לשחרור צרפת בזמן שיבתו בביתי בחיפה.

כאשר הייתי פוגש בו לאחר שיחסינו עם צרפת השתבשו, לא היסס שמיטלן להביע לפני דברי ביקורת מהולה בכאב על יחסו של מנהיגו דגול כלפינו לאחר מלחמת ששת הימים.

כאן, בחיפה, אני זוכר את בן־צרפת זה ומתאבל על הידיד הנאמן לי ולארצנו, שהלך לעולמו.

ההסתדרות הכללית של העובדים בארץ־ישראל
הועד הפועל

המחלקה להשכלה גבוהה — אסח"ה
ארגון סטודנטים חברי ההסתדרות

הלוואות לסטודנטים
חברי ההסתדרות הכללית-לשנת הלימודים תשל"ה

הועדה לעדוד ההשכלה הגבוהה בועד הפועל של ההסתדרות ואסח"ה, מודיעים על מפעל ההלוואות לסטודנטים חברי ההסתדרות הכללית (לא כולל הסתדרויות הפועל־המזרחי ואגודת־ישראל), לשנת הלימודים תשל"ה, — **לפי קריטריונים כלכליים וסוציאליים:**

א. בקשות יוכלו להגיש בעלי הכנסה של עד —.400 (ארבע־מאות) ל"י לנפש (ברוטו) לחודש במשפחה.
ב. במסגרת זאת, יובאו בחשבון — לצורך העדפה — גורמים נוספים, כגון:
1. לימודים שלא במקום המגורים.
2. מגורים באזורי ספר, פיתוח ומצוקה.
3. בני משפחה נוספים הלומדים בבתי־ספר תיכוניים ועל־תיכוניים והסמוכים עדיין על שולחן מפרנס המשפחה.
4. מצב משפחתי־סוציאלי מיוחד (נכות וכדומה).

זכאים להגיש בקשות, לפי המוסבר לעיל:
הלומדים לקראת התואר הראשון בכל חוגי הלימוד; הלומדים בפקולטות לרפואה ולמשפטים — כל שנות הלימוד — עד לקבלת הדיפלומה; הלומדים בבתיה"ס להנדסאים וטכנאים; הלומדים במכללות ובתי־ספר גבוהים מוכרים אחרים.

ההלואה, במידה שתאושר, היא בלי ריבית ובלי הצמדה ויש להתחיל לפרוע אותה שנה לאחר גמר הלימודים בשיעורים חודשיים נוחים.

המועד האחרון להגשת הבקשות - 1 בדצמבר 1974

בדבר פרטים וקבלת שאלונים, נא לפנות אל משרד אסח"ה שליד מועצת הפועלים במקום הלימודים, כמפורט למטה, או אל הועדה לעדוד השכלה גבוהה בועד הפועל של ההסתדרות, ת"א, רח' ארלוזורוב 93, טלפון: 261111, אל הח' צפורה אמיר (חדר 217); או אל אסח"ה, המזכירות הארצית, ת"א, בית־זמלין, רח' ויצמן 30, טלפון: 266188.

להלן כתובות אסח"ה במקומות הלימוד:
ירושלים — מועצת פועלי ירושלים, רח' שטראוס, אל הח' גלעד חריש, מזכיר אסח"ה ירושלים, או אל הח' משה לוי. (אפשר לפנות גם אל לשכת דיקן הסטודנטים באוניברסיטה העברית). הלומדים בפקולטה לחקלאות ברחובות — יוכלו לפנות גם אל משרד הסתדרות הסטודנטים בפקולטה.
תל־אביב — מועצת פועלי תל־אביב, בית־ברנר, רח' ברנר 5, אל הח' דורון סטניצקי, מזכיר אסח"ה תל־אביב.
מכללת בית־ברל — אסח"ה בית־ברל, אל הח' דני פלדמן, מזכיר אסח"ה בית־ברל.
חיפה — מועצת פועלי חיפה רח' החלוץ 49, אל הח' יעקב ליפשיץ, מזכיר אסח"ה חיפה.
באר־שבע — לשכת דיקן הסטודנטים באוניברסיטת בן־גוריון בנגב, או אל מועצת פועלי באר־שבע, רח' פועלי ציון, אל הח' אנס כהן.
הנדסאים וטכנאים — התאחדות סטודנטים ללימודים הנדסיים וטכניים בישראל, תל־אביב, בית־זמלין, רח' ויצמן 30, אל הח' מתי זילברליכט, יו"ר ההתאחדות.
הלומדים במכללות, בתי"ס גבוהים מוכרים אחרים — אל הועדה לעדוד השכלה גבוהה בועד הפועל של ההסתדרות.

על כל סטודנט/ית להציג את פנקס החבר שלו/ה בהסתדרות הכללית, כדי לקבל השאלון!

مكزامن الأصل

„אי אפשר לנצח בלי הקול היהודי"

בבחירות לקונגרס האמריקני ביום ג' הבא שוב מתבלט משקלם של הבוחרים היהודים — בייחוד במדינת ניו־יורק ✶ סינאטור יעבץ הרפובליקני ומתחרהו רמזי קלארק הדימוקראטי מתווכחים, מה טוב לישראל ✶ קלארק — חביב „השמאל החדש" — מכריז הכרזות פרו־ישראליות, כדי לתקן פליטת־לשון פרו־פלסטינית ✶ הציבור הרחב מתעניין בעיקר בבעיות מקומיות

מאת פיליפ בן
סופר „מעריב" בארה"ב

ביום ג' הבא שוב ילכו אזרחי ארה"ב אל הקלפיות בבחירות. הפעם אלה בחירות של אמצע הכהונה" ולא של קביעת נשיא־לנשיא. יבחרו בהן בית־נבחרים חדש בן 435 חברים הנבחרים לשנתיים; שליש מ־100 חברי הסנאט (שניים מכל מדינה) הנבחרים לשש שנים; יותר ממחצית מושלי 50 המדינות ומקורביהם הבכירים — סגני מושלים, פרקליטי מדינה (שהם כעין שרי המשפטים במדינות) גזברים (שרי הכספים של המדינות), שופטים ותובעים כלליים.

המפלגה המחזיקה בבית הלבן — לומר זו שבראשה עומד הנשיא — מצליחה בדרך כלל בבחירות של אמצע כהונה פחות משהצליחה שנ־תיים לפני כן, וגם הפעם יתאמת כלל זה. אדרבה, מצבה של המפלגה הרפובליקנית החמיר בגלל שערו־רית ווטרגייט ועליה נתווספו הפחד מפני אינפלציה ושפל כלכלי, שכבר הם בעיצומם, אשר את האחריות להם מטילים לא רק על הנשיא הקו־דם ריצ'ארד ניכסון אלא גם על הנשיא הנוכחי ג'ראלד פורד.

למפלגה הדמוקרטית כבר יש רוב בשני בתי הקונגרס, בית־הנבחרים והסנאט, ורבים מסקרי דעת הקהל צופים שהדמוקרטים יוסיפו כוח ניכר בשניהם, הרבה מעבר לשיעור שב־דרך מחזקת מפלגת האופוזיציה בבחירות אמצע הכהונה.

על פי תחזית זו מנבאים ל„קונגרס ללא וטו" — על פי חוקת ארה"ב יש לנשיא זכות להטיל וטו על כל חוק שאישר הקונגרס. אולם אחרי החוק יכול הקונגרס לחזור ולאשר את הצעת החוק ברוב של שני שלי־שים, ואז החוק תקף.

בשבועות האחרונים הירבה הנשיא ג'ראלד פורד, לסייר ברחבי ארה"ב בראש המפלגה הרפובליקנית, וב־שבת שעברה אף ביקר בעירו גרנד־ראפידס במדינת מישיגן, לא הרחק מדטרויט, כדי לסייע שם בידי מו־עמדי מפלגתו. הוא השתדל לעורר אצל הבוחרים — שלדברי רוב ה־משקיפים הם אדישים ומבעטים להת־עניין במערכת הבחירות — פחד מפני „קונגרס ללא וטו", כלומר קונגרס אשר לדמוקרטים יהיה בו רוב של שני שלישים ואשר יחליט על תקציב הוצאות עצום, יכביד את האינפלציה ויערים מכשולים על דרכו של הנשיא במשא־ומתן עם מעצמות אחרות עד שתתגשם מדי־ניות־החוץ „של שלום".

●● ניו־יורק תוססת

מערכת הבחירות התוססת ביותר מתנהלת בניו־יורק, מדינה שלה חשיבות ראשונה במעלה בשל שני גורמים:

✶ המושב בסנאט, שזה שנים רבות מחזיק בו יעקב יעבץ בן השבעים, הנחשב כמנהיג בלתי־רשמי של יהודי ניו־יורק.

✶ משרת מושל ניו־יורק, שיותר מ־14 שנה החזיק בה נלסון רוקפלר, אשר מונה לא מכבר לסגן נשיא (מינויו עדיין לא אושר בידי ה־סנאט), ואחרי התפטרותו עברה ל־סגנו מאלקולם וילסון.

יריבו הראשי של סנאטור יעקב יעבץ הוא ראמזי קלארק, יליד טק־סאס ובנו של שופט נודע. כשבימי רוברט קנדי תובע כללי (כלומר שר המשפטים) של ארה"ב, היה קלארק סגנו, וכאשר פרש רוברט קנדי בימי נשיאותו של לינדון ג'ונסון, ירש קלארק את מקומו והיה שר המשפטים של ג'ונסון כל ימי מלחמת וייטנאם.

כאשר נבחר ניקסון לנשיאות הא־שימו רבים בפומבי את קלארק בהיותו „רך מדי כלפי פושעים", והוא פרש ויצא להפגנות ונאם עם נאומים בשבחה של צפון־וייטנאם ו־נגד ההתערבות הצבאית האמריקנית והפצצת חיל האוויר האמריקני את ערי צפון־וייטנאם.

כבילא נבצה ראמזי קלארק בעיני השמאל החדש, ועם התפתחות הקל־נע גיון פומבית היה לסמל של בגידה בעיני אנשי הימין. תהליך זה כיום הסתיימה, וקלארק מתאמץ עכשיו לחזור אל זירת הפוליטיקה במדינת ניו־יורק הידועה בליברליזם שלה. הוך ההחזרה בפועלה, שאם כי הוא נחשב כאחד מ„גדולי רודפי הצד־קה", לעתים קרובות אומרים עליו כי הוא זקן מדי.

●● שליש המצביעים — יהודים

כמבחים לזירת הפוליטיקה הפנימית האמריקנית בניו־יורק, ב„בניו־יורק אי־אפשר לנצח בלי קולות היהודים". הדברים אמורים לא רק לגבי הבחי־רות בעיר ניו־יורק, כבה שליש מכל המצביעים הם יהודים, אלא בכלל למדינת ניו־יורק, אם כי יש במדינה זו יותר מ־16 מיליון תושבים והיהודים בכלל האוכלוסיה במקומה כבעיר ניו־יורק.

רכישת קולות הבוחרים היהודים היא בגדר בעיה כבדה אצל ראמזי קלארק בגלל כניסתו ל„שמאל ה־חדש" שלו. אמנם היא בעלים לא הירבה לדבר על הסכסוך הערבי־ישראלי, אך גם הוא ביקש פרקים לכומר הקאתולי דניאל בריגן, שהבן כה נתבט בבית־הסוהר לאחר שי־חרפש בהשמדת תיקי גיוס של בחו־רים שעמדו לפני הזירה.

אחרי שיצא מבית הסוהר נאם האב בריגן בכנס סטודנטים ערביים באגודות־אמריקניות, ואף ני־תרה כי בעולם לא ביקר בישראל ואינו יודע הרבה על בעיותיה, האר־שים אותה בנקיטת שיטות הקולו־ניאליזם האימפריאליסטי ב־יותר, בשיעבוד הערבים ובאלימות לעבוד למענה, וביצירת „הנאצים ג־יות" במדינה.

הנאום עורר גל מחאות בקרב יהודי אמריקה, ואתמול הירבו להת־הכנן עליו וזיכו באותן זה את בריגן בפרסומת־יתר.

כאשר החליט רמזי קלארק להתי־יצב במערכת הבחירות בניו־יורק, הבין מייד, שעצת מעשייתו החשו־בה ביותר היא לשפר את יחסיו עם הבוחרים היהודים, שכן כל התנג־דותם לא יוכל לנצח בשום פנים.

ראמזי קלארק התחיל לפרסם גי־לויי־דעת — שבלי ספק נכתבו בידי יועציו לעניני יהודים — ובהם תוכנית פרו־ישראלית מפיקה, הפי־הקה לכה הרבה מעבר לכה שהציעו פוליטיקאים אחרים, שהוכיחו את הבימים בישראל בעצות פעילה רבות ובהשבעות בקונגרס ובהתכנ־יות אחרות.

למשל, קלארק הציע, שארה"ב תס־פק לישראל נשק בכמות שתבטיח את הגנתה לחלוטין, כלומר שלער־בים לא יהיה שום סיכוי להכריעה, בלי הבדל כמה נשק מבריה"מ־המוע־צות ומהמקורות אחרים יהיה בידיהם.

בו בזמן מתח קלארק ביקורת על הסיוע הצבאי האמריקני לארצות אח־רות, וקרא לצמצום קיצוני בתקציב הצבאי האמריקני.

בדרך כלל אין לייחס חשיבות רבה מדי להכרזות פרו־ישראליות של פוליטיקאים אמריקנים שונים, וב־יחוד פוליטיקאים הנואמים בסעודות יהודיות למיניהן ומקבלים שכר ב־תמורה (כך מקובל באמריקה, ואין לשכוח שהוצאותיו של פוליטיקאי מקצועי בארה"ב גבוהות מאוד, והן גדלות בהתמדה).

דוגמה טובה לכך נתן לא מכבר פוליטיקאי־נודע, אשר בעבר, בעת שהחזיקה המפלגה הדמוקרטית בשל־טון, האשים אותה „שהיא פושרת כלפי ישראל" והביע דעתו כי יש להעתיק את השגרירות האמריקנית בישראל מתל־אביב לירושלים (מן הסתם קיבל שכר נכבד בעד נאום זה). לא מכבר הציגו לו שאלה ב־עניין זה — אם הוא כיום מסוגל לבצע את שהציע בשעתו? — והוא השיב: „לפי שעה צריכה אמירה זו להישאר בלתי־מיבצעית". איש לא הופתע כאיד ואיש לא התמרמר מאוד.

●● רעיון מבריק מאוד

אולם את הכרזותיו הפרו־ישראל־יות של ראמזי קלארק יש לראות באור שונה לגמרי, לכן כל שהוא אומר, אפילו אינו כן ביותר, אינו יכול שלא לעורר שימת־לב אצל השמאל החדש, שעודנו כפור ל־קלארק ובולע כל מלה היוצאת מפיו.

בין כך ובין כך, הכרזותיו הפרו־ישראליות של קלארק וביקוריו המרו־בים במוסדות יהודיים, לרבות בתי־אבות, בתי־כנסת, וחצרותיהם של כל־בי אדמו"רים בברוקלין, שיפרו מאוד את מעמדו ועתה הוא נחשב מתחרה רציני ביעקב יעבץ, אף שבעסים מפקפקים בנצחונו הסופי של הסנאטור הוותיק. עם זאת, הסיק יעקב יעבץ שעליו לעמול קשה, ו־הכרזותיו הפרו־ישראליות של קלארק סיפקו לו עילה מצוינת להתקפה־נגד.

קלארק הירבה לדבר על ישראל. אך נכשל בפליטת־פה שבזמן־הבחי־רות הוא עלול להצטער עליה מאוד. כימים שערבים לכתוב בעתוני ניו־יורק על אש"ף ועל מדינה פלשתי־נית, הגה קלארק — או אחד מכותבי נאומיו — רעיון מבריק: „מדינה פלשתינית כן, אש"ף לא". כלומר, יש להקים מדינה פלשתינית אבל לא בידי אש"ף.

כך הכב קלארק להעלות בקנה אחד את עמדתו הפרו־ישראלית ה־חדשה ואת מגמת „השמאל החדש" שלו.

„איזו נאיביות!" הכריז כנגדו יע־קב יעבץ, „רק התמים שבתמימים יעלה בדעתו, שכיום אפשר לכונן מדינה פלשתינית שלא תשתעבד ל־אש"ף, ומדינה אש"פית תהיה בגדר סכנה חמורה לישראל.

●● פחד ממשבר כלכלי

נבוך לא בעב השיב קלארק, כי הפתרון שהוא מציע הוא „הפתרון הטוב ביותר", וזהקא עמדתו של יעבץ, המלכד את הערבים כי „אין בארה"ב תמיכה־דעת" ביחס להבטחה ביחס לישראל. בעיקר לישראל. על כל פנים, קלארק פירסם ביוד גילוי־דעת בגנות הזמנת אש"ף לנאום באו"ם, ומן ביקש שיאפשרו לו לנאום בעצרת לבטן ישראל בשבת הבאה.

סנטור יעבץ, כמובן, ביקש גם הוא כדי לנאום שם.

במאבק על משרת מושל מדינת ניו־יורק במפגר הפוליטי המושל מאל־קולם וילסון פינוי רב, אחרי כה־הרהר הדמוקרטי יו קרי, שעד כה ייצג בבית הנבחרים את באפאלו, עיר בקצה המערבי של מדינת ניו־יורק.

במאבק זה אין בדברים הרבה על ישראל, והנושאים העיקריים הם ה„מתנות" שקיבל נלסון רוקפלר (גם וילסון קיבל כמה רבבות), תקציב המדינה, והשאלה אם יצליח לריסון ביקור־הפשיעה הגדל בהתמדה, לחי־שול הכחיתה ברוב הבעיות ה־כלכליות העירוניות, ולשיפור שירו־תי התחבורה הציבורית.

יו קרי מאשים את מאלקולם וויל־סון, שבעצם הוא בובה של ביטחונות רוקפלר. משיב לו וילסון, שאת מערכת הבחירות שלו מממן בעיקר אחיו, איליגבס שכבר ממון רב „הוה" לבשבר־האנרגיה אשתקד.

בבאר כל המקיפות ברחבי ארה"ב הפחד מפני המשבר הכלכלי הוא הממלא התפקיד ראשי במערכת־הבחי־רות, והכרעת נשבעת תלונה, כי איש מבין הפוליטיקאים — אף הנשיא פורד עצמו — אינו מציע תוכנית אמינה שיש בה לבלום את הנסיגה הכלכלית המסתמנת באופק.

„הפיסגה" הקציבה 150 מיליון דולר לחכירת האי פרים

ארגון המחבלים של חבש מעורב במאבק על ההשפעה בדרום־תימן

מאת ג'ים הוגלנד,
סופר „וואשינגטון פוסט"

ועידת הפיסגה הער־בית שנעלה השבוע בראבאט, החליטה להקצות 150 מיליון דולר לדרום־תימן תמורת חכירת האי פרים, השולט על מיצרי באב־אל־מנדב בים סוף, לתקופה של 99 שנה.

מזה זמן רווחו שמועות בארצות־ערב, כאילו התירה ממשלת דרום־תימן נוכחות של חיילים סובייטיים וקובאניים באי פרים שבבאב אל מנדב. ידיעות אלה הדאיגו את ה־מלך פייצל ובמיוחד לא פחות את סאדאת, אשר ביקשו להבטיח בקרה ערבית־סעודית בנקודה כפתה זו שב־קצה הדרומי של ים־סוף.

סעודיה ומצרים ביקשו לחסום הש־פעות סובייטית, והדרך המעשית הנמצאה לכך היתה חכירת האי בידי הליגה הערבית. נסיכויות הנפט תמל־נה למעשה לממשלת דרום תימן תמורת העברת השלטון באי לידי הליגה הערבית, ואת הכוחות [illegible] יספקו המצרים, שיבטיחו כי האי יישאר בשלטון ערבי בלעדי.

הפתרון באי פרים הוא רק חלק מן המאבק המתנהל באיזור דרום תימן. נקודה רגישה השניה היא נסיכות עומאן.

□□ 1500 צנחנים

שגרירות עומאן בביירות פירסמה הודעה, בה נאמר כי איראן הוציאה בין הנסיגות של הכוח הצבאי ש־הוזמן בידי ממשלת עומאן לעזור בדיכוי מרידה בהשראת הקומוניסטים בחבל דופאר הגובל בדרום־תימן.

כעבור שלושה ימים נודע בשתי בירות ערביות לפחות, כי לא זו בלבד שאין מוציאים את הכוח האיראני מעומאן, אלא שולחים לשם תגבורת — חטיבה רעננה של צנחנים, בכלל איתות מתקפה על המורדים עד החודש הזה.

בצעבור אשתקד שלחה איראן כ־1,500 צנחנים בסיוע מטוסים ובמטוסי [illegible] לעזור לצבא העומאני של [illegible] קבוס, המונה כעשרת אלפים איש, במלחמתו במורדים [illegible] עשר שנים.

מלחמת האזרחים בחבל דופאר, ה־התפרצה ודעכה חליפות, נהפכה מוקד למאבק בין הערבים המתונים, הנוא־פים להסדר של שלום במזרח־התיכון, לבין הקיצוניים, הדוגלים במלחמה המהפכנית.

נראה שמצרים, סעודיה וארגוני המחבלים הפלשתינים „המתונים" ה־קשורים בשתי המדינות האלה, מצ־ליחים לקרב את דרום־תימן ואת ה־מורדים בדופאר אל הגישה המתונה — כדי לצמצם את ההשפעה הסובי־טית באיזור. מולם, ניצבים הקיצוניים בממשלת דרום־תימן, ארגוני המחב־לים הפלשתינים הקיצוניים, והקבוצה של ארגונים שמאליים בכל ארצות המפרץ הפרסי.

□□ דיפלומטיה — או מאבק מזוין

עיקר המאבק בין גורמים אלה הוא בדרום־תימן. לדברי מקורות מערביים מתחולל שם מאבק על השלטון בצורת מחלוקת אידיאולוגית בין שני האנשים החזקים של המשטר בעדן: סלאם רובעייה עלי, ואבו פאתח איסמעיל.

המחלוקת סובבת על השאלה, היוכלו המהפכנים הערבים להשיג מטרותיהם בשיטות דיפלומאטיה או בדרכי־שלום אחרות בעוד איסמעיל והקיצוניים ה־אחרים טוענים, שאין דרך לנצחון אלא מאבק בנשק.

זהו מאבק מקביל לפילוג בתוך תנועת המחבלים הפלשתינים, בעניין ההשתתפות בוועידת ז'נווה. שניים מן הארגונים הפלשתינים שהתפלגו בגלל השאלה, אם ראוי בבחינה אידיאולו־גית להשתתף בוועידה, מעורבים מ־קרוב במחלוקת בדרום־תימן ובתמורות על ההשפעה על התנועה המהפכנית המפוצלת באיזור המפרץ הפרסי: „החזית הדמוקראטית העממית לשחרור פלשתין" של נאיף חוואתמה, המוכנה להשתתף בז'נווה כרוב הארגונים ה־מאוגדים באש"ף, תומכת בעלי, ה־נוטה לשיתוף־פעולה עם מצרים ועם סעודיה.

לעומת איסמעיל, הדוחה כל מאמץ לשלום וכל שיתוף־פעולה עם המתו־נים הערבים, ניצבת „החזית העממית לשחרור פלשתין" של ג'ורג' חבש. בשבועות האחרונים מתרחשים עימו־תים של חוואתמה ושל חבש בקוהתו־בה בין בידי [illegible].

אם יגבר עלי במאבק בדרום־תימן — ויתכן כי המאבק יגיע לכלל הכרעה בוועידה פוליטית ארצית ב־דרום־תימן עוד בחודש זה — יתכן שהסיוע הצבאי למורדים בדופאר יצומצם בהרבה. פייסל מלך סעודיה

(המשך בעמוד 28)

ראבאט המליצה להקים „ממשלה פלשתינית בגולה"

חוסיין נסוג, עראפאת התקדם, סאדאת הרוויח, והפלשתינים חלוקים

מאת עודד גרנות

יש משהו דרמאטי, אפילו נוגע ללב, ב־פנייתו של המלך חוסיין שלשום אל נתי־ניו: „אמרתי לאחי, ראשי המדינות הערביות בפיסגה: אם תחליטו להטיל על אש"ף את האחריות לגורל הגדה ה־מערבית נקבל על עצמנו כל מה שתחליטו, ואז אחזור אל עמי ואומר לו שכך רציתם וכך היה".

אבל מייד אחר־כך, בקול רגוע ו־שליו, הוסיף: „אני בטוח שיודעים אתם, כי לא יהיתי ולא אוותר על הנביאה באחריות כלפיכם, ולא אח־דל מלמלא חובתי. לכולכם אני דו־אג. לכם, בירדן הערבית המתוקה, ו־לכם, בפלשתין הנאבקת, הפצועה — שווה בשווה".

המלך המשיך והכריז, כי ימשיך לדאוג למען קירוביהם בגדה המערבית ויקיים „גשרים פתוחים".

קולו של המלך חוסיין נשמע פתוח, נבוך כלשהו, אבל אין לגלות בו סימני התמוטטות. חרף הברירה ה־קשה שלפניה הועמד בראבאט.

הוא יכול להתמיד בעקשנותו, להיל־חם נגד „כולם" ואפילו נגד המלך פייצל ידידו, ולהתנגד להכרעה מפור־שת: „אנחנו או אש"ף", שבה כפי שתבע עראפאת. אך אז יסתכן בבידוד בעולם הערבי, שהרי ההכרעה באש"ף הובכה מרגע שסבבו ערבי הנסיך הערביים את ידם של נוטה ההחלטה הבקבת לארגון זכות לשלוט בכל שטח ש„ישוחרר" בגדה המער־בית.

האפשרות השניה שלפניו היא לס־גת אחורה. היה כשפט־מפתח בנאו־מו הנרגש של המלך חוסיין לפני כשהתנפי ועידת ראבאט, שניבא קודם שקיבלה את ההחלטה הפלשתינית: „לא תחלוף שנה — הבטיח — ואתם תחזרו אלי. התחננו שאפתח את הדל־תות לפניכם".

הבטחון הזה מקורו, אולי, לא רק בהנחה שישראל לא תסכים בשום פנים לשאת ולתת עם אש"ף כ ג ו ־ ר ם ע צ מ א י על החזרת הגדה ה־מערבית, אלא גם בהנחה, כי סאדאת לא ירצה לוותר עליו כאותו, בבק־רה של חידוש המלחמה (ובפיסגת ראבאט הוחלט על הקמת פיקוד משו־תף למצרים, סוריה, ירדן ואש"ף). שמא הניח, בצדק או לא בצדק, כי גם עראפאת הגיע לכלל מסקנה (או־לי בלחץ השליטים הערביים), כי הכרחי שיתוף־פעולה כלשהו עם יר־דן, כדי להבטיח נצחונו.

■■ חוסיין בהמתנה

בנאום הסיכום שלו רמז חוסיין מלך בארוקו בנעילת ועידת ראבאט על אפשרות של הקמת „קונפדרציה או פדרציה" בין המדינה הפלשתינית ב־הנהגת אש"ף לבין ירדן. כלים דומה, השמיע בהא אד־דין, עורך „אל אה־רם" הקאהירי, לקראת הוועידה.

אפשר שחוסיין מבין, כי מוטב לו להמתין קמעה ולא למהר לשבור את הכלים, עזרה מכלא אין בה להפ־סיד. ואולי בדעתו להמתין עד ל־„פיסגה המרובעת" בהשתתפות מצ־רים, סוריה, ירדן ואש"ף, כדי כזו תחליט אם וכיצד תמלא ירדן תפ־קיד במגעי ההסדר המדיני.

מה שברור כבר עתה הוא, שוועי־דת ראבאט לא יישבה את כל המח־לוקות בין חוסיין לעראפאת ולא גיש־רה על פני כל המהמורות העבר. עדות לכך מצויה בדברי פרשנים ערביים. „אל אהראם" כתב אחרי נעילת הוועי־דה, כי עדיין יש כברת־דרך רבה לעשותה ופרשן „צאות אל ערב" טען, כי פיסגת ראבאט רק „הקפיאה" את הבעיה.

מול נסיגת חוסיין, בלט הישג ערא־פאת, שהוא חוליה בשרשרת הישגים קודמים שלו בשבועות האחרו־נים. עראפאת בא לראבאט כלא בט־חון עצמי ותקיף בעמדתו, אחר ש־הזמינה העצרת הכללית של האו"ם את אש"ף להשתתף בדיון בשאלה ה־פלשתינית, לאחר שנפגש עם שר ה־חוץ הצרפתי סובאניארג.

ברגע שהחליטה ועידת ראבאט מה שהחליטה, נעשתה שאלת הקמת ה־ממשלה הפלשתינית הגולה לאקטוא־לית ביותר וזה, ללא ספק, הצעד ש־אליו חותר עכשיו עראפאת. שבוודאי היה מעדיף כי הממשלה תוקם לפני הדיון באו"ם, בנובמבר. דוברי אש"ף אומרים, כי כבר התקבלה בעניין זה הכרעה עקרונית במוסדות הארגון ו־בוועידת הפיסגה, ויש רק להביאה לאישרור לפני „המועצה הלאומית ה־פלשתינית".

■■ מיעוט קולני

רעיונות שונים נמסרים לגבי הרכב הממשלה הגולה. הדעה הרווחת היא, שעל אישים בלתי־תלויים מן הגדה המערבית או מן ה„פזורה" הפלש־תינית, ולאו דווקא מן הזרם המרכזי של אש"ף, לעמוד בראשה. אחד ממ־נהיגי „אל פתח" טען השבוע, כי אין הכרח שהקמת הממשלה הגולה תביא לפירוקו של הזרם המרכזי, אך יש גורמים, שחברי הזרם המרכזי של הארגון, ובראשם עראפאת, הם ש־צריכים לעמוד בראש הממשלה ה־גולה.

עראפאת מביא בחשבון שהקמת ה־ממשלה הגולה מקרבת אותו לקראת ההתמודדות המכרעת עם ארגוני ה־חזית הרדיקאליים. ארבעה הארגו־נים, ובראשם „החזית העממית" של ד"ר חבש, תקפו אותו השבוע בחרי־פות על מגמת התפייסותו עם המלך חוסיין. עוד בטרם השמיעו אלה את קולם נגד הקמת ממשלה גולה ונגד הסתפקות במדינה פלשתינית רק ב־„חלק של פלשתין".

אין משקל להתנגדותם של הארגו־נים הקיצוניים, ההופכים במועצת אש"ף, שכן שם יכול עראפאת לה־עביר כמעט כל החלטה. אבל מיעוט קולני זה, בתמיכת „חזית הסירוב" העי־ראקית־לובית, לא יחסם לאחד בבטק, אם לא יצליח עראפאת „להרגיע" או־תו בעוד מועד.

החלטת כינוס הפיסגה הערבית ב־ראבאט להמליץ על הקמת ממשלה פלשתינית גולה, היא אחת „מההחלטות הסודיות", שלא פורסמו. הראשון ש־צריך לברך על כך — אומרים ב־ראבאט — הוא הנשיא סאדאת, שכן כשם ש„הקפאת" המחלוקת בין חו־סיין לעראפאת הצילה אותו מ„הת־פרקות" בת 4 חודשים במאמצי התיווך בין שני הצדדים, עשויה הקמת ממ־שלה פלשתינית גולה לסייע לו להט־יל את עיקר נטל פתרון „הבעיה הפלשתינית" על כתפי ממשלה זו. אכן, זו היתה אחת הסיבות שבגללן גמגמו המחבלים בעבר מלכונן את „הממשלה".

הנשיא סאדאת יצא מוועידת הפיס־גה הערבית האחרונה ברווח לא קטן. הוועידה החליטה להקצות 2.35 מיליארד דולר ל„מדינות העימות", ל־צרכי הכנות צבאיות ושיקום כלכלי, ובכלל זה מיליארד דולר למצרים. מצרים זקוקה מאוד לסיוע זה; ראוי לזכור, ש־500 מיליון הדולר שקיבלה ממדינות ערב אחרי המלחמה היו גו־רם עיקרי בהצלת כלכלתה.

■■ חופש לסאדאת

הפיסגה הערבית החליטה, ככל ה־נראה, להיענות לבקשת סאדאת ולה־ניח לו „חופש פעולה" במגעי ההסדר המדיני. בנאומו, ימים אחדים לפני כינוס ועידת הפיסגה, הבהיר באו־רח הורכבתפעי, כי מצרים עומדת על זכותה „לנוע קדימה" ו„להזיז את ה־בעיה הלאומית", בלי כתנאים ב־הליכה לפתרונות נפרדים. הוא הבהיר כראש, כי לא יתחשב בדעתם של המנגדים, אמר להם „אין מקום בחו־שבונו או בחשבוני ההיסטוריה".

סאדאת הבהיר, ככל הנראה, למש־תתפי ועידת הפיסגה בראבאט, כי ההסדר הנוסף שהוא מבקש להשיג עם ישראל יהיה בעל אופי צבאי מובהק, ומצרים תותיר שיושג בתנ־אים בין אנשי צבא, שאליהם יילוו יועצים מדיניים.

אחת השאלות שעדיין לא נענו היא, כיצד הגיבה סוריה בפיסגה הערבית על התביעה המצרית שנתקבלה.

על־כתחילה דרשה סוריה, שתתקבל הצעה הוללת שהאוסרת על מצרים ל־לכת להסדר נוסף עם ישראל, שבמס־גרתו תתבצע נסיגה נוספת של צה"ל בסיני. אם ביטלה סוריה את התנגדו־תה לתביעת סאדאת ל„חופש פעולה", הרי זה רק משום שעלה בידי הנ־שיא סאדאת לשכנע את עמיתו הסורי, כי מצרים לא תזנח את האינטרסים של סוריה ותעמוד על נסיגה ישרא־לית נוספת בגולן, מייד לאחר ש־תתבצע נסיגה ישראלית בסיני.

כיצד באים תינוקות לעולם?

כאלה זו ושאלות אחרות הקשורות במין, שואלים ילדים בני כל־לש שנים ומעלה. יש המקדימים לבטא את סקרנותם ויש המאחרים, אך כל הילדים ערים בגיל זה או אחר לגבי הנושא. כאשר ילדכם מציג את שאלותיו הראשונות, מן הראוי שתדעו גם להשיב עליהן.

כיצד באים תינוקות לעולם

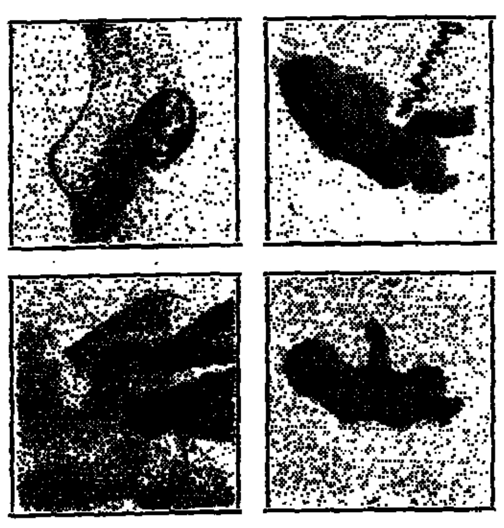

הנו ספר של „טיים—לייף", אך חורג מן הסדרות הרגילות שלהם. הוא כיצד תהילה להורים, המבקשים להסביר לילדיהם את הדברים החשובים הטעונים הסבר. ככל שיגדל הילד יוכל וירצה לעיין בספר בעצמו.

הנביותו של הספר מתאימה אף היא לילד. הצילומים הצבעוניים שבו מקנים לנושא כנות שכה דרושה לילד שעה שהוא זוכה להסבר בבעיה כה חשובה.

על מידת הצלחתו של ספר זה כבחינה החינוכית, תגיד העובדה, ש־1200 מוסדות חינוך באמריקה, למשל, משתמ־שים בחומר אור־קולי המבוסס על ספר זה.

המחיר — 12 ל"י.

להשיג בחנויות הספרים או ישירות באמצעות תלוש זה

לכבוד ספרית מעריב ת.ד. 20208 תל־אביב.
נא לשלוח אלי את הספר „כיצד באים תינוקות לעולם".
רצ"ב המחאה ע"ס — 12 ל"י בס..........
בנק ....
שם .... ת.ז. ....
כתובת ....
התאריך .... החתימה ....

ספרית מעריב

صورة عن الأصل

האיש שסירב להיות שר

מאת ד. גולן

בשעות הצהריים המוקדמות ביום רביעי השבוע, זמן־מה לאחר שהכנסת סמכה את ידה, ברוב קטן, על צירוף המפד"ל לממשלה, הסבה אל השולחן העגול, הסמוך לדלפק במזנון הכנסת חבורה צוהלת של ח"כים ואורחים, שהשתתפו בשמחתו של השר החדש־ישן, ד"ר יוסף בורג. פנים עולזים ושרעפי סיפוק. ידיים רוטטות לוחצות את ידי השר החדש. כוסית משיקה כוסית. משימה שהושלמה.

אותה שעה ישב ח"כ זבולון המר, מנהיגם של צעירי המפד"ל, בגפו, אל שולחן קטן, מרוחק מן השמחה. שלא כעמיתו ושותפו למאבק, ד"ר יהודה בן־מאיר, נמנע מללחוץ את ידיהם של שרי המפד"ל החדשים. לא שנימוסיו פגומים. אף לא מחמת הקשיחות. פשוט, לבו לא מלאו להעמיד פנים, שהרי אין הוא שמח בשמחתם, ואינו סבור כי טובה הצטרפותם לממשלה.

אומרים לו לזבולון המר, כי דעתו נתבלעה עליו. "מגלים" את אזנו, כי לא נשמעה כזאת בעולם הפוליטי של ישראל, שאיש צעיר, עסקן פוליטי בשחר־נעוריו, שנקרתה לו שעתו הגדולה להגשים את שאיפת־חייו ולהשתקע ברווחה בכורסת השר וליהנות בכל האברים את תחושת השררה המתוקה — ידחה כל אלה מרצונו החופשי.

מופת למנהיג צעיר

"משוגע" הצעיר הזה. מנגד ראה את השולחן הממשלתי — ולא התיישב לפשט מעמלן של "הרבה" שנות עסקנות קשות. קרוב־קרוב היה; כדי פסיעה אחת, כדי הושטת יד המגדה — ולא פסע, ולא נטל.

אפילו לבקש לא היה צריך. גם לא להלחם על זכותו. רק להסכים. רק להרפות מן ההתנגדות. רק לומר ל"זקנים", התופסים אל הכסאות כל עוד רוחם בם: "טוב, אם אתם באמת...".

"תינוק פוליטי" שכזה. חסרים תירוצים במאגר הגדול של החיים הפוליטיים בארץ? חסרות הנמקות? מה הוא היה צריך להמציא בעצמו, כשיש בנמצא: "המצב הפוליטי"; ועידת ראבאט; ההידרדרות הכלכלית; מבחני העתיד; צריך לחזק את האגף הציוני בממשלה; אשמש פה לפה למתנדלים, שקולם ישמע בין כותלי הממשלה; בעת כזאת אסור לשבת בחוץ ולהפקיר את העניינים בידי אחרים — הכל טוב. הכל "הולך". הכל היו קונים מידיו ובלבד שיסיר מעל למפלגה את הסיוט המדיד־המבוכה של עקרונות ויושר ציבורי ומירדת המצפון המוצק והמופת האישי, שמעצם קיומו הוא "מעמיד בפניה" את ה־מצטרפים אל הממשלה ומוקיע אותם כרודפי־כסאות וכזונות־רעיונות.

זבולון המר אבד לכל דורשי טובתו — "לא נכון", חד־משמעי ופסקני ואף לא הפיח בלבם תקוה, כי אם יוסיפו לדבר אל לבו, סתום שמגלים פירצה ובשוליים דרכה את הכתם.

אין צורך להסכים לדרכו של המר, לרעיונותיו ולפתרונותיו, כדי להעריך את כושר עמידתו כנגד פיתויים ואת מעלותיו האישיות. הוא איש צעיר, המדגים היטב איך צריך להיות מנהיג ציבור, בארץ של מצוקה. אין הוא מתבייש להיות חבר כנסת ע נ י, במובן הפשוט ביותר של המושג, בלי קישוטים: עם רעייתו וארבעת ילדיו הוא דוחק בדירה של שני חדרים, ארבעים וכמה מטרים מרובעים, מבהיקה בנקיונה ומנוצלת כמעט "באופן מדעי". כל פינה בדירה הזאת אומרת הסתפקות במועט וסיפוק שבנויי משפחה מאושרים.

זבולון הוא סרבן־שיכון מרגיז: את כל ההצעות הנאות להמיר את דירתו הקטנה בדירה גדולה ומרווחת דחה. לא שנוח לו במסכן דל זה. לא שחביבה עליו הצפיפות. אלא שאין לו בחשבון הבנק שלו יתרה, זולת יתרת־חובה קטנה, שהוא מתמודד עמה כל השנים.

הוא "טרמפיסט מועד" להכעיס: אין לו מכונית ואין לו תקציב הוצאות למוניות "ספיישל". מקופת המפלגה אינו נוטל פרוטה לשום תכלית. מזדמן לו ח"כ הנוסע במכוניתו לכיוון המבוקש — זבולון מצטרף לו לחברה. לא שיחק מזלו — נוסע באוטובוס, ובכך הוא מרבה. הוא אולי הח"כ המוסמך ביותר להעיד על מצוקתם של הזקוקים לשרותי התחבורה הציבורית. הוא מכיר אותה מנסיונו האישי.

את חמש הנפשות הכרוכות על צוארו, ואת עצמו, מפרנס המר במשכורת הגסה של ח"כ ישראלי: אלף ושמונה מאות לירות לחודש. לא פחות. לא יותר. אף פרוטה אחת לא יותר. שום עיסוק צדדי. שום קיבוץ נדיב, שדואג לכל מחסור. אף אגורה אחת של הטבות מקובלות. שום "איצוי כסף" על ההתמסרות הגדולה לענייני המפלגה "בצירות"...

קשה להאשים בסכום זה דירות בצעצות קטנות יותר התוצבות בירתוניות גדולים. יותר? "או. מה אפשר לעשות?" — "ניר. לכם זבולון המר בקול המתמשך שלו. — "הרבה מאוד אנשים בארץ חיים בתנאים הרבה יותר קשים ואין שום סיבה שבעולם, שאני אחיה טוב מהם. אני בכלל שמח בחלקי. טוב לי".

"איך יכולתי להצטרף?"

ועכשיו היתה לו הזדמנות. איזו הזדמנות! מכונית, ונהג, ושליחים, ומשכורת משופרת, וחשבון הוצאות גדול, ודירת־שרד. "זבולון, אמרו לו אנשים, במפלגה ומחוצה לה, זבולון, אסור לשחק בגורל. היום אתה יכול לעשות את הצעד הזה. מחר — מי יודע?".

ה"משוגע" שמע. האזין בנחת. חייך חיוך פשוט, גלוי, חביב, והמשיך את הלאו הבלתי־מעורער שלו.

אולי לא העריכו אותו נכון. אחדים ניסו להמעיט מכובד שיקוליו. אחדים אמרו לראש הממשלה, יצחק רבין: "תראה, הוא רוצה באמת. הוא רק מחכה ש,יאנסו' אותו. לא נעים לו סתם להסכים. אז תזמין אותו ותדבר אתו בכבוד ותן לו רק להרגיש, שהוא באמת רצוי וחשוב. הוא יסכים".

זבולון המר הוא איש של עקרון, של אמונה. זה חשוב בעיניו. הוא איש נא. מותר לו. הוא אינו עומד למכירה.

"איך יכולתי, איך יכולתי להצטרף לממשלה זו?" — הוא שואל בניבה, שיש בה, בצד הבטחון המלא, שהצעד היה נכון, מידה של צער על ההזדמנות שהוחמצה. "איך יכולתי לעשות זאת, כאשר המפד"ל לא מיצתה כוחה לדרבן ממשלת ליכוד לאומי ולא נאבקה, כאשר הבטיחות על שלמות ארץ־ישראל הוכרזה לפגרה בלתי־מחייבת ובלתי־מבטיחה בשאלת מיהו יהודי?! איך יכולתי להיות חבר בממשלה, שהסכמתי שאינה צריכה לקום ושאני בטוח, כי בנושא ההתנחלויות היא מועדת טעות מרה?

"לא יכולתי. לא יכולתי, שהציבור הנפלא הזה של אנשים צעירים, שאני קשור אתם בכל נימי נפשי, הכתובים, כבודם נדרים וכבודי יתפלה. לא יכולתי. יש כאן סתירה גדולה. קשה לי לחיות עם הפער הזה בין הצהרות ואי־הגשמתן, בין המטרות הנעלות וההישגים הזעירים. זהו פער האמינות בין המנהיגות והציבור. זוהי התחושה המתפשטת של הבטחות ללא כיסוי.

"אנחנו מוכרחים לשאוף לביטול הפער הזה. הציבור הדתי־לאומי זקוק למנהיגות ישרה, אמינה, שהעקרונות והאמונות שלה חשובות בעיניה לאין ערוך מאינטרסים אישיים, מכסאות מתמיכים, משרה, מנהגת־רוח אישית".

לעקרון ולא לכורסה

צנוע באורח חייו, אין זבולון המר בחזל במחמאות מבשמות. "אנשים אמרו לי: זבולון, שתדע, בעינינו אתה המשענה האחרונה להוכיח, שהפוליטיקה אינה חייבת להיות תככנית ומשועבדת לכסאות ולמאוויים אישיים. אתה ההוכחה, שעסקן פוליטי יכול להצמד לעקרון ולא אל הכורסה הנוחה".

"אתה יודע מה עמד כאן להכרעה?" — שואל אותי זבולון המר ודוחק בי להשיב לו, כאילו אני, ולא הוא, דחיתי השבוע את ההצעה לכהן כשר הסעד בממשלת ישראל. "על כפות המאזניים הונחה שאלת יושרה של המנהיגות, על כפות המאזניים הונחה השאלה, אם מותר למנהיגות להבטיח מה שהיא עצמה אינה מוכנה לקיים. זה מה שהונח על כפות המאזנים".

השובה, של השאלה הזאת השיבו מנהיגי המפד"ל הוותיקים תשובה, שאינה מקובלת על זבולון המר, אינה עושה אותם, בהכרח, צודקים ממנו...

אומר זבולון המר: "אנחנו חיים עם תופעה, שיש בה ציבור בלי מנהיגות ומנהיגות בלי ציבור. זהו הקרע במפלגה. זהו הבקע: הציבור רוצה במנהיגות אמינה יותר, שלא הכל היא מוכנה למכור. הוא רוצה במשב רוח רענן: מנהיגות של עקרונות ולא של כסאות. הוא מבקש בשורה חדשה".

המר ער ל"סכנות". הוא יודע, שימצאו מי שיגדירו אותו בציניות: "טוב, הוא בחור טוב, באמת, אבל הוא פוליטיקאי קטן, שחקן הדוקטרינות, דון קישוט, שנלחם בטחנות־רוח".

זה לא איכפת לו? להיפך! מאוד איכפת לו. הוא עצמו, הדברים אינם זרים לו. "טריקים" מפלגתיים, פה ושם, אינם מחוץ למעגל חייו. אבל יש משהו חשוב מזה, גדול מזה: כאשר שואלים את המר, אם שלושת שרי המפד"ל, ד"ר בורג, ד"ר רפאל והזגי, מקיימים בהסכמתם להצטרף לממשלה את הדיבור של אמינות, של לחימה על עקרונות, אין הוא להוט להתבטא בלשון בוטה. ניכר בו, שהוא כוחש ביטויים נגבלים, שלא יעמיקו את הקרע:

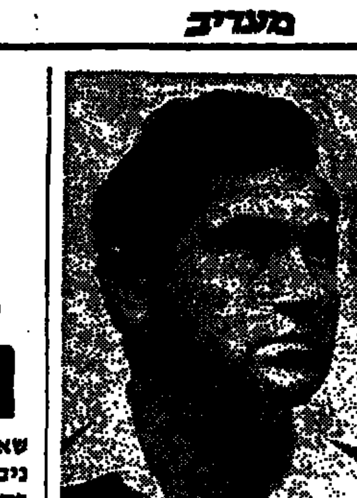

זבולון המר

לנוער יש ברירה

"תראה, זה כך. תפישת העולם שלהם שונה. הציפיות שלהם מערכים של מפלגה דתית־לאומית — קטנות יותר. יש להם יעדים מוגבלים. הם חושבים, שטוב להיות בפנים בכל מקרה, וכך ידאגו לעניין הדתי: עוד בית־ספר, עוד בית־כנסת, עוד מקוה. והם באמת עשו רבות בשטח זה.

"הציפיות שלי שונות. אני מאמין, כמו שכתוב, ש,תלמיד חכם, שנמצא רבב על בגדו, חייב מיתה'. הדרישות שלי לגבי מפלגה דתית, לגבי ציבור של דתיים ומאמינים, גדולות הרבה יותר. אני חושב, שמפלגה כזאת צריכה להנהיג את העם בתקופה קשה ולכבוש את לב האדם הצעיר ולהדביק אותו בלהבה ולשמש לו מופת אישי.

"זה אולי ההבדל הגדול בין ותיקי העסקנים במפלגה לביני: הם מאמינים בכלים, שיגרמו לכך שהצדק שלהם לנצח. אני מאמין ברוח הגדולה, באמונה, בלהט. הם כוכבים לפשרות, להישגים מקוטעים, קטנים. אני רוצה להתמודד בכל הכוח, להשפיע בכל האמצעים, לא להסתפק בכסא, בהשקפה על חלוקת התקציב. הקהה המפד"ל חוללה בשעתה מהפכה בעולם היהודי הדתי־לאומי. אבל למפלגה קרה דבר טראגי: יש לה נוער נפלא, שהוא חניך דרכה של המפלגה, אבל המהפכה שקעה. נרדמה, פרשה לקרן־זווית. הנוער הזה אינו יכול להזדהות עם מפלגה שקפאה. הוא רוצה להלחם על עקרונות ולא על כסאות.

"מנהיגי המפלגה אין להם ברירה. הם מוכרחים להסתפק בשלטון, כי העקרונות שלהם נידלדלו. אני יכול להיות בלי שלטון. אני יכול להאבק על טוהר, על יושר, על ארץ־ישראל השלמה, על גיור כהלכה — מחוץ לממשלה".

כל הפיתויים לא עזרו. כל המתנות נידחו. המר הולך למאבק הגדול ב ת ו ך מפלגתו כבן־חורין, בידיים נקיות: הוא יצביע ת מ י ד נגד כל ויתור ביהודה ובשומרון, ומספק אם השרים של המפד"ל ינסו למצוא אתו את דין מרצונתו. בכל מקרה ראוי להם להתייחס ברצינות אל כדורן של ה,מורדים' להעניק לציבור של המפד"ל מנהיגות, שתבטל את הפער בין ההבטחות והכסאות.

אין לזבולון המר ספק, שבמנהיגות כזאת הוא, ולא אחר, ינגן בכינור הראשון.

הריב־רב של ר"צ

מאת משה מייזלס

התנועה לזכויות האזרח — ר"צ — רצה השבוע במרוץ נגד הזמן סביב השאלה "בפנים—בחוץ—בפנים—בחוץ?" רצה רצה ולבסוף היתה בחוץ.

ר"צ נולדה, בסערת המחאה והשינוי, ערב הגשת רשימות־המועמדים לבחירות לכנסת השמינית, כתולדה של מלחמת יום־הכיפורים, ורכבה על גלי המרירות נגד הממסד, שנצטברה בקרב שכבות רחבות של הציבור. על דגלה חרתה את המאבק עם המנגנון הגדול לכהן האזרח הקטן. היא דרשה רוויזיה מרחיקת־לכת במשרדי הממשלה, צמצום מספרם, הגברת ייעולם. בסערה זו כבשה במפתיע שלושה מקומות בכנסת.

כבר ערב היכון ממשלת־רבין עמדה ר"צ לפני אותה דילמה קשה, שבה התלבטה שבעתיים השבוע. להצטרף, או לא להצטרף? גם אז שקלו שולמית אלוני וחבריה אותם השיקולים, שעלו השבוע: כלום לא תהיה בהצטרפות לממשלה, בהשתלבות בממסד, משום הפרת אמונם של הבוחרים במצע של שינוי ובתאוה? התוכל ר"צ להצדיק ביום־הדין לפני הבוחר תפנית זו בכוונה?

●● הריצה לקואליציה — מיקח־טעות

אז החליט הרוב בר"צ "להעיז ולקפוץ" על מרכבת הקואליציה הממשלתית, כיוון שגברו נימוקיהם של מחייבי ההצטרפות. ממשלת רבין נחשבה בעיניה מכויית בממשלת־שינוי. הובטח לר"צ, שיגשו ברצינות לטיפול ברויאורגניזציה של משרדי הממשלה. ובעיקר: העדר המפד"ל מן הממשלה "קסם" לה, שכן הוקל הלחץ בשאלת "מיהו יהודי", ולסיעות הקואליציה ניתנה הרשות להציע, לאחר זמן מסוים, הצעות לשינויים בסטאטוס־קוו בענינים הדתיים. נגברה הדיעה, כי בנסיבות אלה מוטב להיאבק בתוך הממשלה על התביעות של ר"צ.

מאז נשתנתה בתכלית התמונה. בפולמוסות בר"צ, שנבהרו לראשונה אחרי ההצטרפות לממשלה, נתגברה הולכה ההתנגדות להשארות בקואליציה. אצל ראשי ר"צ שולמית אלוני, בועז מואב, מרשה פרידמן והאחרים נתחזקה ההכרה, כי הריצה המבהלת אל הקואליציה היתה מיקח טעות. ממשלת־רבין נתגלתה, לדעתם, כממשלת־המשך יותר מכממשלת־שינוי. הרדיפה המתמדת אחרי המפד"ל, עם הצעות־פשרה בענין "מיהו יהודי", שיש בהן משום הפלית הזרם הקונסרבאטיבי והריפורמי, לא בישרה טובות. מימוש הריאורגניזציה במשרדי־הממשלה לא נראה לעין. שולמית אלוני הרגישה את עצמה בתוך הממשלה כשרה בלי תיק, מתוסכלת במדה רבה.

באותה תקופה נתהדקו והלכו הקשרים בין ר"צ לתנועת המחאה "שינוי", שלחצה למען פרישת ר"צ מן הממשלה ולמען ייסוד ארגון פוליטי חדש, נאמן לסיסמות המחאה והשינוי, ובאמצעותן יתמודד עם הממסד בבחירות הבאות.

●● היכן הריאורגניזציה

כשנתברר לר"צ, שגמור עם יצחק רבין לא לוותר על חידוש השותפות הקואליציונית עם המפד"ל, נדמה היה, שהנה חילך את ר"צ מן הדילמה בין עיונים אקטואליים של "הפיסה משלטי" ושל "ישיבה בפנים" לבין עיונים אלקטוראליים לטווח ארוך יותר, המחייבים קפיצה מן העגלה הקואליציונית בעוד מועד. נתגבר ההלך קולם של שוללי ההישארות בממשלה.

שולמית אלוני

הטענה העיקרית היתה: ממשלה עם המפד"ל היא כמשלה שתהא לגרוע מבמשלה בלעדיה. ממשלה כזו, ופרט לחשש שהיא תהיה מכשול לאופציה לשלום, תנסה לפתור את בעית "מיהו יהודי" תוך פיוס המפד"ל, ולא תהיה מסוגלת לבצע את ראשית הריאורגניזציה במשרדי הממשלה בהקמת משרד לרווחה סוציאלית, שבו יאוחדו משרדי הסעד והעבודה — שכן המפד"ל רואה את משרד הסעד כעין נחלת־אבות שלה.

ראשי ר"צ היו נתונים בלחץ כבד מכאן ומכאן. מצד אחד הפעילו ראשי ל"ע כל השפעתם עליהם, לבל יחזלו את החזית הקואליציונית בפרישתם. טענתם היתה, שמאבק משותף בתוך הממשלה ישיג תוצאות רצויות הרבה יותר ממאבק מפוצל מבית ומחוץ. ברור היה, כי פרישת ר"צ תתקע יתדותיה בתוך גלגלי התכנית של הקמת מרכז ליברלי גדול בישראל העשוי להיות כח אלקטורלי שלישי במדינה. מצד אחר הבהירו ראשי "שינוי" בבורה, שאינה משתמעת לשתי פנים, כי השארות ר"צ בממשלה עלולה לחסום את הדרך לאיחודן של שתי התנועות ולהופעתן ברשימה משותפת בבחירות הבאות לכנסת, בצירוף חוגים וקבוצות אחרים.

●● מפנה הלוך וחזור

בנסיבות אלה לא היה איפוא משום הפתעה בהחלטת מועצת ר"צ ביום ב' השבוע, ברוב גדול של 38 נגד 12 קולות, שלא להצטרף לממשלה עם המפד"ל. כיצד נוכל להראות את פרצופינו לפני הבוחרים שלנו, אם נעשה צעד כזה? — שאלו אחדים מחברי המועצה. העיונים האלקטוראליים לטווח ארוך הכריעו את העיונים האקטואליים של ישיבה בתוך הממשלה.

והנה מעת לעת נתחלפו היוצרות, ואותה מועצה החליטה ברוב של 26 נגד 25 קולות, שר"צ תישאר בממשלה.

מה קרה תוך 24 שעות הללו, שהוליד תפנית מכרעת בעמדת המועצה?

לראשי ר"צ היתה הרגשה, שבעצם אין רוצים בהם בממשלה, ואם יישארו בה, יהיו בבחינת סרח־עודף. והאה לא יוכלו להרוץ בשום אופן לפני בוחריהם. בייחוד הרגיז אותם, שראש הממשלה קיים כמה שיחות עם ראשי המפד"ל, ואף שתי שיחות עם צעירי המפד"ל, ולא עשה שום מאמץ רציני לשכנע את ראשי ר"צ להישאר בממשלה. בעקשנות סירב לצרף את השרה שולמית אלוני אל ועדת השרים לעניני־גיור שבראשה יעמוד שר הדתות ד"ר יצחק רפאל, שכלפיו כיוונו ראשי ר"צ חצים אישיים. לא נוכל לשמור על כבודנו ולהישאר בתוך הממשלה — טענו ראשי ר"צ, והכריעו כפי שהכריעו.

●● שולמית אלוני פקפקה

שתי השיחות, שקיים ראש הממשלה ביום ג' עם מרת אלוני, חוללו מיפנה בעמדת רוב חברי המועצה. הם נתרשמו, שראש הממשלה ושותפי־הקואליציה אחרים רוצים בהישארות ר"צ בממשלה. מר רבין תיאר באזני ראשי ר"צ בצבעים קודרים את המצב המדיני והבטחוני, שנוצר בעקבות החלטות ועידת ראבאט — מצב המחייב להשתית את הקואליציה על בסיס רחב ככל האפשר. גם הבטחותיו של מר רבין, שיקדם ריאורגניזאציה במשרדי הממשלה, וכי הסיכומים של ועדת השרים לעניני־גיור יתקבלו רק על דעת כל סיעות־הקואליציה, השפיעו על עמדתם של רוב חברי המועצה, ובוודאי השפיעה גם העובדה שלגב' אלוני הוצע הפעם תיק בממשלה — תיק התקשורת.

גב' אלוני עצמה נשארה ספקנית. היא הזהירה מפני אשליות, כי שלושה חברי־כנסת של ר"צ יוכלו לעשות משהו בכנסת בשבתם באופוזיציה, וכי קול אחד בממשלה הוא יותר מקול אחד בלבד. היא לא השתתפה בהצבעה. אך הרוב במועצת ר"צ דחה, על חודו של קול, את העיונים האלקטוראליים לטווח ארוך, והכריע בעד השארות בממשלה בתנאים הקיימים בעת שהממשלה ניצבת לפני הכרעות מדיניות ובטחוניות קשות, ומוטב לשמור מבפנים על קיום הסטאטוס־קוו בעניינים דתיים, על ביצוע הריאורגניזאציה במשרדי הממשלה וכו', מאשר לדגול בסיסמות השינוי והמחאה מבחוץ. עם המצביעים בעד ההישארות בממשלה נמנו הפעם ח"כ מרשה פרידמן, פרופ' יצחק כצנלסון, ד"ר דינה גורן, וד"ר אריה מוצקין; נגדה הצביעו בין השאר ח"כ בועז מואב, אורנד ורדימון ויוסף דגב.

החלטת הרוב במועצה התקיימה בעוד 12 שעות, והיוצרות נתחלפו. "לא ישנתי כל הלילה", סיפרה שולמית אלוני למקורביה למחרת ההכרעה. "התלבטתי. כלום אפשר להישאר בממשלה במצב כזה ובאווירה כזו?" שוב גברו השיקולים האלקטורליים על כל שאר החישובים, ושולמית אלוני החליטה לצרף קולה לקולותיהם של 25 חברי מועצת ר"צ, שהצביעו נגד ההישארות בממשלה לאחר צירוף המפד"ל.

בכך נוצר מצב של תיקו: 26 נגד 26, וההכרעה הועברה לסיעת ר"צ בכנסת. בסיעה הצביעו שולמית אלוני ובועז מואב נגד ההישארות בממשלה, ואילו מרשה פרידמן, שהצביעה במועצה בעדה, קיבלה את הדין. על חודו של קול הוחלט לפרוש מן הממשלה, והמיועדת לשרת התקשורת התקשרה עם ראש הממשלה והודיעה לו, כי "ר"צ" נמצאת מעתה מחוץ לממשלה.

כי יבואו ששים אלף...

תחזית העליה מכל הארצות בשנת 1975 — 60,000, שהם 18,000 משפחות; אחוז ה"נושרים" מיוצאי בריה"מ בדרכם לישראל הגיע ל־25; לקליטת משפחת עולים ממוצעת יידרשו 245 אלף ל"י; לפי מימצאי משרד השיכון ומשרד הקליטה לא יהיה מחסור בדירות לעולים בשנת 1975, אך יימשכו הפערים בין מיקום הדיור ובין משאלות המשתכנים

קליטה: היום ומחר
אברהם תירוש

מה יהיה אם יבואו מברה"מ 60,000 עולים בשנה — 5 אלפים בחודש? ומה יהיה אם יבואו משם 100,000 עולים בשנה, כתחזיתם של אופטימיסטים?

על יסוד התכתובת בין שר־החוץ האמריקני ובין סנאטור ג'קסון מניחים, אם כי אין לגבי זה שום התחייבות סובייטית מפורשת, כי אכן יעלו 60,000 עולים מבריה"מ בשנה. לאור התחזית הזאת מן הדין לבדוק היטב, בעוד מועד, את מערך הקליטה.

בשנים 1972—1973, באו לישראל 55—56 אלף עולים בכל שנה — מכל הארצות. התחזית לשתי שנים אלה היתה 60 אלף עולים בשנה.

השנה, בחודשים ינואר־ספטמבר קטן מספר העולים בכ־36 אחוז לעומת אשתקד, ובעליה מבריה"מ קטן בכ־40 אחוז.

מספר העולים מכל הארצות, מראשית השנה עד סוף ספטמבר, היה 25 אלף, לעומת כ־39 אלף עולים בתקופה המקבילה ב־1973 (בעליה מבריה"מ — כ־13,400 לעומת כ־22,400).

אך למרות שמספר העולים לא עלה בשנים האחרונות על התחזיות, למרות הצמצום הניכר שחל במספר העולים השנה, שוררים עתה קשיי קליטה חמורים בתחומי דיור, תעסוקה, קליטה חברתית.

מספר היהודים היוצאים מבריה"מ ואינם עולים לישראל גדל בהתמדה. אשתקד היה 4 אחוזים מכלל היוצאים. בראשית שנה זו עלה ל־7—8 אחוזים ובחודשים ספטמבר ואוקטובר היה כ־25 אחוז. קשה להניח, שניתן לצמצם אחוז זה באורח ניכר ובזמן קצר, ואפשר שתהליך גידול הנשירה אף יימשך. אם יישאר שיעור הנשירה 25 אחוז, הרי לא יגיעו 12—15 מתוך 60 אלף היוצאים מבריה"מ לישראל.

ואכן, רבים אנשי רשות העולים הסבורים, כי בשנת 1975 יעלו בסך הכל, מכל הארצות, כ־60 אלף עולים.

■ כמעט מחציתם אקדמאים

לגבי 60 אלף עולים חוזים אלה יש תכניות קליטה בתחומי דיור ותעסוקה (גם אם אין עדיין תכנית קליטה כוללת), המבטיחות, לדעת הגורמים האחראים, את קליטתם ללא קשיים חמורים מהגלולים, ואולי אף בצורה "חלקה" יותר. השאלה מה יהיה אם יבואו 100 אלף בשנה נענית בנידנוד־ראש של ביטול או במשיכת כתפיים של אין־אונים.

גם בצורה גל של מאות אלפי עולים בשנה — אפשרות זאת אינה מטרידה את הנוגעים בדבר. במקרה זה, יווצר מצב חירום עליון, שיטלטל את המדינה ויחייב אותה ואת העם היהודי כולו למאמץ של הקרבה. לא יוקמו מעברות, אך בוודאי יובאו בתים טרומיים, יישכרו בתי־מלון רבים, יאוכלסו מחנות צה"ל, ואולי אף יוצאו צווים להפיסת דירות פנויות.

בסידרת מאמרים זו לא אדון בגס, אלא בתחזית עלייתם של 60 אלף עולים ובהליכי קליטתם.

■ ההשקעה: 4.4 מיליארד

לאחר שקובעים תחזית מספרית לצורך תכנון — וזו אינה קלה, שכן היא תלויה בגורמים פוליטיים, כלכליים ובטחוניים בארצות המוצא ובישראל — דרושה לייעול הקליטה ידיעת ההרכב הפנימי של העליה מבחינת הריבוד המקצועי והגילי, גודל המשפחה וכיוצא באלה. כאן נעזרים בנתוני שנים קודמות, וכך נמצא כי כ־42 אחוז מכלל העולים הם אקדמאים ובעלי מקצועות חופשיים (לעומת 18 אחוז כאלה באוכלוסיה היהודית בישראל); גודלה הממוצע של משפחת עולים הוא 3.3 נפשות. הגיל הממוצע הוא 30 (כך היה ב־1973); כ־10 אחוזים של העולים הם בני יותר מ־65.

כלכלנים אומרים, כי המשאבים הכלכליים שיש להשקיע בקליטת 60 אלף עולים בשנה, בכל התחומים, מסתכמים בכ־4.4 מיליארד ל"י. שמואל אדלר, יועץ כלכלי לשר הקליטה ומנהל המחלקה לתכנון במשרד הקליטה, מפרט סכום זה:

✱ 140 אלף ל"י לדיור למשפחה;
✱ 80 אלף ל"י ליצירת תעסוקה למשפחה;
✱ 25 אלף ל"י לתחומים אחרים (תשתית, חינוך, הסעות לארץ, סידורים ראשונים ועוד) למשפחה.

סך־הכל למשפחה הוא איפוא 245 אלף ל"י. 60 אלף עולים הם כ־18 אלף משפחות, והסכום הנדרש לקליטתן הוא כ־4.4 מיליארד ל"י.

לדברי שמואל אדלר, יוקצו חצי עד שני־שלישים מן הסכום הזה מתקציב המדינה (בעיקר מכספי הסוכנות היהודית) והיתרה תבוא מיזמים פרטיים ומהעולים עצמם. 6 אחוזים מהמשאבים הכלכליים של המדינה יוקדשו איפוא לקליטת העליה.

לפי חישובו של שמואל אדלר יידרשו כ־2.5 מיליארד ל"י לשיכון 18 אלף משפחות העולים. מדובר בבניית 14—15 אלף דירות, שכן 3,000—4,000 עולים בשנה משתכנים בעזרת סיוע (משכנתאות, הלוואות לדמי־מפתח) או נקלטים אצל קרובים, בסיוע מענק של משרד הקליטה.

מימצאי משרדי הקליטה והשיכון לגבי מספר הדירות לעולים שיושלמו תוך שנה, שנה וחצי, מלמדים על סיפוק הביקוש, אם אכן יוצאו התוכניות לפועל. שלא כבעבר, פירט משרד השיכון לפני משרד הקליטה תוכנית כוללת של בניית הדירות לעולים — מספרן ומיקומן ומועדי מסירתן — עד ראשית 1976. למשרד השיכון גם תוכניות ארוכות־טווח עד סוף העשור — ואנשי משרד הקליטה מברכים על כך.

■ אלף דירות בחודש

"משרד השיכון עושה בתכנון וביצוע מה שלא עשה בעבר", אמר לי אהרן עמית, ראש האגף לשירותי קליטה במשרד הקליטה. לדבריו, יהיה צורך ב־2,350 דירות נמסרות ל־10 אלפי עולים בחודש, ואם יבואו כ־5,000 עולים בחודש די יהיה בכ־1,200 דירות. "משרד השיכון מבטיח לספק 1,500 דירות בחודש בשנה הבאה, ואם כך יהיה לא יהיו קשיים בקליטת 5,000 עולים בחודש".

את תוכנית השיכון לעולים פירט לפני מנכ"ל משרד השיכון, דוד וייגל: "כיום נבנות כ־23,600 דירות לעולים. הבטחנו למסור אותן למשרד הקליטה עד סוף מארס 1976. קצב האספקה המובטח בחודשים הקרובים הוא אלף בחודש, אך אפשר להחיש בכתון המריצים. תוכנית לבניית 80 אלף דירות לעולים עד סוף 1979 כבר הוכנה".

בידי משרד הקליטה מסמך של משרד השיכון, המפרט את קצב מסירת הדירות עד סוף דצמבר 1975. לפיו יימסרו עד אז רק כ־15,200 דירות וקצב המסירה לא יעלה ב־1975 על 1,000 לחודש, אך מנכ"ל משרד השיכון אומר שהמסמך הוא "צילום מצב" שנעשה לפני ביצוע פעולות לזירוז הבניה.

אבל הוא זהיר בהבטחותיו: "ההתחייבויות שלנו הן לפי מיטב הנתונים והמידע שיש בידינו עכשיו. אך משרד השיכון אינו בונה בעצמו, ובסופו של דבר, הכל תלוי בעבודת הקבלנים בהתחייבויותיהם. בתמריצים אפשר לזרז את השלמת הבנייה, אך באידך גיסא, אנו מסתכנים עתה בהבטחות לא רק לחודש הבא, כבעבר, שהיו בטוחות למדי. ככל שמתרחק מועד ההבטחה גדל סיכוי הטעות".

שמואל אדלר, היועץ הכלכלי של שר הקליטה, אומר כי למשרדו ולמשרד השיכון תוכנית משותפת ל־20 אלף התחלות בניה בשנה לעולים, בשלוש השנים הבאות. הוא מטעים כי זירוז קצב הבניה של דירה ל־18 חודש בממוצע (עתה 24—30 חודש) הכרחי לביצוע התכניות.

מסירת 23,600 דירות לשיכון מ־אוקטובר השנה עד סוף מארס 1976 פותרת "על גבי הנייר" את בעיית השיכון של העולים שיבואו בשנה וחצי זו. גם אם יבואו בתקופה האמורה 90 אלף עולים יהיה מספר הדירות הדרוש להם כ־21 אלף (בנוסף לסידורי השיכון האחרים, הכספים) ואפילו תישאר יתרה של דירות.

■ תסוטרת של פיגורים

אלא שעל גבו של משרד הקליטה "תסוטרת" בולטת של פיגורים ומחסור מצטבר בדיור הטעון חיסול, שלגבי ממדיהם וגורמיהם חלוקים משרדי השיכון והקליטה.

יתר על כן, שיכון עולים אינו מישוואה מתמאטית המתבטאת בכך וכך דירות, שאם היא מאוזנת פירושה שהבעיה פתורה. במישוואה זו יש גורמים מכריעים כגון גודל הדירה, מיקומה והתאמתה למקום התעסוקה, עקרון פיזור האוכלוסיה — ה"מסבכים" את הפתרון. 10 אלפי דירות פנויות במקומות שונים בארץ ו־10 אלפי עולים בעלי מקצועות מגוונים, משפחות ובודדים, צעירים וקשישים עדיין אינם עולים בקנה אחד.

ואכן, אהרן עמית, מנהל האגף לשירותי קליטה במשרד הקליטה, אומר כי מצד אחד חסרות כ־7,300 דירות לעולים, ב"סוגים" שונים, ומצד אחר יש בידי משרדו כ־4,000 דירות פנויות, 1,500 מהן מוכנות והשאר בשלבי סיום בנייתן, שאיכלוסן בעייתי מפאת גודלן ומיקומן (חלק ניכר מהן באזורי פיתוח מרוחקים (דימונה, קרית־שמונה ועוד). בירושלים יש כ־300 דירות ריקות. "עולי רוסיה — לדבריו — אינם נוטים כל כך ללכת לירושלים".

במשרד הקליטה קובלים על מחסור מתמיד בדיור לעולים בשנים האחרונות. מחסור זה נוצר, לדברי אנשי המשרד, עקב בנייה בלתי־מספקת והחריף בגלל פיגורים עקב בנייה ממושכת מדי. העליה במחירי הדירות בשוק החופשי הקטינה את מספר העולים המבקשים משכנתאות לרכישת דירה בכוחות עצמם, והגבירה את הלחץ על דירות־עולים ממשלתיות.

■ המלחמה שיתקה בנייה

אהרן עמית טוען, כי מספר הדירות שהיו לגביהן פיגורים במסירה הגיע ל־4,000, ובאחרונה פחת לאלפיים. בעיקר בגלל השפל בעליה, אך גם בגלל מאמצי זירוז שעשה משרד השיכון. בשל סיבות אלו פחת באחרונה מספר הדירות החסרות מ־10 אלפים לכ־7,000.

בסך הכל יש עכשיו כ־13 אלף משפחות עולים (לרבות יחידים), שאינן מתגוררות בדירות־קבע משלהן. כ־6,000 מביניהן מתגוררות בדירות שכורות.

הפיגורים במסירת הדירות למשרד הקליטה התמידו בעיקר לאחר מלחמת יום הכיפורים, בגלל שיתוק הבנייה כמה חודשים. בממוצע קיבל המשרד בשנה האחרונה 650—700 דירות בחודש. השפל היה במאי השנה — כ־460 דירות, והשיא ב־

(המשך בעמוד 28)

مكان الأصل

„הדוקטורט" של תת־אלוף מימון

מאת נ. סייף

ביום ו', בצהריים של ה־18 באוקטובר, עמד אלוף־משנה דוד מימון בקבוצה האחרונה לקבלת תואר ראשון בהיסטוריה של המזרח התיכון באוניברסיטת תל־אביב. באותו יום עצמו, שעות מספר לאחר מכן, התייצב בלשכת הרמטכ"ל, שם נענד בדרגתו החדשה — תת אלוף. יומיים לאחר מכן יצא לעזה, כדי למלא את תפקידו החדש — מפקד כוחות צה"ל ברצועה.

עם פרסום דבר ההעלאה בדרגה והמינוי החדש הכתירו העתונים את המאורע בלשון של „התימני הראשון שהגיע בצה"ל לדרגת תת־אלוף".

תת־אלוף דוד מימון גאה בעובדת מוצאו התימני, אך אינו מאושר מן ה„הילולה" הכורכת את העלאתו בדרגה הבכירה עם מוצאו העדתי והמזכירה בד בבד ציטוט דבריו של בן גוריון, כי מובעת הכמיהה לראות קצין מהעדה התימנית כרמטכ"ל של צה"ל.

■■ 55 שנים ביקב

„פירשו את דבריו של בן־גוריון וציטטו אותם לא במדויק, — אמר דוד מימון לאלה אשר איזכרו לו את הדבר עם העלאתו האחרונה בדרגה — היתה לי הזדמנות לשוחח עם בן־גוריון בנושא זה לפני שנים, כאשר הייתי ממונה, בין היתר, על אבטחתו בשדה בוקר. כשנפגשתי אתו שם לראשונה הוא שאל אם אכן תימני אני. השבתי בחיוב. אם כן, אמר, יש לי הכבוד לשוחח עם הרב־סרן התימני הראשון בצה"ל. אמרתי לו: אדוני, אתה טועה, אני מכיר עוד ארבעה רבי־סרנים בצה"ל שהם בני העדה התימנית. מכאן התגלגלה השיחה לאמירתו המפורסמת בעניין רמטכ"ל תימני. הוא שאל אותי אם הוכן נולדתי, וכשהשבתי לו בראשון־לציון, גיחך ואמר: „ובכן זהו מקור הטעות. לגבי ידידי אינך תימני, כי אם ישראלי". וכשאמרתי בזמנו שאני חולם לראות אצלנו רמטכ"ל תימני, התכוונתי למישהו שעלה ארצה מתימן, שהיה בזמנו עולה חדש, ולא תימני שנולד בתל־אביב או בראשון־לציון".

תת־אלוף דוד מימון הוא גבר בן 45, בעל מיבנה חסון, שיער שחור וסמיך, זקוק, אוזנים שיבה קלים. מרשים בשטפו העבות ומקבוצתו של רב־סמל „קלאסי". הוא אינו „רגיש" לגבי מוצאו העדתי ונוהג להדגיש, כשמשוחחים אתו בנושא זה, כי „התקדמותי בצה"ל לא היו יוצאי דופן, מעולם לא קיפחו אותי בצה"ל בשל היותי תימני, ומעולם לא הפריעו את קידומי והקלו את חיי בשל עובדה זו. אני בטוח ששפטו אותי לפי מהותי, כישורי ויכולתי. אילו בשלב כלשהו היה לי חשד שמטפלים אותי לטובה או לרעה בגלל מוצאי העדתי, לא הייתי חושב פעמיים ונוטש את המסלול הזה".

דוד מימון הוא בן למשפחה ותיקה אשכנזית לשכבה שלמה של בני עדה זו, שעלו ארצה בתחילת המאה, נישאים על כנפי רוח דתי־משיחי.

אהרון מימון, אביו של דוד, הגיע עם הוריו ליפו בשנת 1906. הם יצאו מיד לראשון־לציון והפכו להיות פועלים שכירים בחצרו של אחד מאיכרי המושבה. בתצלום מפורסם, בו מופיע דוד בן־גוריון כאחד מפועלי היקב בראשל"צ, רואים גם את אהרון מימון — ילד כבן עשר, אשר מאז ובמשך 55 שנים רצופות נשאר לעבוד ביקב. כאשר הגיעה שעתו לפרוש לגימלאות, לפני כשלוש־עשרה שנים, העניקה לו ההסתדרות את „פרס העבודה".

■■ יריות לעבר חיילים בריטיים

לימים נשא אהרון מימון את רעייתו שושנה, אף היא בת העדה התימנית, ונולדו להם שבעה בנים זכרים. את הרביעי בהם, דוד, יעד האב לרבנות. בטרם מלאו לדוד מימון חמש שנים הוכנס ללמוד ב„חדר" תימני. בגיל 10 הוא עבר לתלמוד תורה של אשכנזים ולאחר ארבע שנים נשלח ללמוד בישיבת הרב עוזיאל בתל־אביב.

רק חודש ימים למד שם הנער ובקץ תקופה קצרה זו — ככל הנראה בהשפעת הרחוב והחברה בראשון לציון, כפי שהוא סבור היום — פרק עול תורה וחדל מלימודיו הדתיים, למגינת לבו של אביו.

ותיקי ראשון־לציון זוכרים את דוד מימון כ„שובב הכי גדול של המושבה". הם מציינים אותו כאחת הדמויות הבולטות בקרב הנוער, שהפיל חתיתו על כל. אחד מהתעלולים באותה תקופה של „בעתים פורעים", מספרים אנשי המושבה, היה לסחוב נשק מחיילים בריטיים שביקרו בבתי הקפה במקום. נשק זה היה מוצא את דרכו למחסני ה„הגנה". אחד ממעלליו הקיצוניים בתחום זה היה יריות באוויר מעל ראשיהם של חיילי משמר בריטי, אשר ערכו ביקורת תעודות באחד מבתי הקפה של המושבה. התוצאה היתה עוצר במושבה וחיפושים אחרי היורה האלמוני.

„תקופת הפרחחות שלי נסתיימה בגיל 18, — יספר לימים דוד מימון, שנה שהוא מגלגל בזכרונות נעוריו — „המעבר החד הזה החל כאשר ה„הגנה" שלחה אותי לקורס מ״כים והפכתי למדריך".

מכאן ואילך מתחיל למעשה מסלול קידומו ומעלליו בתחום השירות הבטחוני. תחילה במסגרת ה„הגנה" ולאחר מכן במסגרת צבא הגנה לישראל. פעילותו המיבצעית עם פרוץ מלחמת העצמאות היתה קצרה. לאחר שאחיו נפל בקרב עם ערבים ליד פרדסי יבנה, החליטו הממונים על דוד להעבירו לתפקידי הדרכה במסגרת הגדנ"ע. לאחר שהצליח בתפקידו זה נשלחה בקשה מיוחדת אל הרמטכ"ל שתוענק לו דרגת קצונה, אף שטרם עבר קורס קצינים. הבקשה אושרה וכעבור זמן, כשעבר קורס קצינים, סיים אותו כחניך מצטיין ונענד בדרגת סגן.

אחרי מיבצע „קדש" סיים פרק ארוך יחסית בפעילות הדרכה ונתמנה כמפקד יחידת הסיור של בני המיעוטים אשר פעלה בדרום הארץ. שלוש שנים שרה עם יחידה זו, אשר חלשה על מרחבים עצומים בנגב, בערבה, בדרום ים המלח ובהרי גבול סיני, כשהיא עסוקה באיבטוחו של האיזור הפרוץ הזה, ששימש נתיבם של מחבלים ומבריחים. הוא התבלט מיד כמפקד טוב וכאיש שטח מעולה. הוא למד את הנגב והערבה על בוריים, רכש בקיאות לא־רגילה באורחות חייהם של שבטי הבידואים משני צידי הגבול, פיתח שיטות משלו בלוחמה זעירה וביצע בהצלחה בולטת משימות שונות ומשונות, שרק חלק קטן מהן בא לידי פירסום. ידה הארוכה המיומנת של יחידתו הקטנה הגיעה למרחקים ולמעמקים. הנסיון הרב שרכש באותה תקופה עשו אותו לאחר מכן בר־הסמכא בתחום הלוחמה במחבלים ובמסתננים למיניהם.

■■ „דוקטוראט" ברצועה

בהיותו בן שלושים והוא רב־סרן, העניק לו צה"ל שנת חופשה כדי שיתפנה ללימודים ויעמוד בבחינות בגרות. לאחר מכן חזר דרומה ושימש כקצין המיבצעים של פיקוד הדרום. שוב יצא ללימודים, הפעם במסגרת פו"מ. כשסיים את לימודיו מונה כסמג"ד בחטיבת „גולני" ובשלהי 1965 מונה סא"ל דוד מימון כאחראי על הבטחון השוטף במרחבי הנגב. לאחר מלחמת ששת הימים התרחבה ממלכתו וכללה את מרבית חצי האי סיני. עיקר פעילותו התמקדה במלחמה במחבלים ומיודעיו קובעים כי בתקופה זו עשה למעשה את ה„דוקטוראט" שלו בתחום לוחמה זו. על בקיאותו ומעלליו בתקופה זו, על המירדפים הדרמאטיים שביצע כשהוא עומד בראש יחידתו, מספרים עד היום אגדות רבות.

ב־1970, בשיא הפעילות העויינת ברצועת עזה, הוזעק לאיזור והוצב בפיקודו של אריק שרון שפתח במיבצע יסודי לביעור קיני המחבלים.

הרמטכ"ל, רב־אלוף מוטה גור, ואלוף רפאל ורדי מעניקים לתא"ל מימון את דרגתו החדשה.

ברצועת עזה, — אומרים מיודעיו — עשה את ה„דוקטוראט" השני שלו, הפעם בלוחמה בשטח בנוי ומאוכלס.

לאחר ששקטה הרצועה יצא שוב לחופשת לימודים. הוא פנה ללימודי המזרח. כשפרצה מלחמת יום הכיפורים צורף לאוגדתו של אריק שרון. הוא שוחרר מן האוגדה בראשית השנה, כדי שיוכל להשלים את חוק לימודיו.

כאמור, ביום בו עבר בבחינה האחרונה, זכה להענד בדרגתו החדשה ולקבל את המינוי כמפקד כוחות צה"ל ברצועת עזה — האיזור אשר היה כר פעילותו ומעלליו האחרונים.

מכריו משכבר הימים נוכחים היום כי שיא מאווייו בתחילת שירותו בצה"ל היה לזכות בדרגת רב־סמל. ותיקי ראשון־לציון, הגאים בהישגו האחרון של בן עירם והמעלים מנבכי הזכרונות את סיפורי הקונדסות שביצע בנעוריו, אינם מסתירים הגאוה מן העובדה כי „השובב הגדול ביותר של המושבה" נימנה היום עם הקבוצה המקצועית הבכירה של צה"ל.

ויהי חושך

במלאות חודש ימים לכניסתנו לדירה החדשה הדלקנו נרות. הנרות השרו אוירה חגיגית בבית, ואף האירו אותו. לולא הנרות, היינו חוגגים בחושך. כי בבית החדש שלנו יש הכל, הכל, הכל — רק אין חשמל.

תחילה שמחו הילדים. „אצלנו כל יום חנוכה" — סיפרה מירב בכיתה. הם הכינו שיעורים לאור הנר ושיחקו במחבואים בחדר המדרגות החשוך. אך בימים האחרונים אני חש, כאילו התלהבותם מתפוגגת. „יש לי חברים — סיפר יאיר אמש — שאצלם אתה נכנס הביתה, לוחץ על כפתור כזה, ונדלק אור. הם בטח עשירים".

המושך שלנו נובע מתוך אי־הבנה קטנה בין הקבלן לבין חברת החשמל. העניין בטיפול ובקרוב ימצא את פתרונו. מבטיחים שתוך חודש־חודשיים, לכל היותר ארבעה, יהיה לנו חשמל זמני. זה תלוי גם בשאלה מתי מוטקה יחזור מהמילואים. בינתיים אני עושה תרגילי התמצאות בחושך, כמו בטירונות. מנסה, למשל, להגיע מהמיטה לחדר האמבטיה בלי להתקל בשפיץ של הארון.

האשה מכבסת מבוקר עד לילה. פעם, כאשר עוד היה לנו חשמל, בדירתנו הישנה והפרימיטיבית, היא היתה משתמשת במכונת כביסה. עכשיו גרה בתוך המכונה קוקו. היא הכלבה הכי מלוכלכת שגרה אי פעם בתוך מכונת כביסה. והאשה מכבסת בכו ידיה, זה שומר על הבגדים. על הרבה בגדים. כי באין מים חמים, אנחנו לא כל כך נקיים. האשה מרתיחה כדי ערב מים על הגז. זה מספיק לאמבטיה אחת. בבית של שתי נפשות ושלשה ילדים יוצא לכל אחד להתרחץ במים חמים פעם בחמישה ימים. הדודה בלומה אומרת שאנחנו שומרים יפה על השיזוף שלנו.

העיקר שיש לנו דירה חדשה. וקראתי שזה טוב ללב, לעלות במדרגות. הלב שלי ודאי כבר טוב מאוד, כי הוא עולה ביום בממוצע שמונה עשרה קומות. לב בריא בגוף עייף. רוצים בערב ללכת לקולנוע, נזכרים במדרגות, נשארים בבית. חבל רק, שאי־אפשר לראות טלוויזיה. קצת מכעכם, כל ערב בבית, לאור הנר. ביחוד, מפני שלא באים חברים. בגלל המדרגות. הם לא מאמינים שזה בריא.

מה שנכון נכון. המשפחה שוקקת בריאות. אוכלים רק מזון טרי. בלא ויטמינים. מה שלא אוכלים מיד — זורקים. אני חושב, שעל מנהג זה נשמור גם לאחר שכבר יפעל המקרר. מיכל מביאה את החלב מהמכולת ומיד כולנו שותים חלב. בחורף אולי נתחיל לאכול גם בשר. עד אז אנחנו צימחונים. וגם זה בריא מאוד. בריא מאוד!

ובכל זאת ובכל זאת... הלילה היה לי חלום ארוטי: חלמתי שתקע נכנס לתוך שקע ונדלק אור.

חד־גדיא במימסד הפוליטי־בטחוני

מאת אלי אייל

אלופים במילואים כמו אריק שרון ועזר וייצמן אינם יכולים לחזור לשרות בגלל התנגדות הרמטכ"ל ו/או ראש־הממשלה

אילמלא היה העניין רציני אפשר היה לסכם בנוסח „חד גדיא" קליל את היחסים במימסד הפוליטי־בטחוני: רבין שאינו אוהב את עזר, עזר שאינו אוהב את אריק, אריק המקובל על רבין ופרס, פרס הרוצה להחזיר לפעילות את אריק, הרמטכ"ל שאינו מסכים להחזיר את אריק, פרס המציע מינוי לעזר, רבין המתנגד למינוי. וכך הלאה — עד הפסוק האחרון: ושום דבר לא נשתנה.

אכן, משהו מאלף ומוזר קרה בדרך לשיקום צה"ל הפיקוד העליון: אלופים במילואים שראש הממשלה ו/או שר הבטחון חפצים ביקרם ומעריכים כי יוכלו להיות תוספת לצה"ל ולבטחון, נידחים בשל התנגדות הרמטכ"ל ו/או ראש הממשלה.

ראש הממשלה יצחק רבין קיווה באמת ובתמים להחזיר לשרות פעיל את האלוף (מיל.) אריק שרון עוד לפני כמה חודשים, אבל נסוג כאשר גולדה מאיר איימה כי תפגין מול לשכת ראש הממשלה. באחרונה נעשה סיבוב נוסף של גישושים — על־ידי שר הבטחון שמעון פרס ובברכת ראש הממשלה — להחזרת שרון לצבא, אבל הרמטכ"ל רב־אלוף מוטה גור התנגד בטענה כי הדבר יצור „דיסהרמוניה". כמה ימים לאחר־מכן הציע שמעון פרס לאלוף (מיל.) עזר וייצמן לעבוד במשרד הבטחון בתפקיד בכיר, אבל ראש הממשלה התנגד וזכר לוייצמן את המיסמך, שהופץ ערב מינויו של רבין לראש הממשלה, המטיל ספק בכשירותו של מר רבין לעמוד בלחצים.

הפרשה מעלה מצבים חדשים בדבר זכות וטו של כפופים (הרמטכ"ל) לממונים עליהם (שר הבטחון) ותלות של שר (שמעון פרס) בראש הממשלה (רבין) בנוגע למינויים, שאינם מחייבים אישור הממשלה או ראש הממשלה. שכן, במשטר הקבינטי של ישראל — להבדיל ממשטר נשיאותי נוסח צרפת או נוסח ארצות הברית — ראש הממשלה הוא ראשון בין שווים, יושב־ראש בישיבות הממשלה והשרים אינם כפופים לו אלא להחלטות הממשלה. דוד בן־גוריון המנוח העיד פעם כי ההבדל היחיד בין ראש הממשלה לשרים הוא בכך שאם שר מתפטר אין כל הממשלה מתפטרת, אך אם ראש הממשלה מתפטר, דין התפטרותו כהתפטרות הממשלה כולה. יכול, איפוא, שר למנות עוזרים ויועצים בלי אישור הממשלה (פרט למנכ"ל ולכמה פקידים בכירים מסויימים שמינויים טעון אישור הממשלה) וכך עשו קודמיו של פרס במשרד הבטחון.

●● בין פרס להוד

שמעון פרס כבר מינה כמה יועצים האלוף (מיל.) פרופ' יהושפט הרכבי האלוף־משנה (מיל.) פרופ' יובל נאמן. הוא גם קיבל בירושה מינוי של משה דיין: האלוף (מיל.) מוטי הוד, כעוזר שר הבטחון. בין פרס להוד נקשרו יחסי העבודה וכאשר ביקש עזר וייצמן „לתווך" בין השניים, העלה שמעון פרס הצעה נגדית: בוא אתה לעבוד איתי. עזר, שמרכזו של הוד בחיל האוויר, הסכים כאשר פרס הסביר כי אינו מאמין שיותן לו ולהוד לעבוד במשותף וביעילות יחד.

למעשה, „קפץ" וייצמן על ההצעה כמוצא שלל. זה מכבר מבקש וייצמן לחזור לפעילות — אם צבאית, אם בטחונית, אם ציבורית. „אני שונא את עצמי", אמר לפני כמה זמן, „כאשר מתברר לי שההצעה שלי היא איזה מכונית חדשה לקנות. אילו היו מציעים לי לחזור לצה"ל", הוסיף, „לא הייתי שואל לאיזה תפקיד, אלא באיזו שעה עלי להתייצב". ובאחת משיחותיו עם שמעון פרס (עימו נועד מדי פעם) העיר כי שהיה מפקד חיל האוויר וראש אג"ם: „אני מוכן להיות מפקד טייסת הליקופטרים". כמובן, שאין צורך בעזר וייצמן כמפקד טייסת הליקופטרים וקצין בן שלושים וכמה יכול למלא תפקיד זה ביעילות ובכשרון המספקים את המטרה. כל תפקיד בחיל האוויר עצמו או אפילו בצבא מתחת לרמטכ"ל היה נראה לא סביר, נשמע מלאכותי ונעשה בצורה מאולצת. כשמדובר בהחזרתם לתפקידי בטחון של אריק שרון ועזר וייצמן הכוונה היא להשתמש בנסיונם ובכשרונם לפי מעמדם ויכולתם.

אבל בכל פרשת נסיון החזרתם של אריק שרון לצה"ל ועזר וייצמן לפעילות בטחונית מתברר משהו שניתן לכנותו מצב סימפטומטי למערכת היחסים בצמרת המדינית־בטחונית לאחר מלחמת יום־הכיפורים.

●● ה„ווטו" של הרמטכ"ל

ה„ווטו" של הרמטכ"ל נגד החזרת אריק שרון לצה"ל חזק מרצונו של שר הבטחון שנתמך על־ידי ראש הממשלה. האם הרמטכ"ל הוא אישיות כה חזקה הכופה רצונה וסרובה על שני האנשים החשובים החזקים ביותר במדינה? — אין זאת אלא שנוצר מצב ששר הבטחון „האזרח" אינו יכול להרשות לעצמו עימות עם הרמטכ"ל והוא שרוי עדיין בתהליך של רכישת אמונו של הפיקוד של צה"ל. אבל גם היחסים בין שר הבטחון לראש הממשלה הם כל־כך רגישים עד שהם שבירים ועדינים כדי לקיים שליטה. אילו באמת רצה שמעון פרס בוייצמן כעוזרו — ויש הסבורים כי אילו רצה יכול היה להעמיד את ראש הממשלה בפני עובדה מוגמרת — לא היה מציע תחילה לוייצמן ולאחר מכן מבקש אישור לכך מן האיש שידע מראש כי יתנגד למינוי. ההנחה כי יצחק רבין „יתעלה" על חישובים קטנוניים ואישיים ואולי אף ינצל הזדמנות זו להפגין אבירות כלפי בן־פלוגתא שלו, אינה חייבת להתקבל ברצינות על־ידי המכירים מקרוב את הנפשות הפועלות בהצגה זו.

אפילו אריק שרון ועזר וייצמן הנימנים עם הליכוד, לא הצליחו להתפייס זה עם זה ליד שולחן סעודת הצהריים שערך לכבודם לפני זמן קצר איכר מגדרה. השניים שרתו בכבודות ולא מצאו שפה משותפת שתקרבם זה לזה. גם כאשר נזדמנו יחד ללשכת הרמטכ"ל לקבל את אות יום הכיפורים, התווכחו השניים על פירסומיו של עזר וייצמן בדבר השפעתו המרגיעה של רב־אלוף (מיל.) חיים בר־לב בעת המלחמה האחרונה. קסם ההתבטאות של וייצמן וישירות הפגייה של שרון נתגלו כתכונות שאינן מאפשרות פשרה והתפייסות.

●● צילו של משה דיין

אם לחזור לפרשת היחסים המיוחדת בצמרת — בין ראש הממשלה לשר הבטחון, ובין שר הבטחון לרמטכ"ל — אי אפשר להתעלם מצלו של משה דיין. שמעון פרס לא יעשה דבר שמשה דיין יתנגד לו. וראש הממשלה בודאי ייזהר מלהבליך את שר הבטחון בנקודה זו.

אבל מעבר למסך היחסים האישיים נשאלת השאלה האם זה טוב ורצוי להחזיר קצונה ותיקה לשרות פעיל.

נטיית הלב אומרת כן. בואו נחזיר לצה"ל מפקדים שהצליחו בנחונות בעבר. מבחינה הגיונית אין זה מתקבל על הדעת שאילו היו אלופים אלה בצה"ל ב־6 באוקטובר 1973 היו פני המלחמה שונים בתכלית השינוי. אבל בכל זאת אולי היו שונים במקצת. הן להפתעה הערבית נתווספה ההפתעה של דור המפקדים החדש בצה"ל. הדור הקודם פרש תוך זמן קצר והדור חדש נטל את הפיקוד. נעדרת המדרגתיות, חסר היה ההליך השלב־שלב. אך פרצה המלחמה לבשו אלופי המילואים מדים וחשו לחזרי המלחמה ולחדרי הפיקוד להיות מפקדים, יועצים, עוזרים, משקיפים, צופים וכיוצא באלה. אחרי המלחמה דולדלו שורות הפיקוד עוד יותר בעוד שגדלו הצרכים ליותר מפקדים. הן השר אהרון ידיב הצהיר לפני כמה ימים כי הצבא הסדיר בלבד הוגדל ב־50 אחוז וברור כי הדבר מחייב מספר רב של מפקדים. גם מסגרות צה"ל הורחבו ויש צורך במפקדים בכירים ובעלי נסיון. וזהו נימוק טוב להחזרת קצינים בכירים שהצליחו בעבר.

לא כך רואים את זה במטכ"ל עצמו. אם מחזירים לשרות אלופי מילואים, אות הוא, לדידם של האלופים החדשים, כי יש בכך הבעת אי־אמון בפיקוד הנוכחי של צה"ל. הרמטכ"ל גא על עבודת הצוות של מטכ"לו וזהו, כנראה, המקור לביטוי „דיסהרמוניה" ממנה הוא חושש אם יחזור אריק שרון לצה"ל.

●● ליכוד לאומי במישור הצבאי

ההנהגה המדינית נהגה בעניין זה בהססנות ובגמגום. רבין אמר שרצוי להחזיר את שרון לצה"ל, ופרס אמר שרצוי להחזיר את שרון לצה"ל. אם ראש הממשלה ושר הבטחון היו מטילים את כובד משקלם, לא היו ניתלים בתירוץ כי הרמטכ"ל מתנגד לכך. אף אם נימוקיו של רב־אלוף גור הם כבדי־משקל (הרמוניה מול „דיסהרמוניה") יש נימוקים עוד יותר כבדי־משקל בעד החזרת שרון לצבא. שעה שההנהגה המדינית שוללת ממשלת ליכוד לאומי בנימוקים מדיניים (לפחות בהצהרות ובהסברים הרשמיים), יכולה היתה להוכיח כי אפשר לעשות ליכוד לאומי במישור הצבאי. כך היו, אולי, נוטלים את עוקץ הכיתתיות, האינטרסנטיות הקטנה, מהתנגדותם לממשלה רחבה לשעת חרום. נניח, שאי אפשר לנהל מדיניות להתירה לשלום כאשר כבר הם בגין בממשלה. אבל אפשר לנהל מדיניות צבאית כאשר אריק שרון בצה"ל ועזר וייצמן במשרד הבטחון. אם החשש הוא שבגין יתרפד כל סיכוי לבוא להסדר, אין חשש כי שרון ווייצמן ינסו להזיק את צה"ל ולסכנו. אדרבה, שילוב וייצמן ושרון בחיים הבטחוניים היה עושה לאמין את הנימוק המדיני נגד ממשלת ליכוד. ומעל לכל: היה מעלה את מוראל החיילים ומוראל העם, שכן, כל מה שקשור בליכוד לאומי ואחדות לאומית הוא היום זריקת מוראל לעם — לאלה המצודים בויתורים ולאלה המצודים בתקיפות חסרת פשרות.

●● ביטוייו של אריק שרון

אריק שרון עצמו מכביד על אלה המבקשים להחזירו לצה"ל. לא רק ביטויים פומביים כי רצה לסטור על לחיו של חיים בר־לב מקוממים נגדו רמטכ"ל לשעבר וחבר ממשלה כיום; לא רק ביקורת פומבית על פיקוד פתרוני שאינו מגיע לקוים מעוררת נגדו רגשות של חברים במטכ"ל; גם הצהרות בדבר הצורך לשקול את טובת החיילים בטרם יציאה לפקודה

(המשך בעמוד 28)

אם השתתפת בהגרלת מפעל הפיס ונדמה לך שלא זכית...

אם בדקת היטב את פרסומי המספרים שזכו בהגרלת מפעל הפיס, ולא מצאת ביניהם את מספר הכרטיס שלך, אם מוכר הפיס הניע את ראשו בשלילה לאחר שבדק את כרטיסך, ואם אתה חושב: "לא זכיתי" כדאי

שתדע: אתה כן זכית!
זכית במאבק על חייו של חולה במחלקת הלב בבית החולים איכילוב, זכית בבכי ראשון של תינוק ומבט אם מאושרת במחלקת היולדות בבית חולים השרון, זכית בשחוק והדוות חיים של אלפי תלמידי בתי ספר הלומדים בתנאי רווחה ונהנים מפעילות חברתית וספורטיבית במועדונים ובתי נוער, זכית במילת תודה מעשרות אנשי מחקר, הרכונים על עבודותיהם, בתקוה להביא לעתיד טוב יותר.

אתה השקעת השבוע מכספך בכל אותן תכניות שבדרך, בכל אותן מטרות שמפעל הפיס הציב לעצמו כחוליות בשרשרת של קידום ורווחה סוציאלית. בשבוע הבא שוב פתוחה בפניך הדרך, והפעם - גם אל תכניותיך שלך. מי יודע?

מפעל הפיס - לשיפור איכות החיים

בשכונת התקווה שואלים „למה?"

היעדרות בעלי „תיקים" במלחמת יום הכיפורים הוכיחה שאפשר למצוא אפיק חיובי למרצם

מאת לוי יצחק הירושלמי

מלחמת יום הכיפורים חישמלה אותם. אם כי כבר עברו את גיל הגיוס — הם עתה בשנות ה־30 שלהם — לבשו מדים לראשונה בחייהם ויצאו לחזית בלי שנקראו. לפתע התעורר אצלם המצפון הלאומי והם זקפו קומתם.

עכשיו ניכרת אצלם נסיגה.

כאשר נפגשתי איתם בשכונת התקווה, כשבם מהמלחמה, דיברו על הגבורה ועל העם בלשון „אנחנו". כעבור שנה, בפגישתי עימם השבוע, חזרו וסיפרו חוויות מלחמה, אך המבטאו ב„הם" ו„אנחנו" הנושגים שלהם.

בפיהם רק תלונות. האורות במדינה אינם מפעימים אותם. אחד מהם, ניסים, אמר לי: „כל המלים הטובות נשארות לי בבטן. לא יוצא לי. אני לא רואה מה שטוב. בשבילי הדברים הטובים אינם שייכים".

אני יושב עם שלושה — אחד נשוי ואב לבנים, אחד גרוש ואב לילדה, אחד עומד להתחתן — ומאזין שעה ארוכה לדבריהם.

הם חברים טובים, „לחיים ולמוות". יחדיו ירדו לפני שנה לרפידים ודרשו „לקחת אותם למלחמה". לשלושתם היתה זו התקופה הגדולה בחייהם. „הפעם הראשונה שהייתי בבסיס", אומר גדעון, „הפעם הראשונה בחיי שלבשתי מדים וקיבלתי נשק".

שניים כהם הם בעלי עבר פלילי. הכלא — לא רק בארץ, גם בארצות הברית — מוכר להם היטב. חמש שנים ישבו. אחד בכלא בטקסאס ואחד בניו־יורק.

„בגלל מה?" אני שואל.

„מטוב הרוח", משיב גדעון כלאחר יד.

□ „למה? — ככה!"

מלחמת יום הכיפורים קרעה לפניהם אשנב לעולם אחר, לאתגרים אחרים. אבי כהן בלהם, כי בשנה האחרונה ניסו ללכת בכיוון חדש, אחר, אך ללא הצלחה. הוא מספר, כי ביקש להעלות את הפרופיל הצבאי שלו — ונענה בשלילה.

גדעון מוסיף: „כאן המלחמה רצינו, כמה חברים, לחזור לצבא וקיבלנו סירוב. אני באתי להתגייס עם מסמך ששירתי במלחמה, ולא רצו להתחשב. מה זה מה? אחר־כך רציתי לסדר לי דרכון. שיהיה לי דרכון כמו לכל אזרח. באתי למשרד הפנים, נתתי את הדרכון הישן, ולא החזירו אותו. אמרו לי שלא מעוניינים לתת לי דרכון. למה? לא אמרו. ככה זהו".

„למה" ו„מדוע" חוזר ונשנה במהלך השיחה עם השלושה, שהתנהלה בשני „מרכזים" בשכונת התקווה, במועדון קלפים שבהנהלת השלישיה ובבית־קפה־מסעדה, שבו „בופ־טיפ" בין משחק למשחק ודנים בבעיות העומדות ברומו של עולם — כדורגל, עסקים, שיכון.

שאלתי את אבי: „מדוע אתה והחבריה אינכם מנסים למצוא עבודה אחרת?"

□ „המשטרה רודפת"

תשובתו: „ניסיתי להסתדר בעבודה. הלכתי לקבל רשיון — ולא אישרו לי. למה?" ולאחר רגע של שתיקה: „אתה לא יודע למה? אז, אני אגיד לך למה. למה שיש פרוטקציה. אחרים קיבלו רשיונות. ככה זה אצלנו. אני צריך להתחתן. אין דירה. אחרים מקבלים דירות. למה?"

ועוד „למה" נזרק ושאלות בפי באי המועדון ובהפה: „למה המשטרה רודפת אחרינו?"

מיכאל, בן עשרים ושתיים, יליד השכונה, לא שירת בצבא, אך התנדב במלחמת יום הכיפורים. הוא מספר: „יש לי תיקים במשטרה. בעיקר תיקים של קטטות. קשור לביצוע שוד. פעם אחת החזיקו אותי במעצר חצי שנה. בסוף יצאתי זכאי. עורך הדין לקח 17 אלף. את ה־17 אלף הוציאו מהפה של הילדים בבית — אנחנו שבעה ילדים — ויצאתי זכאי. הכוסס היה הלוכה.

„בהתחלה הייתי נהג. עכשיו קיבלתי הודעה להתייצבות. בחודש הבא אני צריך ללכת. אני רוצה לדעת — אם אני צריך לשרת שלוש שנים בגיל כזה, מתי אני אתחתן?

„אני עובד פה בשכונה וגם בדיסקוטק, במקום אחר, אבל תשמע סיפור. בשעה שתיים בלילה נסעתי עם חבר במכונית „ואליאנט־63". יצאנו מהמסעדה בשכונה. אכלנו שם. נסענו 200 מטר ובולשה עצרה אותנו לבדיקת רשיונות. החבר שלי נהג והציג תעודות. ראו שהכל בסדר. במגירה של האוטו באו מבוגר. השוטרים מהבולשת אמרו לנו: „סעו לימין, לתחנה הדרומית, ליד השוק".

„שם עצרו אותנו, שמו אותנו באיזו חדר. שאלנו רב סמל וקצין: „למה עוצרים אותנו?" הם אמרו: „אתם תשבו פה ... (חקירה). החזיקו אותנו 48 שעות. אני רוצה לדעת: על מה? למה? השתחררנו בערבות. האשמה: שותפות במסורת התפרצות. איזה שוטה? זה היה ליד הבית שלי. ככה יורדים לחיינו. ממררים לנו את החיים".

סיפור דומה בפי אבי: „כאן המלחמה לא עשינו שום דבר רע. באמת, אנחנו מתנהגים בסדר. אבל לילה אחד עצרו אותנו — את גדעון, אותי ועוד חבר אחד — באשמת שוד־סוה. זה היה ב־12.15 בלילה. החזיקו אותנו 48 שעות. הביאו אותנו לשופט שיוציא כתב־עצר. השופט החליט שאין מקום למעצר. הוציאו אותנו. אחר כך התנהל משפט וזיכינו. השופט היה בראל."

□ אין „שודים"

אני אומר לך בסבירות, שהיום אין „שודים". אין גניבות. אבל יש שוטרים שמחפשים כל מיני שטויות של שוטרות. אולי הם רוצים שיראו שיש להם תעסוקה".

שמעון, בן שלושים ושבע, הגיע אל השכונה בגיל חמש ובה הוא יושב ועובד בה, אין לו תיקים. הוא לחם בשתי מלחמות, במלחמת ששת הימים ובמלחמת יום הכיפורים, ולומד זכות על הבחורים האלה, שאותם הוא מכיר מקרוב.

„כולנו אוכלים אותו הדבר גם לאחר מלחמת יום הכיפורים", אומר שמעון בזעם. גם בפיו ככה וכמה „למה":

„יש אנשים שלא משרתים בצבא ומקבלים מספר ירוק. אני לחמתי במלחמות ולא מסתכלים עלי. למה? אני כבר לא צעיר. יש לי ארבעה ילדים. אבל אין לי דירה. למה? אני גר בשכר דירה. אחרים שעלו לארץ לפני זמן קצר כבר יש להם דירות פרטיות. באים עולים מרוסיה. טיבאה, שיהיו בריאים, אני יודע שזה טוב שבאים. אבל למה אני לא מקבל שום דבר? באמת, למה?".

גם אחרים קובלים ש„לא נותנים קיפוח", מהלוונים ש„לא נותנים הלוואות". שמעון מוסיף: „יש הלוואות — קשה להשיג ערבים. איפה יש אנשים שמוכנים לחתום על 60—70 אלף?"

החבר'ה יושבים בשעות היום במועדון הקלפים ומנגנים, כי במקום הזה זה רק „מעבירים את הזמן". האם לא מרוויחים ומפסידים כספים רבים במועדון זה? בעלי המועדון משיבים בלאו מוחלט. אם כך, מדוע מחזיקים הם במועדון? אחד המשתתפים אומר: „הרווח שלנו הוא מהשתיה. שותים תה וקפה ומשקאות קרים, לא חריפים. וככה יש רווח לא רע".

□ „כסף קטן"

אחד „המנהלים הקבועים" במועדון סיפר לי: „אם אפילו משחקים על כסף זה על כסף קטן מאוד, חצי לירה ולכל היותר לירה. אי־אפשר להפסיד הרבה או להרוויח הרבה. הכי הכי הרבה זה להפסיד שתי לירות או שלוש לירות".

שאלתי שנים מבעלי המועדון: „מדוע לא תפסיקו? אם תעזבו את המועדון אולי ימצאו אנשים שיעזרו לכם למצוא עבודה טובה ומכובדת?"

אחד מהם השיב לי: „מה רע בזה? אם יש פרנסה מזה מדוע זה פסול?" הוא מוכן לקבל עבודה אחרת, שתהיה כבניסה. „אם יתנו לי תעסוקה במקום אחר יתנו לי להרוויח טוב, איזה שלוש אלף לחודש נקי, כמו העולים, אז אני מוכן לעבוד".

במשטרה אין מקבלים את הטיעונים והגרסאות הללו.

„מה רע בזה? אמר לי קצין משטרה בכיר, המכיר היטב את המצב — אגיד לך מה רע בזה. אולי מרוויחים מהשתיה. אבל רק תמימים ופתאים יאמינו, כי משחקים „על ריק". הבעיה היא שקשה מאוד למצוא אותם „על חם".

„אני מכיר יפה את המצב במועדוני הקלפים. הם מנהלים רישומים ב„קודים". רושמים ספרות 1, 2, 3, ולך תדע אם זה לירה, עשר לירות, או מאה. נכון, המשטרה מטרידה אותם. אבל השוטרים אינם עושים זאת להנאתם. יש עניין בביעור מועדונים כאלה. ההכרח עשויה לסייע בכך".

אנשי משטרה טוענים, כי ל„ענין הפיקוח" — ולהסדרת — יש תוצאות.

„זה שאין ג'ונגל במחוז תל־אביב — זה מחוז ענק, המשתרע מטפים ועד ראשון לציון, ומאכלס שליש מתושבי ישראל, ונעים בו 40 אחוז של כלי הרכב הרשומים בארץ — איננו מקרה. זאת תוצאה של עבודת כבלים. הגברנו מאוד בדיקות רכב, כשרשים, ואנו שמים יותר עין על מועדוני קלפים. שם מרוויחים כספים בקלות".

□ בטביעת עין

„האם המשטרה תמיד צודקת? האין לפעמים היטפלות לאנשים בעלי עבר פלילי, שההווה שלהם „נקי"?

איש־משטרה ותיק, שאני מכירו כרגיש ביותר לבעיות החברתיות הכלליות בשכונות המצוקה, אמר לי בפה מלא: „לא האזרח תמיד צודק ולא השוטר תמיד צודק. יכולות להיות טעויות. אבל השוטרים העוסקים בתחום זה יש להם טביעת־עין. והרוב טביעת העין קולעת. אבל כמובן, יכולים להיות מקרים של טעות".

אמנם, פחות הפשיעה במחוז תל־אביב. המבצע היומי של פריצות במחוז הגדול הוא הרבה פחות מהממוצע ה„בינלאומי". באזור המאכלס מיליון איש הממוצע היומי של פריצות הוא כ־30 („פריצה רשומה" בתמימה גם ניסיון פריצה, או גניבת קופסה של קרן־קיימת על־ידי ילדים). במרוצת השנה האחרונה לא בוצע ברחוב תל־אביב אף לא שוד אחד של בנק.

העובדות הללו — בהתחשב בנסיבות — מרשימות. אך אין בהן למחוק את העובדה, שישנם מי שחיים בהרגשה, ש„רודפים אותם" ו„ממררים להם את החיים". אפילו אין הם כלית מסילה הבלה, ראויים הם ליחס כהן־הלב, ולאו־דווקא מצד המשטרה.

הרשים אותי סיפורו של יחיאל צעירי, בן עשרים ושתיים, רווק, נכה מלחמת יום הכיפורים. הוא שירת בצבא שלוש שנים פחות שלושה חודשים. שמר עמו מכתב החתום בידי אל"ם שהיה קצין הפלס הראשי, בזו הלשון:

„1. בעקבות פציעתך הקרבית נקבע לך פרופיל רפואי 24, אשר אינו מאפשר לך להמשיך בשירות הצבאי ועל כן שוחררת משירות סדיר.

2. תודת צה"ל על שירותך המסור עד היום ואיחולים להבראתך ולשיקומך.

3. בטוחני, שגם בעתיד לא ייפקד מקומך בין אלה המופקדים על בטחון המדינה.

בברכת רפואה שלמה ויישר כוח".

□ „מגיע צל"ש"

חברו יואל סיפר לי על עוז רוחו ואומץ לבו בימי המלחמה. „היינו ליד הגשר בעת הצליחה. היינו צריכים לעבור לצד השני. משאית אחת נדפקה. קיבלה פגז ישיר והיתה עמוסה פגזים. מסביב למשאית שנפגעה היו 20 משאיות עמוסות. כל הנהגים נטשו את המשאיות וברחו. רק יחיאל לבדו לבש אפודת מגן והתחיל לפנות את כל המשאיות, פינה את כולן. הציל, לפחות 30 כלי רכב עם התחמושת".

יואל, חבר אחר, בזעם, אומרים ש„בעד מעשה כזה מגיע לו צל"ש. הוא מספר, כי בשעתו „לקח סגן־אלוף אחד פרטים על המקרה".

יחיאל צעירי שוכב בבית־החולים „תל־השומר". באותו זמן ביקרו אותו כמה חברים מהצבא, אבל מאז יצא מבית החולים — לא פקד איש מאנשי היחידה. הוא מקבל בכל חודש 170 לירות בתור נכה. לדבריו, לא קיבל עבודה ש„רציתי בה".

„במה רצית?"

„רציתי לעבוד כנהג של איזה מנהל מפעל, או מנכ"ל. העיקר נהג על פרטי. הלא נתנו לי. אמרו לי, שבעבודות כאלה לא מתעסקים. ניגשתי ללשכת הגיוס. אני רוצה להעלות את הפרופיל. העלו לי ל־24 במקום 24. אני סמל ורוצה לחתום קבע. אני רוצה להיות נהג".

זה רצונו, אך על לבו מעיק מקרה ש„נפל לתוכו". הוא משפיל עיניו ומספר: „עכשיו יש לי תיק פתוח. אני מקווה שזה לא יפריע לי. אבל זה הדבר שמטריד אותי. אני אומר בכל הכנות, שלא היתה לי שום יד במקרה הזה שמחשידים אותי בו.

□ „גרמו בושות"

„לפני שבע שנים היה לי „תיק" על גניבה קטנה. הייתי אז ילד. קיבלתי שלילה בכן־היים בגיל הרכיון. לפני 6 שנים נעצרתי על כוססות בכבות פריצה. קיבלתי קנס ועל־תנאי. מאז לא היה שום דבר, עד המקרה האחרון שמחשידים אותי בו. כאב לי, שהטפילו את כל המשפחה. אמא שלי היתה הגננת הראשונה בשכונה. יותר מכל דבר אחר יש לי פחד בלב שהעניין הזה יפריע לי לחזור לצבא".

יחיאל צעירי חוזר ומדגיש, כי לא היתה לו שום שייכות לאותו מעשה של החזקת רכוש גנוב, שבו מחשידים אותו. „מצאו מקלטי טלוויזיה בדירה שלנו. אבל אלה לא היו מקלטים שלנו. אני לא ידעתי מה יש שם. השכרנו חדר, והאיש ששכר אותו הכניס את המקלטים. היינו זקוקים לכסף השכרנו החדר ב־300 לירות. זה כל מה שקרה. זאת האמת. בגלל זה גרמו בושות למשפחה ולי".

יתכן, כי עניינו ייבדק מחדש. גם בגלל עברו הנקי מאז הגיע לגיל בגרות וגם בזכות שירותו הצבאי ונסיבות ההקרבה שלו, שבאה לידי גילוי במלחמת יום הכיפורים. אך אפילו ייבדק, ואפילו ינוקה מכל חשד וישוחרר מעונש, נשארות הבעיות הקשות של אחרים כמותו תלויות באוויר בציפיה לפתרון לא־משטרתי.

האמת הפשוטה היא, כי המפתח לפתרון אינו מצוי כלל בידי המשטרה. הקצינים והשוטרים הטובים ביותר, בעלי הרגישות המחודדת ביותר, אינם יכולים להושיע יחידים וקבוצות — לא בשכונת התקווה ולא באזורי מצוקה אחרים.

□ עבודה קהילתית

קצין־משטרה רב־נסיון אמר לי: „דרושה עבודה קהילתית נרחבה. דרושים יותר עובדים קהילתיים שיחיו עם האנשים האלה וילוו אותם בחיי יומיום. הייתי משלם לעובדים כאלה שכר גבוה יותר כדי שילכו לשכונות ולמרכזים ויתמסרו לתפקידיהם. זו היא השקעה חיונית מאוד וכדאית מאוד. אם ישקיעו יותר בעבודה קהילתית — לא זו בלבד שיקלו על עבודת המשטרה ולא רק יביאו להתמעטות מקרי פשיעה, אלא גם יצילו הרבה נפשות. השקעה כאן תנוכה בסעיפים אחרים".

השינויים החיוביים שחלו בבחורי שכונת התקווה בימי מלחמת יום הכיפורים ומיד לאחריה, ונסיגתם חזרה לאורח חייהם הקודם, ככל שחולף הזמן, מעידים שהם ניתנים להשפעות. כאשר נפתח לפניהם אפיק חיובי הם משקיעים את מירצם וכוחם בעשייה בריאה ושואבים ממנה סיפוק. בחלל הריק בשוליים השכונתיים, בלא שימת־לב והדרכה, הם נתפסים ליאוש ולאורח חיים קלוקל.

כמה מהם רוצים מאוד — כך הם אומרים — להעלות את הפרופיל ולשרת בצבא, לפחות במילואים. בעצם, הם שואפים להעלות את „הפרופיל החברתי" שלהם, וכשאינם משיגים מטרה זו — ואין פורש להם יד — הם עלולים להידרדר.

אפשר להצילם. אולי לא את כולם, אך אפילו למען חלק מהם כדאי להשקיע מאמצים אנושיים ומשאבים חומריים. ובראש ובראשונה דרושה גישה אישית.

אלף אלופי עילם

מאת משה דוד

לקסיקון של אישים יהודיים בעת החדשה הריהו דבר שמן הראוי לתת בו עין. אין אנו משופעים בספרים כאלה ומי שעמו קרוב ללבו, ייגש ללקסיקון כזה במאור פנים — ואין זו אשמתו אם לא יחלוף זמן רב ופניו יתקדרו. כך, בכל אופן, אירע לי כאשר החילותי מעלעל ב„אלף יהודים בעת החדשה" של יגאל עילם (הוצאת זמורה, ביתן, מודן, 1974, 367 עמודים).

ואכן, שיקוליו של בעל־הלקסיקון, אמת־המבחן שלו ונקודת־מבטו זכאים שלא נקל בהם ראש, מה גם שעילם מציג לפנינו כמוסמך האוניברסיטה העברית בהיסטוריה כללית, כמי שהיה עורכו הראשון של בטאון הסטודנטים „פי האתון" וכמי שפירסם מאמרים פוליטיים בעתונות והוציא שני ספרים. שניהם לקח מדברי־ימי היישוב בארץ־ישראל החדשה. הוא עצמו יודע — ראה הקדמתו ללקסיקון — כי „המספר 1000 הוא, כמובן, שרירותי" ובחית, כי אם „לגבי 80 אחוז מן האישים המופיעים בספר לא יהיה, מן הסתם, חילוקי דעה בין הקורא לבין המחבר", הנה „לגבי 20 אחוזים הנותרים — שאני". וכל־כך למה? מפני ש„תמיד יימצאו מאתיים אישים אחרים ראויים יותר". טוב ויפה — ואף־על־פי־כן הרי לקסיקון המקיף 1000 אישים בני־עמנו בעת החדשה, כלומר לכן הבאה הייה ואילך, ולא 2000 ולא 3000. אלף — לא יותר; ואם אי־אפשר היה לקוות להתמימות־דעים גמורה בין בעל־הלקסיקון וקוראיו, שכל אחד יש לו מן הסתם נטיית־לבבו כמו אהבה־ושיבות משלו — לקוות שהלקסיקון יהיה בו הבחירה הסבירה של איזון והכל ישר, לכך בהחלט אפשר היה לקוות.

הה, התקווה בת־השמים, שבירתה ארצה, אלינו בשר־ודם, נברוסה הנוצות בכנפי הלהבן המרתיבות שלה...

● אלה שישנם ואלה שאינם

ניקח, למשל, את הספרות העברית. ספרהי ומבאהי, בין 1000 אישי הלקסיקון, כ־65 סופרים עבריים, שהראשון בהם, דויד פרנקל־מנדס, נולד ב־1713. בין כ־65 הסופרים מצויים רבים וכן טובים, שהספרות העברית מתהדרת בהם, ולא עליהם גלין. אך כאשר מיספד הבחור ובחור מי שבחר לייצג את הספרות הצעירה לאחר מה שנהוג לכנות צעירה מושג יחסי הוא, גם חולף, ואני נאחז באין־ברירה במינוח המקובל — נתן מקום להביהה, כיצד ייתכן, שלא יהיו בלקסיקון סופרים כאמיר גלבע, יהודה עמיחי, נתן זך, א"ב יהושע ועמוס עוז, שבוודאי נודעת להם השפעה־של־ממש על התפתחות הספרות הצעירה לאחר מה שנהוג לכנות דור הפלמ"ח?

בשוטט קמצה בשבילי הזמן, הניסוקים הלקסיקון, וניווכח כי התמיהה מתגברת. החבור מצא לנכון להכליל את המספר יהודה בורלא, אך יצחק שנהר נעלם ואיננו. ש. שלום והאליעבק ישנם — יוכבד בת־מרים איננה. אלכסנדר פן ישנו — יצחק למדן איננו. שכחתי לגלות בלקסיקון את אי מבקרים כגון הצמה — אבל ברוך קורצווייל אין לו זכר. הפילוסופים וההיסטוריונים יצחק בער, נתן רוטנשטרייך, גדליה אלון ויהושע פראוור ייעדרו — אבל המרבל'שההודש ישראל בר יהבה. אין הארכיאולוגים י.ל. סוקניק, בביבון מור יוחנן אהרוני. לא יימצאו חוקרי המקרא נ.ה. טור־סיני ומ.ד. קאסוטו. איננו א.א. אורבאך. ישנו הרב שלמה גורן — אבל לא הרב עובדיה יוסף, ולא הרב יצחק אייזיק הלוי הרצוג והרב משה אביגדור עמיאל. בין אישי־הצבא של זמננו נזכר, למשל, אריאל שרון. האומנם רק הוא — בצד יגאל ידין, שהלקסיקון זוקף לו בעיקר זכויותיו כארכיאולוג — נמצא ראוי להיכלל ואף לא אחד מעמיתיו לפיקוד הבכיר? כבודו של הפובליציסט אליעזר ליבנה במקומו מונח, אבל מה אירע לפובליציסטים ואנשי־הרוח משה בילינסון וחיים גרינברג ואבא אחימאיר? מה על מנהיגת־הפועלות עדה מימון? אברהם אלמאליח, ממנהיגי העדה הספרדית בארץ ישראל? כן — ובכור שיטרית לא? היכן פרץ ברנשטיין? ראש־העיר אבא חושי? בנימין מינץ כן — הרב יצחק מאיר לוין לא? ישראל אלדד כן — שלמה קפלנסקי לא? אריה אליאב כן — יוסף אהרונוביץ לא? ישראל גלילי כן — פרץ נפתלי ויעקב חזן לא?

● בלי קו מנחה

„בלקסיקון — הכתוב בסגנון נמרץ ובהיר — הוענקה עדיפות לא לתואר ולמעמד רשמי, כי אם לתפקיד הממשי, שמילאו האישים בהיסטוריה היהודית הכללית החדשה ולהארה שאפשר להאיר באמצעותם בעיות, מצבים וגילויים חשובים של העם היהודי בתפוצותיו": זה דבר חדש. בלי להידרש ל„סיגנון הנמרץ (?), והבהיר" — נדמה לי, כי על־פני הלקסיקון מרחף ערפל, העושה לאל את קרני־האור הבוקעות מן הסיגנון. הוו ערפל העמקה, קודם כל, את הפרופורציות הנכונות של מי שישנו ומי שאיננו — ושיבוש הפרופורציות חורג אל מעבר לסתירה התהודה, כי „ייתכן שלקוראים רבים יחסרו גנבים־יהודיאים רבים, במאי־קולנוע ושחקנים, אנשי־צבא והפרואים, ארכיטקטים, אנשי־מדע ורופאים" חוששני שהלקסיקון — הנעדר, אלנכון, לשנה הטוני עם והלכידים ושותרין־דעות ולא רק „וירטואוזים" בודדים — תהודה את מכרתו גם על־פי הנגבות הכוכצורוה שלו, ואם מחובר ב„תפקידים ממשיים" שמילאו כי שמילאו ולא רק ב„תואר ובמעמד רשמי" — על אחת כמה וכמה.

יתכן שלא הייתי מקדיש מקום ל„צוד ספרי" אילולא היה זה לקסיקון של אישים יהודיים חשובים בתקופה החדשה, אשר נחיצותו איננה שנוייה במחלוקת. אני עצמי הייתי חס יותר בנות אילו גיליתי איזה קו מנחה בעבודת המחבר — אפילו קו שאני חולק עליו — אלא שבהצר מבני לגלות קו שכזה. הרני מוסר מראש מודעה, כי אי־יכולתי הוא פועל יוצא של האינטלקט המוגבל שלי ובשום פנים ואופן לא של בעל־המחבר. אבל גם בתוך המוגבלות של אותו אינטלקט מצומצם עומד בעצם שלי קשה לי להתגבר על החשש שהעדר קו מנחה הוא עצמו „מהפך" לא מנחה.

זה רע בכל הזמן — ובפירוש לא רק בשדה הלקסיקונים לבתו.

בעד ונגד

דוד לאור

שתי רשימות

ה„ישות" — שאינה קיימת

בשיאה של צרפת, הי ואלרי ג'יסקאר ד'אסטיין, — צודק בהחלט. העם — או המיעוט — שנשללה ממנו עד כה בצורה השרירותית ביותר „זהותו" הלאומית, הוא „ישות" קיימת והוא זקוק למולדת משלו. כך הצהיר בפירוש כבוד הנשיא בימים אלה, במסיבת העתונאים שלו, שנערכה באותו אולם מפואר בארמון אליזה, תחת אותן נברשות־בדולח ובאותו טקס מלכותי כמעט, שהתקשינו בו במסיבות העתונאים המפורסמות של הנשיא דה גול. יורשו על כס הנשיאות, הי ג'יסקאר ד'אסטיין, שלפי השמועה הוא מצאצאי המלך לואי החמישה־עשר, מהלך בקפדנות במסורה של טקסי הממלכה שהנהיג קודמו, הנשיא הגנראל.

עתה — כדברים ומפנן הנשיא — חייב להנהיל מאבק בינלאומי סביב הנושא — כה ההכן הורה מולדתו של המיעוט חסר־המולדת, אך בעל ה„ישות". אלא שעם כל הכבוד לנשיא האריסטוקראטי של צרפת, יורשה לנו להעיר כי אין כל צורך לחפש על פני הכפה היכן מקום מולדתו של אותו מיעוט חסר מולדת. היא ישנה, היא קיימת בזמן. אותו מיעוט יושב על אדמתו זה אלף וחמש מאות שנה, מאז הגיע בימי רדיפות הגרות בארץ שכבה הכה שרקים בארץ שהוא יושב עליה עד היום. יש לו גם לשון משלו ומסורת עשירה משלו. הוא נעשה מתרבות הדורות לשאיפה כה לחיי עצמאות מלאה, הנה בכחה ותחם הדור.

באין לו נסיון רב בתחייה זו לעצמאות מדינית, להווה רחוקה, להיכי קפות. הלאומיות שבתחכמה במידה רבה במרוצת הדורות בעקבות הלחץ שהופעל עליו בשעם השלטון הזר להיטמע בקרב הרוב הצרפתי, — ויהיה מיעוט זה להתגבון סביבו וללמוד, כיצד עשו זאת השיגו העמים האחרים, כיצד הפגינו את „ישותם" וניהלו מאבק דראמאטי קשה ועקוב דמים, כדי לכונן חיי עצמאות על אדמתם ההיסטורית. וכך למד רבות אותו מיעוט לאומי קטן — המונה קצת למעלה ממיליון נפש, פרט לאחיו הנמצאים מחוץ לגבולות, — למד את דרכי תנועת התחיה של עם ישראל, אשר אלפיים שנה נשללה ממנו מולדתו, והוא חזר אליה וחידש את שפתו הקדומה, ויצר בבאה השנים האחרונות תרבות לאומית עשירה באותה שפה, הקים ערים, הפריח מדבר ושממה, פיתח כלכלה מתקדמת בעיר ובכפר, גם קיבץ את נדחי עמו וביסס את קיומו העצמאי, על אף כל ההתנכלויות מצד אויבים הזוממים להכחידו.

אלא שאותו מיעוט נרדף, אותה „ישות" לאומית שנשללה ממנה הזכות לעצמאות מדינית, על אף המאבק הנואש שניהלה בעשרות השנים האחרונות, — עד אשר ביאושה הרב פנתה למאבק ומרי באמצעי אלימות, — מיעוט זה לא הצליח עדיין להשיג הכרה בזכויותיו. אין הוא מוכר במשפחת העמים המכובדת, אינו גם חבר בארגון האומות המאוחדות, טרם הוזמן אף להשמיע את קולו בעצרת האו"ם. אבו־דאבי היא מדינה עצמאית, חברה שוות־זכויות ב„ארגון הזכויות". אותו מיעוט לאומי היושב על אדמתו ושואף לחיי עצמאות — טרם הוזמן וטרם הוכר בכלל. הרוב במדינה שהשלטון בידי המרכזי במטרופולין התוקע, מדכא ביד חזקה כל נסיון של הפגנת „זהות" עצמאית ו„ישות" נפרדת מצד אותו מיעוט, ומונע כל מאמץ להשיג הכרה בינלאומית במולדת משלו, — הקיימת כבר, אך אין מכירים בה.

המדובר כמובן — ומה חשבתם?... — בעם ה ב ר י ט ו נ י האמיץ, השוכן בצפון־מערבה של צרפת, אשר אבותיו הקלטים הגיעו לחופיה במאה החמישית־שישית לספירה מאנגליה, בעקבות הפלישה האנגלו־סאכסית לאיים הבריטיים. לפני כמה עשרות שנים התחיל עם קטן זה להתעורר לחיים לאומיים ולהכרה ב„ישות" הלאומית כשלו. אלא שצרפת של הנשיא ג'יסקאר ד'אסטיין, הרושמת עתה על דגלה בעל שלושת הצבעים (ה„טריקולורה") את סיסמת ההכרה במולדתם של הפלשתינים ולחובת לזכותם למדינה עצמאית — על חשבון ישראל — צרפת זו שוללת לחלוטין את זכויותיו של המיעוט הבריטוני לחיי עצמאות על אדמתו. זאת — לא! מה פתאום? כלום יש לבריטונים — נ פ ט?

חבל מאוד

עוז, עם בואו לישראל של יקירנו פרידריך דירנמאט, אחד משלושת הג.ד. המחזאים היום „בעולם" — ליד יונסקו ובקט — מותר אולי כבר לגלות, כי קבוצת ידידיו ומעריציו של בעל „ביקור הגברת הזקנה" גם בארץ השתדלה וגם בישראל, פנתה בצורה היסטורית ביותר, כהרוט בקריב כ־אלה, בצעדים במטרתם להניע את האוניברסיטה העברית בירושלים להעניק תואר של דוקטור־כבוד לאורח הנכבד, היחיד כמעט בין גדולי הסופרים בעולם, אשר מיד לאחר מלחמת יום־הכיפורים פירסם את הצהרתו הנרגשת והנוגעת ללב — „הנני מתייצב לימין ישראל". כפי שכתבנו כבר בטור הזה, עשה זאת הסופר המהולל בצורה ספונטאנית ביותר, בלי שנתבקש לעשות זאת, מתוך דחף פנימי ומתוך הכרה מלאה שקיומו של עם ישראל דרוש ואף הכרחי לכל העולם התרבותי בן זמננו.

אורחנו הנכבד אינו זקוק ל„כיבודים". יש לו כבוד למכביר בעולם התיאטרון והתרבות של ימינו. לפי מיטב הכרתנו, יותר משדוקטוראט „הונוריס קאוזה" היה מכבד את דירנמאט, — היה, ה ו א, דוקטור־הכבוד, מביא כבוד לאוניברסיטה הירושלמית. אלא שדירנמאט הוא „רק" סופר, הוגה־דעות וכותב גדול — ולא, למשל, גביר אמריקאי התורם כך וכך דולארים למען האוניברסיטה, ולפיכך התנהלו הענינים בתוך הצמרת האוניברסיטאית קצת בצורה בירוקראטית, או אם לומר ביתר פשטות, — קצת בסחבת המקובלת. כ־קודם היה הופש הגדול ואי־אפשר היה לקרוא לסינאט הנכבד, והיו כנראה גם בעיות חשובות אחרות, — והענין נדחה לשנה הבאה בירושלים.

אלא שבינתיים הגיע אלינו האורח המכובד לביקור קצר — וזמן מה לפני שהגיע „קפצה על העגלה" הזאת הצעירה באוניברסיטאות, אוניברסיטת באר־שבע ע"ש דוד בן־גוריון, ו ה י א החליטה להעניק תואר דוקטור־כבוד לאורח. זהו צעד יפה לכל הדעות ומהווה באה מצד חוגי אוניברסיטת הנגב, האורח עצמו אינו עושה „בעיות" ואינו דואג ליוקרתו — והוא יקבל את הדוקטוראט הנגבי ואף יכבד את האוניברסיטה המכבדת אותו, — בהרצאה פומבית שישמיע בטקס הענקת הדוקטוראט־הכבוד. אלא שבכל זאת, קיימת איזושהי היררכיה בעולם האוניברסיטאי, — ולא הרי קיימברידג' ואוכספורד, למשל, כהרי אוניברסיטת לנווין בבגורה ובצגמה, כשם שלא הרי הארוורד בניו־יורק, וירושלים — כבאר־שבע.

אנו בטוחים שהאורח הנכבד — לא ייעלב. הוא מכיר את באר־שבע — כן התנ"ך ובוודאי היא מכובדת בעיניו למדי מבחינה היסטורית ותרבותית לעירו של אברהם אבינו. הוא גם יודע שאוניברסיטה צעירה זו נושאת בגאווה את שמו של דוד בן־גוריון שאת חזות הכל ראה דווקא בנגב. ובכל זאת, חבל מאד שהמוסמכים שלנו באוניברסיטת עיר הבירה הנצחית החמיצו את ההזדמנות לתת כבוד לאחד מגדולי אנשי־הרוח בזמננו, שבשעת צרה וסכנה התייצב בגלוי ובתקיפות לימין ישראל. הוא — ה י ה.

לקנות דירה ולדעת שמחירה ישאר תמיד גבוה מכל האחרות...

בת־ים

במרכז המגורים של בת־ים, מוקמים מגדלי רוטשילד של פאר־לון. במגדלים בני 11 הקומות — נותרו דירות מודרניות בנות 4 חדרים, חניה תת־קרקעית, נוף פתוח לכל הכיוונים, הסקה מרכזית, מרכז קניות ושרותים.

פרטים — רח' רוטשילד 22, בת־ים, טל. 883395.

חולון

באיזור הצמרת של חולון, בונה פאר־לון, נבנות דירות מגורים מודרניות מרווחות תוך שילוב באוירה השכונתית המיוחדת. דירות נוה פאר־לון הן בנות 3½ או 4 חדרים, בכל דירה מטבח מפואר, גז מרכזי והסקה מרכזית.

פרטים — רח' שנקר 47, חולון, טל. 845264.

ראשון לציון

ברחוב ירושלים, באחת השכונות המרכזיות, הנאות והמטופחות, בונה פאר־לון דירות איכות בנות 3, 3½ ו־4 חדרים, מעלית, מים חמים מרכזיים, מטבחים מפוארים ועוד. פרטים — פאר־לון, רח' רוטשילד 50, ראשל"צ, טל. 947043.

פאר־לון

פרטים: בכל משרדי המכירות וביועצי השקעות חוץ: פרישמן 10, טל 240224/5 ת"א

עידן־יועצים לפרסום

פטפונים B.S.R.-144, 128 מקצועיים

(אפשרות לראש מגנטי) תצוגה ומכירה

פוטרסטריאו פטפורט רח' בן־יהודה 8 תל־אביב

[illegible] من الأصل

איך נפל „מפצח"

סגן (מיל.) ד"ר דן פלג, רופא מעוז „מפצח" בדרום קו התעלה במלחמת יום הכיפורים, מספר על מלחמת הגבורה של 24 לוחמיו ועל שני סרבני הלחימה במעוז, שנדונו השבוע לשבע שנות מאסר

מאת: אהרון דולב

„זה לא היה מראה מלבב ביותר, לראות את שניהם שרועים על מיטותיהם בבונקר התמ"ל ומסרבים בפאסיביות מכעיסה ליטול חלק כלשהו במאמץ המלחמתי, שעה שהמעוז נצור, מוקף המוני מצרים, ומכל אחד מהלוחמים נדרש מאמץ על-אנושי.

„ובכל זאת נדהמתי מחומרת גזר-הדין. הגיע להם עונש. אבל בהתחשב בכך, שכבר עברו טראומה מלחמתית ועינויי שבי, הכלמה, הורדה בדרגה ושמותיהם פורסמו לשימצה, נראה לי שכבר סבלו דיים, וגזר-דין סמלי היה די והותר. ולפי ששני בריא זוטרים אלה אינם ה,בידונרים' היחידים של המלחמה-הזאת, נראית לי חומרת גזר-הדין מוגזמת פי כמה".

השניים שבהם מדובר הם חיים ישראלי ויהודה חיון, סמלי חוליה טכנית, מכונאים בחיל-החימוש, שהורשעו השבוע בבית-דין צבאי באשמת התנהגות מחפירה וסירוב למלא פקודה, בהיותם במעוז נצור במלחמת יום-הכיפורים, ונדונו לשבע שנות מאסר.

הדובר הוא סגן (מיל.) ד"ר דן פלג, בן שלושים, רופא המעוז הדרומי „מפצח", ה„זקן" לוחמיו שהדפו בחירוף-נפש התקפות מצריות כבדות ואיבדו ששה מחבריהם, ורק ביום הלחימה השלישי, משכלו כל הקיצין, נפלו בשבי.

ד"ר דן פלג מתמחה, במיילדות וברפואת-נשים בבית-החולים „השרון" בפתח-תקוה. הוא נולד ברחובות, סיים בית הספר התיכון „אהל-שם" ברמת-גן, ושירת בצה"ל כמפקד קורס-חובשים בבית-ספר לרפואה צבאית. בוועדות-הקבלה של בתי-הספר לרפואה [illegible] בישראל נתקל דן השחרחר וגבה-הקומה — ככל סטודנט שני — באותו „נומרוס-קלאוזוס" המשלח את מרבית פרחי הרפואה מישראל לנכר, ויצא לשוויץ. שלוש שנים למד שם, חזר לישראל והשלים בה את חוק לימודיו, לרבות שנת „סטאז'" בבית-החולים „מאיר" בכפר-סבא, בו התמחה בכירורגיה כללית.

בין „המוזח" ל„ליטוף"

בראשית שנת-ההתמחות ב-13 בספטמבר אשתקד, נקרא דן לשרות-המילואים הראשון שלו כרופא, ונשלח לזהות רופא-מעוז בקו-התעלה. הוא נפרד מאשתו ומתינוקתם בת שלושה חודשים, וחזר אליהן בעבור שלושה חדשים מן השבי המצרי.

חמשת ימי השרות הראשונים הוקדשו להשתלמות קצרה: שנים-עשר הרופאים שעמדו לאייש את תאג"די המעוזים לכל אורך הקו עברו קורס להחייאת נפגעים וביצוע פעולות-חירום שגרות בשדות ותחת-אש. „שיפשוף" רופאי המעוזים בקורס מזורז היה דבר בעתו: „לא יכולנו לשער לעצמנו, יותר משבועיים לפני המלחמה, כמה מועילה תהיה ההשתלמות הזאת", אמר לי.

בחלקו של דן נפל התאג"ד של מעוז בעל חשיבות אסטרטגית רבה בגיזרת התעלה הדרומית, מעוז „מפצח" שעמד כ-10 קילומטרים מצפון למעוז הדרומי ביותר, מעוז „המוזח". גם בינו לבין המעוז הצפוני הבא אחריו, מעוז „ליטוף", הפרידו 10 קילומטרים.

בהיותו גבה מעמדות המצרים במערב התעלה, וגבו פונה אל ציר הכניסה למעברי גידי ומיתלה, לא היה ספק בחשיבותו של „מפצח" כמעוז תצפית, התראה והרתעה ואכן משעותיה הראשונות של המלחמה התמקד אחד המאמצים העיקריים והעקשניים ביותר של המצרים בגיזרתו, וכוחות יבשה, ים ואוויר הסתערו עליו שוב ושוב בתנופתם אל מעברי גידי ו-מיתלה.

חודשים רבים לפני איוש המעוז במחזור האחרון, מחזור יום-הכיפורים שמנה 18 חיילי נח"ל מוצבה בנוסף לסגל הקבע של המעוז, החליט הפיקוד העליון, כי שני שלישים של המערכת הביצורית התלת-מעוזית שלו מיותרים, ויש לדללם. מעוז מפצח א' ומעוז מפצח ב' פונו ופתחיהם נאטמו — כפי שנעשה בשנים-עשר דומיהם לאורך קו התעלה בין 30 המעוזים. [illegible] לששה-עשר.

„איך יגיב צה"ל?"

מפקדיו החיילים של המעוז, ובתוכם סגן דן פלג אישר את „מפצח" ב' לבדה. „מפצח" א' ו„מפצח" ב' — בדומה לשאר מעוזי הקו המדוללים — שימשו כתצפיות-יום בלבד, שאנשיהן חזרו מדי ערב אל מעוז-האם. אך במחצית השעה שנותרה בין קבלת פקודת „כוננות-ספיגה" לבין נפילת מטחי הפגזים המצריים הראשונים במלחמת יום-הכיפורים, לא הספיק גם מפצח ג' להחזיר אליו את אנשי התצפית שלו, והם נשארו תקועים בא' וב'.

סגן (מיל.) ד"ר דן פלג, רופא המעוז „מפצח" בשובו מן השבי המצרי, עם תינוקתו

בתום חמשת ימי קורס הכנה כונסו תריסר רופאי הקו בחדר המבצעים של אוגדת סיני, וקיבלו תידרוך מפורט על גזרת התעלה כולה.

מספר דן: „בקיצור, הסבירו לנו כמה עם ישראל גיבור, שהצבא המצרי יושב בגדה שתי ארמיות מול קמצוצים שלנו. אחד הרופאים שאל: 'טוב ויפה. עכשיו שקט. אבל איך יגיב צה"ל אם יקרה משהו?'. קצין אג"ם של האוגדה, השיב: 'הטנקים נמצאים במרחק עשר דקות דהירה מהמעוזים, ואם תהיה חדירה מצרית, נגרש אותם מהר'. כל ההתייחסות למלחמה באותו תדריך היתה במתן סבירות נמוכה לפעולה מוגבלת, בקנה-מידה של מלחמת ההתשה. ובאותו זמן נראו לנו הדברים מבוססים ומנומקים".

ב„מפצח" ג' התמקם ד"ר פלג באגף התאג"ד בבונקר התמ"ל, ונפגש עם אנשי הסגל: מפקד המעוז סג"ם רפאל (רפי) אלדן, בן עשרים ואחת, בן מושב ברק בעמק-יזרעאל וסמל המעוז ראובן עזרואל, בן עשרים ואחת, שניהם אנשי נח"ל מוצבה, וסגן מפקד המעוז, סגן-מילואים יורם (רמי) אולר, בן עשרים ושלוש, קיבוצניק, עכשיו סטודנט בטכניון בחיפה.

מעמדו הסמכותי של דן בקרב אנשי הסגל והחיילים, שממוצע גילם לא עלה על עשרים ואחת, נקבע לא רק בתוקף תפקידו כרופא, אלא גם מכוח היותו „זקן" חיילי המעוז.

רק נגמ"ש אחד

בדרכו למקומו עבר דן פלג במעוז „המוזח", ובהגיעו ל„מפצח" ניגלה לו זה כמיתחם קטן הרבה יותר מן הדרומי לו. בעוד של„מוזח" הוקצבו שני טנקים כחלק אורגני של כוח המעוז, עמד ב„מפצח" רק נגמ"ש אחד, בלתי-תקין, שבשל התקלות התכופות והנשנות במנועו הוחשה למעוז חוליה טכנית של חיל-החימוש, בת שלושה מכונאי-רכב, בצהרי יום-הכיפורים.

תיקון הנגמ"ש השלם זמן-מה לפני פקודת כוננות ספיגה, אך חוליית המכונאים נשארה במעוז הנצור בשלושת ימי לחימתו, והלכה עם אנשיו בשבי.

„מפצח" היה מעוז יחיד לאורך כל קו התעלה, ככל שידוע לי, שגובהו עלה באורח ניכר על גובה הסוללה המצרית מולו. היה בו מגדל-תצפית, שהודות לגובהו — חמישה-עשר מטר — נהנה ממרחב ראייה גדול מעבר לגדה המערבית. המגדל צוייד בכן מסתובב, בטלסקופ, בשרטוטים ובתצלומים לזיהוי עמדות ופריטי חימוש מצריים. אך כבר בתחילת תזוזתה של מכונת-המלחמה המצרית אל גיזרת התעלה — בימים שקדמו למלחמה — הסתבר לאנשי המעוז כי תדריכי המודיעין שלהם מיושנים, שכן פריטי ציוד צבאי זוהו על ידי תצפיתני המעוז כחלקי-גישור, טילי סא"ם וטנקי „טי-62".

תצלומי-אוויר שהועמדו לרשות התצפיתנים הגדירו עמדות טנקים, טילים, ותצפיות חי"ר של האויב. אמינותם של התצלומים הוכחה בעזרת המשקפת הטלסקופית, אך בעוד שתצלומי האוויר סימנו עמדות בלתי-מאוישות, זיהו תצפיתני הטלסקופ שהללו מתאיישות ומצויידות בתנועה גוברת והולכת.

„מפצח" ניבנה כמעגל סגור, שערו במזרח ותריסר עמדותיו המכוונות באורחות — פזורות סביבו. במרכז המעגל עמד בונקר התמ"ל ובו מיפקדת המעוז והתאג"ד הסמוכים וקשורים בשתי מינהרות, ולו שני פתחים ושתי ארובות איוורור. תעלות-קשר מדופנות שהתפתלו בשטח המעוז הוליכו אל תריסר העמדות, אל בונקר התמ"ל ואל בונקר מגורי החיילים.

„להשתזף ולעשות חיים"

בונקר שלישי שימש כמחסן התחמושת של המעוז ובינו ובונקר התמ"ל ניצבה סככת חדר-האוכל. מגדל-התצפית התנשא באגפו הצפוני של המעוז. סביב סביב היה המעוז מוקף שדות מוקשים מגודרים (אך בפרוץ המלחמה חצו המצרים דרך השטחים המגודרים ונדהמו אנשיו למראה החיילים המצרים הדורכים, כביכול בשדה-מוקשים, אך אינם מתפוצצים).

את קבלת „הפיקוד הרפואי" על המעוז, ב-23 בספטמבר 1973 — מתאר דן פלג, כטקס חביב. הרופא היוצא העביר לרשותו את התאג"ד וארגזי הציוד הרפואי, ואמר: „תשמע, סיכויי כאן תקופת-נופש לא-נורמלית. קצת תשתגע משיעמום, אבל אפשר להשתזף ולעשות חיים".

בימים שקדמו למלחמה היה על הרופא לעסוק בשיגרת חיי-שדה, במכת-שילשול, בתברואה, בבדיקות מים שיגרתיות מחשש הרעלה מצרית, ובשעות הפנאי הרבה השתעשע בזיהוי תנועות האויב וציודו בשבתו במיגדל התצפית הקטן, ספר [illegible] בידו, קורא ומשתזף וצופה חליפות.

„בסך הכל היה נעים — אומר דן — הבחורים של הנח"ל המוצבה היו נחמדים וטובים, ומשחקי השש-בש 'הרגו' לנו את הערבים בשמחה וברעש". — אבל רק עד 27 בספטמבר. באותו יום החלו התצפיתנים בדיווח רצוף על תכונה ניכרת בצד המצרי. התצפיתן העירני מכולם, אהוד, התייחס לתכונה המצרית ברצינות רבה. דיווחיו ודיווחי התצפיתנים האחרים תיארו בפרוטרוט „ריכוזים צבאיים" לכל אורכה ועומקה של הגיזרה המצרית.

גם בלילות — בעזרת מגבר אור-כוכבים — וזהו הגונות הצבא המצרי: אור ל-2 באוקטובר נצפתה הגעה באות כלי רכב, ושאון טנקים עלה מכיוון הרמפות המצריות. עם שחר גילו התצפיתנים טנקים מצריים, ביניהם טנקי „טי-62", בפתחי הצליחה בין הרמפות, וחיילים בחגור נשק התרוצצו ביניהם. למחרת החלו המצרים בפתיחת הגדרות באזורים הסמוכים לפתחי הצליחה ובשיפור החלקה של משטחי הצליחה, לרבות דירדור אבנים לתעלה להפחתת עומק המים. התצפיתנים במגדל דיווחו על איוש עמדות הטילים והמכ"מים, על פריסה רחבה של סוללות תותחי נ"מ למיניהם, על הופעת רכב אמפיבי וכלי גישור ממונעים, והדיווחים הועברו באורח שוטף אל מפקדת החטיבה וממנה זרמו הלאה אל הדרגים העליונים.

מלת הקסם: „תמרון"

„אבל לא היתה כל התייחסות לדיווחים", מספר דן, „ומילת-הקסם 'תמרון' יישבה הכל. וכך נגררנו גם אנו אל האשלייה הפנטסטית. התייחסנו אל התכונה הצבאית בצד השני כאל הצגת תיאטרון הנערכת מולנו, היושבים נינוחים ביציע. הפעילות המצרית הגבוהה מילאה את הימים הריקים מתוכן..."

כאשר לבשה „ההצגה" המצרית ממדי מחזה-ראווה ענקי והדיווחים נמשכו ונמשכו, נשלחה ל„מפצח" חולייה מקצועית של שלושה אנשי מודיעין, ביניהם קצין מודיעין של האוגדה. שלושה „המקצוענים" החדירו צרימה ראשונה לאווירה השלווה ששררה במעוז.

הקצין הסביר למפקד המעוז, סג"ם רפי אלדן, כי „סימנים" מסויימים, הנגלים לעין בצד המצרי, עולים בקנה-אחד עם הערכות אמ"ן על „מלחמה מיידית". לדוגמה: עמדות ריקות מסויימות מול „מפצח", שזוהו בתצלומים, כמיועדות להצבת 'טילי קרקע-קרקע', מילאו את יעודן ב-5 לאוקטובר. באותו יום, בעלות השחר, דיווחה התצפית כי המצרים מציבים טילים בעמדות הריקות.

למחרת, יום-הכיפורים, 6 באוקטובר, הוסרו רשתות ההסוואה מעל העמדות המצריות במרחק כמה מאות מטרים מקו המים ותצפיתני „מפצח" הבחינו בבירור בדפנות המתכת של טילי הקרקע-קרקע. ואז אמר הקמ"ן: „לפי הערכת מודיעין, מן הרגע שבו מוצבים הטילים בעמדות ועד פריצת מלחמה, מדובר בשעות ספורות".

בשלושת הימים שנותרו עד המלחמה צילמו אנשי המודיעין את כלי-הנשק, את תנועת הכוחות המצריים ואת פעולות ההתבצרות שלהם. הצילומים הועברו לפיענוח בעורף. מפי אנשי המודיעין ב„מפצח" נודע לאנשי המעוז, כי חוליות מודיעין שפוזרו לאורך קו המעוזים הרימו מידע דומה: המצרים „מתמרנים" חזק לכל אורך התעלה. לאנשי מפצח היה ברי, כי מדובר בפעילות מצרית כוללת, שאיננה מצטמצמת לגיזרת מעוז בלבד.

שלושה נפלו בשבי

בשעה אחת ושלושים בצהרי יום הכיפורים התריע מכשיר הקשר על „כוננות-ספיגה". „המלה 'כוננות' לא הזיזה לי הרבה" — נזכר דן פלג — „זכרתי כוננויות רבות שלא התפתחו לשום דבר. אפילו במחצית השעה האחרונה שנותרה לנו, לא שיערנו שאנו עומדים לפני מלחמה".

אף על פי כן בוצעו כל הפעולות המתחייבות מפקודת הכוננות, למעט פעולה חיונית, מחמת קוצר-זמן: „קיפול" אנשי התצפיות מ„מפצח" א' וב'. כבר בשעות הראשונות של המלחמה נפלו שני המעוזים המדוללים בידי המצרים. שלושה חיילים נפלו בשבי, יתרם נסוגו, נמלטו מזרחה ונאספו על-ידי יחידת טנקים של צה"ל.

מחצית השעה עד נפילת הפגז הראשון נוצלה היטב. העמדות חומשו, החיילים לבשו אפודי-מגן ונשלחו לעיבוי העמדות. ד"ר דן פלג הכשיר את בונקר התאג"ד לקליטת פצועים, פרס את ציוד העזרה-ראשונה והכין את מתקני העירוי. עשרים וששה לוחמים — בהם שמונה-עשר חיילים וסגל, 3 אנשי מודיעין, 3 מכונאים, חובש ונהג — איישו את עמדות המעוז ומתקניו בהישמע התפוצצות הפגז הראשון, בשעה 14.00 בקירוב. באותה עת ניצב מפקד המעוז, סג"ם רפי, בעמדת הפריסקופ. הקשר וסמל המעוז ראובן היו בבונקר התמ"ל. הרופא והחובש — בתאג"ד.

מטח פגזי מרגמות כבדות, שבא בעקבות הפגז הראשון, תפס את קצין המודיעין במגדל התצפית. פגז נחת על המגדל, אך הקצין, שנמצא באמצע סולם המגדל, קפץ מטה וניצל, ושעה שמגדל-התצפית קרס תחתיו נכנס בריצה אל התאג"ד. כך קיבל ד"ר דן גפן את ראשון הפצועים: „הוא היה קצת מבוהל, אבל בסדר גמור. הראה לי את כף ידו המצועה. חלק של אצבע אחת נקטע ואצבע שנייה נפגעה, והיה דימום קל. הוא סבל כאבים חזקים". תוך כדי חבישתו, אמר הקצין לדן: „איזה ביש-מזל אני להיפגע ביד ימין ולהיות מנוטרל מהתחלת המלחמה".

„נפרדתי מכל היקר"

דן הזריק לפצוע מורפין לשיכוך כאביו והשכיבו על אחת המיטות בתאג"ד. ההפגזה נמשכה ללא הפוגה. מטוסים מצריים חצו את התעלה למזרח. „בלב נצבט משהו" — אומר דן — „התחלנו לתפוש שמשהו גדול הולך סביבנו. לא עברתי קרב בחיי. ואני חושב שלמרבית לוחמי המעוז זו היתה טבילת-אש ראשונה. ופתאום פגז, מטח, ופצוע ראשון ניצב לפני.

„כרופא המתמצא קצת בפסיכולוגיה יכולתי לנתח את הבעיה המשותפת לכולנו — איך לנטרל את עצמנו מן הלחצים הנפשיים כדי לתפקד במרכסימום יעילות. ככל שהלך ונתבהר מצבנו חסר-האונים מול הנחילים המצריים כן נתחדדו החושים. חשבון-הנפש היה אומלל, אך אני זוכר איך יצאתי אני, אישית, מן המיצר הנפשי.

„הייתי מגדיר זאת כמצב של ביצוע התאבדות רוחנית. נפרדתי מאשתי, מילדתי, מהורי ואחי, מכל היקר לי, ואמרתי לעצמי: 'מרגע זה אינני חשוב. עוד כאדם חי. כל שאעשה מעתה ואילך אעשה כמצין 'אפטר דיוטי'. נשארו לי שעות אחדות של חיים, אולי רגעים, אחיה את הזמן שנותר לי לתכלית אחת: להיות מועיל. מאותו רגע ואילך תיפקדתי בשיא היעילות. אני חושב, שבדרך זו או אחרת כל שאר לוחמינו הגיעו להתבהרות ואיזון ולהעזה ללחום ולהחזיק מעמד שלושה ימים רצופים במצב נואש".

בשעה שלוש אחר-הצהריים ביום הכיפורים דיווחו התצפיות במעוז, כי שלישיות „מיגים" חולפות ביעפים מעל המעוז, ובמרחק קילומטר וחצי מדרום למעוז, נראות סירות גומי נושאות חי"ר. כל כלי הנשק בעמדות ירקו צרורות מרוכזים לעבר הכוח המצרי הצולח, אך הנקי"ל של „מפצח" ירה למטרה מחוץ לטווח היעיל והצליחה המצרית נמשכה גם לאחר סיווח המרגמות.

גם מצפון ל„מפצח" א' צלחו המצרים — מחוץ לתחום-הראייה של תצפיות המעוז. סוללות הארטילריה המצרית הפגיזו את המעוז ללא-הרף, וכל הפוגה קלה נוצלה בו לכיוון הנשק לכיווני צליחות צפויות.

טנקים הגיעו ונעלמו

בדמדומי השקיעה נתגלתה לעיני החיילים בעמדות תמונה מעודדת. טנקים שלנו הגיעו אל קירבת המעוז, כנראה בנסיון לבלום את הפתערות כוחות הצליחה המצריים לעבר מעברי גידי ומיתלה. הטנקים הגיעו עד קו המים מאחור התעוזים. למחרת, יום א' בצהריים, נדמו קולות השריונאים ברשת והטנקים לא נראו עוד באיזור „מפצח".

ברדת החשכה פסקה ההפגזה ורק „טיפטופים" נמשכו כל שעות הלילה. הסיכומים בתמ"ל מעודדים: המעוז עמד בהפגזות המאסיביות. הביצורים הוכיחו עצמם. שיכבות הפיצוץ הרעועו, דפנות הבונקרים רעדו, אבני מפולת התדרדרו, אך מהר מאד תפשת, שכל עוד אתה בתוך המעוז לא יכול לקרות לך דבר. כולנו התרשמנו מעוצמתם של הביצורים. הם הישרו בטחון על חיילי המעוז, חסרי הנסיון הקרבי", אומר דן.

„והנה, שעה שחיילי המעוז יצאו כולם לעמדות, להילחם באויב המסתער, נותרו בבונקר „הבטוח כל כך", פרוחים על מיטותיהם, שני אנשי חיל החימוש בטענה של 'אנחנו לא שייכים ל„מפצח"'. השניים לא היו חריגים יחידים במעוז, אך שאר הנפחים, לרבות שלושת אנשי המודיעין, גמלו איש איש את נשקו האישי ויצאו מתוך הבונקר הבטוח אל המלחמה בחוץ, לתגבר את העמדות. אנשי המודיעין נלחמו וסייעו בזיהוי כלי אויב ואמצעי צליחה.

אדריאן (אדי) שפירא, אחד משלושת אנשי המודיעין, שהגיע אל המעוז כ„ג'ובניק" חמוש קלשניקוב, נלחם בחירוף נפש, והפיח עוז ובטחון בשאר לוחמי המעוז. הוא נרצח על-ידי המצרים בשלב כניעת המעוז.

בתאג"ד גבר בטחונו העצמי של ד"ר דן פלג והוא פשט את אפוד-המגן המסורבל בהתכוננו לקבל פצועים. היה זה רופא שהפיץ את אור הבהיר הוציא מכלל אפשרות תקיפות-הפתעה ליליות, והכל היו דרוכים להתקפה עם שחר. אחד המיפגעים שהטרידו את לוחמי המעוז היה הגישה החשופה והבלתי-מוגנת אל בונקר התחמושת, שכן משום מה לא נחפרה אליו תעלת קשר.

טיל קרקע-קרקע

תחילה ניסו המצרים לפצפץ את „מפצח" בטיל קרקע-קרקע. הטיל חלף מעל הבונקרים, ונחת בין בונקר התחמושת לשער המעוז ופער מכתש עמוק שקוטרו כחמישה מטרים. יתרונו כבכשול קרקעי אנטי-טנקי הוכח אחר כך, בנסיונות הפריצה המצריים, אך היה שקול כנגד חסימת הכניסה אל בונקר התחמושת, והאריך את מסלול הגישה אליו בחמישה מטרים חשופים לאש.

ביום א', 7 באוקטובר, סמוך לשעה 10 בבוקר, דיווחו התצפיתנים על כוחות חי"ר ושריון מצריים רבי-ממדים, שהלפו על פני „מפצח" מזרחה. „ההרגשה היתה מרורה — אומר דן — המצרים 'לא שמים' עלינו, חשבתי לעצמי. הם מקדמים את כוחותיהם לעומק. מה בצער להם? יטפלו בנו בשלב מאוחר יותר. מדי פעם ביקשנו ארטילריה על הריכוזים המצריים במזרח. סיוחנו את הארטילריה, אבל היה עצוב להיווכח, מה זעומה כמות הקנים".

מפקד המעוז, סג"ם רפי, סיווח את הארטילריה בקור-רוח וביעילות. הוא בסר על חדירת טנקים ורכב אמפיבי, ועל נגמ"שים המועברים על גבי דוברות, וציין בדייקנות את נקודות הצליחה והריכוז. התשובה בקשר: „אין מספיק סוללות". „אין כספיק קנים".

בקילומטר וחצי מדרום ל„מפצח", החלו המצרים בהקמת ראש-גשר. טנקים שלנו כונו, סיווחו, עיכבו, וגם „מפצח" נטל חלק במאמצי הסיכול של ראש הגשר וסיווח לעברו מכל הכלים בעמדות. דבקות המצרים בביצוע משימתם — למרות נפגעיהם הרבים — עוררה השתאות בקרב חיילי המעוז.

דקות ספורות אחר השעה עשר הסתערו שתי פלוגות חי"ר מצריות על המעוז מדרום, מכיוון עמדת התצפית „רד" של האו"ם. מפקד המעוז, נע מעמדת הפריסקופ לכיוון חזית ההתקפה, התמקם בעמדת השליטה, פקד לתגבר את העמדות החזיתיות במיגים וניהל את הלחימה במסתערים. דבקות הלוחמים ועוצמת האש המרוכזת שהנחיתו במשך כחצי שעה הסיגו את המצרים, שהשאירו מאחוריהם עשרות חללים בחול.

צהרי יום א'. הגיזרה מתחממת. סביב „מפצח" מוטלות גוויות מצרים רבות. חיל-האוויר שלנו מופיע בשמי התעלה: „היה עצוב מאוד — מספר דן — לראות את מטוסינו מתפוצצים מפגיעות טילים מצריים. הפגיעים ביותר לאש הנ"מ היו ה„סקייהוקים". וקשה היה לראות מטוסים שלנו נכנסים במיגבים וחוזרים בודדים. בכלל, מן הבחינה הפסיכולוגית הקשה עלינו הכי קשה „סימפוניית" הנ"מ המצרית. קשה לתאר אותם במלים. השמים היו ממש ממוסכים, וכל אותה עת הוסיפו מטוסי המצרים לחזור מזרחה 'יעפים-יעפים'.

סטירת הלחי הועילה

סמוך לשעת הצהריים נכנס לתאג"ד אחד החיילים. הוא לא היה פצוע, אך סירב לחזור לעמדתו, והשתרע על אחת המיטות.

„ניסיתי לדובב אותו — מספר דן — אך הוא היה אפאטי, בהלם-קרב. הוא נראה תלוש מן המציאות ולא הגיב על גירויים חיצוניים. במקרים אלה מקובל לתת סם הרגעה בזריקה, אך ידעתי כי אמצעי זה ינטרלו כליל. נתתי לו סטירת לחי הגונה, והוא החל להתאושש וחזר לפעילות — העביר תחמושת ושמר על הפתחים.

„הניגוד בינו לבין שני המכונאים, שהוסיפו לרבוץ במיטותיהם היה בולט. לפי מיטב הערכתי שניהם לא סבלו מהלם-קרבי ואף לא נמצאו במצב קרוב לו. הם פשוט סירבו ליטול כל חלק במאמץ המלחמתי של המעוז..."

למן שעות הצהריים ביום א' טיפל דן פלג בנפגעים רבים, כולם פצועים קל, רובם ככולם מפגיעת ריקושטים בגפיים. הטיפול הצריך שיכוך-כאבים וחבישה מקומית והנפגעים נשלחו חזרה לעמדות-הקרב.

ברדת הלילה על יום הלחימה השני התחבט הרופא בדילמה קשה: „הבחורים הקלו להתעייף. המתח הנפשי וארבעים שעות לחימה רצופות ללא-שינה, החלו לתת אותות מדאיגים. מספר התשושים התרבה. שלוש אפשרויות לטיפול בתשושים עמדו לפני. הראשונה, תחלופה בעמדות, לא נראתה מעשית ביותר, שכן כל לוחם היה חיוני וחסר תחליף. השניה, מתן כדורי-מרץ, שיוסיפו לאנשים עוד כמה שעות לחימה יעילות, הרתיעה אותי, שכן כאשר חולפת ההשפעה הממריצה מופיעה במקומה תשישות מוחלטת. החלטתי לתת כדורי-מרץ רק לשני לוחמים — לאהוד התצפיתן ולרפי, מפקד המעוז. השלישית, חלוקת מזון ללוחמים בעמדות, נראתה לי כפתרון כללי מתקבל על הדעת, אך הדבר לא היה פשוט. ערב יום הכיפורים יצא הטבח לחופשה והמעוז נכנס למלחמה ללא טבח. גם היציאה החוצה לחלוקת אוכל, והמעבר בין העמדות, היו כרוכים בסכנת-חיים".

פגזים בכינון ישיר

שניים התנדבו לביצוע המשימה: סמל הכעוז ראובן וחייל הנח"ל הטוראי מנחם פלדמן. הם הכינו כריכים בבונקר ויצאו לחלקם בין הלוחמים בעמדות.

הדיפת ההתקפה הראשונה והיפגעות קלה בלבד של הלוחמים עודדו את אנשי המעוז. כבר בשבת קלטו בקשר קריאת פינוי מהמעוז „ליטוף" שמצפון ל„מפצח". מפקד „ליטוף" וסגנו נהרגו בשלבי המלחמה הראשונים ועל ניהול הלחימה הופקד אחד מחיילי המעוז. „מצבם נואש, אמרנו לעצמנו, לכולנו, אנו מחזיקים מעמד". ב„מפצח" עדיין רווחה תקווה, שחדירת טנקים שלנו למעוז תיתכן כל שעה — הם לא ידעו, כי נסיונות פינוי של מעוזים בגזרות אחרות נסתיימו בכשלונות — ואיש לא העלה בדעתו לבקש פינוי.

בבוקר יום ב', 8 באוקטובר, ניתכה הפגזה ארטילרית כבדה על „מפצח". טנק מצרי ניצב על הגדה המערבית וירה פגזים בכינון ישיר על עמדה דרום-מערבית. טנקים מצריים במזרח ירדו על המעוז מצד השער, מהכיוון הפחות מוגן של המעוז.

„בפעם הראשונה" — סיפר דן פלג — „הרגשנו זעזועים רציניים בבונקר התאג"ד, והחלו להגיע פצועים רציניים ראשונים. שניים שהגיעו בפינוי עצמי נפגעו בגפיים בשטפי דם עורקיים, שלישי, צבי עמית, נפצ-

(סוף בעמוד 32)

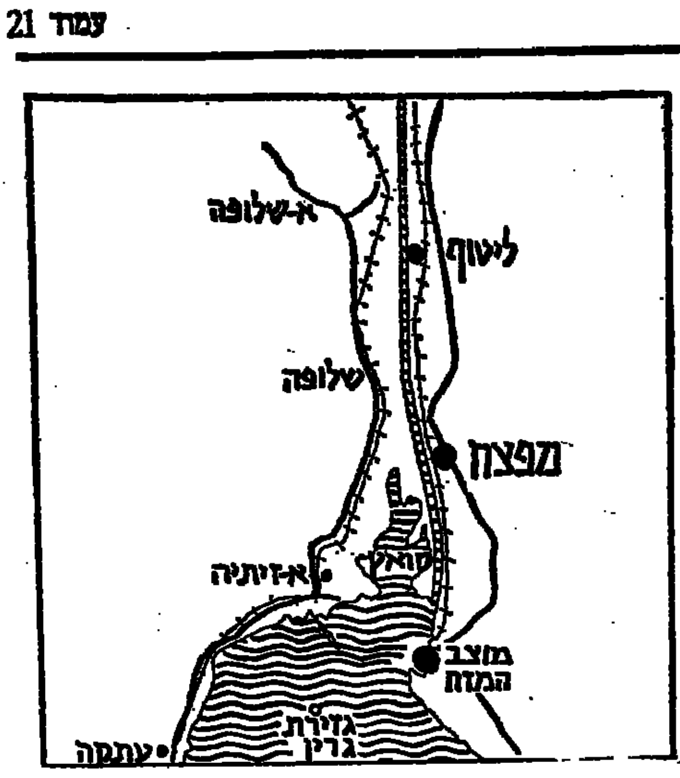

מפת גיזרת „מפצח" בדרום תעלת-סואץ

הודעת מס-הכנסה ומס-רכוש

הוארך מועד
תשלום מס מימון רכש
תשל"ד 1974

נציבות מס הכנסה ומס רכוש מודיעה לציבור כי עקב השהות הקצרה שבין קבלת החוק ומשלוח הודעות החיוב לבעלי מקרקעין לבין המועד שנקבע לתשלום עם הנחה,

יוארך מועד תשלום מס מימון רכש בניכוי של שבעה וחצי אחוז מהמס עד 30 בנובמבר 1974.

בעל מקרקעין אשר ישלם את המס מראש לשנת 1974, או לשלוש שנים עד המועד האמור, יזכה בהנחה של 7½%.

שלם לפני ה־30.11.74 ותזכה בהנחה של 7½%

ולדעת
אר תמיד
אחרות...

12 מקצועיים

יעקב שרת ● אחרי ראבאט

אח, איזה עם, איזה עם, יכני הרעם ● הוא לא ילמד לעולם, לא ילמד אף פעם? ● מעולם לא ניתן לו לקרוא את מפת המצב ● בבהירות מחודדת כל כך כהיום, כעכשיו ● כאשר עוד הוא תוכך הלמסור לתוסין דמי־לא־יחרץ סביב לירידו המדוללת ● וכבר צראפאת מוכנה לקבלה — מקפצה ראשונה לטיילת ● כלומר, הערבים לא הותירו לשום יהודי מירוחי אשליות ותמרון ● ובראבאט בלי בושה הוסתר רצונם הלאומי השורשי הם גילו עדי תו אחרון ● ובסגור השאיר שורותיו בתעשת בטחונו הגוברת ● במה שקועה ישראל? בשלבקת כסאות מכוערת.

אח, איזה עם, איזה עם, יכני הרעם ● כבר ביאליק אמר: „הוא לא יקץ עד אם יעירו שוט" הזעם ● למה עוד צריכים לחכות? לפגז הראשון של לוחמת התשה? ● מדוע לפתור בעיות רק בצל האימה, דווקא בשעה הקשה? ● כמה רמזים לא־דקים עוד צריכים להשמיע סאדאת ואסד, המשורר ח"כ זיאד ועתון ערבי ירושלמי קטן ● ולהבדיל — רבין ופרס אלון וגור ואיתן? ●

רבותי, כבר הגיעה זמן קריאת שמע של ליכוד לאומי ● חלפו ועברו כל רגעי המותרות של האופרות „ריץ־רייץ" ו„במפד"ל יד מי במי"!

אח, איזה עם, איזה עם, יכני הרעם ● הוא לא ילמד לעולם, לא ילמד אף פעם? ● לשולה תסרות אצל רבין האופציות, ליהודה־את־זבולון רבות הן מרי ● ולמראה חזיונות בר־קמצא וקמצא רק צחוק אשמדאי ● הן תחת לקרוא למשטר של חירום, יעיל ככל שאפשר ● אפילו במחיר הידויות של שביתות, למשל, לשנה או שנתיים, נאמר ● נמשך המשחק הלאומי של אכל ושתה בין משבר למשבר ● ואין לו תכלית ואין הגיון, אין צידוק ואין הסבר.

אח, איזה עם, איזה עם, יכני הרעם ● אם לא למד גם אחרי ראבאט הילמד עוד אי־פעם? ● ואולי — זאת לוחש לי חצי היהודי האופטימי — אולי כל הבלבלולת הזאת של מחדל ובעיה ● אינה אלא חלק קטן של תנועת היחלצות או מבצע הסעיה?

הנחתים הסתערו מקץ 100 שעות

15 בני־הערובה, שהוחזקו בכלא סכווינינגן בידי מחבל ושלושה פושעים פליליים, חולצו ללא פגע ✶ „אני עוזב אותך לגורלך", אמר חברו של המחבל ✶ דיפלומאטים ערביים סירבו לתווך, ארצות־ערב סירבו לקלוט ✶ לבו של הכומר ניבא לו רעות ✶ ב„כלא־הבטחון" של סכווינינגן — בטחון לקוי

מאת הרמן בלייך
סופר „מעריב" בהאג

חמישה לילות וארבעה ימים נמשכה הדראמה של בני־הערובה, רובם חברי מקהלה כנסייתית של מתנדבים בעיר ההולנדית סכווינינגן, שהיו מוחזקים בידי ארבעה אסירים, ובראשם מחבל ערבי בן 23, ממוצאי־שבת שעברה עד שיחידת קומאנדו של חיל הנחתים ההולנדי שיחררה אותם בהסתערות ביום ה' לפנות בוקר.

כאשר ישבו בני־הערובה דחוקים זה אל זה ליד השולחן באולם התרבות של בית־הסוהר לאסירים שפוטים בסכווינינגן — אולם המשמש גם לתפילה ולספורט — בוודאי הרהרו לא מעט באירוניה של הגורל: המקהלה, המלווה את טכסי־התפילה הקאתוליים בבית־סהר זה כבר 47 שנים, מכנה עצמה בשם „אוט קאפטיווי גאודיאנט" — למען ישמחו אסירים. 20 זמרים במקהלה, המתנדבת לשמח לבות־האסירים, ורובם בני־מנו עם בני־הערובה. זו צוקה — וזו שכרה.

בעת שפרצה יחידת־הקומאנדו ההולנדית לתוך בית־הסוהר, נשארו עוד 15 בני־ערובה בידי ארבעת האסירים. הארבעה נתפסו ונכלאו, ואיש מ־15 בני־הערובה לא נפגע: לא נורתה אף יריה אחת.

אקדח מול הכומר

היה זה סיום מוצלח לפרשה, שבמהלכה איימו האסירים, באחד השלבים, לרצוח את בני־הערובה זה אחר זה.

אולם־התרבות נמצא בקומת־הקרקע של אגף חדש, שמור במיוחד, של בית־הכלא לאסירים שפוטים בסכווינינגן. האסירים מכנים אגף זה „הבונקר".

במוצאי־שבת בא האב א. דה בוס כמנהגו לבית־הסוהר, כדי לערוך מיסה באולם־התפילה, ועמו באו חברי־המקהלה. באמצע התפילה ראה הכומר פתאום לוע של אקדח מכוון אליו ביד אחד האסירים. באותו רגע קמו ממקומותיהם עוד שלושה אסירים, בידי אחד מהם אקדח, ואיימו על שני סוהרים בלתי־חמושים, על הגברים חברי־המקהלה ועל כמה נשים וילדים, בני משפחותיהם של הזמרים. הם ציוו לכולם לשבת ליד אחד הקירות וידיהם על ראשיהם.

תשעה אסירים שנכחו בתפילה ולא רצו חלק בהתנפלות, יצאו מן האולם וחזרו לתאיהם.

מספר מר יאן דה בור, בן 73, חותנו של אחד הזמרים (מר דה בור עצמו היה בין בני־הערובה ושוחרר כעבור יום אחד): „כל הפעולה התחילה ביריות אל התקרה. תחילה חשבתי, שיורים מאקדח־צעצועים. אבל אז צעק מישהו, שכולנו בני־ערובה".

נבואות שבלב

האב דה בוס, המשמש כומר בבית הסוהר מ־1963, אומר שלבו ניבא לו רעות לא־אחת. לא מכבר אמר לחבריו: „היום או מחר יקרה משהו נורא". פעמים אחדות יעץ לנגן האורגן: „מוטב שלא תביא את המקהלה".

חשש היה לו, לאב דה בוס, כי התפילות בבית־הסוהר ישמשו למחבלים הזדמנות אידיאלית למעשה־טירור — ונבואת־לבו נתאמתה.

תשאלו, מה למוסלמים ולתפילה קאתולית? אומרים הסוהרים: מקובל שאסירים מן ה„בונקר" במספר ניכר באים אל התפילות של הקאתולים ושל הפרוטסטאנטים. לגביהם זוהי צורה של בידור ושל קשר עם העולם החיצון.

מיבצע לקיחת בני־הערובה בכלא סכווינינגן הוכן הכנה מדוקדקת. מנהיג־הפעולה עדנאן נורי וחברו המחבל הוסיין סאמי תמימה, בן 22, היו כלואים תחילה יחדיו בבית־הסוהר בעיר הארלם. שניהם חטפו בראשית מארס השנה מטוס־נוסעים בריטי אחרי ההמראה מביירות, אילצו את הטייס להנחיתו בנמל־התעופה סכיפהול האמסטרדאמי, ושם הציתוהו. הם נתפסו ונידונו למאסר חמש שנים.

נורי היה „עושה צרות" מובהק בהארלם, ולכן החליטו להעבירו אל ה„בונקר" בסכווינינגן.

לפני שבועות אחדים ניתנה לו רשות, מטעמים הומאניים, לשוחח בטלפון בערבית עם תמימה. זמן קצר אחרי שיחה זו, שלא הוקלטה, הכריז תמימה שביתת־רעב כדי שיעבירוהו אל התא של נורי. השלטונות לא הסכימו, אך בעקבות שביתת־הרעב, שנמשכה 12 יום, נזקק תמימה לאישפוז. הוא הועבר לכלא סכווינינגן — בית־הכלא היחיד בהולאנד, שיש בו אגף חולים.

קל להבריח נשק

גם נורי עצמו שכב זמן מה באגף־החולים, כיוון שהתאונן על כאבים באיזור המעי העיוור. הוא לא הסכים שינתחו רופא הולאנדי — אינו יכול לתת אמון בהולאנדי, טען. אבל הוא הסכים לקבל תרופות, והבריא.

איך הוברח הנשק לתוך בית הסוהר בסכווינינגן? עדיין לא ברור — אך נראה שהדבר לא היה קשה. אסירים־לשעבר מספרים, כי בשעות הביקורים כמעט אין ביקורת. ליד חדר ההמתנה למבקרים יש בית־שימוש. מבקר, הרוצה להעביר חבילה אל אחד האסירים, יכול להטמין אותה בקלות, עטופה בעטיפה בלתי־חדירה, באגרגד־השטיפה של בית השימוש; האסיר האחראי לניקיון דואג להעביר את החבילה לתעודתה, תמורת שכר מועט. אומרים שבדרך זו התנהל סחר־סמים ער בכלא סכווינינגן.

נראה כי האסירים הביאו את שני האקדחים אל אולם־התפילה תלויים על צוואריהם בשרשראות־זהב.

במסגרת המשטר הנוח בשירות בתי־הסוהר ההולאנדי הנהיגו גם בסכווינינגן ביקורים קבוצתיים — כלומר, עשרה אסירים מקבלים ביקורים בעת ובעונה אחת, וכל אסיר רשאי לקבל שלושה מבקרים. משמע, עד 40 איש עלולים להמצא באולם־הביקורים בשעה מסויימת, ועליהם משגיחים רק שני סוהרים בלתי־חמושים.

פרשת בני־הערובה בסכווינינגן עוררה סערת רוחות אצל הסוהרים בכל הולאנד, והם דורשים שהשלטונות ינקטו באמצעים נאותים למען בטחונם.

ארבעת האסירים, שביצעו את הפעולה עברם מגוון מאד. היו שם שני הולאנדים, דן דני בן 26 ויאן בראורס בן 27, שעשו יד אחת עם המחבל נורי, והרביעי הוא אלג'יראי בן 22, מוחמד קואאש. דני ובראורס מסוכסכים זה כבר עם רשויות הסדר והמשפט. שניהם ברחו פעם מבית סוהר ב־1972. הם שדדו משרדי דואר ובאנקים. בינואר אשתקד תפסו משפחת־איכרים בכפר ליד כבני ערובה, כדי להחלץ מידי המשטרה. לאחר זמן נתפסו ונדונו למאסר שבע שנים כל אחד. קואאש ביצע כבה מעשי־שוד בצרפת. בינואר השנה נתפס ברוטרדאם בעת פריצה לחנות־נשק. בית המשפט פסק לו מאסר שנתיים.

תמימה: „אתה מזיק"

מיד אחרי תפיסת בני־הערובה דרשו האסירים שיביאו אליהם את תמימה, ושנציג קונסולארי של אחד ממדינות ערב יתווך בינם ובין השלטונות ההולאנדיים.

זמן רב לא היה ברור, מה בדיוק דורשים האסירים בסכווינינגן, בייחוד שהשלטונות ההולאנדיים הודיעו בתקיפות שלא יסכימו לשום משא ומתן לפני שישוחררו הנשים והילדים שבין בני הערובה, שמספרם בראשונה היה 22. ואכן, אחרי ששוחרר מר דה בור הזקן, שוחררו הילדים במשך הזמן, וזמן קצר לפני ההסתערות של יחידת הקומאנדו שיחררו האסירים גם זקן בן 61 ושמו פאן לימברכן, הסובל ממחלת־לב. נשארו בידיהם 15 בני ערובה, 13 גברים ושתי נשים.

סנסאציונית היתה שיחה קשה מאוד, באמצעות מכשירי אלחוט, בין נורי ובין תמימה שנערכה חלקה בערבית וחלקה באנגלית. תמימה פסל בתוקף את מעשהו של נורי, המשתף פעולה עם פושעים פליליים. תמימה האשים את נורי, כי מעשהו אינו מועיל לענין הפלסטיני, אלא מזיק לו, וסיים את השיחה במלים: „אני עוזב אותך לגורלך".

זמן מה תלו תקוה בתיווכה של אשתו של דני, שבאה לבית הסוהר כדי לשדל את בעלה. אבל היא לא הצליחה כלום. הוא אמר לה: „אנחנו הולכים עד הסוף".

דרשו מטוס

רק אור ליום ד' הבהירו האסירים סוף־סוף את דרישותיהם:

● תמימה יובא מהארלם לסכווינינגן, ו־יצא יחד עם האסירים (על אף סירובו).

● בנמל־התעופה סכיפהול יוכן מטוס. כאשר יקוימו שתי דרישות אלה, ישחררו את שתי הנשים ואת פאן לימברכן (הוא חולה הלב, שלבסוף שיחררוהו ביום ד').

● אוטובוס יוכן לפני הכניסה הראשית של בית הכלא, כדי להוליך את המורדים (כנראה עם בני הערובה) אל נמל־התעופה.

● על כל ההכנות יפקח ליסיין הול, אף הוא אסיר בסכווינינגן, כנראה ידיד של ארבעת האסירים שביצעו את הפעולה.

על דרישות אלה נוענו השלטונות ההולאנדים עוד ביום ד' לפנות ערב.

בינתיים הכריזו דיפלומאטים ערביים בהאג, ששום מדינה ערבית לא תיתן רשות נחיתה למטוס, שיטיס את ארבעת האסירים מסכווינינגן. קבלת אנשים כאלה, אמרו, אך תזיק לדמות של אש"ף, שעתה זה הוחלט לתת לו דריסת רגל באו"ם. עוד לפני כן סירבו נציגים דיפלומאטיים וקונסולאריים ערביים בהאג להתערב בפרשת סכווינינגן, באומרם שהם רואים אותה כפרידה מקרית בכלא ההולאנדי.

במשך כל הזמן לא גילו ארבעת התוקפים שום סימני עצבנות, חוץ מהתפרצות קצרה של נורי ביום ב' בערב. אולם ביום ד' לקראת הצהרים בכל זאת גילו חרדה מסויימת: הם ביקשו להביא להם עתוני חוץ, ודרשו לספק להם כל שעתיים את הבולטינים של סוכנות הידיעות ההולאנדית.

„התפללו בעדנו"

מסתבר שרצו לברר, כיצד מתייחסים בארצות ערב אל המעשה שלהם, ואם יש סיכוי שאחת ממדינות ערב תסכים לקלוט אותם. מבחינה זו בוודאי היתה אכזבתם רבה; ואולי עירער הדבר את בטחונם, שהביע נורי במכתבים אל ראש ממשלת הולאנד, יופ דן אויל, ואל העם ההולאנדי, שפורסמו ביום ד' בשבועון „פריי נדרלאנד". במכתב אל ראש הממשלה כתב נורי: „באנו הנה באמצעות חטיפת מטוס, וגם נצא מכאן באמצעות חטיפת מטוס".

ברור, שכל שעה מן השעות הרבות היתה קשה לא רק לחטופים, אלא לכלל הציבור ההולאנדי, שעקב בנשימה עצורה אחר ההתפתחויות. רבים פנו אל תחנות המשטרה והציעו עזרתם. איש אחד סיפר, שבעליית־הגג מונחות אצלו שלוש פצצות גז מדמיע, והוא מוכן להעמידם לרשות השלטונות. איש אחר טען שיש לו תוכנית סודית, והוא מוכן לגלותה רק בדרג הגבוה ביותר.

פעם אחת הניחו החוטפים לבני הערובה לשלוח פתק קצר אל קרוביהם. כתבו בני־הערובה: „עדיין אנו פה, ולבותינו אינם נופלים. התפללו בעדנו".

מיבצע בני־הערובה בכלא סכווינינגן דומה להפליא למיבצע של שלושת המחבלים היפאנים בשגרירות צרפת בהאג לפני ששה שבועות, וגם הדרישות דומות להפליא. ההבדל, מבחינת השלטונות, היה שכלא סכווינינגן איננו שגרירות צרפת, ושבפרשה זו היו מעורבים שלושה פושעים פליליים רחוקים מכל מניעים פוליטיים.

חרושת השערות

זו היתה בלי ספק אחת הסיבות, שהשלטונות האריכו כל כך את המשא ומתן. עם כל רצונם לשמור על חיי בני הערובה לא רצו, שייווצר דמיון בין פעולה זו ובין הפעולה בשגרירות. לו נכנעו השלטונות במקרה זה, שרוב החוטפים הם פושעים פליליים, עלולים היו לעמוד מחר או מחרתיים בפני מעשים דומים לרוב מצד פושעים פליליים שפוטים אחרים.

במשך השעות המרובות של הדראמה הצליחו הכתבים, שהסתובבו במקום, להציל מעט מפי הדוברים הרשמיים. הם התרוצצו בין המזנון של אגף החולים של הכלא ובין בלוטותיהם — ועסקו בהשערות. אור ליום ד' הגיע דובר מיניסטריון־המשפטים בזופ־זון אל הכלא. למה? אמר: כדי להחליף את חבורת העייף. שני אמבולאנסים נכנסו בשעה 3 בבוקר בכניסה הראשית. למה? אמרו: באו לחזק את האנטנה הערזית של מערכת הקשר. באה מכונית של כבאים. למה? אמרו: האסירים דרשו תאורה נוספת — אולי כדי להאיר היטב את השער בעת יציאתם? איש לא ידע להשיב תשובה.

לעומת זאת פירסמו בהרחבה את כל דרישותיהם של האסירים בדבר הספקת אוכל ומשקה וכו'.

סוף טוב — הכל טוב, אומרות הבריות. האמנם?

ממשלה עד אילה

העקרון

ראש הממשלה, מר יצחק רבין, גילה השבוע כיצד ניהל את המו"מ הקואליציוני שהביא לצירופה של המפד"ל לממשלה.

בהופיעו בפני חברי מועצת מחוז ירושלים של מפלגת „העבודה" הסביר ראש הממשלה, „כיוון שלא היה לי נסיון קודם במו"מ קואליציוני החלטתי להשתמש בתפישת המוצא שלי לגבי המשא ומתן עם מדינות ערב. העקרון היסודי: לא להיפגש עם כולם יחד, אלא אחד אחרי אחד".

ואמנם, הוסיף ראש הממשלה, בכל מהלך המו"מ הקואליציוני הוא הקפיד שלא להפגיש את נציגי ה„מערך" עם נציגים של יותר ממפלגה אחת.

שולמית אלוני לא רצתה

שולמית אלוני פרשה מן הממשלה, למרות שראש הממשלה יצחק רבין הציע לה לקבל לידיה את תיק התקשורת.

ליצני הכנסת אמרו, כי שולמית לא רצתה להיות בעלת הטלפון של הממשלה...

שאו שערים

בדיון כלכלי שנערך באחרונה בממשלה כאשר ח"כ שולמית אלוני היתה עדיין חברת הממשלה היא תקפה בחריפות את השיטה הכלכלית ובין השאר יצאה נגד ריבוי השערים.

אמרה הגב' אלוני: יש חילוקי דעות בין כלכלנים ביחס לשער המטבע הרצוי אבל אומרים כי אצלנו יש בין 50 ל־90 שערים שונים למטבע...

ארנון גפני, הממונה על התקציבים, שנשאל כמה שערים יש, השיב: יש הרבה...

כמה?

גפני אישר שיש בערך 50 שערים.

קרא שר התיירות, משה קול: כתוב בתהילים: „שאו שערים ראשיכם".

הצעד הראשון

לאחר שהכנסת אישרה שלשום את צרוף שרי המפד"ל לממשלה, רווחה בפרוזדורי המשכן ידיעה זו: הממשלה המורחבת החליטה כצעד ראשון לוותר על יהודה ושומרון תמורת... אגדה.

הרבה נחת...

בדיונים של הצמרת הכלכלית בדבר נקיטת אמצעים לבלימת ההידרדרות במשק, חזרה והצעה לבצע קיצוצים בתקציב. משתתפים בדיון העירו שמדי פעם בפעם מדברים ומחליטים על קיצוצים, אך מכאן לביצוע ממש ישנו מרחק רב.

אחד המשתתפים סיפר על כך: מעשה באשה שהשיאה את בתה בפעם השלישית, לאחר שהתגרשה פעמיים. כשאיחלו לה הרבה נחת, הגיבה: כל כך הרבה נחת מבת אחת?

שדרות התמרים

לממונה על ענף הגננות בעיריית אילת, יוסף זוערף, יש תכניות רבות לגינון העיר, אך תכניות אלו נבלמות, בדרך כלל בגלל חוסר תקציב.

„תפסיקו להתעסק עם תומר", אמר השבוע זוערף, „ותנו לי עצי תמר לנטוע ברחובותיה של אילת".

אחר מוסיף, כי מוטב מעתה לקרוא לרחובה הראשי של אילת — שדרות התמרים — שדרות תומר...

מתחרות על הפרופיסור

לאחר שפרופ' ברוך פדה החליט על התפטרותו מתפקיד מנכ"ל משרד הבריאות, אמר בראיון ל„מעריב" כי ברצונו לעבור להשתקע בעיר פיתוח ולעבוד בה כרופא. אפילו ציין שמה של עיירת פיתוח בדרום.

והנה נתקנאו עיירות פיתוח אחרות בזו המוצעת ומיהרו לשגר אליו מכתבים המזמינים אותו להשתקע דווקא אצלן.

כתב מ"מ ראש המועצה המקומית בקרית מלאכי מר משה קצב לפרופיסור פדה במכתבו: „...פונים אנו אליך בבקשה לבוא להשתקע בקרית מלאכי ולסייע בהעלאת רמת שרותי הבריאות בה. בקרית מלאכי 11,000 תושבים ובהם מטפלים 3 רופאים בלבד. הרופאים נתונים בלחץ קשה ומתקשים במציאת רופא נוסף".

„תזדרזו קצת"

בישיבת סיעת המערך בכנסת תבע השבוע אליעזר רונן, לקיים דיון מבצה בבעיות כלכלה לאור מצבו החמור של המשק. יו"ר הנהלת הסיעה, משה ורטמן, הסביר כי הוא נאלץ לדחות את הדיון למועד מאוחר ובשבוע הבא תוקדש הישיבה לבירור נושאים מדיניים.

האיץ בו יצחק נבון בקריאת ביניים: „אנא, תזדרזו מעט פן ישתפר המצב הכלכלי, והדיון יהיה אז מאוחר".

אחרי הרימון והאקדח

בעוד משול הענים עומד על דרישתו שעיריית נתניה תבטל את התוספות למיניהן לשכרם של עשרות פקידים, קרה השבוע מקרה „הרימון והאקדח" במשרדו של ראש העיר.

אומרים בנתניה, כי עתה עומדים להנהיג בעיריה זו תוספת־סיכון לפקידים הבכירים.

„היש לך מה להצהיר?"

בטרקליני הכנסת מתלוצצים כי כאשר שבה המשלחת הפרלמנטרית מסיורה במזרח־הרחוק בשאו עמם הח"כים מזוודות לעייפה. פקיד המכס בנמל התעופה בן־גוריון לא היסס

ופנה לאיש המשלחת ח"כ משה ורטמן מהמערך בשאלה: „היש לך מה להצהיר?"

„כן", השיב לו ורטמן, „תן לי רק מיקרופון".

זכות ראשונים

עיריית ראשון־לציון פתחה באחרונה במבצע, העומד בסימן שמה: להנציח את הצעדים הראשונים שנעשו בה ולשמר בכך זכות ראשונים.

יש לה, לראשון־לציון, במה להשתבח: גן־ילדים ובית־ספר, שהיו ראשונים בעולם אשר בהם היתה שפת ההוראה עברית. ראש העיריה, עו"ד חנניה גיבשטיין, הודיע שהעיריה תרכוש ותשקם את הבית שהיה אחד משני הבתים הראשונים והוקם על ידי המתיישבים הראשונים בשנת היסוד: 1882. כן שוקמה כאתר היסטורי הבאר הראשונה שנחפרה על־ידי המתיישבים אז. קריאת החופרים אז, „מצאנו מים!" הפכה לסמל עיריית ראשון־לציון.

דבר והיפוכו

באחת מאסיפות המחאה הסוערות הנערכות מטעם „נטורי קרתא" נגד בדיקת הפטורים מן השירות הצבאי אמר הרב אהרן קצנלנבוגן מראשי ה„נטורים" בירושלים:

„רבותי, ראו נא דבר והיפוכו, האלופים אריק שרון ועזר וייצמן המתחננים להתגייס לצבא נתקלים ב ל א ו רבתי, ואילו אנשי „נטורי קרתא" תלמידי ישיבת „תולדות אהרן", דווקא אותם תפסה הממשלה ה„ציונית" לגייס לתוך שורותיה..."

בין לב ומוח

הרב הראשי לת"א־יפו, הרב יצחק ידידיה פרנקל, השתתף בימים אלה בסימפוזיון רפואי שעמד בסימן דת ומדע. רופא מקליפורניה, שהשתתף גם הוא, סיפר:

בביה"ח שם נקבע מותו הקליני של חולה. מוחו חדל לפעול, אף שהלב עוד הוסיף לפעום קצת. החדרו הרופאים, הוציאו את הלב והשתילוהו בגופו של חולה שהמתין לכך בתור.

השאלה שהופנתה אל הרב פרנקל היתה מה קובעת ההלכה היהודית במקרה כזה.

השיב הרב פרנקל: ההלכה היהודית גורסת שכל עוד מוסיף ה ל ב לפעום חשוב האדם כחי, גם אם המדע הרפואי קובע מוות קליני לפי שיתוקו של המוח. שכן יכול אדם להוסיף להיות גם במקרה קשה של שיתוק מוחין — כל עוד מוסיף הלב לפעום.

ללמדך שזהו ההבדל העקרוני והמהותי בין דת למדע: שהדת מתבססת על ה ל ב — ואילו המדע מתבסס על ה מ ו ח.

הפגישה המרגשת

בקרבות העזים שהתפתחו בקו „בר לב" במלחמת יום הכפורים נערכו מפגשים מרגשים בין לוחמי גדוד 68 של החטיבה הירושלמית לבין יחידה מגדוד טנקים שחשו למעוזים למטרות סיוע וחילוץ.

עברה שנה והשבוע נפגשו לוחמים משתי היחידות פעם נוספת, הפעם במסגרת התמרון הרב־עצבני בבקעת הירדן. ותיקי החטיבה הירושלמית הנתונה עתה בפיקודו של אל"מ זאב עופר ציינו שהם אינם זוכרים תמרון בו נעשה שימוש כה מושכל באמצעים תוך כדי דיוק מירבי של תנועה ואש מתואמות.

היכן גן־העדן

בכיתה א' שבאחד הקיבוצים בצפון שוחחה המורה עם תלמידיה על גן־העדן, וניסתה לתאר בפניהם במשפטים מעוררי דמיון. התיאור הצבעוני המרתק שבפי המורה שבה את דמיונם של הילדים, האחד מהם לא יכול לעצור בעד סקרנותו וביקש לדעת היכן מצוי אותו גן־עדן מופלא.

צחקו הילדים ורק אחד מהם הצביע וביקש להשיב: „גן עדן נמצא אצלנו במשק — על יד הגן של עדנה"...

בנק ישראל

מודיע:

היום יום ו', 1 בנובמבר 1974

תונפק סדרה חדשה של

מילווה פיתוח

מספר הסדרה	: 3013
סכום ההוצאה	: 50 מיליון ל"י.
ריבית שנתית	: בשעור 4 אחוזים, תשולם באורח שוטף, אחת לשנה.
פדיון הקרן	: בתום עשר שנים.
הצמדה	: הקרן והריבית צמודות למדד המחירים לצרכן.
מדד הבסיס	: מדד המחירים לצרכן שיפורסם עבור חודש נובמבר 1974.
הגבלת מס ופטור	: מס הכנסה על הריבית לא יעלה על 25%. הפרשי הצמדה על הקרן פטורים ממס*.
סוג איגרות החוב ושווין הנקוב	: האיגרות מונפקות למוכ"ז ועל־שם בשווי נקוב של —.100 ל"י ומעלה.
המחיר לציבור	: איגרות למוכ"ז תמכרנה לציבור ב־100%; האיגרות על שם ב־99.5%. מחירים אלה יהיו בתוקף ביומיים הראשונים בלבד. החל מהיום השלישי להנפקה ואילך, תחול תוספת ריבית למחיר המכירה.
הרכישה	: איגרות מילווה פיתוח ניתן לרכוש בכל המוסדות הבנקאיים ואצל חברי הבורסה לניירות ערך. הרכישה בתקופת ההנפקה משוחררת מתשלום עמלה.
רישום בבורסה	: הסדרה החדשה תירשם ותיסחר בבורסה לניירות ערך.

* על פי סעיף 97(א)(3) לפקודת מס הכנסה.

„זה בובה'לה של מטוס"

בזכות השימוש המוצלח במטוסים ובמערכות הנשק של התעשיה האווירית במלחמת יום הכיפורים, נפתח שער לעיסקות יצוא רבות של החברה

מאת רחל [illegible]

ה תעשיה האווירית ל־ישראל, רוכשת לה בחודשים אלו מעמד של „מעצמה" בכמה שטחים, ובמידה מסויימת של הוקרה, שבאו לה מוצ־ריה במלחמת יום הכיפורים.

השימוש היעיל והמוצלח שעשה צה"ל במטוסים ובמערכות הנשק ב־תוצרת מפעלי התעשיה האווירית, הע־ניק להם סימן של אמינות גבוהה ופתח בפניהם שער לעסקות יצוא גדולות, בעיקר למדינות באמריקה הלטינית.

שנה לאחר מלחמת יום הכפורים מתבצע עכשיו בתעשיה האווירית על מפעלי־הענק שלה, בלחץ דרי־שות ליצור מוגבר, הן מצד ה־ישראלי — צה"ל ובעיקר חיל הא־ויר, והן מצד לקוחות רבים בחו"ל.

■ תהילת „גבריאל"

מערכת טיל הים־ים מדגם „גבריאל" שהיה פרי תכנון ראשון של התע־שיה האווירית, עוד לפני שהוכיח את יכולתו בקרבות ראשונים מסוגם נגד טילי „סטיקס" בתוצרת ברית המוע־צות, זכה להתעניינות ערה נוספת לאחר המלחמה.

העובדה כי ספינות הטילים הסובי־טיות מסוג „קומאר" ו„אוסה" טובעו ע"י ספינות חיל הים המצויידות במער־כות „גבריאל", העידה על כושרו ה־מבצעי של הטיל „גבריאל" ועל יכול־תה של התעשיה האווירית בנושאי ניווט ... רקטיה.

אם עד לפני המלחמה היו בידי התעשיה האווירית הזמנות לרכש מער־כות טילים אלו, בשווי של כחמישים מליון דולר, הרי בשנה הבאה יגיעו ההזמנות ל„גבריאל" לכמאה מיליון דולר. רק לאחרונה דיווחה העתונות האמריקנית על עיסקת ... טילי „גבריאל" לדרום אפריקה. ידיעה זו לא אושרה ולא הוכחשה ע"י התע־שיה האווירית, בדומה לידיעה שפור־סמו במקורות זרים אחרים כי מדינות כמו סינגפור, איראן וארגנטינה הן מ־רוכשות הטילים בשביל ספינות המל־חמה שלהן.

מלחמת יום הכיפורים וחלקה של התעשיה האווירית בה, השכיחו את העובדה כי ממש ערב המלחמה היתה התעשיה האווירית נושא לויכוח ציבורי, איומו של מנכ"ל התע־שיה, מר אל שווימר, כי יתפטר מתפ־קידו אם שר הבטחון דאז, מר משה דיין יעמוד בכוונתו למנות את האלוף (מיל.) מרדכי הוד לתפקיד יו"ר מוע־צת המנהלים של התעשיה האווירית, היה רק אחד מסימני ... את התעשיה האווירית ... לא צפו שוק למטוסים שהיא מייצרת — „וסט וינד" ו„ערבה", ... מקומת המ־דינה. „עיסקת 13 הבואינגים" של ה־תעשיה האווירית כונתה בשם הרפתקה, שהסתיימה ... ועדת הכספים של הכנסת. הנה שלו־שת הנושאים שהיו שנויים במחלוקת — עיסקת ה„בואינגים", מטוס המנה־לים „וסט וינד" והמטוס הרב־תכליתי „ערבה" — היו להצלחה טכנולוגית ועסקית, שניתן לעמוד עליה דווקא ב־ימים אלה.

■ עיסקת ה„בואינגים" — סוף טוב

בפרוץ המלחמה נותרו בידי התעשיה האווירית חמישה מטוסים מדגם „בו־אינג 707", מכלל 13 המטוסים שרכ־שה התעשיה בשנת 1972 מחברת ה־תעופה האמריקנית „טי.וו.אי." בסכום של ששה מיליון דולר, בעיסקה נכללו גם חלקי חילוף ומנועים חדשים. ששה מטוסים נמכרו לאחר שעברו שיפוץ במוסכי התעשיה האווירית בלוד במח־יר של 1.6 מיליון דולר המטוס. ה־מטוס השביעי פורק לצרכי שימוש בחלקיו ובכך כוסתה ההשקעה בעיס־קה זו.

כאשר מפקדת חיל האויר פנתה במהלך מלחמת יום הכיפורים לתע־שיה האווירית בבקשה לקבל כל מ־טוס פנוי, הוצעו לה גם מטוסי „בו־אינג 707" לשימוש מיידי. מטוס אחד מדגם זה, שהיה כבר צבוע בצבעי החברה שרכשה אותו, נצבע תוך ש־עות ספורות בצבעי חיל האויר, וכעב־בור כמה שעות נוספות כבר המריא. שני מטוסים נוספים הוכשרו בתוך ימים ושמשו להטסת חיילים וציוד ממרכז הארץ לחזית הדרום. לאחר המלחמה עסקו שלושת המטוסים ב־מבצע ההטסה הגדול ביותר שידע חיל האויר בנתיב רפידים—לוד, כאשר ה־מטוסים ... כארבעת אלפים חיילים ביום בקו זה. הטיסה נמשכה 27 דקות בלבד ובכל מטוס הועמסו עד ל־250 חיילים, ישובים בכל מקום פנוי אפשרי, ובכלל זה מעברי המטוס.

בעקבות נסיון זה, רכש חיל האויר בתום המלחמה את חמשת המטוסים שנותרו מעיסקה זו. היו למטוסים גם קונים בחו"ל, שהיו מוכנים לשלם שלושים אחוז יותר מהמחיר ששילם צה"ל.

■ חברת תעופה לאקוודור

לאחרונה חתמה התעשיה האווירית על עיסקה עם ממשלת אקוודור, ולפיה תקים התעשיה האווירית את חברת התעופה הלאומית של אקוודור. את המסד לחברה החדשה יהוו שלושה מ־טוסים מדגם „בואינג 720 בי" שרכשה התעשיה האווירית בקנדה, בעסקה א־שר מומנה ע"י גורמי מימון בינלאו־מיים פרטיים.

החוזה עם אקוודור כולל מכירת שני מטוסים, והחכרת מטוס שלישי ל־תקופה של שלוש שנים. לצורך זה ... צוות של התעשיה האווירית ל־אקוודור כדי להכשיר את עובדי חב־רת התעופה המוקמת. העיסקה כולה מסתכמת ב־13 מיליון דולר.

בעתיד מתכוונת התעשיה האווירית לנקוט מדיניות של קניית מטוסים ושיפוצם רק כאשר יימצאו קונים ב־טוחים. התעשיה האווירית נמצאת כ־יום בשלבים שונים של משא ומתן בדבר חתימת חמש עיסקות של מכי־רת מטוסי נוסעים משופצים.

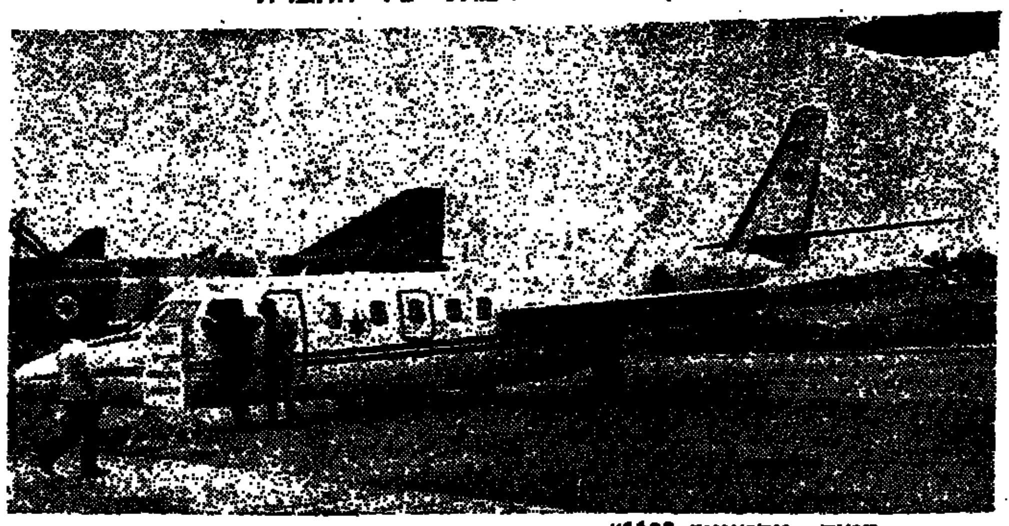

מטוס „וסטווינד 1123" בשרות חיל האוויר הישראלי בזמן מלחמת יום הכיפורים

■ גויס למלחמת יום הכיפורים

מטוס המנהלים הסילוני המהודר מתוצרת התעשיה האווירית „וסט וינד 1123" גויס למלחמת יום הכפו־רים כמעט באקראי. ביום הרביעי ל־מלחמה, הטיס טייס ניסוי של התע־שיה האווירית במטוס המנהלים את שר הבטחון משה דיין לישיבת הממ־שלה בירושלים, ולמחרת הורה לגייס את המטוס. לטייס שהטיסו אמר מר דיין: „זהו בובה'לה של מטוס". „ח־בל — השיב הטייס הותיק, הידוע ב־מצליחי האוויריים — שאתה נוכח ב־זאת רק בגלל המלחמה", ובזאת רמז לבקורת שהושמעה על פיתוח וייצור מטוס המנהלים.

בעיצומם של הקרבות הוזמן מטוס נוסף מדגם זה, אשר הועמד לרשות האלוף (מיל.) אהרון יריב, שטס בו לשיחותיו בק"מ 101. בבטוס זה נמשכה הטיסה מפאיד לירושלים רק 20 דקות ושתי דקות נוספות נדרשו לו כדי לבצע טיסה מפאיד לתל־אביב. בכך שוחררו 10 מסוקים, או מטוסים קלים אחרים למשימות מבצעיות.

כדי לעמוד בלוח הזמנים הקשור בייצור כיום, ... „וסט וינד 1123" ... חות בחו"ל, הבריאו מנמל בן גוריון בחודש המלחמה שלושה מטוסים מ־דגם זה ללקוחות בארה"ב. עד היום נמסרו 28 מטוסים מדגם זה ללקוחות בארה"ב, שלושה מטוסים ללקוחות באירופה, ושניים נרכשו ע"י מערכת הבטחון בארץ.

„השמועה כי דיין השתמש בבטוס זה וכמוהו אישים ישראליים אחרים, עברה מפה לאוזן בחו"ל והעניקה ל־מטוס יוקרה טובה יותר מכל פרסומת יזומה" — אומרים בתעשיה האווירית.

בשנה הבאה מתכוונת התעשיה הה־אווירית להציג את הדגם המשופר של מטוס זה „וסט וינד 1124". יהיה זה מטוס ... כנפיה ..., בעלי צריכת דלק נמוכה, שק־טים בעבודתם וקלים לתחזוקה. בעק־בות זאת ישופרו ביצועי המטוס, ש־עתיד לבצע את טיסתו הראשונה ב־חודש אפריל 1975, ויסופק ללקוחו־תיו בתחילת 1976 במחיר 1.5 מיליון דולאר.

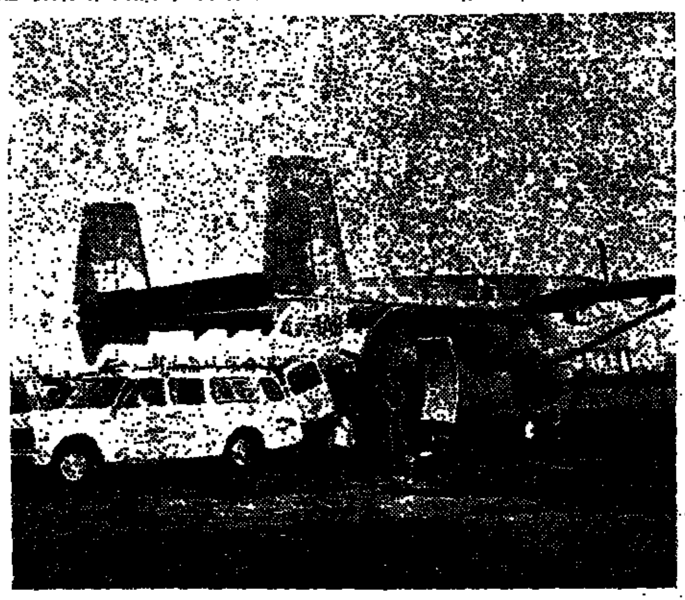

מטוס „ערבה" בתפקידו כ„אמבולנס מעופף" של חיל האוויר.

■ גם „ערבה" זכה בהכרה

סוס העבודה של התעשיה האווי־רית, המטוס הרב תכליתי „ערבה", זכה אף הוא בהכרת חיל האויר ב־עקבות המלחמה. עד לאוקטובר 73 טענו אישים בכירים לשעבר בחיל ה־אויר כי המטוס אינו מתאים לצרכי החיל. „ערבה" גויס למלחמה כאשר נדרש לפנות מאבו רודס המותקפת 25 ילדים ושבעה מבוגרים.

אחרי הטיסה שבוצעה במטוס ש־עמד להמסר ללקוח בחו"ל, ביקש חיל האויר לקבל מטוסים נוספים כאלה. מטוס „ערבה" נוסף ניתן כעבור ימים אחדים, השלישי מדגם זה נמסר לחיל האויר לקראת סוף המלחמה. המטוס בעל כישורים להמראה ונחיתה מבס־לולים קצרים ומאולתרים, בעל מבנה פנימי המאפשר שימוש ..., שימש את חיל האויר לטיסות של פינוי פצו־עים ממקומות הקרובים לזירת הקר־בות, ופעל כאמבולנס מעופף בעיקר מחזית הדרום לבתי חולים במרכז ה־ארץ. בתפקידיו האחרים הטיס המטוס ציוד ... למקומות שנדרש — וכל זאת ללא אף תקלה טכנית אחת.

עד אשתקד מכרה התעשיה האווירית 25 מטוסי „ערבה". עשרה מטוסים נמ־כרו כבר ללקוחות. חמישה רכש חיל האויר של מכסיקו, ושלושה ... בעולם דווחה בשעתה על רכישת מ־טוסים מסוג זה גם ע"י ניקרגואה.

אנשי „ערבה" אומרים: „אין לנו בעיה להכפיל את מכירותיו של המ־טוס. הבעיה שלנו היא הייצור. כאשר מוטלות עלינו משימות רבות. חייב כל רוכש „ערבה" להמתין כשנה ו־חצי מיום ההזמנה עד למועד קבלת המטוס".

■ מטוסי „ברק"

באן המלחמה הרבו אמצעי התקשו־רת בעולם לפרסם על יצור סדרתי של ... של התעשיה הא־ווירית. אחד מנושאי הטיפול היה ה־מטוס הישראלי הסודי המכונה „ברק". לדברי מאוני תעופה בעולם מצויד חיל האויר הישראלי בשנים מטוסי „ברק" מתוצרת התעשיה האווירית, אשר רשמו לזכותם במהלך המלחמה את מרבית ההפלות של מטוסי ה־„מיג" של סוריה ומצרים בקרבות ה־אויר.

יום במגדל שלום

אורח לרגע

מאת עפרה אליגון

ב מו על בוקר, קמתי לקריאות הגבר המו־ציא את הזבל מטעם העיריה. חריקת בל־מים, הי יוסף, הי יוסף, סחיבת פחים, טראך, טראך, קדימה, חה־הה־הה יימח שמך. (סיפתח יפה...).

יופי של בוקר תל אביבי. הפתח בחכה ... עם כל צוני היום החדש הבא עלינו לטובה. כסגרות ... אבל במקומן — כנה הכאב השכוי ... קופחה, שלוש תליות הדרו ר־נסתובבות בארץ... בוהר במולה, ש־לפני עשר שנים לא היה לו גרוש על הנשמה, הפך איש פיננסים והלווה ששה מיליון — שני מיליון — בשמונה עשר אחוז — בבאה אחת רביה. האם עיריה יכולה לפשוט את הרגל או שהיא מסתפקת בפשיטת יד בלבד.

כל הלילה דלקו האורות במשרדי הממשלה בירושלים. יהיה פיחות — לא יהיה. איך להתגונן בפני הכזימונה שתורשת עלי ממשלתי מאחורי דל־תים סגורות ואדונה מסנודרים. רבי־נוביץ הבטיח שלא יהיה פיחות. איך לכה את הסוריק — כל כך מהר.

זה אור אדום. צריך לצלצל לבנקאי שלך ולשאול מה לעשות. להפסיק לחשוב על כלל ישראל — ולחשוב על רב ישראל.

● שער בציונות

נעים לומר „הבנקאי שלי". מוסיף חשיבות. כי אתה ומה אתה בלי סוכן ביטוח שלך, עורך דין שלך, רואה חשבון שלך, רופא שלך. ה־בנקאי שלנו הוא איש כספים מעולה. בעל מקצוע מדור דורות וגם עשיר מבטן. בן לאחת המשפחות המיוחסות. אדם שיודע ערכו של כסף מבפנים. הוא לא עוסק בגלגול סתם. הוא פילוסוף בעל מבט למרחוק. לראותו בשעת פעולה, זה לגלות פתאום את המימד הנוסף שיש לכסף. כימד של הוד נצח — מבשלת על.

אני באה אליו שוטחת שאלותי ומשאלותי. רק הוא — אני אומרת לו — יבין את החרדה שבאה ללב. זה לא אבדן כסף — אלא הרגשה שמסדרים אותך ואתה יושב כמו גולם ואינך נוקף אצבע. שחורשים מאחורי גבך מזימות — נותנים לך לעבוד, משלמים את שכרך — ובדרך הביתה לוקחים בחזרה את מה שנתנו פלוס. זה כאילו שילמו לך בכסף מזויף. ובעיקר — קשה לעמוד מנגד ולהודות שאתה יודע הכל ואתה נשאר לא יוצלח. בחייך — תן עצה. כאשר המדינה עומדת על פי התהום, ויש ילדים בגיל צבא, לא נעים לרוץ ולחפש דרכים להציל את הכסף. האם הוא מבין.

— מבין.

— אז מה עושים ? סליחה — האם הבנק שלך במקרה לא עומד לפשוט את הרגל, אולי כדאי לחלק את ההפקדה לשני חשבונות בשני בנקים. ליתר בטחון. בעינינו כשאדם אינו דואג להסכנות שלו הוא גורם נזק להון הלאומי היהודי. אין זה כך. הרי כולנו ערבים זה לזה. מה חשוב כספי או כספך. כל עוד הוא כסף יהודי צריך לשמור על כל פרוטה. לשמור על הכסף ועל ערכו. נכון ?

— נכון.

— אז מה עשית אתה במכסף. איך הבטחת את ערכו ?

— יד על הלב ?

— יד על הלב.

— אני מייעץ לך לא לעשות מה שאני עשיתי.

— בליינד. אעשה מה שאתה עשית.

מה עשית ?

— כלום.

— מה זאת אומרת כלום, השתגעת.

— את מי אלך לסדר, את מי. את ממשלת ישראל ? לא כדאי לי. מסוכן מדי. היא אחר ככלות הכל מגינה עלי — היהודי. אני סומך עליה.

— אתה יודע מה. אני באמת אוציא את הכסף שלי. אני חושבת שבאמת נפלת על הראש. על מי אתה סומך. אמרת. על הממשלה — על הפקידות והמנהלים שהיא מבנה, על מבריחי הכסף הללו, על המסבבים אותי ב־עניני הברחה וערבות למי שאני אפילו לא מכירה. אני הקטנה צריכה להדוג ערבה לביזנסים של סיבוב זה או אחר. הלא השערוריה הזו צועקת מן השמים, הלא לא נשמע כדבר הזה בעולם. מקימים חברה משוחררת ממס שהגבנה את הארץ, והפקיד הישראלי מטעם המדינה מח־ליט שהחברה הזאת כדי לקנות את הארץ, וכשאין איזו מציאה — מפקיד את הכסף בחו"ל, וכשהכסף הזה הולך לאיבוד, אז אני צריכה לשלם אותו. שערוריה כזו עוד לא נשמעה בעולם...

— בעולם... נד הבנקאי בראשו. שערוריות כאלה וגרועות מהן מתרח־שות עכשיו בעולם. אבל שם לא צועקים, לא מנתחים הכל בראשי חוצות. מה את חושבת, אחרי ככלות הכל, האנשים היושבים אצלנו, ב־חברות פרטיות, ציבוריות, ממשלתיות — ההסתדרות, כור, צים, החברה לישראל — כולם אידיוטים שהפקידו אצל טיבור בגלל העינים היפות שלו. אני לא יודע הרבה, אבל אני יודע מספיק כדי שלא אוכל לישון בלילות. לא על אבדן מאה מיליון — מה הם מאה מיליון בחשבון סופי. אני אומר שעכשיו עלולה להתרחש שואה שכמותה לא ידענו. שיש לעשות הכל כדי להציל כל בנק יהודי. כי פה לא מדובר באנשים אלה או אלה — פה מדובר בהון היהודי, בחיסול ה־בנקאות היהודית באירופה. ישנה הרגשה, ולא רק הרגשה, שהמלחמה עברה לעורף הפיננסי — בלעדיו אובד לנו העתיד. המימון לעתיד הזה.

אני יושב פה ורואה את הלקוחות שלי רצים כמו עכברים. לאן יקירי. לאן תרוצו עם הצרור שלכם. האם הבילו אותו, והמדינה הזו תחרב — מה תעשו עם נפשכם. לאן תקחו את ביתכם, את העבר ואת העתיד. הלא לא רק כשלונות ראינו פה. אנחנו יושבים בבית מפואר בלב לבה של עיר עברית. ויש תרבות, ויש השכלה, ויש תעשיה ויש חקלאות, יש פולקלור עברי, ושיר, וערב שבת עם נרות וחלה, וצבא וחירות. עצמ־אות עולה ביוקר. גם באי־יושר וגם בכשלונות. אז מה ? תגשי לחלון — תראי איזה עולם יפה בנינו הביטי בעיניים גלויות.

אספר לך ספור קטן. זה היה בשנת 48. בבגדד. גמרתי את לימודי, זה עתה עמדתי בבחינות הבגרות. אני בחור בן שמונה עשרה. גבר שיוצא לעולם המבוגרים בפעם הראשונה. לבשתי את חליפתי הנאה והלכתי לקולנוע. בהפסקה ניגשתי למגדניה וקניתי עוגה. טובות היו העוגות אצל הארמני. אני זוכר ששילמתי לו עשרים גרוש. אחר כך חשבתי — ... היום — אקנה לי עוד אחת. הוצאתי עוד עשרים גרוש וביקשתי עוד עוגה.

אמר הארמני — ובשביל הראשונה לא שילמת.

אמרתי — שילמתי.

יצא מעבר לדלפק — ניגש אלי קרוב, עד שהרגשתי את נשימתו, מילא פיו ליחה וירק עלי יריקה ערבית גסה „יהודי מלוכלך וגנב".

אני גבר צעיר שסיים את בגרותו. ואני איני משתנה להרביץ לאותה, לנגב את הרוק מעל פני — אני רץ. רץ ובוכה, ואיני עוצר לרגע מן ... עלי ההמון.

למחרת עזבתי את בגדד. ועד שלא דרכו רגלי על אדמת ישראל — הרגשתי על פני את הרוק הזה...

● לא רוצים אי.בי.אם.

יצאתי מן הבנק עם חג בלב חזוך של שלומיאל. ירדתי במדרגות הרחבות נהנית מן השטיחים הרכים, בתקווה שאלו לא נקנו בחשבון „השקלוחי" לטובת המדינה. אבל בכל זאת השטיחים האלה — בגללם משהו משמחת־הקרבן נפגם וגו.

„גאז, צריך להזמין גאז. טוב ש־נזכרתי".

חברת הגאז שלי „מוגר" שתחיה — מראשוני החברות בארץ. ואני באה בעובדה ובוותק שלי. איפה מזמינים גאז ?

— למטה.

לא צריך היה לומר שמעו זאת בכל הבנין. המון אנשים הגיעו ל־חברה להזמין גאז בנוכחות עצמית — הטלפון חדל להיות מכשיר קומו־ניקציה. אבל הלך שם למטה משהו מהיום בהתחלה. כולם עומדו בודקי פנים אדומי־פנים ולבנים כסיד — חליפה. מחמת ריכה עקרוני. בלי מספר אין גאז.

— אני מבקש גאז.

— מה המספר שלך ?

— לא יודע.

— לא תקבל גאז.

— מה זאת אומרת ?

— מה ששמעת.

— ואי אפשר למצוא לפי השם ?

— אין לפי השם.

— ומה יש.

— לפי מספר.

— ובכל זאת.

— יש גם לפי כתובה.

— אז תמצא בבקשה.

— לא אני — אתה.

— אני עובד בחברה או אתה עובד בחברה ?

— יש לך עוד שאלות.

— משאלות — רוצה גאז.

— את המספר בבקשה.

בקיצור — מסתבר שהחברה הכני־סה שיטת מיכון חדשה לשרות אספ־קת הגז לפי מספרים בלבד. מכאן לכאן הפך הויכוח לריב כללי. ויש איבה סמיכה כמו עשן של רידינג. מזה הלקוחות ומזה הפקידים. כשיצאנו משם עוד עמדו האנשים, מצוח־חים זה על זה. „עוד מעט תגידו לנו גם מה ללבוש, ומה לאכול, ואיך לחנך את הילדים — אחרת לא נקבל את הגאז. צריכים לעשות שיטות ל־נוחות הלקוח, לא רק לנוחותו של הפקיד". אבל הפקידים בשלהם.

● „אצל אבלה"

ה שער בציונות של הבנקאי שלי לא נו — למרות האינטרמצו עם הגאז. בתוך עמדה הארץ בבינגו. ראיתי אותה פתאום אחרת. לכבוד המאורע הלכתי לסעוד את הלב.

ישבו שם, ליד הדלפק, אנשים דאוגים שיצאו מן הבנקים, שהיו בדרכם לבנק, שהיו בקומה העליונה, במה הכנסת, שהלכו למשרד הפנים לרשום שינוי מצב במשפחה. בבנין הזה, שקם על הריסות הגמנסיה ה־עברית הראשונה — בבנין של ה־אחים באיר (שפעם, מזמן מזמן גרו במגדיאל — כפי שמספר הסיפור — היתה להם מכבסה שעסקה בין ה־שאר בניקוי בימי, ואם תשאל אותם היום — יודיע לכם כל אחד מהם, שהיו נותנים את כל המגדל הזה — תמורת הימים ההם). יש מסעדה הקרויה „אצל אבלה".

את אבלה לא מצאנו. האשה ש־זיכתה את המסעדה בשם — היא סיפור מרתק. פעם הגה „מעריב" רעיון של הדפסת סודות מן המטבח והכתרה הטובה במבשלות בכתר מל־כת המטבח. את הרעיון אימץ משרד התיירות. ומה רואה הגורלה — ש־אחת המלכות הראשונות של המטבח היהודי — היא ערביה מנצרת בשם אבלה. כיוון שזכתה אבלה בכתר, פתח בעלה מסעדה בנצרת. וכל ישר־אל עלתה לרגל למלכת המטבח ה־ישראלי — אבלה בנצרת. אחרי כן — זכתה במכרז למסעדה מזרחית במגדל שלום — אחר כך נהייתה הארץ קטנה עליה — והיא וכל משפחתה נסעו למיאמי ביץ' — וכאן נשאר רק השם.

● נהג המעלית

ה וא יושב כהרגלו על כסא מונבה ונוהג במעלית — מעלה מטה, מעלה מטה. רואים אותו במעלית זו כבר הרבה שנים. מאז נבנה המגדל — הבית הגבוה בארץ ישראל — יושב האיש בתא סגור. אילו דנו אותו לישיבה כזו — היה כבר מזמן מתערב הצלב האדום... אבל כשאדם עושה זאת לעצמו — קוראים לזה חירות. אולי זה הוא ואולי זה אחר — אבל אחד מן המעליתנים הללו היה בעבר נהג קטר, שהיה נוסע חיפה תל־אביב, תל־אביב חיפה. היה נוסע ברכבת האיטית העוצרת בכל התחנות הקטנות. פעם נהג במאוזן עכשיו הוא נוהג במאונך.

מכביש „החיסול" לכביש „ההצלה"

ערבים מתיישבים בנצרת עלית ✶ העיר העברית לא הקפיאה את הערבית אלא מסייעת לשיגשוגה ✶ בעד ונגד איחוד נצרת

מאת דליה מזורי

מ ציאות חדשה נרק־מת בנצרת עלית. כ־300 משפחות ער־ביות עברו מנצרת ה־ערבית להתגורר בעיר העב־רית החדשה, שנוסדה במס־גרת תכניות ייהוד הגליל ו־אשר להקמתה התנגדו — דווקא מסיבה זו — ערביי נצרת לפני שמונה עשרה שנה.

ברחוב עצמת מחצית דיירי הבית הגדול מספר 99 הם ערבים. ברחוב חרמון מתגוררים בבתים מספר 9 ו־11 דיירים מנצרת הותיקה, וכן ב„מרכז רסקו". בשכונה המערבית משתכנים ערבים בשני בתים בני 18 ו־24 דירות, שנבנו מטעם החברה הערבית במשרד השיכון מיועדים לעובדי מדינה ערביים ולחיילים משוחררים, והופעה זו מתפשטת והו־לכת.

בשכונותיה של נצרת עלית ובכלל זה במה שהיה פעם „שכון צבא קבע", שומעים יותר ויותר את השפה הערבית, הכביש העוקף המתווה את הגבול המוניציפלי בין שתי הנצרות, שכונה „כביש החיסול" בפי ערבים ואנטי־ישראליים וסימל לגביהם את גבול הפיתוח של עירם ואת חיסול כלכלתה, מכונה היום „כביש ההצלה". הנוסע בו מגיע מקצה נצרת לקצה בדקות ספורות — אחרת יכלה שעה מורטת עצבים בחציית העיר הערבית.

יתר על כן, בניגוד לנבואותיהם השחורות של עויני נצרת עלית לא שמה זו קץ לשיגשוגה של נצרת הערבית, הנחנקת כיום מרוב אדם ורכב, ו„לא רק בשבת" עולים חדשים מגרוזיה, עקרות־בית מכובדות שפעם היו עולות חדשות ממרוקו, ישראלים צעירים, לרבות בני קיבוצי הסביבה, כולם באים לרכוש בנצרת לעצמם או לדירתם, ואגב כך פוקדים את מסע־דותיה.

20% מועסקים ערביים

פעם נאלצו פועלי נצרת להרחיק אל מקומות עבודתם. תוך עשר דקות הם מגיעים היום למפעל הטקסטיל, למפעל להרכבת מכוניות למפעל לתעשיית ממתקים „צ—ר" בנצרת עלית. כ־2500 עובדים ערבים מנצרת וכפרי הסביבה מועסקים בנצרת עלית, 1500 מהם בתעשייה, הם מהווים כ־20 אחוז מכלל המועסקים בעיר.

משפחה ערבית ראשונה השתכנה בנצרת עלית לפני שתים־עשרה שנה, אך תהליך ההשתרשות הערבית בעיר העלית החל בשנתיים־שלוש האחרונות וגבר בשנה האחרונה. מאות משפחות ערביות מנצרת עברו להתגורר ב־נצרת עלית אם בשכירות ואם בדירות קנויות, ואלפי אחרות מבקשות ללכת בעקבותיהן ומוכנות לשלם לשם כך הון רב. בעיר הערבית שורר מחסור בדירות, והעיר העלית המודרנית, הנקיה המרווחת, קוסמת. נצרת עלית לא בלמה ולא הקפיאה את פיתוח האזור. אדרבה, היא נעשתה מרכז תעסוקה המספק פרנסה ל־14 אלף איש מבני המקום והאזור כולו. נצרת עלית היא גם מרכז ממשלתי של מחוז הצפון למעלה מחצי מיליון נפש משרד הפנים, משרד החינוך והתרבות, משרד השיכון ומשרד ה־עבודה מחזיקים בה משרדים מחוזיים, הוא הדין בבתי־המשפט, מינהל מקר־קעי ישראל, „מקורות", סולל בונה, קופת חולים. בנצרת יושב גם פיקוד צפון.

על רקע זה, ולאור הצייתה את קו ה־20 אלף — לדברי ראש העיריה מונה נצרת עלית 23 אלף נפש — הקים שר הפנים במאי השנה ועדה לבדיקת שינוי מעמדה של נצרת עלית כמועצה מקומית לעיר. הוועדה קבעה, כי שינוי מעמדה של נצרת עלית רצוי לביצוע שלבי פיתוחה הבאים, שתוכננו בעת יסודה לפני שמונה־עשרה שנה, והמליצה על ביצוע הדבר לפני שר הפנים.

55 אלף ב־1985

המתכננים שואפים לנצרת עלית בת 55 אלף תושבים בשנת 1985. „שינוי מעמדה של נצרת עלית לעיר לא רק יעודד אנשים לבוא לגור בה, אלא גם ימריץ בעלי הון להשקיע במפעלים שיוקמו בה — אומר ראש עיריית נצרת עלית, מרדכי אלון, המבורך על ההחלטה לשנות את מעמד הישוב — ואולי הגיע הזמן לנקיטת יוזמה יהודית־ערבית משותפת ומאו־חדת לפיתוח האזור כולו". מרדכי אלון דוגל זה מכבר באיחוד שתי הערים לרשות מוניציפלית אחת: „לפנינו משימות גדולות וחשובות ש־פיתוח ..., והגשמתן מעונה כל מאמץ אפשרי כן קוסם הרעיון לשלב ישן וחדש ולפתח עיר תיירות מר־שכת, המדגימה לכל מבקר כי ליהודים וערבים חיים משותפים במסגרת אחת.

רעיונו של מרדכי אלון אינו מלהיב גורמים ממשלתיים בכירים ואף לא את התושבים עצמם. הראשונים סו־ברים שהאיחוד רק יוליד בעיות — בין שתי הערים אין מכנה הומוגני משותף, נצרת עלית ... קשות מתושביה העולים החדשים, לעולם לא יכירו במרותו של ראש עיר ערבי.

אשר לתושבי שתי הערים, שוללים אלה כאלה את האיחוד. „נצרת הע־רבית תנצל את רוב המשאבים אשר יועדו לשתי הערים, ומה יישאר בחלקנו ?" אומרים בנצרת עלית. ולעומתם טוען משכיל ערבי מנצרת התחתית) „לא ייתכן שבעיר מאוחדת ישלטו אותנו. אנו חוששים, שכל האמצעים ילכו לפיתוח נצרת עלית ומכאן התנגדותנו הנחרצת לאיחוד".

לדברי אניס קרדוש, רופא ידוע ב־נצרת, גם נימוקים פוליטיים להתנ־גדותו לאיחוד: „נצרת היא העיר הערבית הגדולה בארץ. אנו מעוניינים לשמור את אופיה המיוחד ולקיים את השאיפות הלאומיות שלנו. איחוד עם נצרת גם יגרור איחוד פוליטי בין ראש העיר היהודית וההנהגה הערבית המסורתית, שממנה אנו מו־רדים".

קשרים בין יחידים

בחוגי האיחוד טוענים, שאסור להניח לשיקולים פוליטיים להכריע ענינים מוניציפליים; לאיחוד יתרו־נות רבים שמהם יהנה האזור — שילוב שירותים ייעל ויפשר אותם, שירותים חדשים יתווספו ומפעלים משותפים לשתי הערים יוקמו.

הזמן יעשה את שלו, ובינתיים כבר נרקמות גם בהססנות ובזהירות, מע־רכות קשרים הדדיים בתוך מיכלול התרבויות השונות, המסורות, שזימן הגורל לשתי הערים הגליליות השכנות. הכל נזהרים מפני ערעור המסגרות ערכים ונורמות שהורגלו בהן ורק מי שנכון לכבד מסגרת שונה משלו, על כל תביעותיה ודרישותיה, וגם על כל חולשותיה יוכל להתקבל בה.

„הקשרים שנתבקשים הם רק בין יחידים, ולכן הם מוגבלים ביותר" אמר לי הישאם עבד־אלראזק, סטודנט ... באוניברסיטת חיפה, המתגורר ב„שכונת הכרמים" בנצרת עלית, אשר לא הסס והציע עזרתו בקניות ל־שכנה, כשגוייס בעלה בתקופת מלחמת יום הכיפורים.

כנתם אריאב, סגן ראש העיריה ומזכיר מועצת פועלי נצרת עלית, מספר על יחסים „מסודרים והגונים באופן" בין עסקני מפלגת העבודה היהודיים והערביים, ועל יחסים הר־מוניים במפעלים שבהם עובדים בצוותא יהודים וערבים. על היחסים בין העולים החדשים ותושבי נצרת הערבית סיפרה לי גם מרים רוזנברג, מנהלת משרד הקליטה בנצרת עלית: „קשרים אלה מוגבלים ומצומצמים מאוד. פה ושם מזמינים תושבים ערביים עולים חד־שים לבתיהם ואלה מחזירים הזמנה, אבל זו תופעה יוצאת דופן למדי".

לציון מיוחד ראויים היחסים בין ערבים לעולים מרוסיה. „בגרוזינים יש מהמזרחי יותר מאשר מהאירופי", אמר לי משכיל ערבי שביקש להישאר בעילום שם. ואמנם, דומה כי נצרת „לכבוש" בשלל הצבעים והמוצרים המוצעים למכירה, בהמון האדם הסואן והמתהדר על פתחי חנויות, מדברת

(המשך בעמוד 28)

صكرا من الرمل

هكذا عن الأصل

ראיון השבוע עם הכלכלן פרופ' מיכאל ברונו

דב גולדשטיין

אם הממשלה לא תבצע פיחות משמעותי וריסון עמוק נחזור לתקופת הצנע של דב יוסף במימדים חריפים

בקצב של 100 מיליון דולר לחודש ייאכלו הרזרבות שלנו בתוך חודשים ספורים, לא נוכל לרכוש חומרי־גלם ותהייה לנו אבטלה בממדים קיצוניים ● הממשלה חייבת להפעיל את שני הלהבים של המספריים: ריסון עמוק וגובר ופיחות בעל משמעות, שלאחריו תיפסק ההצמדה של הלירה לדולאר וגוף מצומצם של האוצר ובנק ישראל יחליט בפרקי זמן קצרים על שער הלירה המשתנה ● בדרך זאת יזרום לארץ הון ייבוא ויגדל הייצוא לחוץ־לארץ ● רמת־החיים שלנו מוכרחה לרדת מייד ● העיוותים והחריגים במס־ההכנסה גרמו לנו להדרדרות מוסרית; יש להטיל מס ערך מוסף, להרחיב את בסיס מס־ההכנסה, לצמצם את המס, לכלול את כל התשלומים במסגרת ההכנסה החייבת במס ולשלם עליה 40 עד 50 אחוז מס־הכנסה ● אני נדהם לראות עשרים איש מירושלים באים לתל־אביב לישיבה עם איש אחד על חשבון הממשלה ● אם הממשלה לא תהיה דוגמה לריסון ולחיסכון — כל תוכנית להציל את המשק תיכשל ● הרחבת הממשלה והגדלת מספר השרים אינן סימן טוב לעתיד

„פרופסור, אני מודאג מאוד..."

„מה קרה? מהכלכלה?"

„לא, לא מהכלכלה. מריבוי המקרים..."

„מריבוי המקרים? מה זה?"

תענוג לספר לפרופסור מיכאל ברונו, מן הכלכלנים הבכירים בישראל, בדיחה קטנה. הוא מגיב מצויין. צוחק בכל־פה. זורח־נחת.

„אתה שומע, פרופסור, שני שופטים התנגשו פעם זה בזה, במכוניותיהם, על קו לבן בכביש. יצאו ללא שריטה והסכימו לשפוט זה את זה.

— אתה נאשם, כי ביום זה וזה, בשעה זו וזו...

— מודה, אדוני השופט.

— חמישים לירות קנס.

והתחלפו.

— אתה נאשם, כי...

— מודה, אדוני השופט.

— „שלוש מאות לירות קנס ו־שלילת רשיון לחודש, על תנאי.

— אבל אדוני השופט, הלא רק לפני שתי דקות שפטתי אותך על אותה עבירה במידת הרחמים...

הוא הדבר, בית־המשפט מודאג מאוד מריבוי המקרים של אותה העבירה באותו קטע של הכביש...

„עד עכשיו הכל בסדר"

„ואף אני, פרופסור, מודאג מריבוי המקרים. לפני זמן קצר אמר לי עמיתך, פרופסור דן פטנקין: ,עזוב כלכלה. זה לא הענין החשוב. איש לא ימות בישראל מרעב. ישנם ענינים חשובים מן הכלכלה,' והנה השבוע, כאשר פילפנתי לך וביקשתי ראיון בנושא הכלכלי, נוכח ידיעות מתחוקות והתרבות על ההדרדרות בכלכלה הישראלית, מה אתה משיב לי? ,עזוב כלכלה. זה לא הענין החשוב..' ריבוי המקרים, אתה מבין... גם פרופ' פטנקין, גם אתה. מה זה? מין ביטוי מוסכם כזה של קצרי־רוח, נוסח: ,לא חשוב מה תעשה ישראל, ממילא אין לחולי הכלכלה תקנה?'

והנה, צחק. גמל בבדיחה על האיש, הנופל מגורד־שחקים, מקומה המאה: „בקומה החמישים נפער חלון וגבר שואל את הנופל: ,מה שלומך?' משיב לו: ,עד עכשיו, הכל בסדר...'

„וכך זה בכלכלה", הוסיף מייד. אנחנו קרובים מאוד אל התחתית, אל הריצפה, אל ההתנפצות, אבל עדיין חיים כאילו הכל בסדר, כאילו הכל יסתדר. והאמת היא, שגם אם לא נעשה כלום לקדם את פני הרעה, המציאות תפתור לנו את הבעיות ותכריח אותנו להתנהג לפי יכולתנו. ולכן אני אומר: זה יסתדר".

— השאלה היא רק איך זה יסתדר? האם זה כמו נזלת, שנרפאת תוך שבוע אם משתמשים בתרופות, אך אם נמנעים מכל תרופה היא נמשכת שבעה ימים?

לא, לא בדיוק כך. האמת היא, שאנחנו מתקדמים לקראת משבר חריף, קשה, מכאיב מאוד בתחום הכלכלי. אם נניח לדברים להתגלגל זה יכול להיות משבר, שיקשה לשאת ולחיות אתו. גם אם נשתמש בתרופות יהיה זה משבר לא־קל, אבל נוכל להפיג את נוקשותו, לחיות אתו, לקוות, שנתגבר עליו. אסור לתת למשבר להתגלגל בעצמו.

צרכי היבוא למצוקת המטבע הזר

— תוכל, בבקשה, להסביר את ממדי הבעיה ואת שורש ההדרדרות הכלכלית?

בצורה פשטנית. המשק שלנו זקוק ליבוא של 550 מיליון דולר בחודש, ובזה 150 מיליון לצורכי בטחון, 50 מיליון דולר, סכום קטן, יחסית, אף כי משמעותי מבחינה פסיכולוגית, למוצרי צריכה מוגמרים כגון מכוניות ומקררים ומכונות כביסה ובשר־כות־מוסיקה, והסכום הענקי של מאות מיליוני דולרים, הדרושים לנו לאמצעי הייצור, החקלאי והתעשייתי — לחומרי הגלם השונים.

כ־80 אחוז מכלל היבוא שלנו הם חומרי גלם. בלי חומר גלם לתעשיה, בלי מספוא לבעלי־החיים, בלי חוטים לטקסטיל ומתכות לייצור ציוד, היה המשק שלנו נדון לכליה. זה משק הצומח במהירות. פרט לגרמניה המערבית ויפן אין משק לאומי שצמח בקצב של 10 אחוז לשנה.

— עד כאן, כמו שאתה אומר, הכל בסדר...

כן, עד כאן. מכאן מתחילה הבעיה החמורה: הפער המתרחב והמסוכן בין צורכי היבוא לבין מצוקת המטבע הזר. זהו הפער העצום במאזן התשלומים שלנו. במשק מתרחב, צומח, גדל, נדרש יבוא הולך וגדל. אפשרויות הקיצוץ מצומצמות. אינך יכול לפגוע בצורכי הבטחון: קשה — ואסור! — לפגוע ביבוא חומרי הגלם, והללו מתייקרים בעולם, בקצב גדול ומהיר.

איך אנו יכולים לממן זאת? בעבר הרחוק, בשנות ה־50, כיסה היצוא שלנו רק חלק קטן מצורכי היבוא. לפני מלחמת ששת הימים הגענו למצב טוב: היצוא מימן כשני שלישים מן היבוא וזה היה סיפור־הצלחה. מאז ששת הימים חלה הפגיעה לרעה: ישראל מממנת ביצואה רק 50 עד 55 אחוז מן היבוא המתרחב.

— מניין באה העזרה?

מיבוא הון, לאמור: המענקים והמלוות מארה"ב ומיהדות העולם. ב־1974 החריף המצב מאוד. יבוא־ההון אינו מכסה את ההפרש. האורח ברחוב הוא עדיין ב„קומה ה־50", לפי הבדיחה שסיפרתי לך. האורח ברחוב אינו רואה מה קורה ואינו מבין מה צפוי לו, כשהמשק יגיע אל „הקרקע".

בחודשים האחרונים אנו מאבדים כל חודש 50 עד 100 מיליון דולר ביתרות מטבע החוץ שלנו. התחלנו את השנה במיליארד ושבע מאות מיליון דולר. זה הספיק אז לשלושה — ארבעה חודשי יבוא. עתה ירדנו ל־900 מיליון דולר. זה מספיק לנו לחודש וחצי, או קצת יותר.

כאשר יאזלו הרזרוות...

— ואם נמשיך בקצב הזה, לפי התחזית?

לא, אנחנו נגביר את הקצב. ההידלדלות תגדל. בגלל התרחבות המשק, התייקרות חומרי הגלם בעולם והתכנסות יבוא ההון. בגלל קשיים כלכליים בכל ארצות העולם המערבי, תאבד ישראל יותר מ־100 מיליון דולר, לחודש ברזרוות שלה. גם המחיר הפוליטי הולך וגדל ככל שישראל מידלדלת יותר ברזרוות שלה, מתהדקות האצבעות החונקות את גרונה.

אבל נניח שכל חודש יירדו הרזרוות „רק" ב־100 מיליון דולר. ההון יוסיף לברוח כמו עד כה. יצואנים יחכו עד יעבור זעם. מקבלי יבוא הון, כמו מקבלי פיצויים מגרמניה ואחרים, יישבו וימתינו. במשק מדרדר ומסוכן קשה מאוד לקיים פיקוח אפקטיבי על תנועות מטבע חוץ, והכסף שהולך לאיבוד הוא הוכחה טובה לקושי.

— ואז, בעוד תשעה חודשים...

בעוד תשעה, או אולי שמונה, ואולי עוד פחות, לא יהיו לממשלה רזרוות מטבע חוץ. פשוט. לא יהיה לה במה לשלם. אי־אפשר יהיה ליבא. היא תהיה נאלצת, בלי בחירה ובלי ברירה להפעיל אמצעים אדמיניסטרטיביים קיצוניים של קיצוץ במטבע חוץ.

בבטחון לא תוכל לקצץ. היא תקצץ, איפוא, במוצרי צריכה, שזה חלק קטן, יחסית, ובחומרי גלם. תחזור התקופה של דב יוסף, אבל המיתון והצנע יהיו בהיקף הרבה יותר חמור מאשר בשנותיה הראשונות של המדינה, הרבה־הרבה יותר חמור ויותר מכאיב.

כמובן, כתוצאה מהאמצעים הקיצוניים האלה, יפסק הגרעון במטבע חוץ. אבל אין דבר, שאני חושש ממנו יותר מאשר ירידת הגרעון בדרך זאת. זו דרך בדוקה „להרוג" את הכלכלה הישראלית, להפסיק את צמיחתה ולפגוע בסיכויי ההתפתחות שלה.

— אם תחזית קשה זו תתגשם, מה יקרה לאזרחים?

קודם־כל וראשית־כל תהיה אבטלה קשה ויחריפו מאוד הבעיות הסוציאליות ויעמיקו הפערים ותתרחב התסיסה החברתית. אז, להיפך, כדי למנוע אבטלה כזאת, בממדים כאלה, תעשה הממשלה נסיונות מלאכותיים לשמור על התעסוקה בשיטות פסולות, שגורמות בהכרח לרמת פריון נמוכה, לניהול בלתי משקי, בלתי כדאי.

זה יהיה מלווה בירידה קיצונית ברמת־החיים. המשק לא יתמוטט. יש לו כושר־עמידה. השאלה היא רק: האם אנחנו מוכרחים לשלם מחיר כל־כך כבד או שישנן דרכים להפיג את ממדי המשבר וההדרדרות?

התחלה טובה אך בלתי מספקת

— מה אתה חושב, פרופסור? מוכרחים, או שישנן אפשרויות אחרות?

ישנן. בהחלט ישנן! לפני שאפרט את סוגי הצעדים, אני רוצה להגיד משהו על אופייה של צורת ההתערבות ההכרחית עתה למשק. הפתרון אינו טמון בצעד אחד, כמו בסיסמת־קסם של פיחות הלירה, אלא בכלול של צעדים, משולבים זה בזה.

שר האוצר יהושע רבינוביץ ראוי למחמאה, שכן ההתערבות במשק, שהכריז עליה לפני חודשים אחדים, היתה מבוססת על תוכנית של צעדים משולבים: לא רק מס גבוה יותר, אלא גם הקפאת האשראי וצעדים בתחום הבנייה וריסון הוצאות הממשלה.

זו היתה התחלה טובה — אך בלתי־מספקת. בתוכנית כזאת ישנם שני מרכיבים: אחד — ריסון של הביקוש המקומי. זה מטיל חובה כבדה על הממשלה לשמש דוגמה לריסון. בלי דוגמה כזאת מוכרחה כל תוכנית להיכשל. הריסון הוא להב אחד של המספריים. הלהב השני, והחשוב, הבלתי־נמנע, הוא פעולות ישירות [illegible] התשלומים.

אבל ועוד אבל

עתה הודיע שר האוצר על השחזת הלהב שלו — קיצוץ נוסף במיליארד לירות בהוצאות הממשלה, ואמצעי ספיגה נוספים. זוהי פעולה חשובה, אבל זה עדיין אותו להב ראשון. בלי להכניס לפעולה את הלהב השני — לא יבוא הפתרון.

— ומה בדיוק הלהב השני?

רגע. כדי לממן את היבוא מוכרחים לפתח את היצוא. גם עד כה ניסתה הממשלה לעודד את היצוא בשיטות של אשראי ותמריצים. היצואן מקבל היום פרמיה של 1.60 לירות לכל דולר יצוא. התמורה האפקטיבית שלו היא ממילא שש לירות לדולר.

אפשר, אם כן, להגיד: „נוסיף לו עוד לירה אחת לדולר ופתרנו את הבעיה". אבל — וכאן האבל החשוב — יש גבול ליכולת להשתמש באמצעים כאלה. הפער בין השער הכולל של היצוא לבין השער הרשמי גדול מדי ואי־אפשר לקיימו לאורך זמן. זוהי פירצה הקוראת לגנב. ו„אבל" נוסף, העיקרי: הבעיה המידית איננה רק איך להגדיל את [illegible] את היבוא, שהרי זו פעולה, שגם אם היא מבליחה, היא נמשכת זמן לא־מעט. אלא איך להשיג במהירות האפשרית, בטווח הקצר, יבוא הון מחוץ־לארץ, שיכסה על הפער במאזן־התשלומים.

אנחנו מוכרחים להחזיר לארץ דולרים ש„בורחים" ממנה, ולהכניע אנשים המחזיקים דולרים בחוץ־לארץ שיחזירו אותם לארץ.

— כלומר, במלים פשוטות, שעה לכל נפש: לבצע מה שהכל חרדים מפניו, פיחות?

בין פיחות לניוד

הייתי מעדיף לקרוא לזה תיקון־שער, ולא פיחות. כן, פיחות רציני, בקנה־מידה משמעותי ביותר. יש להדגיש לא רק את הצורך להעלות את השער בצורה משמעותית, אלא גם לבצע רפורמה מרחיקת־לכת בצורה שבה ייקבע שער הלירה בעתיד.

— אתה מתכוון לניוד המטבע הישראלי ולשינויי שער יומיומיים?

לא, אני מתכוון לבין הביניים, כמו: הממשלה מבצעת את התיקון בשער, אבל הפיחות יהיה פחות מן הדרוש לפי תנאי המשק, בתנאי שהממשלה מודיעה, שיותר אין לה המחוייבות להחזיק את שער הלירה צמוד לדולר לאורך תקופה ארוכה, אלא לפי שיטה, הנקראת באנגלית „זחל": מדי חודש, או כדי תקופה קצרה לפי הצורך והנסיבות, ייקבע גוף מצומצם של האוצר ובנק ישראל, בהתחשב בהתפתחות את מצב המחירים בעולם, שולי המטבע והשתנויות, מחיר על שער הלירה, שלפיו תבצע הממשלה עיסקות במטבע זר בתקופה הקרובה.

כך מסגלת לה ממשלה מדיניות גמישה ויכולה לפחות או לייסף את הלירה לפי צרכיה. דרך זאת מונעת את הזעזוע הקשה, הפוליטי והכלכלי הדראמאטי, של צעדים מרחיקי־לכת בפיחות קיצוני, שהכרח הוא לבצע אותו לכמה שנים. ממילא אין לנו שער־חליפין קבוע. הלירה שלנו היא ניידת למעשה, שהרי היא צמודה לדולר, אבל הדולר עצמו נייד ביחס למטבעות אחרים.

הצרה היא רק שהדולר נייד לפי שיקולים ספקולאטיביים וקפריזיים של אילי נפט. מה ההגיון ששער הלירה ינוע לפי שיקולים כאלה ולא לפי שיקולים שלנו וצורכי המשק שנו?!

פעולת שני הלהבים

— מה יקרה, לפי דעתך הציפייה, אם אכן תנהג הממשלה לפי עצותיך?

אם היא תפעיל את שני הלהבים, כלומר גם ריסון מעמיק ונמשך, כפי שהחילה, גם פיחות משמעותי מאוד ושינויי שער כל זמן קצר, גם שבירה על המכשיר של מתן פרמיות ליצואנים בנוסף לתיקון שער הלירה — וכל זה ברצינות ובעקשנות ובלי פחד — אז תהיה התפתחות, או לפחות יש סיכוי רב שתהיה, כזאת:

תהיה זרימה בחזרה של יבוא־הון, שהולך לאיבוד ואנו זקוקים לו כאוויר לנשימה. בפיחותים קודמים ראינו, שלא רק נתחדשה זרימת ההון לארץ, אלא היקפה יצר בעיות למשק. לא רצוי שהזרימה תהיה פתאומית ו־גדולה מאוד, ביחוד לא ביום ל„הון חם", המחפש השקעות טובות בנכסי דלא ניידי, ממכש את רווחיו וחוזר ו„בורח".

חזקא בעיבורה, שהממשלה, עם ביצוע הפיחות החדש, תודיע, שהיא אינה מתחייבת לשמור על ההצמדה לדולר בשער החדש, אלא תחזור ותציין בשער לעתים קרובות, מכוון הסיכוי שתהיה זרימה הון בממדים רציניים.

במקום ליבוא הון לכיסוי פער המאזן, יגדל השער החדש, יחד עם שמירה על מכשיר הפרמיות המוצ־פות, את היצוא. וכל זה, כפי שאמרתי, תוך שמירה והגברה של פעילות הלהב הראשון במספריים: הריסון. אם מדובר בקיצוץ נוסף בהוצאות הממשלה בסדר גודל של מיליארד ויותר לירות — זה מוכרח להתבצע ולי אין כלל ספק, כי־ כשרידי הממשלה מוכנים להכות לזה מכה. הוא הדין בהכנת התקציב לשנה הבאה. אני מוכרח להגיד, שהרחבת הממשלה בשרים ובמימדיה אינה סימן בעוד לעתיד.

פרופסור מיכאל ברונו, בן ארבעים ושתיים, יליד גרמניה, שעלה לארץ עם הוריו בהיותו בן שנה, משרה עליך אוירה טובה ומשמיע דברים חמורים ביותר בארשת רוגעת ו־מבשתילב.

רק לאחר שהוכתר בתואר האקדמאי הראשון בקיימבריג' בפיסיקה ובמתמטיקה, פנה אל מדעי הכלכלה. כך המיר מקצועות מדוייקים במקצוע בלתי־מדוייק, שאסכולות שונות מתרוצצות בתוכו במעמד שווה של אמינות או של חוסר אמינות, ופתרונות שונים, לעתים קרובות מנוגדים, מתמודדים בו על מעמד הפתרון הטוב והעצה הסגולה.

פרופסור ברונו, מכל מקום, בטוח, כי אם תנקוט הממשלה בדרך הפתרון שלו, נשקף סיכוי — בהחלט לא מדובר בוודאות — שהכלכלה תעצור מהדרדרותה „קומה אחת" לפני ההתנפצות.

— הרשה לי הבע לקיים באין בלתי־מקצועית במשק. נדמה לי, שיש כאן תיזה שלילית להגברת קצב האינפלאציה?

זה נכון. איך הגעת למסקנה הזאת?

— זה [illegible] לכלכלה? אגיד לך איך: הפיחות ייקר מאוד את המוצרים [illegible] החוץ. [illegible] המוצרים [illegible] מוצרי החוץ [illegible] ההון [illegible] האינפלאציה הגדולה...

בצדק! כל זה נכון. ולכן חשוב כל־כך השימוש בשני הלהבים. הלהב הראשון, הריסון, יגרום לכך שלציבור לא יהיה כסף. האזרח לא יקנה תוצרת חוץ בגלל התייקרות, כתוצאה מהפיחות, ויותר בדרישת מוצרים ישראליים, כי הממשלה תדאג לספוג ממנו עוד כספים.

אני מוכן לוותר על החריגים שלי...

— איך? עוד מסים? לא די באמצעי של מס הכנסה, שהוא במצב יותר גדול מהמשכורת?

על־ידי הטלת מס ערך מוסף, שהוא הכרחי, וביצוע רפורמה מרחיקת־לכת במס הכנסה. אינני מקבל את הטענה, שעדיין העבודה בישראל לא גדל בגלל המס הגבוה. הפריון גדל וסייע לצמיחת המשק. אבל המיסוי הגיע לדרגה להשחית את המוסר בישראל ויצר סולם ערכים משונה.

דרוש לנו תיקון רדיקאלי של מערכת המיסוי. הממשלה עשתה, באחרונה מישגה חמור בהחלטה לעגן בחוק את העיוות ואת ההיתר, שטייסי „אל על" ישלמו מס על חלק של משכורתם במטבע זר, לפי לירה סטרלינג־שווה־לירה־ישראלית. זוהי הידרדרות המוסר!

אם שכרם נטו של הטייסים צריך להיות כך וכך — ועל זה אינני מתווכח — הם צריכים לקבל את זה בדרך כשרה, לא בתרמית. אם בעל נטו כזה צריך לשלם ברוטו כך וכך — זה עדיף אלף מונים מן העיוות הזה, שהופך את הטייסים, ובעצם את כולנו, בדרכים שונות ומשונות, לשקרנים ולנוכלים.

אני מוכן לוותר לפחות על מחצית בכל החריגים והעוותים שלי — כמו רכב וטלפון וכל יתר השקרים — ולכלול אותם במשכורתי ולשלם עליהם מס מלא, תמורת הידיעה, שאקבל תשלומים כשרים, הגונים, בלי הצורך המאוס למלא טפסים שאיני רוצה למלא, ולעשות שקרים שמכריחים אותי לעשות. הייתי מצפה — ואני בטוח שזו אינה ציפייה שווא — שהמוני אזרחים, ובכללם טייסי „אל על", יהיו מאושרים להיפטר מכל השקרים ולשלם מס אמת, בלי חריגים.

מס אמת הוא מס סביר

— מס אמת, או גם מס סביר?

כמובן! לא יכול להיות מס אמת, אם אין הוא מס סביר. כיום בסיס המס צר. רק כרבע מן ההכנסה הלאומית שלנו חייב במס. כל היתר הם תשלומי הנמס וכל העקיפות, התופשים ממס. יש להרחיב את הבסיס ולהקטין את המס. אדם — משכר בגובה מסויים, לרבות רכב וטלפון ונסיעות, הכל! הכל! — צריך לשלם 40 או 50 אחוז מס בכל הכנסתו, על כל קצביה. זה מוריד את העלמת המס ומבטל את השקרים ומחזיר אותנו למעמד של אזרחים הגונים ומוסריים.

צריך להודות, כי הממשלה איבדה הרבה מכוחה המוסרי והמשפטי בגלל ה„פרשיות". סמכותה לתבוע מן הציבור ולתבוע הבנה ושיתוף־פעולה נפגעה בגלל תגובת האורח: „מדוע לקחת הממשלה את הלירות האחרונות שלי ואת מיליוני הדולרים היא כולותה לאורח".

אך גם אם זה לא נכון, יש בזה עיוות של העובדות, התחושה הזאת המצוחפת לשדרות רחבות של הציבור, מסוכנת מאוד מבחינה פסיכולוגית. לא תיתכן הצלחה של מדיניות מעקית בתקופה קשה אם הממשלה לא תבצע בעקיבות יסודי בביתה. אפילו קיצוצים קטנים, שמשקלם בסך־הכל של המיליארדים קטן, יש בהם ערך חינוכי ממדרגה ראשונה.

אני מתכוון לכל הנוהלים הפסולים, לכל הזלזול בכספי הציבור. אני נדהם, כאשר מתקיימת בתל־אביב ישיבה של עשרים איש, שכולם באים אליה במכוניות מירושלים, על חשבון הממשלה, כמעט שהמכונה נמצא באותו יום בתל־אביב. אני נבוך, כאשר יום עיון של צה"ל נערך במלון מפואר. אלה הם, כביכול, עניינים הקטנים, אבל הם יוצרים את האוירה.

רמת החיים מוכרחה לרדת

— אם הממשלה תנקוט בתוכניות, מה יקרה לחלשי־היכולת?

אסור בשום אופן לפגוע באוכלוסיה הפגיעה, מעוטות ההכנסה ומרובות הילדים, וצריך להשתמש בכל המכשירים הידועים — ביטוח לאומי, מענקים, הענקת אפשרויות השיכון והיגון — כדי שלא ייפגעו.

— ומה יקרה לאוכלוסייה הבינונית, המבוססת?

רמת החיים שלה מוכרחה לרדת מייד, ללא כל דיחוי. התאוששנו מהר מדי ממלחמת יום הכיפורים, ואין זו התאוששות אמיתית, המבטאת התגברות על הקשיים ועל המכאוב האדירים, אלא התאוששות מלאכותית.

המשק שוב הוכיח את יכולתו להסתגל לתנאים משתנים, אבל רמת החיים מוכרחה לרדת באורח מיד, ובכל מקום אסור לה בשום אופן לעלות. אני מאמין בהחלט, כי אם נבצע פיחות, אם הממשלה תסגל את שער הלירה לנסיבות המשתנות ויימשך הריסון היסודי — נבלום את עצמת הנפילה שלנו. גם אם נאלץ להיות ברמת־חיים נמוכה יותר, לא יהיה בזה אסון.

אם כל זה לא ייעשה, ותתמיד [illegible] לעשות את שלה, נמצא עוד חודשים ספורים במצב הכלכלי הקשה ביותר בתולדות ישראל.

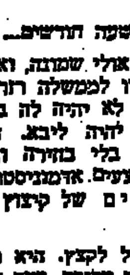

EUROPA

הצעירים של אירופה

מתאימים לבחור בסגנון־ ארומה עשירה, טבק מעולה, יחד עם זאת דלות ניקוטין

המסה והמעש של חיים וייצמן

במלאות מאה שנה להולדת הנשיא הראשון של מדינת ישראל משרטט מאיר וייסגל, נושא כליו למעלה מיובל שנים, קווים לדמותו

מאת מאיר וייסגל

לפני כשלושים שנה, בעיצומה של מלחמת-העולם ה־שניה, עסקתי בעריכת ספר על ד"ר חיים וייצמן. כמשתתפים בספר כי־נסתי חבורת סופרים ומדענים, מן המעולים שבהם. כאשר התחיל ה־ספר ללבוש צורה שאלני אחד מעו־זרי לתומו: „ד"ר וייצמן עצמו יודע על כך?"

ואמנם היא שהתכוונתי להפתיעו בספר. הנה עלה בדעתי שאולי מוטב לגלות לו את הדבר לפני שתושלם העבודה. עשיתי זאת במכתב מנוסח בעמל רב. בגלל תנאי המלחמה הגיעה תשובתו של ד"ר וייצמן לאחר זמן רב — והיתה זו מזיגה עדינה של שנינות, אירוניה ונזיפה.

„אכן יכולת להקדיש את מרצך לתכלית מועילה יותר", גער בי ד"ר וייצמן, ועל פי דרכו הוסיף: „אם המפעל כבר התקדם יותר מכדי שאפשר לבטלו, השתדל נא להפוך עילים לתושיים".

בעוד אני מוכה, עצבני במקצת, לי־בוא תשובתו, קראתי תיאור כיצד וינסטון צ'רצ'יל „יצא פתאום מן הצללים אחרי כסאו של היושב ראש" בבית-הנבחרים הבריטי ונתקבל בסערת-תשואות ש„התהדהדה ב־רחבי אולם האומות המאוחדות".

בתיאור זה הציג כתבו את השאלה: מה הדבר העושה אדם לאיש גדול? את שם המחבר שכחתי, אבל תשובתו מונחת לפני, בגזיר מצהיב שגזור מן העתון לפני 30 שנה ומעלה.

„לא שדעותיו נכונות בכל עת — כי אפ־שר לראות אדם כאיש גדול אפילו ייראה לך לפעמים שאינו צודק. לא שהוא עקיב, כי אנשים גדולים לא אחת אין אי-עקיבות גורעת מגדולתם. לא שהוא מצליח תמיד, כי לאנשים גדולים יש גם שעות של אי־הצלחה. בעצם אין אחד יודע — אלא ש־אי־שם יש המסתורין העמוק של אישיות. מתוך המוני-אדם יוצאים אנשים כאלה כ־אשר הם דרושים — מתוך בקתות דלות או מתוך ארמונות העומדים דור דורי דורות".

כשקראתי שורות אלה אמרתי לעצמי: „כן — וגם מן הביצות של מוטול ופינסק". באוטוביוגרפיה שלו, „מסה ומעש", תיאר וייצמן את נוף מולדתו, תיאור מדויק ה־נוגע עד לב:

„עיירת-מולדתי, מוטול, ישבה — ואולי עודנה יושבת — על שפת נהר בתבל־הבצות הגדול והשטוח חלק גדול של מחוז מינסק והמחוזות הסמוכים שברוסיה הלבנה; ארץ מישור, פתוחה, עגומה וחדגונית, אבל כמות שהוא בנהרותיה, יעריה ואגמיה, אין היא נחלת ציורים. בכתב, מסביב, בבאות, ערים ועיירות, היו יהודים כדרך שהיו לפני דורות רבים, איים מפוזרים בים של גויים; ובתוכם היו בני משפחתי, מצד אבי ומצד אמי, שיעור לא בלתי־ניכר".

אולם ארץ המולדת היא ללא ספק רק אחד הרכיבים הקטנים בכלל היסודות, שמהם נעשה אדם גדול. גם תורשה תסביר רק חלק מן „המסתורין העמוק של אישיות". קרוב לוודאי כי אותה חבורה של גבורים, הזוכים לגדולה אמיתית, מושפעת קודם כל מן ההשפעה היהודית במינה של העתים שבתוכם נולדו. על כל פנים, כך לגבי חיים וייצמן.

התקופה של היסטוריה יהודית, שבה חי ועליה השפיע השפעה עצומה כל כך, בלי ספק היתה מיוחדת במינה גם ב־תולדות הדורות של העם היהודי. הקורות ההיסטוריות שפקדו במשך שני היובלות מאז נולד וייצמן ב־1874, התקוות, התסכולים, היסורים והנצחונות שהיו מנת חלקם של היהודים ברחבי תבל באותה תקופה, מן הסתם לא יישנו לעולם בנסיון הקולקטיבי של אחת העתיקות שבאומות עולמנו.

על פני הרקע הסבוך והמסוער של אנטישמיות, רדיפות, השמדה, תקומה ו־עצמאות, חלף חיים וייצמן עצמו ככוכב שביט. כמעט אפשר לומר, שתולדות העם היהודי בזמן הזה — על כל פנים מראשית המאה הנוכחית — מתחלקות לשתי תקופות: קדם-וייצמנית ובתר-וייצמנית.

אף שכתלמיד וכעוזר הייתי מקורב אליו בכל המחצית השניה של חייו, אינני מתכוון לתאר כאן את וייצמן האיש ואף לא את וייצמן המנהיג, אלא לסקור את חייו ואת זמנו במושגים יותר (ואולי פחות) מאישיים.

בעצם החל וייצמן במפעל־חייו כמעט בזמן שנולדתי אני. בן עשרים שנה היה אז, בחור צעיר היוצא לדרכו. הוא בא מן הסביבה שלי, גדל בקרב אותו ציבור ודיבר אותה לשון — ולא רק מבחינה אחת.

כמובן היה וייצמן, על פי דרכו, סימלו בעולם להמוני יהודים לאין מספר, והגדרה „יהודי פשוט ממוטול", כפי שנהג להגדיר את עצמו, היתה אך חיונית של עובדה. על כל פנים, שיתוף-הפעולה בינינו היה מבוסס לא רק על חיבה או על הערכה העצמה אותו; היא צמחה מאווירה משותפת המגבשת את האישיות.

במשך שני היובלות שחלפו מאז נולד וייצמן, נתרסק אורח-החיים שהיה לב יהודי אירופה במשך אלף שנה. שרידי השואה, שנפלטו צלקות עמוקות, נהפכו, במדינה יהודית חזקה וקשה.

בורימה-מאורעות אלה היו משנית של וייצמן בגבל זרע כגורע; מעגלה הפוליטי כבן את המטבחה לתמורת חייהם של מיליונים ולדורות עתידים, ובגיותו ההישגים האלה מן ההכרח לעמוד על תגובתו על הבעיות הגדולות, שפילגו את הקבוץ היהודי באירופה המזרחית לפני מלחמת העולם הראשונה; אם אכן אנו מבקשים להשיג את התהליכים האינטלקטואליים של איש זה, שהיה רבגוני ורב־צדדי כל כך.

לעתים קרובות אמרתי, שבוייצמן התמזגו ועלו בקנה אחד יסודות מנוגדים: יהדויות

טקס השבעתו של ד"ר חיים וייצמן כנשיאה של מדינת ישראל

האוניברסליות, מדע ומסורת; ישן וחדש. אבל עובדה היא, שווייצמן לא עשה כל אלה; הוא היה כל אלה, והוסיף מסכה שלמה של גורמים היסטוריים, אישיים, תרבותיים ואף-דתיים נתאגנו אצלו במיקם-אישיותו סיפוקי ליהודי בעת ובעונה אחת, יהודי ביותר ו־אוניברסלי ביותר בעת ובעונה אחת.

בנעורי זוכר אני את הבעיות שהתגלמו בשתי התנועות הגדולות המתחרות של יהודי אירופה — ציונות, וסוציאליזם. כמובן היו גם ציונים סוציאליסטים; ובקרב הסוציאליסטים היו אנשי ה„בונד" שהתנגדו למסגרת יהודית קולקטיבית ואף לטריטוריה להגשמת הסוציאליזם שלהם, אף שבאותו זמן התנגדו בתוקף לארץ ישראל.

שנינה נודעת על אנשי ה„בונד" מייחסים לפלכאנוב, „אבי המארקסיזם הרוסי": „ה־בונדיסטים, אמר, אינם אלא ציונים המפחדים מפני מחלת ים". היתה זו הערה נוקבת: על אף הבליעות והגישה שלהם היו ה־בונדיסטים יהודים בליבותיהם לא פחות מכל יהודי והאמינו, שהיהודים צריכים לכלכל את ענייניהם בעצמם.

ולא רק ה„בונד" ברוסיה היה יהודי עד לשד עצמותיו. גם מארקסיסטים אינדיבי־דואליים רבים. כגון ה„מנשביקים", היו יהודים בתכלית. מי שזוכר את ספסלי־הויכוחים — האין-סופיים שנערכו ברוסיה ובפולין לפני יובל שני דורות, יבין מה „יהודיים" היו היהודים והכוחות הפלפליים בכל התנועות שמחוץ לציונות המסורתית.

אבל מה היה ייחוד היהדויות שלהם? מה קומם אותם נגד וייצמן ונגד הציונים? תכונת הרס-העצמי של רגשותיהם היהודיים.

בכל משך ההיסטוריה היהודית אתה מוצא יסוד של הרס-עצמי מסתתר סמוך לפני הנפש היהודית. בכל דור היו יהודים שחתרו ל־היעלמות היהודים. ואינני מתכוון לאותם יהודים אינדיבידואליים, הנעלמים בשקט, ב־אמצעות נישואי-תערובת או טמיעה. זה כמעט עניין פרטי, הנמשך למראשית הגלות לפני אלפיים שנה. אני מתכוון למה שאפשר להגדיר כ„היעלמות אידיאולוגית" של העם היהודי. ואולי ההגדרה הטובה ביותר היא „חיסול היהודים בתוקפו של רעיון אוניבר־סאלי".

מסתבר, שגם גישה זו יפה כימי-הגלות. שאול התרסי אולי היה ראשון שהציע היעלמות תיאורטית כזאת; ובימינו, כמובן, היו לדוגמה זו סניגורים בקרב אותם מ־גדולי ה„צדיקים" היהודים, ובתוכם מארכס ותרוצקי.

גם הסוציאליסטים, וביחוד המארקסיסטים שעמם נאבק וייצמן מאבק כה כל כך, הכריזו — על פי התיאוריות הכוללניות שלהם — מה נפלא יהיה כאשר ייעלמו ה־יהודים מזירת-ההיסטוריה במהפך הכללי, שבוודאי עתיד להתחולל.

קשה אף לי, שנולדתי רק עשרים שנה אחרי וייצמן — בעיירה דומה לשלו — לזכור את העובדות הפוליטיות ש־שיסעו את חיי היהודים. כמובן, העיירה נדונה לכליה בצאת היהודים לבקש לעצמם חיים אחרים מחוצה לה. מסוגלת היתה להתקיים רק מכוח שיגור ומסורת, אם יקנו לה — כהגדרתו של וייצמן — „הבעה חיה".

ומובן היה הצדק עמו: כאשר נתמוטטה העיירה תוך ימי דור אחד או שניים, חלה ריאורגניזציה בכל הבחינות המהותיות של חייה — כפרורי-ברזל המשנים צורת כרוכה כאשר מזיזים את המגנט — הוא שהתבטא בסכנת המאה העשרים.

נראה לי כי הסיבה האמיתית, שהיהודים היו מעורבים במערבת נלהבת כל כך ב־רעיונות הגדולים החדשים שחוללו את ה־עיירה, היתה שבסתר לבותיהם נשארו דתיים. הרעיונות החדשים — רעיונות אוניברסאליים — היקנו להיהם סטרוקטורה, כדרך ש־היקנתה להם הדת בעבר. והם השקיעו בכך את כל להט יצריהם. רפורמה של העולם היא כוח מסורתי בחיים היהודיים — והלא גם הציונות היתה כעין רפורמה של העולם.

ולא עוד, אלא שהיהודים הצעירים ה־מהבורדים לקראת סוף המאה ה־19 לא היו שונים מהוריהם שוני רב כל כך, כפי שמבינו יקיר הצעירים. בההגורה הבכירותיהם של אבותיהם והבורי-אבותיהם נזכרו אדיקות, מסירות ל„שאיפה תרבותית" ורגש של תחיה אל תוך כלי-קיבול אחד שהביבה ההיסטוריה.

לאותו דור צעיר נכון כלי קיבול מסוג אחר, והיהודים הצעירים של דור ההשכלה, שהודו אל מרכז הבאורצות וההיסטוריים, הרגישו עצמם כבביתם. הם השקיעו ב־תנועות לשינוי פני העולם, ועתידים היו לבלא שם תפקיד מחוץ לכל פרופורציה. ואולי לא עלה בדעתם כלל, כי דחייתם את הזהות היהודית היא עצמה יהודית מאד!

זוכר אני הערה בימי נעוריו של לב טרוצקי (שרקעו היה דומה מאוד לרקע של וייצמן), שקבע דוגמה ל„ניכור" אצילי בקרב ה־יהודים. פעם אמר לו בודנבסקי: „איני מבין — או אתה רוסי, או יהודי". השיב טרוצקי בגאווה: „לא, אני סוציאל דימוקרט, וזה הכל!"

והנה, במישור זה דווקא השפיעה השתלבו־תו הגמורה של וייצמן בעמו — בעצם בריאו־תו האורגנית — את השפעתה על ההיסטוריה. באישיותו הפגין וייצמן לא רק שאפשר לשנ־ות את החיים היהודיים במאה העשרים, אלא גם את הצורך להשתנות כזאת, למען יהיה קיום ליהודים. לא נפריז אם נאמר שווייצמן, בגבשו את החיים היהודיים בצורה חדשה למען יממשו את מלוא הפוטנציאל שלהם, היה לו חלק בהצלת החיים האלה.

הדגו רוחו-הסוגדיות מצד כבאה עדים, כי הפתרון הווייצמני — הפתרון הציוני, שהוא נסך בו עושר רתחני רב כל כך — היה לא רק גישה אחת מיני רבות אל פתרון הבעיה: למעשה, היתה זו האפשרות המציאותית היחידה לש־מור על שפיות-דעתם.

כי „הרעיונות הגדולים" שלהבו רבים כל כך מן הבחורים היהודיים הרציניים בראשית התפוררותה של העיירה, נהגלו כהר-הגות-הנהעים המוליכים אל אבדון. הצערים נבנסתו להוחה בהשתנות המדר הישן באירופה הז ליהודים מוצא מן העיירה — אבל היה זה מוצא אל תוך מלכודת.

בכלות הכל, החברה הישנה לא התפוררה ונעלמה כלא היתה. חומות הגטו התמוטטו, היהודים יצאו, אבל שכניהם החדשים, ה־גויים, לא נהפכו למלאכים, והיהודים הוסיפו להיות שעירים-לעזאזל, לכפר על קנאות ו־שנאות שונות. אלא שכעת היו היהודים גאים עוד יותר מבעבר, והשנאה היו מגופעות עוד יותר.

לי נדמה שברור הדבר, כי כל אימת ש־ניכור יהודי — או בוז עצמי סתם — מבוסס על רעיונות קוסמיים, יד הקיום העצמי היהודי היא על התחתונה. לכאורה, ייעשה צדק רק אם יפלו היהודים.

אולם וייצמן, איש מדע, ובוודאי איש בעל שכל בריא, עמד על יוהרתו של ה־מארקסיזם בטענתו לידיעת הכל. הוא עמד על היחס, הנקוט בידי מארקסיסטים יהודיים כלפי עצמם, ובז לו, כיוון שהבחין כי זוהי צורה של דחייה עצמית.

כשאמר וייצמן: „הנוער היהודי-למחצה שלנו נדחף אל המחנה המהפכני, משום ש־הבחורים האלה היו משרתים", ולכן לא היו מסוגלים „להבין את התעוזה ואת המשמעות המוסרית הגדולה של רעיון שחרור העם היהודי", מניח אני שרק זאת רצה לומר: לכל העמים הזכות לזקוף ראשיהם, ושבעתיים זכות זו, בלא ספק, לעם שיש לו עבר לא ייאמן כעם היהודי.

בקיצור, במסווה של הערצת „רעיונות גדולים", המחייבים התפרקות העם היהודי מכוח שיפור העולם, היו „המשרתים ה־יהודיים" האלה אך מוגי-לב ביחס לזהותם של עצמם. וייצמן עצמו, לעומתם, הוגדר הגדרה קולעת בפי סר ישעיהו ברלין כ־

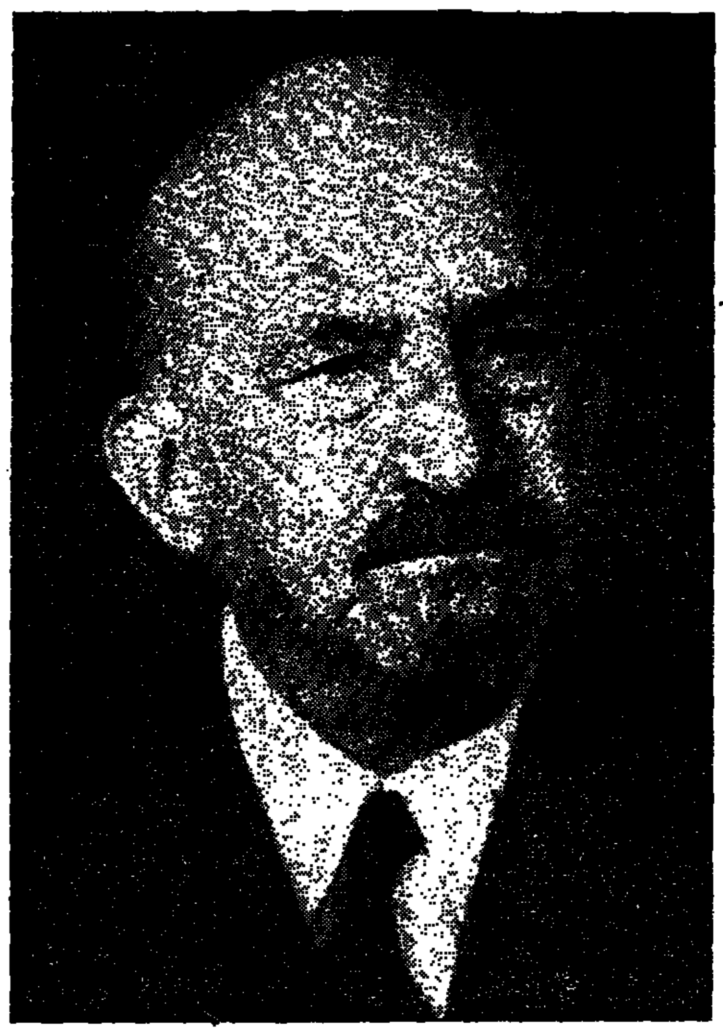

„היהודי הראשון, בן-חורין גמור, בעולם בן־זמננו".

תפישתו של וייצמן היתה, כי הציונות צריכה להוציא לאור היום את מלוא התוכן של הנפש היהודית, למען יוגשם מלוא הפוטנציאל שלה ולמען יירשם ה־פוטנציאל הכובשם הזה בפעילות של החיים בני זמננו. זו התפישה שהתגיפה את מפעל־האדירים שבהתחייאת עם קדום, וביסודה היתה מונחת עוד עובדה פשוטה: וייצמן, „ה־יהודי בכוסטול" הזדהה הזדהות גמורה עם עמו.

מאמין אני, כי הבטחון העצמי הרוחני שלו, שצמח מיסוד זה, הוא היה השורש האמיתי של כוחו המגנטי כלפי דמויות מגוונות כ־ארתור ג'יימס בלפור, וינסטון צ'רצ'יל, דייוויד לויד ג'ורג', יאן סמאטס והרי טרומן; והוא הישרה עליו חן, שכוחו העצום נבע מ־שכנוע מעמיק.

ההיסטוריון הבריטי הנודע, סר צ'ארלס וובסטר, אמר פעם על וייצמן שהוא גדול הדיפלומטים של ימי מלחמת-העולם הראשונה. לדעת וובסטר, היה לו כשרון יחיד במינו לדבר אל כל אדם, ויכולת לגזור את נימוקיו על פי לבו ומחשבתו של כל מי שביקש לשכנע.

כאשר דיבר וייצמן אל לויד ג'ורג', בן העם הוולשי שהתחנך על ברכי כתבי הקודש כ־פשוטם, יכול להשתמש באופן טבעי בביטויים תנ"כיים — כגון „מדן עד באר שבע" ל־הגדרת מטרות הציונות בארץ ישראל. בדברו אל לורד מילנר, אחרון האימפריאליסטים הבריטים הגדולים, טבעי היה לווייצמן ב־אותה מידה להטעים את היתרונות, שיצמחו לאימפריה הבריטית מן ההתיישבות הציונית בארץ ישראל. בשיחות עם ארתור בלפור, שהלך-נפשו היה פילוסופי ודתי, היה וייצמן מרחיב את הדיבור על הבחינות הפילוסופיות המקיפות בציונות ועל המעבר של רגש דתי מעמיק שממנו היא יונקת.

כספר וובסטר על עצמו, בהיותו פרופ־היסטוריונים ופקיד זוטר במיניסטריון החוץ, שווייצמן היה אומר לו בגילוי לב עצום: „ואתה, צ'ארלס היקר, כמובן היטיב להבין זאת מכל נולהב".

הקסם של מגנטיות זו — כיום אומרים „כאריזמה" — היה מקנה לאנשי-שיחו של וייצמן הרגשה, שהוא כעין התגלמות של גיבורי ימי-קדם. בעיני היהודים בגלותם, שכעיניהם במקרא, היה כעין אח וחבר חי לגיבורים העצמיים שלהם; ובאותם הגויים — ביחוד הפרוטסטנטים שבהם — היה מעורר הד של הבונה אנושית מדורי דורות ושל המסורת היהודית כפשוטה.

המזיגה של איש המדע והציוני — מזיגה של חזון ושל מעשיות — באישיותו של וייצמן בצבירה ציור חד ביותר בניגוד הפסיכולוגי בין וייצמן ובין רבים מן הציונים האחרים בימי פרשת-אוגנדה הנודעת בשנים הראשונות של המאה ה־עשרים.

כאשר הציעה ממשלת בריטניה את אוגנדה לתנועה הציונית, היו ציונים כנים ועמוקי־רגש — לרבות הרצל, ובגלל ובוודאי — שלרגע נפתו לקבל את ההצעה. אולם וייצמן, שאמונתו ההיסטורית הבינה והוא המציאה שלו היו לו שריון, דחה אותם. התנועה התפלגה.

יהודים כהרצל וכנורדאו, שבכתבו ב־ארצות המערב, התהיה כל כך בפני ה־ידיעות על הפרעות ברוסיה בראשית המאה העשרים, עד שמוכנים היו לקבל כל מקלט בתנאי שיהיה בטוח. אך בסופו של דבר נעבדו יהם הלכו יכולו אחרי „הוזה", ולא תבריהם עזוב את אוגנדה במעמד רגב הכבד.

ההצלאה המבקת שבה דחו וייצמן וציונים רבים אחרים את תכנית אוגנדה, בהדגבה שבעתיים, כיוון שהפרעות בערכו בארץ עבתם שלהם. לכאורה, היתה תגובתם מנוגדת ל־שכל הבריא. ציונים רוסיים היו כספרים זה לזה כה לרה את משבהזיהם, וכיצד נגבה קרוב זה או זה. בפרעות בבקים זה או זה — בקישינב ב־1903, ואפילו עד ב־1882 בפית־נגבוריה.

האדירים היו מכריזים: „ואף על פי כן — ארץ ישראל או לא-כלום". רצון טוב וכנה לא יכלו לרחוק — ללא ההון — את מציבות האמונה.

ואכן אמונה היתה הסגולה שאיפשרה לווייצמן להשפיע על גויים דתיים. מנקודת ראות פוליטית טהורה — כלומר, מנקודת ראות של השכל הבריא, לכאורה — סבור היה גם בלפור עצמו בראשונה, כי הציונים שגו בדחותם את תכנית אוגנדה. אולם וייצמן הסביר, כי התנועה מתקיימת רק מכוח אמונה דתית מעמיקה, התורגת הרחק מעבר לגבולות התכליתיות בלבד. אבל כאשר הוסיף ואמר, שכל סטיה מרעיון ארץ ישראל, ביסודו של דבר, איננו אלא צורה של עבודה זרה — איזה ביטוי כחור במאה העשרים! — מייד הבין בלפור את עניינו, ולא עוד אלא ששמש אותו. וייצמן הוכיח כבן קבצנים אינם כחוסרי־ברירה!

וכל אלה לא היו רק דיבורים גבוהה־גבוהה, שווייצמן סלד מהם. פעם, בדברו על מצדה, למשל, אמר:

מצדה, על אף כל גילויי הגבורה שם, היתה אסון בהיסטוריה שלנו. אין אנו מתכוונים להשליך עצמנו לתוך התהום, כדי להנחיל לדורות עתידים אגדה של קידוש־השם. תכלית הציונות לשים קץ למיתות מפוארות ולהיות ראשית דרך חדשה המוליכה אל החיים. לעומת הגבורה המדומה של אלימות שיש בה התאבדות, קורא אני לאומץ והלב של עמידה איתנה, ולגבורה של התאפקות.

גבורה אמיתית. ראה וייצמן באור שונה בתכלית.

בכוח המחייה של אמונתו אולי היה בולט ביותר בתקופה העגומה והקודרת ביותר של חייו, שאולי נראתה לו גם כתקופה הנואשת ביותר — עשר השנים הארוכות שישב במנצ'סטר, כמרצה לכימיה עמוס עבודה, בשכר דל, הרחק ממרכזי החיים היהודיים, מנותק מכל מה שעניין אותו ביותר, חי חיים של קשיי-יום. וזאת, בעת שהתנועה הציונית עצמה היתה שקועה ב־שפל ימיה.

ההתלהבות הראשונה שנתגבשה בקריירה הקצרה של הרצל, דעכה והלכה. הציונות הגיעה לפרשת דרכים — או תלמד לעמוד בקשיים, או תתפורר.

פרשת הדרכים של הציונות היתה גם פרשת הדרכים של וייצמן. וכאן גבר כושר-העמידה הביוחד שלו, שהתבטא גם בשלוות-הנפש ש־בה השלים עם המגבלות בחייו האישיים — עדיין מדכדכת המחשבה על אותו מרתף קטן נורא, ששימש לו מעבדה — וגם בתוכנית העבודה שקבע לעצמו כמדען וגם כציוני.

שעות אין-מספר, ללא חשך, עשה בדרכים, ברכבות, בויכוחים עם קבוצות קטנות ושוב ברכבות, יוצא בגשם שאף עתה נמלט ממנו, אפס-כוח, לעתים קרובות נופל ברוחו — ובכל זאת תקיף בדעתו על פי דרכו.

בסגנונו הצנוע רשם, כיצד מצא הקבוצה הקטנה שלו אך לעתים רחוקות אולם מוסגן לאסיפה, והיו מתכנסות באיזה חדר מואר תאורה קלושה באחד הבניינים הקודרים. ובשובו הביתה ביום א' בחצות הלילה מביקורי מוצאי-השבוע בלידס או בארינבורו, לא היה בידו שכר לירכבה והוא היה הולך הביתה ברגל מן התחנה ומוצא את ורה אשתו מחכה לו ליד ארוחה דלה — ורה שהיא עצמה נראתה עגומה ובודדת, אך לעולם לא נזפה בו אף במבטיה.

בתוך סביבה מדכדכת זו, מנותק מן ה־עליות הסאון הדוידית של החיים ביבשת אירופה, עמד וייצמן — אולי בלא לדעת זאת ידיעה ברורה — במאבק מכריע. באורך-רוח נאבק עם איתני הטבע והסתער על מתנות־רות.

ראשי מתנגדיו היו היהודים עצמם. לאחר שנים רבות, על ערש דוי, מילמל פעם — מתנה אל עצמו, מתנה אלי — באידיש: „היהודים עם קטן, אבל אנו מסוגלים לעשות מעשים גדולים". זו היתה המטרה שהציב לעצמו: להניע את היהודים לבצע משימה הירואית, לאלץ אותם לבצע את המשימה.

על כן נאבק באדישותם של בני-אדם פשוטים, המרודים בעניניהם האישיים, בודדן של הבריות; של העיבורים היהודיים, ש־זקיפת-ראש יהודית עלולה להסב שימת-לב עליהם ולסכן את אושרם; בהווית של ה־יהודים הראדיקלים — שלעיתים קרובות היו הפקחים שבכולם — שבאמת רצו בהיעלם היהודים; ובאותם היהודים היהודיים מאוד, שבעיניהם היתה ארץ-ישראל הארץ היחידה בעולם, ששם לא רצו בקום מדינה יהודית ריבונית חילונית.

וביותר ייחוד נאבק ביהודים, שכבר היו ציוניים. חסידיו של הרצל, שנפלה רוחם

(המשך בעמוד 28)

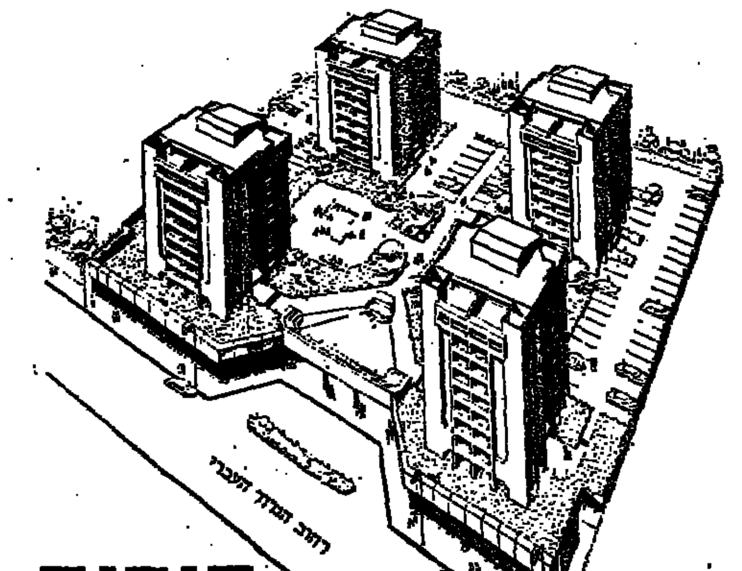

דירות רווחה בראשון-לציון

במרכז מגורים חדיש באיזור שקט במרכז ראשון-לציון, רח' הגדוד העברי — פינת רח' מרגולין, בבניינים בני 8 קומות עם מעליות.

דירות 3½ - 3 חדרים

* תכנון מעולה ועיצוב חדיש
* רמת בניה גבוהה
* 2 חדרי ארונות
* גן מרכזי
* מטבחים מפוארים
* טלפון פנים, הכנה לטלפון חוץ
* מגרשי חניה
* אנטנה מרכזית לטלוויזיה
* מרכז קניות במקום

פרטים והרשמה:

צל אלונים

טלפונים: 03-265286, 9—1 לפנה"צ; 16.00—19.00 אחה"צ.
במקום: רח' הגדוד העברי, פינת מרגולין בשעות 15.30—19.00 אחה"צ.

صورة عن الأصل

هكذا من الاصل

הענקים החדשים • רשימות מאמריקה הדרומית

מאת יעקב צור

כל שאתה מצפין והולך לאורך חופי האוקיינוס האטלנטי, כן מתרבים סימני ה־שגשוג והצמיחה הכלכלית. עדיין זכורים הימים בהם הי־תה ארגנטינה החשובה במדי־נות היבשת ובואנוס איירס — בירתה הבלתי־מוכתרת. היא היתה הכרך הגדול והעשיר, מוקד של חיי חברה ותרבות, פאריס של האמריקות. אך על ארגנטינה עברו שנים קשות של מבוכה מדינית וכלכלתה מבוססת עדיין על התוצרת ה־חקלאית. התפתחותה בתקו־פה האחרונה היתה איטית לעומת הצמיחה המהירה של סאן־פאולו שבבראזיל, מק־סיקו, הצפוני בכרכי אמריקה הלאטינית, וקאראקאס, בירת ונצואלה. סאן־פאולו גדלה במהירות מסחררת והיא הר־בה והולכת מרכז העשיה מן הגדולים בעולם, ואילו מק־סיקו ונצואלה, משני עברי רצועת היבשת של אמריקה התיכונית, פגע בהן מטה־הקסם של האשף החדש — הנפט.

לראשונה ביקרתי בוונצואלה לפני שמונה או עשר שנים ועדיין נשתמר בזכרוני רישומו של אותו ביקור. כביש צר ומפותל היה מוליך את הנוסע במעלה ההרים מלה־גואיירה, שדה־התעופה הבינלאומי שעל שפת האוקיינוס האטלנטי, אל קאראקאס הבירה המתפשטת בתחומי בקעה צרה בין שני הרמה הגבוהה שאקלימה ממוזג כל ימות השנה, וזה בעיצומו של האזור הטרופי. עתה עולה בהר כביש רב־מסלולים הומה מכוניות, ומנהרות ארוכות חצובות בתוך הסלע מקצרות את הדרך וממתנות את ה־עליה. לפנים היתה העיר מפוזרת שכונות־שכונות, כשהבתים הגבוהים המודרניים מתרוממים כאיים בין קיני ה„ראנצ'וס", משכנות העוני הצפופים, שנראו כסופים על ראשי הגבעות, בדומה ל„פאוולאס" הנודעות לשמצה שבפסגות הרי־הקסם של ריו דה ז'אניירו. ה„ראנצ'וס" לא נעלמו עד היום מנופה של קאראקאס, ועדיין ילדי־העם מצטופפים בביקתות ללא אספקת־מים וללא שירותים. אבל ה־שכונות הללו הפכו איים הבויים בתוך העיר הגדולה ההומה, עם מגרדי־שחקים המתרוממים מתוך הבקעה, בתי־המלון שבפעמים כמוהם לפאר ביבשת והכבישים המהירים החוצים אותה לאורכה ולרחבה, מהם מתרוממים מעל לרחובות, מהם חצובים ב־תוך סלעי ההרים. בדקות מעטות אתה מגיע מפרברי העיר השטופים ירק אל המרכזים המסחריים שנבנו לאורכן של שדרות מוצלות ורחבות, והמכו־ניות האמריקניות הארוכות לא תיס־פרנה מרוב. אך חלילה לך לכוון את מכוניתך ל„מרכז ההיסטורי", לאותם רבעים קולוניאליים שהיוו לפנים את לבה של קאראקאס. דרכי התחבורה שם סתומות וכל נפלאות התמרורים והאלקטרוניקה אינם מועילים לפנות את הכבישים. תושבי קאראקאס מייע־צים לאורח להחנות את מכוניתו אי־שם מחוץ למעגל הצר של העיר ה־ישנה, להפעיל את כושר ההליכה שלו ולטייל ברגל בתוך ההמון הנראה חוגג תמיד בין חלונות־הראווה של בתי־המסחר המפוארים העמוסים כל טוב.

עיר גדולה לאלהים. אבל לא עוד פאריס של אמריקה. אין בה זכר ל־מסורת אירופה שעיצבה את דמותה של ארגנטינה. עשר שנים הפכו את העיר הקולוניאלית הרדומה לכרך נוסח ניו־יורק, ופניו לעתיד.

●

באותם ימים שעשיתי בקאראקאס גילה שבועון אמריקני את שיעור הכנסות הנפט של ונצואלה: שנים־עשר מיליארד דולאר בשנה. מגדלי הקידוח מתנשאים כיער עבות סביב לאגם מאראקאיבו שבשפלה ועדיין לא הגיעו לסוף משאביהם של בארות הנפט. בשנים שעברו היתה נחשבת קאראקאס העיר היקרה ביותר בעולם, כי רובם של העובדים עסקו בהפקת נפט ובשיווקו, הפועלים החקלאים נט־שו את שדותיהם, עובדי האדמה נמ־שכו לשירותים שבעיר הגדולה, וכל דברי התצרוכת הובאו ממרחקים. עתה, משהרקיעו המחירים בארצות־הברית שחקים, כמעט שאין הבדל מחירים בין ונצואלה לבין ניו־יורק. שערי מאז נמשכו למדינה העשירה השקעות מחוץ־לארץ, צמחה וגדלה תעשייה מקומית ובעקבותיה באו בעלי מקצוע מאירופה ומרחבי דרום־אמריקה וחל שינוי בהרכב האוכלוסין מאז, שהיתה, כמוה כשכנותיה, רובה אינדיאנים ומיעוטה לבני־עור ובני גזעים מעורבים. אף על פי כן עדיין סובלת גם ונצואלה מבעיות הפערים החברתיים שהיא מכת המדינה באמ־ריקה הלטינית כולה. העשירים נת־עשרו והעניים נשארו בדלותם. הבדלי הרמה בחינוך, בדיור, במעמד החב־רתי, עדיין מנקרים את העיניים. יש מדינאים בארצות אלו שנוח להם בכך. אחרים, והם רבים בקרב הדור הצעיר, רואים את אותות הסכנה ו־מנסים למנוע את הפערים המסכנים את יציבות החברה. בהבדל מארצות הנפט הערביות, מוכנים השלטונות להשקיע את הכספים הנדרשים ול־העלות רמתם של האוכלוסים. אך הבעיה אינה מתמצה במשאבים כס־פיים בלבד. כיצד עושים זאת? ראשי המימשל במדינות העשירות הללו אובדי עצות, כי מספרם של התוש־בים גדל במהירות והידע אינו ב־נמצא.

●

ריבוי האוכלוסים בארצות דרום־אמריקה הוא מן הגדולים בעולם. הסופר והמבקר הדראמתי המקסיקני טורס בודה, שהיה ממייסדי ארגון אונסקו, כיהן כשגריר ארצו בפאריס ואחר־כך היה שר־החינוך בממשלתו, סיפר לי לפני שנים אחדות כאשר ביקרתי במשרדו במקסיקו:

— האמן לי, זה שנתיים שאני אחראי לחינוך בארץ זו ולא חסכתי מאמצים כדי להרחיב את רשת בתי־הספר. לא ידעתי מחסור בתקציבים: סעיף החינוך הוא הגדול בתקציבי הממשלה. החזקתי טובה לעצמי כאשר הצלחתי לכלול בתקופה זו מיליון ילדים נוספים ברשת בתי־ספר, להכ־שיר מורים לכל אלה ואף להקים רבבות בנינים ערומים לכיתות ו־למגורי המורים. והיכן אני עומד כיום? רחוק יותר מביום שהתחלתי בעבודתי. כי בשנתיים אלו נולדו במדינה שני מיליונים ילדים!

סגנית שר־החינוך של ונצואלה, שהביאה את ברכת ממשלתה לכינוס מכוני התרבות אמריקה הלאטינית־ישראל שנערך לפני חדשים מספר בקאראקאס, העלתה גם היא בגילוי־לב את הבעיה שממשלתה נקראת להתמודד עמה. המימשל מודע לד־חיפותה ולחיוניותה של הפצת ההש־כלה מחוץ לשכבה המתרחבת של המעמד הבינוני בערי הבירה ובערים הגדולות, ואף בעית הכסף אינה עו־מדת למכשול. אדרבא, הדגישה ה־מדינאית הצעירה, מוטל על ונצו־אלה לפתור את השאלה הקשה של הניגוד בין שפע הכסף לבין האינ־פלאציה המאיימת אם יוקרנו המשא־בים כולם להגברת התצרוכת. „חובה עלינו, אמרה, לנהוג בתקופה של שגשוג, בחסכון ובזהירות של ימי מחסור, כדי שלא יהיה העושר שמור לרעתנו. עיבדנו תכנית גדולה, מר־חיקת לכת, שמטרתה להרחיב את רשת מוסדות החינוך שלנו. אבל כיצד נעשה זאת? חסרים לנו הכ־לים, המתכננים, המארגנים, המחנ־כים, שיהיו מסוגלים לבצע הלכה למעשה את התכנית הזאת".

וכאן פנתה בקריאה אל נציגי ישראל שהשתתפו בכינוס, ומסתבר שנאמרו הדברים על דעת ממשלתה: אנו מצפים, אמרה, לעזרתה של מדי־נת ישראל. ידענו כל מה שעשיתם בשטח החינוך בחצי יובל שנים ש־בהן התלבטה מדינתכם בבעיות אין־ספור של קליטת עליה, של הבדלי שכבות סוציאליות, של בטחון שוטף. יכולנו ליהנות מיעוץ של מדינות גדולות וותיקות יותר. אך בעיותיהן רחוקות מאד מבעיותינו. אתם עומ־דים, כפי שידוע לנו, בעיצומו של המאבק הזה. שלחו לנו מומחים מ־שלכם, פדגוגים, סוציולוגים, מומחים לארגון, שהורגלו לפעול בתנאים קשים, לא על־ידי הפרחת תכניות דמיוניות אלא מתוך התאמה למצי־אות קיימת, גם אם אינה קלה כלל ועיקר".

●

כאשר הוחלט על כינוס יבשתי של המכונים ליחסי תרבות עם ישראל, היססו לא מעט אם לקיים אותו בקאראקאס. ונצואלה היא אחת החברות הפעילות בארגון יצרני הנפט ומגדולת. היא מקיימת קשרים הדוקים עם מדינות ערב. כאן, כמו בכל מדינות היבשת, מפת־חות הנציגויות הערביות תעמולה נר־חבת ועוינת נגד ישראל. וזהי כיום המציאות שכל יוזמה ישראלית חיי־בת להתמודד אתה. למעשה הופתעו לטובה. לכינוס היה הד נאה בע־תונות, ברדיו ובטלוויזיה של קא־ראקאס, וכמעט לא היו תגובות מס־תייגות ועוינות, להוציא הכרזות בו־דדות של חוגים שמאליים, שנעשו בכל מדינות דרום־אמריקה שופרה של שנאת ישראל החדשה המתכסה באיצטלה של רחמנות על הערבים, וביחוד על הפלשתינאים.

ששים המשתתפים שהתכנסו ובאו מכל ארצות היבשת היו בחלקם ידי־דים משכבר של הציונות ושל ישר־אל, ובחלקם אוהדים שנתוספו בש־נות קיומה של המדינה. היו ביניהם חסידי המשטרים הקיימים והיו אי־שים שנעשו בעמדתם האופוזיציונית. מדינאים בעלי־שם, סופרים, עתונ־אים, שגרירים לשעבר, פרופסורים ואנשי מדע, ומרובים ביניהם המש־פטנים. בודאי לא כללה נציגות מק־רית זו את הדוגלים במהפכה, את כל הנושאים עיניהם ל„עולם הש־לישי" המבקש גאולתו בתורות „ה־סוציאליזם הערבי" ובמשטרים ה־טוטאליטריים נוסח פידל קאסטרו ב־קובה. אבל בהרצאות שהושמעו ב־כנס ושעמדו על רמה אינטלקטואלית גבוהה באו לידי ביטוי כמיהות ה־חידוש הסוציאלי והתופש הדמוק־ראטי, אשר השכבה המשכילה בא־מריקה הלאטינית עורגת להם כל כך. על אף ההסתה נגד ישראל של־טה בציבור זה ההכרה שמדינת יש־ראל מסוגלת לשמש דוגמא ומופת לארצות היבשת. אפילו הביקורת ה־עצמית שלאחר מלחמת יום הכיפו־רים היתה בעיניהם אות לדרגה גבו־הה של חירות ביטוי שישראל הצ־ליחה לשמור עליה על אף המלחמה. באי הכנס הטעימו, כי דרכה ה־מדינית של ישראל היא ענינה בלבד ואין לזרים להתערב בה, והבידוד ה־בינלאומי שנגזר עליה נראה בעיני־הם כעיוות דין משווע.

בהסכמה שבשתיקה — שהופרה רק פעם אחת בנאומו של פרופסור יהודי צעיר מחוגי השמאל בוונצו־אלה — לא נדונו הבעיות המדיניות של ישראל־ערב. לעומת זאת הוד־גש הצורך בשיתוף פעולה בשטחי התרבות והספרות, העמקת הידע ש־הנעשה בארץ מעבר למצבים החול־פים של מערכות המלחמה, הישגי היצירה של התרבות הישראלית ה־חדשה. מעל לכל הורם על נס ה־סיוע הטכני המדעי הניתן על־ידי המומחים הישראלים למדינות המפו־תחות של היבשת, שמם של מומחים אלה הולך לפניהם. דיה למשלחת זעירה אחת המטפלת בשיפור שיטות החקלאות, בבעיות התישבות או ה־השקייה באחת המדינות כדי להעלות קרנה של המדינה בחוגים שוחרי קידמה באותה ארץ. הדים כאלה הגיעו לא רק מארצות קטנות ומפו־תחות, אלא אפילו ממדינות גדולות ועשירות, כמו בראזיל וונצואלה.

ההסתה שבתעמולה הערבית־סוב־ייטית הרתיעה לא אחת אנשים שנת־חנכו על מסורת ההומאניזם האירופי. העובדה שישראל בבדידותה סומכת על הידידות של אמריקה הלאטינית ומעריכה אותה מטילה עליהם כבי־כול חובה של כבוד, של יחס אבירי בנוסח המסורת של ספרד. אמנם מעטים, כאמור, בחוג ידידים אלה נציגי הדור החדש, זה שמסונוור על־ידי הרוח המהפכנית הכוללנית ו„שבירת הכלים" של העולם הישן. אבל הם מייצגים את העלית הליב־ראלית, הרואה בתחיה הלאומית ה־יהודית חוליה בשרשרת מסורת ה־שחרור המעוגנת היטב בהסטוריה של היבשת. כשם שבעית הזהות ה־יהודית מדאיגה את החברה הישר־אלית, כן מעסיקות גם אותם בעיות הזהות שלהם, כבני אמריקה הלאט־ינית. האמנם תבוא ביום מן הימים האחדות המצופה של עמי היבשת? שהרי חיים כאן זה בצד זה, עמים בעלי מסורת היסטורית ארוכה, ואחר־רים שתולדותיהם מתחילים לפני דו־רות מעטים. „בכל שאחפור באדמת מולדתי — התוודה מעל הבמה איש־מדע בן אורוגואי — לא אמצא בה שרידים של ציוויליזציה עתיקה. על כרחך אתה אומר שאני אומה משו־ללת מימד ההיסטוריה". אחרים ל־עומתו דיברו על התרבות האינדו־אמריקנית שממנה צמחו, וקווי פני־הם של נציגי מדינה שבצפון ה־יבשת העידו על כך. בדרך עלומה נתמזגו ההיסוסים והלבטים הללו ב־רגשי הערצה לאומה שהעבר שלה מעוגן בתולדות ארצה ומשולב ב־מאבקה להבטחת עתידה.

המסורת הנוצרית גם היא באה לידי גילוי בדבריהם של אחדים מבאי הכנס. ארץ הקודש יקרה להם וירושלים נערצת עליהם. אין הם יכולים להבין כיצד נעשו מושגים מקודשים אלה ענין למחלוקת ושפי־כת־דמים. איש כהונה קאתולי מ־ארגנטינה קם על הבמה בגלימת כהונתו והכריז: „כל שמטיף ל־חלוקתה של ירושלים, יהיה זה

(המשך בעמוד 28)

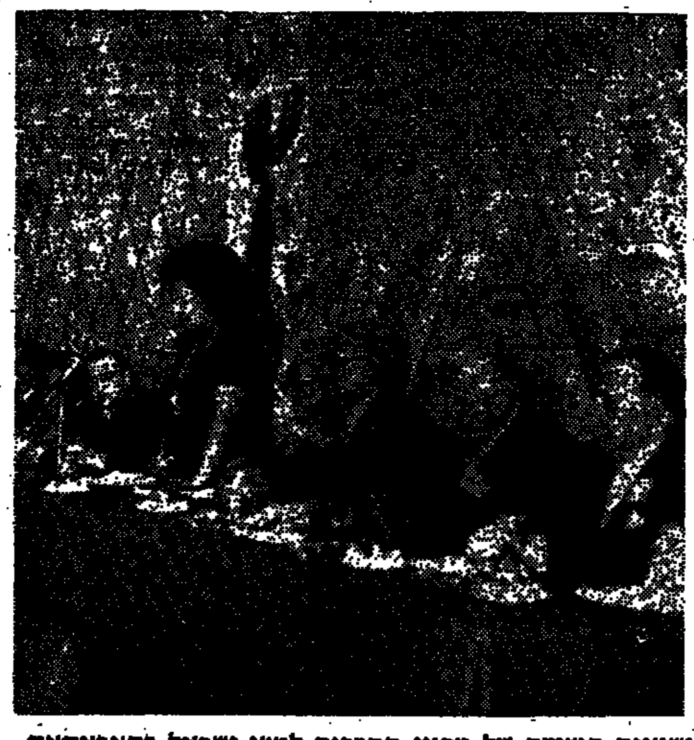

נשיאות הוועידה של מכוני התרבות למען ישראל בקאראקאס
סגנית שר החוץ של ונצואלה מביאה ברכתה. השני מימין חואן חוזה ארוואלו, נשיא גואטמלה לשעבר.

הזכויות הטריטוריאליות של יהודי ערב

מאת ד"ר יעקב מירון

נקודה לויכוח

מי בישראל לא שמע על חילופי אוכלוסין בין ישראל וארצות ערב? בכל התנצחות מילולית, ממשית או דמיו־נית, בין ישראלים לבין ער־בים עולה הטענה: „לעומת הפליטים הערביים שעברו, ב־חלקם, לארצות ערב הרי יש־ראל קלטה את היהודים יוצ־אי ארצות ערב.

עם זאת, עובדה היא כי, בעוד דברי הפליטים הערביים משיגים ה־כרה אחרי הכרה ב„זכויות הלגיטי־מיות" של ה„פלשתינאים", ובברית המועצות נשמעת אף המיזוג „זכויות לגיטימיות" ב„בית לאומי" וב„מול־דת", הנה מדינת ישראל עצמה איננה מעלה את טענת „חילופי האוכלוסין" אלא בהצטרפה ואף זאת רק בהקשר של התנגדות הערבים להסתפק בפי־צויים לפליטים, ודרישתם לאפשר ל־„פלשתינאים" לשוב ל„ארצם".

בדיונים חשובים על נסיגות, גבו־לות, הפרדת־כחות וכיו"ב מדינת יש־ראל נמנעה עד כה מלשים דגש על זכויותיהם השדודות של היהודים יוצאי ארצות ערב. גם כאשר מדינאי־זר מבקש לאזן הצהרה פרו־פלשתינ־אית או פגישה עם מנהיג מחבלים, שמחה מדינת ישראל להצהרה מצד המדינאי שהוא תומך בזכות קיומה של המדינה, כאילו בלעדי אותה הצ־הרה היה מקום לפקפק בזכות קיומנו. לאמתו של דבר יש בהצהרה זו מ־שום עלבון. אף־על־פי־כן מעולם לא שמענו דבר מוסמך של המדינה ה־תובע ממדינה זרה הכרה ב„זכויות הלגיטימיות" של היהודים יוצאי אר־צות ערב, במשקל נגד להכרה ב„זכו־יות" ה„פלשתינאים".

לכאורה אכן אין קשר בין מה ש־נקרא „חילופי אוכלוסין" לבין שא־לות רציניות כמו גבולות, או הבעיה ה„פלשתינאית", ולכן נדמה שמוצדק הוא השימוש המוגבל שמדינתנו עו־שה בטיעון על „חילופי אוכלוסין". מגמת הדברים הבאים היא להצביע ל־השלכות נוספות, מרחיקות־לכת, שיש לזכויותיהם של היהודים יוצאי ארצות ערב (להלן, לשם קיצור, „יהודי ערב"), בפרט לגבי שאלת הגבולות והשאלה הפלשתינאית.

● הזכות לפרישה

מעדיפים אנו לדבר על זכויותיהם של יהודי ערב, ולא על „חילופי אוכ־לוסין" מכמה סיבות. אחת מהן קשו־רה בהשקפה המודרנית על „זכויות ה־אדם", לפיה אוכלוסין כיו"ב איננם נתו־נים למלך או לנסיך, כפי שהיה בימי הביניים ואפילו בראשית העת החדשה. בספרו החדש של הפרופסור קאלוגרופולוס־סטרטיס, שיצא לאור בבריסל בשנת 1973, מסביר הוא, ללא כל קשר עם הסכסוך הערבי־ישראלי, כי זכות העמים לקבוע את גורלם מ־עניקה „לאוכלוסיה את החופש להנתק ממדינה, בין אם כדי להספח אל ריבונות מדינה אחרת, ובין אם כדי להקים מדינה עצמאית". כיום זה למשפט בינלאומי כהדה כי זכות ה־עמים לקבוע את גורלם עומדת אמנם בניגוד למשפט הבינלאומי המסורתי לפיו המדינה לבדה היא בעלת הסמ־כות „להעניק או לסרב להעניק לחלק מאוכלוסיתה את הזכות לקבוע את גורלו, בין אם בדרך של משאל־עם, ובין אם בדרך אחרת". עם זאת מח־זיק הוא בדעה כי, במקרים בהם נע־דרת ריבונות מדינית, אין מניעה, אפילו בהתחשב בעמדת המשפט ה־בינלאומי המסורתי, להכרה בזכותה של אוכלוסיה להכריע בעצמה על גו־רלה. „נוכח העדרו של שלטון קיים ואפקטיבי, יכול חלק של אוכלוסיה לתבוע את הזכות להפרד מהמדינה שלה הוא שייך, בין אם כדי ליצור יחידה נפרדת ובין אם כדי להתאחד עם מדינה אחרת, שאליה הוא חש קירבה יתירה ובטחון־יתר במה שנו־גע לרגשותיו וזכויותיו הלגיטימיות". התופעה של העדר שלטון קיים ואפק־טיבי מתגלית בין השאר בשעת „יצי־רתה או התפוררותה של מדינה או בעקבות עיצובה מחדש על־ידי מלחמה, מהפכה או אירועים חמורים אחרים. מדינה הנמצאת בשלב של ההתהוות אינה יכולה להעמיד שום זכות ריבו־נית נגד התגלותו של חלק מהאוכלו־סיה המבקש את זכותו להגדרה עצ־מית ולפרישה (Sécession)". „במ־צבים אלה המדינה היא חסרת יכולת להשליט את רצונה והאוכלוסיות מו־פיעות כנושאים, במידה מסוימת, של החברה הבינלאומית". לביסוס מסקנתו זו מצטט המחבר בדו"ח המשפטנים בעניין איי אלנד, וכן מהדוקטרינה שפיתחו חכמי המשפט מסביב לאותו עניין. מן התורה של „ניצול לרעה של ריבונות" לומד המחבר גם כי דיכוי של אוכלוסיה, שפירושו התכח־שות המדינה לתפקידה, מעניק ל־אוכלוסיה זכות לקבוע את גורלה ב־עצמה, אף אם אוכלוסיה זו נמצאת בתוך מדינה בעלת שלטון קיים ואפק־טיבי. המחבר כותב כי במשפט הבינ־לאומי של ימינו הזכות האחרונה הזו, הנובעת מ„ניצול לרעה של ריבונות", היא תיאורטית בלבד, אף כי הפרת זכויות האדם גוררת במשפט הבינ־לאומי גינויים כסויים, המכלים, ל־דעת המחבר, את האוכלוסיה הסובלת מפגיעה בזכויות האדם, בחופש לקבוע את גורלה בעצמה ולבצע פרישה (Sécession).

● פרישת יהודי ערב

עינינו הרואות כי המדינות הערביות שקמו במזרח התיכון בתחומן של מע־צמה אימפריאליסטית, ואשר דיכאו את יהודיהן עד כי אילצום לחפש מפלט ובטחה בארץ ישראל — כל המדינות הללו נופלות תחת לפחות אחת העילות, או אף כמה מהעילות, המצדיקות פרישה (Sécession). ל־הוציא את לבנון, אין ארץ ערבית בה ישבו יהודים, שלא המיטה עליהם רדיפות, פוגרומים, השפלות ואפליות. בין מעשים אלה מפורסמות הן הפר־עות ביהודי עיראק בשנת 1941 והתי־ליות הבריטיות בראש חוצות, נוכח המוני אספסוף צוהלים, ב־27 ינואר 1969. אבל אפילו מצרים הליבראלית איננה נקיה בחטא רדיפת יהודיה, לא רק בדרכים „תרבותיות", כלומר באמ־צעות חוקים (כגון מניעת האזרחות המצרית מיהודים עפ"י חוק האזרחות מיום 27 בפברואר 1929, ופיטורי עב־דים יהודים כתוצאה מחוק החברות מיום 4 בנובמבר 1947), אלא פשוט בפרעות רחוב (כגון ב־2 בנובמבר 1945). אמנם נכון, גם רוב ארצות אירופה רדפו יהודים, אולם, מבחינת זכויותיהם של היהודים קיים הבדל רב בינן לבין ארצות ערב: היהודים הם תושבים וותיקים של ארצות ערב, הרבה יותר מהערבים עצמם (חוץ מ־אשר בחצי־האי־ערב). היהודים ישבו בעמק הפרת והחידקל כאלף שנים לפני הכיבושים הערביים. לא זו אף זו, ניתוקן של הארצות הערביות מן האימפריה העות'מאנית, לאחר מלח־מת העולם הראשונה, הותירה שטחים אלה בחלל מדיני, ללא ריבונות אפק־טיבית. כתבי המנדט הנוגעים נתנו גושפנקא פורמלית לריבונות „זרה". העילה הרשמית לכך היתה הצורך כביכול להכשיר את הארצות הנתונות למנדט לקראת עצמאותן. כך, הטרי־טוריה שבידי אותן ארצות ערביות הוגדרה בגבולות שנקבעו על־ידי מי שלא היה מוסמך לקובעם: מעצמות המנדט. (רק הגבול הסורי־עיראקי ז־כה לאישרור לאחר קבלת העצמאות בסוריה). כשם שאפוטרופוס אינני חפשי לוותר על נכסים של חסוי, כך גם לא היה בסמכותן של מעצמות המנדט לבתר ולחלק את הטריטוריה שנמסרה לחסותן לאחר הסכם השלום עם תורכיה, כי חלוקה זו ובייחוד אלו סידורים הם נגזרה בשטח אחד כדי להוסיף לשטח אחר, ולאו דוקא ב־התאם לאינטרסים של תושבי השט־חים. אין, איפוא, להתפלא על הבלתי־כולה המרידות הרבות שהתחוללו ב־שטחי אותן מדינות, תחת חסות המנ־דט (ב־1920: המרד נגד הבריטים בעיראק, מלכות פיצל הקצרה בסוריה, שלאחריה באה השתלטות הצרפתים, ב־1922 — 1924 מרידות הכורדים ב־עיראק, ב־1925 — 1926: מרד הדרו־זים שנתמך גם על־ידי חוגים אחרים בסוריה, ב־1930 — 1931, ושוב ב־1932 מרידות הכורדים בעיראק, אשר האחרונה שבהן דוכאה רק בעזרת חיל האויר הבריטי. ב־1933 טבח ה־אשורים בעיראק. ב־1935 מרד שבטי הבדואים באזור עמק הפרת. ב־1936 — 1937: ההפיכה והדיקטטורה של בכר צדקי בעיראק וב־1941: מרד רשיד עלי. בסוריה, לאחר תקופה של אנרכיה בסוריה, חידוש השלטון הצרפתי הישיר ב־1939. עלבין וישי ב־1940 — 1941, הכיבוש האנגלי ו„עצמאות" ב־1941. מאז רצף אין ספור של הפיכות).

בתקופה זו של תהו ובהו, כאשר השלטונות בארצות הערביות לא יכלו, — ובמה שנוגע ליהודים, לא רצו — להשליט סדר ומשטר, קמה ליהודים בארצות ערב הזכות לפרוש, יחד עם זכויותיהם, מן הארצות הלוחצות אות־ם, ואשר היוו חלל מדיני בעקבות ניתוקן מן האימפריה העות'מאנית. פרישה זו איננה סתם הגירה, כי ה־פורשים נוטלים עמם את חלקם היח־סי בנכסי אותן ארצות, הוי אומר: חלק יחסי מהשטח, מאוצרות טבע ומ־יתרות המטבע של אותן ארצות.

● אחריות שילוחית

אמת נכון הדבר כי אין לנו גבולות משותפים עם אותן ארצות ערביות שמהן פרשו רוב היהודים. עובדה זו מאפשרת לכאורה לממשלת ירדן לט־עון: מהי אשמתי אם עיראק גרשה את יהודיה? לכאורה גם מצרים יכו־לה לטעון: אינני אחראית למעשי לוב. טענות אלה אינן עומדות במבחן הביקורת. בנסותן להצדיק את פליש־תן לארץ ישראל בשנת 1948 טענו ממשלות ערב בפני מועצת הבטחון כי „פלשתינה" היא „חברה בליגה הערבית" ואילו „הליגה הערבית" היא „התארגנות איזורית" וכי לכן „סעיף 52 למגילת האו"ם חל בנדון" (ישי־בת מועצת הבטחון מספר 299, מיום 21 מאי 1948, הדברים מובאים בספרו של פרופסור י. צ. בלום „מעמדה המשפטי של ירושלים" (אנגלית) עמ' 13) „הממשלות הערביות השכנות, ה־חברות בליגה הערבית, רואות עצמן אחראיות לקיום הבטחון באיזור, בתוך ארגון איזורי בהתאם להוראות מגילת האו"ם" (ישיבת מועצת הבטחון מספר 301, מיום 22 מאי 1948, עמ' 7. מובא על־ידי פרופסור י.צ. בלום, כנ"ל, עמ' 13). הטענות הערביות הללו אינן מצדיקות את פלישת ארצות ערב ל־ארץ ישראל ב־1948, ולו רק משום שלפי מגילת האו"ם, ארגון איזורי רשאי להתערב התערבות צבאית ב־מדינה כלשהי רק לאחר שקיבל היתר מהאו"ם, והיתר כזה מעולם לא ניתן לליגה הערבית או לאיזו ארץ ערבית החברה בה. לענייננו חשוב שכל אר־צות הליגה הערבית נטו שכם אחד בפלישתן וכך גם הציגו זאת קבל העולם. בין הממשלות הערביות שהגדי־רו עצמן כ„שכנות", ועקב כך ראו עצמן כשרות להתערב התערבות צב־אית, היתה גם עיראק, שלא היה לה ואין לה שום גבול משותף עם ארץ ישראל. אף־על־פי־כן חיילים עיראקיים נלחמו בתוך שטח ארץ ישראל במלחמת 1948, ושוב ב־1973 נתקל בהם צבא ישראל ברמה אחר ה־סורים הנסוגים. צבא ישראל נאלץ להלחם גם במתנדבים מכווית, לוביה, אלג'יר, וב־1973 אף במרוקנים. משמעה של הרפובליקה הדרום ערבית שתקפה, בביצירי באב אל־מנדב, מיכלית נפט שהיתה בדרכה לאילת. ארצות ערב הגובלות על גבולות ישראל, אינן יכולות להתנער ממעשיהן של האר־צות היותר רחוקות, לא רק משום שהן סייעו לארצות היותר רחוקות, אלא פשוט משום ששר החוץ המצרי הכריז בנאומו בפתיחת ועידת ג'נבה, בערב שבת 21 בדצמבר 1973 כי „מצרים באה לועידה זו כדי לעמוד על זכויותיהם של העמים הערביים". מוטיב זה חוזר שלוש פעמים באותו נאום. אין בהצהרות אלה אלא ביטוי נוסף למעורבותה של מצרים בנוש־אים החורגים מתחום האינטרסים ה־לאומיים המצריים, כגון בשאלה ה־„פלשתינית" ובשאלת ירושלים. ואם כך הרי לא נותר לישראל אלא לאשר לשר החוץ המצרי ולהזכיר, כדברי הפתגם הצרפתי, „האצילות מחייבת". אם מצרים או ירדן מגלות כל אחת מין אלטרואיזם עילאי בנוטלה על עצמה את המשא של הגנה על אינט־רסים לא לה, מוטלת עליה האחריות לא רק לזכויות הנובעות מכך אלא גם לחובות.

● יעילות הטיעון

תוקפו של הקו המוצע בזה נובע קודם כל מהיותו נוח לשיפוטם של הערבים. מסיבה זו עשוי הוא להתק־בל על דעתם, ובעיקר על דעת ארצות מערביות המבקשות להופיע כנייט־רליות. מכל מקום ודאי שעשוי הוא להצליח יותר מהטיעון השירותי — לכאורה, להכיר ב„פלשתינאים".

גם כלפי פנים יש לקו המוצע בזה כמה יתרונות. הניגודים בין יוני ל־נצים מתגמדים לאור הזכויות הטרי־טוריאליות של יהודי ערב. היונים הלהוטים לחלק נתחים של „ארץ ה־צבי" לאיזו „ישות" שאין יודעים מה היא ואם נולדה, חייבים להסביר קודם כל מדוע בעיניהם דמם של יהודי ערב סמוק פחות מדם ה„פלשתינאים". מה הוא שנותן הצדקה לגזילת זכויותיהם של יהודי ערב? מדוע מותר לעבור לסדר היום על זכויות יהודי ערב ו־אילו על זכויות ה„פלשתינאים" יש להקים קול צעקה שוד ושבר? מא־דך, הנצים שוב אינם צריכים לחשוש מהידברות עם חוסיין ואף עם אירגוני החבלה, לכשיפסיקו לרצוח, כי הידב־רות כזו, בצמוד להכרה מצד הערבים בזכויות הלגיטימיות של יהודי ערב, כלל איננה מחייבת ויתורים על חלקי ארץ ישראל. שוב אין עוד חשיבות לשאלה אם ומתי נולדה ה„ישות" ה־קרויה „פלשתינאית", כי נכונות לדון ב„זכויות" ה„פלשתינאים" איננה מפ־קיעה את זכותנו לארץ.

העמידה על הזכויות הטריטוריאליות של יהודי ערב תאפשר להלום את נכונותה הרשמית של ממשלת ישראל ל„פשרה טריטוריאלית". ולא עוד א־לא שלאור הזכויות הטריטוריאליות של יהודי ערב שוב אין ניגוד בין נכונות הממשלה ל„פשרה טריטוריא־לית" לבין החלטת הכנסת „בדבר זכ־ותנו הבלתי מעורערת על ארץ יש־ראל".

לאלה שרוצים להבין יותר בנושאי האמנות העכשווית

לא אחת התעורר בך הרצון להרחיב את ידיעותיך, להעמיק את השקפותיך והיוויותיך ולפתח את רגישויותיך בתחומי אומנות שונים. "המרכז למפגש עכשווי עם האומנויות" בא לסייע ולתת לך את הכלים למימוש רצונות אלה.
סדרות ההרצאות והשיחות תהיינה אקדמיות מבחינת רמתן. אך תנסינה להשתחרר ממקצועות ושמרנות אקדמיות.
כלים ודרכי גישה שעד כה היו נחלתם הבלעדית של מומחים באוניברסיטאות יוקנו כאן לקהל מתעניין ופתוח. הדגש במרכז יושם על יצירות בנות זמננו. שנוצרו למען אדם בן דורנו.
המרכז מבקש לשקף את התמורות שחלו בעת האחרונה באומנויות השונות ובחקר האומנויות.
השיחות וההרצאות מופנות לקהל בנון: שוחרי אמנות אשר מעונינים בהתעסקות סדירה ועניינית בתחומי האומנות, אולם אינם פונים ללימודים אוניברסיטאיים כי עיקר זמנם מוקדש לעיסוק אחר.
תלמידי בתי ספר תיכוניים וסטודנטים המתעניינים גם בתחומים אחרים בנוסף לתחום לימודיהם הספציפיים.

הנושאים והמרצים:
מהמופשט למציאות: קוי התפתחות באמנות הפלסטית של שנות ה־60 - בן שחבר.
אופני התבוננות באמנות עכשווית - יאיר גרבוז.
דמויות ומגמות במוסיקה החדישה - א. ארליך.
עקרונות יסוד בלשון המוסיקה - בן אופנהיימר.
אספקטים עכשוויים של הספרות - מנחם פרי.
גישות מודרניות לעלילה - יגאל בורג.
דאנר וביטוי בקולנוע האמריקאי - נחמן אינגבר.
מקסם דראמטי ותיאטרון - מיכאל הנדלזלץ.
12 הפגישות שתהיינה בכל סדרה תתקיימנה פעם בשבוע בשעות 18.30 עד 20.00.

שיחות
מרכז למפגש עכשווי עם האומנות

מקום הלימוד והכתובת להרשמה: מכון תרעא, דרך חיפה 81, טל. 453917, תל־אביב.
המשרד פתוח בימים א' עד ה' בין השעות 14.00 עד 20.00.
לקבלת פרוספקט נא לכתוב אל ת.ד. 17054 תל־אביב. עבור מס 19

דב יוספי

נאום שלא יישמע בעצרת־האו"ם

עצרת נכבדה,

הרשוני אדונים נכבדים להציג את עצמי: יש לי הכבוד להימנות עם בני עם עתיק, עם להם ישתר תרות, הידוע בהיסטוריה כראשון שהתקומם נגד העבדות, עבדות במצרים העתיקה. אך ברבמן גם עם הפליטים הוותיק ביותר בעולם, שהתחיל את „קריירת־הפליטים" לפני 1904 שנים, כאשר האימפריה הרומית השתלטה על ארצנו, הרסה את עצמאותנו וריבונותנו, עקרה וגירשה מארצנו את רוב תושביה היהודים ופיזרה אותם ברחבי האימפריה. עם זה הוליד גם את תנועת השיחרור הלאומית הוותיקה ביותר, המקורית והמבוגנת ביותר. אותה האמונה המשיחית של העם היהודי אומרת, כי ביום שנחרב בית מקדשנו, ספה עצמאותנו, נולד המשיח־הגואל, שיחזיר את פזורי עמנו לאדמתנו לארץ ישראל.

כך קמה תנועה־משיחית, תנועת־הגאולה, תנועת השיחרור הלאומית שלנו, שבמרוצת הדורות לבשה צורה ופשטה־צורה, אך לעולם לא חדלה מלהתקיים.

בתפילה היא נשאה אופי רוחני יותר, שבא לידי ביטוי בתפילות ובשירים מלאי געגועים לארץ ישראל, ביחוד לירושלים עיר הבירה: „תקע בשופר גדול לחרותנו, ושא נס לקבץ גלויותינו, וקבצנו יחד מארבע כנפות הארץ לארצנו"; „ולירושלים עירך ברחמים תשוב ותשכון כאשר דיברת ובנה אותה בקרוב בימינו בנין עולם, וכסא דוד עבדך מהרה בתוכה תכין" — תפילות אלו ואחרות דוגמתן נאמרו על־ידי היהודים שלוש פעמים ביום. הזיקה החזקה והבלתי־מנותקת של היהודים לארצם ולבירתם ירושלים, באה לידי ביטוי מיוחד בצום תשעה באב יום האבל לזכר חורבן בית המקדש. בעת תפילותיהם ביום זה מדי שנה ושנה, היו היהודים בוכים על חורבן הבית כאילו קרה הדבר תמול־שלשום ולא לפני 70—80 דורות.

אך לא כל היהודים בגולה, השלימו עם האופי הרוחני־הפסיבי של המשיחיות. היו כאלה, ביניהם פרשן התנ"ך הגדול, רש"י, אשר טענו כי המשיח לא יבוא כל עוד ארץ ישראל לא תיבנה מחדש. כך קרה, שמזמן לזמן קמו יחידים וקבוצות של יהודים, שלא חיכו עד לביאת המשיח, אלא קמו ועלו למולדתם לחיות בה.

מהפכת הציונות

לא רק התשוקה לגאולה דחפה את היהודים לעליה לארץ ישראל, אלא גם הסבל, הרדיפות והפוגרומים, שהיו מנת חלקם בארצות הפזורה. מצב זה יצר מפעם לפעם תנועות משיחיות אקטיביסטיות, שהקיפו המונים שרצו לשוב למולדתם. הואיל והתנועות אלו קמו בתנאים בלתי־בשלים ובנסיבות בינלאומיות בלתי־מתאימות, הן נכשלו ומנהיגיהן נכנסו להיסטוריה היהודית כמשיחי־שקר. רק התנועה הציונית המודרנית היתה לתנועה מגשימה, באשר קמה בתנאים ובנסיבות מתאימים.

תנועת השיחרור הלאומי של העם היהודי, הציונות, שהתקוממה נגד המשיחיות הרוחנית־הפסיבית והיתה לתנועה אקטיבית־מגשימה, ביוזמה בכל שנות הגולה משני מניעים: כוח המשיכה, התשוקה לאדמת המולדת, כיסופי הגאולה והחרות, והכוח הדוחף של הסבל, הרדיפות וההשפלה שבחיי הגלות. אך גם שני כוחות אדירים אלה לא היו מספיקים כדי להגשים את שאיפותיה של תנועת השיחרור הלאומית שלנו, לו נחלת אבותינו, היתה עוברת בינתיים לבעלותו וריבונותו של עם אחר. רצה הגורל וארץ מולדתנו עברה בכל שנות גלותנו משלטון אימפריאליסטי אחד למשנהו. אבל אפילו שנה אחת לא היתה בריבונותה של אומה אחרת, כאילו חיכתה הארץ עד שישובו בניה לגבולם, כפי שניבא לנו הנביא ירמיהו. זאת תופעה שאין דוגמתה בתולדות האנושות.

כאשר תנועת השיחרור שלנו, הציונות, התחילה במחצית השניה של המאה הקודמת בהיפעל ההתיישבות החדשה, היתה ארץ מולדתנו בידי השלטון העותומני. העובדה, שארץ ישראל לא נמצאה במשך כל שנות היעדרות של ריבונות יהודית בבעלות עם אחר, היא הסיבה שאדמתה נשארה שוממה ודלילת־אוכלוסין כל השנים עד שובנו. רק כאשר התחלנו בהפרחת השממה, זרמו לארץ עשרות אלפים מבני השבטים הערביים בארצות השכנות, התיישבו לצידנו, למדו אצלנו את שיטות החקלאות המודרנית ונהנו משיגשוגו של המשק יחד אתנו.

הברכה הלבבית של האמיר פייסל

המתיישבים היהודים הראשונים, לא מצאו בה אפילו סימן של תנועה לאומית־ערבית מקומית. לא היתה בנמצא אף מדינה ערבית עצמאית אחת באיזור. רק בשליש המאה הקודמת החלו להנץ הניצנים הראשונים של התנועה הלאומית הערבית בסוריה ולבנון, שהכילה גם מספר משכילים מארץ ישראל, שראו את עצמם חלק בלתי נפרד מהתנועה הלאומית הערבית הכללית, כפי שראו את ארץ ישראל חלק מסוריה הגדולה. מבין מנהיגי־ערב, שלחמו במלחמת העולם הראשונה ואחריה לשחרור מעול השלטון העותומני ולכינון מדינות ערביות עצמאיות, היו אפילו כאלה שראו את תנועת השחרור הלאומי היהודי, את התנועה הציונית, בעינים אוהדות, ואפילו כבעלת־ברית במאבקם הם.

ידוע, למשל, החוזה בין האמיר פייסל, בא־כוח הממלכה החיג'אזית לבין ד"ר ויצמן, ובא־כוח ההסתדרות הציונית, ב־1919, על הכרה הדדית בזכויות היהודים על ארץ ישראל ובזכויות הערבים למדינה ערבית עצמאית מחוץ לארץ־ישראל, וכן על שיתוף פעולה בין שתי התנועות הלאומיות להגשמת שאיפותיהן. במכתב מ־3 במארס 1919 לפרופסור פליקס פרנקפורטר, מראשי המשלחת היהודית לועידת השלום בפאריס, כתב פייסל בשם המשלחת הערבית החיג'אזית, בין השאר: „אנו מאחלים ליהודים ברכה לבבית לשיבה אל המולדת".

אדונים נכבדים,

אני מתאר לעצמי את הסקרנות שהתעוררה בכם לדעת מה היה גורלו של אותו חוזה פייסל־ויצמן. כאן מתחילה הטרגדיה הגדולה שלה אנו עדים כעת — טרגדיית הסיכסוך הישראלי־הערבי. אך לפני שאני מתחיל בספור תולדות הטרגדיה, הרשוני לסטות רגע קט מהמסלול, כדי להתנצל לפני הנציג הבריטי, כי המשך הסיפור קשור בבריטניה.

אני מצטער צער עמוק על שאני נאלץ לשם הבהרת העינים להזכיר נשכחות בלתי־נעימות מזמן המנדט הבריטי על ארץ ישראל. כי בדרך כלל שמורה אצל עמנו אהדה רבה לעם הבריטי. העם היהודי לא שכח ולא ישכח את המאורע ההיסטורי של הצהרת בלפור לפני 57 שנים בדיוק — תחנה חשובה בדרך תחייתו — לא שכח ולא ישכח שבימים הנוראים שבמלחמת העולם השניה, כאשר רוב ארצות אירופה נכנעו לנאצים, מי בקרב ומי ללא קרב, עמד העם הבריטי כצוק סלע ולחם כארייה בודד נגד ההידרה הנאצית. העם היהודי גם לא ישכח את האהדה שגילו כיתב בניו של עם זה בעת שאנחנו עמדנו במאבק מר עם מדיניותו המתנכרת של שר החוץ ארנסט בווין בסוף מלחמת העולם השניה ולא כמה אישים בריטיים בעלי מצפון ואצילי־נפש שהיו לנו לעזר ולסיוע במאבקנו.

בריטניה לא עמדה במבחן

ההיסטוריה של האיזור ב־50 השנים האחרונות היתה יכולה להיות שונה לגמרי, לו היה חוזה פייסל־ויצמן — על שיתוף פעולה בין שתי התנועות הלאומיות — בא לידי ביטוי. למרבה הצער, עמד בין שתי התנועות הללו גורם שליטי, שבו היה תלוי ביצועו של חוזה זה. והגורם הזה היה משרד־המושבות של בריטניה דאז. מבחינה זו, לא רק שלא ראה בעין יפה הבנה ושיתוף פעולה בין שתי התנועות הלאומיות, התנועה הלאומית היהודית, והתנועה הלאומית הערבית, אלא דאג אפילו ליצור ניגוד ואיבה ביניהן.

בריטניה הגדולה קיבלה מחבר הלאומים (הי"אום דאז), סמך בסוף מלחמת העולם הראשונה, את המנדט על ארץ־ישראל בכוונה להקים עליה את הבית הלאומי לעם היהודי. אומות העולם שהכירו בקשר ההדוק בין עם ישראל לארץ ישראל, מסרו לידי בריטניה את התפקיד לסייע לעם היהודי בהקמתה של המדינה היהודית על אדמת מולדתו. אך הארכי־ביורוקרטיה הבריטית בארץ ישראל, בהשראת משרד־המושבות ומשרד־החוץ פעלו בניגוד גמור למטרה זאת. פקידי שני משרדים אלה ראו את היהודים העולים לארץ ישראל אלמנט לאומי וסוציאלי מהפכני, העלול לסכן את האינטרסים האימפריאליים של בריטניה באיזור. רובם של החלוצים והציונים באותה תקופה היו באמת סוציאליסטים נלהבים, שהחזירו להקים את מדינת היהודים על יסודות הבי"ים צדקים. מבחינתם זה, צדקו הפקידים הבריטיים בהשערתם, כי עובדה היא, שהתחיה היהודית המהפכנית באיזור, המאבק היהודי לשחרור לאומי בארץ ישראל, היוו גורם חשוב בהשתחררותן הלאומית של הארצות השכנות והתעצמותן. המנדטור הבריטי חיפש על־כן, כל מיני תחבולות כדי לעצור או לסכל את תהליך הגשמתו של המנדט, דהיינו את יצירת התנאים להקמת המדינה היהודית.

פירותיו הבאושים של המנדט הבריטי

כצעד ראשון בכיוון שלילי זה הקים המנדטור הבריטי את „הועד הערבי העליון" בראשותו של המופתי הירושלמי, חאג' אמין אל־חוסייני, מי שהתפרסם אחר כך בעולם כמשתף פעולה עם היטלר בהשמדת יהודים. ועד זה היה צריך לשמש כמשקל נגד הועד הציבורי של הישוב היהודי, ואחד מתפקידיו המרכזיים היה להביע בצורות שונות את התנגדותו לעליה יהודית. ועד זה התחיל מיד במילוי תפקידו ע"י התנפלויות ורציחות של יהודים ובמעשי פרעות שונים, ובמעשי רצח בכלל זה, נגד ערבים שמכרו קרקעות ליהודים, ביחוד נגד מנהיגים ערבים מתונים, שראו את עתידם של ערביי ארץ־ישראל בשיתוף פעולה עם התנועה הלאומית היהודית, הציונית, כפי שראה זאת האמיר פייסל בשעתו לגבי התנועה הלאומית הערבית כולה.

אחרי כל מאורעות דמים, שאירגן „הועד הערבי העליון" נגד היהודים, בהשראת פקידים מסויימים של האדמיניסטרציה הבריטית, ואף בידיעתם, שלחה ממשלת בריטניה ועדת־חקירה מלכותית, כדי לחקור את סיבות המהומות. מענין לציין, שמתוצאות החקירה היו תמיד צמצום העליה ואיסור מכירת קרקעות ליהודים באיזור זה או אחר. אחד הפרקים השחורים של המנדט הבריטי, הוא דבר סגירת שערי המולדת היהודית בפני יהודים פליטי־הנאצים לפני המלחמה, שהיו יכולים למצוא הצלה מן ההשמדה, וסגירתה של המולדת בפני הניצולים שרידי־ההשמדה, שנהרו לארץ ישראל בסוף המלחמה.

הצעד השני של המנדטור הבריטי, בנסיונו לעצור את תהליך הקמתה של המדינה היהודית, היה ב־1922, כאשר הוא ניתק באופן שרירותי את עבר הירדן, שני שליש מהטריטוריה המנדטורית של ארץ ישראל והקים עליה את האמירות ההאשמית בראשותו של אמיר עבדאללה, שאחר כך עשה אותו המנדטור למלך ואת ירדן לממלכה ההאשמית. את פירותיו הבאושים של מעשה זה של ממשלת המנדט אוכלים היום היהודים יחד עם ערביי ארץ ישראל. אילו היו הבריטים עושים את הצעד הזה, כדי לפתור בעיה, למשל, ניצול חלוקת הארץ לשם הקמת שתי מדינות, האחת יהודית ממערב לירדן והשניה ערבית פלשתינאית ממזרח לירדן, היתה ההתפתחות באיזור אחרת. אך המנדטור לא היה מעוניין, כנראה, לפתור בעיות באיזור, אלא להבטיח את האינטרסים האסטרטגיים, הגיאופוליטיים, ובעיקר את אינטרסי הנפט של האימפריה הבריטית. יש לציין כי המנהיגים הערביים בארץ ישראל, שלא נלחמו אז בעד מדינה פלשתינאית, אלא נגד ההתיישבות היהודית — כי ראו חבל ארץ זה כחלק מסוריה — לא מחו כלל נגד צעד שרירותי זה של משרד המושבות הבריטי. רק היהודים מחו נגדו, כי ראו בכך גזילת חלק האר"י של מולדתם.

המלך עבדאללה ונכדו חוסיין

המלך עבדאללה הזה כבש במלחמת השיחרור שלנו, ב־1948, בעזרת קצינים בריטיים, את יהודה ושומרון ומזרח ירושלים, ומדינות העולם, ובכללן מדינות־ערב — פרט לבריטניה ופקיסטן — לא הכירו בכיבוש זה. במלחמת ששת הימים, ב־1967, עלה בידינו לשחרר את חבלי ארץ אלה מידי נכדו המלך חוסיין התוקפן. ממשלת ישראל פנתה אז לחוסיין בבקשה, שלא יצטרף להתקפת מצרים וסוריה, אך אצה לו הדרך, כי נאצר קבע עמו פגישה בתל־אביב לאחר הנצחון על ישראל ולא רצה לאחר את הרכבת. היום מעז מלך זה לדרוש שנמסור לו חבלים אלה, אשר כל שמכיר את תולדות עם ישראל יודע, שהם לב ליבה של המולדת היהודית, כדי להקל עליו, או על המחבלים שיבואו במקומו, מעשה תוקפנות נוסף.

עינינו הרואות, שהאימפריאליזם הבריטי כ־שפתו, השאיר לנו ירושה כבדה מאד: מצד אחד הוא זרע את זרע התנועה הלאומית הפלשתינאית בהקמת „הועד הערבי העליון" — ואפשר לומר ש„הישות הפלשתינאית" של היום היא יציר־כפיו של אימפריאליזם זה לשעבר, כשם שאש"ף הוא המשכו של „הועד הערבי העליון" — ומצד שני, הוא קרע את החלק הגדול של הטריטוריה המנדטורית, שמטבע הדברים היתה יכולה לשמש כמדינה הפלשתינאית, והושיב עליה מנהיג בדווי שלא מהמקום. כך נוצר הסבך, שלמרות זה שרוב האוכלוסיה בירדן היא פלשתינאית, סופגים היום הפלשתינאים, שהם חסרי מסגרת לביטוי הזהות הלאומית, כי בירדן שולט שליט האשמי ולא שליט פלשתינאי.

בקשר לכך ראוי לציין, כי האימפריאליזם הבריטי, השאיר באיזור ירושה נוספת. ב־1945 הקימה הליגה הערבית על־ידי שר החוץ הבריטי דאז אנטוני אידן, הליגה שהיתה צריכה להיות משענה לאימפריה הבריטית במזרח התיכון, שימשה למעשה כמכשיר ערבי נגד הקמת המדינה היהודית, שעליה החליט האו"ם בנובמבר 1947 ומילאה תפקיד חשוב בפלישת הצבאות הערביים שעה שצבאות־ערב פלשו למדינת ישראל עם הולדתה. כח אדיר של כ־60 מיליון ערבים קם לחנוק ישוב יהודי, כמעט בלתי מזויין, של 650 אלף נפש, אך לא יכול לו, כי עמדה לו לישוב זה האמונה והאיתנה בצדקתו, בידעו שכברה ארץ זאת היא היחידה עלי אדמות, שעליה זכותו של העם היהודי להקים מחדש את חייו העצמאיים, זכות שהוכרה ע"י רוב רובן של אומות־העולם.

הפשע הגדול של שליטי־ערב

מלחמה זאת, שעלתה לנו בהרבה קרבנות־אדם, היתה כידוע, רק הראשונה ולא האחרונה. בעקבותיה באו עוד שלוש מלחמות גדולות, פרט למלחמת־ההתשה, ובין מלחמה למלחמה פעילות־טירור. המלחמות התכופות שהערבים אכפו עלינו, גרמו קרבנות דמים, לסבל ולביזבוז משאבים יקרים, שבאמצעיתם היה אפשר להרים את רמת חייהם של ההמונים באיזור — לא רק שלנו, היהודים בישראל, אלא גם של הציבור השכנים, ביחוד של ערביי ארץ ישראל, שהלכו בעוורים אחרי עצותיהם של מנהיגיהם הקיצוניים וחלק מהם נהפך לפליטים.

אך הפשע הגדול ביותר של שליטי ערב היא, הפיכתם של פליטים אלה למכשיר מדיני כהביר במלחמתם נגד מדינת ישראל ובריבונות ביניהם על ההגמוניה בעולם הערבי. הם לא הרשו לפליטים להתאזרח ולהשתרש בארצותיהם, אלא מחזיקים אותם בתנאים תת־אנושיים ובספאטים נוהות אשר גורמים להם, כמובן, תיסכול מרובה. מנהיגי־ערב עצו מצפה שכן, הם ניצלו תיסכול זה של הפליטים והקימו את אירגוני־המחבלים אשר משמשים להם זרוע צבאית בלתי־סדירה נגד ישראל ומכשיר לתככים הפנימיים הבין־ערביים. כמעט כל מדינה ערבית יש לה אירגון־מחבלים משלה, ואירגונים אלה מוסיפים חטא על פשע. הם משתמשים במחנות־פליטים, בלבנון למשל, כבסיסיהם במלחמתם בישראל ומסכנים בכך את חייהם של הפליטים.

לעובדה אלו מודע כל אדם אובייקטיבי ובעל מצפון בעולם המכיר בעיה זאת מקרוב. הוא נוכח לדעת כי עמי־ערב ומנהיגיהם אינם מעוניינים כלל בפתרון קונסטרוקטיבי לבעיית הפליטים, אחרת היתה בעייתם נפתרת מכבר.

אירגוני המחבלים הפלשתינאים טוענים, מצד אחד, שהפלשתינאים רואים את עצמם כחלק בלתי נפרד של המולדת הערבית הגדולה ושל האומה הערבית כולה, ומצד שני הם מציגים את הפלשתינאים בעולם כמסכנים וחסרי מולדת ומתוסכלים. נכון, שהם מתוסכלים, אבל לא חוסר־מולדת הוא סיבת תיסכולם, אלא העובדה, שעל אדמת ארץ ישראל נמצא קיום יהודי ריבוני. גם יחסן האכזרי של מדינות ערב אל הפליטים מהווה גורם רציני לתיסכולם. ביסודו של דבר בעיית הפלשתינאים היתה בעיה בין מדינות־ערב, ביחוד בינם לבין הממלכה ההאשמית בירדן. פרט למולדת הערבית הגדולה, הם יכולים למצוא את המסגרת הלאומית הייחודית בירדן. בעיה זו יכולה לבוא על פתרונה אך ורק בהבנה בין הפלשתינאים לבין מדינות־ערב, ירדן במיוחד.

היהודים גוף זר בים ערבי

עצרת נכבדה,

כל בר־דעת מוכרח לשאול את עצמו מה קורה כאן? לערבים 20 מדינות עצמאיות המשתרעות על שטח הגדול מאירופה כולה; ברשותם אוצרות נפט אגדתיים, האם חסרה להם רק הנקודה הזעירה בכפת המזרח התיכון ששמה ישראל? האם כדי לכבוש נקודה זעירה זאת כדאי לאסור מלחמות, לגרום כל כך הרבה סבל ולבזבז משאבים עצומים, שהיה אפשר לנצלם לטובת ההמונים [illegible]?

כאן אנו מגיעים לשורשי הבעיה, למהותו ומהותו של הסיכסוך הישראלי־הערבי. סוד היות אי־השלמתם של הערבים עם מדינת ישראל נעוץ בגורמים כבדי משקל. כל המעמיק בבעיה זאת, מגיע למסקנה, שאין המדובר כאן בסיכסוך טריטוריאלי, אלא בסיכסוך אידיאולוגי וגיאופוליטי בתוספת תוקף של הגורם הפסיכולוגי. במהותו הסיכסוך אינו בין ישראל ומדינות ערב והפלשתינאים, אלא בין העם היהודי והאומה הערבית, הכוללת גם את הפלשתינאים. מדובר בשאלה עקרונית, שאלת הכרתו של העולם הערבי בארץ ישראל כמולדתו של העם היהודי ובזכותו לחיות בה חיים עצמאיים ושוויוניים, הכרה ביהודים כלאום ולא כקבוצה דתית, שאין לה זכות להגדרה עצמית. האומה הערבית היא היחידה בעולם, שאינה מכירה ביהודים כלאום ובזכותם להגדרה עצמית. הערבים רואים במזרח התיכון מרחב ערבי בלעדי, אינם סובלים במרחב זה קיום עצמאי, מדינה סוברנית של שום עם, שאינו ערבי או מוסלמי. הם רואים ביהודים נטע זר באיזור, נטע שיש לעקרו מהשורש. קיומנו העצמאי במה שהם קוראים „המרחב הערבי" גורם להם כבש תיסכול. קיום ישראל הוא בשבילם טראומה ושאיפתם להיסולה נהפכה לאובססיה.

מנהיגי־ערב נתנו ביטוי לאידיאולוגיה זאת ולתיסכול זה כל שנות קיום מדינתנו. אך התיאור הציורי ביותר, איך הערבים רואים את היהודים בסביבתם, נתן האידיאולוג המודרני של הפאן־ערביזם, חסנין הייכל, בנובמבר 1967 „היהודים במזרח התיכון — הוא כתב — כמוהם כגוף זר בים ערבי, הבולט החוצה. ולא יהיה שלום באיזור זה עד שגוף זה לא יבקע בים וייעלם מהאופק". רק לאחרונה ב־3 בספטמבר 1974, במסיבת עתונאים בטריפולי, חזר והצהיר נשיא לוב מועמר קדאפי, כי „העימות הישראלי־ערבי יימשך כל עוד שתתקיים מדינת־ישראל". קדאפי מבטא בדיוק את שאיפתם של כל שליטי־ערב, שמטעמים טאקטיים הם זהירים יותר בהתבטאויותיהם.

הונאת דעת הציבור

מנהיגי־ערב וסאדאת בראשם מצהירים השכם והערב, שלא יסכימו להסדר־שלום כל עוד ישראל לא תחזור לגבולות של 1967 ולא תחזיר את הזכויות הלגיטימיות לעם הפלשתינאי. הדיבור הזה אינו אלא זריית חול בעיני אנשים שאינם מתמצאים בסיכסוך. על אילו גבולות הם מדברים? על אלה שלא היו או על אלה, שהם לא הכירו בהם? בהסכם שביתת־הנשק, שנחתם בינינו לבין מדינות־ערב השכנות ב־1949 כתוב, שהסכם זה הינו צעד ראשון לקראת הסכם־שלום סופי ובר־קיימא בגבולות מוכרים על־ידי שני הצדדים. ומדינות אלו לא זו בלבד שלא רצו להתקדם במרוצת השנים ממצב שביתת־הנשק לקראת שלום סופי ובר־קיימא, אלא שאף לא רצו להכיר בקווי שביתת־הנשק לפי ההסכם שעליו חתמו. זאת ועוד, הם הפרו את הקפתם של קווים אלה בלי הרף, מאז נקבעו בחתימתם, ושלחו דרכם את המרצחים־הפידאיון לזרוע הרס ומוות ביישובים היהודיים.

כל הדיבורים על חזרה לגבולות 1967 אינם אלא הונאת דעת הציבור. מה עוד שלדיבור זה קשור דיבור מעורפל נוסף על „החזרת הזכויות הלגיטימיות לעם הפלשתינאי". כאשר שואלים את שליטי־ערב, מה משמעות הדבר הזה, הם מתחמקים מתשובה ואומרים שזה ענינם של הפלשתינאים. יש להזכיר שאירגון־הגג של המחבלים, „האירגון לשיחרור פלשתין" (אש"ף) אינו מסתיר את מלוא משמעותה של הדרישה ל„החזרת הזכויות הלגיטימיות לעם הפלשתינאי". באמנה של אירגון זה נקבעה מטרת מאבקו, והיא: הקמת מדינה דמוקרטית ערבית פלשתינאית, על הריסתה וחורבנה של המדינה היהודית, שתהיה חברה במדרגה ערבית. היהודים שנולדו בארץ ישראל לפני 1917 יוכלו להיות בה כאורחים ולכל היותר כמיעוט תרבותי־דתי. אירגון זה המופיע בעולם כנציגם של הפלשתינאים הדורש זכות הגדרה עצמית, שולל בתכלית הכליה זכות ההגדרה העצמית ליהודים.

בועידת הפסגה הערבית באלג'יריה בדצמבר 1973 החליטו שליטי־ערב להכיר באש"ף כנציג היחיד של הפלשתינאים. ברור, על כן, כי שאיפת אירגון זה לחסל את ישראל כפי שהיא באה לידי ביטוי באמנתו, היא גם שאיפתם של שליטי ערב המתחמקים — בפני מדינאים או עתונאים זרים, ביחוד מהמערב — לפרש את דיבוריהם על „החזרת הזכויות הלגיטימיות של העם הפלשתינאי". כענין לציין, שאירגון זה, שינה לאחרונה את הטקטיקה שלו, לפי עצתו של הנשיא סאדאת, והוא מופיע באצטלה יותר מהוגנת, כדי שיוכר על־ידי האו"ם כנציג בלעדי של הפלשתינאים ויוכל להשתתף בועידת־ז'נבה. הוא נכון לגנוז את הדרישה הקיצונית בדבר חיסול ישראל בבת־אחת ולהסתפק בחיסולה בשלבים, בתחבולות מדיניות־דיפלומטיות. בשלב ראשון, הוא מבקש להקים מדינה פלשתינאית או שלטון לאומי ביהודה, שומרון ועזה, כמקפצה לחיסול ישראל, כפי שמסבירים זאת מנהיגיו בוויכוחיהם הפנימיים.

רק לפני 4 חודשים הכריז יאסר ערפאת בפתיחת „ועידת הפועלים הפלשתינאים", כי „התקוממותה של האומה הערבית תיעצר רק בתל־אביב, כאשר נקים את המדינה הדמוקרטית שלנו". בועידת הנוער של העולם השלישי באלג'יר, ב־8 ביולי 1974, הוא היה עוד יותר גלוי באמרו: „אנו נקים מדינה פלשתינאית דמוקרטית, שתבוא במקום הישות שנוצרה על־ידי האימפריאליזם והידועה בשם ישראל".

אדונים נכבדים,

יש אשר יחיד שנפגם בו רצון החיים, מאבד את עצמו לדעת, אך לא כן עם, וודאי לא העם היהודי שהוכיח את כח חיותו ואת רצון קיומו אלפי שנים. צריך איפוא להיות ברור: כי מי שתומך בדרישותיו של „האירגון לשיחרור פלשתין", שמאחוריו עומדות מדינות־ערב, נותן יד להחרפה מסוכנת של הסיכסוך ומסכל אפשרות של פתרון קונסטרוקטיבי.

התחרות בין המעצמות

בדיון על הסיכסוך הישראלי־ערבי, אין להתעלם מגורם חשוב מאוד, אולי הגורם החשוב ביותר המקשה על האפשרות של פתרון קונסטרוקטיבי, הלא הוא גורם התחרות בין המעצמות הגדולות על השפעה באיזור, ביחוד במאמציהן לרכוש את אהדת הערבים המשופעים באוצרות־נפט עצומים. אין זה מקרה שעל אדמת ארץ ישראל קמו הנביאים, לוחמי השלום, החרות והצדק, שהוכיחו את שליטי האימפריות על פניהם וביישרו את סופם, שהרי ארצנו נמצאת בצומת אסטרטגי בין שלוש יבשות, ודרכה עברו צבאות־כיבוש רבים במלחמותיהם. גדל היה סבלו של עמנו משחר קיומו, מהמעצמות האימפריאליסטיות, החל באשור, בבל, מצרים, ביזנץ, יון ורומי ועד למעצמות הגדולות בימינו.

מובן הוא כי כאשר מדובר היום במעצמות גדולות כגורם המקשה על פתרון קונסטרוקטיבי של הסיכסוך באיזורנו, אין כוונתנו לארצות הברית של אמריקה. עם כל חילוקי־הדעות שיש לנו עם מעצמת־על זו על הדרך הטובה ביותר לפתרון של שלום באיזור, אנו אסירי תודה לה על העזרה הנדיבה שהיא מושיטה לנו מאז קום מדינתנו לפני 26 שנים ועל דאגתה לקיומה ובטחונה. אין ספק שתרומתה של ארה"ב תתפוס מקום של כבוד בתולדות תקומתנו. הידידות הקיימת בינינו אינה מושתתת רק על אינטרסים משותפים ועל העובדה שבארה"ב ישנה קהילה יהודית גדולה, בעלת עוצמה כלכלית ואינטלקטואלית, אלא גם ובעיקר על אידיאלים משותפים של שלום, חרות, צדק ודימוקרטיה. לא כן מצב הדברים לגבי מעצמת־העל השניה, ברית המועצות. אין זה סוד שבריה"מ התייצבה בכל עצמתה הצבאית והמדינית מאחורי הערבים נגד ישראל. לפעמים מתקבל הרושם, שעמדתה נגדנו היא עוינת יותר וחריפה יותר מעמדת הערבים.

אנחנו בישראל מצטערים מאוד על שבריה"מ עלתה על דרך כה בלתי־מוסרית וכה מסוכנת לשלום העולם במאבקיה למצוא אחיזה איתנה במזרח התיכון. לא שכחנו את התפקיד החיובי שמעצמה זו מילאה בהקמת מדינת ישראל ואין אנו מתעלמים מהאינטרסים המעצמתיים של הסובייטים באיזור. ואין בלבנו שום סיבה מוקדמת לבריה"מ ואין לנו שום התנגדות שתרכוש השפעה באיזור זה, ובמדינתנו בכללו. אילו היתה בריה"מ רוכשת את השפעתה על־ידי סיוע כלכלי, מדעי וטכנולוגי, להעלאת רמת החיים והתרבות של עמי האיזור, היינו מברכים על כך. אך אם היא בוחרת בדרך של הספקת כלי נשק חדישים ומתוחכמים לאויבינו, בכמויות עצומות, דבר המסכן את עצם קיומנו, איננו יכולים אלא לאחל לה כשלון חרוץ. יש להבין, כי עמנו שסבל כל כך הרבה בשואה הזאת ואיבד שליש מבניו בשואה שירדה על יהדות אירופה, רוצה סוף סוף בקצת מנוחה. שרידי השואה ופליטי הרדיפות בארצות־ערב, שהצליחו להקים את ביתם במולדת ההיסטורית, אינם נכונים להיות קורבן לאינטרסים האסטרטגיים והגיאופוליטיים של שום מעצמה.

אימפריאליזם חדש

בעיית התחרות של מעצמות־העל על ההשפעה באיזור הסתבכה מאוד כאשר לאחרונה הופיע באופק אימפריאליזם חדש, אימפריאליזם הנפט הזהה עם הניאו־אימפריאליזם הערבי. לפנים יצאו הערבים לכבוש את העולם ברוח הקוראן והחרב, בעיקר, כמובן בחרב. היום הם רוצים להחזיר את עטרתם, עטרת מעצמה עולמית ליושנה, בעזרת הנפט ובעזרת שליטתם בעולם הפיננסים באמצעות עשרות מיליארדי דולרים מהכנסות הנפט הבאות מן הארצות המפותחות ומן הארצות הבלתי־מפותחות כאחת. אנחנו בישראל מודעים מאוד לסכנת החיים הנשקפת לנו מניאו־אימפריאליזם ערבי זה.

כבן לעם הנביאים, אני מרשה לעצמי להזהיר בכל במה זו את אומות־העולם: אל ידמו בנפשם, שיקנו לעצמן שקט ושלוה, שלום ורווחה במכירת בטחונה של ישראל תמורת חביות־נפט. המרוצה הארוכה של הניאו־אימפריאליזם הערבי מורגשת כבר בכל היבשות. הניצנים הראשונים של המשבר הכלכלי שאימפריאליזם הנפט הערבי מביא על העולם, כבר נראים בבירור. ואם אומות העולם לא תתעוררנה בעוד מועד לשים קץ להשתוללותו של אימפריאליזם ערבי זה, תפקוד את העולם שואה כלכלית, אשר בעקבותיה עלול לבוא חורבן גרעיני.

נכונות העולם, בעיקר המערבי־הדמוקרטי, להפקיר את ישראל במחיר הנפט הערבי, יהווה סימן מובהק, שעולם זה הגיע לשפל המדרגה המוסרית, להתנוונות ולשקיעה כרומי העתיקה.

עצרת נכבדה,

הארכתי קצת בסיפור על תולדות הסיכסוך הישראלי־הערבי, כיוון אם רוצים להגיע לפתרון סביר וקונסטרוקטיבי, מוכרחים לרדת לשורשי הסיכסוך ולהכיר את מהותו. מאופי הסיכסוך ברור, כי אין מקום לשום פתרון חלקי, פליאטיווי, אלא רק לפתרון יסודי וכולל הנוגע בשורשי הבעיה. לאור זאת ברור כשמש, שאין שום סיכוי ליישוב הסיכסוך אלא אם כן יחול מיפנה מהפכני בתפיסה האידיאולוגית של הערבים כלפי ישראל והיהודים. פתרון, המושתת על שיקולים רציונליים, אפשרי רק על היסודות האלה:

* הצעד הראשון לפתרון של שלום הוא, שמדינות־ערב יחדלו לראות באיזור מרחב ערבי בלעדי ובנו היהודים — נטע זר כמו הצלבנים או כמו הקולוניאליסטים הצרפתיים באלג'יריה, עליהן להכיר בעובדה שאנו חוזרים למולדתנו. על ערביי ארץ ישראל לחדול מלראות את עצמם בעלים יחידים על ארץ ישראל ובנו — פולשים זרים. עליהם להכיר בזכויותינו על כברת ארץ זו, כפי שאנו מכירים בזכויותיהם כתושבי המקום, אף שרבים מהם הגרו לארץ מהמדינות השכנות עם התחלת ההתיישבות היהודית החדשה.

* במסגרת הכרת־זכויות הדדית זו, יהיה מרחב־מחיה לקליטת עולים יהודים — רובם פליטים מבריה"מ וארצות אחרות — ולישוב הפליטים הפלשתינאים, בתנאי, כמובן, שהדבר ייעשה בשטח ארץ ישראל כולה, ז"א בכל שטח המנדט הבריטי המקורי. אם נגזר לחלק את ארץ ישראל בינינו לבין ערביי ארץ ישראל, מדוע יחולק רק החלק הקטן שבידינו? מה עוד, שחלוקה כזאת לא תביא לשום פיתרון אנושי.

* ארץ ישראל תחולק, אפוא, לשתי מדינות: מדינת ישראל שתכלול את כל מערב הירדן והמדינה הפלשתינאית שתכלול את עבר הירדן המזרחי — שני שלישים משטחה של ארץ ישראל השלמה. למעשה החלוקה הזאת קיימת כבר: ממערב לירדן קיימת מדינת ישראל בעלת רוב יהודי וממזרח מדינת ירדן בעלת רוב פלשתינאי. עתיד הכתר במדינה הפלשתינאית יקבע בין השושלת ההאשמית לבין הפלשתינאים.

* הבעיה הדמוגרפית תבוא על פתרונה יחד עם פתרון בעיית הפליטים הנמצאים בארץ ישראל המערבית שבשליטת ישראל. אלה שירצו לשקם את חייהם בקרב אחיהם הערבים יעברו אל המדינה הפלשתינאית שמעבר לירדן, בעזרת ישראל ובסיוע בינלאומי, ויישבו בה (לפי הדוגמה של פתרון בעיות הפליטים באירופה המרכזית והמזרחית אחרי מלחמת העולם השניה). לערביי מדינת ישראל, שלא ירצו להיות אזרחי ישראל ויעדיפו לחיות במדינה השכנה במסגרת הזהות הלאומית הפלשתינאית, יוצעו תמריצים ניכרים בעזרת מקורות בינלאומיים, שיאפשרו להם לבחור במקום אחר כרצונם. ערביי ישראל אחרים, שירצו להיות בה, ייהנו, כמובן, בכל הזכויות האזרחיות.

פיתרון אנושי־קונסטרוקטיבי

* שתי מדינות אלו, מדינת ישראל והמדינה הפלשתינאית יהוו מסגרת קונפדרטיבית בעלת רשות כלכלית־משקית והגנתית־בטחונית אחת, באופן שכל אחת מהן תשמור על עצמאותה וריבונותה (להבדיל מ„פדרציה"). במסגרת זאת חייבת להיות נוכחות יהודית במדינה הפלשתינאית, כשם שקיימת נוכחות פלשתינאית במדינת ישראל.

* במסגרת פתרון כזה, על אומות־העולם לאלץ את מדינות־ערב לפתור את בעיית הפליטים הפלשתינאים הנמצאים בארצותיהן, אם על־ידי יישובם בתוך מדינותיהן או על־ידי העברתם למדינה הפלשתינאית. על־ידי זה יבוא קץ לשערוריה של ניצול הפליטים כמכשיר־הסתה נגד ישראל. יישוב פליטים אלה צריך להיעשות במימון מדינות הנפט הערביות, אשר רזרבות ההון העצומות שלהן מתמלוגי הנפט מנוצלים לרכישת כמויות גדולות של נשק בשביל מדינות ערב שבעימות עם ישראל, למימון אירגוני־המחבלים ולמניפולציות בשוק הכספים הבינלאומי.

* קונפדרציה ישראלית־פלשתינאית כזאת צריכה להימצא במסגרת איזורית, שתכלול גם את טורקיה ואיראן, בכעין ברית מזרח תיכונית כלכלית ומדינית דוגמת השוק האירופי או אירגון מדינות אמריקה, שבה תוכל ישראל להוות גורם מפתח ומקדם מבחינה מדעית, טכנולוגית ומשקית.

* קונפדרציה כזאת צריכה לקבל התחייבויות ביטחוניות של המעצמות הגדולות, ביחוד של שתי מעצמות־העל, ארה"ב ובריה"מ על גבולותיהן של מדינות הקונפדרציה ונגד התערבות מבחוץ. ברור לכולנו, כי לא ישרור שלום באיזור זה כל עוד אחת המעצמות לא תהיה מעוניינת בכך, כפי שמעיד המצב הנוכחי.

עצרת נכבדה,

על האומות המאוחדות לבחור בין הפתרון האכזרי שמציעים הערבים — חיסול ישראל, שבעיקבותיו עלולה לבוא השמדת אוכלוסייתה, אם בבת אחת במלחמה טוטאלית, ואם בשלבים, ז"א באמצעים מדיניים־דיפלומטיים בשלבים הראשונים, „פתרון" המסכן את שלום העולם. ובין הפתרון האנושי בדרכי־שלום, שיביא את המדינות לקיום של כבוד ושיגשוג, כפי שמציע עבדכם הנאמן. בכל אופן עליכם לדעת, שעם ישראל אינו מתכוון להקריב את עצמו על מזבח האינטרסים הגלובאליים והאיזוריים של אחת המעצמות, מעצמה גדולה או בינונית, ואינו רואה את עצמו כסחורת־חליפין תמורת חביות־נפט. נחושה החלטתו של עמנו להאבק בכל כוחו ומעל לכוחו על קיומה ובטחונה של מדינתו במולדתו המחודשת, בארץ־ישראל.

עמוד זה מוגש כפרסום על־ידי חוג־חברים בתנועת העבודה למען ארץ־ישראל השלמה, רמת אביב, ת.ד. 6102, תל־אביב

صورة من الاصل

هكذا من الأصل

המסה והמעש של חיים וייצמן

(סוף מעמוד 25)

עם כוחו, היו מתוחים, מבולבלים, המומים וחסרי־אוריינטציה. מה טעם לעשות בארץ־ישראל כל זמן שהיא משועבדת לתורכים האין צירוף בינלאומי שבזכותו יחסו מאמצי־הם?

כאן הצילה מעשיותו של וייצמן את ה־תנועה. בשכלו הבריא, שנשען על אמונה לא־תעורער, הבין שעל היהודים ליצור ב־ארץ־ישראל מצב שיש בו ממש, בין שיש בו ממש, בין שיש ערובה ובין שאין ערובה. יהא מעט, ובלבד שיהא בו ממש: דונם אחד של קרקע, עץ אחד, בית אחד, תלם אחד בשדה אחד. לזאת התכוון בדברו על „הבלתי־נמנעות של ההדרגתיות".

מצווה על היהודים ליצור, שאם לא כן, לא יהיה כלום: כל הדיבורים שבעולם לא יוו מצמיחים תוצאה קלושה ביותר אלא אם יתוללו היהודים עבודות.

חזון כזה של שכל בריא הניע אותו לקנות את הקרקע להקמת ה־אוניברסיטה העברית בירושלים עוד בימי מלחמת העולם, בעוד הארץ בידי האויב התורכי. אכן, זה מקרה שאמונה עקרה הרים. הקרקע היתה שייכת לפלונית, ליידי גריין היל, וזו נתרשמה כל כך מבטחונו של וייצמן, שהעבירה את זכויות הקניין עוד לפני ש־נחתמו מסמכים. לאחר זמן אמרה לוייצמן, כי יותר מכל גורם אחר שיכנע אותה בטחונו בקניית קרקע בארץ, שעודנה בידי האויב, שאנגליה תנצח במלחמה.

סגולות אלה — חוש מציאות, אמונה, וכוח־ההחלטה המעוגן באמונה זו — עשו את וייצמן לכוח היסטורי.

הציונות לא היתה חסרת אישים גדולים, ובאותה חבורה קטנה של חלוצי הציונות היה וייצמן בלי ספק שווה בין שווים. ואף על פי כן, מעז אני לומר כי לא היה איש שניחן באותו צירוף של סגולות אישיות, ונוספה עליהן מסירותו, ונוסף על אלה כמובן, מזלו, שנמצא באנגליה בשעת הכושר. ואם היה זה בבחינה מסויימת ענין של מזל — הלא כולנו יודעים כי „מזל" הוא לעתים קרובות מה שיקרה את מי ש־מסוגל לאחוז בו ולנצלו.

כי אין ספק, הכרזת בלפור היתה נקודת מיפנה בהיסטוריה הארוכה של היהודים.

לי עצמי אין אף צל של פקפוק בכך, אף כי בעשורים האחרונים ירד חינה של הכרזת בלפור. על כל פנים, ההכרזה היתה קשורה קשר הדוק כל כך בקריירה של וייצמן, והיתה מעשה־ידיו כל כך, עד שעם ניתוק הקשר עם בריטניה בשנים 1947—1948, שקעה כל התקופה הקודמת של ה־מנדט הבריטי לתהום של זלזול בעיני ה־יהודים, והתחילה להיראות כאפיזודה ב־לבד.

וייצמן עצמו היה הראשון שמיעט ב־חשיבותה — וגם זה אופייני לו. כאשר אמרו לו שההכרזה נתגשמה, חזר במשפט, על הודעתו של מארק סייקס באוזניו: „ד"ר וייצמן — בן!" הוסיף שהוא מקבל את הילד, אף שלא בדיוק כך ביקש שיהיה.

אמת, לא הכרזת בלפור יצרה את ה־ציונות, ועם עתיק כעם היהודי לא להכרזה היה זקוק למען קיומו. אבל הכרזת בלפור היתה מאורע מדהים — שכן שינתה את ההיסטוריה מתוך שינוי הפסיכולוגיה.

בראש ובראשונה יש לזכור, שהציונות וישראל שתיהן יצירי־כפיהם של היהודים. לולא כוח הרצון, המסירות וההקרבה של היהודים לא היה יוצא מכך כלום. אולם הכרזת בלפור — שבאמת לא היתה אלא מסמך בידיה של ממשלה, שבכל הדורות מצטיינת בעשיית מסמכים — הבהירה ל־יהודים עצמם שקלשיו ניתנת להם ה־הזדמנות לבצר את קוממם: לא כפריטים חיתיים המתגברים על צרות, אלא כאומה.

ההכרזה העניקה, גלוית לעין כל, היתה הוכחה לפוטנציאל של לאומיות יהודית. ברגע מסגור אחד קבעה עובדה מוצקה מבהיקה במקום צרורי־צרורות של ויכוחים. אומרים, שתמונה אחת שקולה כנגד אלף מילים; אם כן, ארחיק לכת ואומר ש־מדינה זעירה, תת־מדינה, פסבדו־מדינה, אפילו היא מכונה רק „בית לאומי", שקולה כנגד מיליוני טענות ומענות.

ועוד, באספקלריה של הכרזת בלפור אנו רואים את מחשבתו של וייצמן ב־פרספקטיבה נכונה, את האיזון ואת חוש המציאות שחונן והיה מושתת עליהם. גם כאן גבר שכלו הבריא. אך הושגה הכרזת בלפור, ומיד התחיל לפעול נגד המגמה אצל יהודים רבים להיגרר אחרי גאות רגשותיהם למצב של התרוננות, להיגרף בשמחה על מה שנראה כשיאה של דראמה סיפאנית עד־כדי עצימת עיניים מפני המציאות, בלא לראות שהם עומדים אך בראשית מסעם.

וייצמן שפך על תמימותם קיתונות של צוננים. כל האשליות, הקנאות, והאבסורדים הגמורים של רבים מן הציונים הציב את שכלו הבריא.

„העולם אינו נותן לנו, אינו יכול לתת לנו, מולדת — אמר — השחרור האמיתי בידינו שלנו הוא... עבד, שנותקו כבליו, עדיין הוא עבד כל זמן שלא ניתק את מוסרות רוחו".

כוונתו היתה פשוטה מאוד: לעבוד עבודה קשה! יחלצו היהודים לעבודה, בכל נפשם ובכל מאודם — אל יסתפקו בשירי־שמחה ובדיבורים ובויכוחים על בית לאומי, אלא יקימו בית לאומי.

דומני, שבנקודה זו מתמקדים ביותר חזות העמדים האמיתיים של הקריירה המיוחדת במינה של וייצמן.

כי המאורע הטיפאני של יסוד המדינה היהודית עתיד היה לחול בעת ובעונה אחת עם מאורע אחר — אולי הגדולה שבטרגדיות שבתולדות העם היהודי. מן המצפה של דור, שראה בכליון הנאצים, אנו גם רואים שב־שנות העשרים והשלושים עמדה התנועה הציונית במירוץ עם המוות.

צירת הבית הלאומי היהודי בארץ־ישראל מכוח הכרזת בלפור, והגישה המעשית של וייצמן אל חזונו בדבר היעוד היהודי — אלה ניצבו עכשיו במערכה מול כוחות ההרס. לולא הצליחה התנועה הציונית, בהדרכתו ובהשראתו של וייצמן, ליישב חצי מיליון יהודים בארץ ישראל לפני פרוץ מלחמת העולם השניה, כי אז היה היטלר משמיד את העם היהודי כולו.

ואפילו קרה מה שקרה, עדיין רבים מאתנו סבורים כי השמדת ששה מיליונים יהודים — הלב הבלתי־נשכח של היהדות שאין לו תחליף — עיכבה את מדינת ישראל במאבק־קיומה. אבל לולא ישבו חצי מיליון יהודים בארץ ישראל בעת ההיא, לא היתה ישראל קמה כלל.

כשם שהכריזו הנאצים, שהשמדת היהדות היא כורח יסודי בסדר העולם שלהם — דומה שהיטלר, בטירופו, ייחס עדיפות ראשו־נה במעלה להשמדת היהודים אף בעיצומה של המלחמה — כך היה כורח ליהודים לתבוע תיקון העוול של שנות־אלפים שנעשה להם כמבשרים אמיתיים של ציוויליזציה מתוקנת.

הציונים נעשו חלוץ יהדות העולם, ולקראת תום המלחמה, בעוד הנאצים עושים בהגשמת „הפתרון הסופי" שלהם, עסקו הציונים ב־הקמת צריפים לקליטת פליטי השואה.

החרדה והתדהמה, שהיכו ביהודים בהוודע להם דבר טבח שליש מן העם, הופגו או אותו במקצת, לכל הפחות, מכוח השמחה על תקומת ישראל. מקץ חצי יובל שנים לא גוזמה היא לומר, שכיום כמעט אין יהודים — בין שהיו ציונים מלפני 25 שנים ובין שלא היו ציונים — הרואים את ישראל שלא מתוך מעורבות מוסרית עמוקה, שלא מתוך הזדהות גמורה עמה.

ארבע פעמים — בימי מאבק העצמאות ב־1948, ב־1956, ב־1967 וב־1973 — ראינו בגאות נחשול של דאגה פעילה הבנביעה אדירה של אהבה, המלמדים לקח נעלה על כל ספק, עד מה התרחבה התנועה הציונית מזו בזמן שה„אידיאולוגיה" הציונית הצטמצמה בתוך עצמה. פשוט, הציונות הולידה דאגה ללא־פקפוקים לשלומה ולטובתה של מדינת ישראל.

בחולם יכול אני להעלות בדעתי, שלולא פרץ־האנרגיה שתקומת־ישראל הוללתו, עלו־לים היו היהודים לאבד את רצון־החיים אחרי טבח ששת המיליונים. גם בעבר נכחדו עמים קטנים משום תמותת העצבים ואובדן אומץ־הלב, כאשר שוב לא היו מסוגלים לעמוד באיבתה של הסביבה. הם נמחו בעמים שבתוכם ישבו, החליפו דתותיהם, התגלגלו אל תרבויות אחרות.

אולם ישראל הציבה אלטרנטיבה היסטו־רית לגלות בת שנות־אלפיים, והעניקה ל־יהודים סיכוי חדש לחיות. מבחינה זו הכרזת בלפור, ההבקעה הראשונה אל דרך ההגדרה העצמית היהודית, לא זו בלבד שהיתה צעד מכריע לקראת יסוד המדינה, אלא שבאמ־צעותה היה בה כדי לקיים את העם היהודי.

ומבחינה זו יתכן בהחלט שיתברר כי ה־תנועה הציונית, בהנהגת חיים וייצמן, היא שהצילה את היהודים.

מאיר וייסגל

(במיוחד של מערכת „טיימס" בלונדון)

כי יבואו ששים אלף...

(סוף מעמוד 18)

אוגוסט — כ־900 דירות. מאז חל שיפור ניכר.

במיוחד חמור מצבם של עולים קשישים ויחידאים, הזקוקים לדירות קטנות. לכ־3,200 קשישים ולכ־900 יחידאים צעירים אין דיור קבע, והם מתגוררים במסגרות זמניות שונות.

מנהל האגף לשירותי קליטה מודה, כי משרדו לא עמד בהתחייבויות כלפי עולים בכל הנוגע במועד כניסתם לדירותיהם. והדבר הוליד חוסר אמון כלפי המשרד וסיבוכים נוספים. לבסוף חדלו אנשי משרד הקליטה בנמל־התעופה לוד לקבוע לעולים מועדי כניסה לדירות בבנייה.

אהרן עמית מטעים, כי לא ייתכן שלא יהיה בידי משרדו מלאי נאות של דירות לחלוקה לעולים, שיאפשר הכוונה נאותה ומסודרת. לדעתו מלאי כזה הוא 3,000 דירות מוכנות ו־3,000 דירות בבנייה, שכבר אפשר לייעדן לעולים, כל אלה בפיזור נכון באזורי הארץ ובמיגוון גדול.

■ פתרון שיצר בעיה

מאז הוחל בראשית 1973 במיבצע שכירת הדירות על־ידי הסוכנות ה־יהודית — בגלל המחסור בדיור — נשכרו כ־7,000 דירות. 6,000 מהן מאוכלסות. העולים מתגוררים בהן כשנתיים ואחר־כך מועברים לדירות קבע. ב־1975 יצטרכו לפנות כ־3,000—3,500 משפחות מדירות שכורות.

מיבצע זה הקל זמנית על קשיי הדיור, אך הוליד קשיים וסיבוכים אחרים. כ־80 אחוז של הדירות נשכרו בגוש דן ובאזור המרכז, ולעולים הובטח שדירות הקבע שלהן יהיו ב־אותו איזור. אך באזורים אלה שורר מחסור חמור בדירות קבע לעולים, ובשעת שכירת הדירות לא הובא הדבר בחשבון. נשכרו דירות אפילו במקו־מות שאין בהם כלל בנייה לעולים, ועם תחילת פינוי ראשוני המשתכנים בדירות השכורות, בתחילת שנה זו, נתעוררו תקלות חמורות.

עניין הדירות השכורות פוגע קשות גם במגמת הפניית עולים לאזורי פי־תוח ופיזור האוכלוסיה. בעבר התפאר משרד הקליטה, כי 40 אחוז ויותר של העולים פונים לאזורי פיתוח. עתה חלה ירידה ניכרת בשיעור זה, ונראה שהיא אף תגדל.

הדירות השכורות מעין „בטחונות" למשרד הקליטה, למקרה של עליה גדולה מ־60 אלף בשנה, ואמנם הוח־לט באחרונה להמשיך בשכירת די־רות, אם כי רק מחוץ לגוש דן המורחב. כמובן, אם ייווצר צורך דחוף יישכרו דירות נוספות ללא הב־חנה (אהרן עמית סבור שיש עוד כ־5,000 דירות להשכרה, רובן ככולן באזור המרכז).

דוד וינשל, מנכ"ל משרד השיכון, מודה, כי לאחר מלחמת יום הכיפורים נוצרו פיגורים במסירת דירות עולים למשרד הקליטה, אך כופר בטענות משרד הקליטה לגבי המחסור הכרוני בדיור לעולים. הוא מציג מיסמך, המלמד שמשרד הקליטה קיבל מ־1 בינואר 1972 עד 31 במארס 1974 כ־40 אלף דירות לעולים, לרבות דירות שכורות, ודירות לשיכון עצמי. בתקופה זו עלו כ־125 אלף עולים, שלאחר ניכוי יורדים הם כ־115 אלף. הללו נזקקו לכ־35 אלף דירות — ואלה סופקו.

■ לא כרצון העולים

הסביר לי דוד וינשל: „תמיד היה ויהי המחסור בדירות כרצונם המופשי של העולים. כאשר העולה יודע שהוא יכול לקבל דירה ביישובים שונים, וההבדל בתשלומים הנדרשים זעום, תמיד יעדיף אזור שירותיו הסבי־בתיים טובים יותר. מאחר שיש — ותמיד יהיו — קשיים באספקת דירות באזורים המבוקשים הללו, נוצר מח־סור אזורי בדיור לעולים.

„משרד הקליטה תמיד רוצה יותר, ובמסמכיו הדרישות תמיד גבוהות. חשבונו תמיד מירבי".

שאלתי את אנשי משרד הקליטה: מה יקרה אם משרד השיכון לא יע־מוד בהבטחותיו ובתוכניותיו? הרי על סמך תיאורכם את העבר יש לחשוש לכך?

אהרן עמית השיב: „אם זה יקרה, או אם ירבו העולים הרחק מעבר ל־החזוי, יישכרו עוד דירות, ינוצלו כ־3,000 מיטות פנויות במרכזי ה־קליטה ובמעונות, יישכרו בתי מלון. לדעתי לא תהיה בעיית של מתן קורת־גג לעולה ב־1975".

שר הקליטה שלמה רוזן, שאינו צופה בשנה הבאה מצב חירום קי־צוני בתחום הקליטה, השיב על שא־לתי בהבעת אמון בצוות החדש העומד בראש משרד השיכון: „אני חש ש־מדובר בדברים, מתכננים יותר, מכי־נים יותר. אני מאמין שמשרד ה־שיכון יבצע את תוכניותיו והבטחותיו. יש לציין שעפר־וינשל ידע, יכולת וכושר ביצוע".

„ועם כל זאת, תוך החודשים ספורים יתגלה אם אכן התוכניות מבוצעות וההבטחות ממומשות. לא יהיה צורך להמתין עד סוף השנה הבאה".

(מאמר ראשון בסידרה)

אברהם תירוש

הבהרה

אני מבקש לתקן כמה אי־דיוקים שנפלו ברשימה עלי שנתפרסמה ב„מעריב" ביום 18 באוקטובר.

א. בתי אינה מרותקת למיטתה חס ושלום, אף שלקתה בבריאותה היא מתהלכת ומנהלת אורח חיים סדיר.

ב. שמו של הסמינר לחזנות ש־יסדתי ושקיים עד היום הזה הוא „סלה" (ראשי תיבות סמינר ללימודי החזנות), וחניכיו מכהנים כחזנים ברחבי הארץ ובכל קצווי תבל.

שלמה רבין

הענקים החדשים

(סוף מעמוד 26)

האפיפיור עצמו, ניאבק נגדו. ירו־שלים היא לב האנושות ואין גוזרים לב לגזרים".

כן, בוודאי אין הם נותנים ביטוי לדעת הרוב במדינותיהם. אבל באר־צות אחדות — בקולומביה למשל — הם מקורבים לשלטון ובארצות א־חרות הם נבנים על הצליה של ה־מגע הספרות. אם רק נדע להפעילם ולחזק את ידיהם, תהיה גם זו נקודת אחיזה בנחשול האיבה ה־מאיים להציף אותנו גם ביבשת זו.

●

נציגת ממשלת ונצואלה שה־ביאה ברכתה לועידה היא יהו־דיה, בת למשפחה מסורתית, והיא נשואה לנוצרי אך לא פרשה מן הקהילה ורואה עצמה כיהודיה כשרה. שר־הבריאות בממשלה החד־שה של קוסטה ריקה הוא רופא יהודי צעיר יליד הארץ שמשפחתו באה מפולין. זוהי תופעה חדשה בחלק עולם זה. הקהילות היהודיות הן זעירות וצעירות לימים. המשפחות הוותיקות ביותר בצפון היבשה וב־אמריקה התיכונה — להוציא מהגרים בודדים ממוצא ספרדי שבאותו כאן בראשית המאה — הגיעו לארצות הללו רק בסוף מלחמת העולם ה־ראשונה ורובן התיישבו כאן משנות הארבעים ואילך. עוד לפני עשר שנים נראו הקהילות בעיני המבקר כעיירות יהודיות שנותקו משרשיהן ונישאו באורח פלא על־ידי נחשולי הבדידה בפולין או מאוקראינה או־מרומניה לארצות אקזוטיות אלו ש־באמריקה. שפתם היתה יידיש והספ־רדית שבפיהם משובשת. עתה עלה על הבמה דור חדש המעורה במדינה והמצוי בתרבותה, וניכרים סיכויים ראשונים של כניסתם למעגל חיי־הציבור הכלליים. צעירי הדור הם רופאים (במספר רב!), עורכי־דין, פרופסורים באוניברסיטה. תהליכי ההתבוללות הגיעו גם אליהם, אם גם במאוחר.

רובה הגדול של יהדות אמריקה הלאטינית מרוכז בדרומה של היב־שת: בארגנטינה, באורוגוואי, ב־צ'ילה, בבראזיל. מספרי־היהודים בכל המדינות שבצפון גם יחד, ממקסיקו ועד פרו שעל גדות האוקיינוס ה־שקט, אינו עולה על מאה אלף. הגדולים ביישובים הם מקסיקו ה־מונה כ־30 אלף יהודים ונצואלה שאוכלוסית היהודים מגיעה ל־20 אלף. אבל מעמדן הכלכלי של קהילות הדרום נתערער בעקבות המשברים במדינותיהן, ואילו עמדתם של ה־יהודים החיים בצפון נתייצבה ונת־עצמה. העליה הכלכלית הביאה גם לשגשוגן החמרי של הקהילות. בתי־ספר מבוססים יותר — זה שבקאראק־אס, למשל, הוא מהגדולים ביבשת — המועדונים מפוארים יותר. במק־ביל עולה גם רגש האחריות הכלל־יהודית המוטלת עליהם. אפילו הק־הילות הזעירות באמריקה התיכונה מגבות למצוא מסגרת ארגונית חד־שה שתבטיח את ליכודן. גם במ־ערכות הפעילות למען ישראל הפכו מקסיקו ונצואלה, ופה ושם גם קהי־לות קטנות יותר, למרכזים שיש ל־התחשב בהם, שעה שרק לפני שנים מעטות נהגו לראות אותן כפרובינ־ציה נידחת במפת התפוצה היהודית.

כך הולך ונשלם תהליך גיבושו של מוקד יהודי חדש במדינות ענק אלו ומי יודע אם ברוב הימים לא יביא לשינוי דמותה של יהדות אמ־ריקה הלאטינית כולה.

יעקב צור

„הפיסגה" הקציבה

(סוף מעמוד 17)

מעוניין בסילוק האיום על עומאן ב־עזרת הקומוניסטים ובסילוק הנוכחות האיראנית הלא־ערבית.

לדברי פרשנים בערביים, הרדה ל־שנות את הטקטיקה הסעודית, כדי לחזק ידיו של עלי, והפסיק את אימון אנשי השבטים ולוחמי־הגרילה, שב־עבר היו מתקיפים את המשטר בדרום־תימן. לפי אותם המקורות, צימצמה עדן במקביל את הסיוע הצבאי הישיר למורדים בדופאר.

מקורות ביון מערביים סבורים, כי האתגר מצד חוואתמה בדרום־תימן ו־התפצלות התנועה המהפכנית באיזור המפרץ הפרסי, הם סימנים נוספים לערעור מעמדו של חבש, מי שנחשב בעבר כראש האידיאולוגים הסמאל־ניים של הפלשתינים.

חבש, הלוקה במחלת־לב חמורה, הוא מייסד התנועה הלאומית הערבית שמילאה תפקיד מרכזי בייסוד „החזית העממית לשחרור עומאן והמפרץ ה־ערבי" (כינוי הערבים למפרץ הפרסי). ארגון זה ניצב בראש המרידה ב־דופאר, והכריז על כוונתו למגר את המשטרים בבחריין, באבו־דאבי וב־נסיכויות אחרות השוכנות לחופי ה־מפרץ הפרסי.

□□ המצרים בפרים

אולם בוועידה הצאית, שהתקיימה ביוני, התפצל הארגון לכמה וכמה ארגונים נפרדים — „חזיתות שחרור" לעומאן לבחריין ולאבו־דאבי. גם כאן מסתבר כי הבעיה, ששוללה את ה־פילוג, היתה המחלוקת בין חסידי המאבק בנשק לבין המצדדים באמצעי־שלום.

דומה, כי הצלחת אנשי השמאל בבחירות בבחריין בדצמבר אשתקד, הביאה להתרחקות־מה מן ההשקפה כי הרובה הוא האמצעי היחיד.

לפי שעה לא ברור, מה היתה כוונת שלטונות עומאן בהודיעם על יציאת הכוחות האיראניים. יתכן שביקשו לתת סוכריה לסיעתו של עלי בדרום־תימן, ואולי היתה זו תערומת לבלבל את המורדים: שבראשית אוקטובר הו־דיעו, בטרם עת, שכבר נפתחה מתק־פת־הסתו של האיראנים. לדעת מומ־חים תיפתח המתקפה עם בוא חטיבת הצנחנים האיראנית החדשה.

בלבול דומה שורר ביחס לאי פרים. דובר שגרירות דרום־תימן בבירות אישר באמצע אוקטובר שכוחות מצ־ריים נמצאים בפרים. „חיל הים ה־מצרי נמצא באיזור מ־1967, ומתקנים מיוחדים עומדים לרשותו" — אמר הדובר.

עם זאת נודע מדו"חות ביון עדכ־ניים, כי הרוסים והקובאנים עודם נמצאים בפרים, אולם יצאו בקרוב. שמועות, שאין להן אישור רשמי אבל נראה שיש להן רגליים, אומרות, כי סעודיה הציעה לדרום־תימן תמיכה כספית תמורת סילוק הסובייטים וה־קובאנים מפרים ומסירת האי למצרים. לפי שמועות אלה הסכימה עדן להצעה זו, והמצרים יקבלו את האי לידיהם, אם תתחדש המלחמה עם ישראל.

ג'ים הוגלנד

מכביש „החיסול"

(הסוף מעמוד 23)

אל לבם יותר מ„הבלוקים" אטומי־הסבר של שיכוני נצרת עלית. הדר־כנים שפתחו בשוק של נצרת מעניקים לבעליהם יותר סיפוק מאשר החנויות המאולתרות שהקימו אחיהם — ללא רשיון — מגרוטאות וארגזי ירקות בין עמודי הבטון של הבניינים ה־חדישים ב„שכונת שלום".

זר לא יעז לחזור למעון הגרוזינים בנצרת עלית אך במועדון הקלפים והשתיה ב„שכונת שלום" תמצא מבני נצרת הערבית, אשר השכיחו מלבם את רצח נהג המונית הערבי, סובחי נסייר, שפגע בכבוד בת ישראל מעולות ברית־המועצות.

בהיעדר מניעים חוקים, ולא דווקא בשל הסדנות, מצומצמים הקשרים בין בני התרבויות השונות שבאו לנצרת גלים גלים. שנה לאחר הקמת נצרת עלית, בשנת 1958, הגיע אליה גל עולי פולין. בשנים 1959—60 באו עולי רומניה, והם שקיבלו כעבור שלוש שנים את פני עולי צפון־אפריקה, הודו וצרפת. עשר שנים אחר־כך זכתה העיר בקליטת אלפי עולים מברית־המועצות.

כל גל עליה נתן תנופה להקמת שכונה חדשה בעיר וגאות התושבים על קצב הפיתוח הגדול" — „בפחות מעשרים שנה" — ועל נופה, אווירה הצח ושלוות־החיים בעירם.

במותחי ביקורת אין מחסור, כמובן. „הכינוי ,בירת מחוז הצפון' יומרני מדיי", אומרים הם, ומודעים כי למעשה אין נצרת מהווה מרכז מסחרי או תעשייתי, ואפילו מב־חינה תעבורתית אין היא צומת חשובה — אפילו תחנת אוטובוסים ראויה לשמה אין בה. משרדים ממשל־תיים רבים עדיין לא מצאו לנכון לעבור לנצרת, לפרות ההתחייבות, ותושבי האזור נאלצים לא אחת לנ־סוע לחיפה לסדר את עניניהם. עו־בדים רבים במשרדי העיר „בורחים" כמגנה עם החתמת כרטיס הנוכחות, ומאידך גיסא תושבים רבים, בעיקר עולים חדשים, עובדים במפרץ חיפה ואף באזור חדרה.

אולם צרתה הגדולה של נצרת עלית היא דלות חיי התרבות והחברה. ההצע בתחומים אלה אפסי — בית קולנוע אחד, המקרין סרטים ירודי־איכות ומסעדה אחת ויחידה — וה־חוי הרבה והבידור שאינם מסתפקים בטלוויזיה ובקלפים נוסעים בערבים לחיפה, מהלך 45 דקות בנסיעה.

האופטימיסטים של נצרת עלית אינם נופלים ברוחם. העיר, אומרים הם, מתפתחת בהתמדה ההפך לבסוף למטרופולין אזורי, והפוטנציאל הגדול הטמון בה ובאזור כולו יתגלה לכל.

דלית מזורי

חד־גדיא במימסד

(סוף בעמוד 19)

מגבות, מעוררות חששות בדבר הש־הלבוהר בבערכת יחסים תקינה וכסדר דרג של ההיראירכיה הצבאית.

עזר וייצמן, בינתיים, לא חזר לגופו במיסמך שלו בדבר התמוט־טותו של רבין ערב מלחמת ששת הימים והיו שרשמו לפניהם את העובדה כי בתמונה של מסיבת בר־לב לחצו השניים (רבין — וייצ־מן) ידיים ושקעו כמה דקות בשיחה. יש אומרים גם שהתנגדותו המוחשה של וייצמן למנהיגותו של רבין נת־רככה באחרונה.

[שאלה ציבורית נפרדת היא קרי־אתם למילואים של פוליטיקאים. ח"כ יוסי שריד יזם כינון ועדת משנה של ועדת הכנסת לענין שרות מילואים של חיכים ובקורים אצל חיילי צה"ל בקווים. לפי הרכב ה־ועדה (אריה אנכרון, דב זכין ויוסי שריד מן המערך; אברהם כ"ץ ו־אהוד אולמרט מן הליכוד; יהודה בן־מאיר מן המפד"ל; מנחם פרוש מאגו"י) יש רוב ברור הנוטה שלא לשחרר חברי כנסת משרות מילואים, אבל לנהוג אחרת כלפי קצינים בכירים מאד שלהיותם בשרות מילו־אים עלולה להיות משמעות פוליטית. בכל מקום, שחרורם של חיכים מ־שירות מילואים נראה לכמה מהם כתיפאמנה לבהוק מענייני יום־יום].

שר הבטחון שמעון פרס שקוע עתה במאמץ אדיר לבניית כוח צבאי חזק לישראל ורבות העדויות כי הוא נחל הצלחה וכי עבודתו רצי־נית, תכליתית ויעילה. את הפיקוד העליון של צה"ל, שאינו משופע בכוכבים ידועים, שומרת ההנהגה המדינית כמו אתרוג בצמר־גפן. כל תזוזה, כל גירוי, שלולים לפגום בשלכותו חלילה מן יוצאו או ייצור המסע הדחוף קדימה את התעצמות צה"ל שבמהו נגרע מיקרוב במלחמה האחרונה. לכן נדמה לרגע אשר כי כדאי להניח לרמטכ"ל ולאלופיו להמשיך בדרכם בלי „זעזוע" שרוני או וייצמני. אבל ההרהור השני הוא המכריע: והיה אם תפרוץ מלחמה — וסימנים רבים מראים כי היא בלתי נמנעת — אסור כי חיילים בחזית ומשפחות בעורף יחשבו כי ניתן היה לעשות עוד משהו ולא נעשה. הן ביום פרוץ המלחמה — אפשר לחוש ולחזות — תעבור כצעי־קה הקריאה מקצה הארץ ועד סופה להחזיר את גיבורי האתמול למלחמה היום. ההנהגה הצבאית והמדינית לא תוכל לעמוד מול גל התביעה הזאת לצה"ל המתכונן למלחמה יש בשובם אליו של כמה קצינים בעלי יכולת וכושר מיוחדים, תוספת כוח מבשית ורוחית אמון ומורא־ל לחיילים ולאזרחים. בשקילה של בעד ונגד — השיקול המכריע צריך להיות התנהגותו ותגובתו של החי־יל והאזרח במלחמה הבאה.

אלי איל

בעבר גילוי של סרטן — היה פירושו מוות ודאי ואילו כיום יתן לרפא כשליש מחולי הסרטן החוזרים לחיים תקינים. ואחוז זה גדל והולך בזכות התחנות לגילוי מוקדם, מכוני הסרטן המוקמים בארץ, שיטות ההקרנה והטיפול המשוכללות והמחקר המתקדם.

בשנת התקציב השוטפת זקוקה האגודה ל־7 מיליון ל"י כדי להמשיך ולתרום להגדלת אחוז הנרפאים מבחלת הסרטן.

פעם לא היתה תקווה לחייהם

זכור זאת ביום מבצע "הקש בדלת"! 12.11.74

האגודה למלחמה בסרטן בישראל

לשכת הפרסום הממשלתית

טפטים מארה"ב
סוכן בלעדי
1) גליל כפול — רק 36 ל"י
2) אורך הגליל גדול ב־105%
3) הוא יפה — והוא שונה
4) בחירה מ־2000 גלילים
טלפון 03-413931
ימים א'—ו'
שעות 9.00—11.00 בבוקר
בעצבי פנים מוכבים

למכירה
מגרש תעשיתי
9 דונם
באזור התעשיה הישן
ראשון־לציון
✶
לפנות בהצעות רציניות בלבד לת.ד. 9031 תל־אביב

מחפשים
מיכל משומש לאחסון מלט
בתפזורת
25—30 קוב
טלפון 04-662207

למכירה
מחרטה איטלקית
DORIA
1.5 מטר בין העוקצים
במצב מצוין
לפנות בשעות העבודה 759504 לאהרן

מקבל כל עבודות
כריכיה פרטית
ובכמויות
כולל הובלה
✶
טלפון: 02-233479
ירושלים

מוסד ציבורי
מעוניין לשכור 10-8 חדרי משרד
באזור הקריה
בהצעות לפנות לטלפון: 210484 בין השעות 12—10.

מעונינים לקנות
מלגזה משומשת
כושר הרמה עד 1500 ק"ג, 3 גלגלים
לפנות טל: 03-720131 בשעות 8.00—14.00

מעריב לספורטאים

כל הדרכים מובילות ל„דרבי" התל־אביבי

	הליגה הלאומית (לאחר המחזור ה־4)		
1.	הפועל כ"ס	3-8	8
2.	הפועל חיפה	2-8	6
3.	הפועל ב"ש	1-4	6
4.	בית"ר י־ם	3-5	6
5.	שמשון ת"א	3-6	5
6.	הפועל י־ם	2-5	5
7.	הפועל פ"ת	4-6	5
8.	הכח ר"ג	3-4	5
9.	מכבי יפו	4-4	4
10.	הפועל חדרה	6-4	3
—	מכבי נתניה	7-5	3
—	מכבי ת"א	5-3	3
13.	בני יהודה ת"א	5-1	2
14.	מכבי פ"ת	7-2	2
15.	הפועל ת"א	6-2	1
16.	בית"ר ת"א	7-0	0

מאת כתב „מעריב לספורטאים"

הליגה הלאומית בכדורגל אינה זוכרת תופעה כזאת: ה„דרבי" התל־אביבי [illegible] מכבי להפועל, יעמוד [illegible] אחרית־של־תחתית, לנוכח דירוגן של שתי הקבוצות [illegible] הטבלה.

כדורגלן מכבי חיפה שלמה בנאדו, צוהל לאחר הבקעת שער שהבטיח נצחון חיפני על הפועל נהריה 2—0. (צילום: מ. ברש)

ובכל זאת — גם הפעם [illegible] התעוררות מיוחדת ה־[illegible] התעניינות רבה, [illegible] „בלומפילד" יקוו גדושים [illegible] צופים, רובם אוהדי [illegible] הקבוצות.

[illegible] נוסף לזיקה, למסורת, ול־[illegible] את בין שתי הקבוצות, [illegible] יהיה למשחק חשיבות רבה, [illegible] מצבן בטבלה. לנוכח ה־[illegible] שבר המוקד את כתיהן — [illegible] יחוד את הפועל, שמרים [illegible] — קשה מאוד להתנבא [illegible] הבאה. לעצבים, לכושר [illegible] ול...מקריות, תהיה [illegible] השפעה ישירה על התוצאה.

אבל לא רק „דרבי" — בתכנית המחזור ה־5. הפועל כפר־סבא המתנוססת בראש הטבלה, עם כל [illegible] הקודמת האחרונה, [illegible] „מוקד התקווה" [illegible] בראשות [illegible] אצל מכבי יפו. על אף עליונותה, אפשר שכפר־סבא תאבד נקודה ראשונה.

[illegible] גם סגנית המובילה, הפועל [illegible] חיפה, [illegible] הכח — [illegible] במשחק זה עלול [illegible] להיות לחבל בסיכוייה של [illegible] הקבוצה הפייבוריטית, הפועל חיפה.

מאבק קשה מאוד צפוי ל[illegible] אלופה, מכבי נתניה, במגרש [illegible] בירושלים, נגד קבוצת הפועל המקומית. רק אם [illegible] הקבוצה תשמור את יכולתה, [illegible] עלולה לחזור לביתה עם [illegible] קודה; שכן ירושלים, ב־[illegible] מגרשה — מועמדת לצמרת.

שתי קבוצות שנחלו בשבת האחרונה הפסד ראשון — הפועל באר־שבע ושמשון ת"א — יתמודדו בבאר־שבע, כש[illegible] יכולי הנצחון נוטים לעבר הקבוצה המארחת.

בית"ר ירושלים, ה[illegible] עיתה על כל ההצלחות — [illegible] המשחק [illegible] בחדרה, [illegible]

הקבוצה המקומית. צפוי מאבק שקול, על אף של־בית"ר [illegible] עדיפות [illegible] מית.

במשחק המוקדם ב„בלומפילד", תעשה בית"ר ת"א כל מאמץ כדי לזכות בנקודה ראשונה ובשער ראשון — אך משימתה לא תהיה קלה, כיוון שמולה תתייצב הקבוצה החזקה של הפועל פ"ת.

במאבק התחתית שקול יתמודדו בגבעתיים קבוצות בני־יהודה ומכבי פ"ת.

לאן השבת?

כדורגל

ליגה לאומית

מכבי ת"א — הפ. ת"א (2.30)
בני־יהודה — מכבי פ"ת (גבעתיים, 10.30)
הכח ר"ג — הפועל חיפה (גבעתיים, 2.30)
הפועל י"ם — מכבי נתניה
הפועל ב"ש — שמשון ת"א
מכבי יפו — כפר־סבא
(הפועל ראשל"צ 2.30)
הפועל חדרה — בית"ר י"ם
בית"ר ת"א—הפ. פ"ת (12.30)

ליגה א' צפון

מכבי חיפה — הפ' הרצליה
קרית אתא — מכבי חדרה
בית"ר נתניה — נחליאל
הפועל נתניה — נהריה
הפועל עכו — צפת
טירה הכרמל — הפועל ר"ג
מכבי הרצליה — טבריה
בני־נצרת — קרית־שמונה

ליגה א' דרום

יהוד — הפועל רמלה
לוד — בת־ים
שעריים — בית־שמש
(הפועל רחובות, 10.30)
נס־ציונה — מרמורק
רמת־עמידר — אשדוד
בית"ר רמלה — דימונה
בית"ר יפו — באר־יעקב
(רמת־עמידר, 11)
הפ' חולון — הפ' ראשל"צ

ליגה ב' צפון א'

ק. שמונה — מגדל העמק
כפר־יופין — מג'ד אלכרום
תל־חנן — חצור
נצרת עלית — מכבי טבריה
אחוד בני נצרת — קרית־חיים
בית"ר טבריה — אפיקים
בית"ר נהריה — בית־שאן
מכבי חצור — טבעון

ליגה ב' צפון ב'

מכבי זכרון — גבעת־חיים
רעננה — בית"ר בנימינה
פרדסיה — בית אליעזר
מכבי ביאליק — מכבי השרון
גבע הכרמל — פרדס־חנה
עפולה — כוכב־יהודה
גבעת־אולגה — קרית־ים
הפ' בנימינה — בית"ר דב

ליגה ב' דרום א'

קרית־אונו — מכבי חולון
בית"ר ר"ג — אור־יהודה
כפר קאסם — ראש־העין
בית"ר חולון — כפר שלם
הפועל צפון — מכבי השקמה
בית"ר הרצליה — בית"ר לוד
גבעתיים — מכבי יהוד
בית"ר בת־ים — עליה כפ"ס

ליגה ב' דרום ב'

אילת — מכבי קרית גת
בית"ר אשדוד — הפ' אשקלון
שכון המזרח — מכבי ב"ש
מרחבים — מכבי יבנה
מכבי רמלה — אופקים
קרית־גת — מכבי ים
בית"ר ב"ש — קרית־מלאכי
בית"ר אשקלון — הפ' ירוחם

כדורסל

ליגה ארצית צפון

חורף־גבע — נהריה (7.30)
טבעון — גבעת־חיים (7.30)
כנרת — אשדות/גולן (7.30)
כפר־ויתקין — מעוז־חיים (8)
גן־שמואל — מכ. מוצקין (8)
בית־אלפא — יזרעאל (8)

ליגה ארצית דרום

מכבי פ"ת — מכבי חולון
הפועל אריה — מכבי דרום
מכבי י"ם — הפועל פ"ת
אשקלון — מכבי נתניה
הפ' חולון — בית"ר ת"א
(כל המשחקים, הערב ב־8)

ליגה לאומית, נשים

הפועל חיפה — קישון (8)
סביון־בני יהודה — הפ' ת"א
מכבי ת"א — מעגן־מיכאל
דרום/רמת־חן — הפועל י"ם
(כל המשחקים — הערב)

ליגה לאומית

במשחק בודד שיערך ב־מוצ"ש בליגה הלאומית ב־כדורסל תארח (ב־9) הפועל גבת־יגור את אליצור ת"א.

משקולות

מחר יתקיים ב„בית שרותי גבעתיים" מפעל „צעד ראשון על הבמה", ההתחלה בשעה 10.

היאבקות

מחר ב־10 בבוקר תתקיים ב„בית ברנר" אליפות ישראל בהיאבקות לבוגרים דרגה א'.

קליעה

במטווח רמת־גן תתקיים מחר (9) אליפות ישראל ב־אקדח סטנדרטי 60 כדור ל־קבוצות ובודדים.

כדורעף

ליגה לאומית

המעפיל — געתון (6)
העוגן — אילון (6.30)
בית זרע — חניתה (7)
שריד — אליצור ת"א (9)
ק. אתא — עין שמר (7)
רמת־אביב — חצור
(ליל שבת, 7.30)

שיט

שיט צייש קלודצקי יתקיים מחר בחוף בת־ים לסירות ב־דגמים „420", „470" ו„הולנדר מעופף". ההתחלה ב־9.

ב„דרבי" התל־אביבי לנשים, היתה השבוע ידן של בנות הפועל על העליונה. הן ניצחו 53—51 לאחר הארכה. (צילום: א. זיסקינד)

„הפגנה שקטה" במחאה על הזנחה בהפועל חולון

זעם ורוגז מלחים בהאשמה הדדית, כוהדים בחולון, לאחר פסילת מגרש הפועל על־ידי ועדת הביקורת של ההתאחדות לכדורגל, למשחק הליגה בשבת הקרובה, עם הפועל ראשון־לציון.

לאחר התערבות אישית של מפקד משטרת חולון, רפ"ק יגאל לושי, נמנעה הפגנה גדולה של מאות אוהדים ושחקנים נרגזים ליד בנין מועצת פועלי חולון. במקומה קיימו השחקנים הפגנה שקטה במגרשם, הוך שהם נעתרים לבקשה מפקד המשטרה, להמתין ימים מספר לפתרון הבעייה.

חיצי הביקורת מופנים בעיקר כלפי מזכיר הפועל חו־לון, אריה דמתי, אותו מאשימים כאדם האחראי להזנחה. בתחילת השבוע התארגנו שחקנים, אוהדים וחברי הנהלה, והחתימו מאות אנשים על עצומה הוראת לראש־העיר, פנחס אילון, ומזכיר מועצת הפועלים, יוסף צדוק, להדיח את המזכיר אריה דמתי, ולהעביר את ניהול האגודה לידיים מקצועיות.

(א. שמרק)

פורסם המינימום של אס"א לאוניברסיאדה

מרכז אס"א — איגוד הספורט האקדמאי — פירסם השבוע את דרישות המינימום במקצועות האתלטיקה — לקראת האוניברסיאדה הקרובה, שתיערך ב־1975 ביוגוס־לאביה.

המינימום לאוניברסיאדה כו־לל גם שלב־ביניים של הישג מינימום לשם כניסה לסגל ה־מתעבר למשחקים אלה. אס"א דורש שכל אתלט יקבע לפחות פעם אחת הישג־מינימום בין 1 במאי 1975 לבין 15 באוגוסט 1975. והישג, לשם כניסה ל־סגל חייב להיקבע לפחות פעם אחת מ־1 במאי עד 1 ביולי. רק בריצות הקצרות ובמשוכות — יש צורך להשיג מינימום פע־מיים בתקופה הנ"ל.

להלן דרישות המינימום ל־אוניברסיאדה (בסוגריים מי־נימום הכניסה לסגל):

● גברים: 100 מ' — 10.5 (10.6); 300 — 21.0 (21.7); 400 — 46.8 (47.8); 800 — 1:48.0 (1:51.0); 1500 — 3:44.6 (3:48.0); 5000 — 13:46.6 (14:00); 10 ק"מ — 28:59.4 (29:30); 110 משוכות — 14.1 (14.5); 400 משוכות — 51.3 (53.5); 3000 מכשולים — 8:32.0 (8:55.0); גובה — 2.15 (2.00); רוחק — 7.61 (7.45); מוט — 5.10 (4.60); משולשת — 15.91 (15.50); ברזל — 17.85 (17.40); דיסקוס — 57.80 (56.00); פטיש — 64.66 (65.00); כידון — 73.78 (73.00); קרב־עשרה 7401 (7200).

● נשים: 100 — 11.7 (11.8); 200 — 23.2 (23.8); 400 — 54.1 (55.0); 800 — 2:03.3 (2:06); 1500 — 4:15.3 (4:23); 100 משוכות — 14.0 (14.2); גובה — 1.78 (1.75); רוחק — 6.23 (6.10); ברזל — 15.23 (15.00); דיסקוס — 55.44 (54.00); כידון — 52.14 (51.00); קרב חמישה — 4045 (3950).

הקבוצה מטנזניה כישפה את שערה

שרות „מעריב לספורטאים"

חובבי הכדורגל במצרים כאובים באמונה שלמה — על־פי הדיווחים בעיתונות המצרית בימים האחרונים — שקבוצת כדורגל מטנז־ניה, שהופיעה בשבוע ש־עבר בקהיר, כישפה את שע־רה באמצעות כישוף, בעת המשחק עם קבוצת „מוהלה" המצרית, בחצי־גמר הגביע האפריקאי לכדורגל.

כל־כך חזקה היא אמונה זו, שבעת המשחק עצמו, פרץ חובב כדורגל כשולהב אל מאחורי השער של הקבוצה מטנזניה, ובתנועות כלפי הקהל הראה כי גילה את סיבת הכישוף — נייר לבן עם ק־ווים אדומים, שהיה מונח על הקרקע ליד השער. השוער הטנזני, ממש נאבק עם אותו חובב כדורגל מצרי כדי ל־הוציא מידיו את הנייר.

המשחק הפסק ל־7 דקות, אלפי מצרים ראו את האירוע — ואמונתם בכישוף גדלה עוד יותר.

הם החלו צועקים ללא הרף „אללה אכבר" (אללה הגדול) ו„לא אילה אילה אללה" (אין אלוהים מלבד אלוהים האחד) — ועוד קריאות הלקוחות מן המסורת המוסלמית ושבדרך כלל נוהגים להשמיען כדי ל־הרחיק כל מיני שדים ורוחות רעות...

נראה כי הצעקות הללו עזרו לקבוצה המצרית להשיג שער שיוויון, אבל במחצית השניה לא עלה בידי הקבוצה המצרית להבקיע שערים נוספים. ה־שער הטנזאני היה נצור וכל הכדורים החטיאו המטרה. היה צורך ב־5 בעיטות 11 מטר, כדי להכריע את המשחק.

רק לאחר שהוחלף השער, שעליו גונן השוער מטנזניה, הצליחו המצרים להבקיע שלו־שה שערים בבעיטות, ועלו ל־משחק הגמר.

* קבוצת „ניו־יורק ניקר־בוקרס" הפסידה השבוע ל„באפאלו" 91—111 וניצחה את „בוסטון סלטיקס" 97—86, ב־ליגה המקצועית האמריקנית בכדורסל. „לוס־אנג'לס לייק־רס" נוצחה על־ידי „דטרויט פיסטונס" 107—110. „מילוואו־קי" נוצחה פעמיים על־ידי וואשינגטון 96—111 ו־95—101.

ראש עירית מוסקווה — לסופר „מעריב": „הישראלים שיבואו ב־1980 יהיו אצלנו אורחים רצויים"

מאת מנחם אוברבאום, סופר „מעריב" בבירת [illegible]

עתון הספורט הגדול של בריה"מ „סובייטסקי ספורט", הופיע בסוף השבוע שעבר — לאחר שמוסקווה נבחרה [illegible] מארחת אולימפיאדת 1980 — עם כותרת ענקית, שבה [illegible] ביטוי [illegible] הנסיך [illegible], כשהוא דוהר על [illegible] ובהזרק ביד מגילה, בה כתוב: „מוסקווה מזמינה [illegible] לאולימפיאדת 1980".

זה היה סיום ציורי ביותר [illegible] שבוע של דיונים בבירת ה[illegible] וסקרית, בסיומם נקבעה ב[illegible] בריה"מ כמארחת האולימ־פיאדה בעוד שש שנים.

ראש עירית מוסקווה, ולאד־ימיר פרומיסלוב, אמר ל[illegible] סופר „מעריב" בוינה: כי כל [illegible] שיבקשו לחזות בתחרויות [illegible] ללא קשיים אם אשרת [illegible] כניסה לבריה"מ. „האמת ש[illegible] לנו עתה הוא אולי סימן [illegible] ראשון להתחממות האקלים ה[illegible] עולמי. אני מבטיח כי לא [illegible] היינה אפליה והתחרויות [illegible] יערכו על פי חוקת הוועד [illegible] האולימפי הבינלאומי. אתה [illegible] יכול גם לומר לכל הישראלים [illegible] ספורטאים, חובבי ספורט [illegible] עתונאים — כי הם מוזמנים [illegible] למשחקים במוסקווה ויהיו אצ־[illegible] נו אורחים רצויים", אמר ראש עירית הבירה של בריה"מ.

● ליבנשטיין

בשיחה עם עתונאי סובייטי [illegible] הברר לי, כי מוסקווה עשתה [illegible] מאמצים. [illegible] כדי לזכות באירוח. לפני כמה [illegible] שבועות הזמינה את ראשי הו־עד האולימפי הבינלאומי לב־חון את כל המיתקנים שיש לה. בין הבאים היה גם הנסיך פראנץ־יוזף מליכטנשטיין, ש־בא יחד עם רעייתו. הם בדקו את מיתקני התחרות השונים ובאשר שבתו את סיבתם — יצאה העתונות הסובייטית, כו־לה במאמרי ההלהבות על ה־נסיך ועל מדינתו הקטנה דאבה חובב הספורט...

„פראבדה" הקדיש בשבוע שעבר מאמר מיוחד, על עבוד־ שלה, בו פירט את כל הנימו־קים המצויים יתרון מובהק לבריה"מ לשם אירוח האולי־מפיאדה ובין היתר את העובדה שמאז 1952 צברו ספורטאי בריה"מ 523 מדליות זהב, 368 — כסף ו־327 מדליות ארד, באולימפיאדות.

● הקציב

ביום ה' הודיע נשיא הוועד האולימפי הבינלאומי, הלורד קילאנין, בתשובה לשאלת עתונאים, כי אירגונו ידאג ל־זירוז כל ההליכים הקשורים במתן אשרות כניסה לבאי ה־אולימפיאדה — בעוד שש שנים.

נודע, כי הרוסים יקציבו קרוב ל־300 מיליון רובל על מנת לארח את האולימפיאדה ולפיתוח מיתקנים ומלונות חד־שים.

● אזהרה

הוועד האולימפי הבינלאומי פירסם אתמול הודעה רשמית, בה הזהיר את ההתאחדויות ה־ספורט בעולם ואת הוועדים האולימפיים הלאומיים, שלא לערב בעתיד פוליטיקה ב־ספורט.

„היו מקרים, בתקופה האח־רונה, שפגעו בדמותו של ה־ספורט ולכל התקריות היו מנ־יעים בניכוקים פוליטיים", נא־מר בהודעת הוועד האולימפי. גם בהודעה רשמית זו לא היתה התייחסות ישירה לאי־רועי משחקי אסיה בטהרן ו־ההתנהגות הסיבים הערבים כל־פי ישראל — אם כי ברור שהכוונה למקרים אלה.

הוועד האולימפי הבינלאומי קרא לכל מוסדות הספורט ב־עולם לנקוט עמדה תקיפה ויד חזקה נגד גבהות, ספורטאים ועסקנים בודדים, שאינם שומ־רים על כללי הספורט — ו־הציע לא להסס ואף להעניש בהשעיה בפעילות בינלאומית בעתיד, בגלל התנהגות זו.

„היו ספורטאים בודדים ב־תקופה האחרונה, שנפלו קרבן לתימרונים פוליטיים", נאמר בהודעת הוועד האולימפי ה־בינלאומי.

RASSCO רסקו

חיפה בפסי הנשיא — דירות־רווחה 3½ ו־5 חדרים עם הסקה מרכזית במספר מצומצם

ירושלים בנוה־גרנות — דירות־רווחה 4½ חדרים בשכונה נאה ומטופחת

חיפה ברמת הדר — דירות־רווחה 4, 5 ו־6 חדרים עם הסקה מרכזית, בבית רב־קומות.

ק. ביאליסטוק ביהוד — קוטגים דו־משפחתיים 4 חדרים, במחירים מיוחדים ודירות־רווחה 3 ו־3½ חדרים

חיפה ברמת־שאול — דירות־רווחה 3, 3½, 4 ו־4½ חדרים נוף מרהיב

חולון בגבעת־חפרחים — דירות־רווחה 4 חדרים בתכנון וביצוע מעולים

קרית־ים ברח' אלי כהן דירות־רווחה 3 ו־4 חד' בבית רב־קומות ליד הסופרמרקט — דירות־רווחה 4 חדרים בבית בן 8 קומות

אשדוד ברובע ה' — דירות־רווחה 3 ו־3½ חדרים — ברובע י"א — דירות־רווחה 4 חדרים

ק. ביאליק בסביונה — דירות־רווחה 3½ ו־4 חדרים עם פינת אוכל

עומר בבאר־שבע — וילות בודדות ודו־משפחתיות וקוטג'ים דו־משפחתיים.

עכו ברח' הרצל וברח' העצמאות — דירות־רווחה 4 ו־4½ חדרים

בקרוב: **ברמת־גן** (מול קולנוע קסם) **בבת־ים** (רמת הנשיא)

נהריה בחבצלת השרון — וילות דו־מפלסיות וקוטג'ים במספר מצומצם

בקרוב! **בבאר־שבע** (מרכז אורחי ורובע ה') **בעכו** (ברחוב בן־עמי)

פרטים נוספים, בסניפי „רסקו":
* חיפה — רח' הרצל 1, טל. 668161
* תל־אביב — הר־סיני 1, טל. 622222
* ירושלים — רח' שמאי 8, טל. 224421
* ק. מוצקין — „דירות־עם", שד' השופטים 2, טל. 710191
* אשדוד — רח' קיבוץ גלויות 24, טל. 24231
* „באר־שבע — „בית רסקו", טל. 77145

על רסקו אפשר לסמוך!

פרסום אורמון בע"מ

ספות הנהפכות למטה
חדרי שינה
מברזיל ומאירופה
15 דוגמאות בצבעים ומידות שונים החל מ־2950.— ל"י, למסירה מיידית.
„סומה"
בן־יהודה 92 תל־אביב טל. 231421
אולם התצוגה רח' סמולנסקין 1, ת"א (פינת בן־יהודה) במרתף החנות

במחיר הזדמנותי
וילונות
תוצרת חוץ —
ברוחבים שונים
ישר מהיבואן
טל. 823245
רח' זבולון 21 ת"א

טפט מאה [illegible]

למכירה מגרש תעשייה 9 דונם באזור התעשייה הישן ראשון־לציון

מחפשים מיכל תשואות לאחסון [illegible] בתפוסה 25—30 קוב טלפון 662207

למכירה מהדורה DORIA [illegible]

מקבל כל עבודה ברכיה פרטית ובמוניות כולל הובלה טלפון 233479 ירושלים

صكرا من الاصل

לקח מנילה

השתתפותו של יאיר קריידמן בתחרות הבינלאומית החזקה במנילה יש עמה לקח חשוב לא רק לקריידמן עצמו, אלא לשחמט הישראלי בכללו: רהוקום אני מאוד מתרשם ומהיכולת להתמודד עם הקבוצטים בזירה הבינלאומית. האיגוד הישראלי חייב להסיק מכך מסקנה ולקדם את הידע של אמנינו.

קודם כל התוצאות המלאות: ואסיוקוב 10.5 מ־14, פטרוסיאן 9.5, לרסן 9, גיאורגיו וגליגוריץ 8.5, קאבאלק וליובוביץ 8, פלנר ואנדרסון 7.5, קינגרוס 7, פורטיש וטורה 6.5, קריידמן 4, קרדוזו 3, גרנחה 1.

בסיבוב האחרון יכול היה קריידמן להתאמץ כדי לנצח את גרנחה ולצבור בכך נקודה שלמה במקום תיקו, אך לא היה בכך כדי לשנות את מקרמו.

לקח מנילה לשחמט הישראלי הוא שאנו קופאים על השמרים מבחינה רכישת ידע תיאורטי ומעשי גם יחד. רהואיל ואנו חובבים מול מקצוענים נמצא שהפיגור כפול ומכופל. סיפר לנו קריידמן כי קאבאלק אמר לו שהוא הכין עמו כמה חידושים לתחרות זו, אך לא נזדמן לו לנצלם. קריידמן עצמו נפל קרבן לחידוש שהכין לו גיאורגיו. אתה חייב לבזבז הרבה זמן למחשבה כדי למצוא את הפתרון לבעיה כזאת שמציב לך יריבך — ואחר כך חסר לך הזמן הזה לסיומו של הקרב.

יתר על כן, אפילו לרסן, שהוא מקצוען, נפל קרבן לחידוש שהכין לו ואסיוקוב (הקרב מובא להלן). ואם במקצוענים כך — בחובבים על אחת כמה וכמה. האיגוד הארצי חייב להצעיד את השחמט הישראלי קדימה, רעומדים עתה לרשותו שני רבי אמנים לצורך כך. צריך לרתום אותם למסגרת ההדרכה ולקדם גם את הבוגרים וגם את הנוער.

הפעולה צריכה להתחיל כבר עתה — לקראת אולימפיאדת 1976. יתר על כן, לאחר שהועברנו לבית האירופי צפויה השתתפות תכופה יותר של שחקנינו בזירה האירופית. אם יישלחו בלי הכנה מתאימה ינחלו כשלונות ובזיונות. כלום לשם כך היה המאמץ להשתלב בזירה האירופית?

הרי בצהוב המעניין של ואסיוקוב (ההערות י. קריידמן). הקרב עומד בסימן התקפה מהירה וחריפה באגף המלך.

ואסיוקוב — לרסן

1. ה4 ג5, 2. פ־ו3 ד6, 3. ד4 ג:ד, 4. פ:ד4 פ־ו6, 5. פ־ג3 ד6, 6. ה־ה3 ה6, 7. ד4! פ־ג6, 8. צ־ו1 ה5, 9. ז:ה5! (המסע הזה ושלאחריו משתקים את השחור, כפי שיתברר בהמשך המשחק) פ:ה5, 10. ר־ז5! מה־ג7 (שחור משלים עם שיתוק כליו באגף המלך והשארת מלכו במרכז הלוח. על ר־ה7 יישאר ד6 חלש. לכן מוטב מיד פ־ו6, שיבוא בלאו הכי אח"כ), 11. מה־ד2 א6, 12. 0־0־0 (לבן יצא מהפתיחה בעדיפות עמדתית ופיתוח כלים) פ:ה, 13. מה:פ ר־ד7, 14. מ־בו צ־ג8, 15. ר־ה2 ב5, 16. צד־ו1 מה־ג5, 17. מה־ד2 פ־ו6 (על 4ב יבוא 18. פ־ד5), 18. 3א מה־ג7 (על 4ב יבוא א:ב עם מה־ד4 וללבן סיום עדיף), 19. מה־ב2, 20. ה5! (ראשיתה של התקפה ארוכת טווח המכריעה את הקרב) ד:ה5, 21. ר־ו3! מה:ר, 22. ר:ו6 מה־ג6, 23. פ־ה4! ב4 (על ז:ר יבוא 24. פ:ו6+ מ־ה7, 25. פ:ד7 ומאיים מה־ב4+), 24. ה:ז5 ב:א3, 25. צ־ה3 מה:ג2+, 26. מה:ה2 א2+, 27. מ:א2 צ:מה, 28. צ־ב3 צ־ב8 (אסור ז:ר בגלל 29. צ־ב8+ וכופה מט), 29. צ־ב7 ר־ב5 (על ר־ג6 יבוא 30. צ־ג7! ר־ד5+), 31. צ:ר ה:צ, 32. פ־ו6+ ר:פ, 33. צ:צ+ (חוכה), 30. ר:ז7 ר:ר, 31. פ־ו6+ מ־ו8, 32. פ:צ ר:ה, 33. צ־ד8+ מ־ז7, 34. צ:צ מ:צ, 35. צ:ז7, (הסיבוכים נסתיימו ביתרון טיב ללבן בעמדת זכיה למעשה, אף שעליו עוד להיזהר קצת מפני צמד הרצים) ר־ו3, 36. ה5 ר־ה2, 37. ו6 ה5, 38. פ־ד6 ר־ו4, 39. צ־ה7 ר־ה5, 40. מ־ב3 ר־ו4, 41. פ־ו7+ ר:פ, 42. צ:ר ר:ה5, 43. צ־א7 מ־ו8, 44. מ־ג2 מ־ו8, 45. מ־ד2 ר־ג1, 46. ב3 ר־ב2, 47. צ:א6 מ־ה8, 48. צ־ו6, 49. צ־ג6 ושחור נכנע.

הקרב היפה

בתחרות לקראת אליפות ברית המועצות בלטים הרבה כשרונות הצעירים, המקדימים את רבי האמנים הוותיקים.

הקרב הבא נחשב לקרב היפה ביותר עד כה.

קופרייצ'יק — אלבורט

1. ה4 פ־ו6, 2. ה5 פ־ד5, 3. ד4 ד6, 4. 4ג פ־ב6, 5. ו4 (הגנוה הידוע של ארבעת הרגלים, ששחור סותר אותו יפה) ד:ה, 6. ו:ה פ־ג6, 7. ר־ה3 ר־ו5, 8. פ־ג3 ה6, 9. פ־ו3 ר־ה7, 10. ר־ה2 ד5, 11. ג:ד פ־ב4, 12. פ־ד4 ר־ד7, 13. ה6 (על מה־ו3 יבוא 13. ג5) ו:ה, 14. ד:ה ר־ג6, 15. מה־ג4 (מוטב תחילה פ:ג6) ר־ה4+, 16. 3ז ר:ג, 17. ז:ר 0־0, 18. 0־0־0 מה־ו6, 19. ר־ו5 מה:צ!, 20. ה7 (על 20. צ:מה יבוא צ:צ+, 21. פ־ד1 פ־ד3+, 22. מ־ב2 פ־ה1+, 23. מ־ד2 פ־ו3+ חוכה) פ:א2+! 21. פ:פ (על 21. מ־ב1 יבוא פ:פ+, 22. ב:פ ר־ה4+) מה־ג4+, 22. פ־ג3 צ־ו1, 23. ה5 (בה־ה6+ עוד מבטיח ללבן תיקו) ג5, 24. מה־ה6+ מה:מה, 25. פ:מה צ:צ+, 26. מ:צ ר־ו3+, 27. כ־ב2 ר:ה5, 28. פ־ב5 פ־ד5, 29. פב־ג7 פ:פ, 30. פ:פ צ־ג8, 31. ר־ו4 ר־ה8, 32. ר־ד6 מ־ו7, 33. מ־ד3 ר־ג6 ולבן נכנע.

אליפות הארץ בכתב

הוחלה ההרשמה לאליפות הארץ בכתב לשנת 1974/5. להירשם אצל נתן יונגרייס, קיבוץ העוגן, מיקוד 42880, ולצרף דמי הרשמה: 5 ל"י לבית אחד, 8 ל"י למשתתף בשני בתים.

● שמינית הגמר: החל שלב שמינית הגמר לאליפות הארץ. המשחקים נערכים ב־33 בתים. מכל 5 יעלה אחד לרבע הגמר.

● באר שבע: אמן שחמט נוסף עלה מבריה"מ ונקלט כאן. שמו שלמה גוטרמן.

● נהריה: באליפות הכוזינה ניצח אוגרד עם 8 נקודות ב־9.

שאול הדן

תשבץ „מעריב" מס. 929

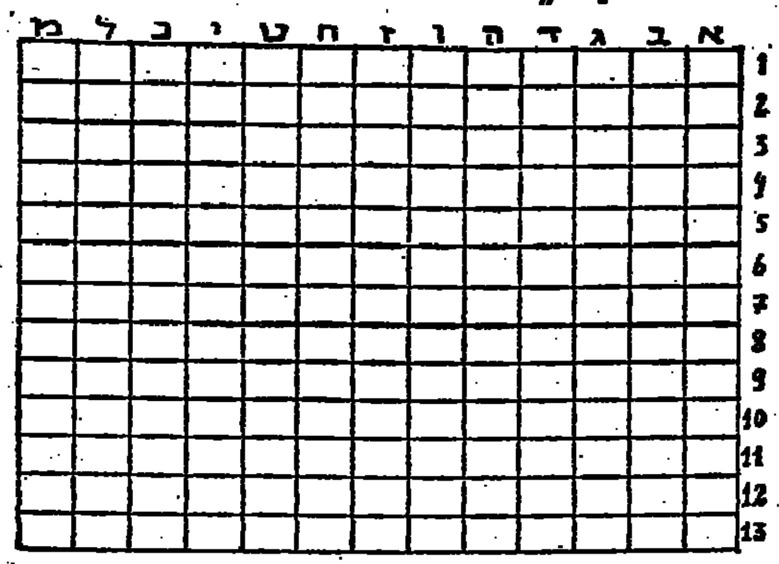

מאוזן: 1) תוסר רצינות; איזבידנס, 2) מובן; כניעה לדרישה; ידיד, 3) תורת הלשון; הכנעה על ההברה שלפני האחרונה, 4) ציה; קדירת הוד, 5) רצועה; חיה טורפת, 6) אלמוג בלועזית; להב, 7) מדף לספרים; מחבר „תזייל האמיץ שוויקי"; מסג: הגיע, 8) ציבור מוביל דם; מכשול, 9) פנה דרומה; תכליתו של משחק המלכים, 10) גאוד הגנות; עיר בארץ, 11) נסיכות בחסות הודית; פת, 12) קהלת לשם הלבדי; ירק מאכל; תינוק, 13) כהנה; מופשט.

מאונך: א) אי איטלקי; מכשיר כספי של ההסתדרות הציונית, ב) מגלגל בצק; חדיר לאור; זאת אומרת, ג) מחבר אופרות איטלקי; בורח מהמערכה, ד) בירה באפריקה; עיר התמרים בישראל, ה) אי השורצים; תוסר עניין, ו) נקבת החמור; ציר־נפט בבריה"מ; ז) כרכו לעסקה מסחריות; בתוכו; שליה כהיר; חמא, ח) הכשים; כפורש, ט) כלי לציבין; ריקוד מן המאה השבע עשרה, י) רשימת הספרים בספריה; פתקיכה, כ) כעס; בוחן ביהור, ל) מכה של ירדה; כלל הבהמות בבית; מלה סירוב, מ) נתיב מים בגבולנו; נשיא ארצות הברית שנהרג.

פתרונות לחידותינו הקודמים

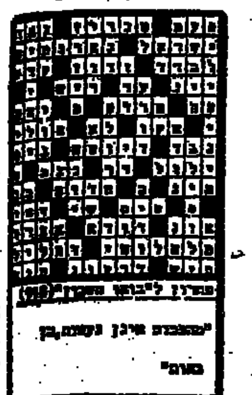

"שהמבוא אינו נקשה...בן באום"

פתרון ל"בואו חשבון"

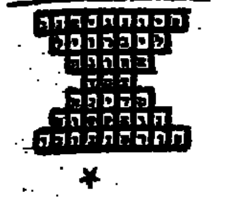

*

שלחו את הפתרונות ל„מעריב", ת"ד 20044 תל אביב. צרפו את הספח הלועיל הרשום על גבי המעטפה „תשבץ מספר 929" או „בואו חשבון 919", או „תשבץ מספרים". שלושה פרסים יוגרלו בין הפותרים.

אברהם פלם

תשבץ מספרים

מאוזן: 1) חזקה חמישית של מספר מסויים, 4) חזקה רביעית של מספר מסויים, 6) 1 מאונך כפול השורש של 4 מאוזן 8) חזקה שנייה של מספר כלהיריונני, 11) חזקה רביעית של מספר מסויים, 12) חזקה שניה של מספר ראשוני, 13) השורש הרביעי של 4 מאוזן כפול 17, 14) חזקה שלישית של מספר מסויים.

מאונך: 1) חזקה שניה של 12 מאונך, 2) סכום של 12 מאונך והשורש הרביעי של 11 מאוזן, 3) החלק ה־12 של 14 מאוזן בחזקה שניה, 5) 4 מאוזן כפול 12 מאונך, 7) תשיעית של 14 מאוזן בחזקה שניה, 9) חזקה שניה של מספר ראשוני, 10) חזקה שניה של מספר ראשוני, 12) השורש הרביעי של 4 מאוזן כפול השורש הרביעי של 11 מאוזן.

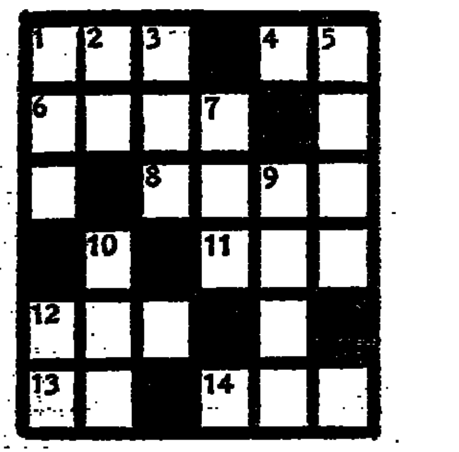

בואו חשבון [919]

פ ב ע
ר ע
נ ו ח ל
ל נ ה
נ צ ג ל ל

האימרה: מ46ב9 ב42 ת4153

8469 מ4153ת 7409

בפעולה כפל זו תהיה לפני הספרה באותיות. מצא את ערכה של כל אות ורשום את האותיות המתאימות בקוב הספרות בצורה למטה. אחר כך, צרף את האותיות, והרי פיענחת אימרה של לא רהפוקי.

מכירה פומבית בע"מ
AUCTION LTD.
ביום ג', 5 בנובמבר 1974
(בשעה 3 אחה"צ) תתקיים
מכירה פומבית מס' 6
באולם המכירות של החברה בככר קדומים 14, יפו העתיקה (הכניסה ליד מועדון „המערה").
את הפריטים ניתן לראות באולם התצוגה בימים ששי, שבת, ראשון ושני (1.11—4.11) בין השעות 10 בבוקר עד 10 בערב וביום המכירה בשעה 10 בבוקר עד 2.30 אחה"צ.

הנהלת הסוכנות היהודית בא"י
קרן החינוך לישראל
מיסודה של המגבית היהודית המאוחדת

מכרז בניה ק/190
לבנית מעון יום
ע"ש גודווין בפתח־תקוה

1. הנהלת הסוכנות היהודית לא"י (להלן הסוכנות) מזמינה באת הצעות מקבלני בנין לבנית מעון יום ע"ש גודווין בפתח־תקוה.
2. הבנין המתוכנן הוא בשטח של כ־400 ממ"ר.
3. את תנאי המכרז והחומר הקשור בו אפשר לקבל החל מיום א' 3.11.74 בבנין הסוכנות, רחוב קפלן 17, תל־אביב, בחדר מס' 206 בשעות העבודה, תמורת תשלום של 350 ל"י אשר לא תוחזרנה.
4. סיור קבלנים יתקיים ביום א' 10.11.74. הפגישה ליד משרד מהנדס העיר פתח־תקוה בשעה 10.00.
5. את ההצעות יש להכניס לתיבת המכרזים במשרדי הסוכנות בכתובת המצוינת בסעיף 3 לעיל עד ליום ד' 11.12.74, שעה 13.00.
6. תנאי התשלום במזומנים כפי שיקבע בחוזה שייחתם.
7. ההשתתפות במכרז זה פתוחה אך ורק לקבלנים רשומים בהתאם לחוק רשום קבלנים לעבודות הנדסה בנאיות תשכ"ט, והרשאים בהתאם לחוק לבצע את העבודה המוצעת בהתחשב עם היקפה הכספי ומהותה. על הקבלן להמציא אשור מתאים מרשם הקבלנים על ההיקף הכספי שהנו רשאי לבצע. בלעדי אישור זה לא יימסר לו החומר למכרז.
8. אין הסוכנות מתחייבת לקבל את ההצעה הזולה ביותר או כל הצעה שהיא.

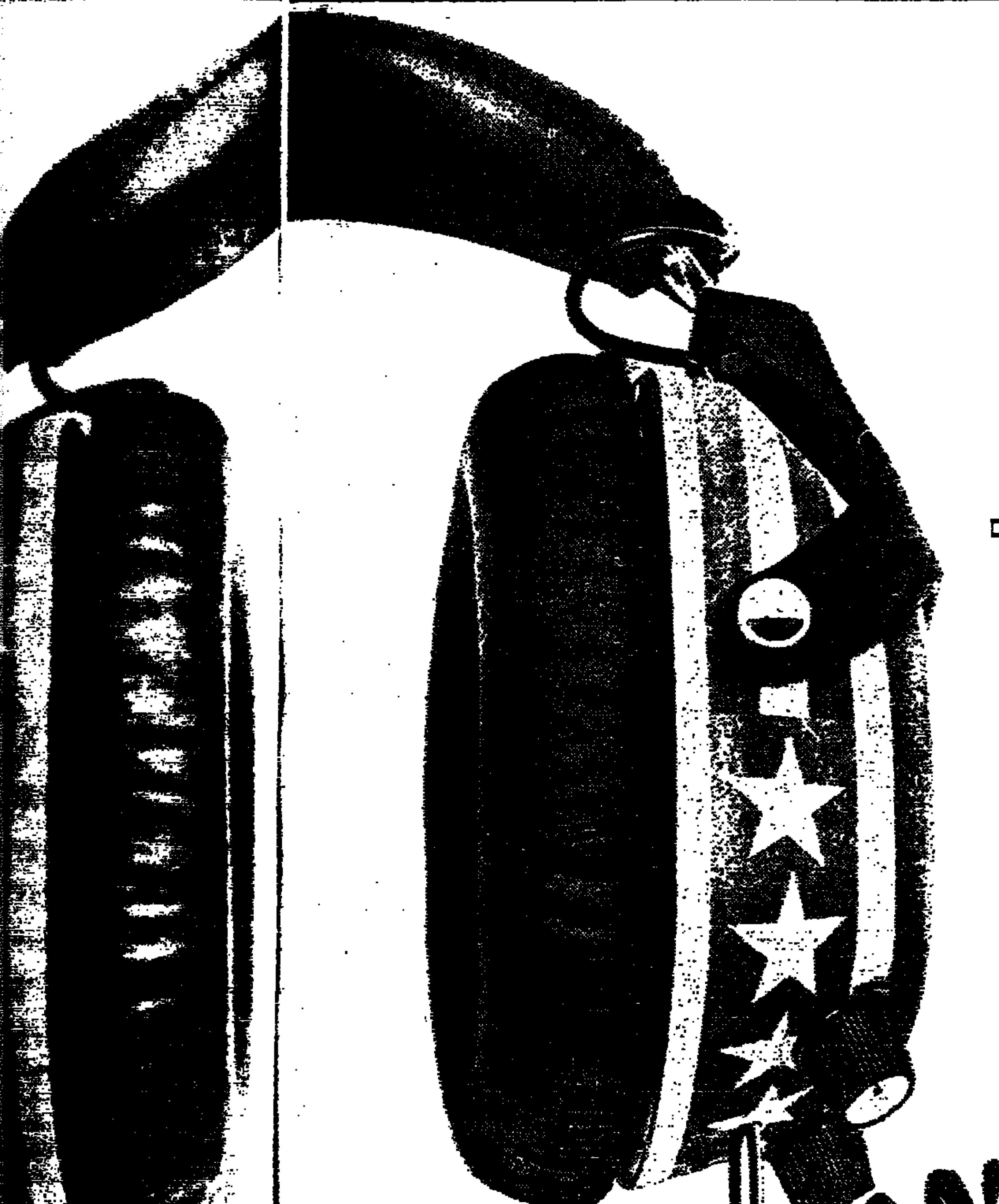

הערב, 13 מיליון אמריקאים יאזינו לצלילי העילית של אמריקה.

אוהבי מוזיקה מניו־יורק ועד קליפורניה יושבים הלילה בבתיהם ונהנים מן הצלילים שכבשו את אמריקה. צלילים נקיים ובהירים הבוקעים ממערכת הסטריאו של"זניט".
על"זניט"תוכל לשמוע מכל אמריקאי המבין בסטריאו.
הוא יספר לך על טוהר הצליל של"זניט",
על אמינותו, על רגישות הקליטה ועל כל פריט ופריט ממנו בניה מערכת הסטריאו של"זניט":
הרמקולים - הבנויים בשיטת TUNED PORT
המפרידה בין הטונים בעלי תדירות גבוהה ונמוכה, הטיונרים, המגברים, וכן הפטיפון עם הזרוע המיוחדת וטייפ־רקורדר מאיכות גבוהה.
כל אלה נמצאים עתה כאן, בישראל.
ותוכל לראות ולשמוע אותם מקרוב באולמי התצוגה של ZENITH

5.11.1974
אינו סתם עוד יום
5.11.74 כ' חשון תשל"ה
יום הופעת בולים חדשים

(1.30 0.25 ל"י)

(1.30 0.25 ל"י)

(1.30 0.80 0.25 ל"י)

השירות הבולאי

חמישים ותשע שנה להצהרת בלפור ו־100 שנה להולדתו של חיים וייצמן

פינת הבולאי

ב־5 בנובמבר ימלאו 59 שנה להצהרת בלפור וכן יצוין בקרוב 100 שנה להולדתו של נשיאה הראשון של מדינת ישראל, חיים ויצמן (1874—1952). בקיצור אציג את מהדור לאירועים אלה.

ג'יימס ארתור בלפור (1848—1930) כיהן כשר החוץ הבריטי בעת ששיגר את הצהרתו המפורסמת על הקמת בית לאומי יהודי בא"י. דיוקנו מופיע על בול ישראלי שהונפק ב־2 בנובמבר 1967 במלאות יובל שנים להצהרת בלפור. ערך הבול הוא 0.40 ל"י.

חיים ויצמן נולד במוטלה ליד פינסק שברוסיה הלבנה.

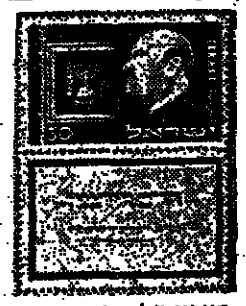

דיוקנו של חיים ויצמן

כימאי ומדינאי, שנבחר כנשיא המועצה הזמנית של מדינת ישראל, מיד עם הקמתה, ואח"כ נבחר על ידי הכנסת הראשונה כנשיאה הראשון של המדינה. דיוקנו מופיע על 3 בולים שהונפקו בישראל.

2 הבולים הראשונים הופיעו ב־9 בדצמבר 1952 בערך של 30, 110 פרוטות והם מציגים את דיוקנו, סמל המדינה.

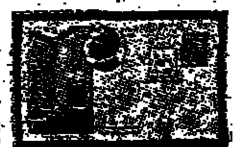

מעטפה מוקדשת ליד ויצמן

וגם הנשיא וכן התאריך העברי של הולדתו ומותו.

בול של חיים ויצמן ברוזובה מופיע על מעטפה מיוחדת שהונפקה במלאות שנה לפטירתו ב־20 באוקטובר 1953, בערך של 20 פרוטות.

דיוקנו של ויצמן והחתימה שלו מופיעים על מעטפה שיצאה אור במלאות שנתיים לפטירתו ויום הצהרת בלפור

מעטפה מיוחדת מוקדשת להצהרת בלפור

ב־2 בנובמבר 1954 בערך של 25 פרוטות.

50 שנה להצהרת בלפור צוינו על בול שעליו מופיע דיוקנו של חיים ויצמן, בערך של 0.15 ל"י. הבול שצויר על ידי א. אולר וראה אור ב־2 בנובמבר 1967 ביחד עם בול בלפור, ועל השובל מופיע הפסוק של ירמיהו (ל"א ט"ז) „ושבו בנים לגבולם". על מעטפת יום הראשון מופיע קטע מתוך הצהרת בלפור.

במלאות 20 שנה להחלטת

20 שנה להחלטת האו"ם על הקמת המדינה

האו"ם על הקמת המדינה הונפקה ב־29 בנובמבר 1967 מעטפה מיוחדת עם בול המציג את דיוקנו של ויצמן וכן ציור המתאר את בניין האו"ם בניו־יורק, סמל האו"ם וקטעים מהצהרת בלפור בעברית ובאנגלית.

„זכות זו הוכרה בהצהרת בלפור מיום ב' בנובמבר 1917" (מתוך מגילת העצמאות של מדינת ישראל) מופיע על בול שהונפק במלאות כ"ה שנים למדינה ב־3 במאי 1973 בערך של 1 לירה.

מגילת העצמאות והחתימה החותמים עליה מופיעות על

מגילת העצמאות המתבססת על הצהרת בלפור

צמודת זכרון מיוחדת שהונפקה ביחד עם הבול בערך של לירה חוצי.

נחום סוקולוב על בול קרן קיימת לישראל

נחום סוקולוב (1860—1936), נשיא ההסתדרות הציונית וסופר דגול, שעבר בימי מלחמת העולם הראשונה מווארשה ללונדון להתייצב לעזרת וייצמן כדי להשיג את הצהרת בלפור, מופיע על כמה

ויצמן ובלפור על בולים שהוקדשו להצהרת בלפור

בולי קרן קיימת שהונפקו בפולין (1916) ובירושלים (אחרי כוהו) ובציגים את דיוקנו.

הפלאה עמוהתי של סוקולוב צוינו על הותמת מיוחדת שהוטבעה ב־19 באפריל 1956.

יאן כריסטיאן סמאטס (1870—1950) שהשתתף בפועל באישור הצהרת בלפור, בעת כהונתו כחבר בקבינט המלחמה הבריטי ב־1917, היה ראש ממשלת דרום־אפריקה ויצא להגן על הצהרת בלפור. דיוקנו מופיע על בול דרום־אפריקני שהונפק ב־31 במאי 1960 בערך של 3 ה. יחד עם ראשי כל הממשלות של דרום־

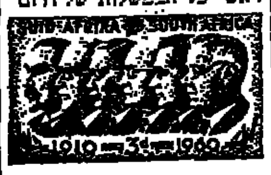

סמאטס (השלישי משמאל) תומך נלהב בהצהרת בלפור

אפריקה: בותה, הרצוג, מאלן, סטריידום וורוורד.

וודרו וילסון (1856—1924), הנשיא ה־28 של ארצות־הברית, מתומכי הציונות, השפיע השפעה חיובית על הלורד בלפור בעת ביקורו בארצות־

וודרו וילסון — הנשיא שהשפיע על בלפור

הברית ובעת פגישתם דנו על הוכן ההצהרה שנמסרה על ידי בלפור.

דיוקנו מופיע על כמה בולי ארצות־הברית שהונפקו ב־28 בדצמבר 1925 (17 סנט), ב־29 באוגוסט 1938 (דולר אחד), ב־1 באוקטובר 1956 (7 סנט).

ג'ון מונאש, תבע הגשמת הצהרת בלפור

סר ג'ון מונאש (1865—1931), קצין בצבא האוסטרלי, מפקד הבריגדה ה־4 במלחמת העולם הראשונה, נלחם בגאליפולי שכם אחד עם יהודי א"י, היה נשיא כבוד של הסתדרות הציונית האוסטרלית ובהיותו המפקד היהודי הגבוה ביותר במלחמת העולם הראשונה בדרגת לויטננט גנרל — תבע את הגשמת הצהרת בלפור (על שמו נקרא כפר מונש). דיוקנו מופיע על בול אוסטרלי שראה אור ב־23 ביוני 1965 בערך של 5 פני, והונפק במלאות 100 שנה להולדתו. הבול מראה גם מתח השמל גבוה כסמל לעבודה שמונש, בהיותו מהנדס במקצוע, שימש כיו"ר ועדת החשמל של מדינת ויקטוריה. אליעזר בן

הערב, תוכל גם אתה...

עכשיו מביאה "זניט" את מערכת הסטריאו שלה לישראל. מעתה תוכל לשמוע מוזיקה ממש כפי ששומעים אותה באמריקה, מולדת הסטריאו: קרובה, נקיה מעיוותים, כאילו בהופעה חיה.
לא מלים ולא מודעות ימחישו לך את איכות הצליל של "זניט". עליך לשמוע זאת במו אזניך
בוא לערוך הכרות עם מערכת הסטריאו האמריקאית של "זניט", באולמי התצוגה ברח' קרליבך 14, ת"א, בשדרות המגינים 53, חיפה ואצל הסוכנים המורשים.
אנא, ראה במודעה זו הזמנה אישית לבוא לשמוע וליהנות מ"זניט". אל תשאיר את ההנאה הזאת רק לאמריקאים.

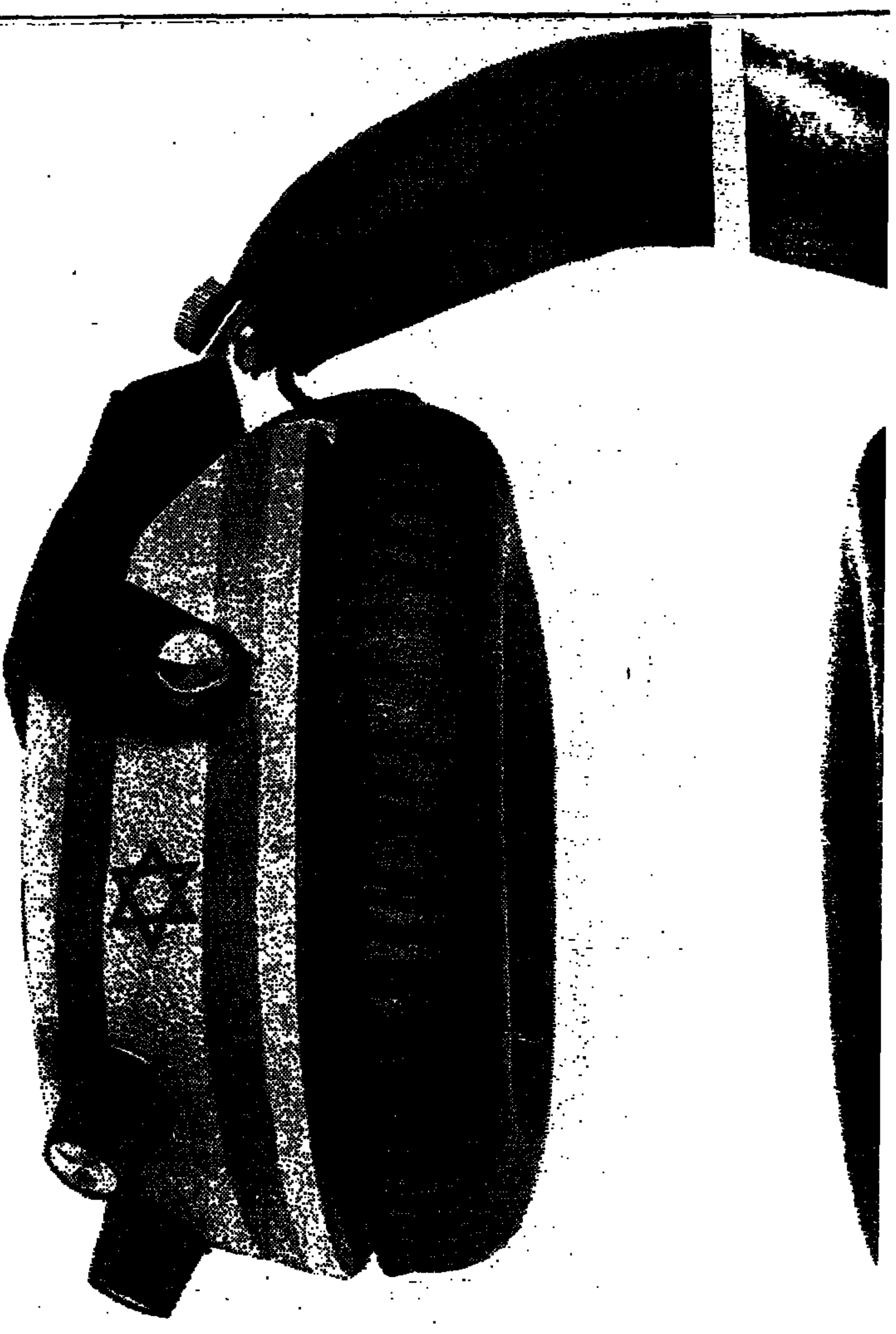

סטריאו של ZENITH
צלילי העילית של אמריקה.

א. אריאלי

صكرا من الرمل

هكذا عن الأصل

איך נפל „מפצח"

(סוף מעמוד 21)

קשה מפגיעת תותח הטנק המצרי בעמדה הדרום־מערבית. הרסיס חדר לקנה־הנשימה שלו והוא איבד דם רב ונשקפה לו סכנת חנק".

החובש פתח את מערכת המכשירים המיועדים לפתיחת הקנה, אך ד"ר פלג החליט לנסות לשאוב את הרסיסים מן הקנה במכשיר שאיבה מיוחד. הנסיון עלה יפה. הפצוע קיבל עירוי־נוזלים ומצבו השתפר משעה לשעה. „בשלב הכניעה" — סיפר דן פלג — „שעות ספורות אחר־כך, יכול צבי לעמוד על רגליו ולצאת בכוחות עצמו עם שאר הלוחמים".

אך צבי צמית, שניצל מחנק הודות לטיפולו המבריק של ד"ר פלג בבונקר התאג"ד, נרצח בידי המצרים כשידיו מורמות לאות כניעה.

„אין צורך בפינוי"

עד צהרי יום ב' נפגעו רוב לוחמי „מפצח". חלקם עברו בתאג"ד וקיבלו טיפול, חלקם נשארו בעמדות והמשיכו בלחימה. מיפקדת הגזרה קיבלה דו"ח נפגעים. המיפקדה פנתה אל הרופא בשאלה: „האם דרוש לך פינוי פצועים". ד"ר פלג משיב: „לא, תודה. בינתיים כמתנהל לבד. אין צורך בפינוי".

שתי ההתקפות הקריטיות על „מפצח" נערכו זו אחר זו בצהרי יום ב' 8 באוקטובר. בשעה עשר בבוקר התפרצו שתי פלוגות חי"ר מצרי, תוקף האש הצזה שניתכה עליהן מעמדות המגן התקדמו אנשיהן עד גדרות המעוז מצפון ורק שם נהדפו. על הגדר הנוטה אל שפת התעלה, השאיר האויב הנסוג חייל הרוג, להביור מוכתף לשכמו ותת־מקלע „קלשניקוב" בידו. מעברה החיצוני של הגדר נשארו פזורים חללי אויב נוספים:

„בשלב זה קרה לכולנו איזה ,שבר תודעתי'. תדמית חדשה חדרה להכרה, תדמית של חייל מצרי שאינו נהדף בקלות ונסוג רק תחת לחץ כבד והרבה נפגעים".

ההרוג המצרי התלוי על חוטי התיל של הגדר הצפונית הטריד את אנשי המעוז. הם חששו שהוא עלול לאותת את המצרים לנסיון־הילוך, תוך כדי תקיפה חוזרת. שני חיילים התנדבו להגיע אל הגדר. הם חילצו מתוכה את גווית המצרי, גררו אותה פנימה והטילוה אל תוך תעלת הקשר. השניים חזרו אל בונקר התאג"ד והציגו לעיני הנוכחים שם את נשק השלל שנטלו מן המצרי ההרוג — תת־מקלע „קלשניקוב" ופגיון. קצין המודיעין קבע: „בכלי נשק אלה משתמש הקומנדו המצרי", וללוחמים נתחוור כי בשלושת ימי הלחימה נלחמו נגד כוחות קומנדו מצריים.

מפקד המעוז ביקש מתנדבים לטיהור תעלות הקשר, שמא נותרו בהן כמה קומנדו מצריים. למשימה המסוכנת בתעלות המפותלות מתנדבת חוליה ובה סמל המעוז ראובן וסמל המודיעין אדריאן, שיצא מצויד ב„קלשניקוב" שלו ובמחסניותיו של איש הקומנדו המצרי. החוליה עברה בתעלות תוך כדי השלכת רימונים וירי צרורות.

„נואש עד אבוד"

בפעם הראשונה לאחר התקפת יום ב' הראשונה נשתנה נוסח הדיווח למיפקדת החטיבה: הנוסח הסטנדרטי: „המצב קשה, מחזיקים בעמדה" — שנמסר למיפקדה למן התחלת המלחמה — נהפך עתה ל„המצב מחמיר, לא ברור אם נוכל להחזיק מעמד". גם הפעם הסיבה המיפקדה בנוסח מוכר לאנשי „מפצח" למן ההתחלה: „תגבורת בדרך, נתקלת בבעיות".

סמוך לצהרי היום זיהו תצפיות המעוז התארגנות כוח מצרי לביצוע התקפה שניה. הקשר מסר למיפקדה את דברי מפקד המעוז: „המצב נואש עד אבוד. עניין של דקות". עתה התכנסו חלק מלוחמי המעוז בבונקר התאג"ל לדיון גורלי. תשובת המיפקדה נקלטה במכשיר הקשר: „התגבורת נתקלת בקשיים אך עתידה להגיע. נסו להחזיק מעמד עד שתגיע".

סגן מפקד המעוז, רמי אדלר, הטיח בשפופרת: „תשמע, כל מה שאתה מקשקש נשמע לך יפה מרחוק, אבל אנחנו לא מסוגלים להחזיק מעמד אפילו דקה. יש פצועים ותשושים והמצרים עולים עלינו".

תשובת המיפקדה הדהימה את אנשי המעוז, סיפר ד"ר דן פלג: „הם הבהירו לנו, כי אם נחליט על כניעה ניצור תקדים בצה"ל, שכן עד כה (צהרי 8 באוקטובר) לא נכנע אף אחד ממעוזי הקו".

המיפקדה לא דייקה. „מפצח" לא נרשם בקורות קו־המעוזים כמעוז הראשון שנכנע למצרים, אלא דווקא בין אחרוני הנכנעים.

לקראת ההסתערות המצרית השניה, המתמשמשת ובאה, ריכזו מגיני המעוז את כל הכלים ובתאג"ד ניסו להתגבר על הקלה באחד המא"גים.

„כל מי שנמצא בתאג"ד — מספר דן — ציפה לת־יום כשהוא להתיקן המא"ג. חוץ משני המכונאים, אנשי חיל החימוש שאפילו לא הציצו בהידע הטכני שלהם".

פצצת ררנ"ט אחרונה

גם ההסתערות השניה באותו יום הוחלה מצפון. סמוך לשעה שתיים אחר־הצהריים פרצו שתי פלוגות קומנדו מצריות ובראשן מספר טנקים עד גדרות המעוז. למעט ררנ"טים אחדים כבר אזל כמעט כל הנשק האנטי־טנקי ב„מפצח", אך המגינים, ובראשם משה („לין") אודי ז"ל, אילתרו את הגנתו האחרונה של המעוז בשארית התחמושת שנותרה בהם. אודי ירה את פצצת הררנ"ט האחרונה ועצר בה את הטנק המצרי הקדמי.

הטנק נעצר בזווית התחתית של כל עמדות המעוז וכיסה את כל שטחו באש מקלעים ותותחים ובחיפוי סמיך זה התעצם הכוח המצרי שמנה כ־150 חיילי קומנדו. עם העמדות המאוישות [illegible] על־ידי המגינים, במפקדה, וכל 26 אנשי המעוז התכנסו בבונקר התאג"ד. עד מהרה נשמעו קריאות־הקרב של המצרים „אטבח אל יהוד" ו„עליהום!" והקולות קרבים והולכים.

„מפצח" נחוש ללא שמירה. העמדות לא מאויישות. כל המאבטחים כופפים לאבטחת פתחי הבונקר ובכל אחד מהם ניצב לוחם, אצבעו על הדק המא"ג. לוחמים נוספים, כורעים, אבטחו את הפתחים במקלעים וברימוני יד.

עתה נשמעו קולות המצרים ממרחק מטרים ספורים מפתחי הבונקר, והכל ציפו לפריצה מדי רגע. המצרים הטילו רימוני התקפה במקדמי הסתערות, אך נמנעו מפרוץ פנימה. המצרים הטילו נרי עשן לצינורות האיוורור של הבונקר. העשן סמיך, כהה וכבד, מילא את חלל האוויר בפנים וגרם מייד קשיי נשימה, שיעול ודמיעה.

השהייה בבונקר נעשתה ללא־נשוא, בכח בשניות אלו עלה באוזני האנשים שאון טנקים. מישהו פורץ בצעקה: „אלה מאסונים שלנו!" אך האשליה נמוגה מייד. אלה היו טנקים מצריים שקודמו עד פתחו הבונקר.

אחד האנשים הציע להעלות מתנדבים אל קיר המבנן של התעלה העוברת בפתח הבונקר, ולרסס את המצרים היורדים אל המתחמים. ההצעה, שכמוה כפעולת־התאבדות, נפלה בשום יעילותה המוטלת בספק.

„אין מה לצאת!"

העשן הסמיך בבונקר סיכן את חיי האנשים. ד"ר פלג ציווה על כולם להשתטח על הקרקע שכן למטה האוויר נקי יותר. הוא הורה לחובש לחלק לאנשים משולשי התחבושות עזרה־ראשונה ולפי הוראות הרופא עברו כמה לוחמים ובידיהם מתקני עירוי נוזלים, הרטיבו בנוזל את התחבושות, והאנשים הצמידו אותן אל אפיהם. ההקלה בנשימות היתה רגעית בלבד. העשן גבר ועמו גברו השיעול, הדמעות ותחושת החנק.

המצרים הוסיפו להשליך רימוני־ריסוס אל המתחמים, אך חששו לקרוב אליהם ולפרוץ פנימה. הרסיסים פגעו ברבים מאנשי המעוז. ד"ר פלג נפגע בפניו והוסיף לחלק תחבושות עזרה ראשונה, להגיש לנזקקים טיפול ראשוני. ראובן, סמל המעוז, נפגע בצווארו. סגן מפקד המעוז, יורם, נפגע בראשו בכדור הרצה, בהמולה הבהלה שנשתררה בבונקר.

נזכר דן פלג: „מכבנו היה על סף השכרה, אבל המוות המכורך שלי עבר כנראה. צעקתי בכל כוחי: „חבר'ה, אין מה לצאת. הם ישחטו את כולנו. להילחם עד הכדור האחרון. לא להיכנע!"

אך, בבונקר נתרבו הפצועים הבלתי־מטופלים. צבי צמית, שנפגע קודם בכלי הנשימה ועודנו מרותק למתקן עירוי הנוזלים, חשש שיפקירוהו וד"ר פלג ניתק מעליו את המיתקן ואמר לו: „אתה יכול לעמוד על רגליך. אתה כשיר ככל אחד מאיתנו". ואכן, צבי קם ועמד על רגליו.

את היציאה נוקים אנשי „מפצח" להגדיר כיציאה ספונטאנית של לוחמים מבונקר עשן וחסר־חמצן, ולא כבכניעה. „איש לא פקד להיכנע — מספר דן — כנראה שכמפקד המעוז פשוט לא היה מסוגל להגות את המילה כניעה. היציאה אל המצרים היתה אינסטינקטיבית".

רציחות בשלב הכניעה

בבת־אחת זרמו כל 26 מגיני „מפצח" מבעד לפתחים החוצה. חייל דובר עברית צעק: „אנחנו נכנעים!"

„היינו 26 לוחמים היום — מעיד דן פלג — אבל נותרו עשרים. ששה מחיילינו, שלוחמו כאריות שלושה ימים רצופים נרצחו בשלב־הכניעה".

עדויות לרצח אנשי „מפצח" מתגלו לאחר הפסקת־האש על־ידי חוליה הבריקה של צה"ל, שמצאו את גוויות ששת החיילים [illegible] לקבר ישראל.

אנשי הקומנדו המצרי קיבלו את כניעת לוחמי „מפצח" בעומדם על שפת תעלת הקשר. אנשי המעוז עברו לפניהם, והמצרים הכבו בהם בקתות ה„קלשניקובים".

„הספקתי לקרוע את דרגות הקצונה שלי — נזכר דן — ולהשליך את הכתפות אל התעלה בטרם התנפלו עלינו החיילים המצריים, תלשו את שעונינו ואת הדיסקיות, ורוקנו כל שהיה בכיסינו. הם כפתו אותנו זוגות ובודדים בכבלי טלפון סביב פרקי הידיים, והוליכו אותנו אל מגדל התצפית הקרוב. מראה המעוז ההרוס השרה דיכאון, אך העובדה שעודנו חיים עוררה תקווה [illegible].

„התקשיתי להאמין כי חיילים מצריים שספגו אבידות רבות מידינו ולבסוף לכדו את ה„אויב הציוני" יוכלו להתעלות על רגשי שנאה ונקם ולהשאיר אותנו בחיים. פליאתי גברה מדקה לדקה. בדרכנו המעוקמת אל התעלה דרכנו על גוויות החיילים המצרים שנהרגו באש שלנו, והנה חבריהם לא הרגו אותנו...

„התהיה הזאת העסיקה אותי עוד זמן רב, אך בשובנו מן השבי, כשוחזרו שלבי הכניעה והוזכרו צרורות ירי שליוו אותנו בדרכי היציאה מן המעוז גברה ההסתברות כי הגוויות שעברנו עליהן בדרך היו גופות חברינו שלנו, שנרצחו בזה אחר זה בידי שובינו.

„ברוכים הבאים למצרים"

„לפחות עדות חותכת אחת נגבתה מפי אחד מחיילי המעוז, הקשר אבי הרמן, שסיפר כי בעמדו אחד מצרורות הקלשניקוב שליוו אותנו בדרכנו ראה לפניו אחד מחברינו קורס תחתיו ומתבוסס בדמו. אבי סיפר, כי הספיק לפנות אליו ולנסות לדרבנו, אך הוא כבר [illegible].

„דרך הפרצות שפרצו המצרים הובלו לוחמי „מפצח" אל שפת התעלה: „הועמדנו סדורים בשורה, למרגלות הסוללה, ובדמיוננו ראינו לפנינו ביאור הריגה לכולנו. אך למרבה הפלא הורו לנו לעלות לראש הסוללה והורידו אותנו לכביש „לכסיקו". שיירות רכב מצרי מלא חיילים חלפו על פנינו. הגדה המזרחית היתה מלאה מצרים. לצבר כמוני, שחונך ברוח העליונות הישראלית, היה זה מראה מדכא ביותר.

„בדרך עצר אותי חייל מצרי. נעלי מצאו חן בעיניו. הוא ציווה עלי לשבת, חלץ את נעלי ולקחם. את המשך הדרך עשיתי בגרבי. על שפת התעלה הגיעה כנראה שעתם של המצרים להיפרע מאיתנו. ההתעללות נמשכה דקות רבות. כל חייל מצרי ראה חובה לעצמו להלום בנו באגרופים, בבעיטות, בקתות הרובים. לבסוף הופיע קצין מצרי והניס אותם בקריאת צרור באוויר.

„הושיבונו לרגלי הסוללה, ואז נוכחנו לדעת בפעם הראשונה, כי אחדים מאנשינו שיצאו עימנו מהבונקר נעדרים. התפקדנו וביררנו את שמות ששת הנעדרים. קצין מצרי בכיר בא ובעברית עילגת אמר: „ברוכים הבאים למצרים". הוא שאל: „מי כאן מפקד המעוז?" ורפי הזדהה.

„מצב הפצועים העיק עלי, בעיקר מצבם של סמל המעוז ראובן שהיה פצוע בצווארו, סגן מפקד המעוז רמי אדלר, הפצוע בראשו, והחייל עמוס רינת, שנורה לאחר הכניעה ונפגע במפשעתו: הוא איבד דם רב, והיה קרוב להלם ונזקק לטיפול מיידי.

„הצגתי את עצמי לפני הקצין המצרי כרופא המעוז וביקשתי אמצעים מינימליים להגשת עזרה ראשונה לפצועים. קיבלתי כמיית מים, שעברה מיד ליד, והקצין הזעיק רופא במכשיר הקשר. כשהגיע הרופא המצרי ביקשתיו לספק לי עירוי נוזלים, מורפין לשיכוך כאבים וחומרי חבישה לכל הפצועים. אחד החיילים המצריים התיר את ידי הכפותות. חבשתי את כל פצועינו והוריתי להם לדרוש טיפול רפואי מלא בשבי המצרי, בהתאם לאמנת ז'נווה.

„אחר־כך העלו אותנו על גמ"ש ומשאית, וכך יצאנו אל נתיב־העינויים בשבי המצרי".

אהרון דולב

מודיעין

● יום שישי ✶ ט"ז מרחשון תשל"ה ✶ 1 בנובמבר 1974 ✶ שקיעת החמה: 16.52 ✶ זריחתה מחר: 5.57
● פרק יומי: יהושע, ב
● משנה יומית: כלים, יג, ד—ה
● דף יומי: בכורות, כח
● הלכה יומית: פסח, תלג, ד—ו
● פרשת השבוע: וירא

● יום שבת ✶ י"ז מרחשון תשל"ה ✶ 2 בנובמבר 1974 ✶ שקיעת החמה: 16.50 ✶ זריחתה ביום א': 5.58
● פרק יומי: יהושע, ג
● משנה יומית: כלים, יג, ו—ז
● דף יומי: בכורות, כט
● הלכה יומית: פסח, תלג, ז—ט
● פרשת השבוע: וירא

✶ ברדיו

(ראה „ימים ולילות" עמודים 46—47)

✶ בטלוויזיה

(ראה „ימים ולילות" עמוד 47)

✶ רופאים

● ירושלים
שישי: גיבנס, האו"ם 12, טל' 33676; אל זהרא, רח' אל זהרא, טל' 283543.
שבת: ד"ר פרקש, רח' המלכ"ה 28, טל' 36084.
מוצ"ש: בית הכרם: בית הכרם 19, 521009; אל שעב אל ג'דידה, בתוך שער שכם, 283401.

● תל-אביב
שישי: פרנקל, רח' המלך ג'ורג' 28, 223721.
שבת: גרוסו, רח' שנקין 27, טל' 284791; ככר המדינה, רח' ה' באייר 48, טל' 258046; נורדאו, רח' בן־יהודה 183, טל' 242673.
מוצ"ש: מושקוביץ, רח' המלך ג'ורג' 25, טל' 282650; יפאי, רח' יהודה הלוי 67, טל' 612474.

● חיפה
שישי: המזרח, רח' הרצל 87, טל' 663211.
שבת: עליה, רח' עליה 44, טל' 522062.

● רמת־גן ובני־ברק
שישי: גרמזה, ביאליק 50, טל' 722237.
שבת: עמיה, מודיעין 130, טל' 722954.

● חולון ובת-ים
שישי: דרור, רח' ההסתדרות 80, חולון.
שבת: גאות שושנים, רח' גאולים 44, חולון.

● באר־שבע
שבת: רמבם, שכון ד' מרכז.

● פתח-תקוה
שישי: רסל, רוטשילד 89, טל' 911406.
שבת: בריאות, חובבי־ציון 13, טל' 912357.

● הרצליה
שישי: קרמר הרצליה, רח' סוקולוב 18.

● הוד-השרון
שבת: רנדס יוסף, רח' האוטוקר 7, הוד השרון.

✶ בתי מרקחות

תל־אביב והמרכז

ד"ר ה"אגן, אחשטיין 6, טל. 443281.

מד"א טל. 614333 שירות אמבולנסים ובמקרים דחופים, טל' 101, בין השעות 8 בערב עד 7 בבוקר.

עזרה ראשונה לטיפול בשיניים
במרפאת ההסתדרות ברח' שינקין 31 ת"א, טל' 288098 בערבי שבת 17.00 אחה"צ — 21.00. בשבת 9.00 — 13.00 לפנה"צ.

קופ"ח „מכבי"
תל־אביב — שישי (מ־14.00 אחה"צ עד 07.00 בבוקר למחרת) מד"א טל' 101.
שבת: (מ־07.00 עד 20.00 בערב): ד"ר ואגמ סמואל, אלנבי 50, טל' 53888 (כללי), גב' ד"ר קנטורק אסתר, ארלוזורוב 47, טל' 236256. מ־13.00 אחה"צ עד 07.00 בבוקר — מד"א טל' 101.
גבעתיים — שישי: (מ־14.00 עד 19.00) ד"ר גסטרד (כללי) ר"ג השופרת 12, טל' 723537; ד"ר פור (ילדים), ר"ג, אבא הלל 31, טל' 738930. מ־19.00 עד 07.00 בבוקר — רופא תורן במד"א, ר"ג, הגלגל 42, טל' 781111.
שבת: (מ־07.00 עד 20.00 בערב) ד"ר פייגל (כללי), ר"ג גורדון 8, טל' 738001; גב' ד"ר ניסנבאום (ילדים), ר"ג שדה אהרונסון 23, טל' 769377 (מ־20.00 עד 07.00 ביום א') רופא תורן במד"א, ר"ג הגלגל 42, טל' 781111.
בת־ים: טל' 863333.
חולון: טל' 843133.
לוד: טל' 963133. מ־19.00 ביום ו' עד 06.00 בבוקר יום שבת ומ־19.00 ביום שבת עד 06.00 בבוקר יום א'.
קרית־אונו: מ.ד.א. 781111-4.
פתח־תקוה: טל' 912333.

קופ"ח „מאוחדת"
תל־אביב: מד"א, טל' 101.
גבעתיים: מד"א: טל' 781111.
בת־ים: מד"א, טל' 863333.
חולון: מד"א, טל' 843133.

נתניה והשרון

קופ"ח „מאוחדת"
נתניה: מד"א, טל' 2333/4.
רמת־השרון: מד"א, 981333.
הרצליה: ד"ר מרילינג, 930230.
כפר־סבא: ד"ר קראוס 925772.
הוד השרון: ד"ר רסן, 924133.

אבן־יהודה: ד"ר כץ, 99439.
קופ"ח „מכבי"
נתניה: טל' 4—2333.

ירושלים

קופ"ח „מכבי"
שרות לילה
מד"א, טל' 523133 שירות אמבולנסים ומקרים דחופים, טל' 101, בין השעות 8 בערב עד 7 בבוקר.
קופ"ח „מאוחדת"
שירות רפואי לילה מ־8 בערב עד 7 בבוקר, מד"א, טלפון 54122/4.

חיפה והצפון

רופא תורן כללי (ילדים), טל' 254530; ד"ר פרידמן (כללי וילדים), רח' הלל 43, טל' 524922; מד"א: טל' 101, מ־9 בערב עד 7 בבוקר.
קופ"ח „אסף"
רופא תורן כללי וילדים — טלפון 254530.
קופ"ח „מאוחדת"
נהריה: ד"ר עטאללה, טלפון 54096.
קריה: טקסי ביאליק, טלפון 711515, 713232.
נהריה: מד"א, טל' 923333.
כפר תבור: ד"ר א. קהלה טל' 37212.
קופ"ח „מכבי"
חיפה: הדרגות לילה: מד"א, טל' 101, מ־20.00 עד 07.00. צפת (מ־13.00 עד 07.00 בבוקר יום ו') מד"א טל' 101.

רחובות והדרום

קופ"ח „מכבי"
אשדוד: טל' 22222.
ערד: מ.ד.א. טל' 057-97222.
קופ"ח „מאוחדת"
רחובות: מד"א, טל' 95133.
ראשון לציון: מד"א 94233.
רמלה: מד"א, טל' 961022.
אשדוד: מד"א, טל' 22222.
באר־שבע: מד"א, טל' 78333.

בתי־חולים

ירושלים
שישי: הדסה (ילדים, פנימית, עיניים, כירורגית, כוח, א.א.ג.).
שבת: ביקור חולים (ילדים); שערי צדק (כירורגית); הדסה (פנימית, נשים, עיניים, כירורגית מוח, א.א.ג.).

תל-אביב
שישי: הדסה (פנימית).
שבת: איכילוב (פנימית).

חיפה
שישי: רמב"ם (כירורגית, האונות, פנימית, ילדים, עינים, א.א.ג., נוירוכירורגיה, מחלות נפש, כירורגית פה ולסת); רוטשילד (נשים).
שבת: רוטשילד.

✶ מטוסים

● נוחתים: מרום 245 מבוקארשט 10.20; אל על 004 מניו־יורק 10.30; אל על 1250 מניו־יורק 13.20; אל על 162 מטהראן 13.50; אל על 358 מפראנקפורט 14.05; אולימפיק 301 מאתונה 14.10; ט.וו.א. 880 מניו־יורק ואתונה 14.30; אל על 908 מירושלים 15.35; אל על 016 מניו־יורק ולונדון 16.15; אל על 348 מציריך 16.20; ט.וו.א. 810 מבוסטון, פאריס ורומא 16.35; אל על 464 מרומא 17.00; אל על 858 מניו־יורק ואמסטרדם 17.15; אליטליה 6738 מרומא 17.30; אל על 468 מפאריס ואתונה 18.45; סוויסאייר 336 מציריך וז'נווה 19.25; בריטיש איירווייס 484 מלונדון 20.10.

● ממריאים: מרום 246 לבוקארשט 11.20; אל על 907 לירושלים 14.45; אולימפיק 302 לאתונה 15.10; ט.וו.א. 810 לבומביי ובאנגקוק 17.50; אליטליה 6739 לרומא 18.15.

מספר טלפון כדי לוודא מועדי המראת מטוסים ונחיתתם — 03-614656.

✶ רכבת

מירושלים
● לתל־אביב 7.40, 10.40, 12.48, 14.14.
● לחיפה 7.04, 12.12.
● לבאר־שבע דימונה 7.40

מתל-אביב
● לירושלים 6.55, 9.54, 11.57, 14.00.
● לחיפה 6.44, *8.00, 9.42, *10.48, 12.20, *13.16, 13.46, *14.50. במוצ"ש 19.00.
● לנהריה *8.00, 12.20.
● לבאר־שבע 6.25, 8.54, 12.52.
● לדימונה 8.54, 12.52.

מחיפה
● לירושלים 6.42, 11.50.
● לתל־אביב 6.12, *7.18, *8.40, 10.00, *11.30, 12.33, *13.23, 14.10. במוצאי־שבת 19.00.
● לבאר־שבע דימונה 6.42
● לנהריה 6.33, *9.08, 13.49.

מנהריה
● לחיפה ולתל־אביב — 5.43, 7.48, *10.47, *15.00.

● לירושלים, באר־שבע דימונה 5.43.

מבאר־שבע
● לירושלים 6.14, 13.17.
● לתל־אביב 6.44, 9.18, 13.17.
● לחיפה 6.14.

מדימונה
● לירושלים 6.14, 12.47.
● לתל־אביב ולחיפה 6.14.
● לבאר־שבע 6.14, 12.47.

* רכבת מהירה

ברחובות
תבחר בדירות
צחר
3 חדרים החל מ־140 אלף ל"י
3½ חדרים החל מ־160 אלף ל"י
4 חדרים החל מ־170 אלף ל"י
הצעות מיוחדות לזוגות צעירים „זכאי שיכון"
צחר החברה הגדולה בעיר
רח' בית הפועלים 2

ת.ה.ב
חברה להנדסה ולבנין בע"מ
חיפה, רחוב הרצל 29, טל. 04-642593, 04-668274
אנו בונים
בחדרה: דירות יוקרה ומגוהאוזים במרכז העיר.
בנהריה: דירות 2½—3½—4 חדרים ברחוב קפלן.
בעפולה: דירות 2, 4, 5 חדרים, מרפסות סלון לרחוב ולפטון או לגן ציבורי. 3—4 כיווני אויר.
בקרית־חיים: דירות 4 חדרים במרכז
לכל הדירות:
✶ המבנן מעולה
✶ סטנדרט בניה גבוה

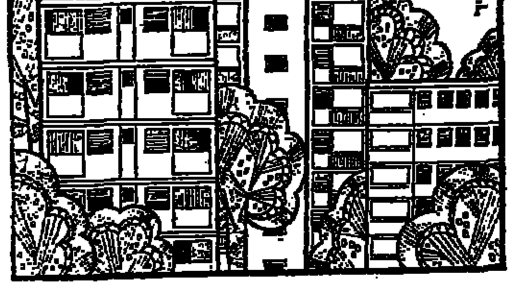

צנורות מים מיובאים
דרג ב' שחור ומגולוון "½, "¾, "1
הספקה מיידית.
צנורות בלי תפר שחור S.T. 34/42
מ־"½ עד "24
הספקה בקרוב
טלפון 662812—04.

למכירה
עגורן צריח
פוטיין מודל 427
✶
פרטים טלפונים: 04-642781, 04-669263
בשעות העבודה

קורסים ל־
אנגלית מדוברת
השבוע נפתחים קורסים חדשים אחרונים
הפתיחה: 3, 4, 5 בנובמבר.
קורסי בוקר וערב
ההרשמה והלימודים ב„אולפנים לאנגלית"
תל־אביב בבניין „גימנסיה הרצליה" רח' ז'בוטינסקי 106 בשעות 4—8 בערב
תל־אביב, במרכז, שדרות דוד המלך 11, 9—1 לפנה"צ, 4—7 אחה"צ.

MARANTZ תצוגה, מכירה
אצל פוטו סטריאו פספורט — בן יהודה 8 תל־אביב

בידור

לאן השבוע • לאן השבוע • לאן השבוע • לאן השבוע ... לאן השבוע • לאן השבוע • לאן השבוע • לאן השבוע ...

מופעי תיאטרון * בידור * מוסיקה

אגוד האמרגנים והמפיקים בישראל

זאב רווח — אסיר 00
תיאטרון „פורי" מציג:
גבעתיים „הדר" הערב יום ו' 1.11 ב־9.15
תל־אביב „נחמני" מחר מוצ"ש 2.11 ב־9.15
אשדוד „אשדור" יום ג' 5.11 ב־9.30
כרטיסים „עתיד" 31688 ובמשרדים

יהודה ברקן — נשבר לי...
תיאטרון „פורי" מציג:
תל־אביב „בית החייל" מחר 2.11 ב־7.30 וב־9.30
קרית שמונה „שגיר" יום ב' 4.11 ב־9.00
גבעת אולגה „גל" יום ג' 5.11 ב־9.00
כרטיסים „עתיד" 31688 ובמשרדים

אתי גרוטס — עליזה מזרחי
חיפה „אורה" הערב יום ו' 1.11 ב־9.30
ירושלים „אימקא" מחר מוצ"ש 2.11 ב־9.00
לוד „אורלי" יום ב' 4.11 ב־8.45
תל־אביב „נחמני" יום ג' 5.11 ב־8.30

אריה אליאס — זורבה היווני
עם: גיטה לוקה, מאיר ינאי
הצגת בכורה
תל־אביב „בית־דור" מחר מוצ"ש 2.11 ב־9.00
תל־אביב „נחמני" יום ב' 4.11 ב־8.30
כרטיסים במשרדים

ראובן בר יותם — היידה יפו!
קומדיה מוזיקלית על משחק לכדורגל
יפו „אלהמברה" הערב יום ו' 1.11 ב־9.00
חיפה „שביט" מחר מוצ"ש 2.11 ב־9.15
רחובות „בית־העם" 4.11 ב־8.45
ת"א „בית החייל" 5.11 ב־8.30
יפו „אלהמברה" 6.11 ב־8.30

יוסי בנאי — פרצוף של צועני
חיפה „שביט" הערב יום ו' 1.11 ב־9.30
טל. הקופה 85345
ירושלים „החאן" מחר מוצ"ש 2.11 ב־9.00
רעננה „אורות" יום ב' 4.11 ב־9.00
ת"א „אוהל" 8.11 ב־9.30

רבקה מיכאלי בשעות נוספות
הרצליה „דוד" הערב יום ו' 1.11 ב־9.30
כרטיסים: „הברכה" טל. 983614
תל־אביב „פ. ארלוזורוב" יום ג' 5.11 ב־9.00
חיפה „שביט" 8.11 ב־9.30
ת"א „בית־דור" 9.11 ב־9.30
כרטיסים: „רוקוקו" טל. 223663

תכניתו של דן אלמגור — טוב לאהוב
תיאטרון „לילך" מציג:
קרית ביאליק „סביון" הערב יום ו' 1.11 ב־9.00
תל־אביב „אלהמברה" מחר מוצ"ש 2.11 ב־9.00
יגור „יד למגינים" יום ד' 6.11 ב־9.00
התקליט מתקליטי ישראל

מועדון התיאטרון
ת"א רח' הנדלי 7 • טל. 230039
Lee עושה אנשים יפים
הרביעיה חוורת
הערב 1.11 ב־9.30 ובחצות
מחר מוצ"ש 2.11 ב־11 בערב
יום ב' 4.11 לעובדי צה"ל
ליא קניג ושמואל עצמון בקומדיה על חיי הנישואין „פיקניק לשניים" מחר 2.11 ב־8.30 בבכורה

בירה ומצב־רוח
תכנית מופעית של שירורי ישראל
ביום א' 3.11 ב־9.30
ראיונות, פיזמונים, תוכניה אבסורדית, הגשות פיזמונים, פומון הבעת
מנחה: יעקב אגמון
מפיק: עודד פנחסי
במועדון התיאטרון
רח' מגדלי 7 תל־אביב

הנגש ההיזור — אופקיר סטורי
הצגה נוספת באר־שבע „קרן" הערב 1.11
עכו „גן־עדן" 4.11
קריות „גיבור" 5.11
ראשל"צ 6.11, 7.11
גבעתיים „הדר" 8.11
רחובות „בית העם" 11.11

מוישה ונטילטור
יעקב בודו בקומדיה הוקמוניסטית
גבעתיים „שביט" הערב יום ו' 1.11 ב־9.45
ירושלים „בית־העם" מחר מוצ"ש 2.11 ב־8.30
בת־ים „בת־ים" יום ד' 6.11 ב־9.15
הרצליה „דוד" יום ו' 8.11 ב־9.45

חותנת עליזה ומזיזה (שיר ענ)
בהשתתפות: קרנה פלידל, אברהם מור, חנה לסלו
תל־אביב „בית הסתדרות המורים" מחר מוצ"ש 2.11 ב־9.30
חולון „רינה" יום ו' 8.11 ב־9.45

תיאטרון יובל בעם מציג: ערב שירי המשוררת רחל
דורית ראובני, חנן יובל, דני כץ
תל־אביב „בית־דור" הערב יום ו' 1.11
2 הצגות ב־9.30 וב־11.30
תל־אביב — 2.11 כל הכרטיסים נמכרו
תל־אביב „בית־דור" יום ד' 13.11 ב־8.45

בר מינן
מועדון אגו הסטודנטים בת"א
מארח הערב את דודו טופז
ריקודים לצלילי תזמורת „עונות השנה"
מחר מוצ"ש 2.11
ריקודים לצלילי תקליטים
הכניסה לסטודנטים/יות בלבד

ההנאות הקטנות שבחיים
ערב שירי ברטולד ברכט
מירי אלוני, יוסי פולק, בני אמדורסקי
קרית חיים „בית נגלר" מחר מוצ"ש 2.11 ב־9.00
תל־אביב „צוותא" יום א' 3.11 ב־9.00
וביום ו' 8.11 בחצות
טלפון קופת צוותא 250156/7

זכור להזמין כרטיסים בטלפון בקופת התיאטרון בערב ההצגה

פרסום בבקין

הבימה — התיאטרון הלאומי הבימה
זה, זה יוליה
מחר 2.11 • יום ב' ...
מסע שרוטו
מחר 2.11 • יום ...
משחק המסכות
יום ב' 4.11 ...
כי הנה חומר
הערב ב־8.30 ...

הקאמרי — התיאטרון הקאמרי תל־אביב
בקור הגברת הזקנה
מוצ"ש 2.11 • יום ג' 12.11
ה ש ח ף
יום א' 3.11 • יום ב' 4.11
יום ד' 6.11 ירושלים
שלש מסיבות
יום ג' 5.11 • יום ה' 7.11
בקרוב: קוים חיים

התיאטרון העירוני חיפה
בלשטה פוס
מחר 2.11 חיפה 8.30
יום ג' 5.11 חיפה ב־8.30
סולבסטר 72
מופע שבוע לנו
יום ג' 5.11 נהריה

פרסום בבקין

צוותא להרבות המקדמה

ליל שבת 1.11	ב־9.00 ובחצות: זה הכל בינתיים (בינתיים זה הכל) — יהונתן גפן ודני ליטני.
שבת 2.11	ב־11.11 בבוקר: סדרה 11:11 מקהלת איחוד הקבוצות והקיבוצים והתזמורת הקאמרית הקיבוצית. המנצח: אבנר איתי. בתכנית: קורלי, באך, היידן.
מוצ"ש 2.11	ב־8.30: זה הכל בינתיים (בינתיים זה הכל). ב־11.00: ערב ג'אז עם להקת הפלטינה.
יום א' 3.11	ב־9.00: „ההנאות הקטנות שבחיים" — ערב ברכט בשירים ופזמונים עם: מירי אלוני, יוסי פולק ובני אמדורסקי.
יום ב' 4.11	ב־9.00: זה הכל בינתיים (בינתיים זה הכל)
יום ג' 5.11	ב־9.00: „מתחים לנורי" — מאת ס. בקט בימוי עדנה שביט.

תערוכת ציירים דרוזיים — אמנות ופולקלור
20.10.74—9.11.74

הסינמטק הישראלי
בית עובד העירייה פומבדיתא 4

שבוע מרלון ברנדו וג'יימס דין

2.11	ב־18.30: מרד הנעורים — ניקולס ריי	ב־21.00: הפרא — לסלו בנדק
4.11	ב־18.00: ענק — ג'ורג' סטיבנס	ב־21.30: הגברים — פרד זינמן
6.11	ב־18.30: קדמת עדן — אליה קאזן	ב־21.00: ויוה זאפאטה! — אליה קאזן
7.11	ב־18.30: הרדיפה — ארתור פן	ב־21.00: מרד הנעורים — ניקולס ריי

עדיפות ברכישת הכרטיסים תשמר לחברי הסינמטק

לילדים ולנוער
7.11 ב־16.00: **הבלגניסט** (עם ג'רי לואיס)

טל. משרד: 284425 • טל. קופה: 235865

התזמורת הפילהרמונית הישראלית
העונה הל"ט 1974/5
כרטיסי מנוי למכירה
נותר מספר מצומצם של כרטיסי מנוי למכירה.
את כרטיסי המנוי אפשר לקנות במשרדי התזמורת, בהיכל התרבות, כל יום בשעות 10—1 4—6, בימי ו' 10—1.

6 קונצרטים למנויים
סדרת מוסיקה קלסית קלה
1. רוברט זלר, מנצח; גאלינה וואלרי פאנוב, רקדנים
2. אלדו צ'קאטו, מנצח; זאב שטיינברג, ויולן
3. פול פארי, מנצח; אריה ורדי, פסנתרן
4. אנדרו דייוויס, מנצח; הנריק שרינג, כנר
5. נועם שריף, מנצח; ישראל זהר, קלרניתן
6. ג'יימס דה פריסט, מנצח; סולנים (פרטים יבואו)

יפו „אלהמברה" הערב יום ו' 1.11 ב־9.00
חיפה „שביט" מחר מוצ"ש 2.11 ב־9.15
הפקה: תמוביק

תיאטרון מחול ענבל
הצגות בכורה
אשירה לשבזי • הורה
בתל־אביב — „בית ארלוזורוב" בשעה 8.30
מחר מוצ"ש 2.11 • יום ב' 11.11 • יום ב' 25.11
● „אחד המחולות המוצלחים ביותר היה ,אשירה לשבזי'". ניו־יורק טיימס
● „הורה' אינו מחול היכול לבוא אך ורק מישראל". אוזיגון ז'ורנל פורטלנד
הבכורה העולמית התקיימה בסיור „ענבל" בארה"ב
בתוכנית הקאמרית
יום א' 3.11 ירושלים כס — מכור
יום ג' 12.11 קרית־שמונה אמנות לעם
* החאן הירושלמי — כל יום רביעי בשבוע — הצגה מיוחדת לתיירים

תיאטרון צוותא מציג:
חגיגה אמיתית
יהודה ברקן — זאב רווח

נשבר לי... | **אסיר 00**

נשבר לי... — בבמוי: אברהם דוד	אסיר 00 — בבמוי: אברהם דוד
ת"א „בית־החייל" מחר 2.11 9.30—7.30	גבעתיים „הדר" הערב יום ו' 1.11 ב־9.15
קרית־שמונה „שגיר" יום ב' 4.11 ב־9.00	תל־אביב „נחמני" מחר מוצ"ש 2.11 ב־9.15
גבעת־אולגה „גל" יום ג' 5.11 ב־9.00	אשדוד „אשדור" יום ג' 5.11 ב־9.30

כרטיסים: „עתיד" 31688 ובמשרדים
מפיק: אברהם לוזיא

תיאטרון השדרה מציג:
אתי גרוטס
בקומדיה המצחיקה את כל המדינה

עליזה מזרחי

הערב 1.11	חיפה	„אורה"	ב־9.30
מוצ"ש 2.11	ירושלים	„אימקא"	ב־9.00
יום ב' 4.11	לוד	„אורלי"	ב־8.45
יום ג' 5.11	תל־אביב	„נחמני"	ב־8.30

כרטיסים: יוקי, קסטל, הדרן, רוקוקו, כנף ויתר המשרדים.
המשרד: תל־אביב, אחד העם 32, טל. 51544-5-6
הכנה ראשית „יוקי" טל. 222445

חיפה — מועדון התיאטרון — בימת הבידור הקל
בהנהלת אלי אביאלי, רח' יוסף 47 טלפון 660900, 642542
תכנית נובמבר עד ערב (פרט ליום א')
★ LORI WELLS & THE BROTHERS — שלישית זמר מאנגליה
★ סמי אנד אווה — צמד סטריפטיז מצוין מפאריס
★ DICKIE & DOTTIE — צמד קומיקאים נהדר מאנגליה
★ ציפי שביט מנחה ומבדרת

בימת „המלחינים" מארחת
אהוד מנור מארח את:
דורה חבקין — ליאור ייני
עוזי חיטמן (מי ידע שכך יהיה) — **לב פילשצ'יק** (בלווי תזמורת)
בשיריהם, ובלקט מתוך „הלוך הלכה החבריא", רומנסות רוסיות, שירי רחוב ומקיס תאודורקיס.
הערב 1.11 „אורדע" רמת־גן ב־9.45
הערב 1.11 „בית ציוני אמריקה" תל־אביב ב־11.30
כרטיסים: בר"ג: בהגרף, „הכרטיס" ביאליק 49 ובקופת הקולנוע. בת"א: בהגרף „יוקי" דיזנגוף 14 ובערב, בקופה ב.צ.א. מפתח 7.00 בערב.

האגודה למען החייל בתל־אביב - יפו
בואו נשחק „בינגו"
המשחק המלהיב, החדש והמרתק.
במוצ"ש 2.11.74 במלון „הילטון" תל־אביב, בשעה 8.30 בערב.
כל ההכנסות קודש לפעולות למען חיילינו

המערה
ככר קדומים 14, יפו העתיקה
ערב ערב עם
חוה אלברשטיין
מיכאל איינהורן - קסילופון
להקת הרוקדים

ב„חאן" הירושלמי
1.11 (3.00) סרט לילדים „החומל במגפיים".
1.11 (8, 10, 12) סינימה תאן „הערבי".
2.11 (9.00) יוסי בנאי „פרצוף של צועני".
5.11, 7.11 (8.30) שחקני החאן מציגים: „משרתם של שני אדונים".
6.11 (9.00) ערב פולקלור לתיירים עם „ענבל".
מסעדה וגלרית החאן נפתחו לקהל.
האנג־קרט־קבר־ם סאטירי על כוס יין, פתוח ערב ערב מ־9.30.

גבינות ויין באוירת נעימה
ב„פונדק ג'ניפה"
דיזנגוף 269
משעה 21.00 עד 01.00

ערב ריקודים ובידור
יערך במוצ"ש 2.11.74 ובכל מוצ"ש
באולמי רות
רח' בן־יהודה 86, ת"א (מול קולנוע „בן־יהודה")
עם להקת **האלמוגים**
בתכנית האמנותית זומר, תמטריסט והבוזוקיסט
דוידו

הבימה — הבימרתף
מי הוא מה!
בבימת ניסים עזיקרי
הצגות ב־60
הערב ב־9.30 • מחר ב־9

במת בר אילן
אגודת הסטודנטים של אוניברסיטת בר אילן
במוצ"ש 2.11.74, י"ז חשון תשל"ה, בשעה 21.30 תועלה אי"ה ההצגה המוסיקלית
„לחיי הספינות שבדרך"
בתוכנית: שירים מערכונים ואגדות־עם
לאחר ההופעה ריקודים במועדון
הכניסה לסטודנטים בלבד
תלבושת חופשית מובטחת

בימת צוותא מציגה
מוצ"ש 2.11 ב־11.00 בערב
ערב ג'אז
עם להקת הפלטינה
אחרליה קמינסקי, רומן קוכמן, אלונה טוראל, לב ז'ביז'ינסקי ונחום פרפרקוביץ.

דן אלמגור מציג:
טוב לאהוב
בליל שבת זו מצווה מיוחדת
אך גם כל ערב אחר זה לא
המצא כל כך נורא...
קרית־ביאליק „סביון" הערב יום ו' 1.11 ב־9.00
תל־אביב „אלהמברה" מחר מוצ"ש 2.11 ב־9.00

מערכות סטריאו
אצל פוטו **סטריאו פספורט** בן־יהודה 8 ת"א
יותר זול!

صكرا بن الوحل

בידור

לאן השבוע • לאן השבוע • לאן השבוע • לאן השבוע • • • לאן השבוע • לאן השבוע • לאן השבוע • לאן השבוע • • •

עיריית חיפה

האגף לתרבות נוער חברה וספורט
המחלקה לתרבות

השבוע במרכזי התרבות בחיפה רבתי
(8.11.74 - 1.11.74)

במות שבת, י"ז בחשון 2.11.74 בשעה 11.00 לפנה"צ
חייו ופעלו של זלמן שז"ר ז"ל
במלאת 30 לפטירתו.

מרכז לתרבות ע"ש רוטשילד התיאטרון הקטן, מרכז רוטשילד — עו"ד יצחק ארצי, מ"מ ראש עיריית ת"א
מרכז לתרבות ע"ש פבזנר רח' פבזנר 54 — ד"ר אריה מנצ'ר: „תפישתו ההיסטורית של שז"ר"
קרית אליעזר, בית ההסתדרות — הסופר: מאיר אורין: „מורשתו הספרותית של שז"ר"

תערוכות

שבת 2.11.74 שעה 11.00 לפנה"צ טרקלין האמנות — אודיטוריום חיפה שד' הנשיא 142, מרכז הכרמל בשיתוף עם מרכז לתרבות צרפת. — פתיחת תערוכת חיתוכי עץ יצירתו של רונלד גריגברג אמן הפיוט והדמיון

שבת 2.11.74 בשעה 18.00 בגלריה רוטשילד, שד' הנשיא 144 מרכז הכרמל. — פתיחת תערוכת בכורה של הצייר: אלי שפילר

התערוכות פתוחות בשעות 6.00—10.00 כל ערב.

מרכז לתרבות ע"ש פבזנר רח' פבזנר 54 — תערוכת פיסול של האמן: שלום וורנר פתוחה בימים א'—ה' בשעות 10.00—13.00 לפנה"צ 6.00 — 10.00 בערב ביום ו' ושבת 10.00—13.00 לפנה"צ

הרצאות במרכזי חברה ותרבות

מרכז לתרבות וחברה ע"ש ארדשתיין רח' י.ל. פרץ 20 יום ב' 4.11.74 בשעה 8.00 בערב — במה להורים בהדרכת ג. משה, פסיכולוג חינוכי נושא השיחה הראשונה: „חינוך מיני לילדים ונוער"

מרכז לנוער נוה־יוסף יום ג' 5.11.74, בשעה 8.00 בערב — צבי צוקרמן: „אורח החיים של הדרוזים והבה.איב" (בליווי שקופיות)

בית ענבי ליבשיץ קרית־חיים המזרחית יום א' 3.11.74 בשעה 7.00 בערב — עדת נחושתאי: „שז"ר כסופר ומשורר"

בית אבא חושי, יזרעאליה יום ד', 6.11.74 בשעה 8.00 בערב — במה להורים בהדרכת ג. משה, פסיכולוג חינוכי נושא השיחה הראשונה: „יחסי גומלין בין הורים לילדים"

חוג לדיון ביצירות ספרות בהדרכת עמיקם יסעור

בספריה העירונית ע"ש פבזנר רח' פבזנר 54 יום ב', 4.11.74 בשעה 7.30 בערב. — יצירתו של המחבר הערבי: אלטייב צאלח נושא הדיון: „עונת הנדידה אל הצפון" וכן סקירה על הספרות הערבית.

בהמשך הדיונים:
„האשה הגדולה מן החלומות" — מאת: י. קט
„זאב הערבה" — מאת: ק. הסה
„אמריקה" — מאת: פ. קפקא

פגישות החוג תתקיימנה בימי שני בשבוע

הכר את חיפה עירך — סיורים בכרמל
בשיתוף החברה להגנת הטבע בשעה 14.30

יום א' 3.11.74
המיפגש: במכון הביולוגי מרכז הכרמל
המסלול: סיור לנחל לוטם.

ואהבת לעירך כמוך תן ידך לנקיון חיפה

הצגות בכורה — תל־אביב „בית־דור" מחר מוצ"ש 2.11 ב־9.00; תל־אביב „בתמנזי" יום ב' 4.11 ב־8.30
כרטיסים: „עתיד" 31688 וביתר משרדי הכרטיסים. הזמנות בטלות

MARANTZ תצוגה, מכירה
אצל פוטו סטריאו פספורט — בן יהודה 8 תל־אביב

לורנס אוליביה
משחקי בלוש
SLEUTH
הצגת בכורה ארצית
שבוע 2
בקולנוע „פאר" ת"א
שימו לב לשעות ההצגה:
4.30—7.00—9.30

מועדון 2.2 בטכניון
יום שישי 1.11.74
* ריקודים לצלילי התזמורת „הצוענים"
ותקליטיה עשירה
התחברות להדר וקריות
בסוף הערב
במוצ"ש 2.11
וביום ג' 5.11
פעילות רגילה של ריקודי עם, דיסקוטק וסרטים
החל מיום ג' 5.11
נפתח קורס ריקודי עם למתחילים בשעה 18.30
היכונו לנשף
פתיחת השנה ב־8.11
הכניסה לסטודנטים ולבנות בלבד.

אולמי גל
יד אליהו
ליד בריכת „גלית"
ערב בידור
במוצ"ש 2.11.74
בתכנית:
מריפונס
ולהקתו
זמר הנשמה דורסי
הזמר הצרפתי דקס
ריקודים עם להקת המראות
הגרלות ופרסים

מסעדת חוף
„זבולון"
מאכלי דגים
צהרים — ערב
טלפון 93 00 46, הרצליה
פתוח כל השנה
בהסדר עם עיריית הרצליה
חוף זבולון — פתוח!

מועדון 77
שתי הופעות ב־9.30 ובהזמנות
ישראל גוריון
בערב שירים גטים
כרטיסים: „יוקי", „הדרן", „קתרוס"
תא, בן יהודה 77
טל. 230000

אבישלום דרורי
מהפנט
* היפנוזה שימושית
* גמילה מעישון בעזרת היפנוזה
* לימוד אנגלית בעזרת היפנוזה
* הרזיה בעזרת היפנוזה
* בעיות ??
* יעוץ בעניני משפחה
פרטים תל־אביב
טלפון 266349

סבן־טלית מציגים
הארוע הבידורי הגדול בתולדות המדינה
פסטיבל החלומות עדפו
לשבועיים בתל אביב בלבד בהיכל הספורט
חנוכה
מ־8.12.74 עד 21.12.74
לכל המשפחה

* 70 משתתפים מחו"ל * תפאורה ענקית ומפוארת * תאורה סטגונית * פעלולים מרהיבים * קטעי קרקס בינלאומיים * 30 בובות ענקיות מסיפורי וסרטי הילדים * מצעדי ראווה של להקת המז'ורט מפריז בתנועה קצב וצליל.

בימוי ותמליל: נחום אטינגר - תפאורה: דב בן־דוד
ביצוע תפאורה: ארגונית - מנהל: משה תימור

להקת המז'ורט מפריז
30 נערות חינניות בתנועה, שיר וקצב, תלבושות ססגוניות.

פופאילנד חוגגת
הופעה מרהיבה של 30 בובות ענק מסיפורי הילדים, עם אפקטים של פירוטכניקה צבעונית.

כדורגל של כלבים
הפועל היכל החלומות — נגד — מכבי פופאי

משפחת קופיקו
בתרגילי בידור וצחוק

במרומי החבל
אלוף האלופים בהליכה על חבל

3 המעופפים
אלופי טרפז מעריץ

רהטוטני אופניים
הרכיבה מדהימה על כל סוגי האופניים.

ליצנים בינלאומיים
הפעלולים כפי שטרם נראו

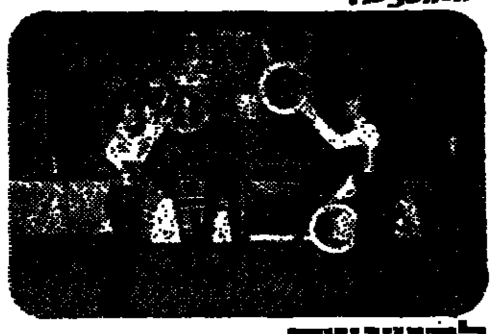
רהטוטנים
כוכבי איזכור הפעלולים מרהיבים

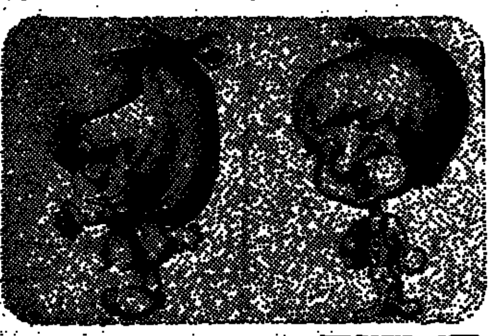
דן ודנה
כוכבי הנוער הישראלי—כוכבי האולם

בתכנית נכתבו קטעי קישור אשר חוברו כעלילה המועברת כחוט השני לאורך כל המופע, עם — השיר, והמחול.

לארגונים מוסדות וועדי עובדים כרטיסי הנחה
תל־אביב: „רוקוקו", דיזנגוף 93, טל. 248824, 223663 ● **ירושלים:** „כחנא", טל. 222831 ● **חיפה:** „קופת חיפה" טל. 662244 ● **באר־שבע:** „נאוה" טל. 78701
כרטיסים לקהל הרחב החל בתאריך 10.11.74 בכל המשרדים

פרסום

השבוע בבתי הקולנוע

תל־אביב

במוצאי שבת: 7.15, 9.30
בימי חול: 4.30, 7.15, 9.30

אופיר: שבוע 6 הצגת בכורה — הזהר אנחנו עצבניים
אורדע: 7, 9.30 דסטין הופמן — סטיב מקווין פרפר
אורלי: שבוע 6 אליוט גולד — דונלד סתרלנד מרגלים
אלנבי: 7.05, 9.40 שבוע 33 — פול ניומן העוקץ
אסתר: שבוע 5 בכורה ארצית — מגרש השדים
בן־יהודה: הצגת בכורה ארצית — מריה שניידר מעגל האהבה
גורדון: מרצ'לו מסטרויאני סליחה... שמי רוקו פאפאלאו
גת: שבוע 6 בכורה ארצית — אמריקן גרפיטי
דקל: 7.30, 9.30 שבוע 2 — משחקי התול והכבוד
דרייב אין: 7.15 — השומר מתחתן 9.45 — השוחד 12.30 — ספינת האשליות
הוד: שבוע 8 בכורה ארצית — טוני קרטיס לפקה
הדר: 7.15, 9.15 שבוע 3 — ג'נקיים ארקין הלב הטובע
זמיר: בית התשוקות
חן: שבוע 14 ואחרון — ריאן אוניל ירח של נייר
לימור: שבוע 5 בכורה ארצית — סקס פון סידוב מגרש השדים
מוגרבי: שבוע 4 ברברה סטרייסנד הכל למען פיט
מקסים: 7.30, 9.30 שבוע 4 — לנרי בוזנקה אהובתי השטנה
מרכז: שבוע 2 הצגת בכורה — תיבת האלימות
מתמיד: ואה ין בטרס — הקרמה כל אברוף בזולר
סינמה 1: לי ואן קליף — הצמד
סטודיו: ז'אן לואי טרינטיניאן — רומי שניידר יתומים במצרות
סינרמה: שבוע 13 — יהודה ברקן צ'ארלי וחצי
פאר: 7, 9.30 שבוע 2 — לורנס אוליביה משחקי בילוש
פריז: 7.30, 9.30 שבוע 2 — השעה קרבי באמצע על אמורי החתול
צפון: שבוע 12 ז'אן גבין — אלן דילון שני גברים בעיר
רמת־אביב: שאול אוזבוד — 24 שעות של מוות
תכלת: שבוע 9 הצגת בכורה — ארצית כוכב פרא
תל־אביב: שבוע 2 שון קונרי — במרמו של ג'ון בורמן זארדוז
תמר: שבוע 2 — תשוקתה של בתולה

יפו

גבה: 7.15, 9.15 יהודה ברקן — צ'ארלי וחצי
צליל: 7.00, 9.15 — אוכפים לוהטים

בת־ים

בשעות: 7.15, 9.30
אורנים: סימונה דלמון — אנקת גבהים
בת־ים: שבוע 2 טוני קרטיס — לפקה
סביון: לנדו בוזנקה — כלה ממין זכר
עצמאות: 7.15, 9.15 טרנס היל — קוראים לי אף אחד
רמת יוסף: 6.45, 9.15 שבוע 2 — ג'ק למון ג'ולייט מיילס אוהנפי

חולון

בשעות: 7.15, 9.30
ארמון: 7.00, 9.30 שבוע 2 — ג'ק למון ג'ולייט מיילס אוהנפי
מגדל: לנדו בוזנקה — ליל כלולותיו של דיוד דניאלי
סבוי: אלי וולך ג'יימס קאן — הפשטה עד הבוקר
רון: 7.15, 9.15 — השיטה הספרדית
ריבה: שבוע 2 אלן דילון — ז'אן גבן שני גברים בעיר

רטרוספקטיבה

בבית סוקולוב קפלן 4
היום שישי 1.11
בשעה 2.30 אחה"צ
● "פרסונה" PERSONA — ברגמן
● "מרה־סאד" MARAT-SADE — בלנדה ביקסה, בשעה 10.00 בערב
● "אלכסנדר המאושר" — פיליפ נוארה
● "פרסונה" PERSONA — בחצות
● וודסטוק WOODSTOCK — ג'ימי הנדריקס
● "מרה־סאד" MARAT-SADE
להפקת פרס לדותים שחקנית בת 18—15, שחקן בן 40—30, כמו כן שחקנים מכל הגילים. לפנות: בית סוקולוב, קפלן 4 בימי שישי בין 13.00—16.00 לביסי.

חיפה

במוצאי שבת: 6.45, 9.00
בימי חול: 4.00, 6.45, 9.00

אורדע: 6.30, 9.00 דסטין הופמן — סטיב מקווין פרפר
אורה: 6.30, 9.00 שבוע 3 — אל פאצ'ינו פרנק סרפיקו
אורלי: שבוע 3 מרצ'לו — מסטרויאני הזלילה הגדולה
אמפי: שבוע 4 טרנס היל — הזהר אנחנו עצבניים
ארמון: שבוע 3 ריאן אוניל, טאטום אוניל ירח של נייר
בית המשלך: הצגת בכורה — ידידים שכאלה
גלוריה: 7.00, 9.00 ברט לנקסטר — אלן דילון סקורפיו
חן: שבוע 3 צ'רלי צ'פלין — הדיקטטור הגדול
כרמל נגים: הצגת בכורה — המרס התורכי הפיכת אש
מוריה: שבוע 5 — טוני קרטיס לפקה
מירון: דיקרב הזהב
נוף: 6.30, 8.45 קלינט איסטווד — האריה המגוהק והזר
עצמון: שבוע 4 מקס פון — סידוב מגרש השדים
פאר: שבוע 9 יהודה ברקן — צ'רלי וחצי
רון: שבוע 4 ברברה סטרייסנד — הכל למען פיט
שביט: דסטין הופמן — עד שהגט יפריד בינינו
בית העם (ק. חיים): 6.30, 8.45 — רוברט רדפורד העוקץ
סינמה (ק. חיים): 6.30, 8.45 — נטלי וד הזהב בראשו
סביון (ק. ביאליק): 7, 9.15 — רוברט רדפורד העוקץ
ספיר (ק. ביאליק): לנדו — בוזנקה הביגמיסט
ציון (קרית ים): 7.00, 9.15 ג'ים — בראון שלושת העוקצנים
זהר (ק. טבעון): 6.30, 9.00 — ברט לנקסטר סקורפיו
יובל־אור (ק. טבעון): 6.30, 9 — מאוליני בפרים ארוטיים

עכו

קריון: 6.30, 8.45 תימותי — דלטון אנקת גבהים

קרית שמונה

חרמון: 6.15, 8.15 — שניהם לנצח
שניר: 6.45, 9.00 שייקה אופיר — אבו אל בנאת

פרדס־חנה

יעל: 6.30, 8.30 טרנס היל — קוראים לי אף אחד

חדרה

בשעות: 7.00, 9.15
חדרה: המפתח
תקוה: נזה השחור

נתניה

אסתר: 5.00, 7.00, 9.00 — שלום לחסידה, שלום
שרון: 7.00, 9.15 ריאן אוניל — ירח של נייר

הרצליה

בשעות: 7.00, 9.00
דניה: שרה מילס — ליידי קארולין לאמב
דוד: 7.00, 9.15 ג'ליאנו ג'מה — קירק דוגלאס גבר עם כבוד
היכל: אליזבט מיילור — גורלה של אשה יפה
תפארת: וורי אלן — ישנוני

כפר־סבא

בשעות: 7.00, 9.15
חן: ברברה סטרייסנד עד היינו
עמל: קלוד רייש — הקלוטרייני המבוזר

פתח־תקוה

בשעות: 7.00, 9.15
הדר: שבוע 2 שייקה אופיר — אבו אל בנאת
היכל: טוני קרטיס — לפקה
שלום: ג'ים בראון, ג'ין קלי — שלושת העוקצנים

קרית־אונו

אור־און: 7.00, 9.15 — פול ניומן בולם היה בבית

אור־יהודה

גולן: 7.00 רבי יעקב — 9.00 סרפיקו

ירושלים

במוצאי שבת: 7.00, 9.00
בימי חול: 4.00, 7.00, 9.00

אדיסון: הסרט היווני — דימיטרה גלני התוכבת
אוריון: ליטו ובמורה — נדריק עם רשיון
אורגיל: שבוע 2 — מקס פון סידוב מגרש השדים
אורנע: עולמו המצומצם של — פורדריקו פליני — זכרונות
ארמון: שבוע 5 — מרלין מונרו חמים ושמים
הבירה: ג'ינה לולובריג'ידה — בשנאה ובמתפרעות
חן: ברברה ברשה — הרצח בגליפה האחרונה
ירושלים: גלנדה ג'קסון — ג'ורג' סיגל אהבת החיים
סמדר: צ'רלי צ'פלין — הדיקטטור הגדול
עדן: גולדי הון בן ג'נסון — שוגרלנד אקספרס
רון: שבוע 6 ריאן אוניל — ירח של נייר
ביטשל: השיטה האמריקאית

לוד

בשעות: 7.00, 9.15
אורלי: אורנלה אבדים — ההזדמנות האחרונה
גהדיות: 7.00, 9.00 — יהודה ברקן צ'ארלי וחצי
תרבות: וולטר מתיאו — פיט וטילי

ראשון־לציון

בשעות: 6.45, 9.00
נסמן: אנטוני קווין — מייקל קיין הזהו בברסיי
ראשון: יהודה ברקן — צ'ארלי וחצי
תפארת: 6.30, 8.45 — שייקה אופיר אבו אל בנאת

נס־ציונה

נוה: 6.30, 8.45 אריק איינשטיין — עיניים גדולות

רחובות

בשעות: 6.30, 8.45
בית העולים: פיטר בויל — קריזי גיו
הדר: השרלו בקומדיה — האריסטים בסופרמרקט
חן: ג'ים בראון — שלושת העוקצנים

אשדוד

בשעות: 7.15, 9.30
אולימפיה: 7.00, 9.15 — הורסט בוכהולץ נער המלפון
אסתר: לינו ונטורה — ברגשים קשוחים
אשדוד: ז'אן מריה ולנטה — הנוף
רגבן: יהודה ברקן — צ'ארלי וחצי

אשקלון

רחל: 7.15, 9.30 רונג'ד מור — חיה ותן למות

שדרות

חן: 6.15, 8.45 — קלאודיה קרדינלה המקצוענים

קרית מלאכי

בשעות: 7.00, 9.15
בירוך: בריק דיקון הרשם
הוד: השרלו בקומדיה — האריסטים בסופרמרקט

נתיבות

שלום: 6.45, 9.00 — יהודה ברקן צ'ארלי וחצי

רמת־גן גבעתיים

בשעות: 7.15, 9.30
אואזיס: הנרלהירו — משחק המינים
אורדע: שבוע 2 — אין עשן ללא אש
אורלי: 7.00, 9.30 ג'רי קופר — למר צלצלו המשמרים
ארמון: ג'יימס קוברון — האמיר זקביים
גלאור: ברברה סטרייסנד — כך היינו
הדר: ג'ים קלי — שדרני הדרנס
לילי: שבוע 2 — אוכפים לוהטים
רמה: ממלה מרנקליז — בית הרוחות
רמת־גן: רומי שניידר — בולשת ניו־יורק 7
שביט: שבוע 2 סטיב מקווין — דסטין הופמן פרפר

היום ב־2.00 במוזיאון ת"א
2 סרטים בכרטיס אחד
א. הסמוראי — בימוי: מלויל — עם אלאן דילון
ב. שובל דמיט — בימוי: פליני

הערב 1.11
בשעות 12—10
המקצוענים
* לי מרווין
* ברט לנקסטר
* קלאודיה קרדינלה
בבנין "נאות אפקה" ת"א אבן גבירול 30
ע"י אולפני "בזותך" בת דור
טל. 26 67 32

להבורה דת"ים אלסטודנטים

ב"ה במוצ"ש י"ז חשון 2.11.74 משעה 8.30

באולם בניברית
רח' קפלן 10 ת"א
בתכנית: הזמר
יגאל בשן
תרקידכם ותמורת
ההורוסקופ
הכניסה לדתיים ולסטודנטים בלבד!

מועדון "פריז"
מוצ' יום שבת 2.11
בשעה 11.00 לפנה"צ
רחוב הירקון 106
פול מלון "דף" טל. 236605
אמנים שאין להחמיצם
לכל המשפחה
אגודת אנדרסון

"סינמה 1"
תל־אביב, יונה הנביא 2
שפת הים, טל. 57952
הערב 1.11
בשעות 12—10
הקומדיה הסקסית
"איזה מין עוזרת"

מוזיאון האקספרס

במוצ"ש 2.11.74
הלהקה המעולה
עונות השנה
הזמר דוד גבאי
* הגרלות יקרות ערך
בית קולנוע מקסים (בהדר)

בית הצנחן

רמת־גן
ריקודים והרבה בידור
מוצ"ש — 2.11.74
בתכנית:
התקיין והבדרן
מאיר רמז
זמרי החוף
— שמי זמרות
במשך כל הערב
כרטיסים בערב ההופעה בקופת בית־הצנחן, רחוב רוקח, כניסה דרך אבא הלל 155 (לפי שילוט).

מועדון דרייב־אין
טל. 477177
מועדון
"דרייב אין"
בערב טל. 477177
בשעות היום 13—8
טל. 446172
השערים יפתחו בדיוק 10.30

מועדון קולנוע בן יהודה

הערב ב־10.00
ג'ין הקמן, עדריס ברון, אוליבר ריד
כנופיית החפקר
הערב ב־12.00
אליוט גולד, נטלי וד
בוב וקרול, טד ואליס

מועדון 77

שחרית לילדים
מחר שבת, בשעה 11 בבוקר עם — המר לבגר הקוסם עם קרקרא.
בתכניות: שירה, גיבה, חידוד, בים גשמי פרסים, תיאטרון בובות, קסמים וסירפרים.
תא, בן יהודה 77
טל. 230000

אגודת הסטודנטים
אוניברסיטת תל־אביב
אודיטוריום בר־שירה
מועדון הסרט הטוב
היום 1.11 בשעות 22.00; 24.00 יוקרן סרט מעולה עם סטיב מקווין
מחר מוצ"ש בשעה 21.30 ערב פרפראות עם מני פאר.
בתכנית ראיון עם חנן גורת ומנהיגי מתנחלים בתכנית האמנותית, הנשמות השחורות, אבישלום דרורי — טלפטיה, שעשועונים נשאי פרסים.

מועדון גת

אבן גבירול 62
הערב ב־10.00 וב־12.00
ג'ין הקמן * אל פאצ'ינו
הדחליל
פרס קאן 1973

קולנוע "גיל"
רמת־השרון
מציג את סרט הפעולה והמתח
בכיכובו של
סידני פואטייה
הארגון
היום בערב בשעה 24.00

מועדון "פריק"
הלילה 12—10
רחוב הירקון 106
פול מלון "דף" טל. 236605
• גן נאמנות
• פיטר פולק
• ג'ין הקמן
אמנים שאין להחמיצם
"המעולים"

DRIVE-IN CINEMA TEL-AVIV
קולנוע דרייב־אין ת"א

קולנוע "דרייב־אין" טל. 477177
הקולנוע ללא בעיות חניה, ביבי סיסר, פרטיות.

בשעה 5.15
מחיר אחיד 3 ל"י

הסרט המהנה לילדים ולהורים
פסטיבל טום וג'רי

בשעה 7.15 — הסרט לכל המשפחה
* לואי דה פינס
בקומדיה המשעשעת
השומר מתחתן

שבוע 2

בכורה ארצית
בשעה 9.45
"השוחד"
THE TAKE
* בילי ד. וויליאמס
* מיקי מורו

במוצאי־שבת 12.30
"ספינת האשליות"
THE SHIP OF FOOLS

WELLA
25 שנה בישראל

ארגוני הספרים בישראל C.A.T.
חברת "וולה" לתמרוקי שיער
ירושלים
שמחים להודיע לקהל הספרים על קיומם של
פסטיבלים לתסרוקות
ברחבי הארץ, בהשתתפות:
אמן התסרוקות הבינלאומי מלונדון
MARCEL YOUNG
וספרי הצמרת מישראל שהשתתפו בפסטיבל הבינלאומי בפאריס, וזכו במדליות הכסף.

הפסטיבלים יתקיימו:

בחיפה:
ביום שני, 11.11.74 במועדון התיאטרון
אחרי הפסטיבל תוצג התוכנית המלאה של מועדון התיאטרון

בתל־אביב:
ביום רביעי, 13.11.74 במועדון כליף.
אחרי הפסטיבל תוצג התוכנית המלאה של כליף.

בבאר־שבע:
במוצאי שבת 16.11.74, במלון זהר.

בירושלים:
במוצאי שבת, 27.11.74 בחאן הירושלמי.
אחרי הפסטיבל תוצג התוכנית המלאה של החאן.

מר מרסל יאנג
יקיים גם
קורסי השתלמות לספרי נשים
הקורסים יתקיימו:
בחיפה: מ־17 — 20 לנובמבר.
בתל־אביב: מ־24 — 27 לנובמבר.

כרטיסים והרשמה לקורסים:
בתל־אביב: במזכירות ההתאחדות אצל מר שפירא אינטרקוסמא שילוק בע"מ, רח' בני ברק 19. בי"ס לספרות ניסן, רח' דיזנגוף 117.
בחיפה: במזכירות ההתאחדות אצל מר שטינר בית "וולה", קרלוס ורשבסקי, שדרות הכרמל 36.
בירושלים: בראון את איסטר — רחוב התבצלות.

מועדון "הורי"
הערב 1.11 בשעה 10
שון קונרי
"גבעת השטן"
דיזנגוף 101
טל. 226226

"סינמה 1"
הערב 2 הצגות
בשעות 12—10
ת"א, יונה הנביא 2
(שפת הים)
טלפון 5 79 52
הקומדיה הסקסית
איזה מין עוזרת
המקומות ממוספרים

משרד התקשורת
חיוג ישיר לדרום אפריקה

משרד התקשורת מודיע לכל מנויי הטלפון הקשורים כבר לרשת החיוג הבינלאומי הישיר כי **היום**, יום ו', ט"ז בחשון תשל"ה 1.11.1974 יופעל חיוג ישיר לרפובליקה של דרום אפריקה.

הקידומת הבינלאומית של דרום אפריקה היא 0027

הקידומת של הערים העיקריות:

פרטוריה	— 12	דורבן	— 31
יוהנסבורג	— 11	פורט אליזבט	— 41
קייפטאון	— 21	קימברליי	— 531

התעריף
המחיר לדקה - 15.10 ל"י

עם מתן תשובה מאת המנוי בדרום אפריקה ירשום מונה המנוי הקורא שיחה מקומית אחת כל 1.03 שניות.

למכירה
חנות גדולה/אולם תצוגה
ע"י רחוב בן־יהודה בת"א

200 מ"ר **790.000** ל"י

בלב תל־אביב בין מוגרבי לבנין אל־על.
מיזוג אויר מלא, שטיחים מקיר אל קיר. 2 קוי טלפון. 2 כניסות.
כמו כן להשכרה מבנה בגודל 90 מ"ר בשכנות בחצר עם אופציה לקניה.
כניסה מידית
נא לטלפן 295847 או 295848 בשעות העבודה.

המועצה האזורית מרחבים

מפעלים מרחבים ד.נ. הנגב ● טל. 83014 — 057־83051

מכרז מס' 50/207 (מכרז חוזר)
הקמת אנדרטה לזכר הנופלים
באשל הנשיא
מכרז מס' 50/208 (מכרז חוזר)
הקמת מדרגות בשלוש כניסות למקלטים
בקיבוץ אורים

1. המועצה האזורית מרחבים מכריזה בזה על קבלת הצעות מקבלנים לביצוע העבודות הנ"ל.
2. רשאים להשתתף במכרז זה קבלנים רשומים לעבודות נושא המכרז בהתאם לחוק רישום הקבלנים לעבודות הנדסה בנאיות תשכ"ט ותקנותיו.
3. תוכניות ופרטים, תנאי מכרז וטפסי הצעות מחירים אפשר לקבל כל יום בשעות העבודה הרגילות, במחלקה הטכנית של המועצה, תמורת תשלום של —.30 ל"י. תשלום זה אינו מוחזר.
4. תנאי התשלום: 60% במזומנים בשלבי העבודה ו־40% בגמר ומסירת כל העבודה, בשטרות למשך 10 חודשים ללא ריבית.
5. הצעת המחירים תבוסס ליום 15.11.74.
6. א. קבלן הרשום כנ"ל המעוניין להשתתף במכרז זה, יגיש למזכיר המועצה הצעת מחירים בשני עותקים על גבי הטפסים שהומצאו לו וישלח אותם בדואר רשום במעטפה הנושאת שהומצאה לו לפי הכתובת הנ"ל, או ישלשלם לתיבת המכרזים במזכירות המועצה.
ב. מועד אחרון להגשת ההצעות הוא 22.11.74.
7. להצעות יש לצרף 10% ערבות בנקאית למשך 3 חודשים להבטחה ולקיום המכרז + אישור מתאים על רישומו וסיווגו כקבלן מורשה לנושא על פי החוק.
8. הפרוייקט חייב להסתיים תוך 90 ימי לוח.
9. הרשות בידי המועצה לקבל ההצעה כולה או חלק ממנה.
10. המועצה אינה מתחייבת לקבל ההצעה הזולה ביותר או הצעה כל שהיא.

חביב שרבף — ראש המועצה

בוטיק "אולגה"

מודיעה ללקוחות
שהיא עברה
מרח' אבן־גבירול 21
לבן־יהודה 33 ת"א.
כניסה מהחצר.

הגיעו
מוצרי יבוא משובחים
מדי חום מעולים
שטיחי גלות אנגליים
נייר אלומיניום וכו'...
אספקה מידית!
טלפונים 258752, 255505, 252307
19—17, 13—9

בשכר חדשי
במרכז תל־אביב
200 מטר גג
עם 2 חדרונים וטלפון
מעל קומת חנויות
טל. 297364, 458921

ג'אז - יוגה
לנשים ולגברים בבקר
אחה"צ ג'אז למתחילים ומתקדמים לכל הגילים.
●
להתקשר: גירום ג'אז אינטרנציונל
סטודיו ג'אז פלוס לשעבר
בבוקר מ־9—12, בערב 4—8.
רח' ויצמן 10, גבעתיים, טל. 721164.

משק בית גברין
מעוניין למכור
פורד טרנזיט
מודל 72
המעונינים יתקשרו לטל. 051־91172, 051־92975

مكان الأصل

هكذا عن الاصل

דע את יהדותך

הקונפליקט

שני ימי כיפור — בראשיתה של ההיסטוריה. שני מאורעות ש־התרחשו בצהרי יום כיפור, בהפרש של שלושים ושמונה שנה. שני כי־פורים דראמאטיים, שזכו למשמעות מחודשת, לאחר אלפי שנים, בצהרי יום כיפור.

המאורע האחד מתחולל ביום־ההולדה הכפול. ביום הכיפורים, שבו מלאו לאברהם אבינו תשעים ותשע שנה, ולישמעאל בנו — שלוש עשרה שנים. „בעצם היום הזה נימול אברהם וישמעאל בנו" (בראשית י"ז, כ"ו. ילקוט שמעוני, לך לך, פ'. פרקי ד"ר אליעזר, פכ"ט).

למן אותו רגע, שבו טבע אברהם בבשרו ובבשר בנו, את אות הברית שבינו לבין הא־ל האחד, החלו להתפתח תמורות של ישמעאל כיורשו של אבר־הם בהיסטוריה העולמית. למן אותו רגע גמלה בו תחושת העליונות שהבשילה את מאבקו עם יצחק. המאבקים המדר־מזים בתורה, והמפורשים יותר בתורה שבעל־פה.

נכונותו להשמע לצו ה', ולתת בבשרו את אות המילה, העניקה לו מקום חשוב, מכובד ורציני על דפי ההיסטוריה. אלא שנכונות זו היוותה מחילה באינטרסים אישיים. בשאיפה ליטול את הבכורה, בירושה הצפויה לזרע אברהם. שני־שליש מן השטחים המובטחים של ארץ ישראל.

ואכן, מעשהו הטוב כשלעצמו, העניק וגמל לו בתמורה תולמת. כך מספרים חכמינו: רבי חייא בכה ואמר: „והרי שרה עקרה אין לה ולד", ורי (מלשון בכי) על אותו הזמן, שבו התעכבה שרה מלדת, ושיזקה השעה להגר לרשת את גבירתה, ונולד ישמעאל ובא בצאה הב־רית. בא המלאך הממונה על ישמעאל ותבע את שכרו. מה עשה הקב"ה? נתן לישמעאל בשכרו חלק בארץ ישראל, ועתידין בניו לשלוט בארץ הקדושה כ־אשר תהיה הארץ ריקה מהיהודים זמן ממושך. והם יעכבו את ישראל מלשוב לארצם עד שתתפיים אותה זכאות בשעה שיה' יפקוד את עמו. (ע"פ זהר וארא ל"ב).

(דברים אלו נאמרו בשמו של רבי שמעון בר יוחאי, שחי לפני כ־1800 שנה).

אולם הגמול זה לא סיפק את ישמע־אל. הוא ציפה ליותר, הוא דרש את חלקו בקולי קולות. (נכון היה גם להרוג את יצחק בשל כך.) — רבי לוי אמר... אמר לו ישמעאל ליצחק אני גדול ממך במצוות, שאתה מלת בן שמונת ימים ואני בן שלוש עשרה שנה. אמר לו (יצחק), ובאבר אחד אתה מגרה בי? אם אומר לי הקב"ה, זבח את עצמך ל־פני, אני זובח! מיד, „והאלוקים ניסה את אברהם" (סנהדרין פ"ט, ע"ב).

מול אותה הקרבה ונכונות של ישמע־אל, שינקה מתקוות הירושה, ומילאה אותו באיה ומזימות רצח, (עיין במשבצת הסמוכה), ניצב המאורע ההיסטורי השני, שהתרחש כעבור שלושים ושמונה שנה, גם הוא בצהרי יום כיפור. המאורע ש־האפיל על הראשון. שגיכד אותו העניק לו מימד נכון. זו היתה: עקידת יצחק.

הרגע ההירואי בו היה נכון יצחק לזבוח את עצמו. ללכת לעקידה, ולדעת שכל התקוות היפות מתעופפות. שכל העושר והאושר, שהארץ המובטחת, ש־הכל יהיה ירושה לעם אחר ולא לו. הנכונות, ההקרבה שאינה מצפה להגמול, שאינה מתחבטת בשאלות ובהתהיות — היא המולידה את הזכות, לכל אשר הבטיחו ה' לאברהם, ובכיחוד את הארץ.

●

מניין נהרו הבדלי האופי החדים בין שני הבנים לאב אחד? מבין נוצר המרחק הגדול בין שני האחים, שהתגוררו באותו בית, שינקו מאותה אהבה, שקיבלו את אותו החינוך מן האב אברהם?

יש רק תשובה אחת: מן האם.

כי הפרצוף הרוחני והדמות המוסרית, מתעצבים באמצעות אישיותה של האם, תכונותיה וסולם ערכיה. האם הצמודה לילדה, המכוונת בשבבה, כי להיות אם זו לא מציאות ביולוגית אלא שליחות.

אם נגמה את דמות האם של שני הגבורים, אם נחדור לעומקו של המחזה התנ"כי, ונשתמש בתאורה ובאקוסטיקה של חז"ל, נבוא את שרשי ההבדל וה־קונפליקט שבין שני הבנים.

הביטו
אל צור חוצבתם
ואל מקבת בור נוקרתם
הביטו
אל אברהם אביכם
ואל שרה תחוללכם
כי אחד קראתיו
ואברכהו וארבהו.

(ישעיהו נ"א)

מצחק...

• ותרא שרה את בן הגר המצרית אשר ילדה לאברהם מצחק.

(בראשית כ"א)

תני רבי שמעון בר יוחאי: דרש רבי עקיבא, מצחק: אין צחוק אלא עבודה זרה. שנאמר, ויקומו לצחק. מלמד שהיתה שרה רואה ישמעאל, בונה במות וצד חגבים ומקטיר ל־עבודה זרה.

רבי אלעזר בנו של רבי יוסי הג־לילי אומר: אין מצחק אלא גילוי עריות. שנאמר, בא אלי העבד העברי וכו' לצחק בי. מלמד שהיתה שרה רואה את ישמעאל מכבש את הגנות ומענה את הנשים.

רבי ישמעאל אומר: אין מצחק אלא שופך דמים. שנאמר, יקומו נא הנערים וישחקו לפנינו... ויחזיקו איש בראש רעהו... ויפלו יחדיו. מל־מד שהיתה שרה רואה את ישמעאל, נוטל חיצים וזורק ומתכוון להרוג את יצחק.

ואני אומר: אין צחוק האמור כאן אלא ירושה, כשנולד יצחק היו אומרים, נולד בן לאברהם שנוטל שני חלקים. והיה ישמעאל מצחק ואומר: אני בכור, ונוטל שני חל־קים. מתשובת הדבר אני למד, ש־נאמר, ויאמר לאברהם גרש את האמה הזאת ואת בנה, כי לא יירש בן האמה הזאת עם בני עם יצחק.

(תוספתא, סוטה פ"ו)

הגר

דמותה של הגר מצטיירת בקוי אופי ברורים, שהתורה משרטטת להפליא. ומוצאה אמנם די מיוחס. בת לפרעה מלך מצרים שנמסרה לאברהם כשפחה, נכדה לעבד העבדים — כנען. שקולל ביחד עם אביו חם על מעשיו המבזים. היא עשתה מספר שנים בביתם של אברהם ושרה. אמנם — כשפחה, אך יש לה די זמן להוכח במתחולל שם. היתה יכולה לספג דעות. להעריך ולחקוי — היו לה דוגמאות מעניינות. מידת טוב הלב והחסד של אדוניה הם למופת לעולם כולו, ובוודאי שלא היו זרים לעובדת הבית. (רק לאחרונה שמ־עה בודאי את מסירותו המופלאה של אברהם לבן אחיו לוט, כאשר סיכן את חייו למענו, מבלי לבדוק בציציותיו, אם ראוי הוא לכך אם לא, ונלחם בחמשת המלכים בחירוף נפש).

והנה מגיעה שעת המבחן המעשי ל־תיאוריות אותן רכשה. גבירתה שרה, מעניקה לה את המעמד הגבוה ביותר שיכלה לצפות לו. בין לילה הפכתה משפחה לגבירה. מה היתה התודה של הגר? „ותרא כי הרתה ותקל גבירתה בעיניה". זו היא הכרת הטוב התודה, למי שהעניקה לה את היקר מכל — חיבוב, ולזול, הברבנות ללא בסוי, קפיצה מובהק עד קצה הגבול. זו היתה האנוכיות המודעה, האנוכיותה לפטנו ולמורשתו של אברהם.

מבלי להבין את דלקה הרוחנית של שרה, ליעירותו של אברהם. מבלי לחוש כי כל אשר לה — משרה הוא.

מבלי לרדת לעצמה מאומה מכל ראתה עיניה. בהכפה סלקטיבית אל עבודה אחת מפרק חייה של שרה (עקרות, עיין פי־רוש רש"י). אותו לא הבינה, מקוצר דעת ומאטימות משוועת.

תחת להודות על האושר הרב שזכתה בו, מידה האדיבה של שרה, החלה להטיל בה דופי ושקוצים. האשימה אותה בצביעות, שאין תוכה כברה, כי על כן נחסכה מפרי בטן.

עדות אופי אחרת נשמעת בספור אחר בתורה, לא רחוק מן הראשון. כאשר מגורשים הגר ובנה הגדול (לפחות בן שש עשרה) מביתו של אברהם, כדבר שרה והסכמת ה'. בשעה שישמעאל מת־גלה כאישיות מסוכנה לחינוכו ולחייו של יצחק.

נגנה לסיפור. הגר — האם ובנה תו־עים במדבר והנער צמא למים, צמא עד מוות. רחמי האם נכמרים. ליבה עולה על גדותיו. אולם, מה הם מעשיה ברגע נורא זה? הבה נאזין: „ותשלך את הילד תחת אחד השיחים. ותלך... ותשב לה מנגד, הרחק כמטחוי קשת, כי אמרה אל אראה במות הילד. ותשב מנגד... ותשא קולה ותבך"...

אלה הם רחמים מזויפים. אלו הם רחמים של דחף אגואיסטי. אלו הם רח־מים של מי שמוכן להניח את קרוביו להתפגר במתנות עלובים, לשבת מנגד, לשאת את קולו, ולבכות — — לבכות, אמנם, אולי — מעומק הלב, בכי של אהבה עצמית, של לב מתכווץ שאינו יכול לשאת עול. אך שאינו מוכן להקר־יב מאומה משלו, מעצמו, כדי להקל על הזולה.

— היכן היה האוהבת של האם — שמה־סף, שתנשק, שתתרפק, שתתבק את ילדה הגוסס? שתנסה במר ליבה להקל על מכאוביו, להעניק לו ליטוף, ולו רק מילה אחת של אהבה. לכן גם לא שמע ה' לקול הגר, הוא נעתר רק לבכיו של הנער (עיין בכתוב), והחיה את נפשו בבאר המים.

תזכורת

בדי להבחין באפיה של הגר, לא היתה שרה זקוקה לעובדות נוספות. היה לה די בעובדה אחת, כדי לגלות את תכונותיה של הגר. מכפיות־הטובה שבה הבינה להיכן יוליך אופי זה, כי על כן ניחונה שרה בחוש נבואי גדול משל בעלה אברהם. הרבה סבל ותלאות, היו מנת חלקה של שרה בשנות חייה. הרבה יותר מעלבונות־סרק ספגה בחייה. הרבה מדי, מכדי שתיעלב מיחסה השלילי של השפחה המצרית. אולם, בעיני רוחה ראתה, איך נכבנת התולדה. בהתנהגותה של הגר היה טמון הגרעין שיצמיח את פרי הבאושים. היא תהיה המעיין שממנו ישאב ויתפתח העם הגדול, שיהיה „פרא אדם, ידו בכל ויד כל בו" (בראשית ט"ז י"ב).

לכן ביקשה שרה להפנות את תשומת ליבה בהזכירה לה את מוצאה, בפוקדה עליה לשוב למלאכתה הראשונה — ל־מלאכת השפחה. כדי שתתפכח מעט משגעון־הגדלות, אולי אז, תוכל לשוב ולהיות ראויה לתפקיד לו הועדה — לאשת אברהם.

אולם, הגר כבר טעמה את טעם הח־רות. היא הספיקה לינוק את התחושותיו של „עבד כי ימלוך", לא יכלה עוד לשאת את טעם העבדות וברחה אל המדבר.

וכאן מתגלה עוד אחד מקוי האופי של הגר. היא היתה מוכנה לקבל את כל טוב אדוניה, לרשת את מקום גבירתה, לגזול את עתידו הגדול של העם היהודי, לרשת את ארצו־המובטחת — כל זאת — בקלות, ללא מאמץ, ללא מינימום של הקרבה, ללא נכונות לסבל. כשנפגשה הראשון עם הסבל, סיפת הענות הרא־שונה, הבריחו אותה מארץ ישראל אל המדבר, ויצרה את בעיית הפליטים הר־אשונה, האב־טיפוסית.

●

אלו היו שתי האמהות, אשר עצבו את דורות העתיד, הטביעו חותמן באופי ילדיהן. הדמות האצילה והולידה את יצחק שהיה מופת להבעת אנוכיותו. שהיה נכון למען אידיאל, למען צו אלו־קי, למסור את נפשו.

הדמות האחרת יצרה את ישמעאל. הוא זכה לחינוך המעולה של אברהם. החינוך שהשאיר אותותיו עד היום הזה. צאצאיו נשארו נאמנים לאמונתו בא־ל אחד ול־מצוות „הכנסת אורחים". הם המשיכו ל־הטביע בבשרם את חותם המילה, מאז אותו יום כיפור.

אך לקוי האופי של הגר לא יכול גם החינוך. המניעים נשארו אנוכיים, מצפים לתגמול, לחלק מן הירושה. מניעים ה־מתגלים באצבעיה, שנכון ישמעאל לאכוח למען השגת מטרותיו. במזימות הזדון ל־רצוח ילד בן שנתיים, אשר שנבע ב־ערגותה של שרה.

אולם יצחק זכה מלבד בחינוך של אברהם, גם בדמות־האם של שרה. בקוי האופי של האשה הדגולה שידעה להקר־יב את אנוכיותה, את כל אשר היה לה, למען זולתה ולמען אותו אידיאל שבשמו פעלה. קו האופי של שרה שלא הותירה לעצמה כמעט כלום ולפיכך זכתה בכל.

בהתמשך הויכוח בין יצחק לישמעאל, נותרה בידי יצחק, תשובה ניצחת אחת: הרכות טוהר מעשיו והוסר אנוכיותו, נכונותו ונאמנותו לאלוקי ישראל, באותה עצמה שהוכיח לפני אלפי שנה ביום כיפור.

בצהרי יום כפור השליש (עד כמה ש־הדבר מוזזים!), נשלחה אלינו הזכירה. נתבקשנו להשיב על האתגר שזרק ישמ־עאל. ויצחק?

מקורות:

● מדרשים: פרשיות לך־לך, וירא, חיי שרה, ע"פ תורה שלמה.

● מפרשי התורה: רש"י, רמב"ן ואחרים.

● רש"ר הירש עה"ת ואחרונים.

בס"ד
דע את יהדותך
גליון ל"ד
יו"ל מדי שבועיים ע"י האגודה להסברת ערכי היהדות ירושלים, ת.ד. 156
✱
העורך: שמואל חסידה
✱
נא לשמור על קדושת הדף ולא להשתמש בו לצרכי אריזה וכו'

שרה

בת חמש עשרה, היתה שרה כשניש־אה לאברהם בן העשרים וחמש. ב־אור כשדים. יחד אתו עשתה דרך ארוכה, דרך סבל ותתחתים. אברהם שגילה את הבורא, ולחם עד חורמה באמונות ההבל של בני דורו, נרדף עד צוואר. דרך כבשן האש ועד למיסתור בנקיקי סלעים, משך שנים ארוכות. כל העת הם ממשיכים (אברהם ושרה) לעשות נפשות לאמונתם בא־ל אחד. המאבק התריף נמשך ואינו מסתיים, כ־אשר כחו של אברהם הולך וגדל. באותו רגע שומע אברהם את הצו האלוקי „לך־לך מארצך, וממולדתך ומבית אביך אל הארץ אשר אראך, ואעשך לגוי גדול". (אחד מעשרה נסיונות שנתנסה אברהם אבינו).

לאחר חמישים שנות נישואין, ושות־פות נאמנה לדרך חייו הקשה של אב־רהם, מתבקשת גם שרה להפרד ממש־פחתה וממולדתה. להניח את כל אשר לה ולהגר אל ארץ לא־נודעת. להנתק מכל וללכת אל עתיד לא ברור, על סמך הבטחות שהעניק ה' לבעלה. היא עושה זאת. היא ממשיכה באמונות ללוות את אברהם בנדודיו הקשים בארץ כנען. היא סובלת רעב ויורדת מצרימה בעק־בות הבעל, שם היא ניצלה מאסון גדול בבית פרעה. לבה יוצא מפחד קורותיה בארץ פלישתים, בארמנות אבימלך. היא מצפה בחרדה לשובו המהיר מ־מלחמת המלכים האכזרית. היא בולעת את סאת היסורים עד תומה.

בכל אלה עדיין לא די. עדיין לא באו לידי ביטוי מלא תכונות נפשה האציליות. כי לכל אלה ניתן למצוא מניעים נסת־רים באמצעות פרשנים מלומדים. עשר שנים חולפות של הזוג בארץ כנען. הם מתחילים להגיע אל המנוחה והנחלה, שמו של אברהם מתפרסם. אך בליבה של שרה מתחוללת סערה. שרה העקרה, המשתוקקת לבן, סוקרת את חייה עמוסי התלאה. בסתר ליבה מקננת התקוות, לממש הבטחות ה' לבעלה, שניתנה בי־עלותם ארצה „ואעשך לגוי גדול". הבטחה שחזרה ונשנתה ב„ברית בין הבתרים". תקוה זו לוחשת במסתרים, אך הזמן עושה את שלו, ושרה מזקינה. לפתע תוך כדי הרהוריה מתחוור לה, כי בעצם היא לא קיבלה שום הבטחה. כל אשר אמר ה' לאברהם, התייחס אליו בלבד ולזרעו. ועל כן, יתכן, שלא מבטנה יתפתח העם הגדול, שימשיך את מורשת אברהם ויזכה בברכותיו.

באותו רגע עצוב, כאשר הספק החל מכרסם בקרבה. כאשר הכל נראה כה מיואש וחסר תקוה, שרה אינה מתקומ־מת. אינה קוראת תגר. אינה מתמרמרת על כל הדרך הקשה והארוכה שעשתה, ושממנה יהנה רק בעלה. להיפך, היא הוגה רעיון גדול. היא מוכנה לוותר על הכל. על כבודה ומקומה כגבירת הבית, על חלקה בהקמת דורות העתיד — ובלבד שיהיה יורש. שיהיה ממשיך את הדרך החדשה שנסללה. היא מוכנה לרתום עצמה לחינוכו של ילד זה, ל־העביר אליו מיטב רוחשיה, כדי לעשותו ראוי לכך — ובלבד שיהיה.

שרה מפעילה את כל כשרונותיה ל־שכנע את אברהם שיסכים. היא כמעט מאלצת אותו לכך. במו־ידיה היא נוט־לת את שפחתה, מרימה אותה מאשפתות ומושיבה אותה על כס הגבירה, כשמלוא ציפיותיה ותקוותיה להולדת היורש לאב־רהם ולמורשתו.

אם יש בטוי מילולי למושג נאמנות, לערך מסירות, לגדולת נפש — רק השם „שרה" הולם אותו.

(המיקרוסקופ האלוקי, שבאמצעותו נב־חנו אבות האומה, טוהר לבם ומעשיהם — לא פסח ולא כיסה על אף אחד מ־„חטאיהם", והתנ"ך כולו מהווה עדות לכך. מעשיה של שרה — כולם, עברו מבחן מדוקדק זה, וזכו מפי ה' לציון המעולה ביותר: „כל אשר תאמר אליך שרה שמע בקולה" (פרשת שבוע זה — וירא). על רקע זה מובן, שגם אם אותיים מחכמינו מצאו פגם באחת מפעולותיה של שרה, פגם שהתורה עצמה עליין ל־חלוטין. פסיחה, זו מצביעה שהפגם אינו מתייחס כלל למעשי שרה, שזכו כאמור להסכמת ה', אלא לכך, שיתכן, ולמעשיה המוצדקים נתערבה גם נימה של תגובה אישית על השפלתה).

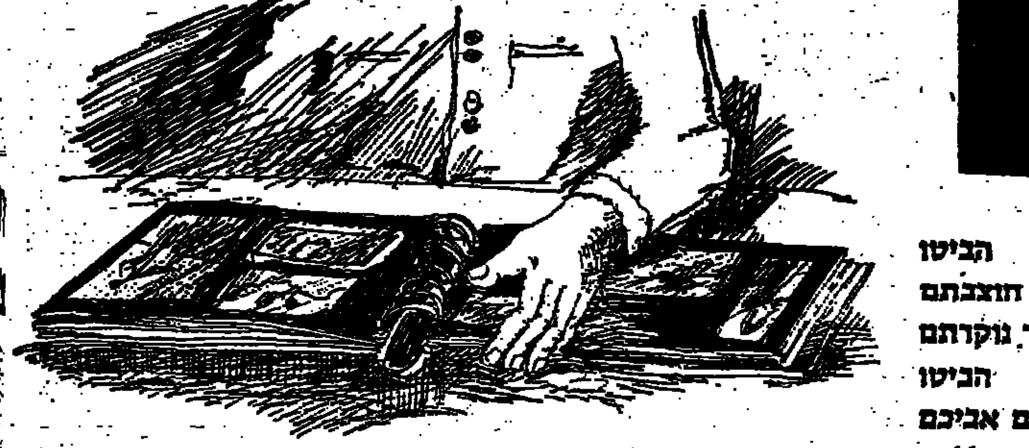

אלבום משפחתי

„קריאה בספרי ההיסטוריה, היא בבחינת הצצה באלבום משפחתי, שאף בתצלומיה היותר קדומים מגלה האדם משהו מזהותו. ויש במציאת קוי דמיון אלה כדי לקנות תחושת מה של אחיזה בנצח. לפי שרציפותם והמשכיותם של דברי הימים, מעידים כי איננו פרט ביולוגי סתמי, אלא חוליה בשרשרת, שאף כי רבבות מצויות כמותה — איתנותה של השרשרת תלויה בכל אחת מן החוליות הבודדות".

(ההיסטוריון הנודע אדוורד ה. קאר)

האלבום המשפחתי שלנו — מלא הפתעות. הוא עתיק, עתיק ביותר. התמונות הראשונות הודבקו בו, לפני 4000 שנה בקירוב. אבל בכל זאת, המיד נבחין בהן במשהו חדש, בזווית ראיה מעניינת או בהארה מפתיעה. התמונות הישנות הללו אינן דוהות לעולם, ודומה כי זה עתה צולמו, והודפסו. — ישנות הן ללא שנים. העין הבוחנת והלב מרגיש, יש ומתגלים לו התווים הסמויים, המקשרים בין הקרוב והרחוק, בין זו, מתחילתה של ההיסטוריה לאחרונה אשר זה עתה צורפה לאלבום.

הנה למשל, תמונה קדומה. במרכזה — ארוחה. אליה התמנו שלושה עוברי אורח מקריים. הגישו בה, מעט מים לרחיצת ה־רגלים. עוגות, חמאה וחלב ובן בקר רך וטוב.

המארח, אברהם — אבינו הראשון, ש־התמחה במידה של הכנסת אורחים.

אך עיינו, עיינו היטב בתמונה. (בראשית יח, ב—ח) ותבינו, מדוע הפכה סעודה זו למושג, למופת, לסמל. כיצד היתה לתמרור היסטורי, ציון לדרך חיים חדשה.

הביטו, כיצד הזקן, בן התשעים ותשע, החולה, ביום שלישי למילתו, העשיר, אשר עבדים המשרתים לו לרוב — רץ בעצמו לקראת האורחים החולפים על פתח אהלו. משהתיישבו המטוגן לפניהם ביקשו: לו מובה ויכבדו לנוח ולסעוד בצל קורתו.

הזקן החולה, השמח על כי נענו להזמנתו, רץ במהירות להכין בעצמו את הסעודה. (מלבד שחיטת בן הבקר שמסר לישמעאל. להרגילו להגשמה אישית בחסד — חז"ל). לבסוף, עומד עליהם לשרתם ולשמשם לנוכח משרתיו ועבדיו כולם.

וכולו תודה על הטובה שהם — עשו לו.

זו, איננה הכנסת אורחים בלבד. זו אהבת אדם במיטבה. המחפשת תמיד אחר אפשרויות נוספות להיטיב לזולת. המשכללת ללא הפסק, את האמצעים לשמירת כבוד האדם ולהגדלת ערכו.

ובצידי התמונה, מסביב לאוהל אברהם, שולט משטר העבדים והאנוכי של הרבויות המזרח הקדומות. סדום אף היא קרובה כ־מטחוי קשת, בה הגשת סיוע לנצרך היא עבירה על חוק המדינה.

הוסף לכך, את העובדה שאברהם זה עתה נמול, גם אתה אז תרגיש את בדידותו המוחלטת בעולם. את הלעג הסובב אותו, ואת דבקותו הנון קונפורמית בדרכו. (כן, כבר אז, היתה תדמית „מיושנת", לא ההאימה להלכי רוח התקופה). את מסירות נפשו, את ריכוז כל כוחותיו, כדי להתמיד במשימה: להיטיב לכל.

על כן, בחר בו האלוקים, אולי באמצעותו תתוקן האנושות מחדש, לאחר כשלון אדם הראשון לאחר מרידת בני נוח, בוני מגדל בבל.

כי אחד הוא אברהם מול העולם כולו. יחיד לעומת העולם כולו.

■

אנו מדפדפים הלאה. תמונות חולפות. פעמים כבירים, עוברים בסך. ושוב, מוזכרת תמונה ידועה. אך יש בה חידוש, היא מתקשרת יפה אל התמונה הראשונה.

בתמונה, אנו מבחינים בצאצאי אברהם הנבוכים במצרים. משה, הגדל כנסיך בבית פרעה, ללא מחסור ודאגה, יוצא לראות ב־שלום אחיו העברים. (שמות ב' יא־יב).

מצרי מתעלל לעיניו בעבד עברי. המעגל ביקו לבין אחיו העברי, נכוה בן רגע. מכה הורג את המצרי הנוגש וטומנו בחול. חוש הצדק בקרבו העכיב את דברו.

למחרת, הפריד בין עברים נצים. („רשע למה תכה רעך") התערבות זו, שגררה הלשנה לשלטונות על רצח המצרי, מזעזעת את מעמדו הרם, ומביאתו לפליט נרדף, הנמלט — למדין.

מול הרועים המתנכלים לבנות יתרו ליד הבאר, עומד משה יחידי (כאברהם בשעתו) הצדק פועם בלבו. זר, בן בלי בית, הזקוק בדחיפות לעזרה ולמחסה. אך האינטרס ה־אישי, הדחוף והבוער, לא עצר בעדו להושיע את הבנות הזרות לו, על אף הסיכון האישי.

והביטו בתמונה. מכל תולדות חיי משה לא מוזכרות שם אלא שלוש אפיזודות אלו. כל השאר לא חשוב כנראה.

להורות, להודיע ולהצביע, מדוע בחר בו האלוקים להיות המושיע את העם מעבדות מצרים. להסביר, במה זכה להיות השליח הנאמן לבשר באמצעותו את התורה לבניו של אביהם.

האלבום מאוכלס בדמויות אין סוף, של ממשיכי תורת החסד של אברהם. הן משקי־פות אלינו מכל התקופות. מתקופת הבית ה־ראשון והשני, בדורות התנאים והאמוראים יוצרי התלמוד, מכל אתר, בו חיו ופעלו יהו־דים. בדפיו רוחשת מציאות שיש סיבה להת־באות עמה, להתרפק עליה ולהרכין ראש בפני נאמנות גבורית לשליחותם חובתם.

■

הרי — תמונת ענק ברקע, פנורמה שלימה, המשתרעת על פני תבל כולה ב־מרחב, בזמן. אתה סוקר בה את העם בכל גלויותיו. גימאות גיטאות לאין ספור פזורים עליה בכל ארצות הצלב והאיסלאם.

ובין התמונות הכלאות, רואים בבירור את חיי התרבות התוססים, חיי תורה וגמילות חסדים. עקב הלחצים הכלכליים מרובים ה־עניים. אולם, אין הם מופקרים לגורלם, כ־אותם לגורל בחוץ, בעולם הגויי.

העני, המט ליפול היה חלק מן החברה היהודית, וחובת העשירים והקהילה לתמוך בו היתה מובנת מאליה, בניגוד לנהוג בעולם הסוגר מסביב, שם היה העני גוף זר בחברה, ובתקופות ידועות אף נחשב לרשע שאחד דינו להשמדה.

חברות התנדבות לרוב היו בגיטאות אף בקהילות הנידחות ביותר, מהכנסת כלה עד פידיון שבויים, מבתי מחסה עד ביקור חולים ולויה המת, מקופות גמ"ח ועד אגודות סומך נופלים ולינת צדק. בתקופת הגיטו ב־רומא, היו על 5000 תושביו לא פחות מ־שלושים אגודות צדקה פעילות.

ובאירופה הנוצרית? רק שלושת אלפים שנה אחרי משה רבינו, בימי אליזאבת ה־ו, הונהגו חוקי הסעד הראשונים. תוך הסתמכות על התנ"ך. (עיין מחקריהם של פרופ. סטיל רוק, ש. בארון וא. פרסקובר).

אכן, יהודי בעולם כולו — כאברהם בשעתו.

הפנה מבטך למעלה, אל הפינה המערבית צפונית בתמונת ענק זו. לעבר קהילת ברלין במאה ה־18, ותבין מה המיוחד ברוחו של אברהם.

החברה „שומר לבוקר ומשען אבלים", המכה במשפחות אבלות שמטה להמך נשבר עקב האסון. כדי לא לבייש את מקבל ה־תמיכה, שלחו לבית כל אבל, בין עשיר ו־עני, שתי קופות סגורות. באחת סכום כסף עבור הנצרך והשניה ריקה. כל אבל התבקש להריק את הקופה המלאה, ליטול לפי צרכו ואת היתרה לשלשל לקופה השניה. במידה והאבל לא נזקק לתמיכה, הוסיף כבספו בשעת ההורקה מקופה לקופה. כך נשמר כבודו של הנצרך. איש, לרבות גבאי הצדקה, לא ידע מעולם מי נטל מן הכסף וכמה נטל.

ומכאן — לפילנטרופיה היהודית אשר עד היום אין לה את ודוגמא בקרב העמים. (עיין המחקרים לעיל) לא רק למסורת יהודית, כי אם גם כלל אנושיות, לא רק מצד שומרי תורה, אלא גם יהודים שרחוקו מיהדותם, אך שני סימני אברהם טבועים עמוק בגופם ובנפשם, ברית המילה והעזרה לזולת.

ממקור זה, ינקו יהודים בכל דור, את ה־התכסרות המתמדת למלחמה בעוותי החברה, בנגעי המשטרים כולם. לא היתה תנועה אחת, שחרתה על דגלה סיסמאות של תקון העולם, שיהודים לא היו תועמלניה הבולטים ביותר.

■

לנגד העינים צצה שוב תמונה קטנה נחבאת בין אלפים כמותה, הכבש מת־מקד בעיירה יהודית — בובארו.

סכסוך יש בה, בין אשתו של רבי זאב, (החסידים מזכירים שמו בהדרת קודש) המשרתת, על שכר עבודה. והחליטו שתי ה־נשים לפנות אל רב העיר שיפסוק בסכסוכן. שמע רבי זאב, והתכונן אף הוא ללכת אל הרב.

— בשביל מה? — אומרת לו אשתו, — אין זה לכבודך, לעמוד לדין עם המשרתת הצעירה, אני יודעת לבד לטעון טענותי.

— נכון זוגתי, אבל מי יטען לטובת ה־עוזרת.

— האם אתה רוצה להיות סניגורה?

— ומדוע לא — ענה בתמימות — האם זה בזיון? הלא כך אמר איוב (לא יב—יג) „אם אמאס משפט עבדי ואמתי בריבם עמדי וגו'".

בפשטות, מתוך אהבת אדם, ירושת האב אברהם.

אלבום ישראל פתוח, לא נסגר מעולם. כל דור מוסיף בו את תצלומיו המצולמים מאו־רים בעדו. כל תמונה נוצרה במאמץ הרוח היהודית והפכה לחלק מן התמונה הגדולה. את חלקה הראשון הדביק אברהם באלבום הינו. הוא הורה את הכיוון ולימדנו כיצד להשלימו.

מעריב ספרות • אמנות • ביקורת

טור ראשון
טירור של צדיקים

ידידתנו המשוררת יהודית אוריין בן הרצל התגוללה באומץ בלתי רגיל בספרות הקלאסית, כדי להצדיק את התנגדותה להתנחלות „בלתי־חוקית" ביהודה ובשומרון. מעשה ההשוואה הספרותי הזה הוא מקור מצד עצמו ויש לו אבות מפוארים בכל הספרויות. על כן נשתוק את המשעשע עד הסוף — וניכנס לויכוח דווקא על הצד הספרותי.

המשוגה הבולט ביותר של בת־דברנו הוא בכך, שלא שכחה כלל גדול בספרות, לאמור: אין אמת ראשי לשפוט מצבים וערכים דיבוריים ביצירה כלשהי, אלא לפי מושגי עולמם המערכת המוסר בתוכם נוצרו ונתעצבו. אי אפשר, על כן, לשפוט את התקוממותה של אנטיגונה על כך שלא הובא אחיה פוליניקס לקבורה — לפי מושגינו שלנו על חומרת המעשה הזה. בעולמה שלה, בעולמו של סופוקלס, בעולם המיתולוגי של מעשי אדיפוס ומשפחתו — היתה לנערה זכות מוסרית מלאה להילחם על קבורת אחיה, כשם שלפי מושגינו שלנו כיום יש לכל נערה זכות להילחם על הצלת חייו של אחיה — עד כדי הקרבת חייה שלה, עד כדי „קידוש השם", עד כדי להסתכן בכך שאנשי הטעם יאשימו אותה ב„טירור של נרדפים".

על יהודית אוריין בן הרצל להוליס, האם היא שופטת את אנטיגונה מתוך עולמה העתיק ועולם־ערכיו — או שהיא מוליסה לעשות מעין „אקטואליזציה" של המצב הניבודיה. אם היא מוליסה על אקטואליזציה — אז בבקשה לעשות זאת לגבי הכל: גם לגבי אדיפוס אביה, קודם־כל. האם מוצדק הדבר, שאדם ינקר את עיני עצמו וינטוש את מלכותו, רק משום שבלא־אשמתו ובלא ידיעתו הרג את אביו ונשא לו את אמו לאשה? לפי עולם המושגים שלנו כיום, אדיפוס תם מפשע, ואין עליו לשאת בשום עונש. ומה בעניין קריאון? יהודית אוריין בן־הרצל קושרת לו כתרים של איש נדיב וחכם ו„שפוי" (כמעט כמו ראש־ממשלה מתון) — אבל היא שוכחת, כי קריאון תפש את המלכות לאחר ששני יורשיה החוקיים, בניו של אדיפוס, נלחמו זה בזה והרגו זה את זה. את האחד (האהוב עליו) ציווה לקבור בכבוד מלכים, ואת השני (שהתמרד עליו) ציווה להשליך לכלבים. הוי, אם לעשות אקטואליזציה בנוסח ידידתנו, שייך מזרח־תיכוני עריץ, הקובע מה טוב ומה רע, מי לחיים ומי למות, מי לכבוד ומי לבזיון — לפי שרירות ליבו ולפי צרכיו. נגד קריאון כזה, מצווה היא להילחם, מצווה היא לעקעק את עצם היסוד עליו מבוססת שליטתו הבלעדית על חיי הכלל והפרט. למלחמה כזאת קוראים „מרד", „מהפכה", „הפגנה", — ואלה הם בבחינת שבלי מסירות נפש אי אפשר אפילו להתחיל בהם.

אני חושש, כי יהודית אוריין בן־הרצל הפעילה עלינו כאן הפעם מנגנון של „מוסר השנטנוטי": אותה תופעה עצמה, אם היא לצידי טובה היא, אם נגדי — היא רעה. אכן, יש גם „טירור של צדיקים". הכל מותר אצלם למען מטרות שהם מקדשים אותן: הפגנות, הקרבת בני אדם, הרס צורות־חיים, שבירת חוק ומוסכמות. זה אפילו זוכה אצלם בקדושה ובהילה. אבל ברגע שאותן הכוונות אנוש — אותם מעשים מופעלים למען משהו שאינו נראה להם — הם מוצאים את כל הנימוקים שבעולם כדי לפסול אותם.

אין מיפלט, ידידתי הטובה. יש לדבר לגופו של עניין. האם מותר להילחם בעריצות? אם כן — אנטיגונה היא גיבורה, מופת לחבורה המאמינה בכוחו של האדם לשנות את עולמו. האם מותר להילחם למען מולדת לא־מחולקת? — על כך תתווכחי. אל נא תבקשי את תלונת המהפכים, על כך שמישהו פוגם להם את ההרמוניה האסתטית של עולם שכולו תבונה ושיקול־נפש. אין עולם כזה. אם דרושות הוכחות — תבוא הספרות הטובה לדורותיה ותוכיח.

מ. ש.

טירור של נרדפים

מאת
יהודית בן־הרצל

אם לספר בנטיית־הלב, מעולם לא אהבתי את אנטיגונה. מן ההתחלה חשודה היתה עלי כי היא כן החומר המביא קטסטרופות. ההרואיזם העיקש הזה, הבוצע לה כניסה אל הנצח, הזכה אותה בכותרת של טרגדיה יוונית. לבי נטה לאיסמינה האחות, זו שסופוקלס לא זיכה בכותרת ליצירתו, אף לא במונולוגים סוחפים מלהיבי־התנגדות. בלבד הרבה הגיון וטיעונים פרגמטיים על פוליטיקה ועל חוקי־הרשות ועל ההבדל שבין האפשי לבין האפשרי. אולם מה הם פרוזי־הגיון לעומת התוי־הנצח, הדי־כל־הדורות המלווים את אנטיגונה בדרך ההקרבה העצמית. הפשרנות מטבעה גמודה ונטולת־קסם, יש בה השתוחחות, ריפוי־תרנים, אינה חוצבת להבות מלבבות ואינה מצליחה במטבעות גדולים. היא פריכה, מהססת, כורדה למחצה, למלא את תפקיד המתפשר משמע לוותר מראש על מחיאות־הכפיים.

חשודה היתה עלי אנטיגונה מלכתחילה, כי היא קצת מאוהבת בהפקיד שהטילה עליה המיתולוגיה היוונית ובעקבותיה מחזאיה.

מתוך מרטירולוגיה להיאבק והיא מיתוקה אל המוות. מבשרים לו לקריאון המלך כי שהייתה אנטיגונה קברה את אחיה הבוגד בניגוד לצו־המלך, והוא באופן אנושי פותח לה אופציות־נסיגה. שמא לא היא, ושמא טעתה, ושמא לא ידעה ואילו היא בשלה עומדת — גם ידעה, גם במתכוון ואפילו פעמים אחדות. הנצפן מבקש כאן לא רק לעשות אלא גם לחגוג וכך אין היא מותירה לקריאון המלך כל מוצא אלא להמיתה.

אנטיגונה נמנית עם בני הנפילים, מהללו שאינם יודעים ספקות, עם מנהיגות כמעט כאריזמאטית אם נזכור את ההמונות שבאו על פירה חבי בטרגדיה הבאה ב„המתהגגות" ובעקבותיהן דמורליזציה כללית. אין היא מן הנשים שדעתן קלה ואינה ניתנת לשידול אפילו „לעבוד עליה עשרים איש בכסף שמנה שזה היא לא תאמר לפתוח: אצקיל זאת פעם נוספת" (ראה דבר א.ב. יהושע ב„שדמות" גליון נ"א).

ההקרבה העצמית יש בה כידוע ממידת־האגואיזם, גם במרטירולוגיה של אנטיגונה אתה מוצא אנוכיה לא מעטה. אין היא נכונה להתחלק בגורל הנפש שלה עם זולתה. איסמינה האחות השקולה, שסירבה מטעמים עקרוניים ופרגמטיים להפר חוק, מבקשה להתחלק באשמה ובעונש, אף שאינה נאשמה, אה האקט עצמו (מי מהן גדולה איפוא יותר?). אנטיגונה הסרב נחושות „לא לך הזכות הזאת". האגואיזם המרטירי תופס את כל הקדושה לעצמו. בהילה אין מתחלקים. והנכנס בשערי מועדון המרטירים האקסקלוסיבי זכאי לסידרת מונולוגים אלגיים נוטפים חמלה עצמית על אובדן הצלופים ועל הסתלקות מהנאות העה"ז.

סופוקלס

תוך גלגול שיר־הסוף הגבנה משוחה בשמן היא תבוא בסוף תמה הפלים. עם אגזר אגלמות של הסבל הקדוש.

*

בימים נקנתיים אלו, כשהכל סובבים בסחירגות עד מתנק, רודפים ומבוהלים למשש את הזכות לאושר, עשויה המרטירולוגיה, זו שכמעט נתמנו עליה את הגולל, לזכות בתחיה חדשה. החזון היצור המשיחי, בכוחם להציל מעונשה של האפוריות. עייפת הנפש ממבצעי ההנאות החומריות והיא מבקשת „דולורוזות". הצאריך הזאת יותר מכולן ידעה נתיבי־יסורים ברות הזמן, מי ברגל יחפה ומי במכונית. לגבינו חיבות־הסבל הרי זו כמעט תרשה. וכבר הקדימנו הזן וקרא לה פילוסופיה לילית. האינטימיות של הסבל, עם שירה בלב ונגוהות בעיניים וקצת סוגרים, לפחות חבסה קטנה שתזכיר שנות הירואיות של סודיוטות אנגליים או רומיים והיסטוריה טרופה ואירונית.

במרטירולוגיה המקומית כאן ועכשיו, זו של אמצעי הקומוניקציה, זו המתהנצת להיאסר, אין למעשה הסתכנות של ממש. זהו כמעט מיקנק קודש, המצויים בידי דנדרם מטיף הלב־אם חמוש ומפוזה, דנדרם ההופך לקרבן בלא־נזר של הסידור המרטירי. הטורח של המסכנים הוא עדיין מהיותו בנוי על רגשות־אשם (לרוב מדומים) ועל נחיצות בפני מושגים מוחלטים ודעיכות טרנסצנדנטים. „חוק אלוה לא כתוב אבל יציב", „חוקי האלים לעומת חוק האדם" („אנטיגונה", המאה החמישית לפנה"ס) — אלו המוחלטים הכי משתנים בעולם. ואילו הביטויים היומיומים הבלתי־מוחלטים הם למרבה הפלא היציבים והבלתי־משתנים.

אור • צל

אבל הוקיאלות, הצדק, המצפון שלי, הללו תומורים הגלסטיים שבכולם כי כך זה: שני צבאות טובחים זה את זה אחרי תפילה — אותה תפילה — ובאחורי שניהם „חוק אלוהי" — של אותו אלוה.

לכן כשעוסקים ביצורים טרנסצנדנטיים — יפים הספק והענוה מן הבטחון ההורדאות. סוקרטס, כך נדמה לי, היה מן החומר הזה. זה מרטיר בעל חוש הומור. איזה סיום היתולי נטול־צדיקות ב„פידון", כשהוא מבקש את רעיו לא לשכוח „להקריב את התרנגול". ההיסטוריה לא ייחסה לו מכתב שאפשר לכתוב על כותלי ביהכ"ס וכי אפשר לחבק על: „למות ו„תרנגול" על שמתיים?

אין זו מרטירולוגיה המשתוקקת למוות, אלא יחס פרופורציונלי לחיים „העיקר הוא לא לחיות אלא לחיות חיים טובים" וטובים משמע אצל סוקרטס חיים שאין בהם עוול. בדיחות הפרית בבית־הדין, כשתבע ארוחות חינם, אשיל בלי קבלות, כפרס על שירותי למדינה, בעוד מרחף עליו עונש־מוות. לא פאתוס ולא לשון־דיקלומים, אלא עמידה על הזכות להטיל ספק בלבד. זוהי הקרבה עצמית שאין עימה קדושה אבל יש בה הגיון.

הקטסטרופה היא פרק החותם את דאס־הטרגדיה. האם זהו הכרח ספרותי, או שמא תולדת־המציאות? איסמינה. האפורה לא כאחותה בכותרת, בנצח, במוחמנס ספרותי, אבל היא נותרה בחיים.

הדרך לסבסטיה

מאת הוראציוס

האדם הוא בריה בוראת־מלים ויצור יוצר־שמות. אמת עמוקה זו אינה חסרה, כמדומני, גרגר, אף־על־פי שאני ולא דרווין, או באמר פרופיסור הכללי ניסח אותה. לבד ממליב כגון באנק, קונטורציום, מסים, מסוף, יש בחיינו שמות, כיוצא בואדות, רוטשילד, גינבה...

כל מה שיש לנו יחס אישי אליו יוצא כביכול מן המילון ונכנס לספרי הטלפון: כלבים, סוסים, נצים, הוראקנים (תמיד שמות המין המוציא את כספנו במספרות: „עדנה", „אודרי", „קארלה", „בטסי"), אפילו מושבים אלקטרוניים, דוגמת „מניאק" (מלילטרי־ונטי־ייל־אינטרגטור־אנד־קלקולטור").

בנסתנות „ליבולוגבלק" (פינגווין 69) מוסר לנו המתרגם לוח שמות פרטיים, בתוכם „באלמונג'", הרב־אבירים, שהאגן משכה מקטפריד לקרה־הילדה קסלה בה את האגן. „כלולה", מעיר מר האסמ. „ברשימתנו, משום שתרבות הן נפשות פועלות בשירת ימי־הביניים"...

בדקתי, משום כך, ומצאתי כי בשאנסון־דה־רולנד קרוי שם סוסו של שארלמן „טנסאנדור", שם חרבו „ג'ויוז", סוסו של רולנד „ויאנטיף", חרבו „דורנדאל". אוליווי אין לו סוס־בעל־שם, אך חרבו „הוטקלאר".

המחזה אם יש ט ס ס מפורסמים. אף מכיר אני אחד או שניים, שלא היו מהסס לכנותם „אבשלום", או „אדוני־צדק", כדי שאפילו הדיו — הנראה שחור — יסמיק תחתם על הנייר מתבה בושה.

מובן שכל נוף בחיינו, כל עצם שבו, קרוי בשם משל עצמו.

ואולם מדוע „חולנה", „גוואדאלאחארה"? מניין „סמבוניה"? מה טעם „ציקאגו, אילינוי"?

הטופונומיה היא חקר שמות־המקום, מוצאם האטימולוגי, קורותיה בהיסטוריה, ארחם ורבעם בחיינו. „טופוס", מקום („טופוגרפיה", „אוטופיה"). „אונומה", שם.

אם סבור היית, דרך־משל, כי תן ההולגה, או הבולגה, על הבולגרים, יעמידוך הטופונומיסטים מייד על טעותך. הבאליה, הידועים לנו כ ב ל ב י ם, שכנו לפנים על חוף הבולגה ושמם, לא שם הבולגרים, מעיד על כך. בולגריה היא לשון „באגרי", שדוברי אנגלית או צרפתית מפריסים אותה ב„בא אל אדם מאחור". רמז למדות־סדום של יושבי תוך־הים־השחור.

כיוצא בכך מתקנים הטופונומיסטים, שאמרנו על עקבות ילידים שמצא לפנים מאגלן בטירה־דל־פואגו. ה„פאססון", או כביעת ה ר ג ל ה ג ד ו ל ה, שבראתה לו התומה בחול, דכתה עליו כרגל־נפילים, ובל פטגוניה קרויה עתה, משום כך, על שמה.

מה טעם צ'יקאגו? טעם בצלים או, מוטב שנאמר, ריח בצלים! „צ'י־קאק־קואה" מתפרשת לנו, מפי אינדיאנים, כ„מקום צחנה הבואשים". ללמדך שמקום הכרך, הנודע לנו עתה בסרחון בתי־מטבחיים, נתפרסם לפנים כמקום סרחון בצלים — ולא ו י ל י ק י י ל ו ק י („בצלים משובחים"), כשם העיר שבורנו עליה את שינינו בימי נבחותנו הוקוב! חקר שמה־המקום הוא כאמור אנוסיאה רבת־הרפתקאות. אתה יודע מניין באת, אי אתה יודע לאן אתה הולך. כי היה מלה, דרך משל, על דעתו כי ג'ר ס י סיטי שעל ההודסן היא שבוש המלה „קיסריה" וכו ג ו ס א שבספרד — שבוש „קיסריה־אוגוסטא"? כי פרוסיה היא, בעצם, ברוסיה, ברלין פירושה בסלאבית „שכמה" והייפציג היא לשון „ליפה" שברוסית?

מכאן שהסלאווים הגיעו בשעתם עד לאלבה ולפתות דין הטופונומיה מחייב כי פרוסיה היא עתה שטח משוחרר ומחזיה גרמניה המזרחית שייכת לקורמתיסלים. אלא שהרוסים אינם צריכים לראיות מן המילון.

משרד־הפנים האמריקני מוצא דווקא עניין בשמות־מקום ואם מעט — מקיים ועד־חכמים, שאינו מניח לשום הר, נהר, בקעה, מכתש, כפר או עירה, כרך או מטרופולין, עד שיוודע עמם להקר שמם.

בספרו על כבוש מכסיקו ופרו מונה לפנינו פרסקוט כמה וכמה דרכים שבהם נהגו ראשוני הספרדים, אנשי קורטז ופיסארו, לציין את מקומם על גבי המפה. אודה נא ואומר כי ביני לבין הצעיר,

שבלע את הדברים כבכורה־בטרם־קיץ, זורמות עתה עשרים, שלושים שנה ואין בידי להיזכר בכולן. אך זוכר אני שמצאתי בה הגיון רב, ואם הגיון — שורתו אתת אף בשכל־הישר שלנו:

אנשים הבאים לעולם זר, חדש, טרה א'נקוגניטה, מתרשמים בוודאי יותר מכל ממראה־עינים, שהוא גם הלך־נפש. רואים אדמה שרופת־שמש וקוראים לה הארץ האדומה, „אריטריאה" ביוונית. רואים חוף לבן, מלא צוקי גיר — קוראים א ל ב י ו ן („אלבוס", לבן בפי רומאים). רואים א י יפה וקוראים לו פורמוזה („יפת־נוף" בפורטוגזית). אי שהשמש ע ו ל ה בו — ג'ה־פאן־קואו („ארץ השמש העולה"), או צ'יפנגו, יפן. רואים מישור אין־קץ קוראים לו אל־איי־אס־קה („אלקסה" בפי אסקימוסים, „הארץ רחבת הידים"). גרינלנד נראתה ודאי למישהו ירוקה מאד בעולם הקרח הלבן, אך ספק בידי אם קולינס, שהציץ עליה מלמעלה, לא היה מכנה אותה בשם האי האזורי (על דרך קוט־ד'אזור), שכן מוצא אני בספר מסעו אל הירח: „מימי לא ראיתי מראה יפה יותר משמי התכלת (אזור) בקצות שוליו המבוקעים של קרחון גרנלנד". האיים האזוריים דווקא אינם לשון „אזור", תכלת, אלא „אקורס", נצים, המצויים בהם עד היום. אין לך דוגמה כאלפת יותר להתפעמות זו של פגישה ראשונה מן השמות שנתנו האינדיינים למקומות מושבם באמריקה. כמומחה עולמי לענות סיוקס, צ'ירוקאו, צ'ירוקו (שבהן אני מדמין לי ארוחות־בוקר), יכול אני למנות שנים, שלושה:

„קונאטיקט" — נהר־הארגים. „אידאהו" — אדה הזאה, א ו ר ההר. „קאנזס" — גבול רוחות הדרום, או רוחות המנשבות בעפר. „מסציוסטס" — מאסאשוס־אס־אט — מקום קטן, בצל הרים גבוהים. „מישיגן" — מיצ'י־גאמה, מים אדירים. „מינסוטה" — מים של תכלת־רקיע, או מים־כחולים־כשמים. „נבראסקה" — נהר איתנים. „איובה" — ארץ השלג והאפר. „ויסקונסין" — מקום

(סוף בעמוד 40)

חדוה הדבבי

שני שירים

*

כָּאן, בַּמָּקוֹם הַזֶּה,
יֶשְׁנָם קוֹלוֹת מְיֻתָּרִים
שֶׁאֵינָם נוֹגְעִים וְאֵינָם נִפְרָדִים
וְקוֹלוֹת שֶׁל קוֹלוֹת שֶׁל צְרָדִים אֲחֵרִים
וְקוֹלוֹת שׁוֹרְצִים עַל קְצֵה הַשָּׁמַיִם
וְקוֹלוֹת שֶׁנִּמְלָטִים מִמַּיִם אֶל מַיִם
וְקוֹלוֹת שֶׁיּוֹשְׁבִים עַל פִּי מְגוּרוֹת
(וּבָא קַיִץ, וְהֵם הוֹלְכִים אֲחוֹרַנִּית
מֵרֹב שֶׁמֶשׁ, מֵרֹב נֶאֱמָנוּת,
מֵרֹב שְׁתִיקוֹת)

וְקוֹלוֹת שֶׁל שְׁאֵרִית הַקֶּשֶׁת
אֲשֶׁר בֶּעָנָן
וְקוֹלוֹת שֶׁל סֵבֶב מִשְׁעָר, מְעַדֵּן
וְקוֹלוֹת שֶׁל רַק פַּעַם אַחַת
וְקוֹלוֹת שֶׁל כַּמָּה וְכַמָּה פְּעָמִים
וְקוֹלוֹת אֲחוֹרִים שֶׁל אֲפִיסַת כֹּחוֹת
וְהַקּוֹלוֹת שֶׁנִּפְתָּחִים אֶל כָּל אַרְבַּע הָרוּחוֹת

אֲפִלּוּ קוֹלוֹת מְשֻׁסָּעִים. יֵשׁ כָּאן.
מֵעֵין דּוּ־שִׂיחַ מְדֻיָּק בֵּין
צֵל אֲלַכְסוֹנִי
וְלוּחַ
וּשְׁיָרִים שֶׁל קוֹלוֹת מִן הַצַּד הַשֵּׁנִי.
הַמִּשְׁנִי. שֶׁל אָדָם דִּמְיוֹנִי,
שֶׁנַּפְשִׁי בְּדָמוֹ
וְנַפְשׁוֹ בְּדָמִי
וְיָדָיו נִשְׁעָנוֹת עַל רֹאשִׁי

עַל אֵימַת שֶׁרֹאשִׁי הוּא קָצֶה
שֶׁל עָנָן צִבְעוֹנִי,
מָלוּחַ

*

פִּתְאֹם מֶחְצָה עַל גַּבֵּי מֶחְצָה
שֶׁל חוֹל וְדֶרֶךְ אַחַת מִיָּמִין
וְדֶרֶךְ אַחַת מִשְּׂמֹאל
וְשֶׁבַע דְּרָכִים עוֹמְדוֹת לְפָנַי
וְשֶׁבַע דְּרָכִים הוֹלְכוֹת אַחֲרַי
וְשֶׁבַע דְּרָכִים נִמְשָׁכוֹת מֵעָלַי
(וְקוֹל הַיּוֹנָה נִשְׁקֶפֶת אֵלַי)
וְיוֹנָה בְּיָדִי
וַאֲנִי בְּיָדָהּ
וְיוֹנָה מְדַבֶּרֶת אֵלַי
וַאֲנִי מְדַבֶּרֶת אֵלֶיהָ
וְשִׁבְעַת מַחְסוֹרַי כְּמוֹ שִׁבְעַת מַחְסוֹרֶיהָ
וְיוֹנָה מְסַפֶּרֶת כִּי לָמוּת לְרַגְלֶיהָ

וַאֲנִי יוֹשֶׁבֶת (עַל סַף הַגַּלֶּת הָאַחֲרוֹנָה,
כִּמְעַט עַל־יַד הָרוּחַ, יוֹשֶׁבֶת לָהּ,
בִּזְהִירוּת. יוֹנָה וּמְנַסָּה לָנוּחַ)
וּמָה שֶׁאֵינֶנּוּ צָף אֵינֶנּוּ עוֹלֶה
וּמָה שֶׁאֵינֶנּוּ עוֹלֶה יוֹרֵד לַמַּעְיָן
וּמָה שֶׁיּוֹרֵד לַמַּעְיָן — חוֹזֵר הוּא
אֶל זֶרֶם הַיָּם הַגָּדוֹל

עַד שֶׁעוֹבֶרֶת סְפִינָה
וְהַיָּם מִתְמַלֵּא כַּלְבֵי־יָם
וְיוֹנָה עוֹמֶדֶת עַל אֶמְצַע הַמַּיִם
וְהַמַּיִם עוֹמְדִים עַל קְצֵה מַקּוֹרָהּ,
עַל לְחָיָהּ,
סָבִיב לְכַפּוֹת הָרַגְלַיִם,
וְיוֹנָה צוֹעֶקֶת מִלֵּב הַיּוֹנָה

עַד שֶׁנּוֹפֶלֶת עֶדְנָה

איציק קיפניס סופר־מל"ו

מאת
יעקב יקיר

...שטות, זוכרים. הסבא שלי, יוסיל האיכר מפליץ, לא התמצא אמנם בכל „שבע החכמות" של האסתטיקה, אבל חוש ליופי היה לו. שדה מסופח, אישה נאה וכוס יין טוב שהוא יפה למזג... יוסיל נטע איפוא בוסתן ליד ביתו הכפרי היפה. בוסתן כמו פינה בגן עדן. אבינו שבשמים! כמה אהבה ותפיצות, השקיע הוא בגן זה.

והנה אירע מקרה לא טהור. מעשה שהיה, ובוקר אחד, משניעור יוסיל למלאכת־הקודש של עבודת האדמה, גילה פגר־חיה, נבלה, על סף ביתו. זוכר אני עד עתה את פרק ועמו: מי עשה לו. תעלול זה? מי הצן לחלל פעלו הנקי, נוהו הטהור?!

„חויה" מעין זו ואף קשה ממנה, נפלה בחלקו של המספר האידי השופע רעננות — איציק קיפניס. זו היתה הופעת הבכורה שלו בספרות היהודית. בספרו הנפלא „חודשים וימים". הספר הופיע בהוצאת „קולטור ליגע", במוסקבה וכל הסופרים היהודים מן ההאדסון עד לדניפר, גמרו עליו את ההלל, פה אחד. הם אמרו שזו יצירה בראשיתה, המבשרת הופעת מספר ברוך כשרון.

תארו לעצמכם את תחושת הסלידה כאשר נתברר לו למחבר, שנוספה לספר ...הקדמה מפרי עטו של המבקר־מטעם יצחק נוסינוב.

נוסינוב עצמו ניספה כעבור זמן בנסיבות מחרידות במחנה ריכוז סטאליני. אסור ואין בכוונתי להשמיץ אותו, אולם את המעשה יש לרשום לדורות בפנקס השכול של יהדות ברית המועצות.

צרור קינות לעירותו של קיפניס סלוואשצה, שאנשי פטליורה החריבוה בשנות מלחמת־האזרחים. באותן פרעות ניספו בני משפחתו ובתוכם רעיתו הצעירה והתינוק שלהם. אף־על־פי־כן ביצבצו מיזן הסבלה הקיפניסי גם חיוכים, מעין מקדמה הומוריסטית מושבון הבטחון היהודי מעין הצחה „גם זה יחלוף". ספר נפלא זה הכיל קטע אשר בגללו שילם קיפניס שכר־לימוד היסטורי, שילם בדם ובדמעות. והרי הקטע:

„כפי שאני זוכר משוטט לו ר' גדליה, שקוע במחשבותיו, בערב עצוב, בין הרבות ססטאות עירותו החריבה. פוגש אותו בן אחיו ושואלו: או מה אתה כה שקוע במחשבות דוודי? על מה זה, תחשוב? והוא ר' גדליה, אף אינו מניד עפעף וללא היסוס משיב: חושב אני בעיקר היקר, אימתי זה, סוף סוף, אף אנו נטבח בערוות משלנו?!"

...ובשל קטע זה, תיאור התפרצות רגעית של זעם כבוש, לא חדלו הרוצחים הגדולים והמרצחים הזעירים להם. הנוגשים הסובייטים מכל הדרגים, מלהניף סכין עליו, על המספר, על קיפניס.

*

השנה 1944. לאחר שבעה מדורי גיהנום, לאחר חיבוטי־קבר הרוחי משמע, נתגלגלתי לקייב, ולאחר חיפושים וחיטוטים, הגעתי לקיפניס.

בקתה של דלת־על־דלת ברחוב קוציבירנסקי, בקתת־קודש — היא ביתו. המקום גדוש ספרים, כתבי־יד, מגילות ומזוזות. כביס אני וכולי פליאה: כיצד זה צמח על אדמת הסוביטיזם הקשוחה — צמח תמיר, דק כזה? מראה אצילי כזה היה בוודאי רק לרבי נחמן מברסלב — מאבות אבותיו של קיפניס ליצירה.

ימים ולילות ארוכים הזין אותי איציק קיפניס בזכרונות סלוואשצניים ובפסוקים מן

איציק קיפניס

התנ"ך. מדי פעם, כאשר היה מחזיר לאיצטבאות הספרים את ספרי־הספרים, היה נאנח על כי נגזר על התנ"ך שלו לעמוד בשכנותם של ה„קלסיקנים הסטאליניים". כאות נתבונן למאראיאב, שלותב וכן גם למספר סופרים יהודים סוציאל־ריאליסטים, אשר הזינו אז את הקוראים בפרי־עטיהם.

השכם בבוקר היה הוא מעיר אותי, ולאחר ששנינו גמרנו להתפלל שחרית, היה הוא יוצא כשעל ידיו שני סלים מלאי צנימים. מתדפקים היינו על דלתות הבתים היהודים העצובים שבקרבת מקום ומחלקים מן הלחם היבש ליהודים היתומים של המלחמה, זו הקרויה מלחמת המולדת הגדולה.

יום אחד החל בכתיבת סיפור חדש. מעשה שהיה:

„אוקראינים הגונים, גם כאלה ישנם, הצילו בתקופת שלטון הכיבוש הנאצי ילדה יהודיה בבת חמש. אך הביאו אותה לשמד. ויהי היום לאחר המלחמה ולאותו מקום, ספק כפר, ספק עיירה, הגיע קצין יהודי. משוטט היה בכפרים, מהלך היה ממקום למקום בחיפושיו אחר שריד ממשפחתו.

רצה לקראתו הילדה, מתיפחת, ובאוקראינית מתחננת היא: אבא, היה אבי! הוציאני מכאן. כי פה נחנקת אני מסרחון טומאת הכנסיה..."

סיפור זה, הכותר הוא בכותרת רבת־המשמעות — „הטוב בגויים הרוג"? ביקשוהו כי יסלק לפחות את סימון „אחוות העמים" מן הסיפור. איציק אתא, אמרתי לו — אם על עצמך אינך מרחם, רחם לפחות על בני ביתך. בקושי זכיתי ונעתר לי. הסיפור המפואר נתפרסם אז, בכתב העת היהודי שלאחר המלחמה בפולניה — „החיים היהודיים" — והסעיר את הציבור הסובייטי. לא אחר מאשר הצבוע הזקן, או הפיליטוניסט המוכתר של פראבדה המתקבאית — זהו זסלבסקי — כתב מאמר ארסי, בו הוא תבע במפגיע: „אחת ולתמיד לחסל את פאשיסט הנפש ...איציק קיפניס."

*

בכלל לא יפה היה קיפניס להתלונן על חוסר תשומת־לב מצד השלטונות המוסמכים במשך יובל שנות־חייו בארץ הצדק הסוציאלי.

כאשר ניקיטה כרושצ'וב, אז המושל של אוקראינה, נכשל בשנת 1946 כשלון רציני וסטאלין שלח בהצפת את המשקה שלו, את גיסו לייזר בן משה קאגאנוביץ, שיחלצהו — מצא החבר קאגאנוביץ זמן ועניין להעניק „מסמר" לקיפניס... זה היה באסיפה באגודת הסופרים בקייב. קאגאנוביץ רעם בזעמו נגד הלאומנות האוקראינית. הסופרים היהודים שנכחו באסיפה, רצו כעדר כבשים מבוהל, ובליבם תפילה: אולי ירחם, שמא בכל זאת, יעור בקאגאנוביץ הניצוץ היהודי ויניח להם.

אך לא. עוד אותו ערב, בנאום שנמשך ארבע שעות, שאג הוא כאריה: — „אתם הסופרים היהודים, כולכם ציונים ללא תקנה. ואיציק קיפניס הוא הרצל שלכם! לא הייתי חוסך כמנו כדור. אך יבוא יומו. וגם יומכם."

*

...והיום הזה הגיע, ...כי לבען הצגת — מאוחר יותר. ב־1949 אסרו כבר כמעט את כל הסופרים היהודים. רק קיפניס נותר בבית־יפעתה, אף הוא כבר נגרר בין החיים. כל קייב ספרה לו והוא עוד חי.

סיפרה לי בתו, כי כאשר סוף סוף, בפרוס 1950, באו מלאכי החבלה, שמח הוא עליהם כעל מבשרי גאולתו. הגישו עוגה ומשקה ל„אורחים האהובים"! אמר הוא לבתו: ואל אנשי הנ.ק.ו.ד. אמר: „זמן רב ציפיתי לכם ואתם התמהמהתם".

„והאורחים האהובים" אכלו את העוגה, שתו את המשקה ובזכותם של אלו, עשו לו לקיפניס טובה אקסטרוארדינרית... הם לא כבלו ידיו באזיקים ונתנו לו להיפרד מבני משפחתו. הם אפילו התירו לו לקחת עמו את הספרון הקטן — תנ"ך בתבנית־כיס.

קיפניס שהה בגלות מספר שנים הראוי להתכבד. עבד עבודת פרך. גידל זקן ומדי יום בתום עבודת הפרך התפלל ערבית. זקנים וצעירים במחנה כיבדוהו בתואר — הרבין מקייב, לאמור הצדיק מקייב.

*

כאשר החל להופיע ה„סוביטיש היימלאנד" או כפי שהיה קורא לו קיפניס — „סוביטיש טומאה לאנד", לאמור ארץ הטומאה הסובייטית, שלח לאחר זמן קיפניס לירחון פרקים מאפוטיית החורבן — „עירותי סלוואשצה". הבה ונזכור כי אותה שעה, נזקף כבר לזכותו של קיפניס יובל ספרותי ניכר, שבדרך כלל נתפרסם בחוץ לארץ.

מדי פעם הוו חבריו לעט הלא־יהודים, מרחמים עליו ומתרגמים לאוקראינית או לרוסית מסיפוריו לילדים, ובזה היה הוא מושך את חיותו. לחם עוני. כתב־היד של „עירותי סלוואשצה" היה מונח אצל מי שאמור היה להיות ...נשיא בירו־בידז'אן אהרון וערגעליס, שנים לא מעטות. קיפניס שיגר אליו איגרת ברכה קצרה בזה הלשון: „עורך נכבד, הואילה נא להחזיר לי כתב היד, שהרי עלול הוא עוד חלילה לטמא את המגירות האידיאולוגיות הכשירות, שבמערכת. בכלל, אם יקר אתה, חסרונך הוא רק, שאתה חי יותר מדי..."

...במשך הזמן הופיעו בעולם החופשי פ־ יצירות קיפניס: „עירותי סלוואשצה", „בדרכים" וסיפורים אחרים שקבעו מקומו בקיר המזרח של ספרותנו. שלושה שבועות לפני מותו, לאחר התקף־לב רביעי, שיגר אלי מכתב — כבר לפי כתובתי בארץ:

„יעקב יקירי, תודה לאל שלפחות אתה זכית". ובחוש ההומור שובבי, הוסיף: „אם תעז, שם על אדמת הקודש, לכתוב ולו אפילו שורה אחת רעה, אבקש מגולדה שתושיב אותך בתוך גדיא הישראלי ושתצווה להאכיל אותך יום יום סיסבאות ציציליסטיות"

לדאבון הלב, צריך לומר שלאחר מותו, לא היה לו מזל גם בעתונות הישראלית. שני העיתונים באידיש, איחרו איחור משמעותי, במסירת הידיעה על מותו של צדיק הדור של הספרות שלנו. יוצא מן הכלל לטובה היה „מעריב" שאגב, היה העתון היחיד שפירסם עם הידיעה הקצרה גם צילום של קיפניס. העתונות האחרת העברית. היתה אז טרודה מאד בירח הדבש של קיסינג'ר. העתונים, הירבו אז לזוות בצילומים של נאנסי — אשתו השניה של קיסינג'ר: במיטה, בהליכה, באכילה ואף ברחצה. ... נותר לה על כן מקום גם בשבילו. אף על פי כן בטוחני כי בזכרונו של הדור ינון זכרון של היוצר ולא זה של המתותך.

רק בנתניה שלי — ביתי המאורגן — ארגנה הספריה על שם י.ל. פרץ, ערב ... לזכרו של קיפניס. באו יהודים רבים ... קוראיו, וכותב שורות אלו העלה מקצת ... דמותו. אותם היגון, והתנודדות ב... נכוהה בהזכרה וקינה חרש על מות ... הגדול.

מעל הקיר ניבט, חי — איציק קיפניס ... תמיד חייך וכאילו חזר ואמר: „הב... מה אנו ומה כתיבתנו בהשוואה ל... בעצם צריך להספיק. שכן כמתברר, ש... כתיבה שלנו, מקלקלים עוד יותר את ה... המקולקל בלאו הכי."

...כה תאמרו, רבותי! שמא בכל זאת, צדיק הוא — הלמדוניק מסלוואשצה?

עברית — א. יהל

هكذا من الاصل

هكذا من الاصل

דאר אויר מספרות העולם

מאת סינדבאד

* בצרפת — 50 שנה לפטירת אנטול פראנס
* בצ'כיה — רומן מרתק של סופר נרדף
* בארה"ב — טרומן קפוטה הולך לעתונות
* באנגליה — פיי וולדון מספרת על נשים

צרפת — ולא היא לבדה — ציינה באלה הימים מלאות חמישים שנה לפטירתו של אנאטול פראנס, מבכירי סופריה (הוא נולד בפאריס ב־16 באפריל 1844 ו־נפטר בסן־סיר של הלואר ב־13 באוקטובר 1924).

שמו האמיתי היה אנאטול פראנסואה תיבו. הוא בנו היחיד של מוכר ספרים. לאחר זמן כתב, כי „כל אחד מאתנו חולם את חלום חייו למן דרכו שלו; אני חלמתי בספריה שלי". בבית־ספרו הקאתולי נחשב לתלמיד הגרוע ביותר ויעצו לאביו ללמדו מלאכה. לאחר שגילה כוחו בעתונאות, הוראה וספרות שינה את שם משפחתו לפראנס והחל מפרסם שירים וסיפורים.

נקודת־המיפנה בחייו היתה ספרו „פשעו של סילווסטר בונאר" שיצא ב־1881. שנתיים אחרי־כן הוכנס לטרקלינה של הגברת ארמאן דה קאיאווה, שהיתה ממוצא יהודי ובעתיקה לחוגי השמאל. בהשפעתה התגבר פראנס כבד הפה והתגבר על תסביכיו בנעשה לאמן השיחה. שנה שנה היו נוספים לאיטליה וה„רומאן" ביניהם, צרוב הקנאה, שימש השראה לאחדים מסיפוריו. בפרשת דרייפוס התייצב לימין הנאשם החף־מפשע וצירף את קולו לאלה של זולה וקלמאנסו — אגב, סבתו מצד האם היתה יהודיה — באחרי זולה, ובייחוד אחרי רנאן, נעשה „האפיפיור של המחשבה החופשית".

בין הרומאנים המפורסמים שלו: „האיש", „האלים צמאים", „אי הפינגווינים", „מרד המלאכים" ו„פייר הקטן". ב־1897 נבחר לאקאדמיה הצרפתית, ב־1921 זכה בפרס נובל לספרות. פייר ברוסון קרא לו „אפיגון הפארנאסיים, חכם האירוניה, חובב הספרים, קמעה התחכמה היוונית". אדמונד וילסון העיד עליו, כי „הספרים שכתב בשנותיו האחרונות עולים על קודמיהם גם במיבנם המוצק, גם בבהירותם. אבל גם בהם ניכר הצורך ליכוד ארגאני. מה מוצאים אנו בספריו? תקוות נלהבות והתהגות של פותים.

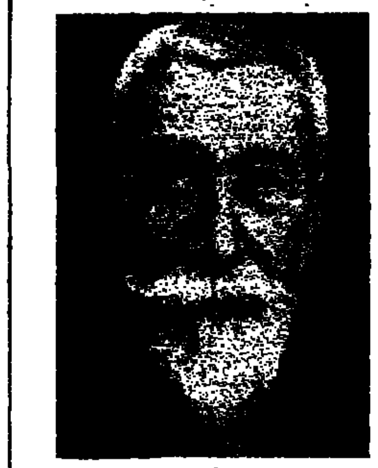

אנאטול פראנס

הוא קודם לפרוסט... בתיאור אי־יכולתו של האדם לחרוג מכלאו ולשתף את זולתו ברגשותיו".

* *

הרומאן „חזיר־הים" לא ראה אור בארץ־מולדתו של לודויק ואצוליק. שם, בצ'כוסלובקיה, אסור להדפיסו. בפראג חי ואצוליק כמנודה ומצבו החומרי קשה ביותר. אבל ספרו ראה עתה אור בתרגום לאנגלית והביקורת גומרת עליו את ההלל.

אפשר לקרוא את „חזיר־הים" בככה משורים. פקיד־באנק אי בפראג רושם את תקורות אנוו. הכל יודעים כי הכל גונבים מן הבאנק, אלא שאין מרשיעים על כך — מפת לשת עושים שומרי־המוח הישישים. זה הכל. יכול אדם לצאת מדעתו. הסטור — משהו בין קאפקא להייל האמיץ שווייק — אמנם יוצא: על־פי הצעת ידיד הוא קונה חזירי־ים כדי להיכלם מן המשעמום המנותן של עבודתו, והיינו סיגור שמירות של 100 פגרים מבלזון הגבון. אשתו היא מורה. יש לו שני בנים. בלילה הוא רושם את רשימותיו. לבסוף הוא נבלם ואיש לא שמע עוד דבר על־אודותיו.

המחבר־הפקיד מסור בכל לבו לחזירי־הים שלו, ובעקבותיו הוא רוכש חזירי־ים אחרים. הוא מתאר את פעולותיהם בפרוטרוט, משתעשע אתם, אפילו מענה אותם. הם ממלאים חלק גדול בחייו. בינתיים הוא מגלה עניין, בבאנק, בפקיד אחר, ברנש זקן בעל מנהגי־אכילה מוזרים, שיום אחד מזהיר את ראשי המוסד הבאמל בענין מצב־המטבע. בחדרו של אותו פקיד מגלה המחבר חביה, ובדמיונו מתקשר הדבר עם סיפור ידוע של אדגאר אלן פו. הוא יוצא עם משפחתו לטיול מחוץ לעיר, נתקל בבקתתו של אותו זקן — השאר הוא מין אלימות פנימית, מרוסנת ומיסתורית, וזה רומאן יוצא דופן, מרתק, המעיד על כשרון גדול.

* *

הסופר האמריקני טרומאן קאפוטה מרחיב את פעילותו. אחת מתכניותיו החדשות היא

טרומאן קאפוטה

פתיחת טור ב„ניו־יורק טיימס" שייקרא „קאפוטה ושות'", יזכיר בסגנונו את יומנו של סמיואל פפיס (מן המאה הי"ז) וייכתב בקטעים קצרים שיקשר „משום כל מה ש־מעניין אותי". לשם זה יוקצו כשני־שלישי עמוד ב„ניו־יורק טיימס" כדי יום חמישי. „ואני מקוה שתצלומים אחדים יסייעו לי למלא את השטח".

קאפוטה רואה משימה חדשה זו כ„קורקסיזה לעתונים מסויימים שיש להם עצמה אדירה־כמות — כמו ה„ניו־יורק טיימס". הוא גם יפיק תכנית תיעודית בטלוויזיה, לאורך 90 דקות, שתיקרא „ניו־אורלינס של קאפוטה" — בתנאי שימצא המימון הדרוש לכך.

* *

קלואה, המספרת ברומאן החדש של הסופרת האנגלית פיי וולדון, מדברת בשם כל הנשים המאמינות כי האינטלקט שלהן לא ישחררן לעולם מן הביולוגיה שלהן. לזכותה ייאמר, כי פיי וולדון מבחינה בקומדיה הגדולה האצורה בטעגה־עלגה זו. גיבורותיה — קלואה, מארג'ורי וגרייס — מוצאות בידור והנאה בעובדה שגופותיהן משועבדים אך כהשבתן משוחררת.

השלוש מזדמנות בצוותא, כתלמידות, בימי מלחמת־העולם השנייה. קלואה די מארג'ורי, שפונו מלונדון של ה„בליץ", מגיעות לכפר של גרייס. שם התרופפו סייגי המעמדות והחברתיים כדי כך, ש־קלואה — בתה של בתנת־מיסבאה ש־נתאלמנה — רשאית להיכנס למעון הכפרי של גרייס ולהתרועע עם מארג'ורי. הי־אינטימיות של אותה התקופה איננה נשכחת. הנערות עוברות לחיים נפרדים אבל דומים. הן ניסאות, כפילות, מתנסות באהבות וב־טיפול בילדים. אך הן נשארות ידידות. אף כי קלואה מציינת, כי „נאבנוהו היא לגברים, לא לכל אחת כאתנו".

מדוע? — תוהה קלואה, ומגיעה לכלל מסקנה, כי הסיבה היא משום שהגברים בחייהן היו ילדותיים ואנוכיים. גופות הנשים חתוכים בצלקות הלידות וההפלות, ואילו הגברים חקקו את ההשפלה בנשמותיהן. בעלה של קלואה אינו חדל לבגוד בה, והיא מחליטה לבלות יום אחד בלונדון בחברת גרייס ומארג'ורי. גם הן מצויות בראשית שנות הארבעים שלהן ועברן מלא שגיאות. גרייס נעשתה לאשה קולנית ופעלתנית, מארג'ורי לאשת־מקצוע א־מינית. הן מתקוטטות ומנחמות כל אחת כשלונות חברתה בקפ־רה היפה, בדרך כלל, ל־הפנים דומים.

פיי וולדון הופכת את ביקורה של קלואה למקור הנאה מבודחת. כל אימת שנשקפה סכנה של רחמים עצמיים — בה הבוק־לאחור

פיי וולדון

וגורף אותה. קצב הרומאן עוצר נשימה, הזמור שלו מרושע וגמישותן של הדמויות איננה גורעת מגבורתן. כפי שפיי וולדון הוכיחה ברומאן הקודם שלה, „בין הנשים" (1973), היא אוהבת את בנות־מינה בגלל עצמן, לא על־אף זאת.

* *

אין גבול לאפשרויותיה של הספרות — הנה כי כן, באלה הימים פורסם בכתב־העת האמריקני „לידיז הום ג'ורנאל" קטע מתוך ספר שחיברו בצוותא ג'אקלין (עכשיו אונאסיס, לפני־כן קנדי, ואז בוביה) די אחותה לי (שנתגרשה באחרונה מבעלה, הנסיך ראדזיוויל), לאחר נסיעה לאירופה בשנה 1951. לי כתבה את הטכסט, ג'קי ציירה את האיורים — נושא הספר הוא הרפתקאותיהן במרוצת המסע. בקטע ש־ראה אור מתארות לי, שהיתה אז בת 17, ואחותה, שהיתה אז בת 22, כיצד השתתפו בערב מוסיקאלי בבית פאריסי וחשו עצמן שלא בנוח בין האורחים רמי־המעלה די בעלי־התארים, וכיצד נשמטו בגדיה התחתונים של לי כאשר הוצגה לפני שגריר הודו, וכיצד חששה שיתגלה הדבר לעין כל. לי בכלל לא רצתה ללכת לערב המוסיקאלי, אך ג'קי טענה: „כלום אינך רוצה לפגוש אנשים מקסימים, אלא רק לבזבז את זמנך עם ידידיך האמריקנים המשמימים?"

ספרות? — אולי לא בדיוק, אבל הרצו או תמאנו, הספר עומד לראות אור בארה"ב בהוצאת „דילאקורט".

* *

אלמנת הסופר האמריקני הגדול ארנסט המינגוויי אומרת, כי הביוגראפים והפרשנים שלו נכשלו בהבנת מהותו של האיש. מרי המינגוויי, אשתו הרביעית של חתן פרס נובל לספרות, טוענת כי אפילו ה־ביוגראפיה הרשמית של הסופר, פרי עטו של קארלוס בייקר, נבצר ממנה לבטא את רוחו.

„כיצד יכול היה? הם, הביוגראפים וה־פרשנים, מעולם לא צדו אתו או שתו או אפילו פטפטו אתו. מר בייקר הוא תלמיד־חכם גדול מאוד, אך איש איננו יכול לתאר אדם שלא נפגש אתו מעודו. תכונה אחת של ארנסט, שרק ידידיו הקרובים הבחינו בה, היתה ההומור שלו. היתה בו שנינה נפלאה, עליזה, מרגיעה".

* *

„שירת התשוקה" הוא שם אסופת מחקרים הספרותיים של ריימונד ז'אן, שיצאה לאור בפאריס, ועניינה „התשוקה" — כלומר, האיכפולם השולם בחיי הסופר והחודר הן את אופי תורייתו והן את הצורה שבה השתמש כדי לבטאה — אצל המשוררים ברוהאל, לוטרימון, אפולינר ואלואר.

היוצר — קובע ריימונד ז'אן — שומר, בדרך הטבע, במפני בעיות רבות, אולם „התשוקה" יכולה להוביל לצורות שונות של „תענוג". מקור „התענוג" החשוב ביותר הוא „התמליל", שפירושו כי המסרה הושגה.

האסופה היא איפוא מחקר מדוקדק של „התשוקה" אצל ארבעה מחברים והטכניקות הספרותיות שלהן נדרשו כדי להשביעה. בניתוח המובן המורכב של „תשוקה" מציע ריימונד ז'אן את ההנחה, כי תמיד יש בה מן האירוטי. אצל ברוהאל הוא קובע, כי על־אף מצבו הנפשי המוזר, הקפיד המשורר תמיד להעמיד את ס ד ר המלים במקום אי־הסדר של הדברים, ואת חוש ה־הרכבה שלו במקום ההתפוררות. אצל לוטרימון הוא שם את הדגש על הערובה „האכזריות הפעילה" ו„התאווה". אצל אפולינר הוא מטעים את התעניינותו העצומה ב„מלחמה ובאירוטי" ואילו אלואר הוא „מיני להפליא".

יש עניין רב באסופה זו, אך דומה, כי היא נועדה בראש וראשונה למומחים. זכותה העיקרית היא בכך שיש בה כדי לעורר עניין בקריאה חדשה של ארבעת היוצרים, בני התקופות השונות, לאור התיאוריות החדשות של הבחבר.

ספרים חדשים עיון ראשון

סיפורת ודראמה

חשבון הקיום היהודי ופתרונו

נפתוליו של נער יהודי מתבולל, המתפשט את זהותו בשכונה סנובית ולבסוף לאחר עלייתו לישראל, על רקע הסכסוך היהודי־ערבי. (דוד הרדן, „משיחים במעגינרידאור", הוצאת „שי", ירושלים, תשל"ה, 136 עמ').

„השיעור" ליונסקו

השני במחזותיו הראשונים של יונסקו, שהביאו את בשורת התיאטרון החדש. נכתב לראשונה ב־1950 והוצג בתיאטרון־הכיס של מונפארנס ב־1951. המחזה מבליט את המוטיבציה התת־הכרתית המתגלה במסגרת היחסים הרגילים המתפתחים בין מורה ותלמיד. התהליך מגיע לשיאו ב־מקרה האונס והרצח שבסיום המחזה. כן כובאים בקובץ, בתרגומו של אריה לרנר ז"ל, עוד ארבעה מערכונים. (איז'ין יונסקו, „השיעור ומערכונים אחרים", תירגם מצרפתית אריה לרנר, הוצאת „אריאל", ירושלים, 80 עמ').

עיון ומחקר

עיונים בשירת אלתרמן

חמישה פרקי־עיון בשירתו של אלתרמן, הצמודים בעיקר למוטיבים ומיצועם מאירים נקודות ביצירות שונות, הן מבחינת מהותם הן מבחינת השלכותיהם. (אילה צורית, „הקרבן והבריה", הוצאת „דביר", תל־אביב, תשל"ד, 146 עמ').

הביולוגיה של אריסטו

מבחר מן החיבורים בביולוגיה, שתורגמו לעברית בלווית הערות מידי נמרוד ברי על פי לקט של יעקב לורך, אשר הוסיף גם מבוא. הספר כולל־אוצר של ידע ושל עיון ב־תחומים רבים של הביולוגיה, ובמיוחד ב־זאולוגיה, מתוך גנזי אריסטו בספריו הרבים. (אריסטו, „מבחר מן החיבורים בביולוגיה", הוצאת הספרים ע"ש י"ל מאגנס, האוניברסיטה העברית, ירושלים, תשל"ד, 360 עמ'. המחיר 25 לירות).

ערכי יסוד ביהדות

סופר יהודי־אמריקאי נודע מפתח שיטה מיוחדת במגמה להסברת ערכי־יסוד ביהדות — המקרא, התלמוד, הזהר, הקבלה והחסידות, החגים המועדים, זהעקה המצוות. המחבר רואה ביהדות המקורית גינוץ אלוהי, וב־ספר התורה — מציאות אובייקטיבית. (הרמן ווק, „זה אלי", תרגם מאנגלית מ. חצור, הוצאת „כתר", ירושלים, תשל"ה — 1974, 229 עמ'. המחיר 19.50 לירות).

על מקדש הורדוס

תרגום עברי של מחקר אשר נערך בשנת תרל"ז והופיע לראשונה בגרמנית. המחקר דן במידותיו של בית־המקדש של הורדוס תוך השוואה והסתייעות בשני מקורות — מסכת מידות וכתבי יוסף בן מתתיהו. (הרב עוזיאל הילדסהיימר, „מידות בית המקדש של הור־דוס", יצא לאור בירושלים, תשל"ד, בלי ציון ההוצאה והמתרגם, 112 עמ').

מצוות שבין אדם לחברו

תרומה להכרת היהדות ומצוותיה. דפוסי חינוך ותכנים בתחום החברה והמוסר־האנוש, שאובים ממקורותינו. (יהודה מוריאל, „בדרך טובים", הוצאת המחלקה לחינוך ולתרבות תורניים בגולה של ההסתדרות הציונית ה־עולמית, ירושלים, תשל"ה, 172 עמ').

חינוך מבוגרים בישראל

פרי עטו של מי שעסק הרבה בחינוך מבוגרים בישראל, בהנחה שחינוך המבוגרים חייב לזות מידרכי הכמה אל מרכזה. (בצלאל שחר, „חינוך מבוגרים מהלכה למעשה", הוצאת „אופק", תל־אביב, 1974, 192 עמ').

זכרונות

בורם „הבריחה"

סיפורה של „הבריחה" — מפעל העברתם של מאות אלפים ניצולי השואה באירופה אל חוף מבטחים שאורגן בידי „המוסד לעליה ב'". הספר נכתב על יסוד חומר ארכיוני, ראיונות אישיים וזכרונות. (יהודה באואר, „הבריחה", הוצאת ספריית פועלים ו„מורשת", בית עדות ע"ש מרדכי אנילביץ', תירגמה לעברית שושנה שוורץ, תל־אביב, תשל"ה, 318 עמ').

קיבוץ בנגב

סיפורו האישי של אחד ממייסדי חצרים, כפי שסופר פעמים רבות בתצג מכריז. אוסף של זכרונות על אירועים ומעשים, כפי ש־נצטיירו מנקודת הצפייתו של היחיד ובלי יומרה לכתוב היסטוריה. (צבי קין, „גוזה במדבר", הוצאת קיבוץ חצרים, דפוס „ה־מכפיל בנגב", באר־שבע, תשל"ה 142 עמ').

ספרי־לימוד

דפים בתלמוד

ספר לימוד לבתי הספר התיכוניים לפי תוכנית־הלימודים של משרד החינוך והתרבות. כולל דפים מצולמים ממסכת סנהדרין וב־מקביל להם קטעי תלמוד ערוכים ביחידות־לימוד ומפסקים. (עקיבה גה, „דפים ממסכת סנהדרין", הוצאת א. לוין־אפשטיין — מודן, תל־אביב, תשל"ד, 86 עמ').

לילדים ולנוער

אלף אישים יהודים

לקסיקון מיוחד לנוער. כולל ביוגראפיות של אלף אישים יהודים בולטים בשלוש מאות השנים האחרונות. (יגאל עילם, „1000 יהודים בעת החדשה", הוצאת זמורה, ביתן, מודן, תל־אביב, 1974, מהדורת „דבר", 368 עמודים כפולי־טורים).

השלישיה חוזרת

ספר שני המתאר את קורותיה של שלישיית „החברה הטובים" שלושה נערים החיים ב־מושבה קטנה בארץ בתקופה של ערב הקמת המדינה. הספר מופיע בסידרה הנדגיע של הוצאה „מערכות" ובלווה איוריו החינניים של זאב. (מרדכי נאור, „החברה הטובים חוזרים", הוצאת „מערכות", תל־אביב, תשל"ד, 140 עמ').

אל"ף

קוראים מגיבים

על הגיון בביקורת

תורשה נא לי הערה אחת על הגיונה של הביקורת הספרותית של צביה גרנות על ספרו/נאומו של יעקב חזן „המבוכה, המחאה והמוצא", שנתפרסם במדור מעריב לספרות, אמנות וביקורת מ־4.10.74.

הספר הוא ללא ספק אחד מנאומי הביקור־רת העצמית הנוקבים שנשא אחד מבחירי מנהיגיה של תנועת העבודה נגד אולה היד הרעיונית והמחדלים הארגוניים במרוצת השנים וה„שמנות" שלפני מלחמת יום הכי־פורים. הרי הביקורת העצמית היתה תמיד אחד הנכסים היקרים של תנועת הפועלים הציונית, שיש לברך עליה גם אם חולי־קים על נימוקיה ומגמותיה.

על ביקורת עצמית זאת יוצא קצפה של צביה גרנות, שכן — היא כותבת — „אם בא יעקב חזן למסקנה כי ירידתה של תנועת הפועלים הציונית הסוציאליסטית מ־מעמדה ההגמוני במדינה מאיימת במשבר העתיד להציב על כל עתידנו הלאומי מדוע הוא מתעלם מהסנקציה הראשונה של הדי־מוקרטיה כלפי כושלים ומכשילים — החלי־פתם באחרים". האחרים, כך מסתבר הן מגישתה והן מן המציאות הפוליטית בארץ, הם כמובן ה„ימין".

הגיון של ברזל. אם יעקב חזן חרד לגור־לה הסוציאליסטי של המדינה ומתריע על המחדלים שנעשו באשמת הסטיה „ימינה" של תנועת הפועלים, המסכנת את ההגמוניה הסוציאליסטית במדינה — המסקנה של צביה גרנות היא, שצריך להוליך את השל־טון ולהציב במקומו אנשי „ימין" ממש, כדי שהם ימלאו את משאלותיו של יעקב חזן ויחזירו לתנועת הפועלים את כוחה לשוב למעמדה ההגמוני במדינה; לתקן את הנזק שגרמו לה הכושלים והמכשילים מתוכה — אפילו במקום שישלימו הם בעצ־מם את הסטיה לצד „ימין" החביב עליה יותר.

גם תנועה, כאדם, יכולה לחזור בתשובה אל עצמה ואל הדרך המקורית, גם בכוחה של הביקורת העצמית. אבל עוד לא שמענו בתולדות התנועות, שאת התפקיד של החזרה למוטב היא תטיל על מתנגדיה, גם בלי שיכנו כל מי שאיננו סוציאליסט בתואר של פסול וטמא — כפי שהיא שמה בפיו של יעקב חזן — אין סיכוי שדווקא מי שאיננו סוציאליסט יושיע לסוציאליזם הישי־ראלי, הצריך לשיכך לפנות לו את הדרך לשלטון במדינה. עד כדי כך לא מגיע האלטרואיזם אפילו של ה„ימין" בישראל, שהעם בישראל איננו רוצה, כך מסתבר, להעניק לו את הרוב לפי כל כללי הדי־מוקרטיה.

זלמן חן

ספרית־פועלים · ספרים חדשים

מעבר לסיני
אלבום ציורים ורישומים מארץ „גושן"
מאת שמואל כץ
עם דברי מבוא
מאת קצין חינוך ראשי בצה"ל,
תא"ל שאול גבעולי
...„איור זה ייסמר תמיד בזכרוננו כשדה מלחמה נורא עם סיכוי שנפתח בו לשלום.
נדפדף בדפי הספר, נראה נופים ואזורים בהם מקופלים זכרונותינו — כאבינו ושמחותינו... נצפה לימים בהם נוכל לחזור לאיזור זה כמבקרים רצויים, שכנים ואנשי שלום"...
(מתוך דברי המבוא)

יחיאל חזק
ולא המלך...
קובץ שירים רביעי של המשורר נטועים במקום ובזמן. חוויות השנה האחרונה מאירות את השירים — שנכתבו הרבה לפניהן — באורן החריף ומעלות את יופים העצוב הגנוז בהם.

מרים רות
מעשה בחמישה בלונים
ציורים: אורה איל
ספר ראשון לילדים של מרים רות, מחנכת של דור גננות ותיאורטיקנית של החינוך בגיל הגן. הספר מיועד לפעוטות בגיל 3—4. בלווה ציורים צבעוניים חינניים מאת אורה איל.

נורית זרחי
ורד, אל תנשק לי במות
ציורים: דני קרמן
המחברת, שספרי הילדים שלה כבשו את לב הקוראים מגיעה כאן סיפור יוצא דופן בעלילתו ובחוויתו לעולם הרגשי של הילד. גיל ורונן נשארו עם אמם בבית שעל שפת הים. לפתע מתדפק על דלתם איש מוזר שהגיע מן הים והם מוצאים עצמם מעורבים בפרשת ריגול מוזרה.

בהוצאת „מורשת" ו„ספרית פועלים":
יהודה באואר
הבריחה
סיפורה של „הבריחה" — העברתם של מאות אלפים מניצולי השואה במזרח־אירופה, בדרך לא־דרך, אל חוף מבטחים. הספר נכתב על־יסוד חומר ארכיוני, ראיונות אישיים וזכרונות והוא מהווה תיאור מפורט ומתועד של תנועת אדירים בדרך לתקומת מדינת ישראל.

מהדורות חדשות:
נתן יונתן: שירים
הדפסה שנייה.
המהדורה הראשונה אזלה תוך חדש ימים.

הוצאת ספרים אחיאסף בע"מ
תל־אביב, רחוב יוסף הנשיא 13, טל. 283339
הופיע
אחד עשר אלופי עולם בשחמט
קורות חייהם של אלופי העולם מוילהלם שטייניץ ועד בובי פישר
מאת אבשלום יושע
בספר 60 קרבות נבחרים ומנותחים על פי הסבריהם של רב־אמנים ואמנים בינלאומיים.
„חוויה אינטלקטואלית, יחד עם בידור מהנה ביותר, הכין לכל חובבי השחמט בישראל, השחקן הותיק מראשי איגוד השחמט, אבשלום יושע. ספרו החדש מציג לקורא העברי לראשונה במרוכז, את הגלריה הנהדרת של אותם אישים מופלאים — אחד עשר אלופי עולם בשחמט, משך מאה השנים שחלפו".
(מתוך הקדמתו של יו"ר האיגוד ה"ב עדי יפה)
מחיר הספר —.24 ל"י
להשיג בהוצאה ואצל מוכרי הספרים בארץ

הוצאת חידוש בע"מ
יצא לאור הספר
ילקוט המרשמים - פירות וירקות
(סבריכה ירוקה)
לסוניה הורוביץ — טורקניץ
עומדת לחופיע הדפסה רביעית של
ילקוט המרשמים - בישול ואפיה למשפחה
(סבריכה אדומה)
המפיץ הראשי: סוכנות ברונפמן — ספרי איל, רח' שטראוס 3, ת"א.

מבחר מחשבותיו וזכרונותיו של דוד בן־גוריון
ב"עם עובד"

זכרונות (4 כרכים)	כרכים א'—ג'	—.25 ל"י כ"א
	כרך ד'	—.30 ל"י
אגרות (3 כרכים)	כרכים א'—ב'	—.22 ל"י כ"א
	כרך ג'	—.28 ל"י
במערכה (5 כרכים)		—.45 ל"י
מכתבים אל פולה		—.14 ל"י
עיונים בתנ"ך		—.14 ל"י
פגישות עם מנהיגים ערביים		—.14 ל"י
ממעמד לעם		—.24 ל"י

בהוצאה נותרו כמויות מצומצמות בלבד של הספרים הנ"ל. אם ברצונך להספיק ולרכוש לביתך נכס היסטורי יחיד במינו, הזמן את הספרים באמצעות התלוש הרצ"ב ותקבלם לביתך ללא תוספת דמי משלוח.

— גזור ושלח —
לכבוד
הוצאת עם עובד
ת.ד. 470 ת"א
הנני מזמין את הספרים הבאים: ....
רצ"ב המחאה ע"ס ....ל"י.
שם..........
כתובת..........
חתימה..........

תערוכת אמנות ילדים ונוער
ציורי ילדים בנושא „יום הדין"
הפתיחה ביום 2.11.74 בבית האמנים ע"ש שאגאל, שד' אה"ם 24, חיפה, ועד יום 20.11.74.

SONGS ANAT LOVES BEST
by
JONATHAN GEFEN
מהדורה אנגלית לספר שכבש לבם של ילדי ישראל, בתרגום שובה לב.
מתנה שתרכוש עתה לבם של ילדים דוברי אנגלית.
הוצאת דביר 15.50 ל"י

לכל המעוניינים בגיור

כתיבה במכונה תלמדו ב־12 שעות
בי"ס למסחר "ריזון" תל־אביב, רח' דיזנגוף 85, טלפון 281985
שיטה עיוורת
פיקוח ממשלתי

בחנותו של מר לובלין"

מאת

מאיר חובב

אין ספק, כי מי שיקרא את הספר החדש שיצא זה עתה לאור מעזבונו של ש"י עגנון, „בחנותו של מר לובלין", ייהנה הרבה. אלא שכמו הקריאה עשוי הוא לעמוד נבוך. אף סיפור זה הוא אחד מן הסיפורים כפולי ה־יצקות שכתב עגנון. לאמור, לענק סיפור קולח ומרתק בשלל גיבורים ובעוצמה של תיאורים. לייפציג של שלהי מלחמת ה־עולם הראשונה, על אווירתה הרוחנית, יהו־דיה וגוייה מצויירים כאן להפליא. ולייפ־ציג זוהי היא מייצגת של כל גרמניה. יהדות גרמניה כולה צפה ועולה לנגד עיניך. וקורא ותמצאי אצל סיפורי עגנון, אי אפשר לו שלא ישווה את הסיפור החדש עם הסיפור „עד הנה". אבל לסוף, בכל זאת ישאר וקורא ותמהר ותהות תהייה כפולה: מה ראה ה־מחבר לשוב למסכת זו של ימי נעוריו, ומה בא להוסיף שלא אמר עד הנה?

בדברי הבאים אינני בא למדוד את הספר ולבקר. אף אינני מבקש לפענח נעלמות. אינני מתאמר לומר כי עגנון עצמו גילה לי כוונתו בסיפור, שכן מעולם לא פירש סיפורים שכתב. אך דומני כי זכיתי להיות עד לשיחה מאלפת, העשויה לשמש מפתח לסיפור זה. אתלוש איפוא שניים־שלושה קטעים מחיבורי שבכתובים: „עגנון כמו ש־זכרתיו", האוסיף קצת דברים בשולי הסי־פור. אך לפני שאביא את השיחה, משהו על הסיפור עצמו.

מסגרתו של הסיפור נראית פשוטה. עגנון נקלע ביום שישי אחד, כ׳ בטבת, הוא יום הזכרון של הרמב"ם, לחנותו של בן־עירו ומיטיבו מר לובלין, שבהשתדלותו ניתנה לו ל־מספר רשות לשבת בלייפציג. מר לובלין צריך היה ללכת לשם עסק, והמספר מקבל על עצמו לשבת בחנות ולשמור אותה פתוחה עד שוב בעליה או אחד מעוזריו. בשעות ישיבתו בחנות אין לו מה שיעשה, והוא מתאר לנו את החנות וסביבה ודמויות מדמו־יות שונות בלייפציג, יהודים וגויים כאחד. הספר נחתם בשני חלומות, החורגים להלך עין מן השורה של הסיפור, הנראה בסקירה ראשונה כה תמים ופשוט. חלום אחד הוא פגישה עם קרל הגדול והאחר עם בן עירו המת, יעקב שטרן.

ועתה נחזור לעניננו, לשיחה המפתח ה־מובטחת.

שיחה בבית ד"ר יהודה אבן שמואל

זה היה בשלהי אלול תשכ"ו. עגנון מטל־פן: כלום נוכל להיפגש בשני אחר הצהריים? הוא הולך להסתפר לכבוד החגים ולאחר מכן הוא מבקש לטייל קימעא.

כשנפגשנו, הוא נראה עייף ובמצב־רוח כבד.

לבית־קפה הוא מסרב להיכנס, שכבר אבדה הפינתימיות מן הישיבה בבית־קפה. שם אזני הכל מכוונות לכל, ושוב אי־אפשר לשבת בבית. הלכנו דרך נחלת שבעה לגן־העיר. השיחה התנהלה בכבדות. הוא נראה מוטרד, ושלא כדרכו היה עצור בדי־בורו. לפתע הוא קם בריתחה. רואה אתה, אלה שם בספסל הסמוך יושבים ומקשיבים לנו. האכן הקשיבו. קמנו ללכת.

עלינו לצד בית־הכנסת ישורון. השעה כבר היתה שעת ערב, ומרחוק נראה לנו ד"ר יהודה אבן־שמואל הצועד בכבדות לביתו, לאחר תפילת ערבית בבית הכנסת „ישורון".

„הבה ניכנס אל אבן־שמואלי" אומר עג־נון, (כך היה קורא; באי הרוקה ובי דגו־שה). סמוך לאמירה ניצת מבט שובב בעיניו, והוא נתחייך. מיהרנו ומצאנו את יהודה אבן־שמואל סמוך לפתח הבית. לחצו ידיים בשמחה ובחמימות. ליד הדלת נתעכבנו לברר מי קשיש ממי, ומי יכנס ראשון. עגנון הקפיד שבעל־הבית יכנס ראשון, וכבר היה בפיו סיפור מעשה בהרב קוק זצ"ל, שביקר בביתו שלו.

הוא השתבח בכך שהיה מן „הבעל־בתים" היחידים, שהרב קוק ביקר אותם בביתם. כשבא הרב לבקרו, ביקש עגנון מאת הרב שיכנס תחילה. הרב סירב ואמר כי על פי דין חייב בעל־הבית להיכנס ראשון. כשביקר אצלו הרב שנים רבות לאחר מכן, שוב חזרה אותה סצינה. עגנון ביקש מאת הרב שיקדים ויכנס, אלא שכאן השיב לו הרב בקצרה „כבר דיברנו", וזה הספיק.

נכנסנו לחדר־האורחים. כיבוד הושם על השולחן ועיקרו „משקה". וכבר הכוסות מור־מות וברכות לחיים ושנה טובה ממלאה את החדר צפוף הצללים.

השיחה קולחת בניחותא ובנעימות, עם שעגנון עדיין איננו שופע כדרכו. הוא מרבה להקשיב, ועוד יותר מזה הוא מהורהר.

הפליגו השניים לנושאים שונים. האחד אז בן שבעים ושמונה והאחר, יבל"א, בן שבעים ותשע. העלו זכרונות ממה שסיפרו להם בילדותם זקני אותו דור, והיו כמאה וחמישים שנה מכריעות בקורות עם ישראל פרושות על השולחן: רבנים ורביים, מנהגי ישראל ותפילותיהם. סופרים מלומדים, שבת־אים ופראנקיסטים ו...חיים גראודה. כך הת־ייחדו השניים בשיחת חולין של הלמידי־חכמים בחדר האפלולי, עטוף הצללים.

לפתע חותך עגנון, כמי שפורק מעליו משהו ומגלגל עם אבן־שמואל בדו־שיח ש־כולו רמזים.

עגנון: „אתה יודע, איני מסכים כל עיקר לדבריך לגבי חד פעמיותו של הבעש"ט".

אבן־שמואל: „כיצד יכול אתה לומר זאת?"

עגנון: „יודע אתה את עניני בחסידות, ועד כמה היא יקרה לי, אבל יש להעמיד את הדברים במקומם".

אבן־שמואל: „הרי הוא הביא למפנה, ל־שינוי בכל עם ישראל!"

עגנון: „הוא לא היה אישיות מכרעת בדר־כו של ישראל". מהרהר קימעא ומוסיף: „הנה עדות־המזרח לא קיבלוהו, שלא כ־הרמב"ם, שהשפעתו ומעשיו נתפשטו בכל האומה ושינו את פניה". (וראה עתה בחנ־ותו של מר לובלין עמוד 100).

עגנון נתכוון להרצאה שנשא ד"ר אבן־שמואל שש שנים קודם לכן. ומעשה שהיה כך היה. בשנת תשי"ב מלאו מאתיים שנה לפטירתו של הבעש"ט, ובבית מוסד הרב קוק נערכה עצרת לציון התאריך זה. בין הנוכחים בלט דוד בן־גוריון ובין המרצים הד"ר יהודה אבן־שמואל, שהסכים לצאת מן הבדידות שכפה על עצמו, ולומר דברים בעצרת זו. אף ש"י עגנון השתתף בעצרת.

לענייננו חשובים דברים שאמר ד"ר אבן־שמואל, שעליהם הגיב עתה עגנון. (ואף זה פרט מעניין אצלו, דרך תגובתו והמתינו

מאיר חובב אצל ש"י עגנון בחצר ביתו בתלפיות

שש שנים לה.) בראשית דבריו ציין אבן־שמואל כי „הבעש"ט היה תלמידו של העם, אוהב העם ומאהיב העם. הוא התחיל בהלי־כה אל העם. כשאתם קוראים בספרות ה־שחרור החברתי של הדורות החדשים, על תנועות „הליכה בעם" (הנארודניקים) — טוב שתזכרו כי אשיות הליכה זו היתה ב־חסידות. את דרכה הראה הבעש"ט. הוא הלך אל כל יחיד מישראל. הוא לא האמין בחשיבות המסגרת החברתית. אכן חייב כ־ל קבוצה הרוצה ליצור החייה־עם על־ידי שיח־רור מדיני. אנחנו חיים בדור שבו רוצים להביא שינוי בדמות האדם על־ידי מהפיכה סוציאלית. החסידות לא האמינה בזה". ול־סיום הדברים הוסיף: „אומר רק זאת: הופעת הבעש"ט היא תופעה חד־פעמית ב־היסטוריה האנושית... עוד נזכה לראות כיצד אהבת ישראל של ר׳ ישראל בעל שם טוב תחולל את נס ההחייה האמיתית, תחיית היחיד בישראל, שרק ממנה מתחילה תחיית העם". כאמור נאמרו הדברים בשנת תשי"ב. עגנון לא הגיב עליהם באותו יום ואף לא אחריו אפילו בדיבור אחד, לבד מזה שאמר לי כי העצרת נתארכה לו יותר על המידה. עתה אמר את דברו. וכמו שאמרנו דרך תגובה כזאת היתה אופיינית לו.

עברו לדון ברמב"ם, הגיעו לכלל הסכ־מה. ועגנון, עדיין עצור ומהורהר. ונראה כמוטרד, אומר לפתע: „בעצם שלושה אי־שים הם שהכריעו בהיסטוריה היהודית. בשתתק קימעא והפטיר בתקיפות: משה רבינו, הרמב"ם ו... הרצל".

הדברים נזרקו לחדר ועוררו תדהמה. הם נשמעו כמעט כחילול־השם. ברגע הראשון נראה היה שעגנון מעלה את הרצל למדריגה כה גבוהה, עד שהוא מעמידו בשורה אחת עם שני ענקי האומה, גדולי־הרוח שלה. רק הרהור שני העמיד את הדברים על משמעם. הוא כאילו נתכוון לומר לד"ר אבן־שמואל — כך נראה לי — שתפישתו את מהלך ה־אומה בטעות היא. עגלת־האומה נסעה הלכה מדרך שכבשו לה ראשונים. תחיית האומה וגאולתה לא באה מכוח הבעש"ט ותורתו. אמנם, ככל אישיות גדולה בהיסטוריה יש למעשיה תולדות רבים. אבל המיפנה בגורלו של ישראל איננו מולדת־בית אלא מולדת־חוץ. אתה, יהודה אבן־שמואל מדבר על תחיית העם על־ידי שיחרורו של היחיד, אבל הנם כן קרה. המדינה קמה על־ידי שיחרור מדיני, שהרצל הוא שהיה פטישו.

עגנון רומאנטיקן מפוכח היה. הוא אהב את מורשת הדורות שקדמו לנו והיה שמח אילו ניתן לחיות על פיה גם בדורנו שלנו. את רעיונותיו שמר לרוב בלבו, ולא מיהר לשתף בהם את זולתו. צריך היה להכירו מקרוב קרוב כדי לעמוד על דעותיו. פעם אחת אמר: „גאולת ישראל לא תבוא לא על־ידי אמריקה ולא על־ידי האו"ם; אלא על־ידי הקדוש ברוך הוא בעצמו. אין קיום לאומה בלי אמונה ודת. דת בצורתה שקיבלנו מאבותינו עד למשה מסיני. כל התפרקות מן הדת היא התפרקות של האומה, ולא הדת מתקיימת בשביל האומה, אלא האומה מתקיימת לשם האמונה".

זאת היתה דעתו לגבי מה שצריכים להיות פניה של האומה הדתית ולגבי מה שעומד לבוא. טוב יותר היה לישראל אילו היו חסידיו של הבעל־שם־טוב עולים כולם לא־רץ־ישראל וגואלים אותה אלא שלא כך אירע. ובזיכות שנבלע במטונה, באה דמותו המזהרת של בנימין זאב הרצל, והיא שהכריעה!

תמה תקופת הרמב"ם

מצד מהלכו של הסיפור „בחנותו של מר לובלין" — אין שום הכרח שיתרחש דווקא ביום כ׳ בטבת, יום הזכרון של הרמב"ם, שחל בערב שבת. יכול היה הסיפור להתרחש בכל יום ו׳ אחר מערבי השבתות שעשה המחבר בלייפציג. עצם הדבר שהוא חוזר על כך שהיום הוא יום הזכרון של הרמב"ם ומספר על געגועיו על ספרי הרמב"ם שב־ביתו היא בוודאי משמעותית. ומבחינת ה־כרונולוגיה משמעותית היא גם השנה שבה מתרחשים האירועים, הלוא היא שנת תרע"ח, ולגביה יש לנו ידיעות מפי עגנון עצמו.

במלאת לעגנון שבעים־וחמש שנים, פירסם מר ג׳ שוקן ב„הארץ" (26.7.63) קצה מכת־בים מתוך כמאתיים המכתבים שבידיו, שכתב עגנון אל אביו ש. ז. שוקן. בין המכתבים אנו מוצאים גם את המכתב הבא:

„ברלין עש"ק ו׳ חשון תרע"ח
(חותמת דואר: 28.10.1917)
אדוני היקר!

ברגע הזה קבלתי את מכתבו אשר שלח לי כ׳ מברלין לבריקנוי. כפי שרואה כ׳ הרי אני לצערי כאן בברלין העיר האוכ־לת את יושביה. וכטבע הענין מסוחר אני על שבעה ימים וגם העבודה בשביל ד"ר אלישברג מתנהלת לאט. ועדיין איני יודע אנה אשים פעמי. בברלין אי אפשר להשאר, הן מפני האוכל והן מפני היוקר. ולבריקנוי עדיין איני יכול לחזור הואיל ובמקום שיש דירה אין מזונות ובמקום שיש מזונות אין דירה, ובמקום שיש גם מזונות וגם דירה החלונות פונים לצפון ולמערב ויען שאין לו תקנה שרוי בכל החדר.

נפשי נוטה לעבור ללייפציג. בעיקר מפני שנתודעתי להרב של „מחזיקי הדת" שם הדיין ד"ר פלדמן והוא למדן מופ־לג ובקי בכל חדרי התורה. (הוא קבל סמיכה ממורי ורבי ז"ל) ואנו רוצים לקבוע שיעור בתלמוד. (כמובן בסוד גדול). והרי אני כותב לאחותי בדבר דירה ואוכל, ואם לא אמצא ודאי אלך לבריקנוי. — — —"

המכתב עצמו מזכיר לנו יסודות רבים מסיפורי גרמניה שלו. אתה קורא כאן ב־רמיזה עמודים שלמים מסיפוריו. מעניינת גם הידיעה על סיבת נסיעתו ללייפציג ללמוד גמרא עם ד"ר פלדמן, סיבה הנזכרת גם בסיפורנו, אלא ששינה את שם הרב לרבי יונתן: רואים אנו כי בסיפור יסודות או־טוביאוגראפיים אמיתיים. והנה תאריכו של המכתב הוא ו׳ מרחשוון תרע"ח. כ׳ בטבת, יום הזכרון של הרמב"ם, שבו מתרחש הסי־פור חל אכן אותה שנה ביום ו׳, שרק באותה שנה משנות המלחמה חל כ׳ טבת ביום ו׳. בסיפורו שב עגנון וחוזר ומספר לנו: „והואיל ויום פטירתו של הרמב"ם היה, וספר מספרי הרמב"ם לא היה בידי, ואני נוהג הייתי בכל שנה בעשרים בטבת יום פטירתו של הרמב"ם שאני משלש את היום שליש בספר ההלכות ושליש בפירוש למשניות ושליש בספר מורה נבוכים, והיום מחמת ישיבתי בחנותו של מר לובלין חסרתי כל אלה" (עמ׳ 176; וראה גם עמודים 40, 168).

מבין לשיטין מבצבץ אלינו עוד תאריך

ביקורת

מבריא. בין כתיבת המכתב מברלין ל[illegible] בחנותו של מר לובלין הכי [illegible] באנגליה הצהרת באלפור (2.11.1917, [illegible] מרחשון תרע"ח).

לפי מה שהבאתי למעלה, דומני שאינני מסתכן כשאני בא לומר כי הפרק של ה[illegible] רמב"ם באומה כאילו נסתיים. בא תור [illegible] בחייה. רגיל היה עגנון לטעון כי אכזבו שנודה בסאראייבו שינה מערכות עולם לדו־רות. ישיבתו בחנותו של מר לובלין אלא הצפית, הן אל עולם הגויים המתערער, הן אל עם ישראל הנאבק בתוך עצמו על הפשר, קיומו ועל אורח חייו.

את ארץ־ישראל הוא מזכיר הזכרה של ממש בראי המאבק בה בין בני הישוב הישן והישוב החדש. הציונות נתפשת למר לובלין לא תפישה אידאית אלא תפישה פראגמא־טית במובהק, תריס בפני ההתבוללות (עמ׳ 152). סמוך למונולוג של מר לובלין שם, על עצמו והציונות, בא החלום הראשון של הפגישה עם קרל הגדול — העמדה גרוטס־קית של בן התרבות ואיש הכתב והספר מול קיסר לוחם, אכזר ובור, וראה „עד הנה" עמוד כאן). ולאחריה בא חלום הפגישה עם יעקב שטרן, החותמה את הספר.

תחזיתו של המספר

מבלי להרחיב דברים במסגרת זו אעיר, כי חיי המחבר בלייפציג קלועים בעצם בין שאיפתו לתורה ולתלמודה, אם אצל הרב ר׳ יונתן אף בספרי הרמב"ם, בשמר לובלין הוא המחייץ ביניהם. הוא מגיע ללייפציג ובמקום לפגוש את רבו הוא פוגש את מר לובלין. בלעדיו לא היה יכול להישאר בלייפציג, אך ישיבתו בחנותו הריקה כרחיקתו מספריו. ובלעדיהם לא היה יכול לדבוק ברבו שעשה לו. אלא שהחיים בלייפציג אינם נותנים אף לרב יונתן להיות בעולמו שלו, לא בתורה ולא בכתיבת ספר שהוא מבקש לעשות לבני־הדור כמידתם.

תשומת־דעת חייבים אנו לתת לפרופיסור באזיל שטיכר (= מטליא הטלאים), הזכור לנו מן הסיפור „עד הנה". הוא מייצג את חכמת־ישראל בצידה הנלעג, והוא חוליה מקשרת בין שני הסיפורים.

אף יש בנותן עניין ב„פרק האחרון". זהו החלום השני שבסיפור. הוא שונה בכל מהותו מן הסיפור כולו, מפקיע אותו מגדר סיפור פשוט ומעבירו אל התחום „ספר ה־מעשים". סבורני שלא נטעה אם נאמר לפי קשר הדברים שכאן מתייחס עגנון לציונות ולאומה בהווה ובעתיד. הפרק של הרצל נפתח זה מקרוב. אותו עצמו אין הוא מכנה בשמו. אך אם הפרק הוא פותח: „נפתחה הדלת ונכנס מר יעקב שטרן". ולא רחוק בעיני שכוונתו היא „כוכבו של יעקב". פרק הרמב"ם תם, ועתה „דרך כוכב ביעקב". אלא שהכוכב הזה בטופס של עגנון מצוייר כבר־מינן.

את „עד הנה" מסיים עגנון בשיבתו לארץ־ישראל ובבית שבנה בה. לעצמו נטל חדר אחד, ושאר החדרים השאיר לספריו של דוקטור לוי — הוא משה רבינו (כמו שהס־ביר לאחרונה אל נבון אברהם קריב ב„מולד" 239). הוא יודע שבניין בית ב־ארץ־ישראל, ויהיה אותן ככל שיהיה (ראה „מאריב לאוהבי"), אינו תכלית לגופה אלא לצורך התורה שצריכה לשוב לארץ־ישראל. הסיום של „בחנותו של מר לובלין" מסקני מזה, הוא כולו תהייה והשתוממות, זאת התהייה על הוייתנו כעם בקרב העמים ואפס הודאות לגבי מה שאנו בונים כאן.

שלטון המנדט: ראשית הקץ

מאת

ה. יוסטוס

נתנאל קצבורג: מחלוקה לספר הל־בן, מדיניות בריטניה בארץ־ישראל 1936—1940, הוצ׳ יד יצחק בן צבי, ירושלים, תשל"ד.

כאשר, באוגוסט 1936, הגיעה לירושלים הועדה המלכותית בראשותו של הלורד פיל, היא לא עוררה בישוב ציפיות רבות. שיגו־רה הוחש בעקבות המאורעות באפריל אותה שנה, כשעצם הצעת כינונה נדונה בבית הנבחרים הבריטי עוד קודם לכן — ואת, בקשר למגמה להנהיג שינויים בסדרי השל־טון המשטר בארץ, שבאה לידי ביטוי ב־נסיון להקים מועצה מחוקקת. עיקרה של מגמה זו היה הענקת אוטונומיה רחבה יותר למדיניות שאינה עומדת עוד על בסיס ההת־חייבות שבמנדאט כמלואן. הציפיה היתה כי זה יהיה הקו אשר לפיו תפעל גם הועדה.

תכנית החלוקה שהועלתה על־ידי הועדה באה כהפתעה. בראשית יולי 1937, ימים מספר לפני פרסומו הרשמי של הדו"ח, כתב ראש המחלקה המדינית של הסוכנות, משה שרתוק (שרת) אל בן־גוריון: „הספק ה־עיקרי שלי לגבי תכנית החלוקה, שהביאני לידי פקפוקים מפגיע, ובגעגועים מסויימים כמ־עט לשלילתה, היתה שבריטניה לא תעז".* אמנם, הצעת החלוקה היוותה צעד נועז — כדברי שרת: „הרבה הרבה יותר משפי־לותי" — וכפי שהסתבר מהמגעים בלונדון, אכן סמכה עליה הממשלה, עקרונית, את ידיה.

מה שלא היה ידוע באותם הימים הוא, כי האישור העקרוני שניתן על־ידי הקבינט לתכנית החלוקה התבסס על ההנחה, שהיא תתקבל על דעתם של מנהיגי מדינות ערב. כשנודע לראשונה במשרד החוץ הבריטי על כוונות הועדה, השמיע פקיד בכיר באוז־ניו של פרופסור קופלנד — הרוח החיה בועדה מאחורי רעיון־החלוקה — דברי אז־הרה, כי אם הפתרון שיוצע לא יהיה נוח לערבים יקום במזרח התיכון גל אנטי־

* משה שרת: יומן מדיני, כרך ב׳

בריטי שאת תוצאותיו אי־אפשר לחזות מ־ראש. ואמנם, כאשר הציפיות לתגובה ער־בית מתונה לא נתממשו, הוחלה הנסיגה מהתכנית, שנסתיימה בנטישתה.

ספרו של פרופסור קצבורג, הכולל תעודות שנחשפו מגנזי הקבינט, משרד המושבות ומשרד החוץ הבריטיים, מאיר נקודות רבות בפרשת המדיניות הבריטית במחצית השנייה של שנות השלושים — תקופה, שבה עלו תכנית החלוקה מזה והספר הלבן מזה, שבה החל התהליך שהביא לסיומו של המנדאט ולהקמתה של המדינה.

עמדתו הפרו־ערבית של משרד־החוץ ה־בריטי אינה טעונה עוד ראיות. וכך, בעוד שתחילה הוא לא שלל את תכנית־החלוקה שלילה מוחלטת, הרי ברגע שעלתה התנג־דות ערבית, נחלץ לפעולת חתירה שלא ידעה מעצורים; עד כדי כך, ששר המוש־בות, אורמסבי־גור, כתב אז לשר החוץ, אנתוני אידן: „אם לא תובטח לי תמיכת משרד החוץ, איאלץ להודיע לראש הממ־שלה, כי לא אוכל עוד לשאת באחריות לארץ־ישראל". וסיר ג׳ון שאקבורו, המשנה למנהל הכללי של משרד־המושבות, כתב אל סגן המנהל הכללי של משרד החוץ, סיר קוסמו פרקינסון: „זהו מצב ללא תקדים. הנה, יש לנו מדיניות אשר אושרה רשמית על־ידי הקבינט כולו ומשרד־החוץ עושה הכל כדי לשימה לאל ומעודד את נציגי (בבירות ערב) לפעול נגדה".

מלאכתו של משרד־החוץ נסתייעה בדאגה שעוררה אז הפעילות הגרמנית והאיטלקית המוגברת באזור ובהילולה לזכות באהדת הערבים. ואמנם, אף כי כלפי חוץ הוסיפה הממשלה לדגול בתכנית החלוקה, הרי לפי המסמכים הביע ראש הממשלה נוויל צ׳מ־ברליין כבר בסוף 1937 את דעתו בישיבת הקבינט, כי החלוקה אינה רצויה („אך לא זה הזמן להודיע על כך"). כאשר במרץ 1938 מונתה „ועדת החלוקה", בראשותו של סיר ג׳ון וודהד, כדי לבדוק את דרכי ביצו־עה של תכנית החלוקה, ניתנו לה הוראות סודיות שמתוכן השתמע כי היא מוסמכת גם לפסוק נגד. „רמז דקי" זה אכן הובן על־ידה כהלכה. בדו"ח שהגישה שללו חבריה פה אחד את התכנית. ביחד עם הדו"ח נתפרס־מה גם הודעת הממשלה, כי פתרון החלוקה אינו מעשי, כי תוסיף לחפש פתרון אלטרנ־טיבי, וכי לשם כך הוזמנו נציגים של ערביי ארץ־ישראל והארצות הסמוכות ונציגי הסוכנות היהודית לדיון בלונדון.

וכך נסללה הדרך לספר הלבן.

קווי המדיניות שהותוו לקראת השיחות בלונדון — שנפתחו בפברואר 1939 והתנהלו בנפרד, עם היהודים לחוד ועם הערבים לחוד — כוונו להקפאת גידולו של הבית היהודי הלאומי על־ידי הגבלת העלייה ו־רכישת קרקעות, תוך הנהגת אוטונומיה מוג־בלת לתושבי הארץ. מדיניות זו התבססה על ההנחה כי הערבים יראו בכך הישג רב, וכי יימצאו יהודים אשר יסכימו, אף נגד דעתה של הסוכנות למעמד של מיעוט.

הציפיות לעמדה ערבית מתונה נתבדו אף כאן. ובעוד שלקראת השיחות קבעה הממשלה הבריטית עמדה מפורשת נגד הקמתה של מדינה יהודית או מדינה ער־בית, היא מצאה את עצמה מול תביעה ערבית להקים מדינה עצמאית אשר ישלוט

בה רוב ערבי — ונסוגה. אמנם, היא דח־תה את התביעה לקבוע את מועד הקמתה של המדינה תוך שנתיים, אך את העיק־רון קיבלה בהציעה נוסחה מעורפלת ש־קבעה תקופת מעבר של עשר שנים. בש־אלת העלייה היא דחתה את התביעה ה־ערבית להפסקתה המיידית, אך קבעה מכסה של 75,000 לתקופה של חמש שנים, של־אחריה יהיה המשך העלייה תלוי, למעשה, בהסכמת הערבים, והחליטה להפעיל את הגבלות של מכירת קרקעות ליהודים.

ד"ר וייצמן הבהיר לשר המושבות, מל־קולם מקדונלד (שבא בינתיים במקומו של אורמסבי־גור) כי הסוכנות לא תשתתף ב־שום דיון על הגבלת התפתחותו של הישוב היהודי ועל מעמד של מיעוט יהודי, אולם הממשלה פעלה תוך בהלה, להבטחת ה־אווירה בארצות המזרח־התיכון נוכח סכנת־המלחמה, והאמינה כי תחושת־החירום תאלץ את היהודים לוותר בלית־ברירה ובכורח המציאות של המלחמה נגד היטלר, הממש־משת ובאה.

הספר הלבן פורסם במאי 1939. אכזבתו ומרירותו של הישוב באה לביטוי לא רק בהפגנות, אלא גם בהתקפת מבנים ומתקנים ממשלתיים — והשימוש בכוח נגד המדי־ניות הבריטית היה תופעה חדשה בתולדות המאבק היהודי בארץ. מסתבר, כי הדבר לא עורר דאגה רבה בלונדון. שם נתקבלה דעתו של מפקד הכוחות הבריטיים בארץ, הגנראל היינינג, כי לא יהיה בכוחו של הישוב לנהל מאבק מזוין, וכי כל המנהיגים החשובים בארץ מתנגדים לשימוש באמצעי טירור. לונדון לא גילתה גם דאגה לגבי תגובתה האפשרית והשפעתה של יהדות ארה"ב, שהיה בה כדי לגרום לקשיים ב־יחסי לונדון—וואשינגטון. להשקפה זו תרם לא מעט שגריר ארה"ב בלונדון, ג׳והן קנדי — אב, תומך נלהב במדיניות ה־פיוס של צ׳מברליין.

כותב שורות אלה נוכח בבית הנבחרים הבריטי בעת הדיון על הספר הלבן, ש־נמשך יומיים, והיה מקיף וחריף ביותר, כשהממשלה הותקפה מכל עבר ובראש ה־מבקרים ניצב צ׳רצ׳יל. ברם, המדיניות אושרה, אם גם ברוב זעום. ועדת המנדא־טים של חבר הלאומים דחתה את הספר הלבן כבלתי־מתיישב עם המנדאט. הדבר עורר בלונדון את הדאגה פן תאושר דעת הועדה על־ידי מועצת חבר־הלאומים, והתח־לו לנקוט צעדים דיפלומטיים לשם הבטחת רוב בה. אלא שזמן קצר לפני שעמדה המועצה להתכנס, פרצה המלחמה.

לכאורה לא הביאה המלחמה שינוי ב־עמדת הממשלה, אשר הודיעה כי מדיניות הספר הלבן קיימת ועומדת ותבוצע. כל המאמצים למנוע את פרסומו של חוק־הקרקעות נכשלו. אולם מתוך המסמכים ברור, כי בצד העמדה התקיפה עלו ספי־קות. לא ברור באיזו מידה אמנם ראה מקדונאלד את הפתרון לטווח ארוך בהסדר פדראלי, כפי שטען באותם הימים, אך אין ספק כי דעתו זו, שהביעה אותה גם ב־תזכיר לקבינט בראשית 1940, משקפת את התערערותה של העמדה התקיפה לגבי בי־צועה של מדיניות הספר הלבן. התערערות

(סוף בעמוד 40)

מטוב — ועד רע

מאת

שולמית לפיד

לוין קיפניס, מועדי ישראל (עשרה ספרים), איורים: יעקב גוטרמן, — הוצאת שמואל זימזון, 1974.

יוסף חנני, ראשים פרועים, הוצאת ספרית עפר. ✶ יוסף חנני, רחוק מהבית רחוק מהרחוב, הוצאת ספרית עפר.

ליאורה קרן, גן, מתי יבוא כבר ה־בוקר? ציורים: ליאורה קרן, — הוצאת מסדה, 1974.

עשרה ספרים חדשים מפרי עטו של לוין קיפניס הופיעו לאחרונה במחזור „מועדי ישראל". ניר טוב, הדפסה נאה, ציורים ל־רוב משל יעקב גוטרמן והספרים מקובצים בתוך קופסה צבעונית. ולא פחות חשוב מן הכלי הנאה הוא תוכנו. רוחו הטובה של לוין קיפניס שורה על הסיפורים והשירים, המזמורים והחידות. עשרות בשנים שומר קיפניס אמונים לילדי ישראל ויוצא נשכר ברעננות שבו, בחיוניות נעימה, במזוג מידה. הקיץ מלאו לו שמונים שנה. את שירו הראשון פרסם בהיותו בן שבע־עשרה, כלומר שש שנים לפני המהפכה הבולשבי־קית, שש שנים לפני הצהרת בלפור, שלוש שנים לפני הרצחו של הקיסר פראנץ פרדיננד, שנה לפני הוסדה של דגניה... דורות של גננות ומורות לימדו את סיפוריו ושיריו לילדים קטנים שהפכו כבר בינתיים לסבים ולסבתות בעצמם.

לוין קיפניס יודע מה היא „הסחורה" ש־הוא מבקש למכור, יודע מי הם קוניה וכיצד למכרה. ללא אקדמות ופיתולי ההתחסדות הוא שוזר את עלילותיו בדינמיות, באור וצבע, בסגנון הבנוי על פעולה וקצב ומעט תאורים. הוא מתיחס בכבוד ובהבנה לגיבו־ריו הקטנים, ומספק להם תחומי עשיה ההולמים את תכונותיהם ואת גילם.

כל אחד מעשרת הספרים מוקדש לחג מסוים וכלולים בו כששה עד שמונה סיפו־רים. באחריתו שירים וחידות וחותם אותו שער הנקרא „למען תדעו" ובו מילון מוש־גים והגדרות, פתגמים ומצוות הקשורים בחג הנידון. הסיפורים הראשונים בכל ספר שואבים השראה מאגדות התלמוד והמדרשים. הזמן נע מימי קדם ועד ימינו־אנו ובימת ההתרחשות משתנה מסיפור לסיפור — פעם זהו שיכון חדש בעיר ופעם זו מושבה או

קיבוץ. גיבוריו אינם תלושים מסביבתם. הם חיים בליבה של קבוצה חברתית רחבה יותר, אשר הם מזדהים איתה והיא מזדהה עימם — תהא זו המשפחה או השכנים, חברי המשק, עצי הפרי או עופות השמים. הם חיים גם בליבה של ההיסטוריה היהודית, החוליה בשרשרת ארוכה, המעבירה מדור לדור מוסר ומסורת, הלובשים צורה וסגנון מתחדשים מבלי להמיר את תכנם. לוין קיפ־ניס מודע לאהבת ישראל שבו ומנסה להלק אותה עם ילדי־קוראיו מתוך שמחת אמת.

סידרת „מועדי ישראל" תהיה לעזר למו־רות ולגננות ולהורים. היא מתאימה לגילאי גן־חובה והכתות הראשונות בבית־הספר.

●

מספר ותיק נוסף הוא יוסף חנני, אשר שניים מספריו ראו אור כמעט בו־זמנית. למעשה אלה שני קבצי סיפורים, המיועדים לבני שמונה ומעלה. מבחינת תכנם, החלוקה לשני כרכים היא מקרית וניתן היה לערוך סיגון קפדני של החומר ולהוציא ספר אחד משובח במקום שניים הלוקים בחסר. הרשל־נות מתחילה במחבר, עוברת את העורך והמגיה ומסתיימת במו"ל, שלא טרח להדפיס את שמה של המיירת הרבה טנאי על ספריו, (שמה מופיע על הציורים עצמם). בסיפור אחד מופיע מורה נתכד ושמו פרחי ובסיפור שלאחריו פקיד הבנק שכו... פרחי. בסיפור „הקוסם" נכנס כמין דיבוק בגבור אחרי שהוא מגלה ברחוב איש צולע וביידו חבל ארוך אליו קשור כלבלב קטן. הוא משוטט ימים ולילות ומנסה לעלות על עקבותיו של האיש הצולע. ובינתיים הוא מזניח את עבודתו בבנק ונושש מפני זעמו של המנהל, מר זמרשטיין. בסיפור „התיש" שוב נתקף הגיבור דיבוק כשהוא מבחין באדם בעל עיני תיש ומנסה לעלות על עקבותיו ושוב הוא מזניח את עבודתו בבנק וההבדל הוא שהפעם נקרא מנהל הבנק מר אפרתי. הבחור הצעיר עשה שמות ב־בובנויליאה המסכנה המנסה לפרוח בסיפו־רים אחרים ואולי כדי להוכיח לה כי אין לו נגיעה אישית דבר עקר ממקומם גם נקו־דות ופסיקים. סיפורים טובים, מגובשים ומהוקצעים, התגברו כבר על מכשלות גדו־לות מאלו. בסיפורים בהם גיבוריו של חנני הם מבוגרים, הרי הללו הם אנשים מוזרים, בעלי קוטיבצות מעורפלות, חסרי חוש כיוון, נוטים אחרי סקרנות בטלה המשבשת את חייהם ללא טעם. הם נוטשים בית ועבודה, שבויים בקסמם של עוברי־אורח, נרדפים ורודפים אחרי מטרות מפוקפקות, נעדרות משמעות.

סיפורים שגיבוריהם ילדים מעוגנים בקרקע מציאותית יותר. יוסף חנני הוא במיטבו כאשר הוא עוסק בילדים תריגים, כמו ל־משל, ילדה שמנה הסובלת מלעגם של בני כיתתה ומוצאת פורקן בציור, או ילד ה־מגניה את זכר אביו בהנטיה שהוא בונה לאימו. ומוי בית־הספר מוכר למחבר והוא מטפל בו בביטחון, כשאוזנו קשובה לכאבם של ילדים שהגדולים הצר להם.

במקום שהתפרים התוכניים רופפים מחזק אותם י. חנני על ידי חלומות בהקיץ וב־שינה. הגיבורים נותנים ביטוי למאוייהם ב־חלומות והמחבר פותר על ידם בעיות סגנו־

ספרי־ילדים

ניות. בספור „המרצדה" משחק הרוח במרצ־דה הוא „כמו חלום מתוק" המרצדה „היתה חלומי" התמונות מלאו את חלל החדר ב„חלום ערב" ובספור „סוכת שלום", ה־ציור התלוי על הסוכה הוא „כמו חלום"; „סוכות של חלום"; „שמים... רווי חלום כחול"; „פיסת שמים חלומית"... וכו׳ וכו׳.

באשר ללשון — י. חנני שם בפיהם של „האנשים הפשוטים" בסיפוריו עגה מאולצת שמעלתה היחידה היא כוחה המאחר. באותו סגנון עצמו מדברים עולים חדשים ומגו־רים, זבנים ושוטרים. „אתה כל הזמן מסרטר לי במוח שלי. מכירים מין כזהי".

ובקיצור, כשהסיפור בעל משמעות אני מיבנהו איתן וסגנונו בהיר ולשונו טבעית וכאשר הסיפור חסר משמעות משתבשת העלילה והגיון הלשון גם יחד.

●

בספרה של ליאורה קרן שמונה סיפורים קצרים. לצידו של כל סיפור — ציור מלוא הדף פרי מכחולה. המספר הוא דוד דן, הגר בשכונתה של הגבורה, ומתאר אפיזודות ב־חייה באהדה סלחנית. בסיפור אחד הם רוחצים את הדובון ולפתע ניתך גשם. בסי־פור אחר קטף למענה פרח והעציב בכך את לבה. הוא מספר לנו כי איננה אוהבת דייסה, כי היא אוהבת את כל עונות השנה, כי היא עצובה סתם כך, כי יום אחד רצתה לפתע להיות ילד ולא ילדה...

למעשה אין הסיפורים אלא תיאורים בנא־ליים של ילדה כבת שלוש או ארבע. מעבר לשכבה הרדודה של הסיפור אין רמז לעולם הנפשי העשיר של הילד. ניתן גם ניתן ל־תאר עולם צר כעולם של גמלה כאשר הצפ־מודע לחיים הרוחשים מתחת לפני השטח הוא יודע מה משמעותו של אירוע פשוט או תופעה רגילה עבור ילד הנתקל בהם ב־פעם הראשונה. ברשימותיה של ליאורה קרן אין כלום מאותה ראשוניות כפעמת. אין צורך להיות סנטימנטלי בכדי לתאר את התחוות הרגשיות של הילד הקטן. תיאור מאופק של ילדה רגילה הגדלה בתנאים רגילים דורש יד אמן כדי שיהפך למעשה אמנות. בני הארבע הם אגוצנטריים ואוהבים לשמוע סיפורים אודות עצמם והסובב אותם. הם רואים בסביבתם השלכה של עצמם וב־ראיה אינטימית, אישית בתכלית, מתבוננים בעולם הצומח והחי, בעשב ובים, בצעצ־עים ובבני־המשפחה. סוף סוף יחס כולנו אל תופעות הטבע ואל בני האדם מעוצב במי־דת־מה באותן פגישות ראשונות של גיל הילדות.

ליאורה קרן דילדלה את הזיבוריה הקצרים ממאורעות או מעשים, אך אף שהתרכזה בתיאורים נזהרה מפני קביעות חד משמעיות. כאשר הילדה עצובה מסביר לה הדוד כי „אי אפשר טוב בלי רע" וכאשר היא משוח־חת על עונות השנה היא מגיעה למסקנה כי היא אוהבת את כולן...

והזיבורים מקושטים בציורים תובבניים מתחנחנים, ואם להשתמש בלשון המעטה הרי זה ספר... מביך.

صكذا من الأصل

אריה ארוך — האדם והצייר

מאת נעמי בנצור

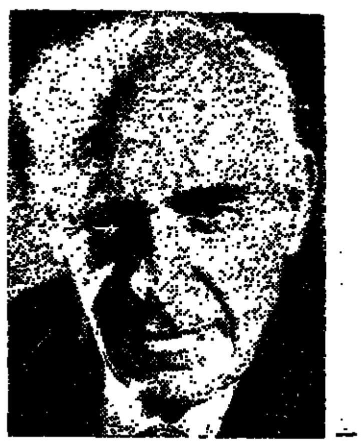

„לאריה ארוך, אני מניח, לא היה קל להיכנס למטה העשרים, אך הוא צלחם בדורכו־שלו, הנצחי" — כך העיד פעם וילים סנדברג, מי שהיה היועץ האמנותי של מוזיאון הסטדליק ושל מוזיאון ישראל. סנדברג, בדקות ההבחנה האופיינית לו, היה מודע למאבק היום־יומי שניהל אריה ארוך עם עצמו במשך שנים ארוכות משום היושר האינטלקטואלי שלו, הצורך להמציא ערכים בטרם יוכל לתת להם ביטוי חיצוני.

ארוך היה איש של ניגודים: אדם שמרן, מתון, בעל שרשים עמוקים בעבר, שהפך להיות הדשן מכח אמת פנימית. דיפלומט — איש משרד החוץ במשך שנים ארוכות, שהיה חייב בתוקף עבודתו לייצג ולהופיע כאיש הממסד, והמצא שובר מסגרות הולך בדרך אישית לחלוטין בתחום האמנות.

עם זאת, לא היה ארוך הצייר בבחינת ניגוד לארוך איש הממסד הפוליטי, אלא משלים רב־חשיבות שלו: הציור היה עבורו צורה של פורקן, שלא התיר לעצמו בשום תחום אחר של חייו. מעין ווסת, שבאמצעותו פרק מתחים ושמר על האיזון הפסיכולוגי שלו.

ראיינתי את אריה ארוך מספר פעמים, ונפגשתי במרוצת השנים באירועים חברתיים שונים. ארוך לא היה מעולם איש רעים להתרועע. קשה היה לדובב אותו ולהכניס למסגרת של שיחת־נפש. הוא היה זהיר מאד בדבריו ומעולם לא השמיע דברים מ־עבר לכה שהכין מראש. כל דבריו שרתו את הזכירה, כפי שהיה רוצה שתהיה. ועב־דה: כל אלה שראיינוהו וכתבו עליו ברשי־מותיהם, אלה החוזרים וכותבים עליו גם עתה רשימה לזכרו, מעלים כולם בדייקנות רבה, אותם פרקים עצמם: השפעתו של מרסל דושאן וה־Ready Mades שלו: שעליהן מעיד אותו דגם של גלגל־אופן שהציב בתוך האורחים שלו, אותה הגדת סאראייבו ועליה קירבוס הסירה 2 שקנתה את לבבו והמתנה אותו אל הטרבום, סיפור ה„צקפרים", אותם פרופילים מגושמים של הופיעו ברבים מציוריו ומקורם בזכרונות רחוקים על שלט של סנדלריה בעיר מולדתו, השפעתו על הדור הצעיר, בכוחה, כציוד ומצידם.

אריה ארוך — הסירה — שמן (1969)

מי שעבר חווית־פגישה זו לראשונה, סבור היה ודאי, כי הצליח לעורר את אמונו של ארוך ולפתוח את סגור־לבו. למעשה, היתה זו אשליה בלבד: ארוך בנה את הראיונות שהעניק כבמאי, עם סצנות קבועות בסטודיו ובחדר האורחים שלו, ועם טקסט שאין בו כמעט שינויי נוסח. בדרך זו הגן על עצמו בפני חשיפת־יותר מבלי לעורר רושם בלתי רצוי של הסתגרות או חוסר ידידותיות.

ארוך העריך אמנים כמרסל דושאן וג'ספר ג'ונס חוד עם אמנותם במובן האישי והרגשי ביותר. הוא נהג לדבר בהתלהבות על רוח ההתרסנות שלהם, על העזתם לחרוג מן ה־שגרה. החשש מן ההולכים בתלם גרם לו לסרב במשך שנים לשמש כמורה למספר ציירים שביקשו את קרבתו. „מי שלומד ציור מקבל ממורהו ביחד עם הנוה הטכני גם את אמצעי־הביטוי, ובכך הופך לממשי־כו", אמר לי באחד הראיונות.

גישה זו לא מנעה ממנו להדגיש בהזדמ־נויות שונות את מה שכינה „הקשר שלי אל הצעירים". הוא נהג למנות בהנאה את ממשיכי־דרכו ולמיינם לדורותיהם: „הבנים" — אורי ליפשיץ, אביבה אורי, ו„הנכדים" — רפי לביא, יהושע נוישטיין, יאיר גר־בוז, יצחק גאון. עובדה זו, שקם דור של אמנים צעירים שראו עצמם במוצהר כממ־שיכיו של אריה ארוך, נתנה לו סיפוק רב, ובוודאי גם תיווק לדרכו באמנות.

חלקה הראשון של הביוגראפיה שלו אפייני לדור הראשון של ציירי ארץ־ישראל, שעלו ממזרח־אירופה. הוא נולד ב־1908, ב־חארקוב, ועלה בגיל צעיר ארצה במסגרת תנועה ציונית. הוא למד ציור בבית־הספר „בצלאל" ובסוף שנות הארבעים נמנה עם חברי „אופקים חדשים". היה בין־חבורתם של זריצקי, סטמצקי, שטרייכמן, אנשי ה־אבסטראקט הלירי. עד כאן — התפתחות אפיינית לציירי „האוונגארד" של ארץ־ישראל דאז. מכאן ואילך — הליכה מגשמת בדרך אישית מאד, החורגת בבירור מן ה־מקובל, שיש בה שילוב נדיר של כושר ניתוח אינטלקטואלי עם ספונטאניות, של תכנון קר ומדוקדק עם התפרצות הוטנית ל„גראפיטי", שרבוט חופשי, בלתי־מבוקר שבהיסח הדעת.

אמנות

תחילתה של דרך זו בציור שצייר ב־1953, „אוטובוס בהרים". היה זה מפנה חד, דרמאטי שקבע את דרכו לעתיד בצורה ברורה וחד־משמעית: למעשה, נראה כי כל ציוריו שצייר מאז לא היו אלא פיתוח של יסודות שהופיעו כבר באותו ציור: השרבוט, התריסה לעומק, מערכת הקוים המקבילים, האלמנט הרישומי שהוא ספק־פיגוראטיבי ספק־אבסטראקט, שכבות הצבע המונחות זו על גבי זו ויוצרות גליל והשיאפרפר, א־שימת הדראמטי שבין כחול־ואדום.

בשנים האחרונות, כאשר מעמדו כצייר התבסס ללא־עוררין, החליט להקדיש לציור את כל עיתותיו. הוא יצא לגימלאות בטרם־זמן ובילה שעות ארוכות בסטודיו שבמעונו ביהו.

ארוך זכה להערכה ולהכרה: ב־1968 הת־קיימה תערוכת־יחיד שלו במוזיאון ישראל, באותה שנה זכה גם בפרס סנדברג. ב־1971 הוענק לו פרס ישראל. יצירותיו נרכשו על־ידי מוזיאונים ואספנים ברחבי־העולם.

ארוך העיד פעם על עצמו: „לפעמים נדמה לי שאני אוהב את תהליך היצירה מאשר את היצירה המוגמרת". הוא יכול היה לעבוד על יצירה במשך שנה, שנתיים, להרוס, לשרבט, להסיר ולהרוס בשכבת הצבע ללא לאות. לשנות פעמים אין־ספור את פני השטח ואת מראה המסגרת, שאותה ראה כחלק אינטגראלי של הציור.

על כני הציור בסטודיו שלו מונחים, מן הסתם, מספר בדים שרק ארוך הוא היודע אם אכן השלים אותם, אם לאו.

הנאיבי והמופשט

מאת רחל אנגל

המוזיאון לאמנות חדשה בחיפה פתח בימים אלה שתי תערוכות — האחת של „אמנים נאיביים", והאחרת: „יצירות מ־תקופת המופשט". המבקר־במוזיאון מתוודע קודם כל אל תערוכתם של „הנאיביים", המוצגת בקומת־הקרקע. התמונות באות חלקן מאוסף־האמנות הפרטי שציוותה פולה איכנבאום ז"ל למוזיאון זה, הן מוצגות עכשיו בראשונה לפני הקהל, וחלקן — כאוסף המוזיאון. פולה היתה, כידוע, מ־שוחרי המוזיאון, עוד בימיו של ד"ר שיף, בשנת 1956 עד 1960 בקירוב. אחר־כך הלכה לפאריס להשתלמות, ושם שבה ארצה עבתה, בסוף ימיה, במוזיאון תל־אביב, ואולם נשארה נאמנה, כמסתבר, לאהבתה הראשונה — מוזיאון חיפה.

בין „הנאיביים" של פולה תמצא כאן גם מי שמכונה דוזה, הלא הוא נהג־המונית יוסף חנוית, שהוא בעצם צייר־חובב, ר־כמה מציוריו רב־חן הנושא הנה: רישום של שני קבצנים, למשל — קבצנים מיהודי־בכינם הם, הדומים קצת לבדחנים, כלתמדים של תמונה יהודית. כאן הם יושבים על ספסל בפארק, וקבצנים מצטרים את פניהם, מגבעות מעוכות לראשיהם, ובקבוק המשקה בידם המורמת; עץ כלבלב לשמאלם, שמשיה גדולה, כמו מן הריביירה הצרפתית (דוזה, יליד צרפת הוא), מגוננת עליהם מפני כדור־שמש צנול השולח קרניים לימינם. התול יושב בהם — לשם דקורציה. יש גם תמונה שמן על בד, מעשה ידי דוזה, ובאחת מהן שוכב אחד הקבצנים על ספסל, לכל אורכו, ויוצק לתוך פיו משקה אדום משני בקבוקים בבת־אחת.

ציורי שמן־על־בד של שלמה גראצי כהוים חלק הכוב של התערוכה הזאת. הללו הן תמונות־נוף (מראה פאריס, לכשל, ובו גשר מעל תעלה, והמונת שדרה בפאריס, ומראה פינה רחוב בפאריס) — כולן בגוני אפור שקטים, מעומעמים. יש פה גם מיני מראות־נוף דמיוניים, בעלי ערוגות־פרחים המזכירות את ציורי רוסו, „המוכס". ברור שאין בעדרות מתערוכה זו של נאיביים ישראליים תמונותיו של שלום מצפת, — שאולי הוא הנאיבי ה־אמיתי היחיד כאן.

מנחם משינגר מוצג גם הוא בתערוכה, ויש להזכיר את ציוריה רבי הקסם של גיורה קי־זהיס, בהם „מראה עיר" עליו ר־רענן מאוד, בצבעי שמן חלקים מבהיקים ו־נקיים עד מאוד.

מתקופת המופשט הישראלי

תערוכת ה„מופשט" בקומה ב', כולה מתוך אוסף המוזיאון, מביאה לפני הצופה מבחר מגוון של תמונות, מעשה ידי ציירים ישראליים בפרקי זמן שונים. הנה ציור של יחזקאל קירזה, למשל: בד שמן גדול ובהיר, בעל אופי גיאומטרי־מופשט. ציור אקריליק בעל דינאמיקה, כמעשה ידי משה גבעתי; ציור של פנחס אברמוביץ משנת 1962. בד שמן יפהפה, „מראה־נוף" שציירה הנה לוי ב־1972; ציורים של חיים קיווה, של צבי מאירוביץ. תמונת כהנא „עתיקה", משנת 1937. הספלר מיוצג בבד שחור־אפור מ־1959, וקוקשי — בבד מתקופתו ה„שחורה" שהצטיינה בהתרצה סלואנ הצרפתי. כן יש לציין, בין השאר, בד שמן גדל־מידה של אביגדור „אור במדבר" משנת 1962; הדפס־אבן מעשה ידי אליהם, תדפיס־משי של קריכמן, תמונות של צבי נהור.

הצמח והמכונה

אברהם אילת, חבר קבוץ שמיר, נמנה עם המוכשרים באמני הגראפיקה שלנו. יליד 1939, השתלם באמנות התחריט ב־„אטליה 17" של הייטר בפאריס, למד סיטול ויצירת פרסים נסיוניים ב„סט. מרטינס סקול אוף ארט" בלונדון, וכבר הציג מ־עבודותיו בתערוכות יחיד ובתערוכות־קבוצה במקומות שונים, בארץ ובחו"ל.

בגלריה „גרפיקה 3" בחיפה מציג עכשיו מבחר מעבודותיו שיצר בארץ מאז שב, לפני כשלוש שנים, משהותו בלונדון ובפאריס.

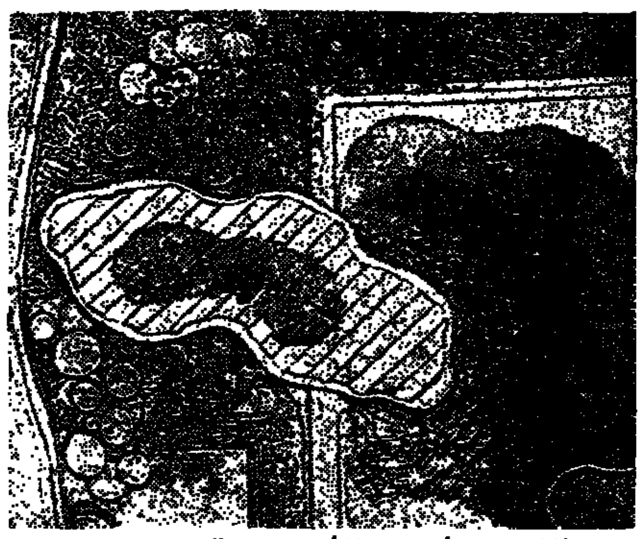

אברהם אילת — „הולדת הצורה" — ציור

על דף לבן אחד עיצב בתרס גרפית (שחור מלא ורווי) קומפוזיציה בקוים בעלי עוצמה) גם ב„נפחם" וגם מיתארים (הם נראים, לפעמים, כאילו הוו תלת־ממדיים ממש). הקומפוזיציה דומה לשדה שבלים, לשיחים הגדלים פרא. לפעמים נראית ב־תמונה הצמחיה, צמחיית־בר, שהמכונה הת־ערבה באופן צמיתוה.

יש רישומים שכתמי צבעים נוספו על שלד השרטוט השחור־לבן שלהם. ויש כמה תחרי־טים צבעוניים, וכן גם הדפסי־משי.

בעשרים ושש העבודות המוצגות ניתן להבחין בכבדה הדרך שהלך אברהם ב־התפתחות ציורו בשלוש השנים האחרונות — עם זאת דומה שחסרה התערוכה יד מארגנת ובוררת. התעשה אותה להטיבה אחת מגובשת ויפה וראויה לייצג את האמן בכישבו.

במחסן הגלריה אתה יכול למצוא שרידים מתערוכתו של אלי אבירזמן הראויים למבט. אלי, יליד אירן, 1941, עלה לארץ ב־1959, למד בין השאר גרפיקה אצל טוביה באור, ואצל ג'ונו פרידלנדר, ומאוחרי שורה של תערוכות, בעיקר תערוכות גרפיקה שבהן השתתף — במוזיאון תל־אביב, בביאנאלה הבי־נלאומית לגרפיקה בפלורנץ. היתה לו גם תערוכת־יחיד בגלריה בפאריס. תמונותיו (תחריטים צבעוניים, ופסטלים אחדים) מצטיינות בניכת הריאליזם החדש, ה־אכספרסיוניזם החדש — יש בהן המזכירות את תמונות פנקס כורצ שלנו, היושב היום בפאריס.

נופים קטנים ופרחים

בבית מניה ביאליק נפתחה תערוכתה של הגברת גניה ביזילום ובה שלושים ושלוש תמונות המחולקות לשני מחזורי נושאים — „נוף הארץ", ו„קומפוזיציות על נושא ה־שלום". הציורים הנראים כאקוורלים או גו־אשים הנם לאמיתו של דבר קולזים, ורק הרקע שעל פניו מודבקים האורי העצבים וה־דמויות הוא רקע מצוייר, בצבעי מים וגואש. כמה ציורים נקבעו בזכרון. „קיבוץ מגדל", למשל, שבו כמה בתים תת־קומתיים אדומי־גג וחבויים מפוזרים במרחב השדה הירוק, כמה עצים פה ושם, ורקע השמים כצוייר בכחול וסגול ורוד. או תמונה „העמק" צב־עוניה וחמימה־עליזה. תמונות השלום, ל־עומתן, רציניות ומאופקות בצבעוניותן — „בלדה על השלום", „תהלוכת השלום", וכו'.

היפות והבוחדות בתמונות התערוכה הן אותן הקומפוזיציות הקטנות שלא זכו להיות כלולות בתוך שלושים ושלושה המוצגים שמונה הקטלוג. יש בהם קיר שלם צבעוני רב־חן, בסופו של האולם, ויש בהם חבויים כאחורי פרגודי התצוגה — דפים קטנים מלאים שכווה ותום — דוממים עם פרחים, נופים קטנטנים רדומים עם אגמים וסירות, קבוצת „חברות" היושבות תחת שמשיה גדולה ומשוחחות, ושוב — פרחים, פרחים, כלבלבים בצביצים ובאגרטלים.

שלטון־המנדט

(סוף מעמוד 39)

זו ביזוהה ללא ספק גם כהעמדה הנחושה שגילה הישוב ומהנהי־ות שהתחילו להגיע מהשגריר הבריטי בארה"ב ושעוררו בלונדון „הרהור שני", השפיעה עמדתו של צ'רצ'יל שצורף בינתיים לממשלה, ואשר בישיבת הקבינט לא רק עירער על חוק הקרקעות, אלא הבהיר בצורה שלא השתמעה לשתי פנים, כי מדיניות הספר הלבן לא תוכל עוד להתקיים. בספר שלפנינו מתפרסם ל־ראשונה התזכיר שהגיש צ'רצ'יל לקבינט ושבו הוא מזהיר, בין השאר, כי „עמידה עקשנית על הספר הלבן עלולה להכביד על המאמץ המלחמתי". אמנם, התנגדותו להנהגת חוק הקרקעות נדחתה, אך נתקבלה למעשה, עמדתו העקרונית אשר דרשה ל־הכיר במציאות החדשה שנוצרה על־ידי המלחמה ובמשמעותה של מציאות זו לגבי המדיניות בארץ־ישראל. נגרם הפרק הרא־שון בקץ המדיני של הספר הלבן.

ספרו של פרופסור קצבורג, הכתוב ב־בהירות ותוך שליטה בחומר, מהווה תרו־מה חשובה להארתו של קטע הדרך במדי־ניות הבריטית אשר סימל את ראשית קיצו של השלטון המנדטורי, ושבו מודגר ולקה של „ועדת פיל" ומשמעות המסקנות ש־אליהן הגיעה. אמנם, תכנית החלוקה לא בוצעה, אולם עיקרון החלוקה נשאר, ר־שימש נקודת־המוצא הראשית בחיפושי הפתרון לעתיד לבוא.

הדרך לסבסטייה

(סוף מעמוד 37)

מפגש הנהרות, „רוזמינג" — ארץ הרים ובקעות.

יכול הייתי לפגות ולמנות — הרים, יערים, נהרות, אלא שאין לדברים סוף. כמה ספרים, כבורים אתם, עוסקים בכך, אם שמות הקטלוגים שלהם מקובצים אצלי בספר האינדקס, המחזיק שמונה מאות עמוד?

אלא לא רק אינדיינים נהגו כך. ספר־דים, שהגיעו לצפון והאו ארץ הרים — קראוה „מונטנה". ראו בדרום ארץ הלאובות — קראוה ארידה זונא, אריזו־נה, שנתפרשה לאינדיינים כארי זונאק, מעיין קטן. ראו ארץ רמוה שלג. — קראוה נבאדה. איו האבנים־מצבוחוה־זקן — „ברסאדוס". צרפתים ראו ארץ הרים ירוקה — „ורמונט". מקום שאלוהותיו זמים למקלות אדומים — „באטון רוג'", בירת לואיזיאנה. הפורטוגזים מצאו לאורך החוף, יערות עצי בלוה המשמשים לייצור צבע, שעצו כעין הגחלת הלוחשת (בראסה) — הרי „בראזיל".

יש כמובן שמות מעניינים יותר. ה־מקורי שבהם הוא אולי זה שפרופסור מאריו פיי אומר, בסאגה שלו על ה־שמות הפרטיים (ספרי מנטור), כי ציף אחד בחר לו שם מתוך קטלוג שנפל ל־ידיו: „כיסטר אוכספורד יוניברסיטי פראס."

(המשך יבוא)

הופיעו בעם עובד

ספרות יפה
שדה ושדות — רחל איתן
תיאור כן ואותנטי, תשפטי וביקורתי של „החוג הנוצץ" בחברה הישראלית, לתוכו נקלטת אשה צעירה ורגישה, שחיי הנישואין שלה מגיעים למשבר. סיפורה השני של כותבת „ברקיע התכלת". הופיע במסגרת „הספריה לעם".
298 עמ' — 7.50 ל"י

ציון
דוד בן־גוריון — זכרונות כרך ד'
ספר זה כולל את זכרונותיו של דוד בן־גוריון משנת 1937 והוא הכרך האחרון שהוא פרי עבודתו של דוד בן־גוריון עצמו.
534 עמ' — 30.— ל"י

קדמון וחבורתו — אורי מילשטיין
סיפור על קבוצת אנשים שנטלה חלק חשוב במאר־רעות שהובילו להקמת מדינת ישראל. סיפור על המפעל האדיר על עליה בלתי לגאלית, על מאבים, על הקרבה ואמונה שבלעדיהם לא היינו מגיעים עד הלום.
הופיע במסגרת „תרבות החינוך".
167 עמ' — 16.— ל"י

קורות גג — זליג לבון
בספר כספר הבחבר על תקופת ראשית צמיחתו של המשק ההסתדרותי בארץ, וכן על תולדות ההשתכנות העירונית בארץ והתפתחותן של החברות „שיכון" ו„שיכון עובדים".
הופיע במסגרת „תרבות החינוך".
186 עמ' — 7.50 ל"י

במעלה נעורים — מוניה אדמתי
ספר על יסודה של תנועת נוער מיוחדת במינה. הנוער העובד הוא פרי המציאות והמכרה, התפתח בדרכו ושמר על ייחודו, והיווה חלק מתהליך התהוות ההברה הארץ־ישראלית בשנות העשרים. תיאור מעניין, שנכתב בידי אחד המסותים הדבקים בפצילות הנוער במשך שנים רבות.
הופיע במסגרת „תרבות החינוך".
208 עמ' — 24.— ל"י

לימוד
פרקי תלמוד לכיתה ט'
ספר לימוד על־פי תכנית הלימודים החדשה, כתוב עברית, ערוך ומפורש בידי ברוך בן־יהודה בהשתת־פות ד"ר מנחם מירון.
97 עמ' — 12.— ל"י
נמצאת למכירה גם חוברת הדרכה למורים, במחיר 4.50 ל"י

לילדים
הוקוס פוקוס — נעמי עפרי
קורותיה המשעשעות ומלאות־ההמצאה של עינת המגלה כי אינה ילדה ככל הילדות אלא מכשפה. מלווה ברישומים של אלונה פרנקל.
הופיע במסגרת ספרית „דן הסכן".
104 עמ' — 12.— ל"י

להשיג בכל חנויות הספרים.
בהזמנות נא לפנות להוצאת עם עובד, רחוב מזא"ה 22, ת"א, טל. 611526.

הגלריה לזוגות צעירים

מציעה עבודות גרפיות מאת:
ראובן רובין
סלואדור דלי
מרק שאגל
ג'ורג' ברק
יעקב אגם
פרננד לג'ה

כמו כן: עבודות בשמן וגואש של ציירים ישראלים ידועים

אמנות מקורית — השקעה טובה בשווה כסף מלא

רוז Rooz
גלריה לאמנות
סמטת בית השואבה 1 (פינת אלנבי 94)
תל־אביב, טל. 613924

הגלריה לזוגות צעירים

הספריה הציונית
על־יד הנהלת ההסתדרות הציונית העולמית

זה עתה הופיע

זלמן שזר
בחצר המטרה
דברים על האומה והארץ (תרע"א–תש"ח)

ממיטב הפובליציסטיקה הציונית של מי שהיה נשיא ישראל במשך עשר שנים. המאורעות המרכזיים בעם ישראל ובארץ ישראל מאז עלייתו של שזר ארצה ועד לכינון מדינת ישראל, מתוך פרספקטיבה היסטורית ואמונה יוקדת בחזון הציונות ובנצח ישראל.

404 עמודים — המחיר 20 ל"י

מתנה למכירה עותקים מעטים של ספרו של זלמן שזר „אור אישים" (שלושה כרכים), המכיל הערכות ביוגרפיות על גדולי האישים ביהדות, בציונות ובתנועה הפועלים בשני הדורות האחרונים.

ההפצה הראשית: הוצאת הספרים של הסוכנות היהודית
ירושלים, ת"ד 7044

השקף אחורה בעצב
מאמרים בבקורת הספרות העברית
מאת גיטה אבינור

מכיל מאמרים בבעיות יסוד של הספרות העברית החדשה, כגון: צל השואה, הבזמיב הישראלי בספרות, היחס לקיבוץ.

נכללות סקירות והערכות על יצירות משל: עמוס עוז, אהרן מגד, יצחק אורפז, מרים ברנא כרמון, א.ב. יהושע, אהרן אפלפלד ועוד.

להשיג בכל חנויות הספרים.

המפיץ: לוני כהן יעוץ וניהול בע"מ, תל־אביב.

הוצאת דע"ת
ת.ד. 27019 יפו
הופיע:
„זן וחכמי־זן"
ב־128 שיחות „זן"
ממש: שלמה קאלו
להשיג בחנויות הספרים

מעוניינים לרכוש דריל
(רוחב 3 מ')
ישן במצב טוב
בהצעות נא לפנות:
מושב כפר ורבורג, לעמוס.
טל. 055-96343

איש עסקים ישראלי מנוסה
נוסע בראשית שנת 1975
לאירופה המערבית סקנדינביה, קנדה, ארה"ב, דרום אמריקה אוסטרליה ולמזרח הרחוק
מוכן לקבל ייצוג חברות ישראליות בארצות הנ"ל או טיפול בענינים עסקיים.
לפנות ת.ד. 1334 תל־אביב למס' ד/22567

למכירה
משאבת בטון חדשה נגררת
פרטים: טל. 02-532237, 02-522071

פיתוח מזרח ירושלים בע"מ

EAST JERUSALEM DEVELOPMENT LTD.

רחוב ממילא 18 — ירושלים

מכרז פומבי

לחכירת נכס

בשכונת ימין משה ירושלים

„פיתוח מזרח ירושלים" בע"מ מודיעה בזה כי היא מזמינה להגיש הצעות לחכירת זכויות הבניה להקמת לגבי 8 נכסים בשכונת ימין משה בירושלים כפוף ובהתאם לפרטים על תנאי המכרז שאפשר לקבלם במשרדי החברה, רחוב ממילא 18 — ירושלים, טלפון: 224403 / 224404, בין השעות 09.00—13.00.

הצעות יש להגיש בהתאם בתנאים הנ"ל עד ליום 1.12.74 שעה 24.00.

הסתדרות מדיצינית הדסה

מציעה למכירה

אמבולנס וציוד מכבסה כדלהלן:

א. **אמבולנס** תוצרת שברולט דגם 6902 שנת ייצור 1962, מס' רישוי 537—68, מנוע בנזין.
הרכב הנ"ל שימש גם להובלת פרסונל (38 מקומות) ולא שולם עליו מכס ומס קניה.
הרוכש נוסף להצעתו, יהיה חייב לשלם מיסים אלה בהתאם לייעודו של הרכב וכפי שיקבע ע"י רשויות המכס.
את האמבולנס אפשר לראות במחלקת התחבורה שבמרכז הרפואי בעין־כרם בכל יום בין השעות 08.00—13.00.

ב. **ציוד מכבסה**
1. מכונת־כביסה תוצרת ריגולה, דגם ספידמסטר, קיבולת 160 ק"ג למנה.
2. שתי מכונות כביסה כנ"ל אבל, בקיבולת 320 ק"ג למנה.
3. שתי מסחטות תוצרת טרוי בקוטר 54 אינטש, קיבולת 160 ק"ג למנה.
4. 9 מכבשי גיהוץ תוצרת אג'קס לחלוקים, מכנסיים וכו'.
5. שני מכבשי גיהוץ תוצרת אג'קס, לחפתים, צווארונים וכו'.
את ציוד המכבסה, אשר עדיין פועל ומותקן, אפשר לראות במכבסה שבמרכז הרפואי בשעות 08.00—13.00 בכל יום.
הציוד יתפנה בהדרגה, לאחר התקנת ציוד חדש העומד להגיע בקרוב.
המעונין יגיש הצעתו לגבי כל פריט או כולם, על גבי טופס מיוחד במעטפה סגורה לאגף ההספקה של הדסה, ת.ד. 499 ירושלים, בצירוף המחאה בנקאית בגובה של 10% מהצעתו, עד יום 15.11.74, שעה 12.00.
טפסי הצעות אפשר לקבל במשרד אגף ההספקה, קומת בינים.
אין הסתדרות מדיצינית הדסה מתחייבת לקבל את ההצעה הגבוהה ביותר, או כל הצעה שהיא.

תכנון המים לישראל בע"מ

ת.ד. 11170 תל־אביב

מכרז מס' 238/4/74

למכירת מרכזיה אוטומטית

מוצעת בזה למכירה מרכזית פנים חוץ אוטומטית (PABX) „אלביס", עם אפשרות להגדלת הציוד ל־90×10.

את המרכזיה אפשר לראות כל יום, בין השעות 9.00—12.00, במשרדנו ברחוב אבן גבירול 76, חדר 206, תל־אביב.

טפסי הצעות אפשר לקבל בימים 1.11.74 עד 10.11.74, בין השעות 9.00—14.00, במשרדנו ברחוב אבן גבירול 54, חדר 323, תל־אביב.

את ההצעות בצירוף המחאה בנקאית בסך 10% מגובה ההצעה, יש להגיש במעטפה סגורה עד 10.11.74 שעה 12.00 לתיבת המכרזים במשרדנו בתל־אביב, חדר 323.

אין חברה הנ"ל מתחייבת לקבל את ההצעה הגבוהה ביותר או כל הצעה שהיא.

שרותי מלל לניקוב

הננו שמחים להודיע ללקוחותינו וידידינו, שעברנו למשרדינו החדשים והמורחבים ברחוב הארבעה מס' 10 תל־אביב.

אנא רשמו לפניכם את מספרי הטלפון החדשים שלנו:

257072
253275

ניקוב כרטיסים וסרטי נייר, רישום בסרטים ודיסקטים מגנטיים

זיפות גגות
צוות מומחים לזיפות וסיוד גגות
6.— ל"י למט"ר
אחריות לשנתיים
ציון, טלפון 872815
הנרייטה סולד 19, בת־ים

למכירה
דודג' טנדר
די־200 — 1973
עם גגון ותלונות
במצב מצוין
*
851176, 851175, 857869
מ־4 אחה"צ פרט לשבת

לתושבי רמת־יוסף ובת־ים
נותרו מספר מקומות
לגן ולמעון
גילאי 5—2
כולל הסעות.
במחיר פרסום.
משפי נוטע, בלפור 149, בת־ים. לפנות אחה"צ.

הצלחתך תלויה במקום לימודיך
חיילים וחיילות,

עכשיו הזמן להתכונן לקראת בחינות המיון

לשנת תשל"ו
מסתיימת ההרשמה לקורסי ערב

אנגלית הכנה לאוניברסיטה

* לחיילים הנחה * גם קורס בכתב
ההרשמה עד 7.11

הכנה לטכניון

לבוגרי המגמה ההומנית והריאלית לאוגוסט 1975

תל־אביב, ירושלים, חיפה

מכון דן להשכלה ולהשתלמויות

ההרשמה בשעות 4—8 בערב,
תל־אביב: בנין „גמנסיה הרצליה", ז'בוטינסקי 106; ובכרז, דוד המלך 11, בשעות 9—1, 4—7 אחה"צ
טלפון ומזכירה אוטומטית 24 שעות — 268128.

הלימודים בת"א בבנין גמנסיה „הרצליה"

אוניברסיטת תל-אביב

מכרז מס. 3/74 — נ — עש"ב

לעבודות ניקיון באוניברסיטת ת"א ברמת אביב

מכריזים בזה על קבלת הצעות לבצוע עבודות נקיון בשניים משלושת הבניינים הר"מ או באחד מהם, באוניברסיטת ת"א ברמת־אביב: בנין נפתלי, בנין ארגנטינה ובנין ביה"ס לרפואה.

בדבר פרטים וקבלת המסמכים ופרוט תנאי ההשתתפות במכרז, נא לפנות לענף שרותים ובטחון בבנין שרת, חדר 14, אוניברסיטת תל־אביב, רמת־אביב טל' 411704 בימים א'—ו' בין השעות 10.00—13.00, תמורת —.25 ל"י.

את ההצעות בצרוף המלצות יש להגיש במעטפה סגורה, בציון: מכרז 3/74—נ—עש"ב, ולהכניסה לתיבת ההצעות במזכירות מחלקת המשק עד ליום ו' 8 בנובמבר 1974, שעה 12.00.

אין האוניברסיטה מתחייבת לקבל את ההצעה הזולה ביותר או איזו הצעה שהיא.

חיים שכני השקעות בע"מ

קבלן בנין

מציע דירות במקום היפה ביותר בפתח־תקוה

ברחוב ארלוזורוב 29 פ"ת
ע"י כרי דשא מרהיבי עין

הדירות בנות: 3 — 3½ — 4 חדרים

כוללים: מעלית * מים חמים מרכזי
3 כווני אויר כניסה מפוארת

פרטים במשרד רחי הגנה 15 פ"ת
בשעות 17—19 אחה"צ — טל. 912015

מכרז מס' 1/74

למכירה מכונית רנו T.S. 16 אוטומטית

דגם 1972

בדבר פרטים נא לפנות למשרד האגודה, טלפון: 02—228411—2—3.

את ההצעות יש להגיש בכעטפה סגורה למשרד האגודה ברח' הלל 8, ירושלים, עד יום 8.11.74 שעה 13.00, בצרוף צ'יק בנקאי 10% מערך ההצעה.

אין הנהלת האגודה מתחייבת לקבל את ההצעה הגבוהה ביותר או כל הצעה שהיא.

קואופ' ירושלים
אגודת צרכנית שתופית בע"מ

לתושבי חיפה

לרגל חיסול המלאי

מחירים ללא תקדים

מבחר גדול
של מזנונים, סלונים וחדרי שינה.

אצל: **רהיטי מאליק**
הנביאים 32 חיפה

בית מלאכה מכני

מעונין בעבודה בקבלנות

מקבל הזמנות לייצור, לתקון חלקים של כל סוגי מכונות

יפו, בנין מרכזים, רח' היסוד 3, יח. 52, טל. 858572,
בשעות: עד 8 בבוקר ומשעה 6 בערב בלבד.

הודעת פוקד

* החלה ההתייצבות לרישום ולבדיקות חוזרות של המפוטרים משרות בטחון.
* חובת ההתייצבות חלה על גברים בגילים 18 עד 54 אשר אינם נמנים עם הכוחות הסדירים או עם כוחות המילואים של צה"ל.
* הודעה זו נועדה להקל על המתייצבים ולמנוע מהם טרחה ואיבוד זמן.

א. על המתייצב להקפיד על התאריך ועל השעה הנקובים בצו ההתייצבות שקיבל.

ב. **על המתייצב להצטייד בתעודות ובמסמכים הבאים:**
1. תעודת זהות.
2. תעודות צבאיות המעידות על מעמדו לגבי חוק שירות הבטחון.
3. במידת הצורך — מסמכים המעידים על מצב בריאותו.

ג. **על המתייצב להביא עמו שתי תמונות פספורט.**

* הקפדה על האמור לעיל תקל על הטיפול במתייצבים בלשכת הגיוס הארצית שבמחנה תל־השומר, ותאפשר להם לקצר את תהליך ההתייצבות ולמנוע אבדן מיותר של זמנם.

יצחק רוזן — אל"מ
ראש מרכז גיוס — פוקד
אגף כח אדם

בית־הורים
ע"ש ד"ר אדה ז"ל
שכון עמישב פ"ת, טל. 901333

מתקבלים הורים

* חדרים זוגיים וליחידים
* שרותים ומרפסות צמודים לכל חדר
* השגחה רפואית מלאה
* אוירה ביתית
* מטבח כשר ודיאטטי

מחירים עממיים — לזוגות הנחות!

להתקשר לפרטים, בין השעות 9—13, למר אאורבך. אוטובוסים 73, 74, מפ"ת.

הנהלת הסוכנות היהודית לא"י
ועדת המכרזים הכוללנית — אזור תל־אביב
מכרז מכירות מס' 38/74 — ת"א

מכוניות

הנהלת הסוכנות היהודית לא"י (להלן „הסוכנות"), מזמינה בזאת הצעות מטעם המעונינים לקנות מכונה את הרכב המפורט להלן:
2 מכוניות מסחריות סגורה סוסה
4 מכוניות משא מנוע דודג' D—280
1 מכונית משא מנוע דודג' D—300
1 מכונית משא מנוע פיג'ו 404
1 מכוניות פרטיות פורד סיימס
2 מכוניות משא ויליס ג'יפ אלטוח
1 מכונית נוסעים פ[illegible] אושקרש
1 מכונית נוסעים [illegible]

את הרכב המוצע אפשר לראות במחסן הסוכנות בצריפין החל מיום א' 3.11.74 ועד יום ד' 13.11.74 בין השעות 08.00—13.00.

על כל מציע יהיה למלא את אותם התנאים שנקבעו על ידי הסוכנות לגבי מכרז זה.

את תנאי המכרז וטופסי ההצעה לגבי המכרז אפשר לקבל החל מיום א' 3.11.74 במחסן הנ"ל, וכן במשרדנו, רח' קפלן 17, חדר 438 וחדר 124, תל־אביב.

את ההצעות יש להגיש לתיבת המכרז הנמצאת ברחוב קפלן 17, בחדר 438, לא יאוחר מיום ה' 14.11.74 שעה 12.00.

אין הסוכנות מתחייבת לקבל את ההצעה הגבוהה ביותר או כל הצעה שהיא, והיא רשאית לפעול לפי שיקול דעתה הבלעדי והמוחלט.

כבוד ישראל בע"מ

סונול מכרז מכירת תא נהג למשאית „פיאט"

מס. 7/74

החברה מעמידה למכירה תא נהג כולל מערכת שקעים של משאית „פיאט" דגם 697, שנת ייצור 1973. התא נפגע בתאונה.
למעונינים תינתן אפשרות לראות ולבדוק את התא הנ"ל בשטח מתקני החברה באיזור הנמל בימים א'—ה' בין השעות 09.00—12.00 החל מיום ששי, 1 בנובמבר, 1974.
נא לפנות לאחראי על הרכב, מר נהון רזי.
את ההצעות יש להגיש בכתב במעטפה כפולה בציון על המעטפה הפנימית — „תא נהג" מכרז מס. 7/74 — לא יאוחר מיום 12.11.74 שעה 12.00 לפנה"צ, לפי הכתובת הנ"ל.
להצעת קניה יש לצרף המחאה ו/או צ'יק בנקאי בסך 10% מהערך המוצע.
אין החברה מתחייבת לקבל את ההצעה הגבוהה ביותר או כל הצעה שהיא.

הסתדרות מדיצינית הדסה

מודיעה על קיום

קורס השתלמות
לאחיות מוסמכות
בחדרי ניתוח ובחדרי לידה
(מיילדות)
(74/49)

אחיות מוסמכות המעונינות בקורסים יפנו לשם קבלת אינפורמציה למזכירות ביה"ס לאחיות בעין־כרם, ירושלים, טל. 411111.

למכירה 2 משאיות

D-500

שנת ייצור 1970

עם מנועים חדשים

לפנות: המסגר 9, תל־אביב, טל' 33791.

אגודת לספוח
מועדונים טכניים לנוער
רח' ארלוזורוב 9, חיפה
טל: 662515

מיפקד בוגרים

לרגל מלאת חצי יובל ליסוד מפעלנו, מבצעת האגודה מיפקד, לקראת תכנון כנס בוגרים בעתיד הקרוב.
אנא שלח את התלוש המצ"ב, ומסור תוכן הודעה זו לבוגר מחזורך.

משפחה ______ שם ______

כתובת מדויקת: עיר, רחוב, שכונה, מס' הבית ______

בוגר מועדון ______ הגיל ______ מקום העבודה ______

טלפון בבית ______ טלפון בעבודה ______

מהנדס בימאי

מעונין לקנות או להצטרף כשותף

לתעשית גומי

(באיזור דן)

ומוכן להשקיע עד —500,000 ל"י

טלפון 03-760903

שרותי טרמומטיק

לאספקת מים חמים והסקה מרכזית
מקבל כולל שרות, כולל אספקת דלק וחלקי חילוף.

תל־אביב, נורדאו 44, טל. 233872

صكرا من الرجل

هكذا عن الاصل

לימודים

חינוך על־יסודי · בי"ס לאכסטרנים · בגרות • • • רדיו אלקטרוניקה · פקידות · חשבונאות • • •

הכנה לטכניון • בגרות ומוקדמות • טכנאות

המכונים הבריטיים
THE BRITISH INSTITUTES
המכללה העברית להשתלמות בכתב

37 שנות נסיון • 125,000 בוגרים • 115 קורסים לבחירתך. צוות מורים ומפקחים אקדמאים מטובי כחות ההוראה בארץ. טפול אישי ומעקב צמוד אחר כל תלמיד.

- אם הנך מתכונן ללמוד באמת ובתמים
- אם הנך מתכוון להצליח בלימודים...
- אם אתה מוכן לשלם יותר כדי ללמוד בצורה רצינית ותחת פיקוח במגמות ורמות שהותאמו במיוחד לכישוריך.

למד בהתכתבות באמצעות המכונים הבריטיים בביתך, בזמנך הפנוי.

לשם קבלת פרטים מלאים ופרוספקט חינם סמן ב־X ושלח אלינו את התלוש בהקדם.

לכבי המדור ליעוץ מקצועי המכונים הבריטיים
ת.ד. 33114 תל־אביב

השכלה תיכונית
□ בגרות ומוקדמות*

השכלה גבוהה
□ מתמטיקה ופיזיקה כהכנה לטכניון*

השכלה מקצועית
□ אלקטרוניקה ורדיו מעשי כולל בניית רדיו
□ שרטוט טכני
□ טכנאות חשמל
□ טכנאות בנין
□ טכנאות מכונות
□ טכנאות רדיו ואלקטרוניקה

מעריב 1.11.74

* לחיילים משוחררים ע"פ החוק לימודים חינם

שם............ כתובת............

משרדי יעוץ והכוונה:
תל־אביב: המדור ליעוץ מקצועי ת.ד. 33114, שד' רוטשילד 93
חיפה: רחוב נורדאו 30 ירושלים: ההסתדרות 22

רדיו • אלקטרוניקה • טלוויזיה • שרטוט

אולפן אמריקאי

אנגלית שוטפת — סדרה חדשה
חודש נסיון חינם

ירושלים — רח' שלמון 1, ככר ציון
תל־אביב — רח' אסתר המלכה 5 (בין ככר דיזנגוף לרח' פרישמן)
חיפה — רח' ביאליק 13

שעות הקבלה:
בימים א'—ה' בשעות 7.00—4.00 אחה"צ
(בתל־אביב גם בין 9.00—11.30 בבוקר)

האולפן מוכר על־ידי משרד החינוך לכל הזכויות בחוק לחיילים משוחררים.

הנה"ח • עיתונאות • פקידות • תמחיר

המכונים הבריטיים
THE BRITISH INSTITUTES
המכללה העברית להשתלמות בכתב

37 שנות נסיון • 125,000 בוגרים • 115 קורסים לבחירתך. צוות מורים ומפקחים אקדמאים מטובי כחות ההוראה בארץ. טפול אישי ומעקב צמוד אחר כל תלמיד.

- אם הנך מתכונן ללמוד באמת ובתמים
- אם הנך מתכוון להצליח בלימודים...
- אם אתה מוכן לשלם יותר כדי ללמוד בצורה רצינית ותחת פיקוח במגמות ורמות שהותאמו במיוחד לכישוריך.

למד בהתכתבות באמצעות המכונים הבריטיים בביתך, בזמנך הפנוי.

לשם קבלת פרטים מלאים ופרוספקט חינם סמן ב־X ושלח אלינו את התלוש בהקדם.

לכבי המדור ליעוץ מקצועי המכונים הבריטיים
ת.ד. 33114 תל־אביב

מדעי המסחר
□ הנה"ח למתחילים מתקדמים וסיווג מקצועי 1, 2, 3
□ מנה"ח מדופלמים וראיית חשבון
□ פקידות ומזכירות כללית
□ ארגון וניהול עסקים
□ עיתונאות ויחסי ציבור
□ תמחיר
□ קורספונדנציה מסחרית

אמנות שימושית
□ גרפיקה שימושית
□ ציור

מעריב 1.11.74

שם............ כתובת............

משרדי יעוץ והכוונה:
תל־אביב: המדור ליעוץ מקצועי ת.ד. 33114, שד' רוטשילד 93
חיפה: רחוב נורדאו 30 ירושלים: ההסתדרות 22

גרפיקה • ציור • גרפיקה • ציור

האם אתה מתעניין בגראפיקה? האם אתה מוכן ללמוד את אמנות הגראפיקה בביתך בזמנך הפנוי? ספורת 3 עד בשיתוף המכונים האמריקאים להשכלה בכתב יכוון בביתך את כשרונך ותאמנך למקצוע הגראפיקה!

לכבוד
„המכונים האמריקאים להשכלה בכתב",
ת.ד. 28124 תל־אביב, למט' 77.
אבקשכם לשלוח אלי, ללא כל התחייבות כספית מצידי, חוברת הסברה ומבחן התאמת כשרון למקצוע הגראפיקה.
שם............ (1)
כתובת............ טל............

המכונים האמריקאים להשכלה בכתב

למד שרטוט

ועיצוב

טול על עצמך משימה חשובה ומעניינת!

למד להפיק את מלוא התועלת מן העפרון

לרשותך מגוון של קורסים:
- שרטוט מכונות
- שרטוט בנין
- יסודות לעצוב פנים
- נושאים נבחרים בגרפיקה

לחייל מילואים משוחרר עפ"י החוק — לימודי חינם

פרטים: כל יום בין 08.00—19.00, ביום ו' עד 13.00
ת"א — רח' מגרשוב 66, טל. 225690; 225795.
שד' דוד המלך 39, טל. 267436, 264193
חיפה — רח' הנביאים 20, טל. 666182, 664671
ירושלים — רח' יפו 68 (בית סולכור) טל. 226455
באר־שבע — רח' הפלמ"ח 47, טל. 77781

המכון להשתלמות מקצועית משולבת

ההסתדרות הכללית של העובדים בישראל
מרכז הקואופרציה — המחלקה לחינוך

מסתיימת ההרשמה לקורסי־ערב

להכנה לבחינות

בגרות ומוקדמות

לכל המגמות — גם מקצועות בודדים
למועדים אפריל ואוקטובר 1975
לחיילים משוחררים — הלימודים חינם
(בהתאם לחוק חיילים משוחררים)

בית

בי"ס לבגרות בפיקוח ציבורי

התייעצות פדגוגית והרשמה:
ת"א, רח' גורדון 53, פינת ריינס
טלפון 248514, בשעות 8—14, 17—20

כתיבה במכונה תלמדו ב־12 שעות

בבי"ס למסחר "רימון" ת"א, רח' דיזנגוף 85, טל. 281985
שיטה עיוורת — פיקוח ממשלתי

למדי מקצוע ב־3 חדשים

במקום מגוריך־בכל הארץ

נקבנות בשיטת IBM

מקצוע שאין בו אבטלה והשתכרי טוב יותר. לאחר שנכשירך תוך 3 חדשים, נפנה אותך למקום עבודה מתאים ללא תלות בגיל והשכלה

לימוד
בוקר • צהרים • ערב
לפי בחירה

קורס כתבניות חינם למעוניינות

• תעודת הסמכה •

פרטים והרשמה במשרדי
"המכון להכשרה מקצועית"
בשעות 9—1 לפנה"צ 4—8 אחה"צ

תל־אביב רח' כלונר 7	ירושלים רח' אגריפס 6
רמת־גן רח' ז'בוטינסקי 64 (ליד קולנוע רבה)	רחובות רח' יעקב 3
חיפה רח' ביאליק 17	רמלה רח' נורדאו 5
חולון רח' סוקולוב 40	
פתח־תקוה רח' ההגנה 17	באר שבע רח' החלוץ 86

תכנות מחשבים

נפתחים קורסי ערב
בתל־אביב • בחיפה
ירושלים ובאר־שבע

מתקבלים רק מסיימי 12 שנות לימוד בעלי נתונים מתאימים — לאחר מיון קפדני.

בוגרי הקורסים להכשרת מתכנתים בכירים, יקבלו הפנייה למקומות עבודה מתאימים בהתאם להישגיהם.

לחיילי מילואים משוחררים — לימוד חינם

לקבלת פרטים נא לצלצל:
לטל. 739193 ת"א וטל. 669041 חיפה

לכב' המכון להכשרה מקצועית 1
ת.ד. 28125 תל־אביב (למספר 111)
נא לשלוח לי פרוספקט על הקורסים להכשרת מתכנתים בכירים.
שמי............
גיל............
השכלה............
כתובתי............

גשר

שמח להודיע על פתיחת

סדנאות להכרת היהדות

קורסים אינטנסיביים להורים, מורים וזוגות צעירים, ללימוד היסודות הרעיוניים של היהדות ומנהגיה.

אורך הקורס:
שלושה חודשים,
פגישה בת 2½ שעות פעם בשבוע.
הסדנאות הראשונות ייפתחו בירושלים, רמת־גן, חיפה, נתניה, באר־שבע ורחובות — לאחר חג החנוכה.

פרטים והרשמה:
„גשר", רחוב לינקולן 11, ירושלים, טלפון 228207
„גשר", רחוב ביאליק 52, רמת־גן, טלפון 738978

אוניברסיטת תל־אביב

המרכז למרשם מודיע

תלמידים ממשיכים שטרם הסדירו הרשמתם (תשלום שכר הלימוד, המצאת כתב התחייבות בצה"ל כחוק ויתר הטפסים הנילווים) לשנת הלימודים תשל"ה — מתבקשים להסדיר זאת כיה.

לתשומת לב:
1. המועד האחרון לסידור ההרשמה ללא תשלום דמי פיגור עבר.
2. לא תאושר הרשמת תלמידים לאחר 27.11.74.

מודעה זו אינה מתייחסת למחדשי לימודים שטרם קבלו חשבון לתשלום.

"קרית יעקב הרצוג"

המיכללה הבינלאומית הארצית של מדרשית נעם בפיקוח משרד החינוך והתרבות — אגף החינוך הדתי
ת"ד 55, כפר־סבא טלפון: 927537

מודיעה על

פתיחת ההרשמה לכתות ז' לשנה"ל תשל"ו

מתקבלים — מסיימי כתות ו' של בתי"ס ממ"ד או במסגרת דומה.—
- בתנאי פנימיה
- ליום לימודים ארוך — ללא פנימיה כולל כל הארוחות.

המעונינים לרשום את בניהם יעבירו"נא ללא דחוי למשרדנו בכפר־סבא את המסמכים הבאים:
1. תעודה כתות ד'—ה'
2. צלום תעודת לידה
3. 2 תמונות.

אוניברסיטת ת"א, בית־הספר להנדסאים — משרד העבודה — משרד החינוך והתרבות, המכון הממשלתי להכשרת טכנולוגים

בית הספר להנדסאים של אוניברסיטת ת"א

מודיע על רישום בוגרי בתי־ספר מקצועיים ארבע־שנתיים ללימודים

לקראת התואר הנדסאי

במגמות:
1. אלקטרוניקה — יום וערב
2. אוטומציה ובקרה — יום
3. מכונות — יום וערב

שנת הלימודים מותאמת לחיילים דחויי שחרור ותתחיל ב־22.12.74

הרישום והפרטים:
ללימודי יום, בשעות 09.00—12.00 בכל ימות השבוע; ללימודי ערב בשעה 18.00—19.00 בימים א', ב', ד', ה' במזכירות ביה"ס, רחוב האוניברסיטה 30, רמת־אביב, טלפון: 414069.

קורסים מזורזים

למבוגרים • לנוער • קורסי בוקר/ערב
ההרשמה לכל הקורסים מסתיימת ביום שלישי

הנהלת חשבונות

בהדרכת רואי חשבון מוסמכים • מבחני גמר בבית הספר • סוגים: 1, 1+2, 2, 3

ניקוב בשיטת I.B.M.

• כולל קורס חינם בכתבנות • קורס מזורז ב־6 שבועות נפתח ביום חמישי

פקידות ומזכירות

קורספונדנציה • כתבנות • חשבונאות
קורס כתבנות נפתח כל יום

הכנה לקבלת סוג מטעם משרד העבודה
• תעודות הסמכה • הפנייה לעבודה

• אחריות להצלחתך •

שרופ

תל־אביב רח' דיזנגוף 82 (ליד ככר דיזנגוף)
תל־אביב אלנבי 140 (התחנה המרכזית), טל. 615314
ירושלים מרדכי בן־הלל 10 (פנת בן־יהודה) טל 232748
רמת־גן רח' ז'בוטינסקי 54 (מול רמה) טל. 724335

אנגלית

קורס אוניברסיטאי בכתב

בעריכת ד"ר נ. ברקוב

הקורס מיועד לבוגרי בתי־ספר תיכוניים המתעתדים להמשיך בלימודיהם באוניברסיטה

פרטים והרשמה:
מישלב, וייצמן 53, תל־אביב, ת.ד. 373

משרד ראש הממשלה
המועצה הלאומית למחקר ולפיתוח
מוצעים למכירה פרסומי המועצה
הרשומים להלן:

כללי

1. Science Policy and Development — The Case of Israel Edited by Dr. Eliezer Tal & Dr. Y. Ezrachi. 1972
רשומות סימפוזיון ישראל — אמריקה הלטינית. המחיר — 15 ל"י.
2. דו"ח הועדה לבדיקת ארגון המחקר הממשלתי והמלו"פ (ועדת קצ'לסקי). דו"ח הועדה שנתמנתה ע"י הממשלה לבדיקת התפקידים והמבנה הארגוני של הממשלה לטפול במחקר ופיתוח. 1968. המחיר — 10 ל"י.
3. Scientific and Technological Research and Development in Canada, 1974.
סקירה שנערכה ע"י הלשכה לקשרי מדע של המועצה. המחיר — 5 ל"י.
4. קרן לעידוד ויזום מחקרים, דו"ח לשנת 1972/3, 1974. המחיר — 7 ל"י.
5. המחקר המדעי בישראל, מאת ד"ר ידין דודאי. ספר על התפתחות המחקר המדעי בישראל מראשית המפעל הציוני עד 1973, 1974. המחיר — 15 ל"י.
6. A study of information users for the National Center of Scientific and Technological Information. Prepared by Allan C. Entis, 1974. המחיר — 10 ל"י.

חקלאות ומזון

7. Food Research in Israel. Second edition. *Edited by Dr. Yigal Rotman, 1972.* רשימת מחקרים. המחיר — 5 ל"י
8. Agricultural Genetics *Edited by Prof. Rom Moav, 1973.* ספר המבוסס על רשומות סימפוזיון בינ"ל בוונצואלה 1969. המחיר — 15 ל"י.
9. Single Cell Protein Production in Israel, a Feasibility Study, 1973. סקר על היתכנות יצור חלבון חד תאי. המחיר — 10 ל"י.

מחקר תעשייתי ואוצרות טבע

10. Report on the Projected Israeli Laboratory for Production of Conditioned Nonhuman Primates for Science. Edited by Prof. E.I. Goldsmith and Proff J. Moor — Jankowski. Revised edition 1974. דו"ח על הקמת מעבדה לגידול קופים למטרות מדעיות. המחיר — 10 ל"י.
11. בדיקה כלכלית של הקמת מרכז ישראלי לגידול קופים לצרכי מחקר. סקירה שנערכה ע"י חיים רום ודוד רוזנפלד, 1973. המחיר — 10 ל"י.
12. סקר ייצור תרכיבים ביולוגיים לבעלי חיים בישראל. הוכן ע"י ד"ר אבין שיגנו ומר י. כהן, 1973. המחיר — 5 ל"י.
13. Physics in Israel and its Industrial Application. Prepared by Prof. I Estevman and Prof. S. G. Lipson 1972. המחיר — 10 ל"י.
14. סקר חומרים אמורפיים. נערך ע"י פרופ' אילן בלק, 1973. המחיר — 5 ל"י.
15. סקר גבישים נוזליים. הוכן ע"י ד"ר אליהו לבמל ופרופ' אריה ויגב, 1973. המחיר — 5 ל"י.
16. סקר חומרים ותהליכים במיקרואלקטרוניקה. נערך ע"י פרופ' אילן בלק וד"ר משה בלוג, 1974. המחיר — 10 ל"י.
17. Industrial Uses of Magnesium Compounds. A literature survey by Dr. I. Yaron and J Kletenik, 1967. המחיר — 10 ל"י.
18. Magnesium Compounds Research, Production and Use. A literature survey by Rodica Fischer, 1974. המחיר — 15 ל"י.
19. סקר כימיה אי־אורגנית בישראל. נערך ע"י ד"ר דוד אשבורן, 1974. המחיר — 10 ל"י.
20. שימושים בשיטות כמותיות במשק הישראלי. סקר שנערך ע"י ד"ר א. סובוטניק, ד"ר א. פזי, ד"ר מ. שכטר. 1972. המחיר — 5 ל"י.

מים

21. Artificial rain. Symposium May 1970. 1971. המחיר — 10 ל"י.
22. Advances in Deslination. Edited by Gideon A. Levite. רשומות הסימפוזיון הלאומי השביעי על המתקת מים מלוחים שנערך באילת תשחר, 1970. המחיר — 15 ל"י.
23. Developments in Desalination Technology in Israel. Edited by Gideon A. Levite. רשומות הסימפוזיון הלאומי השמיני על טכנולוגיה המתקת מים שנערך בבית ביאן, 1971. המחיר — 15 ל"י.
24. Utilization of Brackish Water. Edited by Gideon A. Levite. רשומות הסימפוזיון הלאומי התשיעי על ניצול מים מליחים שנערך בביתן אהרון, 1972. המחיר — 15 ל"י.
25. Water Quality Research in Israel. Edited by A.M. Wachs, H.I. Shuval and G. Shelef, 1972. רשימת מחקרים ומטרות מחקר המטפלים באיכות המים שנערך לקראת כנס ירושלים על איכות המים. המחיר — 5 ל"י.
26. מחקרי מים בישראל 1969—1972. סקר מחקרים שערך מקורות, 1974. המחיר — 5 ל"י.

מחקרי איכות הסביבה

27. הזום על ידי רעש בישראל. דו"ח הועדה לחקר הזום על ידי רעש, 1974. המחיר — 10 ל"י.

* * *

המעוניינים לרכוש אחד או יותר מן הפרסומים הרשומים לעיל ישלחו את הזמנתם בצירוף המחאה על הסך הכתוב לפקודת המועצה הלאומית למו"פ, קרית בן־גוריון, בנין ג', ירושלים 91000.

משווק עצמאי
בעל קשרים נרחבים. מעונין בסוכנויות בענף האלקטרוניקה.
טל. 201080 בערב.

למכירה
באזור תעשיה חדש בראשון־לציון (חולון)
300 מ"ר בניה + 200 מ"ר חצר
ניתן לחלוקה
טלפון 855368

גרפיקה
נפתחים קורסי ערב בתל־אביב • בחיפה
מתקבלים רק בעלי כשרון ונתונים מתאימים לאחר מיון קפדני. בוגרי הקורסים יקבלו הפניה למקומות עבודה מתאימים — בהתאם להישגיהם.
לקבלת פרטים נא לצלצל לטל. 739195 ת"א, טל. 669041 חיפה.

או מלא וגזור
לכבי המדרשה לגרפיקה ולציור (1)
שליד „סטודיו צאור", ת.ד. 36239 תל־אביב
נא לשלוח לי פרוספקט על קורסי גרפיקה
שמי...... גיל......
כתובתי......

לימודים
רדיו אלקטרוניקה • פקידות • חשבונאות • • • חינוך עליסודי • בי"ס לאכסטרנים • בגרות • • •

המכללה
המדרשה למינהל
מיסודה של הסתדרות הפקידים

מסתיימת ההרשמה לשנת הלימודים תשל"ה
א. לימודי־ערב אקדמיים
בחוגים:
- מינהל ציבורי
- מינהל עסקים
- ראיית־חשבון

ב. לימודי־תעודה
מינו. ● בנקאות — קורס דיפלומה, השקעה בניירות־ערך ● ביקורת פנימית ● תכנות ותכנון — עיבוד נתונים אוטומטי ● ניהול נכסים ושמאות ● ניהול שיווק ● ניהול כוח־אדם ● תמחיר ● מזכירות רפואית ● תעמלנים רפואיים ● גרפולוגיה במינהל ● פרסום ויחסי־ציבור ● מעבדה לשונית ● וקורסים שונים בתחומי המינהל ●

חיילים משוחררים זכאים לפטור משכר לימוד, בהתאם לחוק.

פרטים והרשמה בשלוחות המכללה:
ירושלים — בית־הפקיד, מסריק 10, טל' 02-66380
תל־אביב — המכללה למינהל, אלנבי 113, טל' 03-624462
חיפה — בית־הפקיד, מאיר 44-46, טל' 04-524103
באר־שבע — המכללה למינהל, השלום 18, טל' 057-78706

משרד העבודה / משרד החנוך
המכון הממשלתי להכשרה טכנולוגית
אוניברסיטת בן־גוריון בנגב

המכללה הטכנולוגית
באר־שבע
מודיעה על סיום ההרשמה לשנת הלימודים תשל"ה
למגמות (הנדסאים וטכנאים יום ערב)

אלקטרוניקה	בנין
כימיה	חשמל
מכונות	מחשבים
	קדם הנדסאים

נותרו עוד מספר מקומות לקורסים הבאים:

הנדסאי אלקטרוניקה	— ערב
הנדסאי מכונות	— ערב
טכנאי כימיה	— ערב
קדם הנדסאים	— יום / ערב
מחשבים	— יום

ההרשמה נסתיים בתאריך — 15.11.74.

פרטים והרשמה:
במזכירות המכללה הטכנולוגית, רח' בזל 71 ת.ד. 45 ב"ש בימים א'—ה' בין השעות: 8.00—13.00 ובימים א', ג', ה', בשעות 12.00—17.00.

ת.ד. 45, רח' בזל 71, טלפון 73132, באר־שבע

השכלה אקדמאית בכתב חינם לחיילים משוחררים

לפי החלטת משרד החינוך והתרבות, חיילים משוחררים הלומדים במוסדנו לקראת תארים אקדמאיים של אוניברסיטת לונדון, יהנו מתשלום שכר לימוד מאוצר המדינה עפ"י סעיף 7 לחוק החיילים המשוחררים.

* גם לחסרי תעודת בגרות.
* הלימודים בהתכתבות — בביתך ובזמנך הפנוי.
* הלימודים לקראת תארים אקדמאיים של אוניברסיטת לונדון, המוכרים בישראל ובעולם ומאפשרים המשך לימודים אקדמאיים לתואר שני.
* אינך קשור לשנת לימודים ותוכל להתחיל כבר עכשיו ללמוד לקראת אחד התארים:

מינהל עסקים מינהל עסקים • כלכלה • סוציולוגיה • מדעי המדינה • חשבונאות ומימון • משפטים • מתימטיקה • גיאוגרפיה • היסטוריה • פילוסופיה • אנגלית • צרפתית.

לכל התלמידים — מכינה טרום־אקדמאית

ידיעון (חינם) ישלח עפ"י פניה לת.ד. 11030 תל־אביב או לטלפון 247296. שעות הקבלה כל יום, בשעות 9.00—13.00 ובימים א', ג', גם בשעות 5—7 אחה"צ.

WOLSEY HALL OXFORD בנושרד
רחוב בר־כוכבא 28 (ע"י כבר דיזנגוף) תל־אביב.

אנגלית צרפתית, ספרדית, גרמנית ועוד בביה"ס לשפות, היחיד שברשותו מעבדה לשונית מסוג
Audio Active Comparative

פרסום סי־טל

לבחירתך: קורסים, שעורים פרטיים ומעבדה אישית בהשאלה

שעורים פרטיים - 10 ל"י לשעור

לחיילים משוחררים עפ"י החוק לימודים חינם

מכון ישראלי לשפות
תל־אביב: אבן גבירול 30. טל. 252337
רמת גן: שפירא 4, פינת ארלוזורוב 83 טל. 723466
חיפה: נורדאו 30. טל. 667040
ירושלים: בית הפקיד ע"ש מ. שרת, מסריק 10 טל. 68383, 66380

תושבי אשקלון, אשדוד והסביבה, לנוחיותכם נפתח סניף באשקלון
ההרשמה: באשקלון, בנין העיריה, המדור לתרבות, טל. 051-2241—4

כתיבה במכונה תלמדו ב־12 שעות
בבי"ס למסחר **„רימון"** תל־אביב, רח' דיזנגוף 85, טלפון 281985
שיטה עיוורת · פיקוח ממשלתי

אנגלית • צרפתית • אנגלית • ערבית

המכונים הבריטיים THE BRITISH INSTITUTES
המכללה העברית להשתלמות בכתב

37 שנות נסיון • 125,000 בוגרים • 115 קורסים לבחירתך. צוות מורים ומפקחים אקדמאים מבוגרי מוסדות ההוראה בארץ. טפול אישי ומעקב צמוד אחר כל תלמיד.

- אם הנך מתכונן ללמוד אנגלית ושפות אחרות
- אם הנך מתכוון להצליח בלימודים...
- אם אתה מוכן לשלם יותר כדי ללמוד בצורה רצינית ותחת פיקוח ברמות שהותאמו במיוחד לכישוריך.

למד בהתכתבות באמצעות המכונים הבריטיים בביתך, בזמנך הפנוי.

לשם קבלת פרטים מלאים ופרוספקט חינם סמן ב־X ושלח אלינו את התלוש בהקדם.

לכ' המדור לייעוץ מקצועי המכונים הבריטיים
ת.ד. 33114 תל־אביב

☐ אנגלית	☐ ערבית מדוברת
☐ אנגלית כהכנה לבחינות כניסה למוסדות להשכלה גבוהה	☐ ערבית ספרותית
☐ קורספונדנציה מסחרית באנגלית	☐ גרמנית
	☐ עברית

מעריב 1.11.74

הלימודים נערכים בשיתוף המכון הישראלי לשפות

שם...... כתובת......

משרדי יעוץ והכוונה:
תל־אביב: המדור לייעוץ מקצועי ת.ד. 33114, שד' רוטשילד 93
ירושלים: ההסתדרות 22
חיפה: רח' נורדאו 30.

אנגלית • גרמנית • אנגלית • עברית

هكذا عن الأصل

דרושים

מהנדסים · טכנאים · בימאים · שרטטים · מחסנאים • • • מנהלים · פקידים · לבורנטים · אסיסטנטים · סוכנים • •

אלביט מחשבים בע״מ

A SUBSIDIARY OF CONTROL DATA

דרושים

1. **מהנדס ייצור בכיר**
לארגון וניהול צוות הנדסת ייצור. הכרחי נסיון קודם בתפקיד דומה במפעל ייצור אלקטרוניקה.

2. **מהנדס רכיבים**
בעל ידע הבנה בייצור ובדיקת רכיבים אלקטרוניים. עדיף במעגלים אינטגרליים.

3. **מהנדס מכני**
מהנדס מכונות
או **מהנדס ייצור**
3—2 שנות נסיון בייזוד מכלולים אלקטרוניים.

4. **מהנדס אלקטרוניקה**
דרוש נסיון קודם במעגלים לוגיים וספרתיים.

5. **הנדסאי אלקטרוניקה בכיר**
לארגון וניהול משרד הייצור הנדסי. הכרחי נסיון קודם.

לפנות בצרוף קורות חיים מפורטים ת.ד. 5390 חיפה, מחלקת כח אדם. סודיות מובטחת.

א.אי.ל. ישראל בע״מ
תעשיות אלקטרוניקה

AEL

דרושה

אחראית עצמאית

על חדר המזכירות

למפעל תעשייתי גדול

* דרושה ידיעת הדפסה בעברית ובאנגלית
* טיפול בדואר המפעל
* הפעלת טלקס (אנגלית)

אין צורך בנסיון קודם בטלקס

התחלת העבודה — מיידית!

תנאים טובים למועמדת המתאימה

נא לפנות אישית או טלפונית 787131 או 782141 אל מחלקת כח אדם רח׳ מבצע קדש 48 בנ־ברק 51203. סודיות מובטחת!

ההסתדרות הציונית העולמית

חטיבת המנגנון

משרה פנויה 22/74

תואר המשרה: **מחסנאי**

מקום העבודה: קרית מוריה, ירושלים.
תיאור העבודה: טיפול בקבלת ציוד, ריהוט ומצרכי מזון (פרודוקטים). קשר עם ספקים להזמנת ציוד. ניהול כרטסת מחסן ורישום פקודות הכנסה והוצאה של פריטים מהמחסן.
הכישורים הדרושים: השכלה תיכונית. ידיעת השפות עברית, אנגלית ו/או ספרדית. נסיון בעבודות מחסן. נסיון בניהול כרטסת המחסן.
הדרגה המוצעת: ל—י״ב (24—28 נק׳) בדירוג האחיד.
התאריך האחרון להגשת הצעות: 15.11.74

הצעות מועמדות נא להגיש לחטיבת המנגנון

ת.ד. 92, ירושלים

דרושים צעירים

המוכנים להשקיע כשרם ומרצם בעבודה

* קבועה * מעניינת
* בלתי שיגרתית

דרישות המשרה:
* השכלה תיכונית מושלמת.
* אחרי שירות צבאי מלא (עדיפות לנסיון בפקוד)
* עד גיל 30.

המעונינים מתבקשים לפנות לת.ד. 17224 ת״א (למס׳ 1) מיקוד 61170 ולצרף קורות חיים ופרטים אישיים מלאים.

למוסד בנקאי
דרושים

1. **פקיד(ה)**
בהנהלת חשבונות
בעל(ת) ידיעה יסודית בהנה״ח, שליטה בשפה העברית וידיעה בשפה האנגלית

2. **פקיד(ה)**
במחלקת ביצוע ודוקומנטים
בעל(ת) נסיון בהנה״ח, שליטה מלאה בשפה העברית, ידיעה טובה בשפה האנגלית

3. **שליח**
לשליחויות חוץ
בעל 8 שנות לימוד לפחות
הגיל הרצוי 45—40

בהצעות בכתב נא לפנות לת.ד. 1462, ת״א, או טלפונית למס׳ 52666, קו פנימי 300

לחברת "השמירה" בע״מ
דרושים:

באשדוד

שוערים - שומרים

לפנות לסניפנו באשדוד, אזור א׳, בנין משרדים.

*

באילת

אנשי אבטחה

לפנות לסניפנו באילת, שד׳ התמרים 28, או למשרדנו הראשי בתל־אביב, ביהודה 27.

ועדת קבלה תתקיים ביום א׳ 3.11.74 בשעה 15.30 בת״א.

נא להביא פנקס מילואים.

LIFE

המפעל להנדסה תעשייתית — לייף בע״מ מפרץ — חיפה

לאגף התעשייתי דרושים:

* **מכונאי אחזקה**
(רצוי ידע בהידראוליקה)
* **מסגר תעשיה**
* **חניך** (כעוזר למכונאי)

נא לפנות לדודו טל. 720126(04)

למשרד י׳ עמית מהנדסים יועצים, ת״א
דרושים

1. **מהנדס חשמל זרם חזק**
בעל נסיון קודם של לפחות 3 שנים בתכנון מערכות חשמל, לריכוז צוות לתכנון עבודות בארץ ובאפריקה. דרושה ידיעת השפה האנגלית.

2. **מזכירה**
למשרה מלאה, לריכוז כל העבודות האדמיניסטרטיביות, בעלת נסיון קודם של לפחות שנתיים במשרד אדריכלי או הנדסי, מלל טפול בהנהלת חשבונות. ידיעת השפה האנגלית — רצויה.

לפנות בטלפון 443480, 442684 בשעות 8—16.

מוסד מסחרי בתל־אביב
מחפש

מזכירה

בוגרת תיכון, ידע בהדפסה בשפה העברית ואנגלית, נסיון קודם הכרחי.

בהצעות יש לפנות לת.ד. 866 תל־אביב, עבור מס. 136.

חברה מסחרית פעילה בטהרן
מעוניינת בהצעות לסוכנויות

להפצת

תוצרת ישראל באירן

•

בהצעות נא לפנות: ת.ד. 3111 ראשל״צ

לחברה הנדסית הפועלת בחו״ל
דרוש

מנהל סניף

הכישורים הדרושים:
- נסיון של 5 שנים לפחות בהנדסת חשמל.
- כושר מסחרי וניהול מו״מ עם לקוחות.
- כושר ניהול צוות עובדים.

תוקף חוזה העבודה
שנתיים־שלוש שנים

על המעונינים לפנות בצרוף קורות חיים בכתב־יד לת.ד. 33366 ת״א.

— סודיות מובטחת —

לחברה זרה דרוש

מהנדס אלקטרוניקה

או

טכנאי מנוסה

•

בעלי נסיון בניהול צוות עובדים בתחום האלקטרוניקה, יפנו במכתב כתוב בכתב יד ברור לת.ד. 17191 ת״א, עבור אלקטרונאי.

למפעל ברזל בחולון
דרושים

1. **נהג משאית**
2. **ברזלן ועוזר**
לעבודה במכונה חשמלית
3. **פועלים**
לעבודה במחסן.

*

נא לפנות בשעות העבודה

חברת י. צשלר בע״מ
רחוב הכישור 4 חולון

לחברה ליבוא בתל־אביב
דרושות

1. **קופאית**
2. **פקידה כללית**
3. **מרכזנית**
ל־3 קווים

שעות העבודה 8.00—4.00

לפנות:
טלפון 250313, 250312 263040.

בסמ״ת
בית הספר להנדסאים וטכנאים
הטכניון
מכון טכנולוגי לישראל

דרוש/ה

מורה לאנגלית

במשרה מלאה למילוי מקום לשלשה חודשים.

נא להתקשר טלפונית 04—669636 עד שעה 14.00, או לפנות בכתב להנהלת ביה״ס ת.ד. 4651, חיפה.

לחברת יבוא חלקי חילוף רכב

דרוש פקיד

למח׳ עבוד נתונים באמצעות מחשב

המועמד המתאים יקבל הכשרה ע״י החברה. הנאים טובים וסיכויים להתקדמות.

לקביעת ראיון נא להתקשר טלפונית 38124 כל יום בשעות 9.00—11.00 בבוקר ולבקש את גב׳ ליאונה.

למוסד למחקר ופתוח באזור חיפה
דרושים

* **אחראי**
ליחידת גיוס וקליטה

כישורים נדרשים:
— השכלה אקדמית, נסיון של 4—6 שנים בעבודות ארגון ומינהל.

* **חשבי משכורת**

כישורים נדרשים:
— השכלה תיכונית, נסיון של שנתיים לפחות בחישוב משכורת.

המועמדים המתאימים יידרשו לעמוד בבחינות מקצועיות

* **תכנת**

לעבודה במערכת הכוללת מחשבים

כישורים נדרשים:
— רקע אקדמי, או טכני (רצוי באלקטרוניקה).
— נסיון בשפת אסמבלר.
— רצוי נסיון במערכות זמן אמיתי

* **מזכירות**

כישורים דרושים:
— השכלה תיכונית, ידע בהדפסה.

המעוניינים יפנו בצרוף קורות חיים, השכלה ונסיון מקצועי לת.ד. 9757, חיפה 31096.

תמבין מחשבים בע״מ

B

דרושים:

טכנאי אלקטרוניקה

לעבודה במחשבים בירושלים ובתל־אביב

הכישורים:
* נסיון של שנתיים לפחות, בעבודה במחשבים, או במערכות דיגיטליות גדולות.
* ידיעת השפה האנגלית.

מחסנאי לחלקים אלקטרוניים

הכישורים:
* נסיון של 4 שנים, לפחות.
* ידיעת השפה האנגלית.

על המועמדים לפנות, בכתב־יד, בצירוף תולדות חיים, לת.ד. 11014, ת״א עבור מחלקת האחזקה.

ערד
תעשיות בימיות בע״מ

דרוש

פקיד טכני
למשרד מהנדס אחזקה

● הכישורים הדרושים:
* בוגר בית ספר מקצועי.
* ידיעת השפה העברית על בוריה, הכרחי גם ידיעת השפה האנגלית.
* רצוי ידיעה בגרמנית.
* יכולת ניסוח מכתבים בשפה העברית ובאנגלית
* הכרת ציוד תעשייתי.
* יחסי אנוש טובים.

הדרגה תקבע בהתאם לנתונים האישיים.

על המעוניינים לפנות בכתב לכתובת: ערד תעשיות כימיות בע״מ, מחלקת כח אדם, מישור רותם, ד.נ. ערבה

סודיות מובטחת

לכיבוץ דהי עליד חיפה
דרושים

1. **מנהל מוסך חקלאי**
2. **מחסנאי למחסן אספקה**
3. **מנהל צרכניה** להפעלה פרטית

התנאים יקבעו בהתאם לכישורי המועמד
להתקשר 04—932636 — לא בשבת.

לבית־ספר תיכון מקצועי בירושלים
דרוש

אפסנאי

רצוי יוצא צבא, בוגר קורס שלב 9

ת.ד. 9107 ירושלים.

אלביט מחשבים בע״מ

דרושים

טכנאי אלקטרוניקה

טכנאי מכני

טכנאי מכונות

ייצור

טכנאי אלקטרוניקה

מבקר איבות טכנאי אלקטרוניקה

בודק מכני

מתאם ייצור

דרושות

מארחות

קידות הסבר

אחראי על

קבלני

כשירנים

דרושים

מהנדסים · טכנאים · בימאים · שרטטים · מחסנאים · • • • מנהלים · פקידים · לבורנטים · אסיסטנטים · סוכנים • • •

אלביט מחשבים בע"מ

AN SUBSIDIARY OF CONTROL DATA CORPORATION

דרושים

1. **טכנאי אלקטרוניקה**
דרוש נסיון קודם במעגלים לוגיים וספרתיים.
2. **טכנאי מכני טכנאי מכונות או "יצור**
2—3 שנות נסיון בזיוד מכשירים אלקטרוניים.
3. **טכנאי אלקטרוניקה**
לעבוד בתיעוד הנדסי.
4. **מבקר איכות/טכנאי אלקטרוניקה**
לבדיקה סופית של מכשירים.
5. **בודק מכני**
לבדיקת חלקי מתכת מיוצרים עבור מיכשור אלקטרוני. ידע והבנה בקריאת שרטוטים מכניים. רצוי נסיון של שנתיים לפחות.
6. **מתאם ייצור**
לתכנון ופיקוח על מעקב חומר בין מחלקות הייצור. בוגר בי"ס תיכון או מקצועי, ידיעת אנגלית הכרחית.

לפנות בצרוף קורות חיים מפורטים ת.ד. 5390 חיפה, מחלקה כח אדם. סודיות מובטחת.

דרושות מארחות ופקידות הסברה

ללשכת התיירות בנמל תעופה בן־גוריון לעבודה עונתית (עד 11 חודשים)

הנתונים הדרושים:
1. לאחר שירות צבאי
2. השכלה תיכונית
3. ידיעת עברית ואנגלית על בוריין, שפות נוספות רצויות
4. ידיעת העם והארץ
5. הדפסה ועבודות משרד
6. הופעה נאה

על המעוניינות, לפנות אישית ביום חמישי, 7.11.74, בשעה 09.00, ללשכת התיירות והאיכסון בנמל־תעופה בן־גוריון, הבנין הראשי — קומה ב'.

דרוש אחראי על מסירת עבודות לקבלני משנה

* אחריות על ריכוז וטיפול במסירת עבודות פח, עבוד שבבי וכיוצא בזה מבתי המלאכה לקבלני משנה.

רקע דרוש:
נסיון של מספר שנים בעבודות מתכת.
* הכרת שוק קבלני המשנה.
התמצאות במחירים וניהול מעקב על עבודות ותקציבים.
נדרש ידע מסחרי ויכולת לנהל משא ומתן.

תפקיד אחראי ובעל אתגר עם אפשרויות קידום

נא לפנות בכתב יד עם פרוט הנסיון המבוקש לת.ד. 4353 חיפה, עבור מספר 685 (מיקוד 31 040).
— סודיות מובטחת —

חיפה כימיקלים בע"מ

לדגל הגדולה והמתנה **דרושים**

מכשירנים

תנאים מצויינים למועמדים המתאימים.
סודיות מובטחת

על המעונינים לפנות בצרוף קורות חיים לת"ד 1809, חיפה "עבור מנגנון".

"ישראמט" בע"מ
מפעל "העתיד" בחריטה אוטומטית
ייצור המוני בעיבוד שבבי

דרושים:

* **חרט**
יועדף בעל נסיון של מספר שנים לעבודות מכשירים ואחזקה.
* **כרסם**
יועדף בעל נסיון של מספר שנים לעבודות מכשירים ואחזקה.
* **מסגר מכני**
(מכשירן)
יועדף בעל נסיון של מספר שנים בביצוע מכשירים.

כל המשרות הנ"ל הינן לתפקידים מיוחדים ולא עבודות יצור.

* **מפעילי אוטומטים**
אנשים עד גיל 50 המעוניינים בעבודה קבועה בהזנת מכונות אוטומטיות שאין צורך במאמץ פיזי (עבודה ב־משמרות).

לאדם המתאים תנאים טובים ומיוחדים אפשרויות התקדמות בלתי מוגבלות בהתאם לכישורים.

לפנות ישירות לבנדה 2 תל־אביב

למכרות נחושת תמנע בע"מ

דרושים

- **מהנדס מכונות** בעל נסיון באחזקה ובנית מתקנים.
- **הנדסאי חשמל** עם נסיון, רצוי גם ידע במערכות פיקוד אלקטרוניות, לעבודות אחזקה ופתוח במתקן חדיש.
- **מסגרים מכניים**
- **מסגרים רתכים**
- **מכונאי דיזל צ.מ.ב.**
- **חשמלאים מוסמכים.**

מועמדים מתאימים יפנו לראיון בכל יום ד' בין השעות 09.00—13.00 ו־16.00—18.00, למזכירות משרדי החברה בתל־אביב, הקריה, רח' ס' (מול קול ישראל), מצוידים בפנקס מילואים ותעודת שחרור מצה"ל.

למועמדים שיתקבלו יינתן דיור כדלקמן:
רווקים — חדר בתנאי מלון.
בעלי משפחות — דירת שרות.

לטבע חברה לתעשיה פרמצבטית וחימית למזרח התיכון בע"מ

TEVA

דרושים

1. **בתבנית**
אנגלית—עברית למשרה מלאה השולטת היטב בשתי השפות.
2. **בתבנית אנגלית**
רצוי שפת אם, עם ידיעה בעברית, לחצי משרה.

למועמדת המתאימה מובטחים תנאים טובים.
נא לפנות בכתב, בצרוף קורות חיים ונסיון קודם, לת.ד. 1142, ירושלים 91000.

למוסד ארצי דרוש

מנהל חשבונות ראשי

לאגף הכספים

בעל נסיון של לפחות 5 שנים בהנהלת חשבונות ראשית, מאזנים, השקעות וכו'.

מקום העבודה בתל־אביב

תנאי עבודה ומשכורת טובים לבעלי כישורים מתאימים.

נא לפנות בכתב לת.ד. 2746 תל־אביב, ולפרט קורות חיים ונסיון מקצועי.

אוניברסיטת בן־גוריון בנגב

מכרז מספר 74/20

אוניברסיטת בן־גוריון בנגב מודיעה על משרה פנויה: —

במחלקת הכספים

ראש מדור שכר־לימוד

תאור התפקיד: מתכנן נוהלי תשלומי סטודנטים, מפעיל מערכת חשבונות שכר־לימוד. עומד בקשר עם הגורמים האקדמיים בנושאי תשלומי סטודנטים.

הכשורים הדרושים: בוגר תיכון, רצויה השכלה גבוהה. בעל נסיון של 4 שנים בנושאים כספיים. בעל נסיון והשכלה בנושאי עיבוד נתונים (מחשב).

הדרגה: תקבע בהתאם לכשורי המועמד.

המשרה הינה מלאה.
למועמד מחוץ לבאר־שבע תנתן עזרה בדיור.

פניות בכתב בצירוף תולדות חיים ותעודות יש לשלוח עד יום ו' 8.11.74, אל מחלקת המנגנון, אוניברסיטת בן־גוריון בנגב, ת.ד. 2053 באר־שבע. מיקוד 84120.

לחברת בנין ארצית

דרוש/ה

מנהל/ת חשבונות

עצמאי/ת

נסיון של 5 שנים לפחות

עבודה רצופה

מועמדים דתיים מתבקשים לפנות לת.ד. 2770 תל־אביב, בציון פרטים אישיים ונסיון קודם.

מפעלי תובלה בע"מ

דרושים

מכונאי דיזל

נהגי סמיטריילר

המוכנים לגור בדימונה או באילת

*

על המעוניינים לפנות למח' כח אדם במשרדנו בבאר־שבע טל: 057-74961

מהנדס צעיר

הרוצה להתמחות בביצוע

עבודות גשרים

יפנה לת. ד. 20204 תל־אביב

ימין אורד

בית ספר תיכון דתי עיוני ומקצועי
ד.נ. חוף הכרמל, טלפונים: 942081, 942038.

דרושים

1. **מורה לאנגלית**
למשרה מלאה
2. **מורה לתלמוד**
לחצי משרה

המעוניינים יפנו בכתב או טלפונית.

לביח"ר יצהר דרושים

נקבנית I. B. M. (מכונה 129)

שעות העבודה: 7.30 עד 14.00 או מ־14.00 עד 20.00.
נסיון של 3 שנים לפחות.

נהג למשאית דיזל

תנאים טובים למתאימים.

נא לפנות לטל. 252444, או לת.ד. 823 ת"א.

לפרוייקט גדול בחוץ־לארץ
דרושים
עובדים במקצועות הבאים:

- **מהנדסי בנין**
עם נסיון של כ־15 שנה בעבודות ביצוע ובהיקף גדול.
- **הנדסאי בנין**
עם נסיון של 8—10 שנים בעבודות ביצוע בהיקף גדול.
- **מנהלי עבודה**
עם נסיון של 10—15 שנות עבודה, לפחות, בעבודות ביצוע ובהיקף גדול.
- **אנשי אחזקת ציוד בנין מעולים**
עם נסיון כמכונאים בעבודות ביצוע, בעלי ידע במערכות.

למשרות הנ"ל דרושה ידיעה טובה בשפה האנגלית.

למועמדים מתאימים — תנאי שכר טובים

•

המעוניינים יכולים להתקשר בטלפון 622211 (חברת "רסקו") מחלקת כח־אדם בין השעות 10.00—12.00 ובין השעות 13.00—15.00.

סודיות מובטחת

התעשיה האלקטרו - אופטית בע"מ

אל אופ

חברה עתירת מדע קרית ויצמן רחובות

דרושים

- **מכשירנים**
בוגרי בית ספר מקצועי ולאחר שירות צבאי, להרכבות אלקטרו־אופטיות ואלקטרו־מכניות.
- **כרסמים**
בוגרי בית ספר מקצועי בעלי נסיון בעבודות מדוייקות.
- **משחזין**
בוגר בית ספר מקצועי ובעל נסיון בהשחזה עגולה, שטוחה ו/או כלים.
- **עובד מדור כלים ומתקנים**
בוגר בית ספר מקצועי, בעל נסיון בעיבוד שבבי מדויק.

אנו לא מקבלים כל אחד!

שים לב!

אבל — למי שמתקבל — מובטחים:

- תנאי שכר טובים
- עבודה קבועה ומעניינת
- קדום מקצועי
- חמישה ימי עבודה בשבוע
- תנאים סוציאליים מלאים
- עבודה במבנה מודרני עם מיזוג אויר

לפנות בכתב־יד בצירוף קורות חיים ונסיון קודם למחלקת כח־אדם. ת.ד. 1165 רחובות, מיקוד 76110 — או טלפונית 956971.

סודיות מובטחת

אנו מחפשים !!!

פקידת מזכירות !!!

אינטליגנטית ואחראית

הכישורים הדרושים:
* ידע בהנהלת חשבונות
* הדפסה בעברית
* ידיעה בסיסית באנגלית

נא לפנות טלפונית: 267775 — לחנה.

רסקו RASSCO

דרושים

פקיד

לעבודה במח' גיזברות ומשפטים

* ידע ונסיון בסיסי, לפחות, בהנה"ח * ידע בחישובי ריבית והצמדה * נסיון של 4 שנים לפחות בעבודות פקידות כללית * השכלה תיכונית.

נא לפנות בכתב־יד עם פירוט תולדות חיים ונסיון מקצועי ל"רסקו", רח' הרצל 1 ת"א, מח' המנגנון, או בטל. 622211.

על רסקו אפשר לסמוך!

هكذا من الأصل

דרושים

מהנדסים · טכנאים · בינאים · שרטטים · מחסנאים ••• מנהלים · פקידים · לבורנטים · אסיסטנטים · סוכנים ••

תושב ירושלים והסביבה

מודעה זו עשויה לשנות את מהלך חייך

ולשפר את מעמדתך הכלכלי!

„מגדל בנין" תשמח לצרף אותך — לאחר הכשרה — לצוות סוכניה ויועציה המשרתים באמנות רבבות לקוחות בכל חלקי הארץ.

הצטרף גם אתה לחברת הביטוח הגדולה והותיקה.

מקומך איתנו בצמרת

מועמדים המעונינים להרשם לקורס שיתקיים בירושלים יפנו בכתב אל: „מגדל בנין", ת.ד. 659 ירושלים, או לטלפון 232471.

הקורס יפתח בתחילת נובמבר.

מגדל-בנין חברה לביטוח בע"מ

אלביט

A SUBSIDIARY OF CONTROL DATA CORPORATION

מחשבים בע"מ

בעל רקע טכני לאחר שרות צבאי

אנו נכשירך במקצוע העתיד

עריכת מעגלים מודפסים בצורה ידנית ובעזרת מחשבים חדישים.

בתקופת ההכשרה תשולם משכורת מלאה.

לפנות בצרוף קורות חיים מפורטים ת.ד. 5390 חיפה, מחלקת כח אדם. סודיות מובטחת.

ארטשיק ב. ושות' בע"מ — יועצים לניהול

לסגל חברתנו דרושים

מהנדס תעשיה וניהול

לתכנון שיטות ותהליכי ייצור ומערכות ניהול

מהנדס מכונות

לתכנון מתקנים ולפתוח שיטות אחזקה מונעת

התפקידים המוצעים — הדורשים כושר ניהול ביישום השיטות המתוכננות — מבטיחים עבודה מגוונת ואחראית בתנאים טובים.

בפרטים מלאים נא לפנות בכתב יד לסביון, הגדרות 36.

לחברה מסחרית גדולה דרושים:

אנשי מכירות לרכב

בחיפה ובתל־אביב.

המועמדים חייבים להיות אחרי שרות צבאי, בעלי נסיון קודם במכירות רכב ובעלי רשיון נהגה. ידיעת אנגלית רצויה.

מועמדים מתבקשים לפנות בכתב עם ציון קורות החיים ופרוט נסיון קודם אל ת.ד. 429 חיפה.

מפעלי ניר אמריקאיים ישראליים בע"מ

אם אתה צעיר, מוכשר, בעל כושר גופני, וסיימת 10 שנות לימוד (רצוי רקע טכני) ומחפש עתיד בטוח, עבודה מעניינת ואפשרויות קידום טובות.

אנו מציעים לך להשתלב

כמפעיל מכונות הנייר במפעלי ניר חדרה

פנה בהקדם, למח' כח אדם, ת.ד. 142, אזור התעשיה חדרה, 38100.

ניר מעולה לכל מטרה

למפעל גדול בעל מערכת שיווק מסועפת

דרוש מנהל מכירות

למערכת מכירה משוכללת בארץ ובחו"ל

הכישורים הדרושים:
* נסיון במסחר
* תפעול צוות עובדים ועוזרי מכירה
* כושר משא ומתן
* ידיעת השפה האנגלית

לפנות בכתב יד בצרוף קורות חיים לת.ד. 7095 תל־אביב עבור מס' 91.

סודיות מובטחת!!!

לחברת מזון ידועה

דרושות

מדגימות

להדגמת מוצרי מזון בירושלים

בעלות הופעה נאה ומסודרת

גילאים: 45—25.

יום עבודה מפוצל — ל־5 ימים בשבוע

משכורת חודשית

נסיון קודם לא הכרחי

(אפשרות עבודה לחצאי ימים)

נא לפנות לת.ד. 23048 ת"א עבור מדגימה או טל. (03)254388 אל דבורה.

Matz

טלויזיות ומכשירי חשמל (ישראל) בע"מ

בני־ברק, רח' מודיעין 19, טל: 799114.

דרוש

מנהל חשבונות

למחלקת יבוא

בעל תעודה בהנהלת חשבונות סוג 2

בעל ידיעה טובה באנגלית

נא לפנות אישית למחלקת כח אדם לפי הכתובת הנ"ל

לחברת בניה ארצית

דרושים

לעבודה קבועה

* מהנדס ביצוע — עם נסיון של 5 שנים לפחות
* טכנאי ביצוע

לפנות ת.ד. 399 תל־אביב.

לחברה לייצור בטון מוכן

דרוש בבאר־שבע

מנהל מפעל

בעל יוזמה וגישה מסחרית, בגיל 26 עד 40. רצוי בעל רקע הנדסי/תעשייתי בענף הבניה ונסיון בניהול צוות עובדים. שפות עברית ואנגלית

*

נא לפנות בכתב בצרוף קורות חיים, ובציון תנאי השכר המבוקשים לת.ד. 3686 ירושלים

לביח"ר „מיב" לרוכסנים דרושים

* מסגר מכניקה עדינה
* צבעי מבסטיל

נא לפנות לטלפון 824380 תל־אביב

לחברה לעבודות עפר

דרוש מפעיל מעולה

לשופל K—955

לעבודה באזור חיפה

להתקשר 6-04-724365 ובערב 04-242645

דרושים בחיפה

ליבואני מוצרי בית חשמליים

טכנאי אלקטרוניקה

סוכני מכירות

מתלמדים (לתנורי אפיה)

פקיד/ת יבוא

חיפה ת.ד. 5170

דרושים

מורים

להוראה בשעות הערב
1. לאלקטרוניקה
2. למתמטיקה ופיסיקה

לפנות ביום א' טכניקום רח' בריהודה 28 ת"א

בקרית אתא

דרוש שומר

שעות העבודה: משעה 2 אחה"צ עד 6 בבוקר בשבת — מלא.

לפנות טלפונים: 04-535380 04-524161

לסטודיו לגרפיקה בתל־אביב

דרושה

גרפיקאית מעולה

בעלת נסיון של שנתיים לפחות

טל. 223926, בין השעות 12.30-8.30

דרוש בחיפה

עובד בעל נסיון לייצור מוצרי אלומיניום לבנין

בפרטים נא לפנות: טל. 04-732257

לדפוס „העובד" רח' בר־כוכבא 3, פ"ת

דרוש:

דפס / סדר

— תנאים טובים —

להתקשר: 912144 או לפנות במקום

למפעל באזור פ"ת

דרוש

מנהל/מנהלת חשבונות עצמאי/ת

בעל/ת נסיון למשרה מלאה

לפנות טל. 288480

למפעלנו המתפתח באור־יהודה

דרוש משחיז

לחשחזות עגולות

לפנות בשעות העבודה 759504 לאהרן

דרושה

שרטטת

ל־5 שעות ביום

לפנות לטלפון 259331 קו פנימי 58, לנורית

תנאים מצוינים למועמדת המתאימה

ל„בנק המזרחי המאוחד" בע"מ

דרושים:

* מפעילים/ות למרכז הסליקה
  — העבודה במשמרות
  — הכשרה במקום
* כתבניות אנגלית — לעבודה רצופה
* כתבניות עברית — לעבודה בפיצול
* חניכים/ות

תנאים טובים וסכויי קידום מהירים למתאימים

נא לפנות למחלקת המנגנון — ליליינבלום 48, תל־אביב, טלפון: 622631.

לחברת ביטוח דרושים

* **פקידת הנהלת חשבונות** — נסיון של שנה לפחות.
* **מזכירה בתבנית** — עם שנה נסיון.
* **פקידה / כתבנית אנגלית** — (רצויה שפת אם אנגלית), דרושה ידיעת חשבון, ל־5 שעות עבודה.
* **חניכה** — רצוי תלמידת תיכון ערב.
* **חניך** — רצוי תלמיד תיכון ערב.

נא לטלפן 625280 תל־אביב

ל„אלקטרו - מתכת" בע"מ

חיפה

דרושים

1. מסגרים - רתכים
2. חשמלאים
3. חניכים

תנאים טובים למתאימים

נא לפנות טלפונית 640656 642518 חיפה.

חברה קבלנית גדולה לבנין

מחפשת

סמנכ"ל למינהל

באות בחשבון רק הצעות רציניות הכוללות תולדות חיים.

— סודיות מובטחת —

לפנות לת.ד. 21095 תל־אביב עבור „סמנכ"ל".

„אמדור" בע"מ

תעשית טלויזיה, רדיו ואלקטרוניקה

דרוש

עובד עצמאי

בעל נסיון בפוליאסטר/פוליאוריתן

על המעונינים לפנות ל„אמדור" בע"מ, אזור התעשיה הרצליה טלפון 930471.

(סודיות מובטחת)

דרושה מזכירה

הכישורים הנדרשים:
* ידע בהנהלת־חשבונות
* כושר התבטאות בכתב ובע"פ
* הדפסה במכונת־כתיבה

תנאים טובים למועמדת מתאימה

חברת גורן רח' שלבים 20, יפו, טלפון 828520.

לחברת החשמל לישראל בע"מ

דרושים

לעבודה באזור תל־אביב

* **מודד מוסמך** — יועדף בוגר הפקולטה לגיאודזיה ו/או קרטוגרפיה.
* **חשמלאים** — בעלי רשיון ממשלתי לחשמלאי עוזר לפחות. השכלה של 10 שנות לימוד ומעלה.
* **פועלים לרשת וחיבורים לבתים** — עד גיל 28, סוג בריאות טוב, השכלה של 10 שנות לימוד, ידע בחשמל ו/או מסגרות מהווה יתרון.
* **חניך** — חניך לעבודות עזר במשרד

•

המעוניינים יפנו למחלקת כח אדם, רח' החשמל 25, תל־אביב.

* **הנדסאי / טכנאי בקרה** — ידע במיכשור התעשייתי אלקטרוני פנאומטי. נסיון במערכות לוגיות מהווה יתרון.

•

המעוניינים יפנו למחלקת כח אדם בתה"כ רדינג תל־אביב.

לחברת החשמל לישראל בע"מ

לעבודה באיזור חיפה

דרושות

* **כתבנית** בשפה האנגלית
* **כתבנית** בשפות אנגלית + עברית
* **כתבנית** בשפה העברית

כישורים דרושים: —

נסיון וידע מעולה בהדפסה

השכלה של 10 שנות לימוד לפחות.

•

המעוניינות יפנו בכתב למחלקת כח אדם, חמה"ר, ת"ד 10, חיפה.

כור מתכת

מפעלי הנדסה רמים קרית שמונה

דרושים קבלנים להרכבת סככות סטנדרטיות לרכב

באזור הדרום בסיני

להתקשר טלפונית טלפון 6—067-41355. פרטים אפשר לקבל אצל מנהל הייצור אלי הגג, בכל יום בשעות העבודה.

למפעל גדול ומבוס[...] באזור תל אביב

דרושים

דרושים

הנדסים · טכנאים · בינאים · שרטטים · מחסנאים ••• מנהלים · פקידים · לבורנטים · אסיסטנטים · סוכנים •••

לנופעל גדול ומבוסס באזור תל אביב
דרושים

★ **חשמלאי אחזקה**
בעלי רשיון לעבודות יצור ואחזקת מערכות מתקדמות ומתקנים.

★ **מבקרי איכות**
בוגרי בתי ספר מקצועיים או משור־ ר״ד ת״א במקצועות ממ״ס ומכו־ נות אביזרים.

★ **טכנאי אלקטרוניקה**
יוצאי צבא, לעבודות יצור מתקנים, אחזקת מערכות בקרה ופיקוד ואח־ זקת מכונות עם בקרה ספרתית.

★ **חרטים, כרסמים, מסגרים**
בוגרי בתי ספר מקצועיים.

למועמדים המתאימים מובטחת עבודה מעניינת, אפשרויות קידום ותנאי עבודה טובים.

*

המעוניינים בפרטים נוספים יפנו אל ת.ד. 19098 תל־אביב.

למפעל תעשייתי במפרץ חיפה
דרושה
פקידת מכירות
נסיון קודם — רצוי.
לקביעת ראיון נא להתקשר לטלפון 04-662133.

המועצה לייצור ושיווק כותנה בע״מ
מחפשת
מפעיל מלגזה
מנוסה
באופן מיידי, למשך חודשיים, בתנאים טובים. מקום העבודה הרצליה.
נא לפנות בימים א׳ ג׳ ד׳ ה׳ למשרדי המו־ עצה, מת׳ מחסנים, טלפון 260145.

למשרד הנדסי
דרושה
עוזרת למזכירה
לחצי יום
*
לפנות טלפון: 612302 — 613947.

למפעל תעשיתי באזור התעשיה חולון
דרושה לבורנטית
תנאים טובים
להתקשר טלפונית 842191

דרוש/ה פקיד/ה
למחלקת השרות
ידיעת אנגלית הכרחית.
16.00—8.00
טל. 03-247291

תיכון אזורי עפולה
טל. 065-23027
דרוש
מורה לאנגלית
בחצי משרה

דרוש חקלאי
בעל כושר ארגוני עם רכב
דובר ערבית
חצי משרה
(3 ימים בשבוע)
לפנות בכתב אל סניף „מעריב״ ת״א, שדרות רוטשילד 33, עבור מס׳ ה/299.

דרוש
חרט עצמאי
ועובדים לבית יציקה
תנאים טובים מובטחים
לפנות טל. 04-721163

מזכירה־כתבנית
ידיעה מושלמת באנגלית
למשרד מהנדסים
נסיון המלצות דרושים
שעות עבודה 4.00—8.30
טלפון 03-296805

אלקו
ELCO
חברות אלקטרוניקה ישראלית בגבעתיים
דרושים

* **הנדסאי/טכנאי חשמל**
הנדסאי/טכנאי אלקטרוניקה
התפקיד של עוזר למנהל מכירות.
בעל נסיון מסחרי של שנתיים לפחות במכירות בנושא אלקטרוניקה ומיישורים.

* **פקיד טכני**
בוגר בי״ס מקצועי, רצוי ידע בסיסי בתמחיר.

* **מנהל חשבונות**
הכישורים הדרושים:
* סוג ד׳ בהנהח״ש.
* נסיון בהנהח״ש תעשייתית (לפחות 3 שנים).
* נסיון בהנהח״ש ממוכנת — יתרון.

* **מנתח מערכות**
כאחראי על עיבוד נתונים ומיכון נושאים חדשים.

* **פקידת ייצור**
לאחר שרות צבאי.
בוגרת בי״ס תיכון.

* **פועלים מקצועיים**
בוגר בי״ס מקצועי.
להפעלה ציוד מכני מיוחד.

* **מסגר כללי** לעבודות מסגרות, מבנים וצנרת.

* **חשמלאי** להרכבת אלמנטים וחום.

* **חרט - פריזריסט** נסיון של 5 שנים לפחות.

למועמדים המתאימים מובטחים תנאים טובים ואפשרויות להתקדמות
*
על המועמדים לפנות בכתב בצירוף קורות חיים ופרטים על נסיון בעבודה לאלקו, רח׳ ז׳בוטינסקי 23, רמת־גן (מחלקת המנגנון), או להתקשר טלפונית 727131 לקביעת ראיון.

האוניברסיטה העברית בירושלים

מודיעה על משרות פנויות של:

מנהל ספריה - הפקולטה למשפטים
מכרז מס׳ — 343/74
תאור התפקיד — קביעת מדיניות הספריה (בשיתוף עם ועדת הספריה), ניהול שוטף של הספריה. פקוח על העובדים, ארגון סדרי העבודה, הדרכות עובדים, ביקורת על עובדים, סיפול בעובדים לפי שעות. אחריות על רכישות של הספריה — בתיאום עם מורי הפקולטה והספריה הלאומית, קיום קשר שוטף עם הספ־ ריה הלאומית בכל הנושאים המקצועיים, הפע־ לה ופקוח של תקציב הספריה.
דרישות התפקיד — ידיעת השפות עברית ואנג־ לית על בורין. השכלה: תואר של ספרן מוסמך ותואר אקדמי במשפטים. נסיון מקצועי של 5 שנים לפחות כספרן בכיר ורצוי נסיון בניהול ספריה.
הדרגה — 5—6 בדרוג מח״ר.

שרטט ומחשב כמויות - במינהל הר הצופים
מכרז מס׳ — 388/74
תאור התפקיד — שרטוט תכניות בנין ותכניות אחרות. חישוב שטחים וכמויות. ניהול ארכיב תכניות. קיום מגע עם ספקים, קבלנים וגורמי חוץ אחרים. עזרה למהנדס אחזקה ותחזוקנות בנושאים שונים.
דרישות התפקיד — ידיעת השפות עברית ואנג־ לית טכנית. בוגר בי״ס מקצועי בתחום המבוקש (רצוי עיצוב פנים — טכנאי מוכר) נסיון של שנתיים לפחות. תעודת שרטט בנין או שרטט טכני.
הדרגה — 1—2 בדירוג טכנאים.

על המעוניינים לפנות בכתב בצרוף תולדות חיים ושמות ממליצים עד תאריך 12.11.74, כ״ז בחשון תשל״ה אל: מחלקת כח אדם, קרית האוניברסיטה העברית, ירושלים, מיקוד 91009 ולציין על המעטפה „מועמד למשרה מס׳...״ (בהתאם למצוין בראש המכרז המבוקש).

אסיסטנטים במכון למיקרוביולוגיה -
אשר ישותפו בהוראה בתחומי המיקרוביולוגיה השונים.
מכרז מס׳ — 422/74
על המועמדים להיות בעלי תואר „מוסמך״ או תואר מקביל במיקרוביולוגיה, או בביוכימיה, בציון כללי „טוב״ לפחות וציון „טוב מאד״ בעבודת הגמר. מועמדים שיתקבלו יהיו חייבים להרשם תוך שנה כתלמידי מחקר לקראת התואר Ph. D. באחד מתחומי המיקרוביולוגיה.
על המעונינים להגיש בקשות (אישית או בכתב) בצרוף תולדות חיים, אישורים על תארים קוד־ מים וציון כללי בכל תואר, רשימת פרסומים ושמות של שלושה ממליצים עד תאריך 12.11.74, כ״ז בחשון תשל״ה, אל: המכון למיקרוביולוגיה, הפקולטה לרפואה, האוניברסיטה העברית, ירוש־ לים, ולציין על המעטפה „מועמד למשרה מס׳ 422/74״.

מכרז על משרה פנויה מס׳ 46/74
לבנק ישראל בירושלים
דרוש
עוזר לקצין תקציבים
הכשירויות הדרושות:
1. השכלה אקדמאית במדעי החברה
2. ידע ונסיון בחשבונאות, תמחיר ותקציב
3. כושר נתוח והיות ברמה מקצועית נאותה.
4. שליטה מלאה בשפה העברית.
5. כושר הבעה תקינה בכתב ובעל פה.

מועמדים יפנו בכתב עד יום 15.11.74 לבנק ישראל ת.ד. 780 ירושלים, מיקוד 91000. נא לציין את מספר המכרז על גבי הבקשה.

מקט - אופנת עור עכו -
MAQUETTE
עם הרחבת המפעל
דרושים
* מנהל מתפרה
* מנהל משמרת
* מחסנאי (בעל מקצוע בענף העור)
* גזרני עור ובד
תנאים טובים
נא לפנות טלפון 04-912541, 04-913618.

למגן דוד אדום ת״א
דרושים
מדריכי עזרה ראשונה
לעבודה חלקית
*
לפנות בין השעות 8—14.30
טלפון 614333.

לבית״ר לתרופות
דרוש טכנאי יצור
בעל רקע טכני.
לפרטים נא לפנות לת.ד. 1814 ת״א.

הטכניון
מכון טכנולוגי לישראל
מודיע על המשרות הפנויות הבאות:
במרכז המחשבים
משגרת קלט/פלט
הכשירויות הדרושות: השכלה תיכונית; כושר מגע עם קהל; ידיעת השפה האנגלית.
הערה: העבודה הינה במשמרות.
מספר המשרה: מר.מח.ה/17.

במדור שרותים מינהליים
דפס אופסט
הכשירויות הדרושות: דפס אופסט בעל נסיון במכונות מולטיליט; שליטה בשפה העברית וידיעת השפה האנגלית.
הערה: העבודה הינה במשמרות.
מספר המשרה: שמ.ה/24.

מועמדים מתאימים העונים לדרישות יפנו בכתב בציון קורות חיים, נסיון קודם ומס׳ משרה עד יום ב׳ 17.11.74 אל אגף כח אדם קרית הטכניון, חיפה, מיקוד 32.000.

למפעל גדול בדרום
דרושים
* **רתך/מסגר**
רצוי בוגר ביה״ס מקצועי במגמה מסגרות/רתכות
מרכז העבודה במצפת רמון.

* **מכונאי דיזלים**
רצוי בוגר ביה״ס מקצועי במגמה מכונאות
מרכז העבודה במצפה רמון.
רשיון נהיגה חיוני.
דיור במקום מובטח.
●
נא לפנות לת.ד. 5046 אשקלון.

א.אי.ל ישראל בע״מ
AEL
תעשיות אלקטרוניקה
דרושים
הנדסאי אלקטרוניקה
* לעבודות פיתוח
* בעל 4 שנות נסיון
שרטט/ת אלקטרוניקה
מזכירה
* עברית אנגלית
תנאים טובים למועמדים המתאימים
נא לפנות טלפונית או אישית אל מח׳ כח אדם 787131 או 782141 רחוב מבצע קדש 48 בני ברק.

REQUIRED
FIRST CLASS ENGLISH
SECRETARY
Mother-Tongue English, Shorthand and Typing.
Full-Time job from 8.00 a.m. to 4.00 p.m. Rewarding job for the right person.
Apply Mr. Albert Tal, Moise Carasso Sons Limited 24-26 Rival Street, Tel-Aviv. Tel. 33241-6.

למפעל **ויטה**
דרושים
* **מבקרים**
לקידום מכירות
גיל 25—35. נשואים. בעלי רכב פרטי.
* **סדרנים**
לבקורת וסידור בחנויות
בעלי קטנוע או רכב פרטי.
לפנות בכתב לת.ד. 224 רמת־גן.

מוסד הטכניון למחקר ופתוח בע״מ
מודיע על המשרה הפנויה הבאה:
בתחנה לחקר הבניה
מהנדס בנין
לעבודות הקשורות בחקר הבניה המתועשת.
הכישורים הדרושים:
נסיון מעשי של 2 שנות עבודה לפחות.
ידיעת שפות עברית ואנגלית.
למועמד שיתקבל תינתן אפשרות ללמוד לתואר גבוה תוך כדי עבודה.
מועמדים מתאימים מתבקשים לפנות בכתב, בצרוף קורות חיים, פרוט ההשכלה והנסיון המעשי ליחידת המנגנון, מוסד הטכניון למחקר ופתוח בע״מ, קרית הטכניון — חיפה — 32.000 — עד יום ג׳, 5.11.74, בציון מס׳ המכרז 142/74.

לחברת יבוא ותיקה במרכז ת״א
דרושה מזכירה מעולה
בעלת נסיון בעבודות מזכירות כולל מכונת כתיבה, השולטת באנגלית ועברית, נסיון בניהול משרד.
שעות עבודה: 8.00—16.00
תנאים טובים * שעות מובטחות
לפנות בכתב לת.ד. 628 תל־אביב.

מוסד מחקר
מחפש
מזכירה למנהל
הכשורים הדרושים:
יכולת ניהול צוות עובדים קטן ומגע עם קהל; שליטה מלאה בעברית ואנגלית; כולל הדפסה במכונת כתיבה וקצרנות. השכלה אקדמאית רצויה ביותר.
עבודה מעניינת בתנאים מצויינים
נא לשלוח קורות חיים בכתב יד, מכתבי המלצה או שמות ממליצים לת.ד. 20207 עבור מס׳ 243.

דרוש
עוזר לעניני הדרכה

הכישורים הדרושים:
1. רקע צבאי (סרן—רס״ן שעסק בנושא רכוז הדרכה).
2. בעל ידע בהכנת מערכי שעור ותכניות קורסים
3. דייקן בעבודה.
4. עד גיל 30

●

לפנות בכתב בלבד, למנהל המנגנון „הסנה״ — ת.ד. 805, תל־אביב.

הסנה
חברה ישראלית לביטוח בע״מ

תעשיות גולן בע״מ
מיסודה של התעשיה האוירית לישראל בע״מ
למפעלנו בדרום רמת־הגולן דרושים
עובדים בעלי משפחות
במקצועות:
* פחחים תעשיתיים
* חרטים
* מסגרים
* כרסמים

אצלנו תמצא: מגורים למשפחתך באזור כפרי, בתים בודדים עם שטח אדמה הצופה מול הכנרת, תנאי שכר בהתאם לכישוריך, עבודה במפעל חדיש וממוזג אויר, חינוך ברמה נאותה לילדיך, הקלות במס הכנסה.

● המעוניינים יפנו בכתב בציון קורות חיים אל: תעשיות גולן בע״מ, מרכז כפרי בני־יהודה רמת־הגולן

לחברת החשמל לישראל בע״מ
דרושים
לעבודה באזור תל־אביב
★ סודד מוסמך
★ חשמלאים
★ פועלים לדרשת וחיבורים לבתים
עד גיל 35
★ חניך
חניך לעבודה במשרד
●
★ הנדסאי / טכנאי בקרה
●
המעוניינים יפנו למחלקת כח אדם, רחוב דיזנגוף תל־אביב.

לחברת החשמל לישראל בע״מ
לעבודה באיזור חיפה
דרושות
* כתבנית בשפה האנגלית
* כתבנית בשפות אנגלית ועברית
* כתבנית בשפה העברית
המעוניינות יפנו בכתב למחלקת ..., ת״ד 10, חיפה.

דרושים קבלנים
הרכבת סככות
... באזור הדרום בסיני

هكذا من الأصل

דרושים

מהנדסים · טכנאים · בימאים · שרטטים · מחסנאים ••• מזכירות · פקידים · עובדים · אנליסטים · סוכנים

אלסינט
מכשור רפואי גרעיני • מכשור מדעי
מערכות עבוד נתונים • ספקי־כח

אנו חברה בינלאומית העוסקת בפתוח, יצור ושווק של מכשור מדעי אלקטרוני וכן מוצרים אלקטרומכניים מתוחכמים, מועסקים אצלנו 750 עובדים בתחומי מחקר ויצור באוירה צעירה, נעימה ויוצרת ואנו מעונינים לצרף לשורותינו עובדים מוכשרים ומבטיחים לתפקידים הבאים:

לאגף הפתוח

* **מהנדס אלקטרוניקה** — בעל נסיון בטלקומוניקציה.
* **מהנדס אלקטרוניקה** — לעבודת פתוח במערכת משולבת דיגיטלית ואנלוגית.
* **מהנדס מכונות** — עם רקע מתכנון, לפתוח מערכת אלקטרוניה רפואית.
* **הנדסאי מכונות** — רצוי עם נסיון, לעבודה במערכות אלקטרומכניות.
* **טכנאי אלקטרוניקה** — עם נסיון של שנה במעגלים ספרתיים.
* **מכשירנים** — לבצוע עבודה מכנית עדינה.
* **תכנתים מנוסים** — לעבודת תכנון ופתוח של מערכות המופעלות ע"י מחשבים זעירים בזמן אמיתי.
* **כתב טכני** — מעולה, לעריכת ספרי מכשיר. ידיעת אנגלית מושלמת ונסיון קודם הכרחיים.
* **עורכי מעגלים מודפסים** — רצוי ידע באלקטרוניקה. עדיפות לבעלי נסיון.
* **מהנדס רכיבים** — נסיון של 3 שנים לפחות בעבודות פתוח מעגלים אלקטרוניים.

לאגף היצור

* **מהנדסי אלקטרוניקה** — לעבודות מגוונות ואחראיות, יועדפו מועמדים עם רקע של טכנאים.
* **הנדסאי / טכנאי אלקטרוניקה** — אין הכרח בנסיון קודם, הכשרה ספציפית תנתן תוך כדי עבודה.
* **מכשירנים** — בוגרי בתי ספר מקצועיים ובעלי נסיון במכשור ובקרה.
* **כרסמים חרטים** — לעבודות מקצועיות ליד מכונות חדישות.
* **סטודנטים/יות** — לעבודה קבועה ומעניינת במשמרת אחה"צ והערב ליד מכשור עדין וב־תנאים סביבתיים נוחים. אין צורך בהכשרה מוקדמת.

שבוע עבודה בן 5 ימים, באולמות ממוזגים
הסעות וארוחות מסודרות
נא לפנות בכתב למחלקת כח־אדם.

ת. ד. 5258 • חיפה • טלפון 527679

---

1. **מהנדס חשמל**
2. **הנדסאי / טכנאי חשמל**

כישורים:
א. בעלי נסיון של 3—2 שנים לפחות בתכנון ופיקוח על ביצוע אינסטל־ציות ופיקוד תעשייתיים.
ב. ידיעה באלקטרוניקה תעשייתית.
ג. שליטה באנגלית ו/או גרמנית.

מפעל גדול באיזור חיפה מציע עבודה טובה ומעניינת ותנאי עבודה טובים.

•

נא לפנות למחלקת כח אדם ת.ד. 1371 חיפה, מיקוד 31 000.

דרושים
למוסכנו האיזורי בירושלים
דרך בית לחם 142, תלפיות
פקיד טכני
* בוגר בית ספר מקצועי
* בעל רקע טכני.
* רצוי ידע בהנהלת חשבונות

סודיות מובטחת
לקביעת ראיון לפנות טלפונית למנהל המוסך בטלפונים: 61046 או 61083 — ירושלים.

סוכנות מכוניות לים התיכון בע"מ
FIAT

לחברת מזון ידועה
דרושים סוכנים
לאזור תל־אביב, כפר סבא ורמלה.

בעלי רכב סגור עם נפח.

נא לכתוב לת.ד. 33157 תל־אביב עבור מס. 851.

ל"אמקור" בע"מ דרושים
* **מנהל חשבונות עצמאי** — רצוי נסיון בהנהלת־חשבונות תעשייתית
* **מפעילה למכונת להנהלת חשבונות** — מסוג אקוקטה־קונטינטל, או נשיונל
* **עוזרת למנהל חשבונות**

על המעונינים לפנות ל"אמקור" בע"מ, גבורי ישראל 98, תל־אביב, בשעות העבודה, או להתקשר טלפונית למספר 31411 לשם קביעת ראיון.
(סודיות מובטחת)

חברת טכסטיל גדולה בענף ההלבשה
מחפשת
סוכן בלעדי
לאיזור חיפה והצפון

מועמדים מנוסים ודינמיים, בעלי מכר־נית פרטית ואפשרות להמציא ערבות בנקאית, יפנו בכתב לת.ד. 1385 חיפה.
לאדם המתאים מובטחת הכנסה הולמת

מ.ל.ל.
מכון לסטטיסטיקה ולמיכון משרדי בע"מ
דרושים
פקידי קלט־פלט
מנוסים
תנאים טובים למועמדים המתאימים.
לפנות: טלפון 9—257354 בשעות העבודה.

למוסד סוציאלי־ריאותי בחיפה
דרושה עובדת סוציאלית
ל־5 שעות עבודה ביום.
העבודה בחיפה והסביבה.
לפנות לת.ד. 1334 תל־אביב למס' ל/24285 ולפרט ההכשרה והנסיון המקצועי.

אוניברסיטת תל־אביב
דרושים
לפקולטה להנדסה
כרסם־חרט
בוגר בי"ס מקצועי במגמת עיבוד שבבי, בעל נסיון של שנתיים לפחות.

למחלקת המשק / ענף בינוי ואחזקה
צבע
לעבודות עץ ומתכת, לסיוד ולעבודות בפלסטיק.

ליחידה למיון ומחקר
מתכנת
הכישורים הדרושים: השכלה תיכונית לפחות: עדיפות לבעלי השכלה אקדמאית; ידיעת פור־טרן וקובול רקע סטטיסטי; נסיון בכתיבת תכניות ואחזקת תכניות קיימות.

למחלקה לפיסיקה ואסטרונומיה
סורקת
לסריקה ומדידה של תופעות פיסיקאליות מצולמות.
העבודה היא בשתי משמרות,
הדרכה תינתן במהלך העבודה.
הדרגה: ח'—ט' בדירוג האחיד.

ליחידה לענ"א ואו"ש
פקיד/ת בקורת
לבקורת דו"חות המחשב

למחלקה לבוטניקה
כתבנית עברית מעולה
העבודה תועסק עפ"י חוזה מיוחד למספר חודשים.

•

המעונינים לפנות בכתב בצרוף קורות חיים ו־פרטים על נסיון בעבודה, לענף כח אדם, מח־לקת המנגנון אוניברסיטת תל־אביב רמת אביב, עד ליום 8.11.74.

נ.י.ר
מפעלי ניר
אמריקאיים ישראליים בע"מ

למפעלנו בחדרה
דרושה
כתבנית אנגלית
בעלת נסיון. רצויה ידיעת השפה העברית.
נא לפנות למח' כח אדם, ת.ד. 142 חדרה, 38100

ניר מעולה לכל מטרה

ב. בר־און — א. פז מהנדסים בע"מ
דרושים
מהנדסי מכונות
רצוי משוחררי חי"ח • ידיעת אנגלית הכרחית
הנדסאי מכונות
רצוי משוחררי חי"ח
טכנאי מכונות
רצוי משוחררי חי"ח
שרטטים - שרטטות
אנגלית רצויה
מתרגם טכני מעברית לאנגלית
כתבנית אנגלית

•

מקום העבודה בראשון־לציון
המעונינים יפנו בכתב־יד בצרוף קורות־חיים לת.ד. 325 ראשל"צ

ל"עלית"
חברה ישראלית לתעשית שוקולדה וסוכריות בע"מ רמת־גן
דרושה
נקבנית מוהק
בעלת נסיון של שנתיים לפחות

•

לפנות "עלית" בע"מ רמת־גן, ת.ד. 19 — עבור "נקבנית"

לחברת "אביב" מפעלי בניה בע"מ
דרושה
מזכירה מעולה
אחראית, המסוגלת לנהל מזכירות משרד באופן עצמאי.
דרישות המשרה: נסיון קודם בנהול מזכירות. ידע אדמיניסטרטיבי רב. ידיעת שפות — יתרון.
תנאים טובים למועמדת המתאימה.
נא לפנות בכתב־יד לת.ד. 16, ירושלים

למפעל גדול
בענף המתכת
דרושים:
* **חשמלאי אחזקה בכיר**
* **מחסנאי טכני עצמאי**
* **חרט**
* **מלגזן**
* **מכונאי ומסגר־אחזקה** בכל הרמות

תנאים טובים מאוד
למועמדים המתאימים
נא לפנות לת.ד. 2926 ת"א עבור 5979 בפרוט קורות חיים ונסיון קודם.
סודיות מובטחת

לאולמי תצוגה בתל־אביב
של מפעל גדול לרהיטים
דרושים

1. **מוכר**
בעל נסיון רב
2. **מוכרים/ות**
לחצי יום ללא הגבלת גיל

נא לפנות בכתב יד עם פרוט נסיון קודם לת.ד. 4570 תל־אביב עבור מוכר
תנאים טובים למתאימים

דרושה
מרכזנית
עם ידע בהדפסה, 5 ימי עבודה,
אפשרות לעבודה חלקית
משעה 13.00—17.00.

נא להתקשר 475151
איסטרוניקס בע"מ
רח' רוזאניס 11, תל־ברוך

דרושים
מקדמי מכירות
בענף תרופות
וטרינריות
לאזור הגליל והדרום

דרישות המשרה
* כשרון תעמולתי ומסחרי
* רצוי נסיון קודם בקידום מכירות ו/או ידע בגידול עופות

משכורת טובה למתאימים
רכב והכשרה מקצועית ינתנו
נא לפנות בקיצור תולדות חיים לת.ד. 40020 ת"א ולציין עבור תרופות וטריקריות.

למשרד של מפעל תעשייתי
דרושים
מנהלי חשבונות בכירים
תנאים טובים.

נא לפנות לת.ד. 2092, תל־אביב.
— סודיות מובטחת —

למשרד עורכי דין — דרושה
פקידה
לעבודה טלפון, תיוק והדפסה.
שעות עבודה מפוצלות.
טלפונים: 220136, 220137, 230162.

עיסוק
חברה לקדום הכוונה ותעסוקה בע"מ
ת"א, שדרות בן ציון 12, טל. 231173, 232661

דרושים

מהנדס מכונות — מנהל טכני של תשלובת מפעלים בענף מתכת — נסיון רב, שפות (369)
מהנדס מכונות — מנהל אגף טכני, ים (370)
מנהל חשבונות — נהול אגף כספים, מימון, יבוא ויצוא, מסור, מיכון, שפות (371)
שרטט/ת — אדריכלית (372), צנרת (373)
מזכירה/פקידה — מגוון הצעות 7, 6, 375
מהנדס בנין — ביצוע (380), תאום (381)
מנהל כח אדם — נסיון בתעשיה (382)

ACRILAN / Monsanto
סיבים כימיים ישראליים בע"מ
חברה בת של מונסנטו ארה"ב

למפעלנו
בעל טכנולוגיות מתקדמות
ומערכות מכשור חדישות
דרוש
מנהל מדור מכשירים

כישורים:
* נסיון במכשירי בקרה תעשיתיים.
* מהנדס אלקטרוניקה או בעל השכלה מקבילה.
* כושר ניהול צוות עובדים.
* ידיעת עברית ואנגלית

סודיות מובטחת
אפשרות לעזרה בדיור
נא לפנות בכתב לת.ד. 19, אשדוד.

יש לנו משרה פנויה!!!
מנהל חשבונות עצמאי
הכישורים הדרושים:
* מספר שנות נסיון
* ידיעת אנגלית — יתרון
* כתב יד ברור ונקי

נא לפנות בכתב לת.ד. 21137 תל־אביב בצרוף קורות חיים, משכורת מבוקשת והמלצות.

דרוש
לחברת יבוא מסחרית גדולה
מנהל חשבונות
בעל כשורים מנהליים
ובעל מרץ ויכולת

אחד התפקידים החשובים: ארגון, השגחה ופקוח על נהול מלאי וחשבונות ברשת גדולה של סניפים, ומחלקת הנהלת חשבונות בת 30 איש.

נדרשת ידיעת אנגלית ועברית.
סודיות מובטחת.
תנאים טובים היכולים להתחרות עם תנאי מנהלי החשבונות הטובים ביותר
נא לפנות לת.ד. 26285 תל־אביב.

למשרד הנדסי בתל־אביב
דרושים
1. **הנדסאי** — עם נסיון בסקרים טכניים בהנדסה אזרחית.
2. **גיאוגרף** — עם נסיון בעבודות בנושאים אורבניים.

בהצעות נא לפנות טלפון 245888, 237959, תל־אביב.

הדסים — כפר הילדים והנוער
מיסודה של הדסה — ויצ"ו בקנדה
דרושים:
1. אינסטלטור/רתך
2. אחראית לחדר האוכל
3. אם בית / מטפלת

עדיפות לזוג — דיור במקום.
לקביעת ראיון פניות בכתב להנהלת הכפר דאר הדסים — או טלפונית 053-99231

עסקים

[illegible]

(המשך המדור בעמוד 7)

חנויות

[illegible]

(המשך המדור בעמוד 7)

בולים

[illegible]

זבנים

[illegible]

גזירה ותפירה

[illegible]

שליחים

[illegible]

חרטים ומסגרים

[illegible]

יהלומים

[illegible]

הכשרה לעבודה

[illegible]

ביקוש עבודה

[illegible]

מטבעות ומדליות

[illegible]

(המשך המדור בעמוד 7)

מספרות

[illegible]

עזר

המשרד הראשי: בית מעריב, רחוב קרליבך 2.
הסניף המרכזי לקבלת מודעות בת"א: שדרות רוטשילד 33
מ-8 בבוקר עד 6 בערב

מחיר מלה: ביום חול — 2.30 ל"י. בערבי-שבתות וחגים — 3.— ל"י (מינימום 8 מילים)

עבודה

[illegible]

הצעות עבודה

[illegible]

פקידים

[illegible]

עוזרות ומטפלות

[illegible]

ברוך המפדיל!

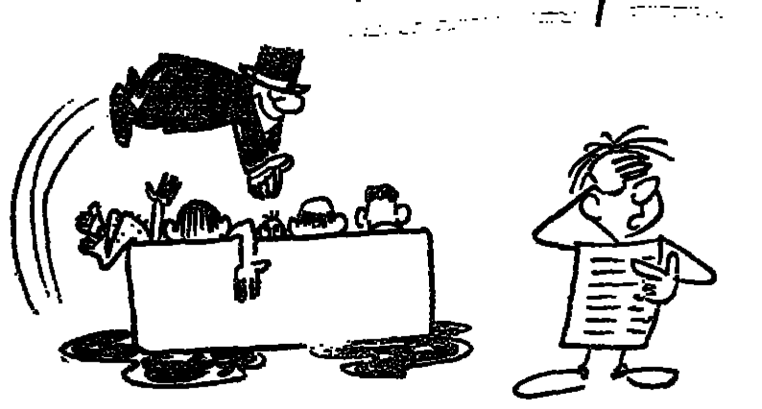

הכוונה לצרוף של מודעות על עסקי
בוניות, רסומים, ירות, ימודים
ועוד ועוד - במסגרת היעילה של הלוח מס' 1

הלוח הנפוץ ביותר במדינה
בעתון הנפוץ ביותר במדינה

המשך הצעות עבודה בעמוד 7

מודעות עזר לוח מס' 1 מתקבלות:

בתל־אביב: בית „מעריב" מחלקת המודעות רח' קרליבך 2 · סניף „מעריב", תל־אביב, שדרות רוטשילד 33 · בסניפי „דחף": דיזנגוף 116 (פתוח עד חצות) · אלנבי 123 · בן־יהודה 7

בירושלים: סניף „מעריב" רח' הלל 14/16 · סניף „דחף": רח' יפו 43 · ובכל משרדי הפרסום

בחיפה: סניף „מעריב" רח' הנביאים 32 · סניף „דחף" הרצל 11 · ובכל משרדי הפרסום

בבאר־שבע: סניף „מעריב" רח' הפלמ"ח 81 · ובכל משרדי הפרסום

בכל סוכנויות „מעריב" בארץ ובכל משרדי הפרסום.

صورة من الأصل

עורף — מעריב

המשרד הראשי: בית מעריב, רחוב קרליבך 2.
הסניף המרכזי לקבלת מודעות בת"א: שדרות רוטשילד 52
מ־8 בבוקר עד 6 בערב

מחיר מלה: ביום חול — 2.30 ל"י בערבי־שבתות וחגים — 3.— ל"י (מינימום 8 מילים)

דירות

ברחובות דירות לוקסוס 3 חדרים החל מ־145,000 3½, 4½, מיטרה, הרצל 190, 443397 — 952677 אחה"צ.

הזדמנות! ברחובות הרצל 106 5 חדרים — 135 מ"ר + אפשרות להגדלה גג נפרד + חצר משק, כחכה, ושכלולים 235,000 ל"י. — 951246

קבלני בנין

בהרצליה — דירות פאר 3—4 חדרים גם לכניסה מידית 730540.

ברחובות במקום מרכזי ושקט, דירות פאר 3—4 חדרים, גג פרטי, המכירה במשרד אלי ידיד, רח' לווין אפשטיין 17, רחובות. 02—525137

בכפר לצהלה — 4 חדרים ודירות פאר 4 חדרים טל' 410345

ברעננה 4 חדרים, הסקה, [illegible] 203,000 [illegible] 921963 100

במרכז תל-אביב בהר' ברנשטיין כהן 12 דירות 2½—3 חדרים אפשרות לשינויים לפי דרישת הקונה פרטים: במשרד אבן גבירול 30 אצל [illegible] טל' 267371 2524789

מהרו להשקיע ברכישת דירה — מבחר דירות "גן" הידועה בסביון בפ"ת, משכנתא והלוואה לא צמודה. "גן" חברה לבניה, חיים עוזר 20 פתח-תקוה.

[illegible]

ברמת-גן דירות פאר 3½ חדרים [illegible] 416455 — 286835

מכבי רמת-גן 4 חדרים מ־195,000 "דירון דירות" ויצמן 66 — 927541

(המשך המדור בעמוד 7)

דירות למכירה

בצפון ת"א, בבצלאל, 3 דירות 2 רק חדרים טל' 236735

[illegible]

(המשך המדור בעמוד 7)

1-1½ חדרים

בצפון ת"א דירת חדר קומפלט בקומה קרקע + הול מואר + טלפון, לפנות 414673

בת"א 1½ 130,000 בוקר בקיבוץ גלויות [illegible] 947580

ליד הבימה 1½ מרפסת [illegible] — 246742 135,000 + טלפון

דירת חדר יפה במרכז בגבעתיים ק"ק — מיידית 738750

מול הבורסה [illegible] דירת חדר יפה ברמת-גן [illegible]

ברמת-גן אבא הלל 22 דירת חדר והצי — 790202 — 473213

1½ + הול ואורן קיר במרכז חולון. 14.00 מ־853088

(המשך המדור בעמוד 7)

2 חדרים

בבבלי 2 יפים, פינוי לפי דרישת הקונה 446826

בבני-ברק מרכז 2 גדולים + הול ק. ג. טלפון 786869

ליד כיכר המדינה 2 חדרים + מרפסות, ק"ג. 459465

בצפון ת"א 2 כמו 3, אקספלור מטבח, ק"ג 259465

בבני ברק 2 חדרים באזור גבעת רוזן 12 80,000 065/88092

[illegible]

(המשך המדור בעמוד 7)

2½ חדרים

למכירה דירה בר"ג 2½ משקפת, קומה ב' 762839

[illegible]

(המשך המדור בעמוד 7)

3 חדרים

בחולון 3 חדרים גדולים, 3 ארונות קיר, מטבח + חדר אוכל, ארונות אורטופדיה, מסבה 849076

[illegible]

3½ חדרים ויותר

בחולון במרכז ק.ג. ללא מעלית מסודרת + גינה, 230 אלף. 855591

ברחובות בבית הלת משפחתי 3½ חדרים + גינה 955323

[illegible]

(המשך המדור בעמוד 7)

וילות ובתים

ברחובות למכירה בית 3½ חדרים + גינה, 175,000 955323

בחולון 3 חדרים בדו-משפחתי [illegible] 300,000 ל"י 849721

[illegible]

(המשך המדור בעמוד 7)

דירות להשכרה

בבתים דירת 2½ ליד רח' רוטשילד + טלפון 766165

להשכיר בית 2½ חדרים בבית יפה לתקופה של שנתיים 03—248133

להשכיר בהרצליה דירה 2½ חדרים במקום [illegible]

[illegible]

(המשך המדור בעמוד 7)

בשכר־חודשי

דירה לוקסוס 5 חדרים להשכיר קרן קיימת 25 בגבעתיים. 724973

[illegible]

(המשך המדור בעמוד 7)

בדמי מפתח

להשכיר דירה בדמ"מ 150 מ"ר, תל-אביב [illegible]

[illegible]

(המשך המדור בעמוד 7)

דירות מרוהטות

ברמת גן 3½ חדשה, מעלית, טלפון, [illegible]

[illegible]

(המשך המדור בעמוד הבא)

לוח מעריב

המשרד הראשי: בית מעריב, רחוב קרליבך 2.
הסניף המרכזי לקבלת מודעות בת״א: שדרות רוטשילד 52
מ-8 בבוקר עד 6 בערב

מחיר מלה: ביום חול — 2.30 ל״י בערבי־שבתות וחגים — 3.— ל״י (מינימום 8 מילים)

לוח מעריב למען טבריה
טבריה למען המפרסמים בלוח

לקראת פתיחת העונה בטבריה החליטה הנהלת „מעריב" בשיתוף עם התאחדות בתי המלון בטבריה וחברת חמי טבריה, להעניק למפרסמים מודעות ב„לוח מעריב"

כל יום - 3 ימי נופש זוגי בטבריה

כולל אמבטיה מינרלית בחמי טבריה

כל יום נערכת הגרלה בין כל מוסרי המודעות ל„לוח מעריב", וכל זוכה מוסר מודעה בפרס.

אתמול זכתה ב־3 ימי נופש זוגי

במלון „גנתון" טבריה

טלפון (067)21861

כולל אמבטיה מינרלית בחמי טבריה

גב׳ עליזה אלינסון, „חפצי חברת נקיה, פתח־תקוה, רח׳ גיסין 6

שמסרה את המודעה הבאה: פועלות נקיון 8 שעות בבוקר. 912692 עדיף נערות.

אם תמסור מודעה ל„לוח מעריב" — הלוח מס׳ 1 — תשיג את התוצאה הרצויה ותיכלל אוטומטית בהגרלה.

אין כמו הלוח של מעריב

הלוח הנפוץ ביותר במדינה

טבריה - מרכז התיירות, הבריאות, הנופש והבילוי

בתי מלון במיטב השרות; מרחצאות „חמי־טבריה" לבריאות, לחזוק ולהתרעננות, חופי רחצה לספורט המים, דיג ומעדני דגים, אתרים היסטוריים וגלריות לאומנות.

מכירות

ביקוש דירות

משרדים

מחסנים

בתי מלאכה

דירות

חדרים מרוהטים

רהיטים

כלי נגינה

טלויזיות

תנורי בשול ואפיה

הלבשה

מכונות כביסה

קניות

דודי שמש וחשמל

שמלות כלה

תנורי חימום

חיות בית

מקררים

סירות

אולמות

צילום

מבני תעשיה

שטיחים

(המשך המדור בעמוד 7)

[illegible]

صكرا من الرمل

מעריב
עורח
המשרד הראשי: בית מעריב, רחוב קרליבך 2.
הסניף המרכזי לקבלת מודעות בת"א: שדרות רוטשילד 33. מ-8 בבוקר עד 6 בערב
מחיר מלה: ביום חול — 2.30 ל"י בערבי־שבתות וחגים — 3. ל"י (מינימום 8 מילים)

הודעות רשמיות

משרד החקלאות
האגף לנכסים בינוי ומשק
מכרז מס' 2176—74
מוזמנות בזה הצעות למכירת 2 טרקטורים.

משרד התקשורת
מודיע לציבור

חקלאות

מגרשים

כלי רכב

מכוניות למכירה

1974—1975

1972—1973

1970—1971

1968—1969

1966—1967

1964—1965

עד 1963

מכוניות להשכרה

אוטובוסים וקטנועים

ביקוש מכוניות

אביזרי רכב

טרקטורים

שרותים

הובלה

ספורט

תמורות

תריסים

שעורים

תעודות מלווה

הלוואות

אולמות למסיבות

(המשך המדור בעמוד 7)

המשך מכוניות למכירה בעמוד 7

צורם מעריב

המשרד הראשי: בית מעריב, רחוב קרליבך 2.
הסניף המרכזי לקבלת מודעות בת"א: שדרות רוטשילד 33
כ"ח 8 בבוקר עד 6 בערב
מחיר מלה: ביום חול — 2.30 ל"י בערבי־שבתות וחגים — 3.— ל"י (מינימום 8 מילים)

שידוכים

[illegible]

בן זוג

[illegible]

בת זוג

[illegible]

Bosie Rleinnon, 73 Wilton Pkwy, Kenmore N.Y. 14223, U.S.A.

(המשך המדור בעמוד 7)

חוגים

[illegible]

(המשך המדור בעמוד 7)

התעמלות ומסגים

[illegible]

(המשך המדור בעמוד 7)

טיולים

[illegible]

ריקודים

[illegible]

צורם אשדוד

דירות למכירה

[illegible]

פרסומים

[illegible]

צורם הנגב

דירות למכירה

[illegible]

וילות ובתים

דירה בבאר־שבע להשכרה ארוכה מרוהטת או ריקה. 03-223696

דירות להשכרה

[illegible]

דירות מרוהטות

[illegible]

לימודים

[illegible]

הצעות עבודה

[illegible]

מכוניות למכירה

[illegible]

חנויות

[illegible]

פרסומים

[illegible]

עסקים

[illegible]

צורם נתניה

קבלני בנין

[illegible]

דירות למכירה

[illegible]

דירות להשכרה

[illegible]

הצעות עבודה

[illegible]

מכוניות למכירה

[illegible]

פרסומים

[illegible]

בולים

[illegible]

דירות מרוהטות

[illegible]

צורם רחובות

דירות למכירה

[illegible]

ביקוש דירות

[illegible]

הצעות עבודה

[illegible]

דירות להשכרה

בהשכרה וילה חדשה, 5 חדרים ברחובות. 1800 ל"י. 868450

מכירות

[illegible]

מרכז זלמן שזר
להעמקת התודעה ההיסטורית היהודית

פעולות השבוע

א. קורסים בתולדות עם ישראל

1. יום שני י"ח חשון תשל"ה (4.11.74)
תפישת ההיסטוריה היהודית אצל ר' יהודה הלוי.
המרצה — מר אביעזר רויצקי

יום שלישי כ' חשון תשל"ה (5.11.74)
הכהונה ומעמדה בחברה היהודית בתקופת הבית השני
המרצה — מר ישעיהו גפני — (באנגלית).

הקורסים מתקיימים בשעה 8.00 בערב ב־מרכז זלמן שזר בירושלים, בשיתוף המחלקה לתרבות של עיריית ירושלים (לנרשמים בלבד)

א. מפגשי מורים להיסטוריה

אזור הדרום

1. יום שלישי כ' חשון תשל"ה (5.11.74)
היחסים בין יהודים לנוכרים בסוף ימי בית שני.
המרצה — פרופ' שמואל ספראי
ההרצאה בשעה 8.00 בערב באוניברסיטת ה־נגב, בנין הספריה חדר 310 בשיתוף המח־לקה לחינוך בעיריית באר־שבע.

אזור הצפון

2. יום רביעי כ"א חשון תשל"ה (6.11.74)
שנאת ישראל באימפריה הרומית.
המרצה — ד"ר דוד גוטבלט
ההרצאה בשעה 8.00 בערב בבית העם ע"ש פבזנר רח' פבזנר 5, חיפה.

מפגשי המורים הם בשיתוף משרד החינוך והתרבות המחלקה להשתלמות עובדי הור־אה ובפיקוח המרכז על הוראת ההיסטוריה.

משרד החינוך והתרבות
מינהל החינוך

מידע על קרנות למילגות

מרכז הקרנות במינהל החינוך מבקש ממוסדות, ארגונים וגופים ציבוריים, המעניקים מילגות לתלמידים במערכת החינוך, לשלוח אלינו פרטים על הקרנות הפועלות מטעמם.

הפרטים המבוקשים הם:
1. שם הקרן.
2. מען הקרן.
3. שמות הנאמנים, חברי הנהלה ויו"ר הקרן.
4. הסכום השנתי העומד לרשות הקרן.
5. לאיזו אוכלוסיית תלמידים מיועדות המילגות.
6. קנה־המידה לקביעת הזכאים.
7. מועד חלוקת המילגות.

האולי לשלוח את המידע המבוקש למר ש. אבטליון, מנהל מרכז הקרנות, מינהל החינוך, משרד החינוך והתרבות ת"ד 292, ירושלים.

חוק התכנון והבניה תשכ"ה—1965

מרחב תכנון מקומי "פתח־תקוה"

הודעה בדבר הפקדת שינוי תכנית מפורטת

נמסרת בזה הודעה, בהתאם לסעיף 89 לחוק התכנון והבניה, תשכ"ה—1965 כי במשרדי הועדה המחוזית לתכנון ולבניה, מחוז המרכז ובמשרדי הועדה המקומית לתכנון ולבניה פתח־תקוה, הופקד שינוי תכנית מפורטת הנקרא "שינוי תכנית מפורטת מס. פת/3/379/3/א'" ביחד עם התשריט המצורף אליו. מטרת התכנית היא להקצין את קו הבנין של הרחובות חן ואנדרסון בקטע שליד בית־ספר רמת ורבר. ואלה הם השטחים הכלולים בשינוי התכנית גוש 6373 חלקה 524 בית ספר רמת ורבר. כל המעונין בשינוי התכנית רשאי לעיין בו, ללא תשלום, בימים ובשעות שהמשרדים האמורים פתוחים לקהל. כל המעונין בקרקע, בבנין או בכל פרט תכנוני אחר הרואה עצמו נפגע על ידי שינוי התכנית וכן מהנדס ועדה מקומית שמרחב התכנון שלה כלול בתחום התכנית או גובל אותה, רשאי תוך חדשיים מיום פרסומה של הודעה זו ברשומות להגיש התנגדות לשינוי התכנית במשרדי הועדה המקומית האמורה.

א. חיון — יו"ר הועדה המחוזית לתכנון ולבניה, מחוז המרכז

תאריך: ל' תשרי תשל"ה — 16.10.74

נגנבה סוסיתא מסחרית
155-093
המוצא הישר מתבקש להודיע לתחנת המשטרה הקרובה
או טלפון: 614773
ויבוא על שכרו

מעוניין לקנות
דירה 3½ חדרים
בת"א או בסביבותיה
ומאריך כניסה
15—20 לחודש
ת.ד. 26171 תל־אביב
למס' 111

"מלדן"
הסמל של המתווך הנאמן
אגודת המתווכים לנכסי דלא ניידי בישראל

תפארת
דירות תפארת בראשון־לציון
אצלנו כל דירה היא וילה
במקומות היפים ביותר בעיר
* ברח' התומר 4 חדרים 8 דיירים + מעלית, לוקסוס מלא.
* ברח' שינקין 4—3 חדרים 8 דיירים לוקסוס מלא.
* ברח' אוסישקין 3 חדרים לוקסוס מלא + חניה חינם.
* ברח' דרור 4—3 לוקסוס מלא + מעלית ל־24 חודש 3½ קומה 7 + הגג.
* ברח' אברמוביץ 4 חדרים לוקסוס מלא + מעלית
* ברח' מניה שוחט 4—3½ לוקסוס מלא
* ברח' ברניצקי 4—3½—3 לוקסוס מלא + מעלית
במחירים ובתנאים נוחים משכנתא עד 30.000
הרצל 59 - טלפון 946858

כתיבה במכונה תלמוד ב־12 שעות
בבי"ס למסחר "רימון" תל־אביב, רח' דיזנגוף 85, טלפון 281985
שיטה עיוורת — פיקוח ממשלתי

صكرا بن الرمل

לוח ירושלים

סניף „מעריב" לקבלת מודעות בירושלים:
רחוב הלל 14/16. פתוח מ־8.00 בבקר עד 6.30 בערב

קבלני בנין

דירות למכירה

חדרים מרוהטים

ביקוש דירות

עסקים

דירות מרוהטות

חנויות

משרדים

מגרשים

וילות ובתים

דירות להשכרה

הצעות עבודה

ביקוש עבודה

שרותים

פרסומים

בתי מלאכה

תריסים

מכוניות למכירה

ביקוש מכוניות

קטנועים

מקררים

כלי נגינה

שטיחים

מכונות תפירה

טלוויזיות

מכונות כביסה

תנורי אפיה ובשול

שמלות כלה

חקלאות

לטלוויזיה גרונדיג: חדש עם שולחן, למכירה טלפון 526823.

מכירות

רהיטים

שדוכים

שעורים

חיות בית

המשך „לוח ירושלים" בעמוד 7

שברבש

השיטה הבלעדית לשכירת

מכונית חדשה

עם אופציה לרכישתה

יתרונות בולטים

מבחינת אשראי ומיסוי

ק.פ.ר. בע"מ, רח' הלל 8, ירושלים

טלפון: 02—233386/7

למכירה

מחולל קיטור

קומפלט

חדש, אמריקאי „פולטון"־30

הספק כ־450 ק"ג/קיטור/שעה,

בלחץ עד 10 אטמוספירות,

עם מעבר אוטומטי לסולר

נא לפנות: גרמק בע"מ,

שינקין 9, תל־אביב, טל. 285255-6-7

למפעל מזון בחיפה

דרוש אולם

לתעשיה

באיזור מפרץ חיפה

או בכל איזור תעשייתי אחר

בהצעות רציניות נא להתקשר טל. 04-532061

בין השעות 17.00—19.00

לכל המעוניינים

בגיור

נגנבה

קורטינה צהובה

מס' 527—325

טלפון בבקר 52987

בערב 725520

המוצא הישר

יבוא על שכרו.

צפון חיפה

סניף „מעריב" לקבלת מודעות בחיפה:
רח' הנביאים 32, פתוח מ־8.00 בבקר עד 7.00 בערב

דירות

אחד מהבודדים — דירות חדשות במקום שקט, למסירה מיידית. 04-

קבלני בנין

שיכון ופתוח, דירות פאר 4 חדרים, 726026

שלחופי בע"מ, מציע דירות 4½ חדרים + כניסה נפרדת, ברמת חיפה.

ח.ב. בע"מ בונה דירות בקרית חיים.

דירות למכירה

דירת 2 חדרים למכירה מל־ 640402 — שעות הצהרים ואחרי שבע בערב.

בכרמל צרפתי 3 + הול + ארונות ותוספות ק"ב 530986

בקרית חיים מסודרת 3 חדרים + ארון קיר טל' 711166

בקרית אתא, 3 חדרים, 120 מ"ר + גג, 664508

למכירה דירה 3 חדרים בקרית ביאליק, טלפון 717205

בהדר 4 חדרים חדשה מטופחת + 2 מרפסות, 253722

בקרית מוצקין 3 חדרים — 710973

בקרית נחום בסביבות קרית אתא דירת 2½ + מרפסת סגורה, 720888

דירות מרוהטות

להשכרה דירת 3 חדרים מלאה ברכוש, 87797

בנוה שאנן, בכרמל 2½ חדרים, 254691

להשכיר 4 חדרים דירה מרוהטת, 232833, 526179

להשכרה 2 חדרים בכרמל, 713938

וילות ובתים

למכירה בית 3 חדרים + גן בצור שלום טלפון 718811

דירות להשכרה

דירת 3½ חדרים בכרמל צרפתי + ארונות 931867 מ־17.00

בנוה שאנן 3 חדרים + הול, 528667

3 חדרים ליקום חדשים, 525168

בכרמל צרפתי 3 חדרים, 03-611584, 04-536972

בהדר 4 חדרים, 664584

דירה 3 חדרים, להשכרה מ־15.12.74 לפנות טל' 662989

חדרים מרוהטים

להשכיר חדר מרוהט ליחיד/ה, 323034

חדר מרוהט להשכרה בכרמל, 537673

חדר מרוהט להשכיר, 644954

ביקוש דירות

מעוניין בדירה מרוהטת 3 חדרים בכרמל או בהדר + טלפון 529265

דירות להחלפה

להחלפה דירת 4 חדרים בת"א תמורת 4—3½ חדרים בחיפה, 641544

משרדים

למכירה בקרית אליעזר קומה 400 מ"ר, 664508

20 חדרים או חלק מהם בהדר, 243608, 668297

שדוכים

אם אתה בן 35—28 רציני (אקדמאי, משכיל) נאה (גם בלי אופי) אנכי רק במישור זהות, ת.ד. 6251 חופה פרטית.

מכוניות למכירה

למכירה פולקסווגן 61 + מנוע 72 במצב מצוין, טלפון 932818

קונטסה 900, 1966, במצב טוב בשעות הערב 23070

הילמן 1500, 1968, במצב מצוין + רדיו ותוספות, 511475

פיאט 850, 66, מצב מצוין + אוטומטי, טלפון 234671

ב.מ.וו. 2800 אוטומטי מודל 71 טלפון 83312, 20.00 מ־

אופל רקורד 1966 במצב מצוין, 222429

אלפא רומאו 1750 בהזדמנות מודל 1970, טלפון 730274

דאף 44 1973, 535831

פולקסווגן דגל קבינה במצב חדש + במה + סמס, 235026

מכירות

בהזדמנות מערכה 4 מטריאל, 20.00 מ־

למכירה שטיח 4.5X3.2, 1,200 ל"י, 04-245681

מכונת כביסה „פרידמן" מלאה, אוטומטית, 255517

למכירה בהזדמנות מיטה, טלוויזיה, 222995

למכירה פינת אוכל, טל' 254055 לא בשבת.

2 דלתות מזוגגות, 150X216, 80132

מקררים

מקרר באר אמקור במצב טוב, טלפון 538734 אחה"צ.

3 מקררים קומפלט לאילת ב־ , 716808

פרידמן 7.5 במצב מצוין טלפון 535851

מקרר אמקור „באר" עם בוחה במצב מצוין 83055

למכירה מקרר אמקור במצב מצוין 850 ל"י 86757

מקרר אמקור 10, מצב טוב, 724647

טלוויזיות

עד 1,000 לירות תקבל תמורת הטלוויזיה שלך בקנותך חדשה במיכטון הרצליה 15, 512749

טלוויזיה בהזדמנות בתוצרת חוץ, מחיר נוח — טלפון 662010

טלוויזיות משומשות לאחר שרות אחריות לשנה, מיכטון הרצליה 15, 512749

בהזדמנות טלוויזיה צבעונית 7,000, טל' 221710

מכונות כביסה

מכונת כביסה אמריקאית פרידמן, 252281

מכונת כביסה אוטומטית, במצב טוב, 231922

למכירה הדר מכונה קומפלט, 256239

רהיטים

גם באשראי!! קיבוץ רהיטים משומשים מכרזים וחפציים — 224155

למכירה ספה ורהיטים במצב טוב, 721067

שמלות כלה

שטיחים

למכירה שטיח פרסי עבודת יד, 3X4 .88415

ביקוש מכוניות

דרושה משאית דגל עם הייצב במצב טוב, 252569

קטנועים

וספה ראלי 1969, טלפון 537526

למכירה ב.ס.א. 55 + סירה במצב טוב, 231387

בתי ספר לנהיגה

50 ס' מהנהלת אגד ההיכר בא רק בשעות יום, לימוד בפרטי, מוסמך, 537323

כלי נגינה

הניע משלוח מסנתרים מהו"ל, 644393

אקורדיון „קרנבלו" לגבייה, 254873

שעורים

צילום

תנורי חמום

קוסמטיקה

המשך

هكذا من الأصل

לוח חיפה

המשך מן העמוד הקודם

הצעות עבודה

דרושה פקידה לעבודה בחברה... [illegible]

למספרה דרושה... [illegible]

לחברת השקעות יבוא דרושה פקידה... [illegible]

למוסך... [illegible]

ביקוש עבודה

[illegible]

מבני תעשיה

[illegible]

עסקים

[illegible]

חנויות

[illegible]

חוגים

[illegible]

מטבעות ומדליות

[illegible]

בתי מלאכה

[illegible]

מגרשים

[illegible]

מחסנים

[illegible]

קניות

[illegible]

שונות

[illegible]

המשך „לוח חיפה" בעמוד 7

חדש בחיפה!

מערכות סטריאו
סטריאו של שמחה
טלוויזות ומכשירי חשמל ביתיים
מיטב התוצרת העולמית
במחירים הנמוכים ביותר
רחוב אחד-העם 12 חיפה, טל. 642516

משרד השיכון
מחוז המרכז

החל מיום א' 3.11.74 תפתח לשכה למתן אינפורמציה בת"א

במטרה להקל על צבור הפונים למחוז המרכז של משרד השיכון, תפתח החל מיום א', 3.11.74, לשכה למתן אינפורמציה בתל-אביב, רחוב פרישמן 42, (ע"י התיאטרון הקאמרי).
אנו נשמח לספק מידע לכל פונה על כל תוכניות השיכון והסיוע של משרד השיכון בימים א'—ה' משעה 08.00 בבקר עד 19.00 בערב ברציפות, בימי ששי וערבי חג משעה 08.00 עד 13.00.

השתתף במדור
הסר את המפגע
ב-מעריב בכל יום ד'
בחסות המועצה הלאומית למניעת תאונות
בשיתוף עם בנק דיסקונט

מערכות סטריאו
אצל פוטו סטריאו פספורט בן-יהודה 8 ת"א
יותר זול!

...דרושים...
בנאים שרטטים מחסנאים ... מנהלים פקידים לבורנטים

חברת נפט
מחפשת בדחיפות
מועמדים למשרות:
מנהל/ת חשבונות
רצוי נסיון של מספר שנים.
מזכירה-כתבנית
השולטת היטב בשפות עברית ואנגלית.
מובטחים תנאי עבודה מצויינים
מקום העבודה בתל-אביב.
המעונינים מתבקשים להתקשר אלינו טלפונית לפי מס' 37934 אל מר גוניק, או בכתב בצרוף תולדות חיים לת.ד. 20115 תל-אביב.

חברה להשקעות של בנק דיסקונט בע"מ
עבור חברה הקשורה לאחת מחברות הבנות בענף יצור ושרות מתקני חשמל ואלקטרוניקה (בתל-אביב)
דרוש
משנה למנכ"ל
אשר מיועד, תוך זמן מוגדר ובהתאם למידת הצלחתו, לקבל את תפקיד המנכ"ל.
הכישורים הדרושים: רקע טכני מגוון בשטח החשמל או האלקטרוניקה. נסיון מסחרי וניהולי עשיר ויכול תלהל מו"מ בדרג גבוה. שליטה בשפה האנגלית.
רק מועמדים העונים על דרישות אלה ילקחו בחשבון.
נא לפנות בכתב בצרוף תולדות חיים מפורטים לת.ד. 1688 תל-אביב (עבור משנה).
— סודיות מובטחת —

למפעל גדול ברמת-גן
דרושים:
★ **פקידה יצוא**
בוגרת תיכון, ידיעות באנגלית ונסיון קודם.
★ **פקיד(ה) לחשלומי שכר**
נסיון קודם של 3 שנים לפחות בחשובי שכר.
★ **פקידה לגזברות**
ידיעת הנהלת חשבונות, ידיעה כללית בחשבון.
★ **פקידה למחלקת הנדסת יצור**
לחשובי פרמיות, רכוז שעות עבודה ועבודות רשום אחרות.
בוגרת תיכון, ידיעה בחשבון.
כל המשרות הן ליום עבודה שלם.
לפנות בכתב יד ולציין קורות חיים ונסיון קודם לת.ד. 24081 ת"א, ולציין המשרה המבוקשת. סודיות מובטחת

למוסד ממלכתי לקידום מחקר ופיתוח בירושלים
דרוש
עוזר מדעי-מינהלי
בעל תואר B.Sc. או M.Sc. במדעי החיים דרוש כושר ארגוני ומינהלי, יזמה ויכולת עריכה מדעית. בעלי כישורים יפנו בכתב לת.ד. 20140 ת"א בצרוף תולדות חיים והמלצות.

למפעל תעשייתי שמשרדו בתל-אביב
דרושות
1. **פקידה - למח' כספים** (לפנות לגב' יהודית)
2. **פקידה - למח' חשבונות** (לפנות למר סעת)
לפנות בטלפון 50024 תל-אביב

עבודה בטחונית מעניינת בדרום הארץ מוצעת
לאנשים בגיל 40—25, שהינם בעלי משכלה תיכונית המעורים היטב בחיי הארץ.
הכרחית ידיעה טובה מאד באנגלית (רצויה שפת אם וכן שפה זרה נוספת) ורשיון נהיגה.
* תנאי שכר הולמים + תוספת מיוחדת והקלות במיסים.
* השתתפות גדולה בדיור (באחת מערי הדרום).
* רכב צמוד.
קיימת אפשרות להעסקה קבועה, או עפ"י חוזה לשנה (עם אפשרות להארכה).
מועמדים בעלי נתונים מתאימים מתבקשים לפנות לת.ד. 33232 מיקוד 61330 (עבור מס' 7) ולציין פרטים אישיים וקורות חיים.

EVIS מוצרי חשמל ואלקטרוניקה בע"מ
לסניפנו בתל-אביב
דרושים
★ **טכנאי טלויזיות** מעולה
★ **מלפף מנועים** בעל נסיון
★ **פקידה לקופה** בעלת ידע ונסיון בהנה"ח
★ **פקידת שרות**
תנאים מצויינים למתאימים
תל אביב, רח' יבנאל ... ירושלים, רח' עמק רפאים 35 טל. 32167 חיפה, קרית אליעזר ... טל. 531213, 512603 נתניה, שדרות ויצמן 17 טל. 25823 אשדוד, מרכז מסחרי א' טל. 32291 באר שבע, רח' יאיר ... טל. 77757

למעון ילדים לחנוך מיוחד של אחוד הקבוצות והקבוצים
דרושים
1. אחראי על תחזוקה
2. עובדות שרותים
להתקשר בשעות: 8.00—13.00 טל. 03-928845 ובשעות: 17.00—20.00 טל. 03-928248

למושב ניר בנים
דרוש
עובד לחצרנות ונוי
מגורים במקום
*
לפנות למזכירות המושב טל. 055-96394

לצוות דיל לבניה והשקעות בע"מ
דרושים
1. **מהנדסי ביצוע** בעלי רמה מקצועית גבוהה ונסיון רב.
2. **טכנאי בנין** לעבודה באיזור אשקלון.
נא לפנות לצוות דיל לבניה והשקעות בע"מ, רח' מנחם יהודה 32 תל-אביב, למנהל כה-אדם, טלפונים: 615316 615866

למשרד לתכנון
דרושים
* מהנדס או
* הנדסאי בנין
רצוי עם ממנית או קסנוע
* מזכירה כתבנית
נא להתקשר בשעות העבודה 8—3, טלפון 737084 בעתיים

לחברת „ברדר"
דרושות
1. **פקידה כתבנית**
2. **פקידה** עם ידע בהנהלת חשבונות
שעות העבודה 16.30—8.30
— תנאים מצויינים —
לפנות ישירות: „ברדר", המלך ג'ורג' 47 ת"א (לבקש את מרדכי)

דרושה
פקידה צעירה
לפני שרות צבאי לעבודות משרד שונות
לפנות טל. 38316 36620

דרושים
1. עובדי קיבוץ לעבודה על סרקסורים
2. מפעילים מנוסים למחפרוני בי.סי.בי.
פרטים לפנות טלפון 944393

למשרד רואי חשבון
דרושה
כתבנית עברית לחצי יום
הדפסה אנגלית רצויה
טל: 623577

לבית דפוס
דרוש
סדר מכונה למשמרת יום
טל. 238428 אחה"צ

למוסד ציבורי ארצי בת"א
דרושים
מנהלי/ות חשבונות
סוג ג'—ד'
נא לפנות בכתב יד ת.ד. 33159 תל-אביב, למחלקת המגברות

למשרד רואה חשבון
דרושים
1. בוחן
2. מתמחה
לפנות טלפון 281374 תל-אביב.

דרושים

הנדסים · טכנאים · בינאים · שרטטים · מחסנאים • • • מנהלים · פקידים · לבורנטים · אסיסטנטים · סובנים • • •

בוא לעבוד במכרות נחושת תמנע

המשכורת:

[נוסף לתנאים הסוציאליים הטובים]

	משכורת התחלתית (ברוטו)	לאחר שנה (ברוטו)	משנתיים ומעלה (ברוטו)
כורים ומפעילי ציוד מכני	2398	2600	3000-4186
חשמלאים מכונאים	1900	—	2100-2400
עובדים אחרים מעל פני-האדמה מפעילי מתקנים	1700	—	2000-2200

הערה: תושב אילת שהשלים שנה להמצאו באילת, זכאי לפטור ממס הכנסה על 750 ל"י ברוטו לחודש מתחילת עבודתו ומוחזרים לו הפרשי המס.

* לימוד מקצוע מעניין ומורכב; קורס להפעלת כלים משוכללים.
* מסלול הקידום פתוח ומלא אתגרים.
* העבודה במכרה התת-קרקעי מתבצעת ב-3 משמרות, העובדים במשמרת השניה או השלישית, עובדים 5 ימים בשבוע.
* לרשות עובדי תמנע ובני משפחותיהם עומד מועדון "בית תמנע" המציע אפשרויות רבות של בילוי הזמן החפשי, במועדת חוגי מוסיקה, משחקים הרצאות, אולם קולנוע (בו מוקרנים סרטים גם לילדים), דיסקוטק ומסעדה מעולה במחירים נוחים.

דיור:

כל עובד יקבל חדר ליחיד בתנאי בית מלון תמורת תשלום מינימלי.

עובד נשוי במכרה התת-קרקעי מקבל דירת שרות תמורת דמי שכירות מינימליים בתום תקופה של 3-4 חודשים.

לעובדים-אחרים נשואים תנתן עזרה לדיור משפחתי.

לפרטים נוספים והרשמה — פנה אישית למזכירות משרדי החברה בת"א — הקריה רח' ס' (מול קול ישראל). ביום רביעי בין השעות 1—9 לפנה"צ ו־4—6 אחה"צ. או ללשכה להכוונת חיילים משוחררים, או ליועצי התעסוקה ברחבי הארץ, או למחלקת כח אדם בתמנע.

הבא אתך פנקס מילואים, תעודת שחרור ותעודת זהות.

בנה עתידך בתמנע

התעשיה האוירית לישראל בע"מ
עבור מרכז הכספים והחשבונאות

דרושים:

* **מנהלי חשבונות** סוג ג', ד' בעלי נסיון של שנתיים לפחות.
* **פקידי חשבונות** בעלי נסיון של שנתיים לפחות.

למועמדים המתאימים מובטחים תנאי עבודה טובים, אפשרויות קידום ושכר הולם.

*

לקבלת פרטים נוספים נא לפנות אישית אל: יחידת התעסוקה, התעשיה האוירית לישראל בע"מ, נמל תעופה ע"ש בן־גוריון בימים א'—ה' בין השעות: 8—15.

דרוש

מנהל חשבונות ראשי

הכישורים הנדרשים: —

* נסיון במיכון
* נסיון בהנהלת חשבונות תעשייתית
* שליטה בשפה העברית, אנגלית ו/או גרמנית

תנאים טובים למועמד המתאים

על המעוניינים לפנות בכתב־יד בציון פרטים אישיים ודרישת משכורת אל: —

קננשטיין אדלר ונווה בע"מ
תל אביב, דרך פתח תקוה 37 טלפון 614664

למוסד ממלכתי בירושלים

דרוש אפסנאי

הנתונים הנדרשים:

* השכלה תיכונית
* נסיון קודם בעבודה רצוי
* אחרי שירות בצה"ל
* הדרגה המוצעת י"ב—י"ג בדרוג האחיד.

• המעונינים מתבקשים לפנות בכתב בצירוף פרטים אישיים וקורות חיים לת.ד. 77 ירושלים ולציין מספר טלפון להתקשרות.

למפעל תעשייתי גדול במפרץ חיפה
דרושים

★ מהנדס הקמה ראשי

לעבודות הקמה של מתקנים תעשייתיים כימיים בהקף גדול.
העבודה כוללת: ניהול ותאום עבודות בשטחי הקמת המתקנים במקצועות השונים, (הנדסה אזרחית, צנרת, מיכלים, מחליפי חום, מכונות, חשמל ומיכשור).

★ מהנדסי מכונות

נסיון של 5 שנים לפחות (רצוי בתעשיה הפטרוכימית).
נסיון בתכנון צנרת בציוד ובעיות כח וחום.
העבודה דורשת תאום עם מתכנני הנדסת דרכים, מיכשור וחשמל.
ידיעה טובה של השפה האנגלית — הכרחית.

★ מהנדס מכשור ובקרה

הכישורים הדרושים:
מהנדס אלקטרוניקה או בקרה בעל נסיון של 5 שנים לפחות בעבודה במתקנים תעשייתיים, ומערכות מיכשור ובקרה כולל שימוש במחשבים בבקרת תהליכים.
ידיעת השפות עברית ואנגלית — הכרחית.

★ מהנדס/הנדסאי בכיר למכרזים וחוזים

לעבודה במסגרת פרויקטים תעשייתיים כימיים בנושא של הכנת מכרזים, חוזים ובדיקת חשבונות קבלנים.
הכשורים הדרושים:
נסיון בשטח הנ"ל של 3 שנים לפחות.
ידיעת השפות עברית ואנגלית — הכרחית.

בדבר פרטים נוספים נא לפנות בכתב יד ובצרוף קורות חיים ונסיון קודם לת.ד. 767, מיקוד 31,000, חיפה.

דרושים

לקראת פתיחת מוסכנו המשוכלל למשאיות דיזל, הרצליה

מנהל עבודה

* בעל נסיון בתפקיד דומה * בעל ידע ונסיון ברכב דיזל * בעל תעודת הסמכה

מכונאי רכב

* בעל נסיון ברכב דיזל
— תנאים טובים ואפשרויות קידום —
* סודיות מובטחת. *

מועמדים העונים לדרישות הנ"ל מתבקשים לפנות טלפונית למנהל כח־אדם בטלפון 03-30866

סוכנות מכוניות ליס הפיכון בע"מ

FIAT

דרושים

מהנדסים והנדסאים

לפקוח על בצוע עבודות
פרויקט האילון
בתל־אביב
— תנאים בהתאם לכישורים —

•

נא לפנות בכתב ל־תאום ופקוח אילון בע"מ, ת.ד. 9109, תל־אביב.
סודיות מובטחת

למחלקת חיתום
דרוש/ה:

פקיד/ה

* בעל/ת נסיון בענף הביטוח הד־אלמנטרי.
* ידיעה באנגלית.

נא לפנות טלפונית: 622421 קו פנימי 2 — לחנה.

את לא צריכה להיות מנוסה

אנו נכשירך

לעבודה מעניינת ורווחית
במחלקת
החשמל ואלקטרוניקה
במפעלנו.

עבודה נקיה, באולם ממוזג אויר
שעות עבודה מ־7 עד 4.
עדיפות לגרות בסביבתנו.

לפנות במקום בימים: א' רב' 3—4 בנובמבר בשעות 8 עד 10 בבוקר.

נועליות ישראליפט
רח' הקישון 13, (אזור התעשיה)
בני־ברק

מוסד הטכניון למחקר ופתוח בע"מ

מודיע על המשרות הפנויות הבאות:
במכון המתכות הישראלי

1. מהנדס מטלורג או מהנדס מכונות

במעבדה למטלורגיה כללית.
הכישורים הדרושים:
בעל נסיון או בעל ענין בעבודה בתחום המיקרוסקופיה האלקטרונית.
קיימת אפשרות להשתלמות לתאר גבוה.
מכרז מספר 139/74.

2. מהנדס מטלורג או מהנדס מכונות

בעל נסיון תעשייתי ו/או מחקרי לעבודות מחקר, חקירות וניהול צוות טכנאים בעבודות מעבדתיות שונות.
מכרז מספר 140/74.

מועמדים מתאימים מתבקשים לפנות בכתב, בצרוף קורות חיים, פירוט השכלה והנסיון המעשי ליחידת המגבנה, מוסד הטכניון למחקר ופתוח בע"מ, קרית הטכניון — חיפה — 32.000 — עד יום ו', 8 בנובמבר 1974, בציון מספר המכרז המתאים.

למפעל מזון באיזור נתניה
דרושים:

1. רואה חשבון

או מנהל חשבונות מתקדם המסוגל לנהל משרד קטן.
דרוש ידע ביצוא בהכנת חשבונות חודשיים וידע בשפה האנגלית.

2. טכנאי מזון

עם נסיון בפקוח על ייצור.

נא לפנות בכתב יד אל: ת.ד. 1205 רמת־גן עם פרוט קורות חיים, נסיון קודם, גיל ומשכורת מבוקשת.

— סודיות מובטחת —

הטכניון
מכון טכנולוגי לישראל

מודיע על המשרה הבאה הפנויה:
במדור שרותים מינהליים

פקידה כתבנית

הכשירויות הדרושות: השכלה תיכונית; נסיון בעבודות משרד של שלוש שנים; ידע ונסיון בהדפסה בעברית; ידיעת השפה האנגלית.
הערה: המשרה הינה זמנית.
מספר המשרה: שמ.ה/28.
מועמדים מתאימים העונים לדרישות יפנו בכתב בציון קורות חיים, נסיון קודם ומס' משרה עד יום א' 17.11.74 אל אגף כח אדם קרית הטכניון, חיפה. מיקוד 32.000

לחברה בתקמה באיזור המרכז

דרוש דפס

מנוסה ועצמאי למכונת אופסט 2 צבעים
תנאים מצויינים
לפנות בצרוף קורות חיים ונסיון מקצועי לת.ד. 16284 תל־אביב.
סודיות מלאה מובטחת

למוסד ממלכתי

לעבודה זמנית ברחבי העולם דרושים

יוצאי יחידות קרביות בתפקידי פקוד

בעלי השכלה של 11 שנות לימוד לפחות, בעלי כושר גופני מעולה, ידיעות בסיסיות באנגלית.
המעוניינים מתבקשים לפנות לת.ד. 17224 ת"א מיקוד 61170 בצירוף פרטים אישיים מלאים וקורות חיים.

התעשיה האלקטרו־אופטית בע"מ
חברה עתירת מדע בקרית ויצמן רחובות
דרושים

* **פיזיקאי** או **מתימטיקאי** — עם רקע באנליזה נומרית, מחשבים בבעיות אירודינמיות או נוטו רצוי בעל תואר שני.
* **הנדסאי טכנאי אלקטרוניקה** — בעל נסיון מקצועי ומעשי בשטח ציוד בדיקה דגיטלי ונהול פרויקטים.
* **הנדסאי טכנאי מכונות** — בעל ידע ונסיון באופטיקה, לעבודה בציוד בדיקה ופיתוח אמצעים אופטיים (רצוי בוגר מגמת מכשירנות אופטית)
* **פקיד יבוא ויצוא** — לטפל במשלוחים באמצעות עמיל המכס. הכרחי נסיון מעשי וידיעת נוהלי יבוא ויצוא, ידיעת השפה האנגלית ובעל רכב פרטי.
* **עוזר למנהל חשבונות** — רצוי בעל נסיון במפעל תעשיתי.
* **פקיד(ה) להנהלת חשבונות ו/או תמחיר**
* **מתכנת/ת** למחשב N.C.R. 399
* **מתאם עבודות־ייצור חוץ** — בעל נסיון של מספר שנים (דרוש ידע בעיבוד מכני־שבבי). הכרחי בעל רכב פרטי.
* **עובד** — בוגר בי"ס מקצועי במגמת מכניקה עדינה. לעבודות עיבוד והרכבה בפיתוח.
* **נקבנית** I.B.M. בוגרת קורס לנקבנות.
* **מלחימות** — בעלות נסיון להרכבות אלקטרוניות. למועמדות המתאימות — תנאים טובים.

— 5 ימי עבודה בשבוע —
תנאים טובים למועמדים המתאימים
לפנות בכתב בצרוף קורות חיים ונסיון קודם למח' כ"א ת.ד. 1165, רחובות, מיקוד 76110 או טלפונית 971-956.
— סודיות מובטחת —

שויון זכויות לנשים!!!

צאי מהבית! פגשי אנשים מעניינים,
עשי עסקים והרויחי כסף!
הוכיחי לבעלך או לידידיך,
שגם את „שווה משהו" וכל זאת
בשעות הנוחות לך.

אם את: בוגרת תיכון מעל גיל 25, אינטליגנטית, חברה טובה ומחפשת שנוי

הרשמי לקורס מיוחד

לסוכנות בטוח

שיתקיים בחודש נובמבר 1974 ברחבי הארץ

הצטרפי לשוה בין שוים
לצוות סוכני בטוח של חברת בטוח
גדולה, דינמית ורבת הישגים
היי שותפה להצלחתנו!!

אנא, כתבי לת.ד. 2926 תל־אביב עבור „סוכנות" והוזמני לפגישה הכרה.

דרושים

קבוצות קבלניות

לביצוע עבודות טפסנות
•
לפנות בטלפון 622211
למדור כח אדם, תל־אביב.

רסקו RASSCO

על רסקו אפשר לסמוך!

אודיון-ניר בע"מ

דרושים לעבודה באזור המרכז

מנופאים לעגורני צריח

לפנות טלפונית 767260 בין השעות 8.00—15.00

هكذا عن الأصل

מנהלים · טכנאים · בינאים · שרטטים · מחסנאים • • • דרושים • • • מנהלים · פקידים · לבורנטים · אסיסטנטים · סוכנים • •

ערד תעשיות כימיות בע"מ
דרושים

מפעילים למתקני הייצור
- בוגרי 10 שנות לימוד לפחות.
- בעלי כושר בריאות תקין.
- יוצאי צבא.

הנדסאי/טכנאי מכונות
- נסיון של 5 שנים לפחות.
- ידע ונסיון מעשי בתכנון מבני פלדה, צנרת וכללי.
- יכולת טיפול בנושאים אלה באופן עצמאי.

טכנאי מעבדה
- רצוי נסיון בעבודה במעבדה כימית.

מכונאי אחזקה
- בוגרי בית ספר מקצועי או הכשרה מקבילה.
- בעלי נסיון בעבודות אחזקה במפעל תעשיתי.

מכשירנים
- בוגרי בית ספר מקצועי או הכשרה טכנית מקבילה.
- נסיון של מספר שנים בתעשיה.

מסגרים
- נסיון של שנה עד שנתיים.
- רצוי מסגרי תעשיה עם נסיון בקונסטרוקציה וצנרת.

אלקטרונאי
- בעל נסיון בבקרה תעשיתית.
- נסיון בעבודה של 3 שנים לפחות.

טכנאי ייצור
- בעל נסיון של 3 שנים לפחות בעבודה של בית מלאכה מכני למטרות תכנון עבודה.

השכר יקבע בהתאם לכישורי המועמד
תנתן עזרה לדיור

מעוניינים יפנו בכתב לפי הכתובת: ערד תעשיות כימיות בע"מ, מחלקת כח אדם, מישור רותם, ד.נ. ערבה.

— סודיות מובטחת —

הפניקס הישראלי
חברה לבטוח בע"מ

פותחים בחיפה
בחודש נובמבר
קורס ליועצים לבטוח אלמנטרי

המועמדים מתבקשים לפנות טלפונית בימים א'—ה' מ־8.00 בבוקר עד 3.00 אחר־הצהרים וביום ו' מ־8.00 בבוקר עד 1.00 אחר־הצהרים לטלפון: 04-533191 או בכתב לת.ד. 736 חיפה.

לחברה תעשייתית מתקדמת באזור תל־אביב
דרושים:

★ מהנדס אלקטרוניקה
לתפקיד בכיר: נסיון של 5 שנים לפחות, רצוי במערכות אנלוגיות, דיגיטליות ובקרה. התפקיד דורש כושר ניהול צוות עובדים, מקוריות ויוזמה.

★ מהנדס ייצור/מכונות
בעל נסיון של 6 שנים לפחות בניהול צוות עובדים בעיבוד שבבי ברמה מקצועית גבוהה. התפקיד דורש כושר ניהול צוות עובדים, יכולת אירגון ותיכנון עבודה.

למועמדים המתאימים מובטחים תנאי שכר טובים, אפשרויות קידום, משרה מעניינת עתירת אתגרים.

• לפרטים נוספים נא לפנות לת.ד. 19098 תל־אביב.

למפעל תעשייתי בירושלים
דרוש
מנהל כח אדם
בעל נסיון של 3 שנים לפחות בניהול כח אדם
— השכלה תיכונית מלאה.
— תואר אקדמאי במדעי החברה — יועדף.

השכר והתנאים ייקבעו בהתאם לכישורי המועמד

מועמדים יפנו בכתב יד אל ת.ד. 4868 חיפה. עבור מספר 142. סודיות מובטחת.

דרושה
פקידה כתבנית
עברית מעולה
עם נסיון של כמה שנים
שעות העבודה 8.00—16.00
חברת יבוא
רח' הוברמן 14, תל־אביב, טל. 225497, 224497.

מבוקשת
מזכירה
אינטליגנטית
התכונות הנדרשות: הדפסה בעברית, מגע עם קהל
שעות עבודה יותאמו עם המועמדת
להתקשר למשרד עו"ד אריה ברטוב, ת"א, דניאל פריש 8, בשעות 13.00 עד 14.00.

דרוש
מדפיס
בלט
עצמאי ומעולה
למכונות אוטומטיות ½, ¼ גליון
תנאים טובים למתאים
לפנות: דפוס מ. את ה. גרואר עמק־יזרעאל 9 ת"א.

למפעל ליד רמלה
דרושה
מנהלת חשבונות
מנוסה
מעדיפה למכונת נשיונל
לכתוב לת"ד 1592 תל־אביב עבור „מפעל".

דרוש
מנהל עבודה לבנין
בעל נסיון
לעבודה בחיפה
נא לפנות טלפונית 669119, 664693 חיפה, בין השעות 17.00—19.00.

לסדנא להסבה מקצועית של מוגבלים
דרוש
מדריך מנוסה
בתחומי המתכת, העץ ואחרים.
לפנות בכתב: בית חולים לוינשטיין ת.ד. 3, רעננה, או טלפון 926264.

מתפנה
מנהל
כח־אדם
לכתוב לסניף מעריב, שד' רוטשילד 33 ת"א למס' ר/5481/07.

דרושים
טכנאי שרות לטלויזיה
בעלי נסיון ורשיון נהיגה, רצוי בעלי רכב. לפנות הרצליה 5 — חיפה. טל. 660032.

כימאי
תואר שני, צעיר, דינמי מעונין בעבודה מעניינת מכל סוג שהוא מלא או חלקי
ת.ד. 36869 ת"א

אורג
למשי וכותנה
עבודה קלה וקבועה
טל. 841536, 857674
לפנות ל־קוזיץ

לחברה בתל־אביב
דרושים דחוף
- סוכן
- מחסנאי
בעלי נסיון. תנאים טובים למתאימים.
טלפון 823172

הכנסת
משרות פנויות במשמר הכנסת

לפי הדרישות הבאות:
1. השכלה יסודית.
2. כושר גופני מעולה.
3. גובה מינימלי של 175 ס"מ.
4. ותק בטחוני ; שירות בצה"ל או במשטרת ישראל.
5. עבר ללא הרשעות פליליות.
6. מקום מגורים בירושלים, או התחייבות לעבור לגור בה תוך שנה חודשים.
7. עדיפות תינתן למשוחררי צה"ל בעלי דרגות מיחידות קרביות, או בעלי נסיון משטרתי.

בקשות יש להפנות בכתב יד לפי הכתובת: משמר הכנסת, ירושלים.

קונצרן תעשייתי
מזמין בזה
הצעות לנהול מזנון במרכזו בתל־אביב
במקום מועסקים כ־250 עובדים

התנאים הרצויים:
— כושר רפואי מתאים ונסיון קודם בניהול בתי אוכל או מזנון, כולל המלצות.

הצעות להגיש לת.ד. 9184 ת"א לא יאוחר מיום א' 10.11.74.

מכון ויצמן למדע
דרוש
★ טכנאי למעבדה פיסיקלית
הכישורים הדרושים:
לאחר שרות צבאי ; בעל נסיון במכשירנות ; רצוי בעל ידיעה בטכניקות ואקום, מתח גבוה ואופטיקה.
משרה 232.
על המעונינים/ות לפנות בכתב בציון קורות חיים ונסיון קודם למח' המנגנון, ת.ד. 26, רחובות 76100 בציון מס' המשרה.

למפעל תעשייתי באזור ראשל"צ
דרושים:
- **מכונאי דיזל**
- **מסגרי אחזקה**
עם ידע בריתוך
- **מסגר/מכונאי אחזקה**
(באזור אשדוד)

נא לפנות טלפון 03-453141

לדקלה מושב עובדים
בצפון סיני
דרוש
גזבר (מזכיר חוץ)

בהצעה נא לפנות בכתב למזכירות מושב דקלה ד.נ. חוף עזה בצירוף קורות חיים ופרטים מבוקשים.

למפעל תעשייתי בחולון
דרוש/ה
עוזר/ת למנהל חשבונות
בעל/ת נסיון של 3 שנים
*
נא לפנות לטלפון 753995
בין השעות 18—20

למפעל בטחוני
בשטח האלקטרוניקה
באיזור תל־אביב
דרושים
1. **מהנדסי אלקטרוניקה בכירים**
בעלי נסיון של 5 שנים לפחות.
2. **טכנאי אלקטרוניקה מוסמכים**
(יתקבלו גם הנמצאים לפני ביצוע פרוייקט).
3. **עוזרות טכנאים לעבודות חיום והלחמה**
מועמדות מתאימות, ללא נסיון, תוכשרנה ע"י המפעל.
4. **טכנאי ייצור**
לתכנון ופיקוח על הייצור.
5. **פקידות**
6. **שרטטים**
7. **בחחים**

המעוניינים מתבקשים לפנות לת.ד. 25034 תל־אביב עבור צ.מ. ולפרט קורות חיים, השכלה, נסיון קודם ומספר טלפון. סודיות מובטחת.

ירושלמים
לעבודה אחראית ומעניינת באזור ירושלים
דרושים צעירים
בעלי הנתונים הבאים:
- השכלה של 11 שנות לימוד לפחות.
- כושר בריאות תקין.
- אחרי שירות צבאי מלא ביחידת שדה בתפקידי פיקוד.

תנאי העבודה:
- עבודה במשמרות.
- העסקה עפ"י חוזה מיוחד לחצי שנה לפחות (עם אפשרות הארכה).

העבודה מתאימה לסטודנטים

המעוניינים מתבקשים לפנות אישית ביום ראשון 3 נוב' 1974 בשעה 14.00 לבית אלישבע רח' אלעזר המודעי 17 ירושלים ולפנות למזכירות או בכתב לת.ד. 77 ירושלים בצרוף פרטים אישיים וקורות חיים.
נא להצטייד בפנקס מילואים

החברה למרכזי תרבות וספורט (לנוער ולמבוגרים) בע"מ
שדרות הרצל 82, ירושלים, טלפון: 525948, 534272.
דרוש
מנהל המרכז הקהילתי בבית־שאן

במרכז: ספריה גדולה, אולם מופעים, מועדון לחבר ומועדון לחיילים, חדרי פעולות והשכלה, אומנות ותחביב, מכון כח ועוד.
המרכז מופעל בשיתוף עם המועצה המקומית ומ"פ בית־שאן.
דרישות התפקיד: השכלה אקדמאית במדעי החברה, נסיון בתחומי החינוך (הפורמלי ובלתי פורמלי), או בעבודה קהילתית, נסיון בניהול צוות עובדים, ניהול תקציבי וכספי.
העבודה היא בלתי שיגרתית ומתקיימת בשעות ובמועדים לא רגילים.
תנאי ההעסקה: ייקבעו על פי נתוני המועמד.
סיוע בדיור — מובטח

מועמדים יפנו אל החברה למרכזי תרבות וספורט, שדרות הרצל 82, בית־הכרם, ירושלים, עד ליום 15.11.74, ויוזמנו למבדק ולראיון.

למוסד ממלכתי בתל־אביב
דרושים בחורים לעבודות שמירה
העונים לדרישות הבאות: —
- **אחרי שירות צבאי מלא**
- **כושר בריאות תקין**

העבודה במשמרות — כולל לילות ושבתות
התשלום לפי שעה (7.50 ל"י ביום 9.70 ל"י בלילה)
העבודה מתאימה במיוחד לסטודנטים.

• המעונינים יפנו ל„לשכה להכוונה מקצועית" רחוב זכריה 16 תל־אביב (ליד קולנוע פאר) כל יום בין השעות 14.00—17.00 פרט ליום שישי.

למפעל גדול ומבוסס באזור תל־אביב
דרוש
מנהל ייצור בכיר

דרושים
צעירים
לתפקיד בטחוני מענין

למפעל בטחוני בחיפה
דרושים:

דרושים לעבודה באזור ...ל"צ - רמלה

הנדסים · טכנאים · בינאים · שרטטים · מחסנאים • • • דרושים • • • מנהלים · פקידים · לבורנטים · אסיסטנטים · סובנים • • •

למפעל גדול ומבוסס
באזור תל־אביב
דרוש
מנהל ייצור בכיר

● דרישות התפקיד:
מהנדס ייצור או תעשיה וניהול, בעל נסיון של 3 שנים לפחות בניהול ייצור.
* כושר התמצאות בהרכבות אלקטרוניות.
* יכולת ניהול של כ־200 עובדים.
למועמד המתאים מובטחת משרה מעניינת במפעל מודרני וחדיש ותנאי שכר הולמים.

●

בפרטים נוספים נא לפנות ת.ד. 9050, תל־אביב, בציון קורות חיים ונסיון בעבודה.

מכון התקנים הישראלי
דרושים
א. למעבדה למכניקה
1. טכנאי/הנדסאי מכונות
(לענף מערכות חום)
רצוי נסיון במערכות גז וחימום; תינתן עדיפות לבוגרי בי״ס מקצועי.
2. טכנאי/הנדסאי מכונות
(לענף מערכות מכניות וחוזק חמרים)
דרישות המשרה: נסיון של שנתיים לפחות; יכולת בניהול צוות עובדים; בוגר בי״ס מקצועי.
3. עובדי מעבדה
עדיפות: לבעלי רקע טכני ובוגרי בי״ס מקצועי.
ב. למחלקה לבנין
כתבניות בעברית
שעות עבודה נוחות;
משרה מלאה או חלקית.
מתאים במיוחד לנשים הגרות באזור רמת־אביב.

●

לפנות: מכון התקנים, רח׳ האוניברסיטה 42, רמת־אביב, טל. 413151 בין השעות 07.30—14.30.

דרושים
1. בוגרי בי״ס מקצועי לעבודות ייצור
2. פועלי ייצור
3. מסגר רתך
לפנות טלפונית
אישית או בכתב
ל״אי.טי.אם.״ בע״מ
ETM
ת.ד 309, הרצליה ב׳
טלפון: 938426

אל״תא
התעשיות אלקטרוניות בע״מ
אשדוד
דרושים
* מתכנתים
בעלי נסיון במיני מחשבים. נדרשת ידיעת השפות: Assembler, Fortran.
* פקיד כח־אדם
בעל השכלה אקדמאית, רצוי נסיון קודם בעבודה משו..ה.
* טכנאי קירור תעשייתי
בוגר בי״ס מקצועי בעל נסיון של 5 שנים בעבודה.
* טכנאי ייצור
רצוי בעל נסיון של שנתיים בתעשיה.
* טכנאי אלקטרוניקה
בעל רקע מעשי במכניקה עדינה ונסיון בניהול צוות עובדים.
* כרסמים
* מסגרים
* פחחים
* חשמלאי מערכות מטוסים
* בוגרי בתי״ס מקצועיים בשטח המתכת
* מלפפי שנאים
● על המעוניינים לפנות בכתב אל מחלקת התעסוקה של „אלת״א" — אשדוד.

נציבות שירות המדינה מודיעה כי
דרושים
צעירים
לתפקיד בטחוני מענין
במשרד התחבורה
מינהלת נמל התעופה בן־גוריון [לוד]
כישורים נדרשים:
* לאחר שירות צבאי מלא
* בעלי 12 שנות לימוד
* דוברי אנגלית
הערות:
● העבודה היא במשמרות
● מגורים באזור גוש דן — חובה
● העבודה למשך שנה לפחות
● אפשרות העסקה לסטודנטים — במשרה חלקית
* על המעוניינים בעלי הכישורים המתאימים, לפנות באופן אישי למינהלת נמל התעופה בן־גוריון (לוד), למשרד תקציבים, ביום שני, 4.11.74, בין השעות 08.30—11.00 ולהביא עמם תעודת זהות, פנקס מלואים ותעודת שחרור מצה״ל.

לחברה גדולה בצפון תל־אביב
דרושות:
★ כתבנית מנוסה
עברית אנגלית
★ פקידה
הדפסה בעברית
ללשכת המנכ״ל
עבודה מעניינת במיוחד
בנושאים יוצאי דופן
תנאים טובים
בהתאם לכישורים
נא להתקשר לגב׳ פנינה עורי טלפון 52581 ת״א לקביעת ראיון.

„אתא"
חברה לטכסטיל
בע״מ
דרוש מכונאי מכניקה עדינה
הכישורים הדרושים: נסיון של שנה אחת לפחות והמעונין להתמחות במכונות משרדיות.
תנאים טובים
למועמד המתאים
המעוניינים יפנו למחלקת כח־אדם לפי הכתובת: ביח״ר אתא, רחוב העצמאות 10, קרית אתא, טלפון 04-721321 — 28000.

לעבודה בתל־אביב
דרוש מנהל בית מלאכה
לניהול צוות גדול ודינמי של טכנאים
במעבדת פיתוח מכנית
נושאי העבודה:
* נסיון של 5 שנים לפחות בניהול בית מלאכה מכני.
* בעל כושר ארגוני עם נסיון של הפעלת צוותים.
בפרטים לפנות לת.ד. 17021 ת״א, מיקוד 61170 (עבור ב.א.) בצירוף קורות חיים ופרטי נסיון קודמים.
— סודיות מובטחת —

מפעל בטחוני בחיפה
דרושים:
* טכנאי מכונות
* טכנאי יצור
* מחסנאי מתכות
* מחסנאי כלי עבודה
* פקיד כללי
(רצוי בעל רשיון נהיגה)
* פקידה כללית
(רצוי דוברת רוסית)
* פקיד טכני
* פקיד/ת חשבונות
* כתבנית
(רצוי נסיון בשכר)
* פקידה
(עבודה זמנית, חצי משרה 15.00—19.00 אחה״צ דוברת רוסית).
● נא לפנות בכתב:
מדור כח אדם, ד. צ. 2639 צה״ל.

למפעל מתכת באזור תל־אביב
דרושים
• מסגרים כלליים
• רתכים
תנאים טובים למועמד המתאים
★
לקביעת פגישה נא לטלפן 267265 לח׳ בן־יהודה.

לבנק גדול בת״א
דרושים סטודנטים
העומדים לפני סיום לימודיהם בראיית חשבון.
המתאימים יועסקו בעבודות בקורת וחשבונאות עם אפשרות להתמחות בהתאם לתנאים המקובלים.
לשם קביעת ראיון נא לפנות בכתב לת.ד. 7095 תל־אביב, עבור מספר 90.

ביה״ס להנדסאים
הטכניון
מכון טכנולוגי לישראל
משרד העבודה — משרד החינוך והתרבות
המכון הממשלתי להכשרה טכנולוגית
דרושים למשרה חלקית או מלאה:
א. מהנדסי מכונות -
להוראת מקצועות טכניים וטכנולוגיים בשעות היום
ב. מהנדסי בניה -
להוראת מקצועות בצוע ופקוח בענף הבניה בשעות היום
ג. אדריכלים -
להוראת מקצועות האדריכלות ולהנחיות פרויקטי גמר
המעונינים יפנו בכתב בצרוף קורות חיים להנהלת ביה״ס, ת.ד. 4459, מיקוד 31010, חיפה

למפעל גדול בדרום
דרוש
מהנדס בטיחות
(ממונה בטיחות)
בעל נסיון בתעשיה
של לפחות 5 שנים.
מועמדים בעלי כישורים דלעיל, יפנו בכתב בציון קורות חיים מלאים לת.ד. 7157 תל־אביב, ולציין ע״ג המעטפה „עבור מהנדס בטיחות".
פניות ללא פרטים מלאים לא תיענינה.
סודיות מובטחת

דרושות:
* בתבנית
עברית־אנגלית
* פקידות
מחלקתיות
●
בא. לפנות לאגף כח אדם
דרך יפו ת״א 7, תל־אביב
חרותי

דרושים
* מנהל חשבונות
למשרה מלאה, בעל נסיון של שנתיים לפחות.
* פקידה כתבנית
לאחר שרות צבאי.
●
על המעוניינים לפנות אל: —
קצנטטיין, אדלר ונעות׳ בע״מ
תל אביב, דרך פתח תקוה 37 טלפון 614668

לצה״ל דרושים
לעבודה באזור
ראשל״צ - רמלה
★ מסגרים
★ רתכים
★ נגרים
★ צבעי רסוס
★ פועלי תעשיה
★ חרטים
★ פרזריסט
★ מחסנאים
בדבר פרטים נא לפנות לד.צ. 3036

למפעל תעשייתי במפרץ חיפה
דרוש
מסגר אחזקה מעולה
המנוסה בהידראוליקה פנאומטיקה
תנאים טובים
נא לפנות בכתב לת.ד. 1423 חיפה

אומטיסו — שירות בינלאומי לשעונים בע״מ
דרושים לנו:
● שענים מנוסים
● פקידת־קבלה אחראית
● מרכזנית מנוסה
מועמדים מתבקשים לפנות טלפונית למר דוזה, טלפונים: 59891, 59302.

לקונצרן תעשייתי בע״מ באזור ת״א
דרושה:
מזכירה בכירה
תאור התפקיד:
— תאום ישיבות בדרג ההנהלה
— הדפסות בעברית ואנגלית
— עבודת מזכירות כללית
הכישורים הדרושים:
— השכלה תיכונית
— ידיעת השפות עברית ואנגלית על בוריין.
— נסיון קודם במזכירות
תנאים טובים למועמדת המתאימה
נא לפנות בכתב אל: ת.ד. 25018 תל־אביב.

למפעל מתכת חדש בירושלים
דרושים:
רתכים משלים-מסגרים
לפנות טלפון 02-62721

هكذا من الأصل

מהנדסים · טכנאים · כימאים · שרטטים · מחסנאים • • • **דרושים** • • • מנהלים · פקידים · לבורנטים · אקספדיטורים · סוכנים • • •

מקור שרותי מידע ישראליים בע"מ

אנו מחפשים:

- מנכ"ל חברה תעשיתית — נסיון רב בניהול, באר־שבע
- מנהל מפעל מתכת — מהנדס + מנהל
- מנהל מפעל מתכת — איזור חיפה
- מנהל חבר שרותים מכניים בהקמה — מהנדס מכונות + שיווק
- מהנדס מכונות בכיר — לניהול משרד מכני
- חשב חברה — רואה חשבון
- גזבר ראשי — לחברה גדולה
- ס/מנהל כ"א ומשק — למפעל
- ס/מנהל שיוק — מכירות ויצוא

ת"א · גורדון 65 · ת.ד. 11364 · טל. 248211

למפעל תעשייתי בענף המתכת
באזור חיפה — דרושים

1. **מהנדס מכונות**
לריכוז פרויקט בשטח אלקטרומכני. עדיפות לבעלי נסיון בשטח דומה. אנגלית הכרחית.

2. **טכנאי מכונות**
התפקיד במסגרת צוות טכני העוסק בתכנון פרויקט בשטח האלקטרומכני. אנגלית יתרון.

3. **יצרן מודלים**
בוגר בי"ס מקצועי בנושא מכונות כלים. נסיון מעשי בעבודת עבוד שבבי. עצמאי בעבודה.

4. **כרסמים**
בעלי נסיון של 3 שנים לפחות.

נא לפנות בכתב בצרוף קיצור תולדות חיים ונסיון קודם לת.ד. 4353 חיפה עבור מספר 683 (מיקוד 31040).

א ד י ב ק
מכניקה מתקדמת בע"מ
לעבודה־מעניינת ורב גונית בעבוד שבבי מדוייק
דרושים:

1. **ח ר ט י ם**
2. **כ ר ס מ י ם**

מקום העבודה: נהריה. למתגוררים באיזורים אחרים, תוסדר הסעה סבירה.
תנאים: בהתאם לכישורי המועמד.
מפעל צעיר, אפשרויות התקדמות רבות, אוירה טובה.
המעוניינים מתבקשים לפנות בכתב אל ת.ד. 291 נהריה.

לחברת בניה ארצית
דרוש
מחסנאי מנוסה
לעבודה במחסן המרכזי
לפרטים נא לפנות טלפונית — 5—757191, בימים: א'—ה', בין השעות: 09.00 — 16.00.

לחברת מזון גדולה
דרושים

★ **איש מכירות**
לאזור חיפה, בעל רכב פרטי.

★ **מלגזן/מחסנאי**
עם רשיון נהיגה ג', למחסן בחיפה.

★ **מלגזן/מחסנאי**
עם רשיון נהיגה ג', לאזור ת"א.

עבודת המחסנאים היא בקרור עמוק

לפרטים נא לפנות לת.ד. 7095 ת"א עבור מס' 79.

לחברה מסחרית מבוססת בחיפה
דרוש
מנהל חשבונות
בעל ותק של 5 שנים לפחות.
ידיעת שפה גרמנית/אנגלית רצויה.
המלצות וקורות חיים.
לכתוב ת.ד. 1279 חיפה.

תרכובות ברום בע"מ
באר־שבע
למחלקת האחזקה דרושים:

1. **הנדסאי/טכנאי מכונות**
עם נסיון של שנתיים לפחות, רצוי בתעשיה הכימית.

2. **מכשירן - חשמלאי**

3. **מסגרים מעולים**
בוגרי בי"ס מקצועי עם נסיון של 5 שנים לפחות בתעשיה.

תנאים טובים למועמדים המתאימים.
תינתן עזרה בדיור למועמדים המתגוררים מחוץ לבאר־שבע.
— סודיות מובטחת —
לפנות אל: מח' כח אדם, ת.ד. 180, באר־שבע, טל. 057—71211 בשעות העבודה.

זיקית מפעלי צביעה, הדפסה ואשפרת בדים עדינים בע"מ
ת"א, דוד הבדול 16, טל. 477141-2-3

דרושים
חשמלאי תעשיתי
פועלים לא־מקצועיים
פועלים מקצועיים

תנאי שכר מהטובים בענף (כ־2,000 ל"י לחודש)
*
בדבר פרטים נא להתקשר טלפונית בין השעות 13.00—15.00.

למוסד צבורי
דרושים

* **מנהל חשבונות בכיר**
סוג ד', לפחות, בעל־נסיון.

* **קופאי אחראי**
עם ידע בהנהלת־חשבונות

* **עוזר למבקר פנימי**
סוג ג' או ד' בהנהלת־חשבונות
התפקיד קשור, חלקית, בנסיעות — רצוי בעל־רכב.

על המועמדים להגיש בקשתם בכתב, בציון המשרה המבוקשת ובצירוף קורות־חיים ופירוט נסיון מקצועי לת.ד. 21014 תל־אביב, עד יום 15.11.74.

הלנה רובינשטיין
מגדל העמק
דרושה למשרה מלאה
מזכירה
כתבנית/קצרנית אנגלית
ידיעה השפה העברית רצויה
*
נא לפנות בכתב באנגלית ת.ד. 1 מגדל העמק 10 500.

למוסך לטרקטורים ולציוד כבד דרושים:

★ **מסגרים**
לטרקטורים וציוד כבד

★ **מכונאי דיזל**
לבעלי נסיון תנאים מצויינים — ואפשרויות קידום
נא להתקשר: 840381

הכפר הירוק ע"ש לוי אשכול
דרוש שרת
לבית הספר
לפנות בכתב או טלפונית 472231.

לחברת אלקטרוניקה גדולה
במרכז תל־אביב — דרושים:

מסגרים מכניים
לזווד אלקטרוני

* בעלי נסיון בעבודות פח
* ידע בקריאת שרטוט

יתקבלו גם בוגרי בתי ספר מקצועיים ונסיון במסגרות ובפחחות מטוסים.
— תנאים מצויינים ואפשרויות קידום —
נא לפנות בכתב לת.ד. 30580 ת"א או להתקשר 282536 לקביעת ראיון.

קרן אלקטרוניקה בע"מ
חברת בת של סלרד בע"מ
למפעלנו דרושים

* **מהנדס אלקטרוניקה**
לפתוח מערכות הספק
בעל נסיון של 3 שנים לפחות במערכות הספק אלקטרוניות

* **טכנאי אלקטרוניקה**
לפתוח מערכות RF

* **מהנדס זיווד**
עם נסיון בזיווד אלקטרוני

תנאים טובים למועמדים המתאימים.
תנתן עדיפות לתושבי אשקלון והסביבה ותנתן עזרה בדיור למועמדים שיעתיקו מגוריהם לאשקלון
נא לפנות בכתב למחלקת כח־אדם במפעל ת.ד. 5019 אפידור אשקלון טלפון 051—4141.

לויטלגו מפעלי טקסטיל בע"מ
דרוש
עובד קרדה מקצועי
(PUTZER — פוצר)
לעבודה במשמרות
תנאים טובים מובטחים למועמד המתאים
נא לפנות בין השעות 6.00—16.00 למר יהודה טל: 479121

מנורה חברה לאחריות ולבטוח משנה בע"מ
לתפקיד אחראי ומעניין
דרוש/ה פקיד/ה
בוגר/ת תיכון (רצוי במגמה ריאלית) אינטליגנטי/ת ודינמי/ת לאחר שרות צבאי.
ידיעה בהנהלת חשבונות — יתרון.
●
נא לפנות בכתב בציון קורות חיים ל־ת.ד. 927 תל־אביב, עבור מס' 21.

הטכניון מכון טכנולוגי לישראל
המדור ללימודי חוץ
מודיע על משרה פנויה של
מרכז השתלמויות
במשרדי המדור בתל־אביב
תפקידיו העיקריים: יזום וארגון קורסים והשתלמויות אשר יענו על צרכי התעשיה.
הכישורים הנדרשים: השכלה אקדמאית בהנדסה או במדעי החברה.
משרה מלאה
יום עבודה מפוצל 3 פעמים בשבוע.
נא לפנות: הטכניון, המדור ללמודי חוץ, רחובת ליסין 14, תל־אביב, טלפונים: 268126/7, 266992.

למוסד צבורי בתל־אביב
דרושות

* **נקבנית**
עם נסיון — שנה לפחות
לעבודה בקבלנות — בשעות אחה"צ.

* **פקידה - מזכירה**
אחרי שרות צבאי — אפשרי גם מתחילה.

תנאי השכר:
עם התחלת העבודה דרגה ס' בדרוג האחיד, עם קבלת קביעות דרגה י'.
●
נא לפנות בכתב עם ציון כתובת לת.ד. 124 תל־אביב, או לטלפון: 56012.

רום ברמל תעשיות בע"מ
דרוש לנו:
מהנדס כימאי
הכישורים:
א. נסיון בשטח של חומרים פלסטיים ושיטות יישומן.
ב. בעל ידע בסיסי בכימית צבעים.
המעוניין יפנה בכתב תוך ציון קורות חיים נסיון קודם למחלקת כח אדם ת.ד. 57 טירת כרמל. סודיות מובטחת.

לחברת בניה ארצית
דרושים:
* **מסגרים**
* **ברזלנים**
לעבודה קבועה במפעל החברה
בפרטים נא לפנות טלפונית: 5—757191, בימים: א'—ה', בין השעות: 09.00—16.00.

למפעל תעשייתי באזור השומרון
דרוש
מסיק דוודים
תנאים טובים והוצאות נסיעה מובטחים.
פניות בכתב בצרוף פרטים על נסיון קודם נא לשלוח לת.ד. 48 — חדרה

למפעל קונפקציה לצעירות בת"א
המייצר: מכנסיים, חצאיות וז'קטים
דרושה
מעצבת אופנה מוכשרת ותדמנית
היודעת לפקח על ביצוע מעשי של דגמים וגזרות.
למתאימה:
1) תנאי שכר מצויינים
2) נסיעות עידכון לחו"ל ע"ח המפעל
3) עמדה בכירה במפעל
לפנות בכתב בפרוט נסיון, רצוי לצרף מספר רישומים (אשר בכל מקרה יוחזרו לבעליהן) לת.ד. 23107 ת"א, עבור מעצבת אופנה.

למפעל גדול באזור חיפה
דרושה
מזכירה לניהול משרד
בעלת נסיון
ידיעת השפה האנגליה הכרחית
תנאים טובים
שעות העבודה 8.00—16.00
נא לפנות 04-912541 04-913618

שטראוס דרושים

למפעלנו בנהריה
דרוש
מנהל חשבונות ראשי
עם נסיון קודם ובעל כושר אדמיניסטרטיבי.
תנאי שכר טובים.
*
נא לפנות בכתב לאגף כח אדם, ת.ד. 5 נהריה בצרוף קורות חיים ופירוט הנסיון המקצועי.

מחלבת נהריה שטראוס בע"מ
נהריה, ת.ד 5, טלפון: 04-922101

ניר
מפעלי ניר אמריקאיים ישראליים בע"מ
למפעלנו בחדרה — דרושים

1. **הנדסאי או שרטט מכונות**
בעל נסיון בתכנון מערכות צנרת.

2. **טכנאי ייצור**
לבצוע פרויקטים בכל נושאי הנדסת ייצור

נא לפנות למח' כח אדם, ת.ד. 142 חדרה, 38100.

ניר מעולה לכל מטרה

למפעל גדול בדרום
דרוש
מנהל כח אדם
בעל נסיון בניהול כח־אדם במפעל תעשייתי
מועמדים בעלי נתונים דלעיל, יפנו בכתב בציון קורות חיים מלאים לת.ד. 7157 תל־אביב, ולציין ע"ג המעטפה „עבור מנהל כח־אדם".
פניות ללא פרטים מלאים לא תיענינה.
— סודיות מובטחת —

למפעל תעשייתי במפרץ חיפה
דרושה
מזכירה בכירה
למחלקת כח־אדם
עם נסיון בעבודה במחלקת כח־אדם וידיעת הדפסה, או נסיון בעבודה דומה בצבא.
פרטים בציון קורות חיים, נא להפנות לת.ד. 4868 חיפה, עבור מספר 341
— סודיות מובטחת —

למפעל חדש לכבלים וחוטי חשמל
דרוש
איש מכירות דינמי ועצמאי
תנאים טובים למועמד המתאים.
מקום העבודה — תל־אביב
רקע טכני ושליטה באנגלית — יתרון.
נא לפנות בצרוף קורות חיים ונסיון קודם לת.ד. 443, חיפה ולציין על המעטפה „איש מכירות".

חברת תרופות ארצית
מחפשת
תעמלן רפואי
באזור חיפה והצפון
תנאים טובים למועמד המתאים.
נא לפנות בציון קורות חיים לת.ד. 30506 תל־אביב.
— סודיות מובטחת —